

SYDENHAM, T.

Thomas Birley Eccleston.

Thos. B. Eccleston

THE

SYDENHAM SOCIETY

INSTITUTED

MDCCCXLIII

LONDON

MDCCCXLVI.

THOMAE SYDENHAM, M.D.,

OPERA OMNIA.

EDIDIT

GUILIELMUS ALEXANDER GREENHILL, M.D.

(EDITIO ALTERA.)

LONDINI,
IMPENSIS SOCIETATIS SYDENHAMIANAE.
MDCCCXLVI.

TYPOGRAPHUS LECTORI.

Prodit hic Liber ad fidem editionis nuperae Londinensis accurate impressus; quum tamen non ipse Editor curaverit, errata si quae sint typographica, nobis non illi erunt attribuenda.

OXONII, MDCCCXLVI.

OXONII,
EXCUDEBAT I. SHRIMPTON.

EDITORIS MONITUM.

QUID in hac nova Thomae Sydenham Operum editione adornanda praestiterim, aequus judicet Lector; quid praestare voluerim, hic breviter exponam.

Inprimis in animo erat textum exhibere a mendis, quibus scatent editiones nuperae, quam potui purissimum. Quod ut efficerem, ad antiquas et genuinas ascendendum erat editiones, eam praecipue quam cujusque Tractatus postremam Auctor adhuc vivus recensuit; neque ab his unquam sciens recessi, nisi si quando manifestum occurreret mendum typographicum, vel memoriae lapsu ipse peccavisset Auctor. Sicut tamen Auctor Clarissimus eandem vocem non semper eodem modo scripsit, sic ipse fortasse non ubique mihi constitisse inveniar; in quo si deliquerim, fraudi fuit editio recens Germanica quam typographo tradidi in manus, quae sextam fere partem vocabulorum aliter atque ab ipso Auctore scriptam referebat.

Textui breves adnotatiunculas subjeci, quarum aliae Sydenhamium a se ipso illustrare, aliae voces aut phrases difficiliores aut inusitatiores explanare, conantur; et quas haud omnino otiosas aut inutiles futuras spero.

EDITORIS MONITUM.

Indicem Rerum editionis Lipsiensis (indice ipsius Sydenhamii intermixto,) breviorem reddidi, non tamen (uti spero,) minus utilem; meum enim esse non habui Auctoris supra quaslibet res sensum exhibere, sed potius loca in quibus sit quaerendus indicare. Indicem Nominum Propriorum seorsim addidi; item Indicem Formularum Medicarum et Medicamentorum in Formulis occurrentium: his nomina hodierna apposui, in quibus assignandis me non paulum adjuverunt viri de Materia Medica optime meriti, JONATHAN PEREIRA, M.D., et JOANNES FORBES ROYLE, M.D.

Faxit DEUS ter Opt. Max. ut et hic et omnes nostrae vocationis labores, itemque omnia a nova hac Societate Sydenhamiana suscepta, cedant in IPSIUS laudem et hominum emolumentum.

OXONII,

A. D. V. NON. JUL., MDCCCXLIV.

VITA

THOMAE SYDENHAM.

(CONSCRIPTA A CAROLO G. KÜHN, CUM QUIBUSDAM AUCTIS ET EMENDATIS.)

THOMAS SYDENHAM, anno 1624, natus fuit in pago cui nomen *Winford Eagle*, in provincia Dorsetensi, ubi ejus pater, Guilielmus, vir generosus, plures eosque amplos fundos possidebat[a]. Qui filii educationem rexerit, aut qua ratione ejus infantia transacta fuerit, compertum non habemus. Neque vero minus incerti haeremus, mature, necne exhibuerit Thomas documenta ingenii ad Naturae studium promovendum inprimis apti, vel aliquid fecerit unde praesagium magnae nominis celebritatis peti poterat quam quondam felicissimo Medicae Artis studio esset consecuturus. Quam ob rem curiositati nostrae, qua naturali modo ad primas tam praeclari ingenii significationes observandas, nec non ad ejus infantiles quasi disquisitiones attento animo persequendas, ducimur, modum statuere debemus.

A.D. 1624, Thomas Sydenham natus est.

De ejus pueritia nihil compertum habemus.

[2.] In Sydenhamio nostro jam a primis pueritiae annis mentis aciem, judicii subtilitatem, discendique ardorem viguisse, vix in dubium vocari potest, etiamsi inter coaevos nulli sint qui id disertis verbis testentur. Etenim hoc Thomas Sydenham cum permultis aliis, iisque celebratissimis, viris commune habet, quod ingenii excellentia et eruditionis ubertas non nisi ex eorum scriptis rebusque gestis constet; quibus autem magistris illud excitatum excultumque, quave via haec collecta et aucta fuerit, nos penitus lateat.

[3.] Quae cum ita sint, paucis illis, quae aut ipse Sydenhamius, aut alii in scriptis suis obiter de juvenili ejus aetate nobis

[a] Ejus stemma videre est apud Joannem Hutchins, *Hist. of Dorsetshire*, vol. i. p. 526.

Vita.
A.D. 1642, Oxonium se contulit; sed parum ibi temporis commoratus est, Belli Civilis calamitate ad annos aliquot avocatus.

reliquerunt, contenti esse debemus. His (verbi causa,) constat ipsum anno aetatis decimo octavo, qui erat seculi decimi septimi quadragesimus secundus, Oxonii in collegium cui nomen *Aula B. Mariae Magdalenae* (*Magdalene Hall*[b],) receptum quidem, sed parum ibi temporis commoratum fuisse. Nam in Epistola qua *Observationes Medicas &c.* (quae, anno 1676, Londini prodierunt,) D^no^ Doctori Joanni Mapletoft dedicavit, tricesimum jam agi annum refert, quo Londinum petens, ut inde Oxonium (unde Belli calamitate ad annos aliquot avocatus fuerit,) denuo proficisceretur, in D^num^ Doctorem Thomam Coxe inciderit, fratri tunc aegrotanti consulentem. Jam si triginta anni tum, cum *Observationes* typis primum exscriberentur, inter illud cum D^no^ Doctore Coxe habitum colloquium et *Observationum* editionem praeterlapsi erant, Sydenhamius autem anno 1642 Oxonium venerat, ultra annum, ad summum duos annos, Sydenhamium Oxonii commorari haud potuisse liquet. Id ipse confirmat, dum, se post aliquot annos in Palaestra Academica consumptos Londinum reversum ad Artem faciendam accinxisse, in eadem Epistola profitetur.

Durante Bello locum Capitanei in exercitu Parliamentario per breve tempus tenuisse fertur.
A.D. 1648, M.B. factus est.

[4.] Quid autem Sydenhamius durante Bello Civili sat longo egerit, certo definire non possumus; etsi relatum quidem legimus, locum Capitanei ipsi in exercitu Parliamentario datum fuisse, sed quamdiu illum tuitus sit, in ista narratione non additum est[c]. Hoc tantum certo constat, Sydenhamium per breve modo tempus castra secutum esse; nam cum, anno 1648, April. 14, Oxonii Baccalaurei in Medicina dignitate ornaretur[d], quae sine idonea Medicae Artis cognitione obtineri nequit, ipsum ad hanc doctrinam sibi comparandam privato studio usum fuisse, necessario efficitur.

Ut se Medicae Arti addiceret auctor fuit D^nus^ Doctor Thomas Coxe.

[5.] Ut sese Artis Salutaris cognitioni et exercitio devoveret, colloquium effecit quod cum D^no^ Doctore Coxe, celebri tunc temporis Medico, habuerat, qui (ut monitum paullo ante est,) fratrem ejus morbo adfectum curabat; is enim, dum juvenem praeclarae indolis, quocum saepius ad aegroti fratris lectum convenerat, de vitae quod eligendum esset genere adhuc dubium invenisset, eum ut Medicae Artis studium amplecteretur hortatus est. Quod quidem consilium cum

[b] Wood, *Athenae Oxon.* vol. iv. p. 270. ed. Bliss.

[c] *Gent. Mag.*, vol. lxxi. p. 684.

[d] Wood, *Fasti Oxon.* p. 113.

Sydenhamio placeret, Oxonium studiorum (quae ob Belli turbas interrupta erant,) continuandorum absolvendorumque caussa reversus est, anno 1645.

Vita. A.D. 1645, Oxonium rediit.

[6.] Hic ipse Sydenhamii in Universitatem Oxoniensem reditus necessario ponendus est antea quam in Medicina Baccalaureus creatus est, et criminationem falsam optime diluit qua fuerunt qui Sydenhamium proscindere studerent. Nam nonnulli contendere ausi sunt summum illum Virum, qui Artis Salutaris formam, qualis tunc temporis erat, penitus immutavit et meliorem reddidit, casu quodam et necessitate urgente Medicum factum esse, et sine ullo praeparante studio praeviaque Artis Medicae cognitione ad eam exercendam accessisse. Et D^nus Doctor Richardus Blackmore, Eq. Aur., qui prae ceteris hujus potissimum criminationis auctor est, haud erubuit adeo in Praefatione sui *De Variolis* libri[e] narrare, se ipsum, cum Sydenhamium de libris consuleret quorum lectione sese optime ad Artem feliciter faciendam formare posset, responsionem tulisse: "Lege *Dominum Quixotum*." Cujus quidem responsionis verum sensum Blackmorius aut non perspexit, aut perspicere noluit: etenim Sydenhamius (qui viri hujus ingenium cogitandique rationem haud dubie optime norat,) illa responsione nihil aliud indicare volebat quam hoc; eum, qui Artis Salutaris praecepta usumque tantummodo e librorum Medicorum lectione addiscere velit, nec naturam morborum aptamque eorum curandorum rationem accurata et diu continuata observatione cognoscere studeat, aeque absurdum esse ac eum qui ex assidua lectione celeberrimae illius fabulae Cervantis idoneus evadere Medicus cupiat. Hunc illius responsi verum sensum esse, mihi ipse Sydenhamius confirmare videtur, cum se ita a Natura factum esse profiteatur, ut, quod temporis alii libris legendis consumant, id ipse omne meditationi impendere soleat. (p. 408.)

Criminatio a D^no Doctore Richardo Blackmore allata repellitur.

[7.] Sydenhamium ad Artis exercitium sine praevia cognitione cum theoriae Medicae, tum opinionum atque praeceptorum quae ante sua tempora in Medicorum scholis de morborum natura curandorumque ratione viguerunt, accessisse, non minus omni verosimilitudini, quam testimonio ipsius Sydenhamii, repugnat; cui, cum vir probus veritatisque amantissimus fuerit, maximam fidem habere debemus. Is enim in saepius

[e] *Treatise upon the Small Pox*, London, 1723, 8vo.

VITA. laudata Epistola ad D^num Doctorem Mapletoft (e qua omnia fere ea quae de tanti Viri vita ad nostram notitiam venerunt haurienda sunt,) verbis paullo ante adductis perspicue narrat, se, post aliquot in Universitate Oxoniensi transactos annos, demum Londinum reversum Artis exercitio serio incubuisse; quod cum intento admodum oculo omnique adhibita diligentia aliquamdiu observasset, in eam tandem deductus est sententiam, (quam et aetate provectior inconcussam retinuit,) "hanc Artem haud rectius perdiscendam esse quam ipsius Artis exercitio et usu." Quae quidem verba luculentissime probant me sensum responsionis D^no Doctori Blackmore datae recte percepisse.

[8.] Poterat quoque istius criminationis falsitas inde probari, quod Sydenhamius in suis scriptis multorum et sui temporis et prioris aetatis Medicorum libros adduxerit, eorumque placita sua ipsius experientia aut refutaverit, aut confirmaverit. Sed falsa illa opinio ab iis potissimum excogitata atque propagata esse, et adhuc acriter defendi, videtur, qui suae ignaviae probabilem aliquam quaerunt excusationem: si enim, aiunt, Sydenhamius Artis usu et scriptorum editorum praestantia sine praevio Medicinae studio accurato nominis immortalitatem meruit, alii quoque eandem viam eodem cum successu ingredi poterunt.

Montem Pessulanum petiit.

[9.] Neque discendae Artis Medicae opportunitate quam Oxonium suppeditabat contentus fuit, sed (Petro Desault teste[f],) Montem Pessulanum, ubi tunc temporis celeberrima et maxime frequentata Schola Medica florebat, petiit, ut Oxonii collectum Scientiae Medicae thesaurum magis adhuc locupletaret. Adeo longe aberat Sydenhamius ab omni academicae institutionis contemptu, atque a vana persuasione Medicam Artem non nisi per experimenta, quae magnam partem cum sanitatis, quin vitae adeo plurimorum hominum, damno instituuntur, disci posse!

Alia de Sydenhamio opinio falsa refellitur.

[10.] Praeter haec quae falso de Sydenhamio a coaevis narrata sunt, illud quoque, Sydenhamium tricesimo demum aetatis anno Artis exercitium tractare coepisse, quamvis leve, tamen cum veritati contrarium sit, silentio praetermitti nequit. Haec autem opinio suam originem male intellecto loco debet,

[f] *Treatise on the Venereal Distemper &c. translated from the French by John Andree, M.D.* London, 1738. 8vo. p. 296.

qui in Epistola saepius jam citata, haud longe ab ejus initio, legitur. Ibi enim Sydenhamius hoc tantum fatetur, triginta annos ex illo tempore, quo a D[no] Doctore Coxe ad Medicinae studium amplectendum instigatus fuerit, praeterlapsos esse; nequaquam autem ex hisce verbis effici poterit, Sydenhamium anno aetatis tricesimo aegrotos curare coepisse. Neque haec res digna esse videtur quam diligentiore examine inquiramus; parum enim vel nihil interest scire quo aetatis anno Sydenhamius Artem Salutarem primum sit professus, sed id potius respiciendum et gratissima memoria custodiendum est, quae quantaque in Medicinam merita Sydenhamius sibi comparaverit.

VITA.

[11.] Eodem fere tempore quo Baccalaurei in Medicina honorem Oxonii acquisiverat, consanguinei cujusdam commendatione locum Socii in collegio quod *Omnium Animarum* nomine insignitum est (*All Souls College*,) obtinuit, anno 1648. Doctoris in Medicina dignitatem nescio quam ob causam in Universitate Cantabrigiensi, anno 1676, tandem acquisivit[g].

A.D. 1648, Collegii Omnium Animarum Socius electus est.
A.D. 1676, M.D. factus est.

[12.] Londinum fortunarum suarum sedem elegerat, inque ea immensae hujus urbis parte, quae *Westmonasterium* vocatur, Artem facere apud animum constituerat. Sed antequam consilium illud exsequi poterat, a Collegio Regali Medicorum Londinensi veniam Artis Londini exercendae impetrare debebat; quam eidem non denegavit, Jun. 25, 1663,[h] Collegium cui Rei Medicae in illa Urbe regundae cura concredita est. Brevi autem felicissimis morborum curationibus tantam nominis celebritatem famamque nactus est, ut hac exercendae Medicinae venia maxime dignus censeretur. Cum enim tempore quo Sydenhamius Medicinam colendi consilium ceperat, vana in Scholis Medicis hypothesis magis quam sobrium Naturae studium regnaret, et magni alicujus viri auctoritati plus ponderis tribueretur quam maxime perspicuo Naturae jussui, prorsus alia in morbis imperanti quam quae Scholarum praecepta a Medico morbos feliciter curaturo peragi jubebant; acutum Sydenhamii ingenium recte perspexit, hac via parum vel nihil adeo ad aegrotorum salutem contribui, longeque aliam, si morborum qui hactenus omne Artis auxilium superare credebantur vis frangi, hominumque ab illis correptorum sanitas sarta tectaque reddi deberet, sequendam esse. Quam

Londini tandem se defixit;

ubi brevi magnam nominis celebritatem felicissimis morborum curationibus nactus est.

[g] Wood, *l. c.*

[h] Macmichael, *Lives of Brit. Phys.* p. 88.

Vita.

Spretis speculationibus theoreticis, Naturam solam ducem habuit.

Variolas (e. g.) methodo vulgari contraria felicissime tractavit;

ob rem, spretis omnibus quae tunc temporis vigebant speculationibus theoreticis, hoc unum curabat, ut sine praeconceptis opinionibus Naturam attento animo observaret, et quid ea tum de morborum natura tum dc illorum curandorum ratione doceret, diligenter notaret, suamque agendi methodum ad ea quae constanter observaverat componeret. Variolas[i], (verbi causa,) quae ante Sydenhamii tempora maximam infantum adultorumque hominum stragem edere solebant, (cum Medici ex erronea opinione sibi haberent persuasum, hunc morbum ex fermento quodam sanguini omnium omnino hominum inhaerenti originem sumere, quod nisi calefacientibus, sic dictis *alexipharmacis* remediis, caloreque externo aucto, ad corporis superficiem protrudatur, atque hoc modo exterminetur, aut praesentissimum vitae periculum inferre, aut alios eosque gravissimos morbos excitare, debeat,) Sydenhamius, Naturam ducem sequens, contrario modo felicissime tractavit. Cum enim saepissime observaret, infantes illos, qui omni auxilio medico destituti illo morbo correpti erant, quorumque parentes ob paupertatem hyemis tempore cubiculum quo infantes decumbebant calefacere haud poterant, non solum Variolas feliciter superasse, sed et postea valetudine maxime firma usos fuisse; recte judicabat, hac via, quam Natura ipsa perspicue indicasset, Medico consistendum esse qui Variolis optimo cum successu mederi vellet, pluresque aegrotos, quam ab aliis Medicis contrariam curandi rationem sequentibus sanitati restituebantur, morti certissimae eripi posse. Quam ob rem ab omnibus calefacientibus in hujusmodi morbi curatione prorsus abstinuit, nimios potius sanguinis motus temperantibus coërcere studuit, aegrotos a stragulorum pondere quo antea ad suffocationem usque obruebantur liberavit, iisque liberiorem aëris puri usum, quo ab aliis Medicis severissime interdicebantur, permisit.

itemque Pestem.

[13.] Neque vero minus longe a Medicis sui aevi in Pestis[j] curatione, quae Londini, annis 1665 et 1666, tot hominum morte infamis erat, recessit. Cum enim illi unam aegrorum salutem in sudoribus profusis evocandis repositam esse opinarentur, adeoque nihil magis curae cordique haberent quam ut hac medendi ratione fermentum morbi e corpore eliminarent; febris, quae morbum comitari solebat, vehementia adeo

[i] Cf. *Observ. Med.* iii. 2.

[j] Cf. *ibid.* ii. 2.

aucta est, ut aegrotorum vires eidem perferendae haud pares essent. Sydenhamius vero, qui cognoverat illius febris genium esse inflammatorium, recte perspiciebat, ejusmodi morbo remedia maxime calefacientia opponere, idem esse ac si quis flammam oleo extinguere vellet. Quam ob rem, nisi jam parotides, bubones, anthraces et carbunculi comparere coepissent, larga, eaque (si necessitas urgeret,) aliquoties repetita, venae-sectione nimium sanguinis impetum ante omnia compescere, dein et lecti calore et remediis sudoriferis sudorem provocare, sequenti autem die alvum movere, studuit. Quae quidem medendi methodus, ex accurata febris quae cum hac Pestis epidemia conjuncta erat consideratione deducta, omnes, in quibus ea mature et intrepide (nam a repetita venae-sectione multi, praejudicatarum opinionum vinculis irretiti, abhorrebant,) adhibebatur, mortis faucibus felicissime eripuit. Neque infelicior in hoc morbo curando ante Sydenhamium vulgaris quidam Chirurgus fuit, qui ex dissitis regionibus in Britanniam redux cum aliis in praesidio Castelli Dunstar collocatus erat[k]. Pestis, quae tum in vicinia grassabatur, in hoc quoque Castrum invecta nonnullos milites praesidiarios trucidaverat, et haud leve periculum imminebat ne totum praesidium morbo succumberet. Chirurgus autem ille Castri Praefectum rogavit ut ipsi liceret suorum commilitonum sanitati et vitae adeo suo modo prospicere. Quod cum ipsi permissum esset, omnibus stantibus, donec pedibus deficere inciperent, sanguinem detraxit: quo facto in tuguriola ad decumbendum dimisit. Quamquam autem praeter venae-sectionem nullo alio remedio utebatur, tamen omnes, hoc modo tractati, servabantur. Idem recentissimis temporibus expertus est D^{nus} Salina, qui Aleppone Medicinam adhuedum[l] facit: omnes enim, qui in Syria Peste, quae saepe maxime inflammatoriae indolis esse soleat, corripiantur, mori testatur, nisi largae venae-sectiones instituantur.

Vita.

[14.] Non solum autem feliciore horum morborum curatione quam ante ipsum habuerat locum, sed etiam accurata Constitutionum Epidemiarum observatione Sydenhamius optime de Medicina meruit. Assidua enim earum consideratione invenisse sibi videbatur, aërem atmosphaericum intra certum annorum spatium ita immutari, ut peculiares inde Morbi

Constitutiones quoque Epidemias accurate observavit.

[k] Cf. *ibid.* ii. 2. 29.

[l] Sc. anno 1827.

Vita.

Epidemii generentur; has autem mutationes aëreas sensus nostros non ferire contendebat, quippe cum manifestae hujus fluidi conditiones, quae diversis anni temporibus obviae morbos producant, iisdem temporibus semper recurrentes, nullam in Morbos Epidemios exserant vim, dum versa vice anni tempestatum morbi a genio Epidemiae Constitutionis omnino aliquid adsumant, adeoque aliam medendi rationem requirant, quam cui tunc cedere soleant cum iste Morbus Epidemius non adsit. Medici igitur circumspecti ac prudentis esse recte statuit Sydenhamius, si quis Morbus Epidemius grassari coeperit, non statim ad eam medendi methodum confugere quae, cum idem morbus alio tempore epidemie regnaret, optimo cum fructu adhibita fuerit, sed ad Naturae medicatricis monita animum advertere, et quae noceant, quaeve prosint, diligenter notare: his enim recte observatis, aptam demum Morbi Epidemii curationem institui posse[m].

Hinc factum est ut multos sibi adversarios Sydenhamius conciliaret.

[15.] Haud poterat non evenire quin methodus morbis tam gravibus medendi, ab ea quae longo seculorum usu legis in modum sancita erat toto coelo diversa, ejus auctori multos adversarios conciliaret, de quorum injustis criminationibus Sydenhamius saepius acerbe conqueritur. Etenim isti homines tolerare non poterant, juvenem Medicum usque eo arrogantiae ac audaciae procedere, ut aliam curandorum morborum viam ac rationem, meliori cum successu quam quo ipsi (qui in Arte facienda consenuerant,) uti solebant, et ipse adhiberet, et aliis sequendam commendaret.

A. D. 1665, ut Pestem saevientem effugeret, ab Urbe secessit.

[16.] Cum pestis, anno 1665, mense Junio eam attingeret saevitiam ut septem dierum spatio totidem millia hominum morbo succumberent, Sydenhamius, amicorum suorum hortatu aliorumque exemplo permotus, se cum tota familia fugientium multitudini adjunxit, atque ad aliquot lapides ab Urbe secessit[n]; maturius tamen aliis in Urbem rediit, aegrotorumque curam in se suscepit. Qua quidem fuga cum morbi pestiferi observandi atque curandi opportunitas multum imminuta esset, e percontationibus Medicorum, quibus per totum illius decursum inter media pericula et mille mortis imagines commorandi animus et fiducia haud defuerat, suam experientiam augere studuit.

Plures habuit liberos.

[17.] Plurium liberorum patrem se ipsum adpellat Syden-

[m] Cf. *Observ. Med.* i. 2.

[n] Cf. *ibid.* ii. 2. 35, 36.

hamius[o], inter quos filius Guilielmus[p], haud dubie natu maximus, ejusdem eum Patre artis studium amplexus erat. Hujus in usum *Processus Integros in Morbis fere omnibus curandis* conscripsisse Patrem, refert Libelli hujus Editor D^nus^ Doctor Monfort, qui nomen suum sigla *S. M.* abscondere voluit[q]. Is quoque *Processus* istos a Thoma Sydenham, sua ipsius manu exaratos, accepisse, et ne fortasse illis contenta praecepta saluberrima memoriae parum fidae exciderent, typis mandasse, exemplis viginti circiter impressis, (Londini, 1692. 12mo. ?) testatus est.

Vita. In usum filii Guilielmi *Process. Int.* conscripsit.

[18.] Podagra inde a triginta annis laborabat Sydenhamius, cujus atrociorem insultum expertus est, eum maxima cum animi intentione historiam morborum chronicorum, eorum praecipue qui ipsi curandi obvenerant, elaboraret[r]. Cujus quidem morbi reditum toties efficere poterat, quoties diu sepositum hunc laborem denuo adgrediebatur. Praeter dirissimum hunc morbum, alius, priori cognatus, Sydenhamium excruciabat. Calcarea enim materies, quam podagricus morbus saepe magna in copia generatam ad ossa, arterias, aliasque partes, deponere solet, in renibus in calculum coiverat, qui senem pessime habebat. Stimulo continuo renes inflammati tandem ulceri formando occasionem praebebant, quod sensim sensimque profundius in vasculosam renum substantiam penetrans, exesis vasis, sanguinis stillicidium produxit, quod vires, per aetatis rationem jam graviter adflictas, magis magisque debilitabat consumebatque. Quo accedebat vehemens podagrae insultus. Qui morbus cum ob vires multum labefactatas in externas partes, solito more, desaevire non posset, interiores petiit, et enormi vomitu creberrimisque alvi dejectionibus productis summum Medicum die vicesimo nono mensis Decembris, anno 1689, rebus eripuit humanis. Sepultus jacet in Ecclesia S. Jacobi apud Westmonasterium, ubi murale extat monumentum cum epitaphio sequenti:—

Podagra laborabat; itemque calculo renum, et mictu sanguineo.

A.D. 1689, obiit.

PROPE HUNC LOCUM SEPULTUS EST
THOMAS SYDENHAM,
MEDICUS IN OMNE ÆVUM NOBILIS.
NATUS ERAT A.D. 1624.
VIXIT ANNOS 65.

[o] *Observ. Med.* v. 2. 14; *Dissert. Epist.* § 24.
[p] *Observ. Med.* iv. 6. 12.
[q] *Gent. Mag.* vol. xiii. pp. 529, 530.
[r] Cf. p. 407.

Vita.

DELETIS VETERIS SEPULCHRI VESTIGIIS,
NE REI MEMORIA INTERIRET,
HOC MARMOR PONI JUSSIT COLLEGIUM
REGALE MEDICORUM LONDINENSE A.D. 1810.
OPTIME MERITO.

De Tabe libellum parabat, sed non perfecit.

[19.] Paullo ante mortem tabidis quoque prospicere adhuc cupiebat; etenim apud animum constituerat, ea, quae ipsum ampla experientia de praecavendo, leniendo, et curando hocce morbo, in Anglia admodum frequenti, docuerat, in libello de phthisi publici juris facere. Sed non nisi fragmenta quaedam ad eas res pertinentia, quas in primo morbi stadio aegrotis proficuas repererat, ab eodem viro erudito qui *Processus Integros* edidit, evulgata sunt.

Pio, benevolo, candidoque erat animo.

[20.] Qualis Sydenhamio, Medico, fuerit indoles, ex ejus scriptis patet; quae luculentissime probant, illius experientiam Medicam non solam et unicam fuisse virtutem, qua reliquos suae aetatis Medicos multum superabat. Benevolo candidoque animo erat; quae aliis profutura esse norat, ea non invidorum more sibi tantum servabat, sed liberali modo cum aliis communicabat. Religiose DEUM colebat, Cujus quoties mentionem injicit, summa cum reverentia Illius praedicat nomen; et a Quo derivat quicquid boni e sua experientia Medica in aliorum sanitatem redundaverit. Nihil praeclarius antiquiusque habebat, quam humano generi sua eruditione suoque Artis Salutaris usu utilitatem adferre. Tunc se maxime felicem praedicabat, cum viam ac rationem invenisse sibi videretur, qua morborum, qui maximam hominum stragem edere solebant, saevitiam coërcere, plurimorumque hominum vitam sanitatemque poterat conservare.

HISTORIA LITERARIA

THOMAE SYDENHAM.

(Ex Alberti de Haller Biblioth. Medic. Pract. tom. iii. p. 188 desumpta, cum quibusdam, et praecipue Indice Editionum, auctis et Emendatis.)

Ante Sydenhamium tres Sectae Medicae regnaverant; 1. Galenica,

Magnam in Medicina conversionem Thomae Sydenham debemus, qui recto judicio et absque praejudicio ad Artem accessit, et eventus absque praeconcepta opinione speculatus, morborum curationes ad Naturae nutum reformavit. Hactenus enim tres sectae regnaverant: *Galenici*[a] in meridionali Europa et apud Gallorum plerosque, Artemque Medendi quatuor qualitatibus, atque remediis cuique qualitati contrariis, superstruebant. De eorum polypharmacia et debilibus in maximis malis auxiliis cum vulgo aegroti quererentur, exstitit in Germania secta *Chemica*[b], quae, causis morborum non magni factis, rejectis qualitatibus, victus ratione exigui habita, Medicinae perfectionem in certis et potentibus medicamentis ponebat, Arte Chemica paratis; ejus adseclae, venae-sectionis osores et Galenicae purgationis, calidis fere medicamentis indulgebant, et caldis atque sudoriferis. Tertia, ex chemica secta et ex Cartesiana theoria composita, *Sylviana*[c], incipiebat circa haec tempora in Belgio praevalere, et paulo post in Germania et ipsa regnavit; quae in fermentis vitiosis, inque acore potissimum, et in viscore, causas morborum ponebat, iisque medebatur praesidiis quae his causis contraria essent, alcalinis fixis et volatilibus, aromatibus, essentiis, demum paulo post adtenuantibus et theae infuso.

2. Chemica,

3. Sylviana.

Sydenhamius curationem febrium acu-

Thomas Sydenham, variolas et morbos acutos in universum his calidis et alexipharmacis medicamentis deteriores fieri convictus, et Naturam freno saepissime egere, non stimulis,

[a] De quibus vide *Biblioth. Medic. Pract.* lib. iv.

[b] Vide *ibid.* lib. v.

[c] Vide *ibid.* lib. ix.

HISTORIA LITERARIA.

tarum totam immutavit; et constitutiones epidemicas accurate observavit.

curationem febrium acutarum totam immutavit, et in refrigerantibus et acidis, in aëre libero, in venae-sectione, suam spem posuit. Porro constitutiones epidemicas idem accurate observavit, et comperit, aëris statum suis annis certos morbos producere, diversos ab iis morbis qui eodem cum nomine aliis annis regnaverant; alias variolas, alias dominari febres, alias dysenterias, alia indigentes curatione, aliis egentes crisibus, quam quae eodem cum nomine morbi notae fuerant [*Observ. Med.* i. 2. 1 sq.]. Idem vidit constitutionis epidemicae proprium morbum etiam in aliis morbis regnare, ut in exemplo, si dysenteria dominator fuerit morbus, etiam in febribus alvum laxam faceret [*ibid.* § 15 sq.]. Plerique Medici, et princeps Boerhaavius, Sydenhamii praecepta amplexi sunt, quae viderentur ad Hippocraticam simplicitatem nos revocare, ad accuratam morborum observationem, et ad curationem, qualis in libro *De Victu Acutorum* describitur. Posteri tamen, Richardus primum Morton, tum Johannes Huxham, in Sydenhamio notarunt, quod eam quidem curationem sapientissime nos doceat, quae febribus cum inflammatione conjunctis opponi debet; non perinde utiliter nos ei fore obsecuturos, si in febribus nervosis et malignis perinde sanguinem profunderemus, refrigerantia urgeremus. Nuperrime denique compertum est, febrium acutarum simplicem curationem eo fere redire, ut in principio tamquam inflammatoriis medeamur, alvum laxemus, acida propinemus, putredini resistamus; a statu vero morbi pene idem malum tamquam malignum morbum et vires prosternentem tractemus, et cortice chinae chinae, vino, aliisque in eum sensum auxiliis, labascentem naturam sustineamus. In febribus vero nervosis et malignis omnino ab antiphlogistica curatione nuperi abstinendum duxerunt, acore quidem inhibendam putredinem, caeterum nihil admittendum quod vires frangat, quarum princeps per totum morbum ratio sit habenda.

Plerique ejus praecepta amplexi sunt; aliqui tamen ejus curationem febribus inflammatoriis potius quam nervosis et malignis convenire crediderunt.

I. *Observationes Medicae*[d].

* 1666. 8vo. Londini, impensis J. Crook, apud quem veneunt sub signo *Navis* in Coemeterio D. Pauli.

Tit.: *Thomae Sydenham Methodus Curandi Febres, Propriis Observationibus Superstructa.* "*Multa egerunt qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt: mul-*

[d] Editiones quibus plenissimam fidem dare poterit Lector, asterisco distinguuntur: iis quas propriis oculis inspexit Editor, apponitur litera [G.]; iis

tum adhuc restat operae, multumque restabit: neq: ulli nato post mille saecula praecidetur occasio aliquid adhuc adjiciendi." *Seneca.* Quatuor continet Sectiones: 1. *De Febribus Continuis;* 2. *De Symptomatibus Febres Continuas Comitantibus;* 3. *De Febribus Intermittentibus;* et 4. *De Variolis.* [G.]

HISTORIA LITERARIA.

* 1666. 12mo. Amstelodami, apud Gerbrandum Schagen.
Tit.: *Tho. Syd. Meth. Cur. Febr. &c.* [H—n.]

* 1668. 8vo. Londini, impensis J. Crook, apud quem veneunt in vico vocato *Duck-Lane* prope *Little Britain.*
Tit.: *Thomae Sydenham Med. Doct. Meth. Cur. Febr. &c. Editio Secunda, priori multo auctior ac emendatior; cui etiam accessit Sectio Quinta de Peste sive Febre Pestilentiali.* [G.]

* 1676. 8vo. Londini, typis A. C., impensis Gualteri Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopalis* in Coemeterio D. Pauli.
Tit.: *Observationes Medicae circa Morborum Acutorum Historiam et Curationem. Authore Thoma Sydenham M.D. Cicero de Nat. Deor. "Opinionum commenta delet dies: Naturae judicia confirmat."* Prioris libelli Sectiones i. et ii. (quibusdam resectis,) insertae sunt fere in hujus edit. Sectione i. cap. 4; Sect. iii. in i. 5; Sect. iv. (plurimis mutatis et resectis,) in iii. 2; et Sect. v. in ii. 2. [G.]

1676. 12mo. (8vo?) Argentorati, apud Johannem Fridericum Spoor et Reinhardum Wechlerum. [Manget, *Bibl. Script. Med.*]

* 1683. 12mo. (8vo?) Genevae, apud Samuelem de Tournes. [H.]

* 1685. 8vo. Londini, typis R. N., impens. Gualt. Kettilby, &c.
Tit.: *Observ. Med. &c. Editio Quarta ab Authore adhuc vivo Emendatior et Auctior reddita.* (v. *Opera Omnia*, ed. 1685.) [G.]

Princeps Viri opus, sex Sectionibus febres omnes et morbos inflammatorios cum febre conjunctos continet; deinde peculiariter Constitutionem primam ab anno 1661 ad 1664, alteram annorum 1665 et 1666, tertiam ab anno 1667 ad 1669, quartam ab anno 1669 ad 1672 et 1673, quintam ab anno 1673 ad 1675.

In Praefatione [§ 17 sq.] de Medicis queritur, qui de causis certis et proximis ad remotas diaeteticas recesserunt indagandas. Inde de Morbis Acutis in universum [i. 1.]: eos omnino (ut Hippocrates,) Noster pro Naturae conaminibus habet, subigendae materiae morbosae et expellendae dicatis [§ 1.]. Tum de Febribus Epidemicis [c. 2.], quae diximus: in iis quoties nova Constitutio sibi occurrebat, Sydenhamius curando absistere, Naturae nutum, conamina, juvantia et

quas Albertus de Haller se ipsum possedisse tradit, litera [H.]; iis quarum descriptionem ex propria observatione factam benevole communicavit Vir Eruditus, E. Littré, Hippocratis Editor Parisiensis, litera [L.]; iis denique quarum notitiam suppeditavit Guilielmus Hamilton, Baronettus, Artis Logicae Professor Edinburgensis, literae [H—n.].

Historia Literaria.

nocentia adnotare, secundum adnotata curationem reformare solebat [§ 20.].

Constitutio prima [i. 3.] Febribus Autumnalibus Intermittentibus, deinde Continuis malignis, fiebat, quae praegressis Intermittentibus satis analoga esset. Naturam in istis diarrhoeam fere civisse [c. 4. § 9.]; se vomitum movisse, a quo certum levamen sit secutum [§ 11 sq.]; turbatum eo vomitu ventriculum paregorico sedasse, quod ubique solebat eo die dare, quo vomitum moverat, novo consilio [§ 17.]; tunc clysteres, eosque saepe repetitos, administrari jubebat [§ 21.]; et cardiaca morbo superato ex aquis aromaticis mista [§ 25 sq.]; symptomata [§ 41 sq.]; adversus phrenitidem dabat laudanum suum opiatum [§ 44.]. Intermittentes Autumnales difficiliores esse, quae neque venac-sectionem ferant, neque purgationem [c. 5. § 29]; corticem Peruvianum non deberc dari nisi morbo paulum fracto, tunc utilem futurum [§ 34.]; Vernales sponte fere cedere [§ 16.]; (quod longe aliter cecidisse vidi, ut viginti post paroxysmos cortice Peruviano opus fuerit;) in Quartana corticem in parvas doses divisum dari debere [§ 35.].

In secunda Constitutione Pestis Londinensis tangitur [ii. 2.], quam eamdem Nathaniel Hodges[e] descripsit, Noster non vidit. Febres Pestilentiales eam praecesserunt et secutae sunt [§ 3.]; in principio mali Auctor (non viso morbo,) venae-sectionem repetitam profuisse didicit [§ 26 sq.], cum victus ratione antipleuritica; altera spes in calido sudore per quatuor ac viginti horas continuato ponebatur [§ 43 sq.].

In tertia Constitutione plenissima est historia Variolarum, [iii. 2.], quas Noster primus explicite in Discretas et Confluentes separavit, et utriusve generis symptomata, eventus, crisesque, et curationem distinxit [§ 1. sq.]. Discretas fere Naturae committit [§ 46 sq.]; Confluentium pericula indicat [§ 50.]; venam secat, emetica dat, anodyna [§§ 36, 48, 53, 61.]. Febris Variolosa absque eruptione [c. 3.].

Quarta Constitutio Dysenterica. In ea Cholera Morbus [iv. 2.]; quem ante Hispanos jusculo pullorum tenui per os adsumto, et per clysteres injecto, debellare conatur [§ 3.]. In Dysenteria venam secat, alvum ducit, narcotica dat [c. 3. § 8 sq.]; in tenesmode specie solo sero lactis utitur, iterum

[e] *Pestis nuperae, apud Pop. Londin. grassantis, Narratio Historica*, 8vo. Lond. 1672.

et epoto et in alvum injecto [§ 16 sq.]. Febris Dysentericae similis, sed absque alvi fluxu [c. 4.]. Morbilli [c. 5.]; quos victus ratione et subinde datis anodynis debellat [§ 5.]. Variolis curationem antipleuritieam, hydrogalam, anodyna opponit [c. 6. § 9.]: Colicae Biliosae venae-sectionem, nareotica [c. 7. §§ 4, 6 sq.].

In Constitutione quinta Febris Comatosa [v. 2.], diuturno capitis stupore et languore se distinguens [§ 3.]; eam Noster continuo fere usu evacuantium debellabat [§ 11 sq.]. Variolae mali moris, cum maculis nigris [e. 4.], quae soli fere oleo vitrioli cedebant [§ 6.]. Pleuritis, Peripneumonia, Tussis Epidemiea [e. 5.]; quos morbos omnes venae-sectione et curatione antiphlogistica subigit [§ 4 sq.].

In sexta Sectione morbi varii: Febres Intercurrentes sui generis [vi. 1.]. Pleuritis [c. 3.], eujus antidotus est venae-seetio [§ 6.]. Peripneumonia Notha, pituitosa [c. 4.]; hie Auetor semel venam secat, deinde repetito alvum ducit [§ 3 sq.]. Rheumatismum venae-seetione curat et auxiliis antiphlogisticis [c. 5. § 4 sq.]: Febrem Erysipelaceam venae-sectione, cathartico, mollientibus [c. 6. § 4.]; neque tamen videtur in diras ejus generis febres ineidisse, quales per aestivos ardores vidi, ut gangraena superveniret. In Angina venam fere seeat [c. 7. § 2.].

II. *Epistolae Responsoriae.*

* 1680. 8vo. Londini, typis M. C., impensis Walteri Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopalis* in Coemeterio D. Pauli.

Tit.: *Epistolae Responsoriae Duae a Thoma Sydenham M.D. Prima De Morbis Epidemicis ab Anno* 1675. *ad Annum* 1680. *ad Amplissimum, Doctissimumq; Virum Robertum Brady M. D. Collegii Cajo-Gonevillensis Custodem, necnon Regium in Medicinâ apud Cantabrigiensis Professorem longe celeberrimum. Secunda De Luis Venereae Historia et Curatione ad Ornatissimum, Eruditissimumque Virum Henricum Paman M.D. Collegii Divi Johannis Cantabrigiensis Socium, Academiae Oratorem Publicum, et in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professorem.* [G.]

* 1683. 12mo. (8vo. ?) Genevae, apud Samuelem De Tournes.

Tit.: *Epist. Respons. &c.* [L.]

* 1685. 8vo. Londini, typis R.N., impens. Walt. Kettilby, &c.

Tit.: *Epist. Respons. &c. Editio Secunda.* (v. *Opera Omnia*, ed. 1685.) [G.]

Hoc tempore fere Febres Intermittentes solae dominatae sunt [I. § 11.], nisi eas error medentium in Continuas exacerbaret [§ 13.]. Cortieis Peruviani hie usum laudat,

HISTORIA LITERARIA.

ejus innocentiam tuetur, et negat unquam sibi nocere visum esse [§ 13 sq.]; male continuo ante paroxysmum exhiberi [§ 17 sq.]; recidivas fieri ex usu ejus auxilii non satis continuato [*ibid.*]; cum vino exhibet [§ 26.]. Rheumatismum nunc solo sero lactis superat [§ 59 sq.].

Mali Venerei satis plena historia [II. § 5 sq.]; Gonorrhoeam fere catharticis adgreditur [§ 13.]; Luem Veneream inunctione mercuriali [§ 24 sq.].

III. *Dissertatio Epistolaris.*

* 1682. 8vo. Londini, typis M.C., impensis Walteri Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopalis* in Coemeterio D. Pauli.
  Tit.: *Dissertatio Epistolaris ad Spectatissimum Doctissimumq; Virum Gulielmum Cole, M.D. De Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium necnon de Affectione Hysterica. Per Tho. Sydenham, M.D.* [G.]
* 1683. 12mo. (8vo.?) Francofurti.
  Tit.: *Dissert. Epist. &c.* [L.]
* 1684. 12mo. (8vo.?) Genevae, apud Samuelem De Tournes.
  Tit.: *Tho. Syd. Dissert. Epist. &c.* [L.]
* 1685. 8vo. Londini, typis R.N., impens. Walt. Kettilby, &c.
  Tit.: *Dissert. Epist. &c. Editio Secunda.* (v. *Opera Omnia*, ed. 1685.) [G.]

De Variolis primum Confluentibus [§ 3 sq.]; principem spem ponit in syrupo de meconio [§ 33 sq.], in abstinentia a lecto, cum universa diaeta refrigerante [§ 12 sq.].

Morbum Hypochondriacum et Hystericum perinde oriri ab ἀταξίᾳ spirituum [§ 79.], uterumque Noster splenemque pariter absolvit [§§ 59, 91.]; spem fere ponit in corporis exercitatione, in roborantibus et chalybeatis [§ 94 sq.].

IV. *Tractatus.*

* 1683. 8vo. Londini, typis R.N., impensis Gualt. Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopi* in Coemeterio Paulino.
  Tit.: *Tractatus de Podagra et Hydrope. Per Tho. Sydenham, M.D.* "*Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat,*" *Bacon.* [G.]
* [1684.] 8vo. [Amstelaedami, apud Henricum Wetstenium.]
  Tit.: *Th. Sydenham Tractatus &c.* Neque locus, neque annus, neque bibliopola, neque typographus, memoratur; sed in fine libri haec inveniuntur:—*Monet Typographus in Opusculis Sydenhamianis superiori anno a se editis, pag.* 270. *lin.* 13. "*aestate*" *pro* "*aetate*" *legendum esse.* Vide igitur *Opera Omnia*, ed. 1683. [G.]
* 1684. 8vo. Lugduni Batavorum, apud Adrianum Marston.
  Tit.: *Tho. Syd. Med. Doct. ac Practici Londinensis celeberrimi Tract. &c.* [H—n.]

* 1685. 8vo. Londini, typis R.N., impens. Walt. Kettilby, &c. Tit.: *Tract. &c. Editio Secunda.* (v. *Opera Omnia*, ed. 1685.) [G.]

HISTORIA LITERARIA.

* 1686. 12mo. (8vo.?) Genevae, apud Samuelem De Tournes. Tit.: *Tho. Syd. M.D. Tract. &c.* [L.]

—8vo. Lipsiae, apud Fr. Fleischer. [Kayser, *Ind. Locuplet. Libror. &c.*]

Cum Podagra Auctor ipse vehementissima conflictatus, a multo decubitu etiam calculo correptus, haec scripsit, et ante senium periit. De curatione radicali desperat, causam Podagrae in coctione ciborum debilitata ponit [§ 17.], obponit roborantia amara [§ 29 sq.], patientiam [§ 41.], corporis exercitationem [§ 54 sq.].

In Hydrope alvum ducit, et drasticis [§ 9 sq.], cum admistis anodynis, et subsequentibus roborantibus [§ 33 sq.].

V. *Schedula Monitoria.*

* 1686. 8vo. Londini, typis R.N., impensis Gualt. Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopi* in Coemeterio Paulino.
Tit.: *Schedula Monitoria de Novae Febris Ingressu. Per Tho. Sydenham, M.D. "Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat," Bacon.* Continet etiam dissertationes *De Febre Putrida Variolis Confluentibus Superveniente*, et *De Mictu Sanguineo a Calculo Renibus impacto.* [G.]

1687. 8vo. Amstelaedami, apud Henricum Wetstenium. [Manget, *l. c.*]

* 1688. 8vo. Londini, typis R.N., impens. Gault. Kettilby &c.
Tit.: *Sched. Monit. &c. Editio Secunda ab Authore adhuc vivo Emendatior et Auctior reddita.* Rarior esse dicitur (v. Praef. ad *Opera Omnia*, ed. 1695.). [G.]

* 1689. 12mo. (8vo.?) Genevae, apud Samuelem De Tournes.
Tit.: *Sched. Monit. &c. Accedunt ejusdem De Febre Putrida Variolis Confluentibus Superveniente, et De Mictu Sanguineo a Calculo Renibus impacto dissertationes.* [L.]

Febrem Stationariam peripneumoniae similem describit [I. § 4 sq.], et de universa ratione febrium malignarum agit [§ 38 sq.]; male hic calidis Medicos uti monet [§ 44 sq.].

De Febre Putrida secundaria, quae die undecimo Variolis supervenit. Refrigerantibus nimium Variolarum proventum praecavendum esse [II. § 6.]; Febris Putrida anodyna poscit [§ 9 sq.], deinde purgationem alvi [§ 11.]; haemorrhagiae internae Auctor venae-sectionem et anodyna opponit [§ 13.].

Mictus Sanguineus a Calculo Renibus impacto requirit mollientia, ante paroxysmum autem frequentem mannae usum, subjuncto subinde paregorico [III. § 4 sq.].

HISTORIA LITERARIA.

VI. *Processus Integri*[f].

* 1692. (?) 12mo. (?) Londini.
"Exemplaribus circiter viginti impressis." (Praef.)

* 1692. 4to. Norimbergae, inter *Miscellanea Curiosa &c.* Decur. ii. Ann. 10. Append. pp. 139—196.
Tit.: *Processus integri in Morbis fere omnibus curandis a D. Thoma Sydenham conscripti. Quibus accessit graphica singulorum delineatio ex eodem Auctore excerpta. Ad Exemplar Londinense, Anno m.dc.xcii.*" [G.]

* 1693. 12mo. Londini, impensis Sam. Smith et Benj. Walford, ad insignia *Principis*, et Ja. Knapton, ad insigne *Coronae* in Coemeterio D. Pauli.
Tit.: *Processus Integri &c. Quibus accessit graphica Symptomatum delineatio.* [G.]

* 1694. 12mo. Amstelodami, apud Henricum Wetstenium.
Tit.: *Integri Processus &c.* [L.]

* 1695. 12mo. Londini, impens. Sam. Smith, &c.
Tit.: *Processus Integri &c., una cum quamplurimis Observatu dignis. Necnon De Phthisi Tractatulo Nunquam antehac Edito.* [G.]

1696. 8vo. (12mo.?) Genevae. [Haller, *Bibl. Med. Pract.*]

1696. 8vo. (12mo.?) Venetiis. [id. *ibid.*]

* 1696. 4to. Genevae, post finem Richardi Morton *Operum Medicorum.* [H.]

* 1697. 4to. Lugduni, sumptibus Anisson et Posuel, post finem Richardi Morton *Operum Medicorum.*
Tit.: *D. Tho. Syd. Process. Int. &c.* [G.]

* 1705. 12mo. Londini, impens. Sam. Smith, &c.
Tit.: *Process. Int. &c. Editio Tertia.* [G.]

* 1712. 12mo. Londini, impensis J. Knapton, ad insigne *Coronae*, et Guil. Innys ad insignia *Principis* in Coemeterio D. Pauli.
Tit.: *Process. Int. &c. Editio Quarta.* [G.]

* 1726. 12mo. Londini, impens. J. Knapton, &c.
Tit.: *Process. Int. &c. Editio Quinta.* [G.]

* 1727. 4to. Genevae, sumptibus Perachon et Cramer, post finem *Operum Medicorum* Richardi Morton.
Tit.: *Process. Int. &c.* [G.]

1742. 12mo. Londini.

* 1750. 12mo. Edinburgi, apud Hamilton, Balfour, et Neill.
Tit.: *Process. Int. &c.* Nitida Editio. [G.]

In universum compendium est, verbotenus ex operibus Clarissimi Viri decerptum: aliqua etiam fusius exposita, de Phthisi [c. 58, 60.], de Scorbuto [c. 59.]. In Phthisi

[f] Aliud prorsus est opusculum quod prodiit 1719. 12mo. Londini, impensis J. Wyat &c., cum Titulo:—* *Compendium Praxeos Medicae Sydenhami, in Usum quorundam commodiorem. Cum nonnullis passim Emendationibus, atq: tandem Formulis aliquot Medicamentorum additis ex autographo Autoris Peritissimi. Editum a Gulielmo Sydenhamo, M.D. Thomae Filio natu maximo.* [G.]

alvum ducit, dat syrupum de meëonio [e. 60. § 4.], et equitationem quotidianam imperat [§ 6.]; alia Tabes, a tussi pronata, venae-seetione et eatharsi superatur [§ 7 sq.]; tertia species, e materie febrili in pulmonem amandata [§ 9.].

VII. *Opera Omnia.*

Opera Summi Viri frequentissime repetita sunt:—

* 1683. 8vo. Amstelaedami, apud Henricum Wetstenium.

Tit.: *Thomae Sydenham Med. Doct. ac Practici Londinensis Celeberrimi Opuscula quotquot hactenus separatim prodiere omnia. Nunc primum junctim edita, a plurimis mendis repurgata, ac Indice Rerum et Verborum acuratissimo* (sic) *aucta et ornata.* Desunt in hac Ed. *Tract. de Pod. et Hydr., Sched. Monit.,* et *Process. Int.* [G.]

1684. 12mo. Genevae[g]. [Haller, *l. c.*]

* 1685. 8vo. Londini, typis R. N., impensis Walteri Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopalis* in Coemeterio D. Pauli.

Tit.: *Thomae Sydenham, M.D. Opera Universa. In quibus non solummodo Morborum Acutorum Historiae et Curationes nova et exquisita methodo diligentissime traduntur, verum etiam Morborum fere omnium Chronicorum Curatio brevissima, pariter ac fidelissima in Publici commodum exhibetur. Editio altera priori multum auctior, et emendatior reddita. Huic etiam de novo accessit Index Alphabeticus summam omnium rerum, et Curationum singularum, in gratiam studiosorum, breviter complectens.* Desunt in hac Ed. *Sched. Monit.,* et *Process. Int.* [G.]

1687. 8vo. Amstelodami. [Haller, *l. c.*]

* 1695. 8vo. Lipsiae, apud J. Thom. Fritsch. Excudebat Christianus Goezius.

Tit.: *Thomae Sydenham, Medicinae Doct. ac Practici quondam Londinensis Celeberrimi, Praxis Medica Experimentalis, sive Opuscula Universa, quotquot hactenus ab Autore ipso ultimum revisa et aucta in lucem prodierunt, nunc primum in unum collecta volumen, a mendis probe repurgatum, indicibusque necessariis accuratissimis exornatum. Cum S. Caesar. Maj. et Seren. Elect. Saxon Privilegiis.* [G.]

* 1695. 8vo. Lipsiae, apud J. Thom. Fritsch.

Tit.: *Thomae Syd. &c. Praxis Med. Experim. &c.* Ne quis hanc editionem eandem esse credat cum praecedenti, (praesertim cum pagina paginae, et linea lineae fere semper respondeat,) monitum Lectorem velim, 1. in hujus titulo abesse verba "*Excudebat Christianus Goezius;*" 2. literarum formam non raro paulo esse diversam; 3. *Elench. Rer.* in hac quam in illa pleniorem esse, itemque *Process. Int.*; et 4. huic esse pagg. 800, illi tantum 782. [G.]

* 1696. 8vo. Genevae, apud Fratres De Tournes.

[g] Huc pertinet libellus cui tit.:— **Additamenta nova ad Thomae Sydenham Opera Universa ex nupera Londinensi editione excerpta.* 1689. 12mo. pagg. 68. Alter est tit.: *Additamenta nova, sive ea quae in nupera Londinensi opusculorum Thomae Sydenham editione inserta vel mutata fuere.* Neque locus, neque bibliopola, neque typographus memoratur; videtur tamen Genevae prodiisse apud Sam. De Tournes. Nihil continet praeter locorum quorundam collationem. [L.]

HISTORIA LITERARIA.

Tit.: *Thomae Sydenham Medic. Doct. ac Practici Londinensis celeberrimi Opera Omnia Medica. Editio novissima omni alia auctior. Cum Privilegio S. Caesareae Majestatis.* [G.]

* 1705. 8vo. Londini, typis J. Heptinstall, impens. Walt. Kettilby, &c.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Op. Univ. &c. Editio Tertia. Huic Editioni accessit Schedula Monitoria de Novae Febris ingressa.* Desunt in hac Ed. *Process. Int.* [G.]

* 1711. 8vo. Lipsiae. [H.]

1714. 8vo. Patavii. [Ebert, *Bibliogr. Dict.*]

* 1716. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres De Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica. Editio novissima variis variorum praestantissimorum Medicorum Observationibus quam maxime illustrata et aucta. Cum Elenchis Rerum et Indicibus necessariis. Cum Privilegio &c.* Additis variis variorum dissertationibus. [G.]

* 1723. 4to. 2 vol., Genevae, apud Gabrielem De Tournes et Filios.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c. Imo et jam, plurium Constitutionum Epidemicarum recentiorum descriptione, rursus auctior. Cum Elench. &c.* Additis variis variorum dissertationibus. [G.]

* 1726. 8vo. Lugduni Batavorum, apud Johannem a Kerchem.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Op. Univ. In quibus &c. Editio Novissima. Indice locupletiori donata.* [G.]

1734. 8vo. Londini. [Haller, *l. c.*]

1735. fol. Venetiis. [Haller, *l. c.*]

* 1736. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres de Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c.* Additis variis variorum dissertationibus. [G.]

1737. 4to. Lugduni. [Haller, *l. c.*]

* 1737. 4to. 2 vol., Genevae. [H.]

* 1741. 8vo. Lugduni Batavorum, apud Johannem a Kerchem.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Opera Universa. In quibus &c. Indice locupletiori, iterumque adaucto, donata.* Hanc Ed. "pluribus et gravioribus vitiis typographicis scatere" asserit Carolus G. Kühn. [G.]

* 1749. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres de Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c. Editio Novissima, aliis omnibus quae praecesserunt multo emaculatior, et novis additamentis ditior. Imo Indice Alphabetico locupletissimo in locum Elenchi Rerum suffecto, utilissime ornata.* Additis variis variorum dissertationibus. [G.]

* 1754. 8vo. Lugduni Batavorum, apud Joannem Heyligert et Gualtherum Leffen.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Opera Universa. In quibus &c.* Ed. 1741 cum novo titulo. [G.]

* 1756, 7. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres de Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c.* Additis variis variorum dissertationibus. [H—n.]

1760. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres de Tournes. [Kayser, *l. c.*]

1762. fol. Venetiis. [Haller, *l. c.*]

* 1769. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres De Tournes.

Historia Litera-ria.

Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c.* Additis variis variorum dissertationibus. [L.]

* 1827. 12mo. Lipsiae, sumptibus Leopoldi Vossii.

Tit.: *Th. Sydenhami Opera Universa Medica. Editionem reliquis omnibus emendatiorem et Vita Auctoris auctam curavit C. Gottl. Kühn, Profess. Physiol. &c.* In hac ed. adornanda ait Editor (Praef. p. vi.) se "Ed. Lugd. Bat. 1741 (ad cujus exemplum sua editio facta erat,) cum ed. Genev. 1716 diligenter contulisse; id quod eo magis necessarium erat, quo pluribus et gravioribus vitiis typographicis illa scatebat:"—quod idem de sua quoque editione dicendum. [G.]

* 1844. 8vo. Londini, impensis Societatis Sydenhamianae.

Tit.: *Tho. Syd. M.D. Opera Omnia. Edidit Guilielmus Alexander Greenhill, M.D.* De qua editione non nostrum est disserere. [G.]

De Versionibus Anglicis, Gallicis, &c., disserendi dabitur locus (uti spero,) in prolegomenis ad novam versionis Anglicae, quae jam nunc paratur, editionem.

SERIES

OPUSCULORUM.

Series Opusculorum.

Pag.

SECTIO SECUNDA.

SECTIO TERTIA.

SECTIO QUARTA.

Pag.

SERIES OPUSCULORUM.

SECTIO QUINTA.

SECTIO SEXTA.

Thomæ Sydenham, M.D.

OPERA UNIVERSA.

In quibus non folummodò Morborum Acutorum Historiæ & Curationes novâ & exquifitâ methodo diligentiffimè traduntur, verùm etiam Morborum ferè omnium Chronicorum Curatio breviffima, pariter ac fideliffima in Publici commodum exhibetur.

Editio altera, priori multùm auctior, & emendatior reddita.

Huic etiam de novo acceffit Index Alphabeticus fummam omnium rerum, & Curationum fingularum, in gratiam ftudioforum, breviter complectens.

LONDINI,

Typis *R. N.* impenfis *Walteri Kettilby*, ad Infigne Capitis Epifcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

Obſervationes Medicæ
CIRCA
MORBORUM
ACUTORUM
HISTORIAM
ET
CURATIONEM.

Authore
THO. SYDENHAM, M.D.

Editio Quarta ab Authore adhuc vivo Emendatior & Auctior reddita.

Cicero de Nat. Deor.

Opinionum *Commenta delet dies:* Naturæ *judicia confirmat.*

LONDINI,
Typis *R. N.* Impenſis *Gualteri Kettilby*, ad inſigne Capitis Epiſcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*. 1685.

EPISTOLA DEDICATORIA EDITIONIS TERTIAE.

AMICISSIMO VIRO

D^no^ JOHANNI MAPLETOFT, M.D.,

IN COLLEGIO GRESHAMENSI

APUD LONDINENSES PROFESSORI,

NEC-NON SOCIETATIS REGIAE IBIDEM SOCIO.

DUO omnino sunt, Humanissime Vir, de quibus hic mihi Tecum agendum est: primum, ut causas exponam, quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem Tuo potissimum Nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, tricesimus jam[a] *agitur annus a quo Londinum petens ut inde Oxonium denuo proficiscerer, (a quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat,) in virum doctissimum et maxime ingenuum, D*[num] *Doctorem Thomam Coxe, (qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem, Medicinam magna cum celebritate factitavit,) Fratri meo tunc aegrotanti consulentem, auspicato inciderem; qui quidem vir, pro nota sua humanitate suavitateque morum, me percontatus est, cui me demum arti, intercisa jam repetens studia, sumptaque toga virili, pararem addicere. Ego vero incertus adhuc animi, et de Medica Arte ne vel somnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, nescio quo fato meo, me ad eam serio accinxi. Et sane, si quando haec nostra conamina vel mini-*

[a] *jam*] sc. anno 1675, quo haec scripsit Syd.; vide p. 270.

mum in publica commoda cesserint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo promotore atque auspice ea studia primum sum aggressus. Post annos aliquot in Palaestra Academica insumptos, Londinum reversus, ad Praxin Medicam accessi; quam cum intento admodum oculo omnique adhibita diligentia curiose observarem, mox in eam veni sententiam, (quae mecum ad hodiernum usque diem crevit,) hanc scilicet Artem haud rectius perdiscendam esse, quam ab ipsius Artis exercitio atque usu; veroque admodum esse simile, quod qui ad naturalia morborum phaenomena oculos animumque accuratissime maximeque diligenter adverterit, in eliciendis curativis indicationibus veris ac genuinis maxime pollere debeat. Huic itaque me methodo totum tradidi, satis securus, quod, Naturam si sequerer ducem, etiam

> "*Avia terrarum peragrans loca, nullius ante*
> *Trita solo,*"—[Lucret. *De Rer. Nat.* i. 925: iv. 1.]

nusquam vel latum unguem a recto tramite discederem. Hoc me filo regens, primo ad pressiorem Febrium observationem animum appuli, et, post devoratum haud mediocre taedium, et molestissimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi, tandem in methodum incidi qua istae possent sanari; quam etiam, amicis flagitantibus, in lucem promendam jamdudum[b] *concessi. Cum vero ab illo tempore novas Febrium species, mihi hactenus incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me, quae ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summa qua possem diligentia in unum congerere; quo tandem aliquando prioris coepti mei tenuitatem atque angustias paulo accuratiori ac magis absoluta horum morborum historia pensare valerem. Sed dum haec animo versarem, atque indagarem sedulo, et proinde jam in eo totus essem ut pro multifariis Naturae mutationibus et versatili ingenio medendi methodum, ceu gladium*[c] *Delphicum, procuderem omnibus parem; statim didici me ideo tantum aperuisse oculos, ut pulvere (haudquaquam vero* Olympico[d],*) iidem complerentur, atque his quidem, proprii cerebri phantasmata, illis, nullum me prorsus habere ducem, plane*

[b] *jamdudum*] sc. anno 1666, quo hujus operis prodiit ed. 1ma cum tit. *Methodus Curandi Febres Propriis Observationibus Superstructa.*

[c] "*Gladius Delphicus* de re dicebatur ad diversos usus accommodabili." (Erasmi *Adag.* chil. ii. cent. 3. prov. 69.) Cf. inf. iv. 3. 14.

[d] *Olympico*] "Sunt quos curriculo pulverem Olympicum | Collegisse juvat." (Horat. *Od.* i. 1. 3.)

viderer. Quamvis optassem lucubrationes hasce meas non nisi annorum porro aliquot experientia auctas et confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus vir, D^{nus} Doctor Gualterus Needham, tam Medicae Artis, quam rei literariae decus et laus,) ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem defensionem; ea nempe facta prodens scriptis publicis, quae ingenuos (quod spero,) omnes mihi patronos conciliabunt. Caeteros quod attinet, "expectabo scilicet" (quemadmodum acute Romanus Philosophus,) "ut quicquam calumniae sit sacrum, cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato?" [Senec. *De Vita Beata*, c. 18.] *Si qui itaque reperiantur, quos prae immanitate quadam ac asperitate naturae convitiandi libido adhuc incesserit, rectene an secus scripserim haud aestimantes aequa lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujusmodi ego homines aequo me animo laturum spero: certe convitiorum serram neutiquam reciprocabo. Illud tantum opponam, viro Christiano sane perdignum, quod olim Titus Tacitus obtrectanti Metello regessit: "Facile est in me dicere, cum non sim responsurus: tu didicisti maledicere; ego, conscientia teste, didici maledicta contemnere. Si tu linguae tuae dominus es, ut quicquid lubet effutias; ego aurium mearum sum dominus, ut quicquid obvenerit audiant inoffensae[e]." Atque haec sunt, quorum victus pondere Librum hunc luce donandum esse sentiebam.*

Tibi vero, Charissime Vir, eundem dedicatum volui, tum ob mutuam, qua nos invicem complectimur, amicitiam benevolentiamque; tum etiam quia nemo Te melius judicare valeat, si quo in loco aut pretio habendae sint quas hic trado Observationes; *cum per septennium, quod jam ultimo excurrit, plura e praecipuis atque insignioribus, quae sequentes exhibent pagellae, Tute etiam oculis usurpaveris. Uti vero ea Tu es morum integritate probitateque notissima, ut religio Tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maxime ubi de corio humano agitur,) ita ea etiam polles sapientia atque*

[e] Locum apud scriptores antiquos non inveni; cf. tamen Beyerlinck, *Magn. Theatr. Vit. Hum.* (Lugd. 1666. fol.) tom. vi. p. 60. H.

Epistola Dedicat. Ed. Tert.

eruditione, quae Tibi a me imponi, si id serio agerem, nullatenus paterentur; multo minus Tu Tibi imposueris istis experimentis, quibus in Tuis etiam aegris nonnullorum, quae vel hic descripsi, vel Tibi alias affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti praeterea, quam huic meae methodo suffragantem habeam, qui eam intimius per omnia perspexerat, utrique nostrum conjunctissimum, D^num Johannem Lock; quo quidem viro, sive ingenio judicioque acri et subacto, sive etiam antiquis (hoc est, optimis,) *moribus, vix superiorem quenquam inter eos qui nunc sunt homines repertum iri confido, paucissimos certe pares. Verum non opus est ut ulterius Tuam fidem sollicitem, de qua jamdiu persuasissimus sum. Caeteros quod attinet, jacienda alea est, quae utcunque ceciderit, sortem haud gravate feram. Cum enim jam senex sim, et (Summi* Numinis *favore,) tantum mihi sit viatici quantum restat viae, de reliquo dabo operam, ut, nec ipsi mihi neque aliis molestus, eum assequar felicitatis modum quem ita eleganter depinxit Vir Magnus*[f] :—

"*Felix ille animi, Divisque simillimus ipsis,*
Quem non mendaci resplendens gloria fuco
Sollicitat, non fastosi mala gaudia luxus.
Sed tacitos sinit ire dies, et paupere cultu
Exigit innocuae tranquilla silentia vitae."—[Politiani *Rust.* 17 sq.]

Quod restat, exorandus mihi es ut hoc propensi in Te animi, et, quo te prosequor, honoris pignus, aequi bonique consulas; praesertim cum nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc opere naevi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me solum cudenda est faba[g]*; nec Tu plectendus si quid ego forte deliravero*[h]. *Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnis mihi fructus perierit, cum vel ex erroribus et hallucinationibus meis ansam nactus fuero qua omnibus palam faciam quanta Te colam amicitia, et quod ex animo sim*

Tibi semper addictissimus

[1675.] *THOMAS SYDENHAM.*

[f] *Vir Magnus*] *Fracastorius* ed. 1676.

[g] *cud. est faba*] "Istaec in me cudetur faba," i. e. *In me hoc malum recidet.* Terent. *Eun.* ii. 3. 89, ubi v. Interpp.; Erasmi *Adag.* i. 1. 84.

[h] *deliravero*] "Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi." (Horat. *Ep.* i. 2. 14.)

EPISTOLA DEDICATORIA EDITIONIS PRIMAE.

ILLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO DOMINO

D[no] ROBERTO BOYLE.

USQUE adeo bonorum doctorumque animos quicquid ad Te, Vir undiquaque Nobilissime, quoquo modo pertinere conspicitur, attentos continuo reddit et experrectos, ut eos praevideam statim cognoscendi avidos, quibus demum fretus rationibus Nominis Tui longe celeberrimi authoritatem ad hujusce operis patrocinium asciscere sustinuerim. Quid plerique in simili negotio pro more causari soleant, me neutiquam fugit. Est sane quod ego (perinde ac faciunt alii,) de multis magnisque Tuis erga me meritis palam populo commentari possem; atque etiam, grati animi specimen daturus, honoris ac cultus quo Te prosequor duraturum aliquod monumentum multo verborum apparatu architectari. Atqui ejusmodi consilium, (ut libere profitear,) in Te tam praefidenter interpellando, ab animo meo procul abfuit. In immensas laudes Tuas descendere non institui, aut eximias animi dotes, quibus decantatissima anteriorum aetatum nomina unus exaequas, (uberrimam sane tum mihimet ipsi, tum operi meo qualicunque, honorificam praefandi materiam,) edisserere. Enimvero id ipsum Tractatus a Te jampridem in lucem emissi plenissime loquuntur, nec alio Tibi opus futurum est praecone, cujus subsidiaria vox Nominis Tui claritatem amplificare satagat. Quocirca tritis hisce jamque tralatitiis praefandi argumentis ultro repudiatis, me Tractatum hunc ideo in clientelam Tuam dedisse profiteor, propterea quod, quemadmodum ego Tuo suasu atque instinctu hanc provinciam suscepi, ita etiam eorum quae hic traduntur veritatem et efficaciam Tute

EPISTOLA DEDICAT. ED. PRIM.

ipse, testis plane locupletissimus, experientia aliquoties comprobatam conspexisti; dum ad illud obsequii identidem descenderes (quae Tua et quidem egregia est humanitas,) ut Temet in adeundis aegris meis comitem mihi adjungeres; in qua sane re benignum animi affectum ad honesta utcunque sese demittentem, vel invito hujusce saeculi genio, ostendisti.

Hanc itaque Tractatiunculam ut benigne accipias et Nominis Tui splendore illustrare digneris, obnixe rogo ac obtestor; quae etiamsi neque mole ampla, neque spoliis Authorum (quorum cineres per me molliter cubent,) sit sufferta, tamen non erit (uti spero,) eo nomine Tibi minus grata, quippe qui inter magna quid intersit et tumida non ignoras.

Praeter Febrim hic dispiciendam, et alii sunt morbi quamplurimi, de quibus, cum ipsorum medela praxi minus idonea, atque methodo rationi (meae saltem,) adversanti, niti videatur, me, quo fides Tibi data liberetur, disseruisse oportebat. Sed visum fuit, in aetate, quam subtiles potius speculationes quam sincera praxis exercent delectantque, hujus opusculi fatum prius experiri, quam plura temere periclitari.

Quod superest, Vir Excellentissime, temeritatis, si quae in hoc opere nuncupando admissa videbitur, venia impetrata, nec non eximiis Tuis erga me meritis gratissime agnitis, hujus Epistolii instituto factum est satis; quanquam, multiplici benevolentiae nomine Tibi devinctus, nunquam esse desinam

Excellentiae Tuae
Servus obsequentissimus,
THO. SYDENHAM.

[1666.]

PRAEFATIO EDITIONIS TERTIAE.

Quemadmodum a Natura ita comparata est humani corporis fabrica, ut nec prae jugi particularum fluxu sibi semper constet, nec prae externarum rerum vi sui juris ubique permaneat, unde multiplex aegritudinum cohors terris ab omni aevo incubuit; sic procul omni dubio a multis jam saeculis ante natum non Graecum modo, sed (qui mille annis hunc antecessit,) Aegyptium Aesculapium, hominum ingenia investigandae medelae necessitas exercuit. [2.] Et profecto, ut quis primus aedificiorum aut vestimentorum usum ad depellendam coeli inclementiam instituit, nemo facile dixerit, ita et Artis Medicae natales, ut Nili fontem, indigitare nequimus; cum ista, perinde ac caeterae artes, in usu nunquam non extiterit, licet nunc diligentius, nunc frigidius exculta, pro vario temporum ac regionum habitu. [3.] Quantum veteres, ac inter primos Hippocrates, praestiterunt, abunde notum est; quibus scilicet, ac eorum scripta compilantibus, maximam therapeuticae solertiae partem acceptam ferimus. Quin et succedentibus deinde saeculis emicuit nonnullorum industria, qui aut anatomiae, aut pharmaciae, aut methodo ἰατρικῇ operam navando, Medicinae pomoeria ampliare pro virili sategerunt; ut taceam nec in hac nostra Britannia, ipsoque hoc saeculo defuisse, qui in omni scientiarum genere, quo res Medica adaugeri possit, optime meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. [4.] Caeterum quantacunque fuerint aliorum conamina, semper existimavi mihi vitalis aurae usum frustra datum fore, nisi et ipse in hoc stadio versatus, symbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune Medicinae aerarium contribuerem. Quocirca post diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquammultorum observationem, tandem aliquando decrevi, primo sententiam meam in medium proferre, qua demum ratione Medendi scientia ulterius promoveri possit; deinde

Praef. Ed. Tert. meorum in hoc negotio conatuum specimen aliquale in lucem dare.

[5.] Sentio autem nostrae Artis incrementum in his consistere, ut habeatur primo Historia, sive morborum omnium descriptio quoad fieri potest graphica et naturalis; deinde, Praxis seu Methodus circa eosdem stabilis ac consummata. Sane morbos crasse depingere satis obvium est; atqui historiam eorum ita conscribere, ut evitetur censura quam clarissimus Verulamius in nonnullos ejusmodi promissores vibravit, longe majoris est negotii: "Satis scimus" (inquit vir nobilissimus,) "haberi Historiam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentia saepius curiosam: attamen si quis ex ea fabulas, et authorum citationes, et inanes controversias, philologiam denique et ornamenta eximat, (quae ad convivales sermones hominumque doctorum noctes potius quam ad instituendam Philosophiam [sunt][a] accommodata,) ad nil magni res recidet. Longe profecto abest ab ea Historia quam animo metimur." [*Descr. Globi Intell.* c. 3. vol. xi. p. 8.] Similiter etiam et morborum curationes pro more facillime proponuntur; atqui hoc ita praestare, ut verba in facta transeant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud scriptores practicos morbos complures, quos nec illi ipsi scriptores, nec quispiam hactenus medicorum sanare valuerunt.

[6.] Quod autem spectat ad Historiam morborum, si quis rem attentius perpendat, facile videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quam vulgo existimatur. Quorum pauca haec impraesentiarum attingere suffecerit.

[7.] Primo, expedit ut morbi omnes ad definitas ac certas species revocentur, eadem prorsus diligentia ac *ἀκριβείᾳ*, qua id factum videmus a botanicis scriptoribus in suis phytologiis. Quippe reperiuntur morbi, qui sub eodem genere ac nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla symptomata sibi invicem consimiles, tamen et natura inter se discreti, diversum etiam medicandi modum postulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum species extendi nemo nescit: at vero parum accurate faciet rei herbariae scriptor, qui generalem hujus plantae descriptionem (qua scilicet a caeteris stirpibus discrepat,) proponere contentus, propria interim et peculiaria

[a] [*sunt*] Sic ipse Verulamius, *sint* male Syd.

cujusque speciei signa, et characteres quibus ab invicem discriminantur, contempserit. Eodem plane modo nec satis est scriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδοῦς apparentias annotasse. Esto sane non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures esse, qui, licet ab authoribus sub eodem titulo citra ullam speciei distinctionem tractentur, dissimillima sint indole, in sequentibus pagellis (uti spero,) palam fiet. [8.] Imo etiam ubi distributio in species reperitur, id fit plerumque ut hypothesi alicui quae veris phaenomenis substruitur, suus reservetur honos; ac proinde ejusmodi discriminatio non tam ad morbi, quam ad authoris ingenium, philosophandique theoriam, accommodata est. Quantum Medicinae obfuerit ἀκριβείας hac in parte defectus, ostendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodie non desideraremus, si scriptores, dum experimenta et observationes medicas benevolo saltem animo communicarint, unius scilicet speciei morbus, pro alio speciei diversae substitutus, non fefellisset. Atque hinc etiam arbitror profectum esse, quod materia medica in sylvam tam immensam, sed fructu perexiguo, excreverit.

[9.] Porro autem in scribenda morborum Historia, seponatur tantisper oportet quaecunque hypothesis philosophica, quae scriptoris judicium praeoccupaverit; quo facto tum demum morborum phaenomena clara ac naturalia, quantumvis minuta, per se accuratissime adnotentur; exquisitam pictorum industriam imitando, qui vel naevos et levissimas maculas in imagine exprimunt. Enimvero dici vix potest quot erroribus ansam præbuerint hypotheses istae physiologicae, dum scriptores, quorum animos falso colore illae imbuerint, istiusmodi phaenomena morbis affigant, qualia, nisi in ipsorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conspectum venire, si hypothesis, quam ipsi pro concessa ac rata habent, constaret veritas. Adde quod siquando symptoma aliquod, quod cum dicta hypothesi apposite quadret, revera morbo competat cujus typum delineaturi sunt, tum illud supra modum evehunt, ac plane reddunt ἐκ [μυίας] [b] ἐλέφαντα, quasi in hoc scilicet totius negotii cardo verteretur; sin hypothesi minus congruat, aut prorsus silentio, aut levi saltem pede transmittere consueverunt, nisi forte beneficio subtilitatis

[b] [μυίας] μυὸς male Syd.: v. Erasmi *Adag.* i. 9. 69; Gaisford, *Paroem. Graec.*

Praef. Ed. Tert. alicujus philosophicae in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari possit.

[10.] Expedit autem tertio, ut in describendo aliquo morbo peculiaria et perpetua phaenomena seorsim ab accidentalibus et adventitiis (qualia sunt, quae non tantum ob aegrotantium temperiem et aetatem, sed etiam ob rationem medendi diversam varie se habent,) enarrentur. Nam saepe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi processu, ac nonnulla symptomata non tam morbo, quam medico debentur; adeo ut eodem morbo laborantes, sed varia methodo tractatos, varia etiam symptomata exerceant. Unde, nisi cautela adhibeatur, necesse est ut admodum vagum et incertum sit circa morborum symptomata judicium. Praetereo quod casus oppido rari ad morborum Historiam proprie non pertineant; quemadmodum et in descriptione salviae, (verbi gratia,) erucarum morsus inter signa discriminantia istius plantae neutiquam recensentur.

[11.] Denique, anni tempestates, quae scilicet cuivis morborum generi potissimum faveant, diligenter observandae sunt. Non inficior nonnullos esse omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturae instinctu annorum tempora, non secus quam quaedam aves aut plantae, sequuntur. Saepe quidem subiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, satis obvium, a paucis tamen fuisse hactenus observatum; cum quo sydere stirpes aut pecudes solenniter procreentur, plurimi curiosius adnotarint. Sed quaecunque sit hujus oscitationis causa, pro certo statuo tempestatum, in quibus aegritudines ingruere consueverunt, notitiam multum Medico prodesse, tam ad speciem morbi dignoscendam, quam ad ipsum morbum extirpandum; atque horum utrumque minus feliciter evenire, ubi istiusmodi observatio negligitur.

[12.] Haec quidem, etsi non sola, saltem insigniora sunt quae in scribenda morborum Historia observari convenit. Cujus Historiae utilitas ad praxin, omnem aestimationem excedit, ac prae qua subtiles disquisitiones ac argutiolae, quibus neotericorum libri ad nauseam fere inferciuntur, nullo in numero sunt habendae. Qua enim aut compendiosiore, aut etiam *alia* via, vel causae morbificae quibus obviam eundum est deprehendi, vel indicationes curativae elici possunt, quam

certa ac distincta peculiarium symptomatum perceptione? Neque enim ulla est circumstantia tam levis aut exigua, quae suos usus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis a temperamento individuorum et tractandi ratione proficisci, nihilominus adeo aequabilis ac sibi ubique similis est Naturae ordo in producendis morbis, ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiantur ejusdem morbi symptomata; ac illa ipsa quae in Socrate aegrotante observata fuerint, etiam generaliter ad hominem quemcunque eodem morbo laborantem transferri possint; non secus ac universales plantarum notae ad omnia cujusque speciei individua rite se diffundunt. Qui (verbi gratia,) violam accurate descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram, caeteraque id genus, omnibus ubique terrarum violis, quae sub ea specie continentur, historiam illam in plerisque fere omnibus convenire facile animadvertet.

[13.] Et quidem existimo nos ob eam potissimum causam accuratiori morborum Historia ad hunc usque diem destitui, quia scilicet plerique eos pro confusis inconditisque Naturae male se tuentis et de statu suo dejectæ effectis tantum habuere, ac proinde laterem lavare[c] crederetur is qui justam eorundem enarrationem moliretur.

[14.] Sed ut ad rem revertamur: non minus certo etiam a minutissimis morbi circumstantiis indicationes curativas possit Medicus desumere, quam ab iisdem sumpsit diagnostica. Atque adeo non semel mihi in mentem subiit quod, si morbi cujuslibet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam non scirem afferre, variis ejusdem phaenomenis viam qua mihi incedendum foret haud dubiam praemonstrantibus; quae quidem phaenomena, si inter se sedulo conferantur, manu quasi ducerent ad indicationes illas maxime obvias, quae ex intimo Naturae sensu, non vero phantasiae erroribus depromuntur.

[15.] Atque his sane gradibus, (ut ita dicam,) his adminiculis ad coelum ascendit[d], ad Medicinae nempe fastigium, Medicorum ille Romulus, nunquam satis laudatus Hippocrates; qui hanc Arti Medicae insuper struendae solidam ac

[c] *laterem lavare*] "Purgem me? laterem lavem," i. e. *operam perdam.* Terent. *Phorm.* i. 4. 9, ubi v. Interpp.; Erasmi *Adag.* i. 4. 48. Cf. Gaisford, *Paroem. Graec.* in πλίνθους πλύνειν.

[d] *ad coelum &c.*] Cf. *Epist. Resp. I.* § 51.

PRAEF. ED. TERT. inconcussam substernens basin, videlicet "*Νούσων φύσιες ἰητροί,*" [*Epid.* vi. 5. 1. t. iii. p. 606.] i. e. *Naturae morborum medicatrices,*) id egit ut morbi cujuslibet phaenomena aperte traderet, nulla hypothesi adscita et in partes per vim adacta, ut in ejus libris *De Morbis, De Affectionibus,* etc. videre est. Regulas etiam quasdam tradidit ex observatione methodi istius, qua utitur Natura tam in morbo provehendo, quam in eodem amoliendo, natas; cujusmodi sunt *Coacae Praenotiones, Aphorismi,* et reliqua id genus. Atque in his fere stetit magna illa Divini Senis *θεωρία,* non ab irrito lascivientis phantasiae conamine desumpta, ceu vana aegrorum insomnia, sed legitimam exhibens historiam earum Naturae operationum quas in hominum morbis edit. Cum vero dicta *θεωρία* nihil esset aliud quam exquisita Naturae descriptio, par erat omnino ut in praxi eo tantum collimaret, ut eidem laboranti quibus posset modis subvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam quam ut deficienti Naturae succurrat, effraenem coërceat et in ordinem redigat; utrumque vero hoc, tum passu illo, tum etiam methodo, quibus Natura morbum expellere satagit atque amovere. Animadverterat nempe sagacissimus Vir, quod sola Natura "*τὰς νούσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάντα πᾶσι.*" [*De Alim.* t. ii. p. 19.] Atque haec omnia peragit Natura paucissimis simplicissimisque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorsus nullis.

[16.] Altera ab hac methodus qua Ars Medendi (si quid ego judico,) possit ulterius provehi, in eo potissimum cardine vertitur, ut certa aliqua et consummata undique ac fixa Methodus Medendi in publica commoda tradatur, eam intelligo quae, satis magno experimentorum numero corroborata suffultaque, huic vel illi morbo devincendo suppar invenitur. Neque enim satis esse arbitror, ut successus particulares, sive Methodi cujuslibet, sive etiam remedii, scriptis prodantur, si neque hoc neque illa universaliter atque in omnibus scopum attingere deprehendatur, positis saltem his vel illis circumstantiis. Contendo vero ego nos aeque certo scire debere hunc illumve morbum expugnatum iri, si huic aut alteri intentioni satisfecerimus, ac certo jam scimus nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri intentioni satisfacere posse: quod quidem, licet non semper et ubique, frequentissime

tamen καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, votis respondet exhibentium; ita sennae foliis (verbi gratia,) alvum subducimus, papavere invitamus somnum. Non is sum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum remedii eventa quibus est usus in morborum curatione, et in usus suos reponere, tam ad sublevandam memoriam, quam ut ansas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque post diutina et repetita saepius experimenta Methodum sibi figat firmetque, a qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum sibi recedendum putet. [17.] Observationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam (me judice,) adfert utilitatem. Nam si id tantum agit Observator, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam saepius, huic remedio cessisse, quid mihi (obsecro,) profuerit, si infinitae fere medicamentorum decantatissimorum copiae, qua jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accrescat? Quod si, repudiatis caeteris omnibus remediorum formulis, huic me unice addixero, an non innumeris fere experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumerae etiam circumstantiae trutinandae, tum aegrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potius quam in solido imposuisse orbi videri praeoptet? Quam vero in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec e contra quam sit illud difficile, perfectam et confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac stabilire. Si vel unus tantum per singula mundi saecula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quae Medicorum est provincia,) a multis retro annis ad ἀκμήν pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortalium sors. Quae vero fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo et peritissimo duce Hippocrate, et prisca Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quae certo se prodant,) cognitioni superstructa, descivimus; unde est, ut quae hodie exercetur, a logodaedalis[e] conficta,

PRAEF. ED. TERT.

[e] *logod.*] λογοδαίδαλος, i. e. *artificiosi sermonis fabricator*: v. Platon. *Phaedr.* p. 266. E.; Cicer. *Orat.* c. 12; Quintil. *Instit. Orat.* iii. 1.

Praef. Ed. Tert.

confabulandi magis sit ars, quam Medendi. Sed ne hanc ego dicam temere impegisse videar, fas mihi sit e via parumper deflectere, quo scilicet evincam causas illas remotiores, in quibus assignandis et in lucem extrahendis hominum curiosorum et *περιέργων* vanae speculationes unice desudant triumphantque, prorsus esse *ἀκαταλήπτους* ac inscrutabiles, solas vero proximas et conjunctas a nobis posse cognosci, atque ab his solis indicationes curativas esse mutuandas.

[18.] Observandum est itaque, quod si humores vel diutius quam par est in corpore fuerint retenti, (quia scilicet Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere,) vel ab hac aut illa aëris constitutione labem morbificam contraxerint, vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint; his (inquam,) modis et his similibus, dicti humores in formam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quae his aliisve affectibus cum propria essentia convenientibus se prodit; quae quidem symptomata, licet minus cautis videantur oriri vel a natura partis quam humor obsedit, vel a natura humoris ipsius antequam hanc induerat speciem, nihilominus revera affectus sunt ab essentia dictae speciei in hunc gradum recens evectae pendentes. Adeo ut quilibet morbus specificus affectio sit ab hac vel illa specifica exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem typum ac formam agnoscunt. Et profecto haud minus se Natura methodo astringit in his tum producendis, tum maturandis, quam in plantis, sive etiam animalibus. Quinimo ut cuilibet sive plantae sive animali proprii quidam ac peculiares affectus competunt, ita se res habet in qualibet succi cujuscunque exaltatione, ubi semel in speciem proruperit. Exemplum hujus rei satis luculentum quotidie nobis ingerunt et ob oculos ponunt variae istae excrescentiarum species, quas arbores fruticesque emittunt, (vel ob succi nutritii perversionem et depravationem, vel alias ob causas,) in forma scilicet musci, visci, fungorum, aliorumque id genus; quae omnia essentiae sunt sive species, a parente, seu arbore, seu frutice, diversae plane atque distinctae. [19.] Et sane qui serio atque ad amussim pensitaverit *φαινόμενα* illa, quae febrem (verbi gratia,) quartanam comitantur; quod videlicet fere semper sub autumno ingreditur, quod certum

ordinem ac typum ubique servat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minus certo repetens quam suas repetit horologium sive aliud quoddam ejusmodi αὐτόματον, (nisi ab accedente aliquo extrinsecus adveniente hic ordo perturbetur;) quod cum rigore ac notabili frigoris sensu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minus sensibilis, quae tandem in sudore effusissimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaserit, vix ante vernum aequinoctium abigi poterit et fugari: qui haec (inquam,) omnia pensiculatius trutinaverit, haud minus firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc speciem esse, quam sunt illae ob quas credit plantam esse speciem, quae parem semper ad normam e terra nascitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione essentiae suae; neque facile comprehendi potest, qui fiat ut hic morbus oriatur a combinatione sive principiorum, sive qualitatum evidentium, cum planta substantia ac species distincta in rerum natura ubique agnoscatur. Illud interim non diffitemur, quod cum species sive animalium sive plantarum singulae (demptis perpaucis,) per se subsistant, istae morborum species ab iis dependent humoribus a quibus generantur.

[20.] Tametsi vero ex jam dictis constare videatur morborum plerorumque causas inscrutabiles prorsus esse ac ἀνεκδιηγήτους, non tamen insolubilis erit illa quaestio, "quo pacto sanari possint?" cum de causis remotioribus nos hoc asseramus. Nemo autem est qui non videat curiosos istos speculatores in causis primo primis fere ac remotissimis indagandis ac in lucem (ut ut invita Minerva[f] ac reclamante Naturae sensu,) protrahendis operam perdere; immediatas vero et conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quae tamen necessario debent cognosci, et possunt etiam sine ficulneis hujusmodi adminiculis; cum intellectui se aperte sistant, vel proprii sensus testimonio, vel anatomicis observationibus ab aliis jampridem factis, retectae. Atque ut impossibile plane est ut Medicus eas morbi causas ediscat quae nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abunde enim sufficit ut sciat unde immediate oritur malum, talesque ejus effectus atque symptomata, ut inter hunc alium-

[f] *invita Minerva*] "Nihil decet *invita* (quod aiunt,) *Minerva*, id est, adversante et repugnante natura." (Cic. *De Offic.* i. 31.) Cf. Erasmi *Adag.* i. 1. 42.

Praef. Ed. Tert.

que morbum, hujus non dissimilem, valeat accurate distinguere. In pleuritide (verbi gratia,) diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam crasin et male cohaerentem sanguinis texturam, quae prima est hujusce mali origo; qui vero causam a qua immediate producitur recte cognoverit, et ab aliis morbis quibuscunque rite valeat distinguere, non minus certo curandi scopum attinget, etiam neglecta otiosa ista atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed haec *ὡς ἐν παρόδῳ*.

[21.] Jam vero si quaerat aliquis an ad praedicta in Arte Medica desiderata duo (veram scilicet et genuinam morborum Historiam, et certam confirmatamque Medendi Methodum,) non etiam accedat tertium illud, remediorum nempe Specificorum inventio; assentientem me habet et in vota festinantem. Etsi enim Methodus sanandis morbis acutis maxime accommoda mihi videatur, (quibus exigendis cum Natura ipsa certum aliquem evacuationis modum statuerit, quaecunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta evacuatione, ad morbi sanationem necessario conferet,) optandum est tamen ut beneficio Specificorum (si quae talia inveniri possint,) aeger rectiori semita ad sanitatem proficeret, et (quod majoris etiam momenti est,) extra aleam malorum, quae sequuntur aberrationes istas in quas saepe invita dilabitur Natura in morbi causa expellenda, (ut ut potenter et docte ei ab assistente Medico subveniatur,) possit collocari.

[22.] Verum quod ad morbos chronicos sanandos attinet, licet nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel a sola Methodo posse sperari quam qui in primam statim cogitationem incurrant; attamen plus satis constat deficere illam in curatione chronicorum aliquot vel maxime spectabilium inter eos quibus homines urgentur; quod ob hanc praecipue causam usu venit, quia scilicet Natura in hujuscemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, qua materiam morbificam foras ejiciat, (perinde atque in acutis,) quo nos, cum eadem manus jungentes et ad debitum dirigentes scopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo chronico is demum jure meritoque Medici nomen sibi vendicat, penes quem est ejusmodi medicamentum, quo morbi *species* possit destrui; non qui id tantum agit, ut e primis secundisque qualitatibus nova aliqua introducatur, et prioris subeat

vicem; quod fieri quidem potest non extincta specie: verbi gratia, calefieri potest aut refrigerari qui podagra laborat, vigente adhuc podagra, necdum devicta. Methodo hac, qua diversae tantum qualitates introducuntur, morbi specifici non magis immediate perdomantur quam ignis gladio extinguitur. Quid enim, (obsecro,) calor, frigus, humidum, siccumve, aut e secundis qualitatibus quae ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus essentia in harum nulla consistit? [23.] Si quis hic objeccrit satis magnum remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innotescere, hunc ipsum, si examen paulo diligentius instituerit, in oppositas partes facile transiturum confido; cum unicus cortex Peruvianus a suis militet. Toto enim coelo distant quae huic aliive indicationi curativae Specifice respondent medicamenta, cui si faciamus satis, morbus abigitur; et quae hunc aliumve morbum Specifice atque immediate persanant, nullo habito respectu ad hanc aut illam intentionem sive indicationem curativam: verbi gratia, mercurius et sarsae radices in lue venerea *Specifica* vulgo audiunt; quae tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis atque irrefragabilibus possit confici mercurium nulla excitata salivatione, sarsae vero radices sine motis sudoribus, tam egregiam operam praestitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis evacuationibus curantur, cum tamen quae adhibentur remedia non magis proprie competant immediatae curationi istorum morborum qui eis sanantur evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maxime proprie designantur, quam scalpellum phlebotomum pleuritidi, quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facile appellaverit[g].

[24.] Specifica proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt; neque oscitantibus temere se ingerunt; nullus tamen dubito quin in exundanti illa plenitudine qua turget Natura diffluitque (ita jubente Optimo Maximo rerum omnium Conditore,) in singulorum praeservationem, prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium quae homines vexant; idque pro foribus et in patrio cujuslibet solo. Et sane dolendum est plantarum naturam nondum magis explorato nobis inno-

g. Cf. *Epist. Respons. II.* § 33.

PRAEF. ED. TERT.

tescere; quae mihi videntur reliquae omni, qua patet, materiae medicae palmam praeripere, et quae inveniendorum de quibus jam diximus remediorum uberrimam nobis spem faciunt; cum animalium partes cum humano corpore nimium convenire videantur, nimium dissidere mineralia; unde est, quod mineralia indicationibus potentius respondere, quam vel plantas, vel ex animalibus desumpta, lubens fateor; at non specifice tamen mederi, eo quo diximus sensu ac modo. Me quod spectat, non hic aliud mihi sumo practer laborem ac taedium haec atque hujusmodi diu multumque jam per aliquot annos animo versandi; necdum mihi tam feliciter ccssit, ut cum prudenti fiducia quae de iis cogitaverim in publicum dare ausim.

[25.] Quantumlibet vero mihi prae caeteris arrideant plantae, non tamen is sum qui eximia illa medicamenta ex alia tribu desumpta, quae vel hoc vel alio aliquo saeculo hominum industria atque labore intentionibus apte respondentia reperta fuere, contemnam. Inter quae primum sibi locum vendicant quae nomine *Guttarum Doctoris Goddard* insigniuntur, et a viro doctissimo et solertissimo tam Methodi quam Remediorum indagatore, D[no] Doctore Goodall, praeparantur: quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgo diriguntur, scopo, caeteris quibusque spiritibus volatilibus jure praefero.

[26.] Coronidis loco, cum in hac Introductione fuerim pollicitus me daturum specimen corum quae in hujus Artis augmentum utcunque conatus sum; fidem liberare jam tentabo in tradendis *Historia Curationeque Acutorum Morborum.* Qua in re licet satis advertam me supinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitae annos corpore animoque exantlavi, laborum[h] expositurum, malum tamen pessimi hujus saeculi genium satis habeo perspectum, ut non aliam ex hac semente quam convitiorum atque contumeliarum messem expectem; meque famae meae longe melius consuluisse, si inanem aliquam atque inutilem speculationem commentatus fueram. Hoc vero mihi perinde est: mercedem aliunde praestolor. [27.] Si quis hic objiciat alios aeque in hac Arte versatos non idem mecum de his rebus sentire, meum non est quid sentiant alii disquirere,

[h] *laborum*] *labores* ed. '76.

sed meis observationibus adstruere fidem; quod ut faciam, Lectoris patientiam desidero tantum, non favorem. Res ipsa etenim brevi loquetur, an fideliter et sincero animo hic egerim, an e contra, ad instar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me praestiterim vel in terra defossus. Illam tantum mihi veniam peto, quod minus accurate quam proposueram Morborum Historiam ac Curationem descripsero: cum non tam metam figam, quam animos iis addam, qui feliciore ingenio praediti ad hoc opus posthac se accingent, quod jam ego imperfecte molior.

[28.] Unum adhuc restat de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditae fidem astruam; (frustra enim et cum taedio Lectoris repeterentur ista singulatim, quae in summas contraxi;) satis autem habui ad calcem observationis cujuslibet generalis (saltem quae ad annos nuperos spectat,) particularem hic illic adnectere, qua Methodi praecedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo, nullam a me Methodum generalem fuisse evulgatam, quae experientia reiterata non est stabilita atque confirmata.

[29.] Sed et spe frustrabitur qui ingentem remediorum, seu formularum, sylvam hic expectaverit, cum Medici judicio permittatur, ut pro re nata iis utatur; mihi sufficit innuisse quibus indicationibus satisfaciendum est, quo etiam ordine et tempore; etenim in eo praecipue stat Medicina Practica, ut genuinas indicationes expiscari valeamus, non ut remedia excogitemus, quibus illis satisfieri possit; quod qui minus observabant, empericos armis instruxere, quibus Medicorum opera imitari queant[1].

[30.] Quod si quis objecerit me in aliquibus non tantum medicamentorum pompae renunciasse, sed ea insuper remedia proposuisse quae ad materiam medicam vix possint referri, adeo sunt simplicia atque inartificiosa; vulgaribus tantum (opinor,) ac plebeis animis hac in re displicebo. Norunt enim sapientes bona ea esse omnia quae sunt utilia, atque Hippocratem, dum follium usum in ileo sanando proponit [*De Morb.* iii. t. ii. p. 305.], et in cancro nihil prorsus agendum praecipit [*Aph.* vi. 38. t. iii. p. 754.], (atque ejusmodi alia

[1] Cf. *Tract. I.* § 31.

quae in singulis fere pagellis scripta leguntur,) non minus bene de re medica meruisse, quam si pomposis remediorum formulis omnia implevisset.

[31.] In animo erat et chronicorum morborum Historiam tradere, eorum saltem quos frequentissime tractaveram; sed cum operosius id sit, cumque harum quas jam edo lucubrationum fortunam experiri primum libuerit, impraesentiarum supersedendum mihi esse duxi.

PRAEFATIO EDITIONIS PRIMAE.

Qui Medicinae dat operam, haec secum ut serio perpendat oportet. Primo, se de aegrorum vita ipsius curae commissa rationem aliquando Supremo Judici redditurum. Deinde, quicquid artis aut scientiae Divino beneficio consecutus est, imprimis ad Summi Numinis laudem atque humani generis salutem esse dirigendum; indignum autem esse ut coelestia illa dona vel avaritiae vel ambitus studio inserviant. Porro, se non ignobilis alicujus aut contemnendi animalis curam suscepisse: ut enim humani generis pretium agnoscas, Unigenitus Dei Filius homo factus est, adeoque naturam assumptam sua dignatione nobilitavit. Denique, nec se communi sorte exemptum esse, sed iisdem legibus mortalitatis, iisdem casibus et aerumnis obnoxium atque expositum, quibus alii quilibet; quo diligentius, et quidem teneriori cum affectu, ipse plane *ὁμοιοπαθής* aegrotantibus opem ferre conetur.

[2.] Verum nonnulli hisce cogitationibus minime se regi patiuntur, id quod ex eorum praxi ipsoque vitae genere satis manifestum est: sive quod fastu turgidi atque scientiae suae opinione inflati, ad minuta haec (ut quidem illis videntur,) non sine contemptu quodam negligentius descendant, susque deque habentes quid de miseris mortalibus fiat ipsorum curae concreditis, atque interim de Supremo Numine vel parum cogitantes vel Illud forte vix agnoscere dignati; sive quod lucro prorsus intenti atque inhiantes, aut gloriolae cupidine abrepti, eo tantum spectant ut ditescant ipsi, aut nescio

quam nominis famam consequantur. Quicquid sit, Medicos omnes, qui quidem probi[k] et prudentes haberi volunt et esse, illud agere oportet, ut bonitatem Divinam agnoscentes primo, mox etiam implorantes, ab ea sapientiam et prosperum rerum suarum eventum expectent; atque porro ut omni ope ac studio illuc incumbant, quo non tantum sanitatem aegrotantibus, verum et Medicae quam profitentur Arti certitudinem aliquanto majorem acquirant: huc nimirum experimenta sua dirigentes, ut Medendi ratio locupletior et luculentior indies evadat, atque adeo ut genus humanum securius atque universalius illius beneficio perfruatur, etiam postquam illi fatis concesserint. [3.] Ego itaque officii mei conscius hanc *Methodum Curandi Febres Propriis Observationibus Superstructam* orbi trado. Quandoquidem enim (DEO qualibuscunque conatibus meis aspirante,) visus mihi sum certiorem quandam atque magis genuinam Febrium curandarum rationem quam quae vulgo obtinet apprehendisse, rem gratam verae Medicinae studiosis me praestiturum sum arbitratus, si eandem publici juris facerem; id quod ego liberali animo et sincero affectu jam aggredior. Methodum vero qua utor, etsi forte rationibus minus solidis inniti ea nonnullis videatur, experientia tamen multiplici comprobatam esse certissime scio ac pronuncio. [4.] Quamvis autem praevideam extituros non paucos, qui vel ex carpendi libidine, vel superbia qua caeteros omnes contemnere atque aspernari didicerunt, mihi vel novitatis studium, ac forte etiam absurdarum sententiarum patrocinium imputabunt; vel e contrario (si forte praxin hanc experti, commodam illam esse certamque compererint,) me nihil non vulgare sibique satis antea cognitum protulisse affirmabunt; haud tamen deterreri me passus sum, quo minus ingenuis hominibus, et veri simul ac humani generis amantibus hasce paginas communicarem. Mea enim indoles atque ingenium illud est, ut quid nasuti isti atque fastuosi dicant vel sentiant, parum admodum sim sollicitus. Sapientibus autem et probis hoc dictum volo, me quidem nihil omnino quoad rerum atque experimentorum veritatem imposuisse; omnia candide atque ingenue elocutum. Neque vero quicquam dubito quin ipsi, aliquando periculum facientes, suos etiam calculos huic methodo adjecturi sint. Interim, si quid in

[k] *probi*] *probos* ed. '66.

Praef. Ed. Prim.

theoria erraverim, et veniam rogo, et melioribus judiciis me cessurum polliceor; fortassis etiam sponte mea aliter posthac de rebus hujusmodi cogitaturus: sicut enim aliorum erroribus non admodum succensere soleo, ita nec libet meis pertinaciter adhaerere.

AUTHORI,

IN

TRACTATUM EJUS DE FEBRIBUS[1].

Febriles aestus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis;
Nam post mille artes, medicae tentamina curae,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Praeda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quaerit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum et tenebras, et sine luce faces;
Quas tractat patitur flammas, et Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis:
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.
Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos;
Sed si flamma vorax miseras incenderit aedes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.
Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cum perit artificis non minus usta domus.
Se tandem Sydenham Febrisque scholaeque furori
Opponens, morbi quaerit et artis opem.
Non temere incusat tectae putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit;
Non bilem ille movet, nulla hic pituita: salutis
Quae spes, si fallax ardeat intus aqua?

[1] Deest hoc poëma in ed. '66. In ed. '68 inscribitur *In tractatum de Febribus D. D. Sydenham, praxin Medicam apud Londinenses mira solertia aeque ac faelicitate exercentis.*

Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,
Queis ipsis major Febribus ardor inest.
Innocuas placide corpus jubet urere flammas,
Et justo rapidos temperat igne focos.
Quid Febrim extinguat, varius quid postulat usus,
Solari aegrotos qua potes arte, docet.
Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
Dum saepe incerto, quo calet, igne perit:
Dum reparat tacitos male provida sanguinis ignes,
Praelusit busto, fit calor iste rogus.
Jam secura suas foveant praecordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.
Nec solum faciles compescit sanguinis aestus,
Dum dubia est inter spemque metumque salus;
Sed fatale malum domuit, quodque astra malignum
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.
Extorsit Lachesi[m] *cultros, Pestique venenum*
Abstulit, et tantos non sinit esse metus.
Quis tandem arte nova domitam mitescere Pestem
Credat, et antiquas ponere posse minas?
Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
Victa jacet, parvo vulnere, dira lues.
Aetheriae quanquam spargant contagia flammae,
Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.
Delapsae coelo flammae licet acrius urant,
Has gelida extingui non nisi morte putas?
Tu meliora paras, victrix Medicina; tuusque,
Pestis quae superat cuncta, triumphus erit.
Vive, Liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te simul et mundum qui manet, ignis erit.

JOANNIS LOCK POËMA.

J. LOCK, A.M.
[1668.] Ex Aede Christi Oxon.

m *Lachesi*] —*sis* ed. '68.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM[a]

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.[b]

De Morbis Acutis in Genere.

Morbus Naturae conamen in aegri salutem.[d]

DICTAT Ratio (si quid ego hic judico,) Morbum, quantumlibet ejus causae humano corpori adversentur, nihil esse aliud quam Naturae[c] conamen, materiae morbificae exterminationem in aegri salutem omni ope molientis. Cum enim hominum genus (ita volente Supremo rerum omnium Arbitro ac Moderatore, DEO,) variis impressionibus, forinsecus advenientibus, excipiendis aptum natum sit; fieri non potest quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quae quidem partim ab istis aëris particulis nascuntur, quae, cum corporis humoribus male convenientes in idem se insinuaverint, nudo sanguini permistae corpus omne morbifico afflant contagio; partim a variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primum, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam, suppar idem non fuit. [2.] Hisce rerum circumstantiis ita intime essentiae humanae intertextis complicatisque ut nemo quisquam se ab illis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quae totius fabricae compagem aliter solveret, e suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequen-

Morbi partim ab aëre,

partim a varia fermentatione, et humorum putrefactione.

[a] *Observ. Medic. &c.*] Sic edd. '76, '85; prior erat titulus *Methodus Curandi Febres Propriis Observationibus Superstructa.*

[b] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

[c] Quid per *Naturae* nomen intelligi velit Syd., vide inf. ii. 2. 48.

[d] *Elenchum Rerum,* quem in fine libri Syd. posuerat, in margine distribui; in edd. '66, '68 omnino deest.

tius longe quam fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris a recto quem tenet cursu detorqueretur; veruntamen, cum sibi relicta, vel nimiopere satagendo vel etiam sibi deficiendo, hominem letho dat, ferreae illi atque insolubili mortalitatis legi obsequitur cui "debemus[e] nos nostraque:" recte enim Boëthius, atque ex rerum sensu, DE MORB. ACUT. IN GENERE.

> "Constat, aeterna positumque lege est,
> Constet ut genitum nihil." [*De Consol. Philos.* ii. 3.]

[3.] Sed ut instantia una alterave jam dictorum veritatem asseramus; ipsa pestis quid (obsecro,) aliud est quam symptomatum complicatio, quibus utitur Natura ad inspiratas una cum aëre particulas μιασμώδεις, per emunctoria, apostematum specie, vel aliarum eruptionum opera, excutiendas? Quid arthritis, nisi Naturae providentia ad depurandum senum sanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum Hippocrate loquamur? Potest et idem affirmari de plerisque aliis morbis perfecte formatis. Pestis et arthritis Naturae medicatricis instrumenta.

[4.] Jam vero nunc hoc munere celerius fungitur Natura, nunc vero tardius, pro varia methodo qua causam morbificam deturbare nititur. Nam cum febris opem deposcit, qua adjutrice particulas inquinatas a sanguine divellat, divulsasque progressu adhuc ulteriori per sudores, diarrhoeam, eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem, expellat; cumque in sanguinis massa, corpore pertenui ac fluido, res omnis peragatur, idque motu partium violentiore: necesse omnino est, non solum ut subito vel in salutem aegri vel in mortem determinetur, (prout scilicet Natura vel materiam morbificam critice norit solvere, vel ab eadem oppressa fatiscat,) sed etiam ut pejora vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque hujusmodi plane sunt morbi isti quos *Acutos* appellamus, qui velociter scilicet atque cum impetu et periculo ad statum moventur; quamvis (si minus accurate, haud tamen minus vere loquamur,) isti etiam morbi pro Acutis sint habendi, qui, licet respectu paroxysmorum, si omnes simul sumantur, tardius moveant, respectu tamen paroxysmi cujuslibet particularis, cito atque etiam critice ad finem perveniunt, quales sunt febres intermittentes omnes. Ratio morborum Acutorum. Febres intermittentes Acutis, licet minus proprie, accensendae.

[e] "Debemur (al. —*mus*,) morti nos nostraque." (Horat. *De Arte Poët.* 63.)

De Morb. Acut. in genere.

Chronicorum ratio.

[5.] Ubi vero continens morbi materia ejus est indolis ut febrem in partes suas pertrahere non valeat ad dictae materiae separationem universalem; aut cum hujusmodi materia parti alicui affigitur quae eidem explodendae prorsus est impar, sive ob propriam conformationem, (uti se res habet in materia morbifica paralyticorum nervis impacta, in materia item suppurata in cavitate thoracis empyicorum,) vel ob defectum caloris naturalis et spirituum, (ut cum pituita in pulmones decidit vel senio vel tussi diuturniore labefactatis,) vel denique ob continuum materiae novae affluxum, qua sanguis vitiatus, et ad ejusdem eliminationem unice dispositus, partem obruit gravatque: in his (inquam,) casibus, vel tarde admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes, *Chronici* et nuncupantur et sunt. A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modo egimus, morbi alii *Acuti*, alii vero *Chronici* exurgunt.

Acuti ab aëris alteratione impressi *Epidemici* dicuntur.

[6.] Acutos quod spectat, (quos impraesentiarum tractare mihi est animus,) eorum alii a secreta atque inexplicabili aëris alteratione, hominum corpora inficientis, gignuntur, neque a peculiari sanguinis et humorum crasi omnino dependent, nisi quatenus occulta aëris influentia dictis corporibus eandem impresserit. Hi, durante arcana illa aëris constitutione nec ultra, pergunt lacessere, neque alio ullo tempore invadunt: *Epidemici* hi dicti sunt.

Acuti a particulari corporum *ἀνωμαλίᾳ* quovis cujuslibet anni tempore invadentes, *Intercurrentes*, seu *Sporadici*, dici possunt.

[7.] Acutorum alii ab hac vel illa particulari corporum particularium *ἀνωμαλίᾳ* oriuntur, qui cum a causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripiunt. Hi insuper Acuti quibuslibet annis et quolibet anni tempore indifferenter invadunt, exceptis tamen iis quae dicemus ubi de genere hoc peculiariter agetur[f]. Hos ego Acutos *Intercurrentes*, sive *Sporadicos*, appello, quia nullo non tempore contingunt quo Epidemici grassantur. Ab Epidemicis primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

[f] Vide inf. Sect. vi.

CAP. II.[a]

De Morbis Epidemicis.

Nihil quicquam (opinor,) animum universae qua patet Medicinae pomoeria perlustrantem, tanta admiratione percellet, quam discolor illa et sui plane dissimilis morborum Epidemicorum facies; non tam qua varias ejusdem anni tempestates, quam qua discrepantes diversorum ab invicem annorum constitutiones referunt, ab iisque dependent. [2.] Quae tam aperta praedictorum morborum diversitas tum propriis ac sibi peculiaribus symptomatis[b], tum etiam medendi ratione quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat morbos hosce, ut ut externa quadantenus specie, et symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus, convenire paulo incautioribus videantur, re tamen ipsa (si bene adverteris animum,) alienae admodum esse indolis, et distare ut aera lupinis[c]. Haud equidem satis scio an diligentius examen (quali rite instituendo vix unius hominis brevis aetas par esse videatur,) nos edoceret Epidemicorum alios continua quadam serie, ceu facto circulo, alios semper excipere; an vero omnes indiscriminatim nulloque servato ordine, pro occulta aëris diathesi et inexplicabili temporum ratione, mortales incessere. [3.] Hoc saltem pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, praedictas morborum species, praesertim febres continuas, ita *toto* (quod aiunt,) *coelo* differre, ut, qua methodo currente anno aegrotos liberaveris, eadem ipsa anno jam vertente forsitan e medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam medendi rationem, quam haec vel illa febris species sibi vendicat, auspicato inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, Optimo Numine,) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, aetatem, et reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec, extincta illa specie novoque gliscente malo, anceps rursum haereo qua mihi via insistendum ut aegris subveniam; ac proinde, nisi ingenti adhibita cautela intentisque omnibus animi nervis, vix ac

Epidemicos,

tum a propriis quibusdam symptomatis, tum a medendi ratione dispari, differre ab invicem constat.

Febrium continuarum Epidemicarum diversae species diversa omnino methodo sunt curandae.

[a] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

[b] *symptomatis*] i. e.—*matibus*, ut fere ubique his in libris.

[c] *ut aera lupinis*] "Nec tamen ignorat quid distent aera lupinis." Horat. *Epist.* i. 7. 23. ubi v. Interpp.; Erasmi *Adag.* i. 3. 79.

De Morbis Epidemicis.

ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum qui se primi meae curae commiserint, vita periclitetur; donec, investigato jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede et intrepidus denuo procedam.

[4.] Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines, quoad manifestas aëris qualitates, maxima qua potui diligentia notaverim, ut vel exinde causas tantae Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aëris temperiem sibi plane consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, et vice versa.

Febres stationariae ab occulta alteratione in terrae visceribus aërem contaminante pendere videntur.

[5.] Ita enim se res habet. Variae sunt nempe annorum constitutiones, quae neque calori, neque frigori, non sicco humidove, ortum suum debent, sed ab occulta potius et inexplicabili quadam alteratione in ipsis terrae visceribus[d] pendent, unde aër ejusmodi effluviis contaminatur quae humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinantque; stante scilicet praefatae constitutionis praedominio, quae, exacto demum aliquot annorum curriculo, facessit atque alteri locum cedit. Unaquaeque harum constitutionum generalium propria ac peculiari sibi febris specie funestatur, quae extra illam nusquam comparet; cujusmodi febres idcirco *Stationariae* nobis audiunt.

Stationariae dicuntur quae generalem anni constitutionem sequuntur, neque extra illam comparent;

[6.] Ad haec sunt et particulares quaedam ejusdem anni (ut ita dicam,) *crases*, in quibus, licet secundum manifestas aëris qualitates, ejusmodi febres quae generaliorem anni constitutionem sequuntur, magis minusve Epidemice grassentur, vel serius ocyusve ingruant. Prae caeteris tamen ejusmodi febres quae omnibus in universum annis competunt, (quas ideo *Intercurrentes* voco,) ab hoc illove manifesto aëris temperamento ortum ducunt; verbi gratia, pleuritis, angina, et reliquae ejusdem farinae, quae a subito calore intensius ac diuturnum frigus statim excipiente plerumque invadunt. Potest itaque fieri ut sensibiles aëris qualitates ad illas quidem febres producendas faciant quae in qualibet constitutione se exerunt, non vero ad istas alias quae certae alicui constitutioni quasi propriae ac peculiares existunt: fatendum tamen est praedictas aëris qualitates corpora

Intercurrentes, quae omnibus annis competunt.

Sensibiles aëris qualitates ad has producendas facere possunt, non ad illas:

[d] *alter. in ipsis &c.*] Cf. inf. v. 4. 16; *Tract. I.* § 35; *Sched. Monit.* § 3.

nostra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve disponere; quod et de quocunque errore circa sex res non-naturales[e] dictum volo. De Morbis Epidemicis.

[7.] Animadvertendum autem est Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter et eodem semper modo se habere, iisdem plane phaenomenis et conformi symptomatum agmine in plerisque fere omnibus quos adoriuntur, stipatos; atque eadem prorsus via sibi fugam et exitum parantes. Ex his itaque, tanquam in suo genere perfectissimis, vera et certa morborum Epidemicorum historia ediscenda est atque tradenda. unde Epidemicorum alii regulares,

[8.] Sunt vero alii aliorum annorum morbi, qui, licet *Epidemicorum* insigniantur nomine, enormes tamen sunt et perquam anomali, utpote qui nulli se typo patiuntur astringi, et revera mali sunt moris, tum quoad incertam symptomatum varietatem certissimamque dissimilitudinem, tum quoad methodum qua se ipsi expediunt et amoliuntur. Haec tanta illorum disparitas exinde oritur, quod scilicet quaelibet constitutio morbos parit, a morbis ejusdem generis qui alio tempore grassabantur, multum abludentes; quod non tantum in febribus locum habet, sed in plerisque aliis Epidemicis. alii anomali.

[9.] Neque hic finitur Orestes[f]: restat enim et aliud, paulo subtilioris *θεωρίας*, *luxuriantis* (si fas est dicere,) Naturae lusus; quod nempe idem morbus in ipsissima anni constitutione, varia saepe et dissimili se facie ostentat, quod ad tempora attinet principii, status, et declinationis; quod quidem tanti potest esse momenti, ut pro ejus arbitrio curativae indicationes ponendae sumendaeve fuerint.

[10.] Porro observandum est Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines dispesci, *vernos* dico, et *autumnales*; et quamvis fieri potest ut alia qualibet anni tempestate subnascantur, ad illam tamen sunt relegandi, ver autumnusve fuerit, quam proxime contingunt. Accidit enim nonnunquam aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspirare, ut, eo fautore, ante tempus sibi debitum miseros Epidemici vel sunt vernales vel autumnales.

[e] "Res *non-naturales* sunt sex, aër, cibus et potus, motus et quies, somnus et vigiliae, animi pathemata, excreta et retenta: sic appellantur, quia, si modum excedant, saepe morbis ansam praebent." (Blancardi *Lex. Med.*)

[f] "Scriptus et in tergo, necdum finitus Orestes." Juven. *Sat.* i. 6. ubi v. Interpp.

De Morbis Epidemicis.

invadat; et e contra, est ubi tam parum illis inter se convenit, ut corpus praedispositum non nisi aliquandiu post aggrediatur. Cum itaque *ver* dico, vel *autumnum*, non de ipso statim aequinoctio, sive verno sive autumnali, ad amussim loquor.

Vernalium alii circa aequinoctium vernum ad statum perveniunt, circa solstitium aestivum evanescunt;

[11.] Epidemicorum qui verno tempore grassantur, alii mature admodum se ingerunt, mense scilicet Januario, et exinde pedetentim increbrescentes circa aequinoctium vernale ad statum perveniunt, a quo sensim imminuti circa solstitium aestivum evanescunt, nisi quod paucissimae[g] postea forsitan hunc illumve petant: in horum numero sunt morbilli, ut et febres tertianae vernales, quae, licet serius aliquanto emergant, (Februario nempe,) tamen appetente aestivo solstitio pariter se subducunt. At vero alii vere orti, et de die in diem invalescentes, non nisi sub aequinoctium autumnale statum indipiscuntur; quo praeterlapso, paulatim cedentes, tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam: hujusmodi sunt pestis ipsa, et variolae, istis annis quibus eorum utervis aliorum morborum praedominio fuerit potitus.

alii aequinoctium autumnale brumaleque solstitium praestolantur.

Cholera morbus per unum mensem, dysenteria, febres quartanae, et tertianae autumnales, vix ultra duos Epidemice grassantur.

[12.] Cholera morbus ex Epidemicorum autumnalium familia, mense Augusto exorsus, intra angustos unius mensis cancellos conclusus percurrit sua tempora. Sunt tamen alii qui eadem tempestate prognati usque ad hyemem excurrunt, verbi gratia, dysenteria, febres quartanae, et tertianae autumnales. Hi omnes, ut ut eorum aliquos quos semel invaserint longiori vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum mensium spatium et nomen et Epidemicorum naturam prorsus amittunt.

[13.] Febres autem speciatim quod attinet, observandum est maximam earum partem quae continuae sunt, nulla hucusque nomina, in quantum a constitutionis generalis influentia pendent, obtinuisse; appellationes autem quibus dignoscuntur, ab insigni aliqua alteratione sanguini impressa vel evidentiori symptomate mutuari: hac ratione *putridae* dicuntur, *malignae, petechiales,* etc. Quandoquidem vero singula ferme constitutio, praeter has quas parturit febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis est celebrioris nominis, cujusmodi sunt pestis, variolae, dysenteriae, etc.; non satis video cur

[g] *paucissimae*] Sic male Syd., melius —*simi* edd. recent.

istiusmodi febres non potius sortirentur nomina a constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet eodem illo tempore quo comparebant, quam a qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quae diversae speciei febribus pari jure possunt competere. [14.] Intermittentes vero nomina sibi desumunt ab intervallo paroxysmis interjecto, atque hoc quidem charactere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatum quibus contingunt, veris scilicet et autumni, habeatur ratio: licet nonnunquam earum aliquae de intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum visibili easdem prodente; ut cum praemature (Julio mense, verbi gratia,) intermittentes autumnales ingrediuntur atque increbrescunt, non statim genuinum typum induunt, (quod intermittentibus vernis quidem solenne est,) sed continuas febres ita per omnia imitantur, ut, nisi castigatissimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint. At retuso paulatim constitutionis impetu et fraenata vi, jam in typum regularem migrant; atque exeunte autumno, larva abjecta, intermittentes se esse (quales ab initio reapse fuerunt,) palam fatentur, sive quartanae illae fuerint sive tertianae; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno aegrorum nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi febres, quae ex intermittentium numero sunt, pro continuis veris et genuinis habeantur.

De Morbis Epidemicis.

Intermittentes autumnales aliquandiu sub continuarum specie nonnunquam latent.

[15.] Porro, (quod sedulo advertendum,) quum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum praedominio potitur, caeteris in ejus quasi ditionem redactis, et parcius id temporis saevientibus, ita ut illo augescente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescant. Atque ita vicissim mortales lacessunt, prout anni genius et sensibilis aëris temperies huic aut illi magis suffragantur. Qui vero morbus circa aequinoctium autumnale maximopere furit et cumulatissimam edit stragem, totius anni constitutioni nomen impertit suum; quisquis enim fuerit morborum, qui ea tempestate prae caeteris invaluerit, principatum omnium qui isto anno invadunt, obtinuisse facile deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quotquot sunt σύγχρονοι se accommodant, in quantum eorum fert natura: [16.] verbi gratia, cum variolae eo tempore latissime

Epidemici praedominantis genio σύγχρονοι omnes se accommodant;

De Morbis Epidemicis.

depopulantur, febris toto anno sparsim oberrans ejusdem plane inflammationis est particeps, quae variolas parit. Uterque nempe morbus ad eandem fere normam adoritur, maximaque inter maxime propria utriusque symptomata intercedit cognatio, (excepta variolarum eruptione, et reliquis quae ab illa pendent,) ut ex ingenti illa tum ad spontaneos sudores tum ad salivam excernendam propensione, in qua utrique convenit, abunde constat. Pariter, cum dysenteriae dicto tempore praecipue fuerint grassatae, febris quae eo anno infestat, earundem indolem non leviter aemulatur, (nisi quod illae causam morbificam per sedes eliminent, et pauca alia exinde nascantur symptomata,) quod tum a consimili utriusque morbi insultu, tum etiam quod utroque malo correpti aphthis similibusque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evincitur. Et sane dysenteria de qua agitur, ipsissima illa febris est; hoc tantum discrimine, quod introvertatur, et in intestina se exonerans per eadem viam sibi faciat. [17.] Notandum autem est Epidemicorum illum principem, qui sub aequinoctio autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveum condere; cum ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo merentur, tunc temporis praesertim ingravescant et rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuo frangat et deleat nomen.

quo ab hyemis frigore presso, inferioris ordinis Epidemici se efferunt.

[18.] Postremo observandum est quoties constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre; quæ cum idem plane nomen sortiantur, alia tamen constitutione generentur. Quotcunque sint autem species illae peculiares quae in una eademque constitutione invadunt, in communi una atque generali causa singularum productrice omnes conveniunt, hac scilicet aut alia aëris diathesi peculiari; et ex consequenti, quantocunque ab invicem, quoad typum et formam specificam, intervallo distent, constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut præcipua symptomata, quae ad particularem evacuationis modum nihil attinent[h], omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore et intendant saevitiam et remittant. Notan-

[h] *attinent*] sic ed. '76, —*net* ed. '85, errore fort. typogr.

dum est insuper, quibus annis variae illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primum aggrediuntur, atque invasionis symptomatis, consentire.

[19.] Hinc itaque cernere est variam admodum et accuratam Naturae methodum, quam ad morborum generationem adhibet; quam nemo hominum (arbitror,) hactenus pro rei dignitate satis observando est assecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur (cum specificae Popularium morborum differentiae, nominatim febrium, arcanae annorum constitutioni innitantur,) incassum desudare illos, quotquot diversarum febrium rationes a causa morbifica in humano corpore aggesta deducunt; nam liquido patet quemlibet, pancratice licet valentem, si certa quaedam hujus nostrae regionis loca adeat, febre ibidem grassante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit manifestam aliquam mutationem ab aëre praefati viri humoribus tam brevi impressum iri. [20.] Neque minus difficile est generales regulas febribus his debellandis accommodare, et certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hac itaque tam spissa rerum caligine, nihil mihi prius est quam, quando novae febres grassari incipiant, cunctari paulisper, et ad magna praesertim remedia non nisi suspenso pede ac tardius procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem observare, quibus itidem praesidiorum generibus aegri juventur vel laedantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Diversarum febrium rationes a causa morbifica in humano corpore aggesta perperam deducuntur.

In novis febribus ad magna remedia tardius procedendum; indicationem a laedentibus et juvantibus praesertim esse sumendam.

[21.] Verbo dicam, Epidemicorum species omnes juxta phaenomenωn suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique sigillatim accommodare, ut res est multi otii ac summe ardua, ita etiam, cum nullo certo (aut saltem nondum explorato,) annorum ordine emergant, ad justum de iisdem observationum apparatum congerendum fortasse unius Medici aetas non suffecerit. At vero hic labor, ut ut sit improbus, prius est exantlandus quam nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum serie praestitisse jure possimus gloriari.

[22.] At vero quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum Epidemicorum, qui non tantum (quatenus saltem nobis liquet,) fortuito incursant, sed etiam qui uno

anno aut certa aliqua annorum serie ejusdem sunt generis, anno alio specie ab aliis alii distinguuntur? Nulla hic mihi unquam methodus aeque commoda est visa atque illa quae, per sufficientem annorum numerum protensa, eodem illos ordine describeret quo se invicem excipiebant et insequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Historiam et Curationes Epidemicorum qui ab anno 1661 ad annum usque 1676 (per quindecim videlicet annorum spatium,) depopulabantur, ex accuratissimarum, quas mihi facere licuit, observationum fide orbi erudito tradam: cum mihi impossibile plane videatur effectum id dare, vel causas eorundem exortus assignando a manifestis aëris qualitatibus desumptas, vel multo etiam minus a particulari aliqua dyscrasia in sanguine atque humoribus, nisi in quantum secretae aëris influentiae illa deberetur. Quin et magis adhuc (si fas est dicere,) impossibile fuerit variorum Epidemicorum species tradere, qui a specificis aëris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud esse videatur, istis videlicet qui *febrium* nomina attexere norint notionibus, in speculatione istarum alterationum quae in sanguine humano atque ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri possunt, male fundatis. Quo quidem pacto, cum non Naturam sequamur, optimam semper ducem, sed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum species quot comminisci placuerit: eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facile botanico concesserit, a quo in describenda plantarum historia sensuum requirimus testimonium, ac fidem, non rationis commentationem, quantumlibet ista polleat atque aliis longe antecellat.

[23.] Haud equidem tantum mihi sumo, ut me in his quae jam trado omnem absolvisse numerum existimem, forte ne in recensenda quidem universa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapsis, de quibus nobis sermo est annis, ordine infra dicendo se mutuo exceperunt, venturis saeculis eundem perpetuo servaverint. Unum hoc molior, ut, quo pacto haec se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat et hanc in qua degimus Urbem; ut meum, quale quale sit, symbolum conferam ad opus inchoandum, quod (si quid ego judicando valeo,) in maximum

humani generis emolumentum cedet, ubi tandem a posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAP. III.[1]

Constitutio Epidemica annorum 1661, 1662, 1663, 1664, *Londini.*

Anno 1661 Febres autumnales Intermittentes, quae jam ab aliquot retro annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (Tertiana praesertim mali moris,) sub initio Julii, et quotidie increbrescentes, mense Augusto quam immanissime debacchabantur, inque multis locis, correptis fere integris familiis, maximam hominum stragem edebant; dein vero sensim decrescentes, superveniente hyemis frigore extinctae sunt, perpaucos Octobris mense aggressae. Quae dictae Tertianae famulabantur symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum symptomatis, his praesertim discriminabantur. Aegri paroxysmus atrocior, lingua magis nigra siccaque, extra paroxysmum ἀπυρεξία obscurior, virium et appetitus prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandum proclivitas; omnia summatim accidentia immaniora, ipseque morbus quam pro more Febrium Intermittentium funestior. Si quando aetate provectiores, aut etiam cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta aut aliae quaevis evacuationes minuissent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menses perdurabat. [2.] Quartanae, rariores licet, Febres jam descriptas comitabantur; utrisque vero primum brumae impetum non sustinentibus, (neminem enim ante intactum feriebant,) subsecuta est Febris Continua, ab Intermittentium autumnalium genio in hoc tantum abhorrens, quod hae statis solum temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem ferme modo aegrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum siccitate, siti, linguae nigredine; et sudoribus sub morbi finem materia morbifica in utrisque promptissime exterminabatur. [3.] Quinimo vel hinc liquebat Febrem hanc ad autumnalium Intermittentium

Tertianae hujus constitutionis ab Intermittentibus Tertianis aliis differentia.

[1] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

CONSTIT. EPIDEM. ANNORUM '61-'64.

Febris Continua haec Intermittentium quasi compendium.

elassem attinere, quod raro admodum surgente anno eompareret. Dieta itaque Febris Continua Intermittentium quasi eompendium quoddam, et e eontra singuli earum paroxysmi eompendium hujusee mihi videbantur; atque adeo diserimen in hoe maxime versari, quod Continuae eoneeptam semel efferveseentiam συνεχῶς eodemque semper tenore perficerent, Intermittentes autem partitis vieibus ac diversis temporibus eadem defungerentur. [4.] Quanto autem[k] jam tempore praedieta Febris Continua invaluerat dieendo non sum, quum mihi haetenus satis fuerat ad generalia Febrium symptomata attendere, utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora, easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem seio, unieam fuisse Continuae Febris speeiem usque ad annum 1665; ae Intermittentes autumnales, quae ad illum usque annum frequentes ineursabant, jam deineeps rarissimas oeeurrisse.

Unica haec fuit Febris Continuae species ab anno '61 ad ann. '65.

[5.] Sed ut ad rem redeamus: Febris illa Tertiana, quae dieto anno omnia longe lateque fuerat praedata, eodem elapso, intra augustiores limites se eontinuit; insequentibus vero autumnis Quartanae Epidemicis reliquis praedominabantur, stante hae aëris eonstitutione. Quartanis semper post autumnum vela eontrahentibus, Febris Continua (quae per hoe omne tempus, pareius lieet, se immiseuerat,) jam inelementius debaeehabatur ad usque ver, quo tempore Febres Intermittentes vernales suceedebant; quibus ad ealendas Maii pariter fatiscentibus, Variolae hine et inde sparsim se ostendebant; quae denuo ad conspeetum Epidemieorum autumnalium (Febrem Continuam volo et Quartanas,) terga dabant vietoribus. Hoe ordine morbi Epidemiei integram hane aëris eonstitutionem pervadebant, et se mutuo insequebantur. De his mihi sermo erit in speeie, et nominatim tum de Febre hae, tum etiam de Intermittentibus, sive ver sive autumnum attinerent, quibus haec constitutio prae caeteris infamabatur.

Quo ordine morbi Epidemici hanc constitutionem pervadebant, et se mutuo excipiebant.

[6.] Telam ordiar ab hae Febre Continua, quae aliarum, quotquot sunt, omnium praeeipua et eoryphaea mihi videtur; eo quod Natura in hae prae aliis quibuseunque uniformiter et ad eandem fere normam, tum materiam Febrifieam ad debitam eoneoctionem perdueat, tum coetam eerto ae prae-

Febris Continua hujus constitutionis aliarum omnium praecipua videtur;

[k] *Quanto autem &c.*] Cf. *Sched. Monit.* § 46.

finito tempore exigat climinetque. Ad hacc, quandoquidem illac annorum constitutioncs quae Intcrmittentcs autumnalcs promovent, communibus annis multo saepius rccurrant quam illae quae ad caeteros Epidemicos faciunt, nccessario sequitur ut quac illas comitatur Febris Continua frequentius accurset.

Constit. Epidem. Annorum '61-'64. caeteris etiam frequentior.

[7.] At praetcr symptomata quae caeteras Fcbres stipabant, dicta Fcbris scquentibus insuper urgcbatur: aeger plcrumquc animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua sicca ct nigra; ingens ac subitanea virium consternatio, ct partium externarum siccitas. Urina ubique vel crassa, vel tcnuis, utraque ex acquo cruditatis indicium. In morbi declinationc, diarrhoea (nisi fortc Medicus principio obstitissct,) superjungcbat, undc morbus prcvicacior redditus diutius affligebat. Sed suopte ingenio ac propria indolc vix ultra dicm dccimum quartum vcl viccsimum primum perdurabat; quo primum tcmporc, oborto sudore vel potius lcni madorc, morbus solvcbatur: neque prius urinae coctionis signa prodebant, quod jam ut plurimum cvcnicbat. [8.] Quin et alia supervenicbant symptomata quotics hic morbus minus pcrite tractabatur. At vero tum haec, tum etiam omnis morbi genius, clarius elucescent ex peculiari methodo quam olim huic Febri accommodavcram, quam itaque huc transferam, (saltem quod ad rem nostram apprimc faciat,) prout jamdudum typis cvulgaveram; quo quidem tcmporc nondum mihi innotuerat aliam aliquam Febris spcciem in rcrum natura inveniri.

Symptomata ejus magis peculiaria.

CAP. IV.[1]

Febris Continua annorum 1661, 1662, 1663, 1664.[m]

Primo quidem, adverto inordinatam illam massae sanguineae commotioncm, Febris hujus[n] seu causam, seu comitcm, a Natura concitari, vel ut heterogenca quacdam materia in

[1] Hic inc. in edd. '66 ct '68 *Sectio Prima. De Febribus Continuis.* Deinde quae sequuntur: *Quaenam a me in Febrium Continuarum medela observata est methodus, quo luculentius pateseat, non abs re futurum arbitror de principiis, e quibus praxis nostra enascitur, pauca quaedam praemittere: id quod eo libentius facio, ut palam fiat therapiam nostram non esse prorsus empirice institutam, sed ejusmodi quac solidis rationum fulcris innitatur, aut saltem nobis inniti visa sit.*

[m] *ann.* 1661, '62, '63, '64] *hujus Constitutionis* ed. '76.

[n] *Febris hujus*] *Febrium omnium* edd. '66, '68.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

eadem conclusa ac ipsi inimica secernatur, vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

Fermentationis atque *ebullitionis* vocabula minus proprie in Febrium negotio usurpantur.

[2.] Atque in hoc negotio magis arridet latius et generalius *commotionis* vocabulum, quam vel *fermentationis*, vel *ebullitionis;* quippe quod inanis λογομαχίας occasionem praescindat, quam fortassis istiusmodi voces (quae etiamsi explicationem non incommodam admittant, tamen minus propriae ac nonnihil duriores nonnullis videntur,) haud satis caverent. Quamvis enim cruoris in Febribus commotio, liquorum vegetabilium alias fermentationem, alias etiam ebullitionem aemuletur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimum differre arbitrantur. De fermentatione unum alterumve ab illis sumatur exemplum.

In quibus differt sanguinis ebullitio a liquorum vinosorum fermentatione[o].

Primo, licet fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nancisci soleant ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facile desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, et spiritum acidum destillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in sanguine hactenus observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt quod cum in liquoribus vinosis fermentatio et depuratio eodem tempore peragantur, et quasi paribus passibus procedant, depuratio tamen sanguinis in Febribus ejusdem aestuationem non comitetur, sed consequatur, id quod in paroxysmo Febrili per sudores soluto, vel oculorum testimonio patere existimant.

[3.] Quod autem ad ebullitionem attinet, difficilior illis haec videtur analogia, quaeque experientiam habet summopere refragantem, in multis nimirum casibus, quoties non adeo effraenis est cruoris orgasmus ut *ebullitionis* appellationem mereri possit. Verum utut sit, (neque enim hisce controversiis me ullatenus immisceri patiar,) quandoquidem *fermentationis* et *ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimum invaluerunt, ego quoque eadem subinde usurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis satis constet voces istas in hoc tractatu clariori solummodo dicendorum explicationi inservire.

Febrilis sanguinis commotio vel ad materiae he-

Porro Febrilem hanc sanguinis commotionem ob materiae cujusdam heterogeneae, ipsique Naturae adversantis, secretionem ab eadem concitari, omne genus febrium quae erup-

[o] *In quibus &c.*] om. ed. '76.

tionibus stipantur[p], testatum facit; utpote in quibus, istius ebullitionis sanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, et prava qualitate affecti.

terogeneae secretionem dirigitur, vel ad immutandam sanguinis diathesin.

[4.] Quinimo nec (mea quidem sententia,) minus liquet Febrilem sanguinis commotionem saepe (ne dicam *saepius*,) non alio collineare, quam ut ipse sese in novum quendam statum et diathesin immutet, hominemque etiam, cui sanguis purus et intaminatus perstat, Febri corripi posse; sicuti in corporibus sanis evenire frequenti observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus vel quoad plethoram vel quoad cacochymiam fuerit, nulla insalubris aëris anomalia quae Febri occasionem subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, praecedente insigni aliqua aëris, victus, caeterarumque rerum *non-naturalium* (ut vocant,) mutatione, identidem Febre corripiuntur; propterea quod eorum sanguis novum statum et conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aër aut victus postulaverint; minime vero quod particularum vitiosarum in sanguine stabulantium irritatio Febrim procreet. Etsi nequaquam dubitem materiam in sanguinis despumatione post Febrilem commotionem, solenniter excretam, vitiosam esse, quamvis sanguis laudabilem antea diathesin obtinuerat; id quod vix magis mirandum est quam quod esculentorum portiones aliquot corruptae et foetidae evadant, postquam insignem in corpore alterationem subierint, ac jam a reliquis segregatae fuerint.

In utroque casu id maxime indicatur ut sanguis intra modum Naturae proposito congruentem contineatur.

[5.] Secundo[q], ita mecum reputo, indicationes veras ac genuinas, quae in hoc morbo consurgunt, in eo versari ut sanguinis commotio intra modum Naturae proposito congruentem sistatur; ea nimirum ratione, ut nec hinc plus aequo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimium torpeat, quo pacto vel materiae morbificae protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus. Adeo ut sive materiae heterogeneae irritanti, sive cruori res novas molienti Febris ortus debeatur, indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis fundamentis, therapiae methodum hoc ritu instituo.

Quibus nocet venae-sectio;

[6.] Quoties mihi cum aegris res est quorum sanguis vel per se imbecillior existit, (uti fere in pueris,) vel justa spiri-

p *quae erupt. stip.*] *malignarum* edd. '66, '68, '76.

q *Secundo &c.*] Cf. *Process. Int.* c. 2.

Febris Contin. Annorum '61-'64.

tuum copia destituitur, (ut in decliviore aetate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis,) a venae-sectione manum tempero. Enimvero si phlebotomiam his imperarem, sanguis, etiamnum citra ejusmodi imminutionem plus satis debilis, despumationi suae obeundae prorsus impar redderetur; unde totius massae perversio, ac proinde forsan ipsius aegri interitus, sequeretur; quemadmodum, si cerevisiae aut alius cujusvis musti fermentatio intempestive sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt. Quippe particularum, quas semel exterminare coeperit, quaeque, tametsi dum reliquae cruoris massae aequabiliter immiscerentur purae extiterant, jam vero putredinem deterrimam acquirere, et caeteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium Natura ferre amplius non potest. Quanquam haud me latet aegros temeraria sanguinis missione mulctatos, convenientium cardiacorum usu aliquando servari, sanguinemque ad tenorem defaecationi suae peragendae idoneum restitui posse. Sed praestiterat plagam non infligi, quam sanari.

quibus eadem prodest.

[7.] Attamen ubi in contrariae indolis sanguinem incido, (qualis in juvenibus athletico habitu et temperamento sanguineo praeditis reperiri consuevit,) primum in curatione locum phlebotomiae attribuo; quae (praeterquam in casibus inferius memorandis,) sine salutis periculo hic omitti nequit. Nam alias non solum prae nimia sanguinis ebullitione, phrenitidum, pleuritidum, aliarumque id genus inflammationum periculum immineret, sed prae copia etiam, impeditio omnimoda circulationis et totius massae quasi strangulatus consequeretur.

[8.] Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere (quantum conjicere liceat,) quae aegrum ab incommodis, quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem praestet. Aestuationem vero illam deinceps rego ac moderor, phlebotomiam vel repetendo vel omittendo, cardiacis calidis vel insistendo vel parcendo, ac denique alvum vel laxando vel compescendo, prout motum illum vel efferari vel languescere animadverto.

[9.] Post venae-sectionem (siquidem ipsa juxta casus praememoratos necessaria fuerit,) solicitus sedulusque inquiro

nunquid aegrum vel vomitus vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit, omnino medicamen emeticum praescribo, nisi vel aetas tenella, vel insignis aliqua debilitas aegri ab eo temperandum suaserit. Sane vomitorium propinare, ubi istiusmodi praegressa est vomendi proclivitas, adeo est necessarium, ut, nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quae crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, aegrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum praecipuis et maxime solitis est diarrhoea, quae ut plurimum in defervescentia Febris consequitur, quotiescunque emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa fuere. In Febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, et ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usque adeo corroduntur, ut non possit non insequi diarrhoea. Observavi nihilominus in Febribus inflammatoriis[s] quae malignae vulgo habentur[t] omissionem vomitorii, tametsi talis vomendi propensio praecesserit, diarrhoeam, quemadmodum in hac Febre[u], necessario non inferre; sed de ista re plura[x] in sequentibus. [§§ 51, 52.]

Quibus emeticum est propinandum; quibus[r] ab eo abstinendum.

Id si praetermissum fuerit ubi indicabatur, diarrhoea insequitur;

at non semper in Febribus malignis.

[10.] Jam autem in eo versatur istiusmodi diarrhoeae periculum, quod aeger, satis jam morbo debilitatus, enervatur ulterius, et praeterea (id quod majoris est in ipsius noxam momenti,) in Febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac vim suam exerere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus praepeditur hac emissione.

In quo[y] consistit hujus diarrhoeae periculum.

[11.] Jam vero nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi forte vomitu eliminetur, hanc tragoediam (diarrhoeam dico,) quasi ex insidiis aliquanto post daturum; inquisitione instituta nunquam fere non comperies, siquando Febrim diarrhoea comitetur, aegrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen emeticum fuisse propinatum. Porro etiam compertum habebis, etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem praeterierit, diarrhoeam

Ea ab exhibito emetico,

r *quibus*] *in quibus* ed. '76.

s *inflamm.*] om. edd. '66, '68, '76.

t *mal. vulgo hab.*] *ineunte vere grassantur* ed. '66; *vere malignae haberi debent* edd. '68, '76.

u *quem. in hac Febre*] om. ed. '66; *quemadmodum in aliis quibusvis Febribus* edd. '68, '76.

x *sed de ista &c.*] *quam tamen alia quavis anni tempestate infert; proindeque tunc temporis non adeo necessarium, etiamsi valde proficuum esse emetici usum arbitror* ed. '66.

y *In quo &c.*] om. ed. '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

non vero ab astringentibus statim sistitur.

tamen, quamprimum vomitorium exhibueris, plerumque cessaturam; dummodo emetico ferendo pares fuerint aegri vires. Saepius autem observavi, diarrhoea semel oborta, medicamenta adstringentia vel nihil omnino vel parum admodum ad eandem sistendam conferre, sive intro sumpta, sive exterius applicata.

[12.] Emeticum quale passim a me propinatur hujusmodi fere est:—

[*Form.* 1.] ℞ Infusionis Croci Metallorum drachmas sex,
Oxymellis Scillitici,
Syrupi Scabiosae Compositi, ana semunciam;
Misce; fiat emeticum;

Emetica antimonialia periculosa, nisi copiose diluantur.

quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verum quo tutius ac felicius vomitio subsecutura succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut zythogalae librae sex vel octo sint in promptu, quippe quod periculosa sint ista medicamenta nisi copiose diluantur; ideoque quoties vomuerit aeger, aut alvum exoneraverit, e vestigio sumendus erit haustus: quo facto, et inania illa tormina praecaventur, et vomendi conatus auspicato procedunt.

[13.] Saepe miratus sum, dum forte materiam vomitu rejectam aliquando curiose contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, qui factum fuerit ut aegri tantum levaminis exinde senserint; nempe vomitu peracto, saeva illa symptomata (nausea, verbi causa, anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguae nigredo, etc.) quae et ipsos excruciarant, et adstantes perterrefecerant, mitigari solent ac solvi, quodque morbi reliquum est *εὐθύμως* tolerari.

Ubi indicatur utrumque, venae-sectio vomitorium debet praecedere.

[14.] Illud hic loci non omittendum erit, si aegri conditio utrumque auxilium postulaverit, (venae-sectionem intelligo et vomitorium,) tutum omnino esse ut venae-sectio emetici exhibitionem praecedat; alias enim, dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet ne ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel cerebrum laedatur, affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeoque aeger apoplexia correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maxima hac in re cautela utendum esse.

[15.] Siquis autem quaerat, quo tempore Febris vomitorium exhiberi velim; dico, in ipso plane Febris initio, siquidem optio daretur, emeticum propinarem: ita enim fiet ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, aegrum praemuniamus. Immo vero et fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui alias cum aegroti periculo grandescet, ac longaevus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel substantia sua in penitiores corporis partes transmissi cum sanguinis massa commiscentur, vel ex ipsa mora pejores facti, atque venenata pravitate inquinati, ex foco suo jugiter pertranseunti sanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (ne longius abeamus,) cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempestiva opera vomitum in illo morbo cohibere satagentes, (sive illud Laudano fiat, sive adstringentibus medicamentis,) eo cohibito, non minus periculosam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum exclusionem tantisper permittere oportuerat ut satis evacuarentur, hoc pacto repulsi vires suas ac saevitiam in sanguine exercent, Febremque accendunt, quae, ut mali moris et gravibus symptomatis stipata esse solet, ita nisi propinato emetico tolli vix poterit, etiam aegro jam ne quidem vomituriente.

Febris Contin. Annorum '61-'64.

Emeticum in morbi initio propinandum,

(Periculum[z] a vomitione cohibita, emetico prius non propinato.)

[16.] Quod si nobis (ut saepe fit,) sero accersitis non licuèrit emeticum propinando aegrorum saluti sub Febris initium consulere, certe tamen convenire existimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modo vires eo usque morbus non attriverit ut emetici vim ferre jam amplius nequeant[a]. Equidem ego die Febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum aeger vomiturire desiisset, neque sine fructu; eo namque diarrhoeam sustuli, quae sanguinem in peragenda despumatione impedivit: quin et serius idem facere minime dubitarem, nisi virium attritarum ratio prohiberet.

vel quovis morbi tempore, modo vires ferant.

[17.] Vesperi, celebrata jam vomitione, semper illud ago ut tumultum ab emetico in humoribus excitatum consopiam, et quietem conciliem; ideoque sub noctem vel hora somni paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Exempli gratia:—

Post emeticum haustus paregoricus hora somni exhibendus.

[z] *Periculum &c.*] om. ed. '76. [a] Cf. inf. § 51.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

[*Form.* 2.] ℞ Aquae Papaveris Rhoeados uncias duas,
Aquae Mirabilis[b] drachmas duas,
Syrupi de Meconio[b],
Syrupi Papaveris Erratici, ana semunciam;
Misce; fiat haustus.

Nonnunquam etiam Diascord. dosis satis larga praescribenda est.

[18.] At si, vel ob copiosam sanguinis jacturam quam curationis decursu passus est aeger, vel ex vomendi frequentia dejectionibusque in emetici hujus usu factis, vel ex praesenti ejusdem ἀπυρεξίᾳ, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandae nimiae ebullitionis periculum; tum, metu procul habito, vice haustus praescripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquae alicui cardiacae sociati, exhibere[c] jubeo: praeclarum sane medicamentum, modo ea quantitate exhibueris, quae remedii potius quam tituli mensuram impleat.

Vomitoria ex Inf. Croci Metall. nullis infra adolescentiam constitutis tuto exhibentur.

[19.] Hic autem loci, priusquam de emeticis dicendi finem faciam, praetereundum non est, omnino tutum non esse (saltem in hac Febre[d],) vomitoria ex infusione croci metallorum parata puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis, vel minima quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia, suppeterent, quae humorem hunc, in Febris declinatione fere semper[e] diarrhoeam minitantem, radicitus extirpare possit; vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam ejusque vim corrosivam ita mutare liceret ac retexere, ut commovere diarrhoeam nequiret. Saepius profecto mihi molestum illud accidit, quod ad infantes puerosque Febre correptos accersitus, indicationem conspexi, quae quidem medicamenti usum suasit cujus ope extra periculum collocari potuissent; quod tamen exhibere, veritus infaelicem exitum, non sum ausus. Verum in adultis nullam inde noxam hactenus observavi, modo cum cautionibus praedictis emeticum propinetur.

[20.] Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulterius disquirere soleo, utrum, evacuationibus praegressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeo exaestuet ut illius effervescentiae limites adhuc ponendi sint, ac sufflamen addendum[f];

[b] *Aq. Mir., Syr. de Mec., ana* ℥iij edd. '66, '68, '76.

[c] *exhibere*] *—beri* edd. '66, '68.

[d] *saltem &c.*] om. edd. '66, '68, '76.

[e] *semper*] *nisi forte verno tempore* add. ed. '66.

[f] *sufflamen addere*, i. q. *sufflaminare*. sc. *coërcere, reprimere.*

an vero eo usque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an fermentatio ad gradum idoneum ac debitum reducta permitti sibi absque aegri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

[21.] (1.) Itaque si sanguis eo usque exaestuet ut merito adhuc suspicari liceat aegrum vel phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie emetici exhibiti enema praescribo; ut

[*Form.* 3.][g] ℞ Decocti communis pro Clystere libram unam,
Syrupi Violarum,
Sacchari culinaris, ana uncias duas;
Misce; fiat enema;

idemque repeti pro re nata jubeo; quo saepe fit ut, sanguine nonnihil ventilato refrigeratoque, illius effervescentia satis compescatur. Interdum tamen usu venit ut venae-sectionem etiam semel adhuc atque iterum repetere necesse sit, nempe in temperamentis admodum sanguineis, et aetate florentibus, aut in iis qui nimio vini usu inflammatoriam quandam diathesin sanguini suo impresserunt. Verum plerumque tanto tamque insigni remedio (quale quidem est repetita venaesectio,) non opus est; ac proinde, si praedictos casus exceperis, effervescentiam illam enematum adminiculo satis reprimemus. Quare si sanguis nimium aestuet atque effervescat, singulis[h] vel alternis diebus (prout res postulaverit[i],) clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usque morbi diem, vel circiter. [22.] Veruntamen si magna vis sanguinis missa fuerit, vel aeger sit aetate provecta, tunc temporis enemata nulla impero, etiamsi sanguis multum efferbuerit. In his etenim casibus, uti metuendum non est ne, omissis clysteribus, ebullitio concepta eo usque procedat ut insignis alicujus et infesti symptomatis periculum immineat; ita certissimum est eorundem usu sanguinis robur ac vim atque (ut ita dicam, etsi minus proprie,) *tonum* relaxari, eatenus quidem ut, in senibus praecipue, (neque enim illis enemata tam prospere ac juvenibus cedere solent,) Naturae opus interturbetur atque impediatur. Quod si vena secta quidem fuerit, sed non multum sanguinis emissum, tunc (uti dixi,) clysteres adusque decimum, plus minus, diem impero; nonnunquam

Sanguinis aestus in nonnullis venae-sectione repetita,

in aliis clystere alternis diebus injecto fraenandus.

[g] Hanc form. om. edd. '66, '68, '76; cf. formm. 145, 170.
[h] *sing. vel*] om. edd. '66, '68, '76.
[i] *prout res post.*] om. edd. '66, '68, '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

etiam adusque duodecimum; quod in illis praesertim obtinet, quibus sanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui post Intermittentes autumnales (sive Tertianae fuerint illae, sive Quartanae,) Febribus Continuis ex purgationis in praecedentis morbi fine defectu corripiuntur. His si sanguinem miseris, periculum est ne sedimentum illud, quod praegressa fermentatio deposuerat, in massam sanguineam resorbeatur, novasque turbas excitet. Venae-sectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, clysteribus utor, et quidem ad diem usque duodecimum, modo aeger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

Plura de usu enematum.

[23.] (2.) Verum e contrario, sive venae-sectionem adhibueris sive omiseris, si sanguinis effervescentia nimis elanguescat, adeoque stimulo egeat ne Naturae juvandae impar fuerit; tunc equidem a clysteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo praeterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorsum enim jacentem jam et nimis elanguidam fermentationem ulterius compescere atque reprimere conaremur? Quod si vero post tempus illud, in morbi nempe declinatione, clysteribus utaris, profecto non minus absonum id fuerit atque ab omni ratione alienum, quam si quis effervescenti cerevisiae nimis amplum spiraculum aperuerit: etenim aperto illo spiraculo praepeditur Natura, quo minus ad morbificae materiae separationem unitis viribus incumbat. [24.] Postquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis atque opportunis aeger ἔξω βελῶν[k] positus fuerit quantum ad illa symptomata attinet quae ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit; quanto magis astrictam illi alvum praestitero, tanto magis eam[1] extra periculi aleam colloco; nempe Febrili materia ad sui concoctionem suaviter ac blande propendente. Quocirca si praecedentes evacuationes sanguineae massae quasi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel aeger ante debitum tempus Febre levatus fuerit, vel etiam Febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solum enemata procul haberi volo, sed et cardiacorum opem atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

[k] ἔξω βελῶν] i. e. *extra telorum jactum*, sc. *in tuto*: vide Erasmi *Adag.* i. 3. 93; Gaisford, *Paroem. Graec.*

[1] *eam*] *eum* edd. '66, '68.

Febris Contin. Annorum '61-'64.

Cardiaca quibus conferunt, et quo morbi tempore exhibenda.

[25.] Cardiaca vero quod spectat, quoniam usu mihi compertum est eadem propere nimis exhibita non contemnendam noxam inferre, (vena[m] scilicet nondum secta, metuendum est ne materia cruda adhuc existens[n] in cerebri membranas, etc.[o] aut pleuram decumbat,) ideo curae mihi semper est ne cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parum sanguinis emissum, nullaque alia insignior evacuatio facta fuerit, aut aeger aetatis vigorem nondum exegerit; neque enim video quorsum sanguis ejus, per se satis locuples, ulterius in ipsius perniciem ditesceret: locuples autem atque opulentus satis est, neque succendiculis eget quamdiu evacuationes insignes calorem ejus insitum non prostraverint. Hujusmodi aegris domi nascuntur cardiaca, et quae foris adduntur, aut frustanea sunt aut etiam damnosa: quapropter ego vel nulla omnino, vel saltem levissima permiserim. [26.] Interim vero si aeger ex profusis evacuationibus lassus et languidus, vel aetate fuerit provectus, solenne mihi est cardiaca vel in ipso Febris initio propinare: morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad secretionem vergente, medicamentis calidioribus liberalius indulgendum censeo; imo paulo maturius idem fieri potest, modo non metuendum sit ne Febrilis materia in partes principes praeceps agatur: namque hoc tempore, quo magis calefecerim, eo magis concoctionem acceleravero. [27.] Neque revera cogitando assequi possum quid sibi velint Medici, cum sua praecepta toties ingeminant de remediis ad promovendam Febrilis materiae concoctionem administrandis, id quod in morbi initio accersiti saepe faciunt; nihilominus tamen eodem ipso tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quae Febrim scilicet attemperare possint. Profecto enim est Febris ipsa Naturae instrumentum, quo partes impuras a puris secernat: hoc illa modo plane imperceptibili praestat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi; verum in ejusdem declinatione apertius atque manifestius idem opus aggreditur, id quod ex urina cernere licet. Materiae Febrilis concoctio nihil aliud revera significat quam peccantis materiae a sana separationem. Hanc igitur ut accelerес, non satagendum nescio quibus attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda

Materiae Febrilis concoctio nihil est aliud quam peccantis materiae a sana separatio.

[m] *vena*] *cruda scilicet adhuc existente materia venaque* ed. '66.

[n] *mat. cruda adhuc ex.*] om. ed. '66.

[o] *etc.*] om. ed. '66.

Febris Contin. Annorum '61-'64.

est, quamdiu salus aegrorum passa fuerit; cum autem finem spectat atque declinationem, secretione jam conspicua, tunc quidem calidioribus medicamentis illam a tergo insequemur, ad rem eo celerius ac certius perficiendam. Atque hoc reipsa est, Febrilis materiae concoctionem promovere; cum evacuationes et refrigerantia moras nectant, et curationem impediant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigunt[p], uti saepius a me fuit observatum.

Despumatio circa diem 14tum peragitur. Refrigerantia post diem 14tum exhibita morbum protrahunt.

Si fermentatio satis progrediatur, despumatio circa diem decimum quartum peragetur; verum si refrigerantia quaelibet serius adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est, si Febris ad diem vicesimum primum, quin et in effoetis corporibus male tractatis multo longius, excurrat.

[28.] Illud porro observatu dignum est, quandoque accidere ut aeger clysterum aliorumve catharticorum usu circa declinationem morbi intempestive praescriptorum parum alleviari videatur, imo nonnunquam apyrexia omnimoda frui; post diem autem unum alterumve senties non tam pristinam Febrim vires suas redintegrasse, quam novam accendi; rigor nimirum atque horror subito invadet, quem mox excipiet calor atque Febris, idem stadium (nisi forsan in intermittentium classem se reponat,) decursura, quod in praecedentibus monstratum fuit. Cum ita se res habeat, non aliter tractandus est aeger quam si antea Febre non detentus fuisset, verum quoad res agendas calcata jam vestigia repetenda; despumatio enim, quae coeptae jam ebullitioni debetur, non nisi praedicti temporis (scilicet quatuordecim dierum,) spatio peragetur, utcunque molestum fuerit aegro, a praegresso morbo satis jam debilitato, eousque sanitatem expectare.

Cardiaca moderatiora in morbi principio, calidiora in progressu adhibenda.

[29.] Cardiaca quae adhibeo passim sunt ejusmodi quae statim subindicabo, quorum moderatioribus utor in morbi principio, aestuatione maxime fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum vel ebullitionis gradus, pergens; semper memor licere, siquidem multum sanguinis missum, vel aeger senex fuerit, ut cardiaca fortiora administrentur, quam cum vel nulla praecesserit venae-sectio, vel aeger aetate floruerit.

[30.] *Moderata* autem illa quae dixi cardiaca fiunt ex aquis

[p] *abigunt*] Sic male Syd., melius —*gant* edd. recent.

stillatitiis (verbi gratia,) borraginis, citrii, scordii composita, fragorum, theriacalis, cum admixtis syrupis melissophylli Fernelii, caryophyllorum, et de succo citriorum, etc.; *fortiora* vero ex pulvere e chelis cancrorum composito, bezoardico, confectione de hyacintho, theriaca Andromachi, aliisve ejusdem indolis. Quae sequuntur in frequenti usu sunt:— FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

Formulae cardiacorum.

[*Form.* 4.] ℞ Aquae Borraginis,
[Aquae] Citrii,
[Aquae] Scordii Compositae,
[Aquae] Cerasorum Nigrorum, ana uncias duas,
Aquae Cinnamomi Hordeatae unciam unam,
Margaritarum praeparatarum drachmas duas,
Sacchari crystallini[q] quantitatem sufficientem;
Misce: sumat cochlearia quatuor saepius in die, praecipue in languoribus.

[*Form.* 5.] ℞ Aquae totius Citrii,
[Aquae] Fragorum, ana uncias tres,
Aquae Cordialis Frigidae Saxoniae unciam unam,
Aquae Theriacalis Stillatitiae,
Syrupi Melissophylli Fernelii,
[Syrupi] Caryophyllorum,
[Syrupi] de Succo Citriorum, ana semunciam;
Misce; fiat julapium, de quo capiat saepius.

[*Form.* 6.] ℞ Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi,
Lapidis Bezoardici Orientalis,
[Lapidis Bezoardici] Occidentalis,
Contrayervae, ana scrupulum unum,
Folium Auri unum;
Misce; fiat pulvis subtilissimus: capiat ad quantitatem granorum duodecim, quoties opus fuerit,
ex Syrupi de Succo Citriorum,
[Syrupi] Caryophyllorum, ana drachmis duabus,
superbibendo cochlearia aliquot julapii praescripti.

[*Form.* 7.] ℞ Aquae Theriacalis Stillatitiae uncias quatuor,
Seminum Citrii drachmas duas;
Contundantur simul, et fiat emulsio; colaturae adde sacchari perlati quantitatem sufficientem ad gratum saporem: sumat cochlearia duo ter in die.

Plures vero formulas recensere supervacaneum arbitror, quoniam et innumerae sunt, aut esse saltem possunt, et in morbi decursu juxta varia ejus tempora ac diversa symptomata variandae sunt.

[q] *Sacch. cryst.* ℥*jss.* edd. '66, '68, 76.

Febris Contin. Annorum '61-'64.

Si fermentatio recte procedat, nullis omnino remediis opus est.

[31.] (3.) At si fermentatio neque nimium aestuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi aegrorum vel amicorum quibus stipantur importunitas a me aliquid extorqueat, quod ipsis, citra instituti et scopi mei fraudem, placeat.

[32.] Atque hoc loco non praetermittam me saepius ad tenuis conditionis homines, quorum crumena prolixo apparatui medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post venae-sectionem et vomitionem peractam[r], (siquidem eas postulasset indicatio,) nisi quod ipsis praescriberem ut toto morbi tempore lecto defixi, non nisi juscula avenacea et hordeacea vel similia haurirent; tenuem cerevisiam dempto frigore moderate biberent ad sitim sedandam; enema[s] ex lacte saccharato singulis vel alternis diebus usque ad diem decimum vel undecimum injici curarent; et versus Febris finem, coepta jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiorem subinde potum cardiacorum loco bibere ipsis permisi. Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos et incolumes dimisi.

Circa diem 15tum potio purgans sumenda est; ne sc. sedimentum a fermentatione hic illic depositum in sanguinem remigrans recidivam conciliet.

[33.] Sed ut ad institutum meum revertar: si praedicta methodus sollicite observata fuerit, usitato circa decimum quintum diem, tum[t] ex laudabilis in urina separationis signis[u], tum etiam ex manifesta omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quae sedimentum e praegressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi tempestive factum fuerit, periculum est ne in sanguinis massam remigret, ejusdemque Febris recidivam conciliet; vel etiam sua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, mora, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum separatione jam facta, humores crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluo immissi, regressum ejus facile impediunt, ex quo varia obstructionum, ac tandem[v] fermentorum, genera nascuntur.

Quare purgatio non ita necessaria

[34.] Ubi tamen animadvertendum non adeo plane necessarium esse post Febres vernales, atque post autumnales purgationem celebrare, idque propterea quod sedimentum a

[r] *peract.* post *indic.* in ed. '66. [s] *enema—curarent*] om. edd. '66, '68, '76.
[t] *tum*] om. ed. '66. [u] *signis*] *signo* ed. '66. [v] *tandem*] om. ed. '66.

Febris Contin. Annorum '61-'64.

vernalibus depositum, tum copia, tum qualitate terrea malignaque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in variolis obtinet, multisque morbis aliis verno tempore grassantibus, in quibus purgantium omissio non tam grave periculum, (quod ego quidem observaverim,) quam in casibus prius memoratis, inferre solet.

Et sane non multum is a veritatis scopo aberraverit[x], qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scilicet post morbos autumnales omissione,) plurium morborum colluviem, quam ab ullo alio quo demum cunque causarum fonte, dependere.

[35.] Si valde debilis sit aeger, vel alioquin perfecta adeo depuratio facta non fuerit ut audacter possim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem, pro ratione aegri virium, potionem propino:—

[Form. 8.][y] ℞ Tamarindorum semunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhabarbari sesquidrachmam;
Coque sufficiente quantitate aquae; colaturae unciis tribus dissolve
Mannae,
Syrupi Rosacei [Solutivi], ana unciam unam;
Misce; fiat potio capienda mane.

Margin: est post Febres, aliosque etiam morbos vernales, atque post autumnales. Purgationis omissio post morbos autumnales, plurium morborum fons. Catharsis ad diem 17mum quandoque est differenda.

[36.] Purgatione peracta, aegrum, hactenus lecto ex praescripto meo defixum, surgere, et paulatim ad pristinam victus rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus praescripsi, eadem propemodum est cum illa quam modo commemorabam, uti juscula avenacea et hordeacea, panatellae ex pane et vitello ovi in aqua cum saccharo confectae, juscula tenuia ex decocto pulli, cerevisia tenuis lupulata, cui quandoque, aestuante ardore Febrili, immisceri[z] potest succus aurantiorum recens expressus et super ignem ad cruditatis tantummodo sublationem coctus, et his similia; quamvis juscula avenacea sint instar omnium. Negare vero cerevisiam tenuem, quae subinde in medioeri quantitate sumatur, severitas est minime necessaria, imo saepenumero etiam detrimentosa[a].

Margin: Diaeta et regimen convalescentium.

[x] *a ver. sc. aber.*] *veritatis transiliret limites* ed. '66.

[y] Cf. formm. 24, 59, 97, 101, 103, 118, 212.

[z] *immisceri*] Sic edd. '66, '68, '76; —*cere* ed. '85, mendo fort. typogr.

[a] Hic add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Ad epispastica quod attinet, quae tam crebri usus sunt, praeterquam quod non videam qua ratione istum in partibus musculosis, quibus illa haerent, ichorem evacuando, ullatenus valeant san-*

Febris Contin. Annorum '61-'64.

Vinum Malaganum annosum, vel aliud e generosis, senibus in morbi fine confert ad phlegma viscosum expectorandum.

[37.] Accidit interdum (maxime in senibus,) aegrum Febri jam curata, et corpore satis jam superque purgato, nihilominus valde debilem esse; et quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi viscosique phlegmatis copiam expectorare: quod symptoma non tantum aegro terrorem injecit, sed et ipsi Medico, praesertim minus cauto, imposuit, eumque in opinionem induxit, quasi affectus iste phthisi viam sterneret; licet observaverim ego rem adeo periculosam non esse. Hoc in casu aegrum jubeo vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso bibere, quod crasin sanguinis[b] multum praegressa aestuatione debilitati (proindeque nuper ingestorum succis assimilandis imparis,) corroborans, symptoma illud paucorum admodum dierum spatio abigit, ut crebra experientia mihi constat.

Errores medentium quandoque in morbi malignitatem, et scorbutum solent transferri.

[38.] Hac ipsa quam proposuimus ratione aegrum a multis affectibus symptomatibusque[c], quae malignitati tribui solent, tutum praestabimus; cum nihil magis solitum sit Medicis in Arte sua minus exercitatis, quam, quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel usu enematum intempestivo, crasin sanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficienda sanguinis depuratione adeo debilitarint, ut animi deliquia aliaque symptomata (quae genuina sunt ejusmodi impedimentorum arte positorum effecta,) contingant, malignitati culpam transcribere[d]; at si diuturnitas, in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tum quicquid eos in medela deinceps fatigat, id scorbuto acceptum referunt: quamvis reipsa neque symptomata, quae accidebant quamdiu vigebat morbus, malignitatis erant effecta, neque ea quae contigerunt in declinatione ejus, scorbuti; sed utrumque rei male gestae debetur, quemadmodum crebro id a me observatum est.

Non tamen negatur Febres alias malignas esse

Non quod ego, aut quisquam alius qui morborum historiam vel delibaverit, nescius esse possit Febres esse, quae non intemperie sola, aut putrido tantum calore, sed etiam maligna[e]

guinem ab ista Febrili materia, quae ipsum commovebat, liberare; aegro potius molestiam ac dolorem ex cutis vulnere facessunt, eumque, nimis jam morbo suo cruciatum, ulterius divexant. Neque (licet iis ego saepe usus sim, sic ut bene se habuerint aegri,) inferre possum ipsa aliquid prodesse; inque eam plane suspicionem propendeo, aegrum haud majori jure vesicatoriis istis, quam plumeo lecto, sanitatis suae restitutionem debere. Nempe saepenumero inefficax medicamentum fortuna nobilitat.

[b] *sang.*] post *aest.* in edd. '66, '68, '76.

[c] *symptomatibus*] —*matis* ed. '66.

[d] Cf. inf. ii. 2. 1; *Tract. II.* postscr. § 4.

[e] *maligna*] *et venenata* add. ed. '66.

qualitate (cujus signa evidentissima in aegris non possunt non apparere,) constent; vel etiam quod inficias eam complicari aliquando cum Febre scorbutum et complures alios morbos posse; hoc tantum dico, has affectiones immerito saepe in litem vocari.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

alias cum scorbuto complicari.

[39.] Si fermentatio sanguinis rite processerit, fiet omnino materiae morbificae despumatio intra tempus modo dictum. At si remedia refrigerantia vel enemata serius exhibita fuerint, multo longius excurret Febris, praecipue in hominibus grandaevis male a Medico curatis; ad quos quandoque accersitus postquam Febri per quadraginta dies et amplius laboraverant, nihil non expertus fui quo despumationem sanguini inducerem: sed nempe usque adeo debilitatus erat sanguis, partim senio, partim enematibus et medicamentis refrigerantibus, ut neque cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem; sed vel illorum Febris virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur *ἀπυρεξία*, vires aegrorum admodum prostratae erant, et tantum non emortuae.

Refrigerantia et enemata serius exhibita materiae morbificae despumationem, maxime in grandaevis, retardant.

[40.] Aliorum autem remediorum successu frustratus, alio consilium vertere saepe coactus fui, cum successu non vulgari; nempe adolescentulorum vivum vegetumque calorem aegris applicando. Nec est quod quis multum miretur hac methodo (licet inusitata,) aegrum tantopere corroborari, Naturamque debilitatam juvari, ut semet a materiae secernendae eliminandaeque reliquiis exoneret; cum proclive sit intelligere insignem effluviorum vegetorum copiam a sano et athletico corpore in corpus aegri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id praestare valuisse, quod modo praescripta methodus praestitit; ubi calor applicatus tum magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, aequalis, perennisque. Atque haec ratio, spiritus et halitus, forsitan balsamicos, in aegri corpus immittendi, ex eo quo ipse illam adhibui tempore, licet aliena primum videretur, ab aliis cum successu faelici fuit adhibita; neque profecto me pudet hujus remedii meminisse, tametsi petulci quidam homines atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti supercilio contemnentes, me forsitan hoc ipso nomine aspernabuntur. Ego enim proximi mei commodum

Adolescentulorum juxta cubantium calor his prae caeteris omnibus prodest.

Cujus ratio redditur.

Febris Contin. Annorum '61-'64.

ac salutem vanis illorum opinionibus longe anteferendam censeo[f].

Symptomata quaedam hujus Febris propriam sibi curam postulant.

[41.] Methodus[g] hactenus enarrata, si quis illam prudenter et cum destinato animi consilio observaverit, aegros, si non ab omnibus, saltem a plerisque molestis illis symptomatibus immunes praestabit, quae hanc Febrem[h] vel comitari, vel eidem[i] supervenire solent, quaeque Medicum animi ancipitem, atque saepe in curationis decursu consilii pene expertem reddunt; immo et illius curae commissos non raro e medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel aegrorum culpa Medicum non satis opportune accersentium, vel ipsius Medici minori sive peritia sive cautela, ejusmodi accidentia saepissime oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summatim hic attingere; verum ad ea tantum symptomata me restringam, quae, tametsi saepenumero praeverti potuerint, modo via atque ordine praedicto quis usus fuisset, cum tamen semel acciderint, diversam quandam sibique propriam curam postulant.

Phrenitis.

[42.] Atque (ut hinc ordiar,) si aeger, vel calidiora medicamenta minus propere atque intempestive sumendo, vel calido nimis temperamento sua natura fretus, in Phrenitidem prolapsus fuerit; vel (quod proxime illuc accedit,) si non omnino dormiat, saepe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu ac loquela ferociat, si medicamenta potumve communem avide et quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam: in hoc (inquam,) casu, liberaliori manu, quam supra indulsi, ad venae-sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia, me accingo, verno tempore praesertim, quo etiam alias, symptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore praediti ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt. [43.] Atque talibus remediis utens, aegrum eousque sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit eum et a morbo et a symptomate una eademque opera liberare: id quod fiet narcoticum aliquod medicamentum in largiori paulo dosi exhibendo. Quamvis

Phrenitis et vigiliae quo pacto tractandae.

Narcotica vigente

[f] In edd. '66, '68 (p. 41.) sequuntur plurima, quorum quaedam supra, quaedam infra dixisse, quaedam denique penitus omisisse mihi Syd. videtur. Cuncta ad hujus cap. finem relegavi.

[g] *Methodus &c.*] Hic inc. in edd. '66, '68 *Sectio Secunda. De Symptomatibus Febres Continuas comitantibus.*

[h] *hanc Febrem*] *continuas Febres* edd. '66, '68.

[i] *eidem*] *iisdem* edd. '66, '68.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

enim, Febre vigente, quae ναρκώσεως vi praedita sunt non omnino prosint, neque destinatum a Medico scopum feriant; tamen opportune, et in declinatione morbi adhibita, praeclaros effectus edunt: antea vero prodesse non possunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem sistere nequeunt, etiam in maxima dosi exhibita, partim vero (quod quidem majoris adhuc momenti est,) materiae peccanti tunc temporis massae sanguineae aequabiliter admistae, neque versus separationem adhuc vergenti, ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verum sive haec ratio sit hujusce phaenomeni, sive alia aliqua magis abstrusa, judicent illi quibus animus atque otium est talia speculari.

Febre non prosunt, at in morbi declinatione praeclaros effectus edunt. Ejus rei ratio redditur.

[44.] Interim ex fideli atque idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, laudanum, vel alia quaevis narcotica in principio, augmento, vel statu hujus Febris[j] ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omnino, vel (quod saepe accidit,) etiam obesse; verum in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citius autem nunquam prospere exhibitum novi. Quodsi autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori tum facta. Neque vero haec mora, tametsi forte astantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc symptoma, mortem statim subinfert; cum saepe observaverim, hanc rem plerunque inducias ferre posse ac solere, donec ad narcotica descendere fuerit opportunum; saltem si caveatur ne cardiacis calidisque medicamentis adhibitis intemperies coepta accendatur uberius, quo casu aegri subito pereunt. Narcotica, quibus ego uti soleo, sunt vel laudanum Londinense ad sesquigranum[k], vel sequens :—

Ante diem 12^{mum}, vel etiam 14^{tum}, non sunt exhibenda.

[*Form.* 9.] ℞ Florum Paralyseos manipulum unum;
Coque sufficiente quantitate Aquae Cerasorum Nigrorum;
colaturae unciis tribus dissolve
Syrupi de Meconio semunciam,
Succi Limonum[l] cochleare dimidium;
Misce.

[j] *hujus Febris*] *morbi* edd. '66, '68, '76.
[k] *sesquigr.*] *gr. j.* edd. '66, '68, '76.
[l] *Succi Lim. gutt. viij vel x.* edd. '66, '68, '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

vel [*Form.* 10.][m] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum sesquiunciam,
Aquae Epidemicae drachmas duas,
Laudani Liquidi guttas sedecim,
Syrupi Caryophyllorum drachmam unam;
Misce.

Aeger, si id commode fieri possit, prius est purgandus.

[45.] Illud unicum hic addere placet, quod ad hanc rem observasse non inconsultum arbitror; nempe si symptoma hoc eousque inducias ferat, et Febris adeo in diuturnitatem abeat[n], ut aeger ante assumptum narcoticum commode purgari possit, medicamentum illud tanto faelicius effectum suum editurum. Quocirca ego imperare soleo pilularum cochiarum majorum scrupulos duos in aqua betonicae dissolutos, atque hoc decem vel duodecim horis ante narcotici exhibitionem. Neque metuendum est a tumultu illo, quem calidior illa massa pilularum alias excitare solet; subsequentis enim narcotici vis pensabit illas turbas, et quietem suavissimam blandissimamque inducet.

Vigiliae post Febrem quomodo consopiendae.

Quodsi vigiliae ultra Febrem excurrant, cessantibus aliis symptomatibus, observavi, linteum in aqua rosarum immersum, et frigide sincipiti ac temporibus applicatum, plus quam narcotica quaevis prodesse[o].

Tussis.

[46.] Saepe accidit aegrum per totum morbi decursum Tussi molesta divexari; nimirum commota vehementer ac tumultuante sanguinea mole, omnibus jam ad seditionem et partium studia spectantibus, fit ut humores quidam soluti diffluentesque e massa sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in tracheae membranam interiorem, teneriorem scilicet atque exquisito sensu praeditam, transferantur. Hinc Tussis oboritur, quae primo sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eo quod sensim Febrili calore torreatur atque assetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur aeger, utpote cui vires desunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc effectu raro alio aliquo medicamento utor, praeter oleum amygdalarum dulcium recenter expressum, nisi forsan acci-

Ol. amygd. dulc. in Tussi reliquis anteferendum;

[m] Hanc form. om. edd. '66, '68, '76; cf. form. 144.

[n] *et Febris* —— *abeat*] om. edd. '66, '68, '76.

[o] In edd. '66, '68 sequuntur quaedam de *Pleuritide*, quae, quum infra dictis in Sect. vi. c. 3. plerumque respondere mihi videantur, eum in locum transtuli; itemque add. quaedam ed. '66 de *Febre Symptomatica Vernali* quae post Sect. ii. c. 2, transcripsi.

derit (accidit autem aliquoties,) ut aegrotus oleum prorsus aversetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per aegrum uti licuerit, bechicis aliis anteponendum censco, ob eam causam praecipue, quod cum necesse sit haec liberalius et majori quantitate exhibere, modo prodesse velimus, hoc pacto ventriculum, jam satis superque debilem et ad nauseam proclivem, oneramus; nonnunquam etiam eadem opera praepedimur ne reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. [47.] Neque vero satis aut intellectu assequor, aut experientia edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in Febribus abhorreamus, eo quod scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum ne Febrim adaugeat. Fac enim illud sua natura calidum esse, certe tamen calor ille tantus non est ut aliunde non abunde pensetur: prae caeteris enim manifesta vi pectori conducit, aperitque vias ac lenit, adeoque expectorationem promovet; qua (praesertim si copiosior acciderit,) tum exoneratur sanguis a molesto humore commode jam excreto, tum eadem opera nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum male habet, siquando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam aegro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, una eademque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est ne et ventriculo nauseam et alvo fluxum inducamus: parce itaque sed frequenter interdiu noctuque propinandum erit, quo non solum expectoratione facta tussim leniemus, verum etiam (quod alicujus momenti est,) attritas aegri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

parce at frequenter sumendum est.

[48.] Fit nonnunquam ut Haemorrhagia Narium superveniat; sive quod medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quod ebullitio non satis coërcita fuerit, aegro nempe vel in florenti aetate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodum juvabunt ea quae ad sistendum sanguinis motum vulgo fieri consueverunt, qualia sunt venae-sectiones, ligaturae, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, etc. Quamvis enim pro Medicorum consilio ac prudentia his atque hujusmodi aliis uti liceat, in eo tamen

NARIUM HAEMORRHAGIA[p].

Narium Haemorrhagia huic Febri symptomatica ut curanda sit.

[p] Cf. *Process. Int.* c. 45.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni fraenum imponatur, quod sistat figatque illius impetum in praecipitia quaeque ruentem. Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea quae supra enumeravimus (ac venae-sectionem potissimum,) accommoda satis esse, nec ego ipse dubitarem iisdem uti; sed nempe symptomatis hujus causam (saltem si phlebotomiam exceperis,) non satis attingunt, quam profecto non majori ratione per praedicta tollere[q], quam si gladio ignem extinguere satageres. Ego itaque in hoc casu, frustra aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam :—

[*Form.* 11.] ℞ Aquae Portulacae,
[Aquae] Papaveris Erratici, ana sesquiunciam,
Syrupi de Meconio[r] drachmas sex,
Syrupi Paralyseos[s] semunciam ;
Misce ; fiat haustus.

Ea nonnunquam permittenda; utpote qua morbus critice aliquando solvitur.

[49.] Nolim autem haec ita intelligi, quasi Haemorrhagiam quamlibet ita statim curari velim, quin potius illa saepe permittenda est, atque aegro plurimum prodesse potest, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam critice aliquando morbum solvendo. Atque revera parum proderit huic symptomati fraenum praedictum aptare, priusquam illud aliquantisper excurrerit, vel etiam priusquam vena in brachio secta fuerit. Illud diligenter advertendum est, hanc ipsam atque alias omnes immodicas haemorrhagias peculiare illud obtinere, quod, quamprimum illae quomodocunque sedatae fuerint, nisi leniens aliqua purgatio celebretur, metus est ne recidivam aeger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (si Febris tempora spectentur,) serius aliquanto id fieri soleat, atque debeat, nisi symptoma hoc acciderit[t].

Post haemorrhagiam immodicam quamlibet purgandus est aeger, ne recidivam patiatur.

SINGULTUS.

Singultus, senibus maxime accidens post copiosas evacuationes, saepe mortis est praenuncius.

[50.] Hoc symptoma plerumque senibus accidit post copiosas evacuationes, vel per secessum ex diarrhoea, vel maxime per vomitiones, atque saepenumero mortem prae foribus adesse denunciat. Ingenue fateor me mihimet ipsi de Singultus causa disquirenti satisfacere non posse; nihilominus observavi saepe illum ex turbis, ac tumultu ab asperioribus medicamentis in ventriculo locisque vicinis excitato, ortum ducere, quibus sedandis atque in pristinam pacem reducendis

[q] *tollere*] *licet tollere* edd. recent.
[r] *Syr. de Mec.* ℥v edd. '66, '68.
[s] *Syr. Paral.* ℥*fs* edd. '66, '68, '76.
[t] *acciderit*] sic edd. '66, '68, *acccd.* (vox nihili,) edd. '76, '85, *access.* edd. recent.

cum Naturae vires non suffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque consentaneum existimavi curam eo dirigere, ut quod Natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. Diascordium igitur larga dosi exhibitum (nempe ad drachmas duas,) a scopo meo non aberravit; cum semine anethi, aliisque, quae tanquam specifica decantantur, usus nihil profecissem.

Diascord. dosis liberalior specificis omnibus in eo sedando praefertur.

DIARRHOEA.

Diarrhoea, ob vomitorii in principio exhibendi omissionem oborta, emetico sistenda est.

Si ea exhibito emetico nihilominus supervenerit, enema astringens injiciendum.

[51.] Si in morbi hujus decursu Diarrhoeam obortam conspexeris, quae (uti jam alicubi supra [§ 9.] notavimus,) accidere tum solet, cum in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire ut quovis morbi tempore[u] (nisi vires contra-indicaverint,) emeticum exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio praeterierit. Quoniam autem hac de re satis (opinor,) in superioribus pagellis a nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus, si, exhibito licet emetico, nihilominus Diarrhoea supervenerit: quod tamen oppido rarum est, nisi in Febre inflammatoria[v], ubi vomitorium hoc symptoma non solum non impedit, sed quandoque creat, quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, prae quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi:—

[*Form.* 12.] ℞ Corticis Granatorum semunciam,
Rosarum Rubrarum pugillos duos;
Coque in lactis vaccini sufficiente quantitate; colaturae libra dimidia dissolve
Diascordii[w] semunciam;
Misce; fiat enema.

Non suaserim ut majori quantitate clysterem injicias; quamvis enim propria vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est ne sua mole lacessat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet.

[52.] Sed forsitan objiciet his aliquis, magis e re videri ut (praesertim declinante morbo,) Diarrhoeam, si quidem acciderit, permittas potius quam sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum fieri aliquando ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verum illud rarius accidit, quam ut illius spe quicquam moliamur: quin

u Cf. sup. § 16.
v *inflamm.*] *symptomatica modo dicta* ed. '66, *vere maligna* edd. '68, '76.
w *Diasc.* ℥ *iij* edd. '66, '68, '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

Ad genuinam sanguinis depurationem duplex secretio requiritur, et quae per faeces fit, et quae per flores.

et ratio illa, qua de medela Febrium universim loquuti fluxus hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, (mea quidem sententia animadversione non indignum,) nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tantum necessariam esse illam quarundam partium secretionem quae per faeces fit, sed requiritur etiam ut secernantur aliae, tanquam flores[x]; id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidie cernimus. Itaque si diarrhoeae nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis, atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat, primo excernetur.

Haec sensim et paulo pleniori *διαπνοῇ*, potius quam sudore manifesto peragitur ut plurimum. Separatione hac per flores jam facta, minus periculosa est Diarrhoea.

Fateor equidem, separatione illa per flores jam facta, (quae, ut obiter id attingam, sensim et sine sensu peragi solet, atque plerunque paulo pleniori *διαπνοῇ* potius quam sudore manifesto,) diarrhoeam, si forte acciderit, periculi non multum interminari. Sciendum tamen est illam tum non aliunde accidere, quam quod purgatio, subducendis faecibus dicata, non opportune exhibita fuerit; quae quidem faeces, mora sua fermenti alicujus maligni indolem adeptae, intestina jam ad excretionem irritant stimulantque; ut omittam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim forma plerunque visuntur,) satis indicare ea pro critica morbi solutione habenda non esse[y].

ILEUS[z].

[53.] Forsan etiam inter symptomata Febribus supervenientia recenseri potest Iliaca Passio, eo quod vomitus enormes, qui initio Febrium accidere solent, huic occasionem quandoque subministrent.

Horrenda haec affectio est, et huc usque omnium fere judicio funesta, ex intestinorum motu inverso ac praepostero originem ducens. Nimirum intestinorum fibrae, quae a superioribus versus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad superiora, et quaecunque in intestinis continentur non versus alvum sed ventriculum protruduntur, et impetu facto ad os regurgitant; adeo ut enemata, quantumcunque acria, emetica evadant, uti etiam cathartica per os assumpta per vomitum subito excernuntur. Et, mea quidem sententia,

[x] Cf. inf. c. 5. § 3.

[y] Hic in ed. '68 sequuntur plurima de *Cholera Morbo*, quae, quum dictis inf. in Sect. iv. c. 2. plerumque respondere videantur, ibi invenientur.

[z] Cf. *Process. Int.* c. 26; *Sched. Monit. I.* § 29 sq.

exquisitus ille ac intolerandus, dolor huic morbo superveniens, non aliunde oritur quam ex praepostero intestinorum motu modo dicto. Cum enim sinus illi quos multiplices intestinorum circumvolutiones constituunt, ita a Natura formati sint ut ad descensum faecum quam aptissime conducerent, cum ii (inquam,) motui suis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde praedictus dolor; qui quidem uni parti instar terebelli infigitur, cum aut valvula quae ad initium coli apposita excrementorum ad ileon regressum impedit, aut alia quaevis membrana ad sinum pertinens, vim hujus praeposteri impulsus sola sustinet.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

Hujus vero inversionis unde dolor ille exoritur duplicem causam assignare licet: obstructionem nempe, vel irritationem.

Passionis Iliacae causa duplex, obstructio et irritatio.

[54.] Primo igitur, quaecunque intestina vehementer obstruunt ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necesse est, et nemini non notum. In horum censum ab authoribus referri solent faeces induratae, flatus crassi magna copia collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictio intestinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam intestini occludunt. Interim vero haud negandum quod motus contrarius hisce causis originem debens, potius ingestorum, quam intestinorum motus habendus, neque haec totius intestinorum ductus inversio est, sed illorum tantum quae supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam Affectio Iliaca hinc profecta, a me *notha* appellatur.

Quo pacto ea producitur.

[55.] Secundo vero, opinor quod in Affectu Iliaco causa inversionis peristaltici intestinorum motus ut plurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sanguine in Febre nuper concepta, in ventriculum et proxima intestina deponuntur humores acres et maligni, ex quibus ventriculus primo motum suum invertere, ac violento impetu materiam molestam in eo contentam per os rejicere cogitur: ventriculi tandem motui validiori intestina tenuia ipsi continua jam debilitata cedunt, et cum his demum majora in consensum trahuntur, vomituriente ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum* Ileum voco, et ille hujus loci est. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu argenti vivi, et globulorum, quae praeterquam quod

Argenti vivi et globulorum usus in Ileo parum con-

Febris Contin. Annorum '61-'64.

ducunt, noxam saepe inferunt.

parum conducunt, noxam saepe haud contemnendam inferunt. Ego eum feliei sueeessu hae methodo utor.

Methodus qua Ileus curandus est.

[56.] Quando liquet ex clysteribus per os rejeetis et aliis signis verum esse Ileum, tunc in haee tria enitor: 1. ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis effieit, impediatur; 2. ut intestina aeri humore debilitata corroborentur; 3. ut ventriculus ae intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indieationibus ut satisfaciam, eurationem hoc ritu instituo. [57.] Primo, salis absinthii serupulum unum ex coehleari uno sueei limonum mane et sero sumendum praeseribo; intermediis vero temporibus aquae menthae stillatitiae sine saeeharo aliove quovis additamento coehlearia aliquot bis quaque hora propino; cujus vel solius repetito usu et vomitus et dolor ex eo natus subito evaneseeut. Dum haee fiunt, eatulum viventem nudo ventri indesinenter aeeumbere jubeo. Postquam vero dolor eum vomitu per spatium bidui triduive[a] omnino cessaverit, tum pilularum coehiarum majorum draehmam unam in aqua menthae dissolutam exhibeo; quam etiam aquam (quo eertius vomitus recursum praevertam,) toto eatharseos tempore saepius sumendam injungo. Neque catulus removendus antequam usum pilularum aeger aggrediatur.

Ventriculus prius est roborandus, quam ingeratur catharticum; alias emeticum evadet.

[58.] Observavi frustra pilulas istas, vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte, propinari, donec ventrieulo corroborato, atque adeo ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum aeque redueta fuerint; alias enim cathartiea omnia intus assumpta emetiea evadent, et plus damni quam commodi inferent. Inde est quod remediis purgantibus viam faeere non aggredior, donec per spatium quoddam medicamentis istis ventrieulum respieientibus usus fuerim.

Diaeta et regimen hoc morbo laborantis;

[59.] Victum valde tenuem aegro praescribo, ita ut nonnisi eochlearia aliquot juseuli ex pullo gallinaeeo parati sorbenda bis vel ter in die permittam. Interim vero ut per totam aegrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfeetae sanationis signa appareant; ae etiam post sanationem per longum tempus in praedietae aquae usu persistere, et laneis duplieatis ventrem a frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, eui hic affeetus prae omnibus aliis est obnoxius.

et ab eo jam convalescentis.

[a] *bid. trid.*] *diei unius vel alterius* edd. '66, '68, '76.

[60.] Pauca haec universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt; quam a nemine consulto ob simplicitatem suam, et splendidioris sive verborum sive pharmacorum apparatus defectum, aspernatum iri confido.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '61-'64.

[61.] Atque haec sunt illa symptomata quae in Febre hac[b] occurrere solent. Sunt autem et alia quaedam, quibus memorandis nunc supersedebimus; partim quidem quoniam ea minoris momenti sunt, partim vero quod peculiarem nullam curationem postulent, Febre enim rite tractata sponte sua cessant.

De Febre Continua hujus constitutionis ac de symptomatibus ejus hactenus[c].

[b] *Febre hac*] *Febribus* edd. '66, '68.

[c] *De Febre Cont. &c.*] *De Symptomatis* (—*matibus* ed. '68,) *igitur hactenus* edd. '66, '68.

Quae sequuntur ea sunt de quibus dixi sup. p. 56. *n. e.*

"Quae hactenus[d] proposui monita therapeutica illi Febrium speciei peculiariter conveniunt, quae omnium maxime familiariter ac generalissime occurrit; praeter quam et alias species discrimine non uno a se invicem variantes anomala nonnullorum annorum constitutio progenerat; quas quidem omnes juxta phaenomenωn[1] suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, nec non propriam medendi rationem cuilibet sigillatim accommodare, ut res est multi otii ac summe ardua, ita etiam (cum nullo certo annorum ordine emergant,) ad justum de iisdem observationum apparatum congerendum fortasse unius Medici aetas vix suffecerit. Mihi, ex quo Medicinae operam dedi, species insigniores, notabilem therapeiae varietatem exposcentes, observatae sunt omnino duae; altera, communior illa, de cujus indole ac medicatione hactenus egimus; altera, pestilentialis, de qua inferius despiciendum erit. [Sect. v. ed. '68.]

"Caeterum in medela Febrium, diversitas, quae ex differentibus ejusdem anni tempestatibus, atque etiam ex unius anni ab alio discrimine suboritur, (me quidem judice,) non minus animadversione digna est, quam ea quae nascitur ex variis aegrotorum temperamentis. Et sane inter praecipuas causas, cur Febrium medela usque adeo fluctuet, virorumque etiam doctorum conatus tam male cedant, hanc enumerandam existimaverim; quod practici observationes suas, quas ex faelici unius pluriumve Febrium in hac vel illa anni tempestate curatione instituerunt, Febrium omnium in quavis tempestate vel quovis anno medelae solent accommodare: id quod aeque periculosum judico, ac si Medicus diversas aegrorum temperies, singulis peculiares, non respiciat, sed eandem omnibus in eodem morbo medicinam promiscue exhibeat.

[1] Cf. sup. c. 2. § 21.

"Primum, ut de variantibus medendi rationibus, quae diversarum anni tempestatum Febribus sunt accommodae, disseram: expendendum est, licet alia aliunde inter Febres discrimina concedi possint, eas tamen praecipue secundum subjectam materiam, cui Febrilis inhaeret commotio, discrepare; istam vero materiam secundum diversam sanguinis diathesin, prout ea ab hac vel illa anni tempestate inducitur, discrimen suum nancisci. Ea quippe Febrilis commotio, quae tempore verno contingit, in sanguine nascitur, omnibus suis spiritibus vegeto; autumnalis vero in sanguine, a praegressae aetatis[2] calore, ejusque vi atque effectibus ad pauperiem redacto. Ac prout accidit, Febrem pro duarum istarum tempestatum vicinia, vel distantia, sanguinem invadere, ita morbus magis vel minus de fermentationis, ad hanc vel illam pertinentis, natura participat. Hisce consentanea sunt, quae

[2] *aetatis*] An *aestatis?*

[d] *Quae hactenus &c.*] *Praxis hactenus commemorata nonnisi Febres Continuas spectat in genere; at in medela Febrium, diversitas quae &c.* ed. '66.

CAP. V.[e]

Febres Intermittentes annorum 1661, 1662, 1663, 1664.[f]

Quandoquidem[g] (ut jam [c. 3.] sumus praefati,) quae praedictos annos omnes Constitutio pervasit, producendis omnium

[e] Inc. in edd. '66, '68 *Sectio Tertia. De Febribus Intermittentibus.*
[f] *annorum &c.*] om. ed. '76.
[g] *Quandoquidem &c.*] *Jam ut addamus nonnulla de Febribus Intermittentibus. Primo loco &c.* edd. '66, '68.

---

in praxi nostra observamus, nempe (caeteris paribus,) Febres Autumnales magis esse periculosas, pejorisque notae symptomatibus stipari, quam Vernales; cum decocti sint atque absumpti magis in sanguine spiritus, autumnali tempore, quam verno: quae causarum una esse videtur, quod evacuationes, maxime sanguinis, (qui non modo spirituum vehiculum est, sed et penu,) adeo sint in autumno damnosae, quamvis tempore verno prodesse soleant[3].

[3] *prod. sol. temp. verno* ed. '66.

"Atque forsan ab illa degeneratione, quae sanguini crebro in Febribus Autumnalibus, praecipue ex praememorata spirituum pauperie, accidit, nonnunquam prava ejusmodi qualitas cruoris massae inducitur[h], quae non modo mali[4] moris symptomata Febrim comitantia, sed interdum[5] Febrim ipsam progignit; Natura quippe vehementer ab ea irritata contra ipsam insurgit, neque alio consilio novam hanc ebullitionem auspicatur, quam ut materiam infestam[i] eliminet; unde Medico incumbit, potius cardiacis moderatis ebullitionem convenienti tenore sustinere quam eandem evacuantibus et refrigerantibus labefactare; utpote quam videtur Natura ad intestinum hostem debellandum in aciem producere. Et sane qualiscunque labes sanguini impressa fuerit, si is vel ex se ebullitionem concitare non valeat, vel concitatam rite exequi aliunde impediatur, morbum vel lethalem vel diuturnum insequi necesse est.

[4] *mali*] *ista mali* ed. '66.
[5] *interd.*] *nonnunquam etiam* ed. '66.

"Verum (ut ad caput rei, a quo diverticulum feci, revertar,) observavi in Febribus *Autumnalibus* sanguinem qualiumcunque febricitantium mittendum esse parce, non adultorum vero, vel aetatis florem egressorum nequaquam. Medicamenta refrigerantia exhibentur cum periculo, nisi Febris nimium exaestuet, ac aeger sit juvenis: valde necessaria vomitio, ubi vomendi fuit propensio. At in Febribus *Vernalibus* sanguis qualiumcunque mitti potest moderate: hominum aetate florentium, copiose. Clysteres et medicamenta refrigerantia valde prosunt, quando juvenis est aeger, nec declinat Febris, nec prolixa sanguinis missio praecessit[j]. Nunquam hactenus observavi, ventrem durum, vel pedes tumefactos excepisse Febres *Vernales*, sive Continuae, sive Intermittentes illae fuerint. Post *Autumnales* vero, admodum frequens est utrumque, maxime ubi copiose missus fuerit sanguis, vel in

[h] *nonn.—induc.*] *saepius venenata illa nascitur sanguinis qualitas* ed. '66.
[i] *mat. inf. &c.*] *malignitatem dictam eliminet: unde potius incumbet Medico, illam alexipharmacorum ope expugnare, quam evacuationibus et medicamentis refrigerantibus Febri resistere, quam videtur in aciem produxisse Natura ad venenatam perniciem debellandam. Insigne hanc in rem exemplum suppetit in peste, quae Febri destituta multo est periculosior, quam si eandem haberet comitem. Et sane quaevis malignitas, quae sanguinem adoritur, si ipse ex se non valet ciere ebullitionem, vel, siquidem valet, impeditur quo minus id praestet, necessario vel lethalem, vel diuturnum morbum reddit: lethalem quidem, quando illa tota substantia contraria Naturae, humanam temperiem abdita proprietate corrumpit destruitque: diuturnum vero, quando, licet natura sua, et occulta agendi ratione apta sit corpori magnopere nocere, illudque sensim conterere, subito tamen hominem interficiendi vim non habet. Interim malignitatem aliquam, quae alias ex pravitate sua necessario mortem infert, esse posse salutarem, ubi sanguinis datur ebullitio ad eam eliminandam, pestis ipsa aliquando testatum facit. At ubi nulla est ejusmodi ebullitio ad illam universim et quaquaversum expellendam, ibi proinde morbum diuturnum reddi, itidem patet in scorbuto, lue venerea &c. Verum (ut ad caput &c.* ed. '66.
[j] *praecessit*] *Vomitio, ubi vomendi fuit proclivitas, non absolute necessaria, satis tamen commoda. Nec vomitorii omissio diarrhoeam plane infert in Febris declinatione,* add. ed. '66.

generum Intermittentibus tam egregie favit, quas tum de illis feci observationes haud indiligentes, hic impertiam. Addam insuper et quae de paucis illis Intermittentibus observari, quae ab illo deinceps tempore sporadice contigerunt, quo minus orationis filum, insequentium deinceps annorum historiam complectentis, cogar intercidere.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

puerili aetate constitutus sit aeger, vel etiam aetatem vegetam excesserit. Tumor qui puerulis accidit, imprimis ventrium est; qui hominibus aetatis florem egressis, plerunque pedes primo, forte etiam ventres deinceps, quando ad hydropem vergit, occupat.

"Secundo, ut de eo porro inter Febres discrimine loquamur, quod ex quorundam annorum ab aliis differentia oritur, proindeque de medelis ad ipsas eo nomine pertinentibus: notandum est differentiae illius inter unius et alterius anni Febres rationem dari semper ex causis manifestis non posse; quandoquidem saepe fit, ut unus annus sit epidemicus, non quoad pestem duntaxat, sed etiam quoad Febres, nonnisi malignitate ordinaria minaces, ubi rationem assignare non possumus ex alimentorum vitio, neque ex inferioribus exhalationibus in aëre putrescentibus, neque ex temporum tempestatumque inordinatis atque inaequalibus mutationibus, in calidum et humidum vergentibus; sed istam constitutionem, caecae, malignae, et inexplicabili aëris perniciei nobis inimicae sobolem esse hactenus fateri cogimur.

"Atque uti nulla dari ratio potest differentiae inter unius et alterius anni Febres, sic nec ulla dari potest circa prognostica de sequentis partis anni salubritate, vel insalubritate, ex commoda vel incommoda praeteritae partis temperie, instituta. Hyemes quippe annorum 1662 et 1663, quarum alteram ob clementiam tantum non praeternaturalem, alteram vero ob rigorem, mirabantur omnes, salubres admodum aestates et autumni consequebantur.

"Ego in mea praxi hasce duas duntaxat observationes de prognosticis cepi, quae institui tempore aestivo possunt, sitne autumnus proximus (quoad Febres dico,) salubris futurus, an minus talis.

"1. Observavi, quod quando Febres, sive Continuae, sive Intermittentes, praemature apparuerunt, (ut circa festum S. Johannis,) temperies secuta fuit valde epidemica; imprimis si Quartana (genuina Autumni soboles,) hic illic a tempore modo dicto quosdam invasit. Anno 1661, quo, praeter Febres Continuas, Tertianae praesertim malignae admodum furebant, inque multis locis, correptis fere integris familiis, maximam hominum stragem edebant; eo (inquam,) anno, memini foeminam quandam aedibus meis vicinam, primo Quartanae suae paroxysmo ipso S. Johannis festo correptam fuisse[6]. Complures alii, circa idem tempus praematurum, Febribus illis correpti fuere, quae postmodum adeo epidemicae evaserunt: quod argumento est, magnum tum fuisse in ista, quae tunc obtinebat, aëris temperie, ad istos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

[6] Cf. inf. c. 5. § 8.

"2. Notavi, si insectorum examina aestate abundaverint, maxime vero muscae domesticae, autumnum proximum valde insalubrem futurum; id quod in praedicti anni 1661 tota aestate observabam, sed in duorum sequentium annorum, quae adeo salubres erant, aestatibus, admodum pauca; ubi tamen notandum, hanc (quam modo diximus,) insectorum copiam, ipsa ingruente peste, non adeo observari.

"Exceptis his duobus, reliqua prognostica omnia fallacia observavi; ita ut constitutionis epidemicae adventantis praesensio difficilis admodum videatur, nec signis ullis, aut rationibus satis conspicua.

"Neque minus difficile est certam aliquam atque determinatam curandi rationem proponere, quae discrimini Febrium, ex annorum varia temperie dependenti, accurate respondeat; quam (uti jam dictum,) ipsius illius varietatis causas explicare, vel etiam quam prognostico aliquo diu antea facto, praedicere quantum inter hunc annum (verbi gratia,) atque alium, quoad salubritatem vel insalubritatem, discriminis intererit. Veruntamen quae nobis, haec ipsa attente observantibus, sese obtulerunt, paucis exponere non gravabimur.

"In Febribus igitur Autumnalibus, quae in constitutione epidemica, atque in anno, quo morbi autumno peculiares (quales sunt Quartanae, Tertianaeque maligniores,) solito maturius (puta men-

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

In Febrium Intermittentium paroxysmis tria tempora spectanda sunt, exhorrescentiae, ebullitionis, despumationis.

Ratio harum omnium redditur.

[2.] Primo loco, quo naturam illarum atque genium conjectura saltem assequamur, advertendum est quod in paroxysmis Febrium Intermittentium haec tria tempora spectanda sunt: 1. tempus exhorrescentiae; 2. tempus ebullitionis; 3. tempus despumationis. Et quidem ad exhorrescentiam quod attinet, (ut de his rebus summatim loquar,) ego illam exinde oriundam arbitror, quod materia Febrilis, quae nondum turgescens a massa sanguinea utcunque assimilata fuerat, jam tandem non solum inutilis, verum et inimica Naturae facta, illam exagitat quodammodo atque lacessit; ex quo fit ut naturali quodam sensu irritata, et quasi fugam molita, rigorem in corpore excitet atque horrorem, aversationis suae testem et indicem: eodem plane modo, quo potiones purgantes a delicatulis assumptae, aut etiam toxica incaute deglutita, horrores statim inferre solent, aliaque id genus symptomata. [3.] Natura itaque hoc pacto irritata, (ut ad tempus ebullitionis jam transeamus,) quo facilius hunc hostem a suis cervicibus depellat, fermentationem aggreditur, solennem nempe machinam, qua in Febribus et quibusdam aliis

se Junio, vel Julii initio,) occurrerint, venae-sectio maximo periculo non vacat. Id quod in autumno anni de quo jam locuti sumus verissimum esse experientia testata est: tunc enim temporis, praesertim in primo autumno, phlebotomia maximam partem lethifera visa est; nisi forte aegri, in ipso aetatis vigore constituti, sanguinis jacturam quodammodo ferre poterant; quo quidem in casu, tametsi mortem non intulerit, morbum tamen longum, ac periculi plenissimum, atque symptomatibus saevissimis stipatum sunt experti. Ego certe ab aliis evacuationibus paria pericula sese obtulisse non memini; atque speciatim ab illis quae per emetica fiebant, quales plerunque tum in illa, tum etiam in similibus aliis constitutionibus malignis, exitum satis faelicem habuerunt. Verum ut ut haec sint, jamdudum didici, oportere ut Medicus hac in re versatilis ingenii sit, atque pro re nata consilium capiat, hoc est, pro temporum atque aegrorum temperie praxin suam subinde mutando, vel potius leviter flectendo, huic scenae tot discriminibus variegatae commode, quantum fieri potest, inserviat. Illud interim (ut tandem aliquando argumento praesenti coronidem imponam,) affirmare possum, generalem illam methodum jam traditam (quantum quidem ego hactenus observatione attenta consequi potui,) Febrium omnium curationem suo ambitu commode satis complecti; licet non ignorem, subinde varias anni tempestates, atque ipsorum annorum varietates prohibere, quo minus certos aliquos limites figere possimus, quos ultra citraque progredi, aut consistere non liceat[7]. Praestiterit certe, quando Febres grassari incipiunt, diligenter illorum impetum atque morem observare, quibus etiam praesidiorum generibus aegri juventur, vel laedantur, ut quamprimum, his repudiatis, illis utamur. Quod si illud fiat, existimo reipsa aliquando, facto periculo, compertum iri, medendi rationem hactenus expositam quam minimum a scopo aberrare. Ad me certe quod attinet, rarissime ab illa mihi deviandum sensi, in plerisque Febribus[k]: quibus egregie accommoda est, quod fermentationem debitam sustineat, (optimum Naturae organum,) cujus ope omnem materiam inimicam[l] in sanguine latitantem expellit atque amolitur."

[7] Cf. sup. c. 2. § 20.

[k] *in pler. Febr.*] *vel in casibus malignis* ed. '66.

[l] *inimicam*] *venenatam* ed. '66.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

acutis morbis uti consuevit, cum sanguinis molem ad intestinis inimicis liberare conetur[m]: hujus enim effervescentiae beneficio disjunctae peccantis illius materiae partes, quae sanguini aequabiliter admixtae fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeo leviori opera subigi possunt, ut ad despumationem opportunae evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore (exhorrescentiae scilicet,) fato fungantur; nam si ad tempus effervescentiae pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per haec duo tempora res aegrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus, quod despumationi dicatum est, insequitur; quo succedente, symptomata omnia primo leviora[n] fiunt, atque tandem plane evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quam materiae Febrilis jam subactae et quasi devictae expulsionem seu separationem; atque illud quod separatur partim (ut in aliis liquoribus cernere licet,) florum, partim faecum rationem et sortem obtinet[o].

Qui in Febris paroxysmo pereunt exhorrescentiae tempore fato funguntur.

[4.] His ita positis, videamus quomodo fiat ut redeat paroxysmus, quandoquidem aegrorum sors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed, quemadmodum apum embrya statis temporibus sensim succrescunt, ita latens haec materia pro typorum ratione denuo caput effert, ac novum negotium Naturae facessit, idem stadium decurrens quod in praecedentibus modo ostendimus. Nunc autem si quis a me causam quaesiverit, cur fomes ille delitescens, effervescentia praecedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materia peccante non expulsus, proindeque novas tragoedias daturus, non eodem modo in omni Febre Intermittenti progrediatur; (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque paroxysmum excitet;) de hac re (inquam,) si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque vero quisquam alius (quod sciam,) in hac causa tam praeclare se gessit ut arcanum hoc opus Naturae satis enarrasse videatur. [5.] Ego *Philosophi* nomen non ambio, et qui titulum illum se mereri existimant,

Unde est quod redeunt paroxysmi.

m *conetur*] *conatur* ed. '66.
n *leviora*] *leniora* edd. '66, '68.
o Cf. sup. c. 4. § 52.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

atque me fortassis hoc nomine culpandum putabunt quod in haec penetralia non irrumpere conatus sim, moneo illos ut in aliis Naturae operibus, quae ubique nobis obversantur, vires suas experiri velint, antequam aliis dicam scribant. Libenter enim quaesierim, cur equus ad ἀκμὴν suam pertingat septem annorum spatio, homo unius et viginti? cur in plantarum regno, haec mense Maio, illa Junio, ista alio florere soleat? ut innumera alia nunc sileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab αἰτιολογίᾳ abstineam; quippe cum persuasissimus sim Naturam non minus hic loci, quam in aliis quibuscunque, methodo quadam certa atque ordine progredi: *quartanosa* enim (ut sic dicam,) ac *tertianosa* materia non minus Naturae legibus subjacet iisque regitur, quam alia corpora qualiacunque.

Paroxysmorum descriptio.

[6.][p] Cum rigore atque horrore in universum Intermittentes omnes incipiunt, cui mox calor succedit, atque huic deinceps sudor; per utrumque paroxysmum, tum illum quo riget aeger, tum quo plus satis incalescit, vomiturit ut plurimum, vehementer aegrotat, cum siti et lingua arida, etc. Quae quidem symptomata iisdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur sudor, quo uberius prorumpente paroxysmus solvi videtur. Satis recte valet qui modo aegrotabat, donec paroxysmus periodo sibi consueta denuo recrudescat; in Quotidiana scilicet quolibet νυχθημέρῳ, in Tertiana alternis diebus, in Quartana tertio quoque die, calculatione videlicet facta ab unius paroxysmi initio ad initium subsequentis: licet haud raro ingeminentur posteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab insultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infestet, cum Triplex Quartana est; morbo ab isto, quem primum assumpsit, typo nomen sortiente.

Paroxysmorum reduplicatio vel a materiae Febrilis excessu atque acti-

[7.][p] Quae sane paroxysmorum reduplicatio nonnunquam a materiae Febrilis excessu activitateque nimia producitur, quo in casu paroxysmus adventitius primarium antevertit; nonnunquam etiam a virium prostratione, cum in aegro nempe nimium illae fuerint dejectae, et paroxysmi vigor

[p] §§ 6, 7 desunt in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 4.

retusus, sive refrigeratione intensiore, sive etiam evacuationibus praeter modum effusis: in hoc vero casu, cum paroxysmus adventitius primarium insequitur, mitius insuper, neque ita prorsus diu atque alter aegrum affligit. In priore instantia materiae turgescentia sive ὀργασμὸς tardius revertentem et[q] sibi debitam periodum nequaquam praestolatur, ac proinde aliquanto praematurius despumatione sua defungitur: in posteriore autem, cum sanguis non jam ea vi polleat quae materiae Febrili uno impetu excutiendae sufficiat, mox alium de novo paroxysmum substituit, quo ejus reliquias e sinu suo exturbet. Quinimo e duabus hisce causis sibi invicem adversantibus forte etiam pendet tam paroxysmorum anticipatio in Febre Intermittente ordinaria atque regulari, quam eorundem tardior accessio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quae[r] νυχθήμερον omne percurrunt, vel solitum paroxysmi tempus anticipantes, vel eo serius accedentes.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

vitate, vel a prostratis aegri viribus producitur; in hoc casu paroxysmus adventitius primarium insequitur, in illo eum antevertit. Utriusque ratio indicatur.

[8.] Febrium autem Intermittentium quaedam veris sunt, quaedam autumni: quamvis enim in tempestatibus intermediis nonnullae oboriantur; quoniam tamen illae et minus frequentes sunt, et ad praedictas reduci possunt, (illas nempe quibus magis appropinquant,) idcirco omnes[s] sub duobus hisce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora[t] ad quae particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολύ referuntur, menses sunt Februarii, atque Augusti; licet quandoque maturius invadant, tardius etiam nonnunquam; prout scilicet uberior, parciorve in aëre apparatus vel ad easdem producendas facit, vel officit, et ex consequenti magis etiam minusve epidemice depraedantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus anni 1661, quo anno memini foeminam quandam aedibus meis vicinam primo Quartanae suae paroxysmo, ipso scilicet Johannis festo correptam fuisse[u]. Et complures alii circa idem tempus praematurum Febribus illis correpti fuere, quae postmodum adeo epidemicae evaserunt; quod argumento est magnum tum fuisse in ista quae tunc obtinebat aëris temperie ad istos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

Febres Intermittentes Vernales sunt, vel Autumnales;

[q] *et*] om. ed. '76.
[r] *quae*] *ut jam dictum* add. ed. '76.
[s] *omnes*] *illas omnes* edd. '66, '68.
[t] *Tempora &c.*] Reliqua desunt in edd. '66, '68. usque ad *grassabantur*.
[u] Cf. sup. p. 67.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

[9.] Et quidem usque adeo necessaria est haec Febrium distinctio, ut nisi eandem in praxi sedulo contemplemur, neque de earum duratione, prognostico aliquo rite facto, quicquam pronunciare, neque commodo regimine aegrorum corpora curare poterimus, habita tum tempestatum, tum naturae Febrium diversae ratione. Verum quidem est Febres utriusque tempestatis ingenium non plane dissimile nancisci, sive modum spectes primi insultus, qui cum horrore primum[v] incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per sudorem solvitur; sive typorum discrimina, quorum respectu quaedam Tertianae sunt tum vere, tum etiam autumno. Interim tamen non dubito quin Febres istae tota sua natura, sive *essentialiter*, distinguantur.

quae quidem essentialiter distinguuntur.

INTERMITTENTES VERNALES.

Vernales omnes vel Quotidianae sunt, vel Tertianae.

[10.] Atque ut de Vernalibus primo dicam: illae fere[w] omnes vel Quotidianae sunt, vel Tertianae, et vel serius, vel ocyus ingruunt, pro vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat, qui cum viscidis humoribus (minus tamen viscidi sunt hi quam quos in autumno praegressi fervores excoxerunt ac torrefecerunt,) commissi, quos durante hyeme Natura in sanguinis massa congesserat, dum avolare nituntur, implexi detinentur et quasi irretiti, adeoque vernam hancce[x] ebullitionem concitant. Eodem plane modo, quo vasa cerevisia repleta, atque in arena vel cella frigida diutius reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, et liquor ad volatum pronus est; sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatilium ope negotium hoc sat cito peragit, nisi forte nimia viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem coeptam remorentur; et licet hoc ipsum accidat, effervescentia tamen verna raro continua suique similis manet, verum dissilire atque in diversos paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulentis hisce spiritibus jam turgido, Natura negotium suum quasi praeceps aggreditur; et quarundam partium secretionem ad modum perfectae solutionis per paroxysmos particulares peragit, priusquam universali separatione defungatur. Atque haec mihi quidem ratio non inidonea videtur, quod verna tempe-

Quare paucae Febres Continuae

[v] *primum*] *primo* edd. '66, '68. [x] *hancce*] *hanc* ed. '66.
[w] *fere*] om. edd. '66, '68, '76.

state, praesertim illa quae aestatem propius attingit, paucae[y] Febres Continuae occurrant, nisi forte constitutio fuerit epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortae vel subito consopiuntur, vel ad intermissionem properant, vel denique partes humorum ad separationem proniores praemature et cum vi quadam alio transferuntur; ex quo mox anginae, peripneumoniae, pleuritides, aliaeque id genus pestes succrescunt, quae, desinente potissimum vere, caput suum exerunt.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64. vere occurrant, nisi in constitutione epidemica.

[11.][z] Animadverti Febres Intermittentes Vernales rarissime fuisse diuturnas, semper vero salutares; ita ut vel maxime senex vel debilis quispiam officiosissima damnosissimaque imperitissimi cujuslibet περιεργίᾳ (modo probus is fuerit,) e medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre Tertianas Vernales, quae, ob phlebotomiam et catharsin indebite celebratas, et regimen insuper cum morbo male quadrans, moras traxere etiam usque ad tempus illud quo Autumnales solent invadere; quae tempestas, cum hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continentur extinguit; aegro interim frequenti paroxysmorum reduplicatione et duratione longiore ita pene confecto ut in extremis versari videatur, quae nihilominus (quatenus mihi hactenus observare licuit,) semper est eluctatus. [12.] Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata, quae (ut infra [§ 46 sq.] dicetur,) Intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur; lethalem intelligo tonsillarum inflammationem, ventrem induratum, tumores hydropicos, etc. Plus semel tamen adverti aegros a morbi diuturnitate et paroxysmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis,) ad summam debilitatem redactos, ubi primum coeperint convalescere, in maniam incidisse, quae pari cum illo passu recessit quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes Vernales rarissime diuturnae, semper vero salutares.

Tertianae Vernales a phlebotomia et catharsi indebite celebratis protrahuntur.

Aegrorum ab his convalescentium nonnulli in maniam incidunt.

[13.] Intermittentes vero Autumnales longe aliter se habent. Primo enim Tertiana, licet quibus annis epidemica non est, et sanos invadit, cito nonnunquam se proripit, neque pluribus stipatur symptomatis quam quae verno tempore contingere solent Tertianae; ubi tamen epidemice grassatur, et aetate provectiores aut pravo corporis habitu praeditos

Tertiana Autumnalis Epidemica haud semper vacat periculo.

[y] *paucae*] *vel paucae vel omnino nullae* edd. '66, '68. [z] §§ 11—15 om. edd. '66, '68.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

Quartanae Autumnales natu grandiores quandoque jugulant.

ferit, haud vacat periculo; quinetiam ad menses duos, vel tres, forte etiam in sequuturum usque ver tyrannidem exercet. Deinde Quartanae et periculosiores sunt et obstinatiores longe quam sunt illae de quibus ultimo diximus: ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc paroxysmis multatos quandoque jugulant; quo in casu aeger tempore exhorrescentiae, ineuntcque adeo paroxysmo, ut plurimum moritur, quod jam [§ 3.] dictum. Quod si acger in senectutis tantum fuerit eonfinio, necdum ejus limen praetergressus, licet non in eodem versetur discrimine ne inter paroxysmos primo lacessentes luce privetur, haud tamen faeile a Febre hac elabetur, nisi vertente anno, appetenteque illo tempore quo primo corripiebatur. Nonnunquam etiam "hacret lateri lethalis arundo," [Virg. *Aen.* iv. 73.] nec nisi a morte languescenti decutitur. [14.] Quartana interim typum subinde variat, plurima etiam parit symptomata; scorbutum, (verbi gratia,) ventrem induratum, hydropem, etc. Juniores vero ferendo huic morbo pares sunt, a quo nonnunquam circa solstitium brumale liberantur, frequentius tamen non nisi adveniente verno aequinoctio, vel etiam autumno insequenti, ubi scilicet venae-sectionem aut catharsin admiserint. Saepe non sine stupore sum intuitus infantes tenellos eum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem (Herculis instar pucri,) in cunis triumphantes.

Juniores non nisi appetente solstitio brumali, frequentius etiam aequinoctio verno, ab iis liberantur.

Qui semel Quartana laboraverit, haud diu ab ea secunda vice multabitur.

[15.] Hic notandum, quod cujuscunque demum actatis aut temperamenti fuerit is qui Quartana corripitur, si quolibet alio vitae tempore (vel etiam ab hoc remotissimo,) eadem semel laboraverit, non diu admodum eum secunda hac vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot paroxysmos sponte sua solvetur; quod scitu dignum erat.

INTERMITTENTIUM VERNALIUM CURATIO.

Intermittentes Vernales suo arbitrio possint permitti, cum neminem jugulent.

[16.] Intermittentium[a] autem Vernalium curationem quod spectat, licet illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, et nihil prorsus movendum, (cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam opera fatis concesserit; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis praesertim evacuantibus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior pertinacius obsisteret,) si tamen importuna aegri impatientia Medici opem obnixe efflagitet, Intermittentes Vernales variis

[a] *Interm. &c.*] *Has itaque Febres Intermittentes variis modis &c.* edd. '66, '68.

modis, et quidem cum optato exitu, aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abunde constitit. FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

[17.] Nonnunquam emeticum tempestive propinatum (ut nempe ante paroxysmum negotio suo defungi possit,) faelicissime successit; praesertim si quantitatem[b] mediocrem Syrupi de Meconio, vel cujusvis narcotici, post finitam emetici operationem exhibueris, immediate ante paroxysmi insultum. Curantur nunc emetico,

Est ubi sanitatem videas restitutam[c] per diaphoretica, quae sudorem in paroxysmi solutione obortum promoveant, aegro interim optime stragulis cooperto; id quod tantopere ac tamdiu faciendum est quamdiu vires aegri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, praecipue Quotidianis, saepe obtinuit; humoribus enim in hac tempestate non admodum crassis existentibus, solutio, alias imperfecta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in autumno nunquam accidit. nunc diaphoreticis,

Quid quod clysteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti[d] beneficio, Tertianas aliquando curaverim[e]? nunc etiam enematis.

[18.] Interim[f] si ob phlebotomiam liberiori manu celebratam, (quo tempestas ipsa parum cautos facile inclinat,) vel ob aegri debilitatem antecedaneam, spiritus illi, qui subito ad despumationem se accingerent, pauperiores facti minus valeant; accidere potest ut hujusmodi Febres Vernales, auxiliis quibuscunque frustra tentatis[g], Autumnalium diuturnitatem aemulentur. Sed sane non solent illae eousque durare, quippe quae vel sponte sua desinant, vel leviori remediorum ope facile in fugam vertantur. Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas [eas] reddit.

[19.] Intermittentes autem Autumnales non tam levi opera se amoveri patiuntur: de illis igitur nonnulla mihi dicenda sunt. Si autumnalis constitutio fuerit epidemica, circa Junium adultum solent invadere; sin minus, Augustum praestolantur, et Septembris initium: in subsequentibus vero mensibus rarius occurrunt. INTERMITTENTES AUTUMNALES.

Cum earum ingens aliquod agmen simul[h] invaserit, obser- Intermittentes Autumnales haud ita facile submoventur.

[b] *quant.—narcot.*] *largam Diascordii dosin* ed. '66.

[c] *restitutam*] *instit.* edd. '66, '68.

[d] *adhibiti*] *exhib.* edd. '66, '68.

[e] Hic add. ed. '68 quae sequuntur:— *Verum adversus Tertianas Vernales nihil adhuc compendiosius aut efficacius comperi quam ut victus tenuis ac carnium expers observetur, die intermissionis catharticum mitius sumatur, ac denique ut narcoticum aliquod paulo ante proximi paroxysmi adventum deglutiatur. Imo haec ipsa methodus vel Autumnales Intermittentes aliquando profligare valuit.*

[f] *Interim*] *veruntamen* ed. '66.

[g] *auxiliis—tent.*] om. ed. '66.

[h] *simul*] *primum* ed. '66.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

Earum paroxysmi plerunque una eademque diei hora variis aegris contingunt.

vare licebit earum paroxysmos plerunque una eademque diei hora contingere, accessionibus nunc praevertentibus, nunc postponentibus, simili plane modo, atque eodem tenore, nisi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quae retardandi vel praecipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Harum typus, praecipue epidemicarum, primis invasionis diebus difficulter distinguitur.

[20.][i] Observandum est etiam quod in principio Febrium Intermittentium (epidemicarum praecipue quae autumno contingunt,) haud ita in proclivi est typum sub primis invasionis diebus rite distinguere, quandoquidem Febre Continua adscita primum adoriuntur; neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud praeter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quae tamen paulatim in perfectam desinit intermissionem, et typum anni tempestati apte respondentem.

Quartanae genuina autumni soboles.

[21.] Typorum ratione vel Tertianae sunt, vel Quartanae. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse autumni sobolem. Utraeque profecto ea affinitate inter se connexae sunt, ut[j] saepenumero vices permutare (saltem ad tempus,) deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium rediturae. Sed Tertianae Vernales Quartanarum typos nunquam induunt, cum *toto* (ut ita dicam,) *coelo* a se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam hac tempestate Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam Duplicem, vel Triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Quotidianam hac tempestate nullam observavi unquam.

Intermittentes Aûtumnales oriuntur a sanguine in decidentiae statu constituto, et proinde impressioni morbificae magis obnoxio.

[22.] Has autem Febres Intermittentes eo fere modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus. Nempe anno surgente atque progresso, sanguis etiam pro rata proportione exaltatur, (haud secus ac vegetabilia quaevis augmentis atque declinationibus suis anni cursum referunt,) donec ad ἀκμήν suam ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem et ipse incipit; ac tum praecipue, cum ab accidentali aliqua causa promotus fuerit, puta sanguinis immodica jactura, frigore admisso, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam vero[k] sanguis in hoc decidentiae statu con-

[i] § 20 deest in edd. '66, '68.
[j] *ut*] sic edd. '66, '68, *et* edd. '76, '85.
[k] *Jam vero—epidemica*] *Jam si sanguis in hoc decidentiae statu constitutus eousque prolabatur, ut oeconomiam suam tueri, atque praesenti sorte fortunas suas*

stitutus impressioni morbificae cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quaelibet aëris constitutio, quae hoc tempore dictis Intermittentibus est epidemica. Atque huc spectat ebullitio mox inducta, qua liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, et malignis atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit, ut sanguis, spiritibus suis magnam partem exutus, et ab aestate praecedenti plurimum adustus, ebullitione sua non nisi tardissimis motibus defungatur, suaeque despumationi longissimam periodum postulet.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-64.

[23.] Jam vero ut manifestum evadat quam difficulter hae Febres (Autumnales puta,) curationem admittant, hoc loco perpendendum est Continuarum hujus tempestatis atque Intermittentium discrimen in eo maxime versari, quod Continuae conceptam semel effervescentiam συνεχῶς unoque tenore perficiant, Intermittentes autem partitis vicibus ac diversis temporibus eadem defungantur[l]. Interim in utrisque fermentatio Naturae ductu peragitur spatio horarum 336, aut circiter; neque enim citius aut tardius massa sanguinea in humano corpore ordinario repurgatur, si negotium Naturae permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum atque cerevisia suam, ac peculiarem habet periodum qua depurentur.

In Febribus Autumnalibus, tam Continuis quam Intermittentibus, fermentatio, Naturae ductu, spatio horarum 336 aut circiter peragitur.

[24.] Quamvis autem in Febribus Intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit,) sex mensium spatio despumationem suam moliatur[m], ac tandem perficiat; non tamen (si rite calculum ponas,) plus temporis in eadem absolvenda impenditur, quam quod in Continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim νυχθήμερα[n], sive dies naturales, efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem quatuordecim dierum, hoc est, horas 336. Jam si quis dixerit, Quartanam, verbi causa, (eadem enim reliquarum Intermittentium ratio subintelligenda est,) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat; respondeo, idem etiam non raro in Continuis Febribus hujus constitutionis[o] spectari, quae saepe ultra dies

sustinere nequeat, Natura novum consilium meditata eo tandem inclinat, ut aliam quandam texturam effoetae massae praeparet, adeoque novas res molitur; id nimirum agens, ut partes sanguineae molis, quae immutationi magis inserviunt, quam commodissime separentur. edd. '66, '68.

[l] Cf. sup. i. 3. § 3.

[m] *moliatur*] sic edd. '66, '68 *molitur* edd. '76, '85.

[n] *νυχθήμ.*] Male Syd. —*μέρια*: cf. sup. §§ 6, 7.

[o] *hujus constitut.*] om. edd. '66, '68, '76.

Febres Interm. Annorum '61-'64.

quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum casu, si effervescentiam (praesertim circa Febrium finem,) rite atque ordine decurrere ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra praedicti temporis spatium (hoc est, quatuordecim dicrum, vel 336 horarum,) peragetur: quod si vero effervescentiam illam, seu fermentationem, refrigerantium medicamentorum aut clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem,) importune inhibueris, et quasi fraenum illi injeceris, mirum non est si in longum evagentur, ordine quippe Naturae perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus, unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo vero in corporibus debilibus et effoetis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope Naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Excipiuntur tamen istae Febres, quae a levi aliqua offensa ex sex rerum non-nåturalium abusu ortum ducunt;

[25.] Verum illud hic jam porro notandum arbitror, ea quae de fermentationis spatio atque continuatione supra tradidimus, de illis solummodo Febribus intelligenda esse, quae statam quandam naturam atque habitum nactae sunt. Sciendum enim est (neque me praeterit,) Fcbres quasdam esse, tum Continuas, tum Intermittentes, quae transeuntis et incerti genii sunt, neque in suis effervescentiis ad destinatam periodum pertingunt. Hujus generis sunt, quae a levi aliqua offcnsa ex sex rerum *non-naturalium*, (quas appellant,) ut cibi, potus, aëris, et his similium abusu, nonnunquam ortum ducunt: his enim morbis correpti subito saepe convalcscunt.

adolescentulorum item Febres, et eorum qui sanguine spirituoso sunt praediti.

Idem etiam in adolcscentulis, sanguine puro ac multis spiritibus referto praeditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum, spirituosa quadam ac nimis tenui volucrique materia nixae, fermentationes suas citius perficiunt, ac celeri gradu spatia sua emensae cvanescunt.

Quae ad fermentationem requirantur.

[26.] Ad fermentationem enim illud primo[o] requiritur, ut materia fermcntescibilis (sive illa sanguis sit, sive vinum, aut alius aliquis liquor quilibet,) ea tenacitate et viscositate pollcat, ut spiritus implexos atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris massa moveri atque agitari possint; eodem fere modo quo aves visco captae, aut muscac atque apiculae melle detentae, motitare quidem et murmura sua peragere possunt[p], avolarc interim non valentes. Neque tamen (ut obiter illud dicam,) eam tenaci-

[o] *primo*] *primario* edd. '66, '68. [p] *possunt*] *possint* edd. '66, '68.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

tatem obtinere debent liquores memorati, ut spiritus prorsus obruant opprimantque, adeo ut non omnino moveantur.

Febres[q] Intermittentes aeque ac Continuae iis sunt curandae quae ad despumationis opus perficiendum adhibentur.

[27.] His jactis fundamentis, (quae quidem nescio an aliis, mihi certe ratione non contemnenda niti videntur,) mirum non erit si illis non aliam medendi methodum superstruam, quam quae in Febribus Continuis ad despumationis debitum opus rite perficiendum adhibenda videatur[r]; cum nimirum illae a Continuis nullo discrimine sejungantur, si ordinem spectes quo Natura earundem materiam expellere solet, scilicet per effervescentiam certa periodo comprehensam: etsi quod ad earum speciem, atque naturae proprietatem attinet, illas et a Continuis, et a se invicem plurimum differre non diffitear. Itaque vel methodum qua se Natura liberare ab hoc morbo solet, caute soliciteque observando, indicium sumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad sanitatem aegros perducamus; vel in ipsam causam specificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus ac specificis morbo obviam eatur. [28.] Ab horum alterutro[s] indicationes sumendae sunt. Ego utramque viam ingressus aliquando fui, atque illaesa (uti opinor,) verecundia profiteri possum non sine summa cura atque attentione animi indefessa; sed nondum eam felicitatem adeptus sum ut Autumni Febres Intermittentes certa aliqua praxi atque medicandi ratione tollere possim, antequam statas illas fermentationes (de quibus supra [§ 23 sq.] locuti sumus,) peregerint, utcunque molestum hoc febricitantibus videatur, qui eousque sanitatem suam expectare inviti coguntur. Revera autem siquis inter mortales reperiatur, qui, sive methodo aliqua certa, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum Intermittentium cursum non solum inhibere, sed etiam omnino abrumpere novit; existimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, Divina Benedictione semetipsum privare, quam a Summa Bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris

[q] *Febres &c.*] om. ed. '76.
[r] *videatur*] *videtur* edd. '66, '68.
[s] *alterutro*] *altero* edd. '66, '68.

Febres Interm. Annorum '61-'64.

autem ac divitiarum longe minor apud probos ratio habetur quam virtutis et sapientiae.

Intermittentium Autumnalium Curatio.

[29.][t] Quantumlibet autem fuerit difficile Intermittentes has Autumnales certo fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem prae reliquis facere mihi visum est.

Catharsis, (nisi modo infra dicendo instituta,) praesertim vero phlebotomia, in Intermittentibus Autumnalibus ubique nocent.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per catharsin tentari, (nisi eo quem mox dicemus modo instituatur,) praesertim vero per phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maxime si ea constitutio admodum fuerit epidemica,) hac methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit ipsam etiam Febrem confodiat, dictae Febres, etiam in vegetioribus et athletice caetera valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur. In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excepit, quam prae foribus jam esse haud raro denunciat lethalis illa tonsillarum inflammatio, cujus fecimus [§ 12.] mentionem. Adde quod venae-sectio alia etiam symptomata illa maturius accersivit, quae Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel a tergo sequi. Quartanariis vero in tantum obest phlebotomia, ut juvenes, qui a morbo alias intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: aetateque provectiores, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiam ultra statum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi succumbere. Quae de venae-sectione jam dixi, levi opera ad catharsin possunt

[t] §§ 29—35 om. edd. '66, '68, quorum in loco haec quae sequuntur:—*Interea temporis, ego rem illam ut satis difficilem arbitror, ita etiam periculosam esse non dubito. Cujus rei luculentum exemplum a pulvere illo quem* Jesuitarum *appellant, sumere licet. Quamvis enim pulveris illius usu fermentationem ad praesens inhibere possimus, materia tamen adhuc residua, quae fermentando dissipari debet, intra breve temporis spatium vires suas redintegrat, novumque bellum Naturae indicit. Novi Quartanam per aliquot annos durasse, dum hujus pulveris repetito usu subinde interturbaretur: immo quosdam pulvis ille, immediate ante paroxysmum exhibitus, e vita sustulit; etsi inficias ire nolim hujusmodi medicamenta in Febrium harum declinatione prudenter et caute adhibita, aliquando profuisse, et paroxysmos omnino sustulisse; inprimis vero, si tempestate quoad istos morbos minus epidemica usurpentur. Veruntamen etiamsi ex iis quae nunc annotavimus, vix aliqua spes sanitatis ocyus restituendae nobis affulgeat; Medico tamen docto et sagaci locus relinquitur, qui sanguinis debitam depurationem procuret, quo intra limites a Natura definitos ea peragatur, atque etiam ut symptomatibus illis occurrat, quae in hoc morbo contingere solent ac supervenire. De hac re igitur paucis et quatenus illius natura fert brevissime dicam; utrumque genus eadem opera complexus, quod eadem fere medicatio utrique (Tertianae scilicet, atque Quartanae,) conveniat.*

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

transferri, nisi quod haec non usque adeo perniciosa sit, nisi crebro repetita.

Intermittentium Tertianarum Autumnalium curatio.

[30.] Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Aegro in lectulo composito et stragulis undiquaque cooperto, sudores provoco sero lactis cerevisiato, cui salviae folia incocta fuere, quatuor circiter horis ante paroxysmi adventum; quibus jam obortis mox praecipio ut devoret scrupulos duos pilularum cochiarum majorum solutarum in uncia una sequentis misturae :—

[*Form.* 13.] ℞ Aquae Vitae libram unam,
Theriacae Andromachi uncias tres,
Croci Anglicani drachmam unam;
Misce; stent simul pro usu.

Haec ubi assumpserit, in sudoribus continuo eliciendis persistat, donec elapsae fuerint aliquot horae ab illo tempore quo paroxysmus ingruere debuerat, magna cum cautela se muniens contra illas sudationis interruptiones, quas illi forte creabunt dejectiones aliquot a medicamento cathartico profectae. [31.] Saepius mihi ex animi voto cessit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum paroxysmis, quam usu receptum illud ad eundem scopum tendens, decoctum scilicet radicis gentianae, summitatum centaurii, etc., cum pauca sennae atque agarici quantitate. Cum enim duos illos contrarios sudandi ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari isto effectum obtinet, ordinatum scilicet paroxysmi processum confundendo atque interturbando; idque efficacius, nec tamen tuto minus. Atque hac sane methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum praestantiorem aliam experiri his annis[u] mihi licuit.

Tertianae Duplicis curatio.

[32.] In Tertiana Duplici, quae typum variavit ob aegrum vel evacuationibus vel alio quovis modo debilitatum, sudor pari etiam modo provocandus, et pari temporis intervallo a futura paroxysmi invasione, vel medicamento jam laudato, (omittantur vero pilulae cochiae, cum nec tutum sit, nec ad rem faciat, cathartico jam ab eodem fractas aegri vires amplius dejicere, et paroxysmis ejusdem ope ingeminatis suppetias ferre,) vel diaphoretico alio aliquo δραστικωτέρῳ atque efficaci, quod etiam repeti potest paroxysmo genuino proxime

[u] *his annis*] om. ed. '76.

Febres Interm. Annorum '61-'64.

subsequente. In summa aegri debilitate a dicta paroxysmi ingeminatione electuarium quod jam sequitur praescribo :—

[*Form.* 14.][v] ℞ Conservae florum Borraginis,
[Conservae florum] Buglossi, ana unciam unam,
Conservae Anthos semunciam,
Corticis Citrii conditi,
Nucis Moschatae conditae,
Theriacae Andromachi, ana drachmas tres,
Confectionis Alkermes drachmas duas;
Misce; fiat opiata, de qua capiat ad magnitudinem avellanae mane et vesperi, superbibendo cochlearia sex sequentis julepi:—

[*Form.* 15.] ℞ Aquae Ulmariae,
[Aquae] Theriacalis Stillatitiae, ana uncias tres,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;
Misce:

vel hujus loco aquam aliquam Epidemicam simpliciorem saccharo dulcoratam exhibeo, interdicto enematum usu; aegro juscula e pullorum carnibus, avenacea, etc. concedo.

Cortex Peruvianus inducias saepius Quartanae impetrat, quam eam debellat: magno cum aegri emolumento exhibetur, qui paululum ab ejus usu respirat a morbo.

[33.] Quartanarum quod attinet curationem, nemo est (opinor,) in hac Arte vel mediocriter versatus qui nesciat quam parum votis respondeant methodi istae omnes quae huic *Medicorum opprobrio* eluendo haetenus destinantur, si corticem Peruvianum excipiamus; qui tamen inducias saepius impetrat morbo, quam eundem debellat; eum postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum aegri emolumento, qui ab illo male multatus paululum interim respirat, mox de novo recrudescens, haud segnius quam prius lacessit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Methodus exhibendi corticis.

[34.] Curandum est[w] ante omnia ne praemature nimis hic cortex ingeratur, ante scilicet quam morbus suo se Marte aliquantisper protriverit, (nisi collabescentes et jam fractae aegri vires eundem temporius sumendum esse dictaverint,) neque enim illud solum est metuendum, ne a praepropero ejus usu inefficax iste reddatur et spem aegri fallat, sed etiam ne de aegri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque catharsi, multo minus venae-sectione,

[v] Cf. form. 154. [w] *Curandum est &c.*] Cf. *Epist. Respons. I.* § 38.

Febres Interm. Annorum '61-'64.

subdueenda est materiae Febrilis pars aliqua, quo liberius cortex suo fungatur munere: cum enim ab utraque labefaetetur quadantenus oeconomia eorporis, eo promptius eertiusque recrudeseent paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis e re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque a paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omnino ietu paroxysmum jam instantem tentemus confodere: hoe enim paeto et plus temporis remedio eoneeditur quo suum opus plenius absolvat, et evitatur quicquid id est perieuli quod aegro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremo, brevibus istis temporis intervallis repetendus est pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus antequam altera exhibeatur: erebra enim repetitione ista *εὐεξία* tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. [35.] His adductus rationibus hanc ego methodum eaeteris antepono: Peruviani corticis uncia una eum syrupi[x] rosarum rubrarum unciis duabus miseeatur; aeger vero quantitatem nueis mosehatae majoris, mane et sero, quotidie devoret, diebus a genuino paroxysmo vaeuis, donec eonfectionem omnem absumpserit. Repetatur porro ad tres alias viees, interjeetis semper diebus quatuordeeim.

Idem et in Tertianis, qua Vernis, qua Autumnalibus, cum fructu exhiberi potest.

[36.] Neque forte[y] eum minori fruetu usurpari poterit cortex hie in Tertianis, qua Vernis, qua Autumnalibus, quam in Quartanis adhibetur. Sed (ut vera loquamur, nee artem *ἀπροσδιονύσως*[z] ostentemus,) si harum Febrium alterutra correptus aeger vel infans sit, vel aetate floreat, convenit omnino (quantum ego haetenus edoetus sum,) nihil medieamentorum quorumvis ope, aut aëris ae diaetae mutatione moliri; nihil enim hinc mali natum hueusque intellexi, si modo totam rem Naturae permiserim. Id quod ego non sine admiratione, praecipue in infantulis, saepe observavi; sanguine namque depuratione sua defuncto, Febres illac sponte sua evanuerunt. Quod si autem, e eontrario, vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas, (adhiberi seilieet solent eo praetextu, ut obstruetiones expediantur,

In infantibus, et florentibus aetate, sive Tertiana sive Quartana laborantibus, tota res Naturae permittenda.

[x] *syrupi*] *conservae* ed. '76.

[y] *Neque forte &c.*] *Si itaque harum Febrium alterutra &c.* edd. '66, '68.

[z] Οὐδὲν πρὸς Διόνυσον dicitur "ubi quis ea nugatur quae ad rem praesentem nihil attinent." Erasmi *Adag.* ii. 4. 57; Gaisford, *Paroem. Graec.*

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

atque humores in primis viis stabulantes exturbentur,) vel si (quod praecipuum est,) in constitutione epidemica venaesectio celebretur, fiet ut morbus in longissimum tempus procurrat, atque interim ut aegri mille symptomatis[a], iisque periculosissimis, exponantur.

In provectioribus fermentatio cardiacorum et corroborantis diaetae beneficio sustinenda.

[37.] Si vero febricitantes provectioris aetatis sint, ex utroque morbo (Tertianas[b] dico Autumnales, ac Quartanas,) non solum diuturnitatis, verum etiam ipsius mortis grave periculum imminet. Hic itaque Medicum illud agere oportet (si neque[c] cortice Peruviano, nec alia quavis methodo morbum submovere valuerit,) ut Naturae saltem[d] suppetias ferat, eamque illis adminiculis sublevet, quibus ad negotium suum peragendum opus habuerit. Certe enim in effoetis corporibus, nisi fermentatio cardiacorum et corroborantis diaetae (ut Vini[e] Absinthitis, ac id genus similium,) beneficio sustineatur, illud accidet, ut aegri, incertis atque frustraneis paroxysmis divexati, debilitentur, atque morbus eousque duret, donec languida prius Natura, paroxysmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non possit; adeoque in ipso exhorrescentiae tempore diem suum obeant aegroti. Atque hoc in senibus non raro usu venit, qui longa catharticorum serie debilitati fuerunt: imo (ut aliquando visum est,) in ipso vel primorum paroxysmorum rigore penitus defecerunt, cum exhibito cardiaco satis forti saltem ad tempus aliquod sustineri potuissent.

Aëris mutatio his necessaria est, jam perfecta sanguinis despumatione; ante hoc tempus minus convenit.

[38.] Cum sanguis tempus illud exegerit quod ad despumationem suam perficiendam requiritur, necessarium est ut provectioris aetatis aegri, eodem ipso tempore vel paulo antea, insignem aliquam aëris mutationem subeant, sive (quod potius optandum esset,) in calidiorem aliquam regionem commigrando, sive mutando saltem locum in quo primum hoc morbo correpti sunt. Mirum sane est quantum valeat haec aëris mutatio ad morbum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantum non necessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam, sed et minus convenit. Etiamsi enim quis in regionem quantumcunque australem et calidam migraverit,

[a] *symptomatis*] — *matibus* edd. '66, '68.
[b] *Tert. &c.*] om. edd. '66, '68.
[c] *si neque &c.*] om. edd. '66, '68.
[d] *saltem*] om. edd. '66, 68.
[e] *ut Vini &c.*] om. ed. '66.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

sanguis tamen ejus, in morbido hoc motu semel constitutus, depurationem suam ut peragat necesse est; quod quidem beneficii frustra expectabitur ab inusitato novoque aëre, priusquam, procedente atque adulto jam sanguinis motu, sanitatis recuperandae capax fuerit. Insignis ergo illa aëris mutatio tum demum adeunda est, cum primum aeger a paroxysmo liberari potest: exempli causa, in Quartana quae primum in autumno invasit, non citius aër mutandus est quam circa Februarii initium. [39.] Interim si aeger mutare locum vel nolit vel commode nequeat, oportebit ut hoc ipsius temporis articulo forti aliquo medicamento utatur, cujus eae sint vires, ut uno quasi ictu languescentem illam depurationem potenter promoveat et (si fieri poterit,) perficiat. Ad hanc rem consulerem ego ut electuarii de ovo, vel theriacae Andromachi sesquidrachma[f] in aquae coelestis, vel aquae vitae communis unciis duabus dissoluta exhibeatur, duabus[g] scilicet horis ante paroxysmum: id quod a me cum successu non infelici in morborum hujusmodi declinatione factum est; licet agnoscam calidiora haec citius exhibita vel morbum duplicare vel in Febrim Continuam permutare, quod a Galeno[h] [*Ad Glauc. de Meth. Med.* i. 12. t. xi. p. 40.] jamdudum observatum est. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri potest, cautela adhibita; ut autem in puerili aetate idem fiat, non tantum non convenit, verum etiam periculo non vacare dudum[i] observavi[j].

Saltem oportet ut medicamento cardiaco forti hoc temporis articulo utantur.

Calidiora citius exhibita, vel morbum duplicant, vel in Febrim Continuam permutant.

[f] *sesquidrachma*] *drachma una semis* edd. '66, '68.

[g] *duab.—parox.*] om. edd. '66, '68, '76.

[h] *a Gal.*] *ab aliis* edd. '66, '68, '76.

[i] *dudum*] *pridem* edd. '66, '68.

[j] Hic add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Notandum est in horum morborum principio (Tertianae vero praecipue,) nonnunquam contingere, ut effervescentia in juvenibus ac robustis eousque adaugeatur, ut merito tutius existimes ingruenti tempestati occurrere, quam rem totam Naturae committere. Hoc autem commodissime fiet emetico in die aliquo intermissionis propinato: illud enim medicamentorum genus plerisque autumnalibus morbis apprime convenit, et symptomatibus illis praecavet, quibus iidem in vigore sunt obnoxii. Verum hoc facto, res tota Naturae permittenda est. Neque vero crediderim, ingentem illum atque atrocem hujus effervescentiae insultum, qui primos paroxysmos Tertianarum praecipue, comitari saepenumero solet, tam alicujus malignitatis effectum esse, quam ipsius morbi vis atque roboris: quilibet enim paroxysmus, Continuae Febris instar est et compendium; adeoque majori atrocitate aegrum aggreditur quam Continua Febris, donec paroxysmorum aliquot progressu, morbi vires aliquousque retundantur. Verum (ut ut id sit,) quandoque accidit ut prae violentia hujus effervescentiae atque motu effero, Tertianae Autumnales (in juvenibus praecipue,) depuratione sua ante destinatum tempus defungantur, adeoque post paroxysmos non multos evanescunt; opere nempe Naturae praecipitato. Quartanae autem non tam cito pede cursum suum peragunt, nisi forte aeger eodem morbo jam antea defunctus fuerit; namque in hoc casu, licet paroxysmis aliquot exerceri possit, Medicus tamen illius rei conscius, fidenter morbum illum subito evaniturum praedicere poterit; quod observatu dignum est.*

Febres Interm. Annorum '61-'64.

[40.] Priusquam huic argumento clausulam addamus, illud monendum venit, ea, quae de Febrium Autumnalium Intermittentium duratione, atque de tempore ad sanguinis despumationem requisito jam dicta[k] sunt, ita intelligenda esse ut nos solum illud[l] nunc spectemus quod Natura, vulgaribus atque usitatis tantum medicamentis suffulta, praestare soleat. Nequaquam enim eo consilio de his rebus ita locuti sumus, ac si doctos ac[m] solertes Medicos despondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis spem totam abjicere, quorum ope hujusmodi morborum sanationem accelerent. Tantum enim ego profecto ab hoc proposito absum ut non desperem vel a me ipso tale quidpiam sive methodi sive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo, aeger sedulo purgandus est.

[41.] Sublato morbo, aeger sedulo purgandus est; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu post Febres Autumnales subnascatur. Miror autem hoc a Medicis minus caveri, minus etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulo provectioris aetatis hominibus accidisse vidi, atque purgationem etiam omissam, certo praedicere potui periculosum aliquem morbum eosdem postea adoriturum, de quo tamen illi nondum somniaverant, quasi perfecte jam sanati.

At non nisi elapso mense uno a quo non paroxysmi tantum, sed etiam ea alteratio, quae diebus iis, in quos incidere debuerat paroxysmus, persentiscitur, prorsus evanuerint.

[42.][n] Omnino interim cavendum est ne purgetur aeger nisi morbo penitus depulso: quamvis enim partes naturales illuvie ista quam in illas congessit Febris, hoc pacto quadantenus sublevari videantur, nova tamen materia derepente succrescet; Febre scilicet, a cathartici impetu atque humorum agitatione jam revocata, eandem suppeditante; ac proinde id tantum a purgatione lucri fecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi *παρακμῇ* (ut theoriae isti morem gerant, quae in tollendis obstructionibus, et evacuando humore melancholico, qui mali fons et origo vulgo habetur, curationis spem omnem ponit,) repetitis purgationibus misere plectuntur; quibus sane, quicquid id demum est humorum quod a corpore divellitur atque eliminatur, compertissimum est nobis Febrem altiores exinde radices agere, et pertinacius stationem

[k] *jam dicta*] *dicta jam* edd. '66, '68.
[l] *solum illud*] *illud solum* edd. '66, '68.
[m] *ac*] *et* edd. '66, '68.
[n] §§ 42, 43 desunt in edd. '66, '68.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

suam tueri, quam si non fuerit proritata. [43.] Quapropter religio mihi est catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantum paroxysmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista, qualis qualis ea fuerit, quae diebus illis in quos paroxysmus incidere debuerat persentiscitur, omnino evanuerint, atque unus insuper mensis fuerit elapsus: quo quidem effluxo, potionem aliquam ex lenitivis vulgaribus praescribo, atque eandem semel in septimana ad menses duos tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus haustulo aliquo paregorico, hora somni assumendo, finita jam medicamenti operatione; ut nempe paroxysmo se de novo ingerendi ansam praescindamus, quam[o] aliter forte arriperet ex occasione tumultus atque orgasmi quos vel mitissima excitant cathartica.

Purgatio quoties repetenda, et quibus intervallis.

Quorsum haustus paregoricus hora somni assumendus singulis vicibus.

[44.] Purgationibus[p] instituendis idcirco spatia ista ampla interpono, ut scilicet aeger a recidivae metu liberetur, quae quidem a nimis crebra et confertim repetita sanguinis atque humorum exagitatione de facili poterat induci. At cum jam ista res vacet periculo, apozema sequens frequenter usurpari poterit:—

[*Form.* 16.] ℞ Radicis Rhabarbari Monachorum uncias duas,
Radicis Asparagi,
[Radicis] Brusci,
[Radicis] Petroselini,
[Radicis] Polypodii Quercini, ana unciam unam,
Corticis mediani Fraxini,
[Corticis mediani] Tamarisci, ana semunciam,
Foliorum Agrimoniae,
[Foliorum] Ceterach,
[Foliorum] Capilli Veneris, ana manipulum unum,
Sennae mundatae sesquiunciam, (irroratae unciis tribus Vini Albi,)
Epithymi semunciam,
Agarici Trochiscati drachmas duas,
Seminum Foeniculi scrupulos quatuor;
Coque in aqua fontana ad libram dimidiam; sub finem adde
Succi Aurantiorum uncias tres; in colatura dissolve
Syrupi Cichorii cum Rheo,
[Syrupi] Magistralis ad Melancholiam, ana sesquiunciam;
Fiat apozema, de quo capiat libram dimidiam singulis matutinis per triduum, et repetatur quoties opus fuerit.

[o] *quam*] sic ed. '76, *quae* ed. '85.

[p] *Purgationibus &c.*] *Purgantia, quibus uti soleo, eadem fere sunt cum iis quae post Febres Continuas exhibenda suasi; atque ea ter quaterve repeti jubeo, uno die interposito. Vel si major aperientium apparatus desideretur, sequens apozema exhiberi possit.* edd. '66, '68.

Febres Interm. Annorum '61-'64.

Symptomata Febribus Intermittentibus Vernis pauca superveniunt in declinatione, Autumnalibus plura et graviora.

[45.][q] Ut tandem symptomata illa memoremus quae Febres Intermittentes in declinationis statu comitantur, observandum est Vernarum paucissima esse, si ad illa comparentur quae Autumnalibus accidunt; tum quia non ita diu haerent istae, tum etiam quia in humoribus usque adeo terrenis et minus etiam malignis fundantur.

Hydrops.

Hydrops hic symptomaticus unde oritur: juvenes raro obsidet, nisi a catharticis per Febris decursum saepe iteratis accersitus fuerit: recens catharticis et aperientibus facile sanatur.

[46.] Primum hic sibi locum vendicat subinde occurrens Hydrops; unde primo quidem crura intumescunt, deinde etiam venter; qui exinde nascitur, quod scilicet sanguis crebris illis fermentationibus quas peperit morbi diuturnitas (praecipue in natu grandioribus,) plures spirituum manipulos prodegit; unde summa eorundem inopia jam laborans, succos cum alimentis ingestos non amplius valet assimilare; quorum cruda adhuc indigestaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam distentis neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam; unde verus Hydrops formatur. Raro autem juvenes obsidet haec malorum Ilias[r], nisi catharticis per Febris decursum saepenumero iteratis eandem inconsulto nimis accersiverint[s].

[47.] Verum Hydrops[t] ex causa memorata superveniens aperientium et catharticorum usu facile sanatur, si modo recens fuerit: neque mihi molestum est, quoties hinc[u] natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens. Nonnullos enim usu apozematis jam praescripti, vel sine admistione Hydropi magis appropriatorum, persanavi.

Hydrops ex Febre Intermittente natus non nisi post Febris discessum catharticis expugnan-

Veruntamen[x] observavi frustra esse, si quis Hydropem ex Febre Intermittenti natum, medicamentis purgantibus[y] tollere conetur, Febre illa adhuc durante. Febris enim[z] hoc pacto radices profundius agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops: expectandum itaque donec Febris exulet, ac tum demum negotium prospere suscipiendum.

[q] §§ 45, 46 om. edd. '66, '68, et add. quae sequuntur:—*Diligenter autem attendendum, si cessantibus paroxysmis cito nimis purgationem aggrediaris, periculum esse, ne illi redeant; nimirum ex tumultu, quem cathartica, etiam leviora, in humoribus excitare solent.*

[r] *Malorum Ilias* dicitur "de calamitatibus maximis simul et plurimis." Erasmi *Adag.* i. 3. 26. Cf. Gaisford, *Paroem. Graec.* Ἰλιὰς κακῶν.

[s] *accersiverint*] *sibi accers.* ed. '76.

[t] *Verum Hydrops &c.*] *Saepe accidit Hydropas ex causa prius memorata supervenire; verum illi facile aperientium et catharticorum ope sanantur, siquidem recens affectus fuerit: neque &c.* edd. '66, '68.

[u] *hinc*] sic edd. '66, '68, *hunc* ed. '76, '85.

[x] *Veruntamen*] om. edd. '66, '68.

[y] *purgantibus*] om. edd. '66, '68.

[z] *enim*] *profecto* add. edd. '66, '68.

[48.][a] Verum enimvero si tam importune atque acriter instet symptoma hoc, ut cjus curatio non eo usque videatur differenda donec Febris recessus catharticorum usum permittat, aggredienda omnino illa est infusionibus radicis raphani rusticani, summitatum[b] absinthii, et centaurii minoris[c], baccarum juniperi, cinerum genistae, etc. in vino factis; quae non solum huic symptomati obsistunt, effoctas sanguinis vires de novo instaurando, sed Naturae etiam de morbo jam triumphaturae tempori subveniunt.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64. dus, at infusionibus rad. raph. rust., fol. absinth., bacc. junip., cin. genist., et similibus tentari potest.

[49.] Infantes autem[d] post Febres Autumnales, tum Continuas, tum Intermittentes, hectici aliquando fiunt. Ventrcs eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; saepe etiam tussis, aliaque tabidorum symptomata subnascuntur, quae Rachitidem plane mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos consulo. Paretur potio cathartica, quam in Febrium Continuarum fine assumendam praescripsi. [c. 4. § 35.] Hujus capiat infantulus cochleare unum vel duo, plus minus pro actate, mane per novem dies, uno atque altero die, si opus fuerit, intermisso. Interim vero purgatio ita moderari debet ac regi, dosim vel augendo vel minuendo, ut ultra quinque vel sex sedcs singulis diebus non procedat. Post finitam catharsin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti soleo:—

RACHITIS.[e] Infantum ventribus inflatis, tussi, et rachitidi quo pacto subveniendum, quoties a Febribus Autumnalibus ista nascuntur.

[*Form.* 17.] ℞ Olei Liliorum,
[Olei] Tamarisci, ana uncias duas,
Succi radicis Bryoniae,
[Succi radicis] Apii, ana unciam unam;
Bulliant ad succorum consumptionem, addendo
Unguenti Dialthaeae,
Butyri insulsi, ana unciam unam,
Gummi Ammoniaci in Aceto soluti semunciam,
Cerae flavae quantitatem sufficientem;
Fiat linimentum.

Sane quamplurimi infantes, etiam vera Rachitide laborantes, hac methodo a me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut ante [§ 47.] monuimus[f],) cavendum sedulo ne purgationem aggrediamur nisi Febre jam perfecte fugata; licet enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati

Curatio[g] non aggredienda priusquam

[a] § 48 om. edd. '66, '68.
[b] *summit.*] *fol.* ed. '76.
[c] *et cent. min.*] om. ed. '76.
[d] *autem*] om. edd. '66, '68.
[e] Cf. *Process. Int.* c. 41.
[f] *ut ante mon.*] om. edd. '66, '68.
[g] *Curatio &c.*] om. ed. '76.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

Febris penitus evanuerit.

portio quaedam evacuari, non sine causa, videri possit, nihilominus ab ipsa Febre nova subinde pravae materiae copia suggeretur, quae non solum purgationem reddet frustraneam, verum et ipsum morbum diuturniorem praestabit, ob rationes antea memoratas.

Abdominis inflatio in pueris, et crurum tumor in adultis, Febres has brevi solvendas praenunciant.

[50.] Observatu non indignum est quod, cum Febres Autumnales teneram aetatem diu cruciarint, nulla spes sit easdem abigendi donec abdominis regio, circa lienem praecipue, indurari atque tumefieri occoeperit; iisdem enim gradibus, quibus hoc symptoma supervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque forte ex meliori aliquo prognostico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam si sedula animadversione suboriri hoc symptoma perspexeris. Idem porro in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando spectantur.

Verae Rachitides rarius occurrunt, nisi iis annis quibus Intermittentes Autumnales praedominium habent.

[51.][h] Ventris tumor qui infantibus accidit post has Febres, quibus annis aëris constitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis epidemice determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit ac si materiam aliquam continerent viscera in scirrhum induratam; cum qui aliis annis, simili licet *προφάσει*, contingit, tactum ita afficit ceu tensio tantum foret hypochondriorum a subjectis flatibus. Hinc, nisi annis quibus Intermittentes Autumnales praedominium habent, verae Rachitides rarius occurrunt; quod observatu dignum.

Tonsillarum dolor post Febres sive Continuas sive Intermittentes, cum raucedine, oculis cavis, et facie Hippocratica, mortem certo imminentem praemonstrant.

[52.] Tonsillarum dolor et inflammatio post Febres sive Continuas, sive Intermittentes, cum deglutiendi primum difficultate et molestia, supervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, et Hippocratica facie[i], mortem certo imminentem praemonstrant; intercisa plane omni redintegrandae sanitatis spe. Funesto huic symptomati producendo evacuationes justo copiosiores in aegris vi morbi jam fere attritis, ut[k] et longiorem Febris moram, sociam operam ut plurimum commodasse observavi.

MANIAE SPECIES QUAEDAM.[m]

[53.] Multa alia[l] sunt accidentia quae morbos hosce consequi solent ob purgationem vel non omnino, vel non rite celebratam, quibus impraesentiarum enumerandis supersedebimus, cum curationis eadem fere ratio sit utrobique; nempe sedimenti ab effervescentia praecedanea depositi repurgatio,

[h] §§ 51, 52 om. edd. '66, '68.
[i] *Hippocr. facie*] Vide Hippocr. *Coac. Praenot.* § 212, *Praenot.* t. i. pp. 266, 89, 90.
[k] *ut—moram*] *longiori Febris morae* ed. '76.
[l] *alia*] *etiam alia* edd. '66, '68.
[m] Cf. *Process. Int.* c. 51.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

quippe quod sua mora malis hujusmodi materiam praebuerit: quanquam licet hic loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus et evacuationibus aliis quibuscunque, venae-sectioni praesertim, cedere dedignatur, verum et ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quaedam est ac sui generis Mania, Intermittentes[n] diuturniores (Quartanas praecipue,) nonnunquam excipiens; quae communem medicandi rationem aspernatur[o], et post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans[p], non nisi cum ipsa aegrorum vita terminatur[q]. [54.] Miratusque saepenumero sum nullam hujus rei mentionem ab autoribus factam fuisse, cum non raro accidisse viderim. Cum reliquae[r] amentiae species copiosis evacuationibus et venae-sectione et catharsi ut plurimum persanentur, haec neutram potest ferre; sed cum jam aeger in sanitatis limine est, si vel enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum; et si reiteratis purgationibus venae-sectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, aegrum vero certissime non tantum fatuum, sed et incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit alteram amentiae speciem a nimis exaltata et vivida sanguinis crasi produci, hanc vero ab ejusdem debilitate et (ut ita dicam,) *vapiditate*, a diutina fermentatione quam invexit Febris, qua mediante spiritus functionibus animalibus obeundis impares plane sunt.

Mania peculiaris Intermittentes diuturniores excipiens, modo longe diverso ab aliis ejus speciebus, cardiacis scilicet generosioribus, sananda: nec venaesectionem, nec catharsin, nec enemata potest ferre.

[55.] Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Aegro ter in die cardiacum aliquod e generosioribus exhibeo, dosi paulo liberaliori; exempli gratia, theriacam Andromachi, electuarium de ovo, pulverem Comitissae, pulverem Gualteri Raleigh[s], vel similem, in aqua epidemica, theriacali, vel alia. Possunt etiam in alia quavis forma exhiberi cardiaca medicamenta. Aeger interim victu quidem moderato, analeptico

[n] *Interm.—excip.*] *quae Febres Autumnales nonnunquam excipit: fortassis posthac (re probe perpensa,) statuendum videbitur, Manias complures, quae communem &c.* edd. '66, '68.

[o] *aspernatur*] *—nantur* edd. '66, '68.

[p] *degenerans*] *—rantes* edd. '66, '68.

[q] *termin.*] *terminantur; has (inquam,) plerasque omnes Febribus Autumnalibus diuturnioribus supervenisse* edd. '66, '68.

[r] *Cum reliquae &c.*] Reliqua hujus cap. om. edd. '66, '68, et add. quae sequuntur:—*De cura illius nihil mihi nunc dicendum videtur; licet enim haud pauci sciunt, me non sine prospero successu tractasse hunc morbum, nondum tamen videor rem ipsam pro dignitate satis pensitasse, ut cum prudenti fiducia medendi rationem publice exponam.*

[s] *Raleigh*] *Raughleigh* ed. '76.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

tamen, et potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diu multumque contineat. Alvus sub hoc regimine justo erit astrictior, unde ut etiam a calidorum medicamentorum usu a Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cum spiritus, antecedente morbo pene exhausti, novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt cardiaca ad dies pauculos; diaeta vero analeptica jugiter instituenda, et post brevem intermissionem repetendus est denuo cardiacorum usus, atque in eo persistendum donec integra sanitate fruatur.

[56.] Dicta methodus Maniam etiam quae has Febres minime excepit, quandoque sanavit, frigidiori scilicet atque infirmiori temperamento praeditis. Anno nuper elapso Sarisburiam accersebar, ut cum Medico erudito et sagaci mihique conjunctissimo, D^{no} Doctore Thomas, foeminae nobili consulerem, cui imaginatio haud parum fuit laesa. Verum[t] adhibitis, etiam cum jam praegnans esset, remediis modo dictis ad sanam omnino mentem rediit.

Mania communis alio modo tractanda est;

[57.][u] Attamen Mania communis, quae vegetis hominibus, atque etiam nulla Febre praegressa, accidere solet, alius sane prosapiae est, ac proinde longe diversa, quoad evacuationes, methodo tractanda; tametsi vel in hac specie ea quae cerebrum atque spiritus animales corroborant haud omitti debent. Curationem autem ejus, etsi non sit hujus loci, obiter tamen praedictae speciei subnectere non gravabor, ne quis forte prae similitudine morborum in errorem illabatur.

ejusdem curatio.

[58.] In junioribus ac sanguineo habitu praeditis mittatur sanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter singulas venae-sectiones interpositis. Deinde semel extrahatur sanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitae venae-sectiones aegrum potius in stultitiam ducunt, quam curationem absolvunt. Postea aggrediatur usum pilularum ex duobus, quarum drachmam semis vel scrupulos duos, pro ratione operationis, capiat semel singulis septimanis, stato die; ita ut si (verbi gratia,) die lunae primo pilulas assumpserit, praecise eodem ipso die, nec frequentius, sequentibus septimanis eaedem repetantur per

[t] *verum*] om. ed. '76. [u] §§ 57—59 om. ed. '76.

longum tempus, usque dum perfecte convaluerit. Hac methodo humores, qui in hoc morbo mentis arcem impetere solerent, sensim in inferiores sedes dilabentur, alia quasi ῥοπῇ cis inducta.

Febres Interm. Annorum '61-'64.

[59.] Diebus a purgatione liberis per totum decursum electuario sequenti, vel alio medicamento eadem virtute praedito, utatur :—

[*Form.* 18.] ℞ Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Anthos,
Theriacae Andromachi, ana unciam unam,
Conservae flavedinis Aurantiorum,
Angelicae conditae,
Nucis Moschatae conditae, ana semunciam,
cum quantitate sufficiente Syrupi Caryophyllorum;
Fiat electuarium: capiat ad magnitudinem nucis moschatae bis in die, superbibendo haustulum vini Canarini, cui fuerint frigide infusi flores Paralyseos.

Febris Continua atque Intermittentes jam descriptae soli ferme erant morbi epidemici qui per annos '61, '62, '63, '64, emicuere. Eaedem ab anno '64 ad [ann.[y] usque '77] rarissimae Londini comparuere.

[60.] Febris Continua atque Intermittentes quas supra descripsimus soli ferme erant morbi epidemici, qui, durante illa constitutione quae per annos 1661, 1662, 1663, 1664 regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certo scio, quod ab anno 1664 ad annum usque 1677[x] rarissimae omnino Londini comparuere.

De Variolis hujus constitutionis nonnulla.

[61.] Dicendum mihi etiam erat de Variolis, qualesnam scilicet erant istae quae tum contingebant, respectu habito ad constitutionem illam; quandoquidem (ut jam [c. 1. § 16.] subindicavi,) vario admodum se habent modo pro varia constitutione qua incessunt: sed cum non satis attente per id temporis animum ad eas adjecerim, missas jam facio: id tantum tradam illis peculiare, quod scilicet, iis annis labentibus, sub initio Maii confertissimae invadebant, supervenienti vero epidemicorum autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam atque Intermittentes,) locum dare solebant. In pustularum summitate foveolae quaedam ad instar capitum acicularum minorum plerumque subsidebant; atque in discreto genere aeger octavo maxume die periclitabatur; quo tempore, abrupto derepente qui hucusque dimanaverat sive sudore sive madore, externa exarescebant, nec revocari poterat sudor

[x] *annum usque* 1677] *hunc usque quo haec edimus* ed. '76.

[y] [*annum usque* '77] *hunc usque annum quo haec edimus* edd. '76, '85.

FEBRES INTERM. ANNORUM '61-'64.

cardiacis quibuscunque; aeger phrenitide atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore et aegritudine; urinam frequenter, at in parva quantitate, reddebat; ac intra paucas horas de magna spe decidens ad plures[z] migrabat.

[z] *ad plures*] "Quin prius me ad plures penetravi?" i. e. *ad mortuos*. Plaut. *Trin.* ii. 2. 13, ubi v. Interpp.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.[a]

Constitutio Epidemica annorum 1665 *et* 1666, *Londini.*

Febris Continua epidemica novi generis una cum morbis aliis inflammatoriis grassari incipit.

Praegressa hyeme frigidissima, et sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cum ex improviso solveretur, fine scilicet Martii, ineunteque (ex Anglorum computo,) anno 1665, peripneumonia, pleuritides, anginae, aliique id genus morbi inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit Febris quaedam Continua epidemica, a Febrium Continuarum genio, quae praecedenti constitutione vigebant, longe diversa; quarum vix ullae ea anni tempestate solebant invadere. Dolor capitis quam in priore illa intensior, et vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant: in plerisque diarrhoea, quam prius diximus [i. 4. 9 sq.] assumpto emetico praecaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat vomituritio. Externa hic, pariter hac in Febribus constitutionis praecedentis, sicca reperiebantur; attamen, praemissa maxime venae-sectione, aeger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cum in Febre praegressa nec tuto ante diem decimum tertium vel decimum quartum id tentaveris, nec facile voti fueris compos. Sanguis saepe pleuriticorum et rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat, non vero usque adeo gelatina illa albescente, qua illorum sanguis praetexitur. [2.] Haec primo erant phaenomena hujus morbi διαγνωστικά; anno vero surgente, ipsa Pestis irrupit, magno symptomatum pathognomicorum nu-

Ejus signa diagnostica.

Diarrhoea, quam in priore Febre diximus assumpto emetico praecaveri potuisse, hic ab eodem provocabatur.

Pestis saevissime debacchatur.

[a] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

CONSTIT. EPIDEM. ANNORUM '65, '66.

Varia ejus tempora.

mero stipata, carbunculis videlicet, bubonibus, etc. Haec indies magis ac magis invalescens, circiter aequinoctium autumnale ἀκμὴν attigit; quo jam instante, unius septimanae decursu octo plus minus hominum millia delevit, tametsi[b] duo ad minimum civium trientes ob metum contagii se in rus subduxerant; a quo tempore receptui canere[c] coepit, et urgente brumali frigore tantum non evanuit, nisi quod sparsim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, et insequentis veris exordium; quo appetente et ipsa omnino cst deleta; mansit tamen Febris, quamvis non ita epidemica, excurrente integro anno sequente, imo ad ver usque ortum anni 1667. De his nonnulla hic subnectam.

CAP. II.[d]

Febris Pestilentialis et Pestis annorum[e] 1665 *et* 1666.

Febrium nonnullarum, quae pro malignis vulgo habentur, symptomata, non a morbi indole, sed a therapeia perperam administrata, proficiscuntur.

IN superioribus [i. 4. 38.] obiter admonui e Febribus nonnullas in malignarum classe vulgo reponi, cum indomita symptomatum saevitia, quae huic opinioni patrocinari videtur, non a venenosa morbi indole, sed a therapeia perperam administrata proficiscatur. Nam cum ad morbi solutionem a Natura destinatam haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temere instituitur, hinc perturbata totius corporis oeconomia, ac omnibus susque deque conversis, non modo tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verum morbus, jam a seipso alius, ctiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui Febris vere maligna non est omnium dierum morbus; utpote quae ab aliis Febrium speciebus, ob symptomatum anomaliam ea nomenclatura utcunque insignitis, tota sua idea ac ingenio dissideat. Revera enim cum ipsissima Peste specie convenit, nec ab ea nisi ob gradum remissiorem discriminatur. Quocirca utriusque affectus ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Febris vere maligna cum Peste specie convenit, nec ab ea nisi ob gradum remissiorem discriminatur.

Variolae et Pestis ostendunt

[2.] Aëris massae occultam ejusmodi sive crasin, sive texturam obtingere, quae diversarum diversis temporibus aegri-

[b] *tam.—subdux.*] om. ed. '76.

[c] *recept. can.*] i. e. *finem facere:* cf. Erasmi *Adag.* iii. 5. 88.

[d] Deest hoc cap. in ed. '66; inc. in ed. '68 *Sectio Quinta. De Peste sive Febre Pestilentiali.*

[e] *annorum &c.*] om. ed. '76.

tudinum ansa atque pararia existat, nemini obseurum est, qui modo animadverterit unum eundemque morbum certa aliqua tempestate infinitam mortalium vim corripere, ac epidemicum fieri; alias tamen unum alterumve hominem afflixisse contentum, ulterius non grassari. De variolis ae imprimis de Peste, hujusce capitis argumento, res est sat superque manifesta.

[3.] At vero quae qualisque sit illa aëris dispositio a qua morbifieus hic apparatus promanat, nos pariter ae complura alia, eirca quae vecors ac arrogans philosophantium turba nugatur, plane ignoramus. Quiequid sit, hoc saltem nomine DEI Optimi Maximi clementiam ac bonitatem meritissimo jure veneramur, quod aëris constitutiones λοιμώδεις, (id est, *Pestem,* malorum omnium immanissimum ac humano generi maxime internecinum, *inferentes,*) rarius evenire voluerit, quam quae caeteris affectibus minus exitialibus suscitandis inserviant: unde fit quod hunc orbem nostrum Britannicum Pestis vix frequentius quam post annorum circiter triginta vel[g] quadraginta intervalla (summo scilicet[h] perniciei vigore ac tota furiarum acie,) adoriatur. Quae per annos aliquot Pestem insigniorem subsequentes sparsim occurrunt Pestiferorum funera, paulatim imminui ac evanescere solita, Pestilenti aëris diathesi etiamnum ex parte perseveranti, nec dum in aliam salubriorem penitus immutatae, attribuenda sunt; quippe quae antegressae messis duntaxat spicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperae luis reliquiis fit ut Febres, quae anno post graviorem Pestem uno aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; et licet aliquibus verae Pestis notis destitutae, tamen ejusdem naturam ac indolem quamplurimum referant, necnon consimilem medendi rationem sibi vendicent, quemadmodum inferius [§§ 12, 36 sq.] ostendemus.

[4.] Verum praeter istam aëris constitutionem, eeu causam communiorem, accedat oportet et alia procatarctica, nimirum μιάσματος sive seminii a pestifero aliquo corpore, vel immediate ac propiore consortio, vel mediate ac per fomitem aliunde transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem diximus aëris diathesi fieri contingat, ab exigua primum scintilla mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aëri per istum terrae tractum a

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

morbos epidemicos a diversa aëris massae crasi pendere.

Qualis ea sit plane ignoratur.

Pestis vix Britanniam nostram frequentius quam post annorum circiter [30[f] vel] 40 revolutionem devastat.

Febres, quae anno uno vel altero post graviorem Pestem grassantur, Pestilentes sunt, et similem medendi rationem sibi vendicant.

Praeter aëris διάθεσιν, requiritur etiam μιάσματος a pestifero aliquo corpore, vel immediate, vel mediate transmissi fomes, ad Pestem excitandam;

[f] [30 *vel*] om. edd. '76, '85.
[g] *triginta vel*] om. edd. '68, '76.
[h] *scilicet*] om. edd. '68, '76.

Febris Pestil. & Pestis Annorum '65, '66.

quae ab aëre jam infecto latius propagatur.

Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes et contagium inducitur; adeo ut ad tristissimae aegritudinis propagationem jam non amplius vel fomite vel personali consortio opus sit, verum quemcunque hominem, vel summa cura a Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intro subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modo ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis refertum.

Quoties epidemica est, tempore inter ver ac aestatem ambigente exoritur:

[5.] Quanquam autem hic morbus, cum duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot (tradito quasi per manus contagio,) affligat; tamen ubi adest etiam epidemica aëris constitutio, exoritur circa eam anni partem quae inter ver ac aestatem ambigit, utpote quae ad producendam aegritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσει, sive *inflammatione*, (ut postea [§ 16.] ostendemus,) imprimis consistit, maxime idonea atque accommodata sit. Porro et sua habet incrementi ac declinationis tempora, non secus ac caeterae rerum naturalium species. Nascitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aërem in diathesin huic morbo adversantem glacialis bruma transmutet.

[6.] Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verum seminium Pestilentiale, nulla aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetua propagationis serie transmitteretur; fieri non posset quin, ubi in frequentiorem aliquam urbem semel pedem intulisset, continuata strage funera usque et usque densaret, donec tandem nemo superesset in quem Pestilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium saepe evenisse animadversum est, numero extinctorum, quos unica mensis Sextilis septimana ad aliquot millia extulerat, sub Novembris exitum valde imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse (quod et nonnulli authores factum prodiderunt,) ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primum exerat; hoc autem rarius accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur.

alio aliquo tempore oppido raro.

Aëris dispositio, quantumvis λοιμώδης, Pesti excitandae per se impar videtur.

[7.] Interea aëris dispositionem, quantumvis λοιμώδη, Pesti suscitandae per se imparem esse vehementer suspicor; quin Pestilentiae morbum, alicubi semper superstitem, aut per fomitem aut per Pestiferi alicujus appulsum e locis infectis in alios deferri; ibidemque non nisi accedente simul idonea aëris diathesi popularem

fieri. Alias enim non assequor qui fiat ut in eodem coeli tractu dum unum aliquod oppidum Peste gravissime affligitur, aliud non longe dissitum, omnem commercii necessitudinem cum loco contagioso caute inhibendo, prorsus immune se praestiterit; quemadmodum non ante multos annos [sc. 1656.] Pesti per universam fere Italiam immaniter grassanti Magni ducis [Ferdinandi II.] cura atque prudentia aditum in Hetruriae fines penitus interclusit[i].

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

Nec Pestis epidemica erit nisi accedente idonea aëris diathesi.

[8.] Primus insultus rigorem ac horrorem, quemadmodum et febrium intermittentium accessiones, fere perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem ac si torculari premerentur, Febris ardens usitata symptomatum $\sigma\upsilon\nu\delta\rho o\mu\tilde{\eta}$ stipata, indesinenter aegros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna bubonis vel parotidis eruptio, quae materiam morbificam foras ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rarius quidem accidit ut citra ullam Febris praesensionem ingruat, ac homines de improviso e medio tollat, maculis purpureis, praesentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur, erumpentibus. Quae repentina exanimatio (quod animadversione dignum,) nisi in Pestis admodum funestae exordio vix contingit; remittente ac refracta jam lue, aut in annis in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate praegresso; quanquam suspicor rigorem et horrorem leviusculum ac minus perceptibilem semper praecessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro libitu[k] obambulare, ac communia vitae munia, sanorum more, spreta omni regiminis cura, obire.

Modus invadendi describitur.

Repentina exanimatio, nisi in Pestis admodum funestae exordio, vix contingit.

Quibus tumores sine Febre et gravi aliquo symptomate prorumpunt, ii nulla egent curatione.

[9.] Caeterum quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleate definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minus importunam ille facere videbitur, qui a me postularit quid hanc aut illam aegritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de equo (verbi causa,) inter animalia, vel de betonica inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto, rerum omnium generationes Natura parens exequitur; quaeque uspiam e causarum gre-

Morborum essentiae perinde ac animalium stirpiumve nos latent.

[i] Vide Galluzzi, *Istor. del Granduc. di Toscana &c.* vii. 6. t. iv. p. 122.

[k] *libitu*] Sic Syd., melius edd. recent. *lubito*.

Febris Pestil. & Pestis Annorum '65, '66.

mio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquaeque morborum, non minus quam animalium aut vegetabilium, species affectiones sibi proprias, perpetuas, ac pariter univocas, ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnopere urgebit ista quaestio, qui demum morborum medela administrabitur dum causae ipsorum nos latent? quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experientia comprobatae cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. [10.] Sed ut ad rem redeamus: quoniam similarium omnium morborum ortus a qualitatum vel primarum vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet,) deducere solemus, prope est ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quae a particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione originem ducit, utpote cujus naturae subtilissimae, prae tenuitate sua, maxime proportionatae ac adaequatae videntur. Quod si subtilitate qua potest maxima pollet, (ut in principio et statu constitutionis epidemicae videre est,) subito ac quasi ex improviso calorem nativum dissipat, et aegrum e medio tollit: cadaveribus interim hujus morbi ferocia tam subito extinctorum maculis purpureis undiquaque conspersis atque foedatis; nempe fibris cruoris prae intestini conflictus violentia dissilientibus, et compage ipsius prorsus dissoluta. [11.] Atque haec tragoedia, prae hujus quasi flammae subtilitate eximia, etiam sine aliqua sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius aegritudinis praesensione cietur; secus quam ut plurimum accidit, ubi causa morbifica minus subtilis existit, et quasi obtusiori telo vitam impetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur: si acus, vel quid aliud, cuspide graciliori praeditum pulvinari supponatur, ac vi adigatur, illud, aeque ac ab obtusiore instrumento similiter adacto, in sublime non attollitur, sed perforatur. [12.] Verum ejusmodi subitanea extinctio rarius occurrit, nec nisi (ut supra [§ 8.] innuimus,) circa initium Pestis, vel incrementum. Etenim (ut in aliis Febribus,) plerumque rigor atque horror primum invadit, quem calor mox excipit, et tantisper excurrit, donec particulae cruoris inflammatae provido Naturae ductu ad emunctoria amandentur, ac ibidem (ad instar phlegmonum communium,) in pus vertan-

Non causarum, sed methodi experientia comprobatae cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur.

Pestis est Febris sui generis, a particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione originem ducens.

Febres Pestilentes ab inflam-

tur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres quas *Pestilentes* vulgo appellant, producere solet; ut in fine Pestilentis constitutionis saepenumero accidit, ac forsitan etiam uno altcrove post anno, donec ista Febrium species prorsus disparcat.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66. —— matione sunt remissiore.

[13.] Certe (me judice,) in inflammatione ista quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet: "est enim morbus hic" (apud saniores Medicos,) "febris continua, a sanguinis parte tenuiori corrupta ac inflammata originem ducens; qua ut Natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua tumor, aut potius (cum tumor adeo notabilis saepe non appareat,) macula rubra, lata, dispersa, quam *rosam* appellant, oritur." Solvitur autem ista Febris, postquam uno atque altero die aegrum afflixit, critice per hunc tumorem, et proinde aliquando in glandulis sub alis vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit. [14.] "Et fere invadit hoc malum, ut Pestilentia, cum horrore et insequenti calore febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue Pestifera se corripi, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodat." (Vide Sennertum, [*De Febr.*] lib. ii. cap. 16. "De Febr. Sympt. Contin." [in *Opp.* t. vi. pp. 407, 8.]) Quibus accedit quod et maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli authores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Haec quidem flamma, ubi ebullitionem commoverit cujus ope particulae sanguinis leviuscule ustulatae ac quasi syderatae brevi spatio foras ablegantur, sponte sua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Ignis Sacer Pestis imago quaedam.

[15.] Veruntamen ignis noster isto *Sacro* longe *divinior* est, ut qui, summa qua pollet substantiae tenuitate, intimiores corporis recessus (ad instar fulgetri,) permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris derepente profligatis, ipsiusque compage nonnunquam citius dissoluta, quam Natura, praecipiti malo oppressa, ebullitionem febrilem (solennem nempe machinam, qua, quicquid sanguini infestum est, suis e finibus amovere satagit,) concitare valeat.

[16.] Quod si quis mihi hic litem paret de eo, quod hunc morbum ab inflammatione oriri existimem, is attendat non modo Febris praesentiam, sed et complura alia huic sententiae suffragari: nempe sanguinis detracti colorem, qui pleuriti-

Pestem ab inflammatione oriri pluribus argumentis conficitur.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

corum ac rheumatismo laborantium sanguinem plane aemulatur; adustam anthracum faciem, pyrotici actualis impressioni non absimilem; necnon bubones ipsos, qui inflammationem aeque solenniter excipiunt ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti et inflammationes pleraeque omnes in abscessum terminantur. Quin et anni tempestas qua epidemica Pestis ut plurimum exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur; eodem enim tempore (nimirum quod inter vernum aestivumque medium est,) pleuritides, anginae, aliaeque inflammati sanguinis affectiones populariter ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi visae sunt quam per aliquot septimanas quae nuperae Pestis Londinensis exortum antecesserunt. Nec vero nullius est momenti illum ipsum annum, tot millium strage funestum, alioquin mitissimum ac saluberrimum extitisse; omnesque qui a Peste immunes perstiterunt nunquam meliori valetudine usos fuisse: quin et eos qui ab eadem convaluissent, cachexiae aliisque affectibus a residua priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit quod et quantaecunque latitudinis apostemata et carbunculi, postquam inflammatae particulae una cum sanie decessissent, chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis, facile sanata fuerint.

Alexipharmaca aliaque calidiora medicamenta per accidens tantum prosunt, sc. quatenus diaphoretica sunt. Vinum liberalius haustum et antidota fortiora complures verisimiliter in Pestem praecipitarunt.

[17.] Verum perquirat hic fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, qui fiat ut medicamenta calidioris census, qualia sunt alexipharmaca prope omnia, tum ad hujusce affectus therapeiam, quam prophylaxin, tanto cum fructu usurpentur? Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium praestare, nempe diaphorescos, quam suscitant, beneficio; quo particulae sanguinis inflammatae difflantur atque exterminantur. Quod si forte exhibita sudores commovere non valeant, (ut persaepe accidit,) mox sanguinis incendium, ab addititio calore magis efferatum, eorum noxam palam proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam antidotalium calidorum usum passim depraedicari; at quo emolumento, adhuc probandum restat. Imo vinum liberius ingurgitatum, aliaque fortiora praeservativa statis horis dietim assumpta, complures, qui alias salvi intactique verisimiliter permansissent, in hunc effectum conjecerunt.

[18.] Quod ad harum Febrium therapeiam attinet, erunt fortasse qui me temeritatis atque arrogantiae eo nomine insimulabunt, quod ab Urbe, dum nupera Pestis grassaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo semotus, adeoque observationum copia minus instructus, de hac re tamen disserere sustineam. Verum cum Medicis illis longe peritioribus, quibus per totum calamitosae luis decursum inter media pericula et mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset, tamen ea quae crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hactenus defuit; mitiorem (uti spero,) de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quod meam de truculentissimo affectu sententiam (paucis quidem, sed propiris observationibus superstructam,) in medium expromam.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

[19.] Ac primus quidem locus indicationibus curativis debetur; quae eo in universum dirigendae sunt, aut ut Naturae ductum in exterminando morbo accurate sequentes eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut, methodo qua Natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minime fidentes, diversam ac tutiorem ex nostro penu atque artificio vice illius substituamus. Nisi forte hic aliquis regerat, rem etiam satis feliciter per pestifuga alexiteria[l] geri posse, quorum ingentem apud practicos copiam reperire est. Verum enimvero annon auxilium quod praestant hujusmodi medicamenta potius manifestae ipsorum facultati qua sudores affatim proliciendo simul materiae morbificae exitum aperiant, quam occultae cuidam indoli qua a Natura ad Pestilentis malignitatis[m] labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atque ancipitem habet disceptationem. [20.] Nec de hisce tantummodo, sed et de aliorum morborum alexiteriis dubitare fas est, utrum evacuationem aliquam sollicitando, potius quam virtute quadam specifica, aegrotantibus non succurrant. Qui enim (verbi gratia,) in lue venerea vel mercurium vel salsaparillam veneni in isto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut secessu, haec vero sine sudoris suscitatione, sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est,

In curanda Peste, aut Naturae succurremus ejusdem ductum sequendo, aut methodum tutiorem ab ejus methodo diversam substituendo.

Alexiteria tam in hoc quam aliis morbis omnibus, evacuationem potius sollicitando, quam virtute aliqua specifica prodesse videntur.

[l] *alexit.*] Sic Syd., melius autem *alexet.*, sc. ἀλεξητήριον.

[m] *malignitatis*] *(uti loqui amant,)* add. ed. '68.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciei alexiterium, adhuc in Naturae sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanica tolli posse.

Pestis per abscessus in emunctoriis, Febris Pestilens per diaphoresin maxime ex Naturae lege solvi videtur. Diversa itaque his morbis medendi ratio adhibenda est.

[21.] Quocirca ut intentionem illam priorem paulo plenius expendamus, quae eo spectat ut Naturae in materiae morbificae exterminatione suo more et modo auxilium suppeditetur: advertendum venit quod in vera Peste Natura (dum neque sponte sua aberrat, neque vi aliqua transversim agitur,) per abscessum aliquem in emunctoriis erumpentem, unde materiae exitus patescit, negotium suum exequitur; atqui in Febre, quam *Pestilentem* nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa quam Natura in utroque morbo praemonstrat via ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum siquis materiam verae Pestis ope sudoris amoliri satagat, is diversa a Natura via insistit, utpote quae id per apostemata molitur; contra vero, qui alias quam per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum Naturae ductu ac *ῥοπῇ* nequaquam convenientem. [22.] Caeterum in Peste vera, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificae materiae ejectio, id est, apostematum eruptio, promoveri possit, nondum constat; nisi quis forte victum corroborantem atque cardiaca ad illud conferre posse existimet; quae tamen multum dubitarem ne aegrum, jamjam plus aequo calescentem, in majorem aestum conjiciant. Certe sudores in hoc casu frustra esse compertissimum habeo; quanquam haud inficior, post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare, quem ego a sudore proficisci minime arbitror; utpote quo vigente nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem, veluti per accidens consequatur; nimirum cum jam aliquam sarcinae partem, quae Naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus a cardiacis ad diaphoresin suscitandam propinatis vehementius incalescat. Verum quam fallax et infida sit haec peccantis materiae per apostemata a sudoribus foras evocata[n] exterminatio, testor funestos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt, e quibus vix tertius quisque (ut modestissime dicam,)

Sudores in Peste excitati nonnunquam funesti.

[n] *evocata*] sic edd. '68, '76,—*catae* ed. '85.

medicationis ac morbi periculum evasit. E contra vero multi, quibus[o] laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius sive naturalis, sive vitalis, sive denique animalis facultatis laesione percepta, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui (malo suo fato,) in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu (quantumvis corpore pariter ac animo optime valentes,) ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere inceperint, ac demum, ingravescente aegritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. [23.] Verum lubricam atque aleae plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem, ex eo manifestum est, quod interdum bubo, qui primum laudabiliter ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improviso dispareat, ejusque loco maculae purpureae, certissimi mortis indices, succedant: cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiae partem, quae tumoris molem infercire ac sustentare debuerat, aliovorsum per ambitum corporis distrahendo ac dissipando leves in auras difflaverint. [24.] Ut ut sit, hoc saltem planissime constat, caeteris affectibus a DEI Optimi Maximi benignitate certam amoliendae causae morbificae rationem, huic autem (enormium delictorum flagello,) non nisi lubricam admodum et versatilem adjuncta messe. Atque hinc fortasse non minus[p] commode quam a *malignitate* (ut loqui amant,) eximiae perniciei causa atque origo peti possit[q]. Nam et in arthritide aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem, materiae morbificae recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifesto consequitur Medicum, qui in aliorum morborum medicatione Naturae ductum ac propensionem pressim ac passibus aequis sequi tenetur, hic ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum quos tumulo Pestis intulit haud paulo auctior evasit.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

Bubonis eruptionem materiam aliovorsum distrahendo saepe impediunt.

In aliis morbis Naturae ductum sequi, in Peste ei renunciare Medicus tenetur.

[25.] Quare, cum minime securum sit in exterminando hoc morbo Naturae vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, qua demum arte secundae quam diximus inten-

Vel per sanguinis missionem, vel per sudo-

[o] *quibus*] om. ed. '68.

[p] *non minus—amant*] *verius quam a tantopere decantata malignitate* ed. '68, *ut loqui amant* om. ed. '76.

[q] *peti possit*] *petenda est* ed. '68.

Febris Pestil. & Pestis Annorum '65, '66.

res Pestis expugnanda videtur. Phlebotomia larga manu ac repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, (quod scimus,) unquam funesta. Parca, vel tumore jam conspicuo instituta, quare semper damnosa.

tioni satisfiat, nempe aliam atque a naturali diversam hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius, sacram apud plerosque audire in hoc morbo venae-sectionem. Verum vulgi praejudicia parum moratus, rationum in hac quaestione momenta qua par est aequitate atque candore paulisper expendam. [26.] Ac primum quidem Medicorum qui grassante nupera lue in Urbe perstiterunt fidem appello, numquis eorum phlebotomiam larga manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante, celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadverterit? Parcam quidem, vel tumore jam conspicuo, sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est: siquidem cum medioeris tantum quantitas cruoris adimitur, hinc Naturae, quae tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio e manibus eripitur, nec interea alia satis efficax materiam morbificam evacuandi ratio substituitur; apparente autem jam tumore, celebrata venae-sectio, cum a peripheria ad centrum trahat, motui Naturae, qui fit a centro ad circumferentiam, indueit motum plane adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentius factitatum videas, quam phlebotomiae perverso hoc ritu administratae noxam, a contrariae sententiae patronis universim ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractionem validissimi argumenti loco torqueri; uti in Diemerbroeckio [*De Peste*, iii. 3.] aliisque *Observationum* scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum donec intellexero quid quaestioni superius propositae respondeant. [27.] Sane venae-sectionem in Peste convenire, complures iique gravissimi scriptores jampridem senserunt; quorum praecipui sunt Ludovicus Mercatus [*De Febr.* vii. 1. in *Opp.* t. ii. p. 455.], Joannes Costaeus [Comment. in Avic. *Can.* iv. 1. 4. 4. p. 69.], Nicolaus Massa [*De Peste,* ii. 4. p. 93.], Ludovicus Septalius [*De Peste,* v. 14.], Trincavellius [*De Febre Pestil.* t. i. p. 152.], Forestus [*Observ. et Cur.* vi. 17. p. 176.], Mercurialis [*De Peste* c. 26. p. 33.], Altomarus [*De Pestil. Febre,* c. 9. p. 360.], Paschalius [*Morb. Cur.* ii. 9. p. 202.], Andernacus[r] [*De Pestil.* iii. p. 194.], Pereda [*Schol. in Paschal.*

Venae-sectionem in Peste convenire plures iique gravissimi scriptores jampridem senserunt.

[r] *Andernacus*] sic edd. '68, '76, —*nachus* ed. '85.

"*Meth. Cur.*" l. c.], Zacutus Lusitanus [*De Med. Princ. Hist.* ii. 89: iv. 47. in *Opp.* t. i. pp. 342, 756.], Fonseca [*De Febr. Ac.* p. 45 sq.], aliique. Verum qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos postulamus, sanguinis detractione collocaverit, unus (quod sciam,) repertus est Leonardus Botallus, Medicus superioris saeculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palaestra versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re disserentem. [28.] "Ego," inquit, (*De Curat. per Sang. Miss.* c. 7. [§ 2.]) "ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui haec non possit esse salutaris supra omnia remedia, modo opportune et quantitate convenienti usurpata sit, ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse propterea quod aut tardius aut parcius quam opus esset, aut quod utroque modo circa eam usurpandam peccatum sit." Et paulo post [§ 4.] haec subjungit: "At in tanta timiditate et parca detractione, qui fieri potest ut quis recte possit judicare quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat aut obesse? Non enim morbus, pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantum detrahitur, si hominem interficiat, ideo interficit quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec forte etiam opportune. Verum nebulones nequissimi et ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas a cunctis vituperari exoptant; aut si id nequitia non faciant, ignorantia tamen pravae dispositionis efficiunt: utraque certe perniciosa, sed illa magis." Quae omnia experientia confirmaturus, paulo inferius [§ 7.] sic pergit: "His observatis, nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirifice et tanquam divinum auxilium commendare, extollere, et confidenter usurpare; quod ipse profecto ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus in obsidione Rupellarum[t], et Montibus Hannoniae abhinc quadriennium, et Parisiis toto hoc biennio, et Cameraci anno proxime acto, in omnibus meis aegrotis (qui innumeri fuerunt,) nullum praesentius ac salutarius reperi ipsa larga et tempestiva sanguinis missione."

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65-'66.

Botalli testimonium luculentissimum, exemplis probantis[s] innumeris, venaesectione in omni Peste supra omnia remedia salutarem esse.

Deinde ad curationum exempla descendit, quae brevitati studens huc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hac

[s] *probantis*] *probans* ed. '76. [t] *in obsid. Rupell.*] sc. anno 1573.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

Confirmatur idem historia admiranda et irrefragabili hic apud nostros.

nostra Britannia ante aliquot annos gestae historiam oppido raram ac a proposito nostro non alienam hic loci apponere.

[29.] Cum inter caeteras Belli Civilis calamitates quae hanc patriam nostram miserrime afflixerunt, Pestis etiam multis in locis grassaretur, ac forte in Castrum Dunstar (quod in provincia Sommertonensi situm est,) aliunde invecta, aliquot praesidiariis cum macularum efflorescentia derepente exanimatis, complures etiam alios corripuisset; Chirurgus quidam, qui a longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, a praesidii Praefecto enixe rogat ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere; quo annuente, singulis aegris statim a primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copia detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula quae cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto, eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit: et quanquam a phlebotomia nullum omnino remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis quos hoc modo tractasset (mirum dictu,) ne unus quidem desideratus est. Vir nobilissimus juxta ac morum probitate atque fide spectabilis, D^nus Franciscus Windham, Militum Tribunus, ac praedicti Castri tunc temporis Praefectus, mihi haec retulit, et etiamnum in vivis est, pro ea qua est humanitate rei gestae veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipsi circa hanc rem singulare ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferius accipiet, ubi pauca ea, quae desaeviente nupera Peste Londinensi a me usu atque experientia annotata fuerunt, inferius [§ 36 sq.] ostendam.

Pestilentis fermenti per διαφόρησιν dissipatio evacuationi per venae-sectionem quo nomine anteferenda.

[30.] Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mente tantum ac judicio assequor, verum etiam reipsa atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio prae ejusdem per venae-sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quae nec aegrorum vires aeque prosternat, nec Medicum infamiae periculo objiciat. Atqui et haec difficultatibus suis non vacat;

Quibus illa urgetur difficultatibus.

primo enim multis, ac praesertim calidioris temperamenti juvenibus, sudores aegrius proliciuntur; cujusmodi aegrotos, quo hydroticis fortioribus ac cumulatiori tegumentorum pon-

> Febris Pestil. & Pestis Annorum '65, '66.

dere diaphoresin conciere satagas, eo in manifestius phrenitidis periculum adduces; aut (quod tristioris adhuc ominis est,) vana spe aliquantisper lactatus, tandem pro sudoribus exanthemata Pestilentialia elicies. [31.] Cum enim praecipua hujusce mali labes in spirituosiori massae sanguineae parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quam in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio, novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturae modum distensas prorsus frangit ac comminuit. A qua fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo; quippe, non secus ac vibices a plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflicta, primo intensius rubicundae in cute efflorescunt, ac brevi post tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

> Maculae purpureae Pestilentiales a fibrarum sanguinearum dissolutione oriri videntur, non secus ac vibices a plaga fortiori inflicta.

[32.] Deinde vero in corporibus quae satis prompte in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo praematurius (nempe tota materia morbosa nondum penitus dissipata,) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire inceperant, postea deterior evadit conditio. Nam subducta quae eos in molem attollere deberet materiae parte, aut de facili intro remeant, aut saltem ad legitimos abscessus nunquam perducuntur; (quemadmodum etiam in variolis accidere solet, quoties aeger per primos dies impensius sudavit;) recepto autem denuo intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus opera eo quo superius innuimus modo saepe ecthymata, imminentis lethi indicia, foras propelluntur.

> Diaphoresi justo praematurius abrupta, bubones prodire jam incipientes vel remeant, vel nunquam ad legitimos abscessus perducuntur.

> Idem in variolarum abscessulis etiam accidit eadem de causa.

[33.] Verum quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentius patescat, quid in hoc morbo a me pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio a nuperae luis primordiis ducto, summa fide edisserere lubet.

[34.] Nobilem foeminam ineunte Maio anno 1665, aetatis circiter unius et viginti annorum, ac temperamento sanguineo praeditam invisi. Praeter Febrem ardentem quae paulo ante invaserat, vomitiones importunae aliaque symptomata febrilia aegram excruciabant. Curationem a venaesectione auspicatus, postero die ad praecavendam diarrhoeam, (quae, ut in hujusce Tractatus initio [i. 4. 9.] monuimus,

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio, emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit,) vomitorium imperavi, quod satis commode ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cum aegram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quae res, ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit,) proindeque aliam ab ea quae superius tradita est, quaeque constanti successus serie hactenus a me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca, adscito in negotii societatem Medico alio seniore, venae-sectio, quam aegrotantis aetas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderate refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem aegritudinis, quoniam symptomata valde anomala ac inconsueta (malignitatis egregiae indicia vulgo habita[u],) ingruebant, ex alexipharmacorum classe fortiora aliquot praescripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, aegra circa diem decimum quartum e vivis excessit. [35.] Insolitum[x] hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum varie exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem etiam post reiteratam venaesectionem in praedicta aegra perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulo ante mortem e naribus fluxisse; necnon sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum ei qui a pleuriticis detrahitur non absimilem fuisse; quin et tussim aliquam et obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porro et eam anni tempestatem incubuisse, quae finem veris ac initium aestatis complectitur, quaeque Febribus Continuis producendis minus esset idonea; (illae enim hoc tempore sua sponte quasi dissiliunt, et in Intermittentium classem se reponunt, vel in pleuritides, atque id genus alias inflammationes praecipites ruunt;) denique pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: his (inquam,) omnibus rite perpensis, in eam deveni senten-

Quibus argumentis Author inductus est ut aliam ab eo quam hactenus cum successu usurpaverat methodum, novae huic Febri adaptaret.

Febres Continuae circa veris finem et initium aestatis vel in Intermittentes, vel in pleuritides aliosque generis inflammatorii mor-

[u] *vulgo habita*] om. edd. '68, '76.

[x] *Insolitum &c.*] Quae sequuntur quibusdam in ed. '66 de *Febre Symptomatica Vernali* (de quibus supra dixi p. 58. n.*n*.) respondent, quae post finem hujus cap. transcripsi.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65-'66.

bos promptissime facessunt.

tiam ut Febrim hanc, etsi pathognomicis pleuritidis aut etiam peripneumoniae signis destitutam[y], tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescentis, etiamsi[z] nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eo tandem deveni ut eadem omnino mihi methodo procedendum fuisse in praedicto casu arbitrarer, qua in pleuritide saepius cum successu singulari usus fueram. Quae sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multo post ad hominem consimili prorsus modo aegrotantem, reiteratis venae-sectionibus, quales ad pleuritidem supra laudantur, curationem commisi et absolvi. Circa mensis modo memorati exitum atque initium Junii complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quae jam valde populariter grassabatur,) praedictae praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari coepit calamitosa illa Pestis, quae eo tandem truculentiae devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in hac[a] una Urbe extinxerit.

Febris Pestilentialis (dubitatur an non vera Pestis illa fuerit,) tam Peste jam incipiente grassari, quam eadem parcius saeviente, ab Authore venae-sectionibus repetitis curata fuit.

[36.] Febri autem illi, de qua modo loquebar, an *Pestis* appellatio attribui mereatur, non ausim definito pronuntiare. Hoc tamen explorate cognitum habeo, omnibus, quos illo et aliquanto post tempore ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem, tam in primo morbi insultu quam in decursu, accidentium *συνδρομήν* adfuisse. Caeterum cum, "proximo[b] pariete ardente," propius aedibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi; familia etiam mea ad aliquot ab Urbe lapides subducta. Eo tamen vicinis meis maturius redii, ac dum calamitosae illius luis in tantum perseveraret saevitia ut fieri non potuit quin meliorum Medicorum penuria ad pestiferorum auxilium advocarer. Nec multo post complures Febricitantes invisi, quorum Febrem illius, quae ante decessum meum tam prosperis aegrorum rebus a me tractata fuisset, morem atque genium aemulari, non sine magna admiratione deprehendi; ideoque propria experientia fretus ceu duce,

[y] *destit.*] Hic add. ed. '68 *(quippe nullus aderat &c.)* et inf. om.

[z] *etiamsi*] *quippe* edd. '68, '76.

[a] *hac*] om. edd. '68, '76.

[b] "Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet." (Horat. *Ep.* i. 18. 84.)

quibuscunque praeceptis umbratilibus anteponendo, phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

[37.] Hunc autem ritum imminuendi liberalius sanguinem (cui etiam ptisanae ac diaetae id genus refrigerantis usus accessit,) in multis aegris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutus prae adstantium protervia, qui praejudiciis inanibus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno aegrotantium malo, quibus, saltem dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate aut non omnino detrahendus fuerat,) insignem obicem conatibus meis oppositum sensi; ac proinde alium a venaesectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnopere ex usu futurum judicavi. [38.] Nocumenti quod aliquando insons dedi, non ex eo quod sanguinem ademerim, sed quod ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hic adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico praeditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus a biduo corripuerat, cum nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet; statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, (cujus refrigerati superficies puriformem pleuriticorum sanguinem referebat,) praescripta etiam ptisana cum jusculis ac julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, qua etiam sequente aurora similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitu aegrum meum invisens, eum quidem multo melius se habere, et nihilominus amicos ejus adversus ulteriorem venae-sectionem animis vehementer obstinasse, deprehendo, quam tamen ego denuo celebrandam esse enixe contendi, superesse alteram duntaxat venae-sectionem dictitans, quae aegrum in sicco collocaret; sin contra niti pergerent, satius fuisse ut nullo omnino sanguine detracto curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, aegrum certo certius interiturum. Praesagium eventus confirmavit; nam dum haec altercatio rei agendae occasionem corrupisset, maculae purpureae postridie eruperunt; (nimirum materiae peccantis reliquiis, quas radicitus evacuari oportuit, cum jam omnem abscessus spem phlebotomia toties repetita abstulisset, mora sua universam cruoris massam per-

Sanguis hic aut sufficienti quantitate, aut non omnino detrahendus.

Quam ob causam Author ab hac methodo desistere coactus est. Ejus rei historia.

vertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximia disrumpentibus;) aeger autem post aliquot horas fatis concessit. [39.] Cum ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occursus mihi molestiam facesseret, magna cogitandi sollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri posset medendi modus, qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum offensionem aeque incurreret. Re diu multumque apud animum meum deliberata, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam ac omnibus numeris absolutam deinceps expertus sum.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65, '66.

Qualem deinde medendi rationem substituit.

[40.] Primo, siquidem tumor nondum protuberaret, sanguinem pro aegrotantis viribus ac temperamento moderate detraxi; quo facto, diaphoresis (cujus alias sollicitatio in nonnullis corporibus non modo summam habebat difficultatem, verum etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum, periculum minitabatur,) facilis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quae, ut ut exigua, alias gravissimum incommodum attulisset, diaphoreseos immediate insequentis beneficium abunde compensavit. Post venaesectionem, (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent,) ne vel minima interposita mora, stragulis aegrum obrui, ac laciniam laneam sincipiti alligari jussi; quae quidem capitis obtectio ad sudorem ciendum plus proficit quam quis facile crediderit. Deinde, si vomitus non adessent, haec et similia hydrotica exhibui:—

CURATIO[c].

Venaesectio diaphoresi praemissa, eam et tutiorem reddit, et expeditiorem.

Capitis obtectio ad sudores ciendos multum confert.

[*Form.* 19.][d] ℞ Theriacae Andromachi semidrachmam,
Electuarii de Ovo scrupulum unum,
Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi grana duodecim,
Coccinellarum grana octo,
Croci grana quatuor,
cum sufficiente quantitate Succi Kermes;
Fiat bolus, quem sumat sexta quaque hora, superbibendo cochlearia sex sequentis julapii:—

[*Form.* 20.][d] ℞ Aquae Cardui Benedicti,
[Aquae] Scordii Compositae, ana uncias tres,
Aquae Theriacalis Stillatitiae uncias duas,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

[41.] Quod si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febribus Pestilentialibus saepissime accidit, medicamentum sudo-

Ubi primum materiae mor-

[c] Cf. *Process. Int.* c. 3. [d] Cf. formm. 148, 149.

riferum tantispcr propinare distuli, donec solo tegumentorum pondcre (nisi quod lintcaminis pars subinde ad colligendos halitus vultui superinduceretur,) sudor promanare inciperet: nam (quod quidem obscrvatu summe dignum est,) cum materiae morbificae radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illico alvi profluvium ct vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis ac in ventriculum et intcstina decumbentibus provenientes, ultro sedantur; adeo ut, quantacunquc stomachi subversio praecesserit, assumpta deinccps medicamenta probc retineantur, ac ad sudores cx voto proliciendos conducant.

...bificae radii versus ambitum corporis se exporrigunt, alvi profluvium et vomitiones ab iisdem orta ultro sedantur.

Historia id confirmatur.

[42.] Memini, cum me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre Pestilentiali graviter aegrotantem vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo scrmonem injicerem, retulit se jamjam varia eaque fortiora sudorifera incassum propinasse, siquidem aeger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis quae antea exhibuisset vel ingratissimum ac summe fastidiosum, me facile effecturum ne illud deinccps evomeretur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe aeger, ubi a sola stragulorum mole paululum maduisset, largiorem thcriacae Venetae bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copiosiorem sudorem conjcctus incolumitatem recuperavit.

Diaphoresis ad naturalis diei spatium semper continuanda; ab abstersione sedulo cavendum; nec indusium nisi post horas 24 a finitis sudoribus mutandum.

[43.] Sed ut ad institutum redeam: inceptam jam diaphoresin haustibus zythogalae salvia alteratae, vel cerevisiac cui macis aliquantulum incoxerit, subinde repetitis, ad naturalis diei spatium continuari praecepi, abstersione interim omni religiose interdicta; imo nec infra quatuor ac viginti horas a sudoribus finitis indusium, utcunque madidum ac immundum, mutari permitto; id quod summa cautela observari velim. Quod si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illico symptomatum saevitia, atque aegroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constituisset, in acie novaculae[e] relinquitur.

Si sudores citius abrumpantur, recrudescit illico symptomatum saevitia.

Objectioni Diemerbroeckii

[44.] Et profecto Diemerbroeckium [*De Peste*, iii. 6.] aliosque nequeo satis mirari, quoties adverto eos tam levi praetextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet acgrotantium viribus consulatur: primo enim, aegrum sudore diffluentem viribus melius quam antea constare, ncmini in hujus

[e] *in acie novaculae*] i. e. *in summo periculo.* Cf. Erasmi *Adag.* i. 1. 18; Gaisford, *Paroem. Graec.* in ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται.

Febris Pestil. & Pestis Annorum '65, '66.

morbi medicatione vel tantillum versato non potest esse animadversum. Quid me in hac re usus atque experientia docuit, palam eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi me authore in viginti quatuor horarum diaphoresin conjecti, tantum abest ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potius quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sibi accrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores saepe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multo plus levaminis afferret, plane ac si vere criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porro in summo sudoris vigore jusculis ac sorbilibus confortativis aegrum reficere, quid secum trahat incommodi non video; ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferendos impotentia. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto, quae cum cardiacis et haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactationi abunde succurrunt. Caeterum in re adeo manifesta non opus est ut plura argumenta adducam. Etenim (quod hujus praxeως utilitatem palam proclamat,) videre est, quod quamdiu aeger sudore diffluit, bene se habere existimet, neque minus ex astantium judicio res tota in vado constituta videatur; atqui quamprimum corpus arescere incipit ac sudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quasi postliminio redeunte.

Respondetur, contra prolixiorem diaphoresin. Ostenditur aegros haud inde debiliores reddi, at vires e contra recipere. Aeger in sudoris vigore jusculis ac sorbilibus confortativis refici potest.

[45.] Per horas a finito sudore viginti quatuor moneo ut frigus caute vitetur, indusium sponte sua in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiuscule hauriantur, et zythogalae salvia alteratae usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune catharticum exhibeo, ex infusione[f] scilicet tamarindorum, foliorum sennae, rhabarbari, cum manna, et syrupo rosarum solutivo[g]. Atque hac medendi ratione, anno a Peste proximo, complurimis Febre Pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus est[h], postquam eandem exercere inceperam.

Catharticum postridie exhibendum.

Mirus hujus methodi successus in Febre Pestilentiali.

[f] *ex infus. &c.*] om. edd. '68, '75.
[g] Cf. formm. 8, 24 &c.
[h] *est*] Sic Syd., melius *sit* edd. recent.

Febris Pestil. & Pestis Annorum '65, '66.

Tumore jam enato venam aperire Author non sustinuit. Qua lege tuto id tentari posse videtur.

[46.] Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam apcrire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hactenus non sustinui; veritus ne, materia morbifica in depleta vasa confertim remeante, subitaneus aegri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tuto administrari poterit phlebotomia, modo confestim ab ea peracta ac nulla mora interjccta eliciantur sudores, qui, ad spatium supcrius requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longe minore salutis periculo, quam si legitima apostematis maturatio, quae in praecipiti affectu admodum incerta ac fallax existit, serius expectaretur.

Authoris sinceritas.

[47.] Denique (ut ad calcem tandem perveniam,) sicubi circa theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verum quod ad praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam proposuisse nisi quod probe exploratum habeam. Sane, cum supremus vitae meae instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in praecordiis testem, me non solum aegrorum omnium, cujuscunque demum sortis, qui sese curae meae concrediderant, summa fide ac diligentia salutem procurasse, (quorum interim nemo a mc alias tractatus est, quam ego memet tractari cuperem, si mihi ex iisdem morbis aegrotare contingeret,) verum etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut (si quo modo fieri possit,) morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scientiae genere accessionem, etsi nihil magnificentius quam odontalgiae aut clavorum pedibus innascentium curationem edoceat, longe maximi faciendam esse, prae inani subtilium speculationum pompa ac levicularum rerum notitia, quae fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quam architecto ad construendas aedes musicae artis peritia[i].

Quid per *Naturæ* nomen intelligi is velit.

[48.] [k]Unicam hanc annotatiunculam, ne quis forte sinistra interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In praecedenti nempe diatriba *Naturae* nomine saepius utor, illique varios effcctus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem et seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam

[i] Cf. *Epist. Respons. I.* § 2. [k] Extat § 48 in fine edd. '66, '68.

ubique diffusam, sub hoc titulo mihi repraesentarem, quae ratione aliqua et consilio freta corpora quaevis regeret ac moderaretur; quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto, adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor,) et sobrio et a sanis omnibus non intellecto solum, verum etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties causarum naturalium complexum quendam significari volo; quae quidem causae, brutae licet atque omni consilio destitutae, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quaeque operationes edunt suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud NUMEN, Cujus vi producta sunt omnia, et a Cujus nutu dependent, infinita Sua sapientia sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant; neque frustra quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti rerum fabricae suisque privatis naturis maxime accommodum, exequentia: perinde atque automata non pro suo, sed artificis consilio moventur.

FEBRIS PESTIL. & PESTIS ANNORUM '65-'66.

Quae sequuntur ea sunt de quibus dixi sup. pp. 58, 110.

Febris Symptomatica Vernalis.

"Verum hic praetereundum non est, quod verno tempore, praecipue vero anni tempestate quae finem veris et initium aestatis complectitur, Febris quaedam tum temporis invadere solet, quae tametsi pathognomonicis pleuritidis, aut etiam peripneumoniae signis destituitur, symptomatis tamen rationem habet, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales alicubi delitescentis: nempe nullus adest lateris dolor, nullà insignis respirandi difficultas, unde nudam Febrem adesse suspicatus, illuc aliquando omnino propendi, ut aegros eadem methodo tractarem, qua in medicandis febricitantibus uti soleo. Veruntamen postea mecum reputavi, hanc anni tempestatem (ut infra dicetur,) non ejusmodi Febribus producendis idoneam esse, quae in continuitatem excurrant; illae enim vel sua sponte quasi dissiliunt, et in Intermittentium classem se reponunt, vel in pleuritides atque id genus alias inflammationes praecipites ruunt: et quidem porro attente emissum in hac aegritudine sanguinem spectavi, qui pleuriticorum sanguinem aemulari visus est; ruborem etiam genarum adesse observari, atque propensionem quandam ad sanguinem e naribus emittendum, etiam venae-sectione prius celebrata; quin et tussim aliquam, et obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores nonnunquam deprehendi. His igitur omnibus rite perpensis, eo tandem deveni, ut eadem omnino methodo mihi procedendum in hoc casu decreverim, qua in pleuritide saepe cum singulari successu usus sum; id quod faeliciter atque ex voto cessit."

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.[a]

Constitutio Epidemica annorum 1667, 1668, *partim etiam anni* 1669, *Londini.*

Variolae in constitutione Pestilentiali rarissimae comparebant. Quo anni tempore invalescebant maxime; quo minuebantur.

Anno 1667, appetente aequinoctio verno, Variolae (quae, durante illa quae proxime est praegressa constitutione pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissime comparuerant,) caput coeperunt attollere, jamque indies latius grassantes sub autumno ἐπιδημικώταται[b] factae sunt; a quo tempore paulatim imminuta vi, superveniente brumali frigore, parcius lacessebant; at proximo vere adolescente postliminio invaluit hic morbus, viguitque donec ab insequentis hyemis gelu, uti prius, retuso impetu coerceretur. Posthaec tertio demum cum vere surgente increbuit, at jam languidior, et succiso quasi poplite, minus late dominabatur quam duabus quae praecesserant aestatibus; mense vero Augusto 1669 penitus intercidit, dysenteriae epidemicae locum cedens. Labente primo illo biennio, quo haec Constitutio regnabat, Variolae plures in Urbe aggrediebantur quam unquam alias, quantum ego memini, seu prorsum spectes, seu retro: quo non obstante, cum genuinae per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Novum Febris genus cum Variolis exoritur, invalescens quoties illae mi-

[2.] Quo primum tempore Variolae incessebant, et novum quoddam Febris genus exortum est a Variolis, quales se tum

[a] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.
[b] ἐπιδημικώταται] Male Syd. —κώτατοι: cf. *Dissert. Epist.* § 3.

gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, et quae ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. Febris haec, licet multo pauciores invaderet quam Variolae, easdem tamen duratione aequabat: hyeme vero, cum jam illae minuerentur, invaluit, atque, illis vere novo invalescentibus, recessit, praedominium epidemicorum hujus Constitutionis hoc pacto illis relinquens; nihilominus per haec tempora non plane desiit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669 omnino disparuit.

CONSTIT. EPIDEM. ANNORUM '67-'69.

nuerentur, quoties invalescerent, recedens: cum Variolis una etiam disparuit.

[3.] Binos hosce morbos epidemicos et tertius comitabatur, ultima praesertim aestate, quam dicta Constitutio defamabat, Diarrhoea scilicet, aëris constitutione jam tum ad subsequentem Dysenteriam vergente. Ut ut vero haec se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem quae tunc regnabat ita proxime attingere, ut nihil aliud esse videretur quam ipsa Febris introversa et visceribus incumbens.

Diarrhoea se his comitem adjungit. Morbus hic nihil aliud esse videbatur quam Febris, quae tum regnabat, introversa.

[4.] De tribus hisce morbis, qui soli in hac Constitutione *Epidemicorum* nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam; a Variolis initium faciens, quas idcirco paulo fusius tractabo, quoniam quae per hos annos regnabant, mihi genuinae prae caeteris, et regulares maxime videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes φαινόμενα, et parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, et a quibus proinde (tanquam in suo genere perfectissimis,) tum vera morbi historia, tum etiam medendi methodus, est desumenda. [5.] Notandum enim est, non tantum Febrim quandam propriam et peculiarem cuilibet peculiari Constitutioni competere, sed peculiare etiam Variolarum genus, quae hanc quidem speciem referunt durante hac annorum serie, aliam vero annis sequentibus, quantumlibet inter se convenire videantur quoad certa φαινόμενα omnibus communia: ita ludit Natura in morborum epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam: Variolarum hujus generis historiam ante omnia perscribam, quas ideo *regulares* mihi licebit indigitare, ut ab anomalis subsequentium annorum valeam dispescere. Tum etiam methodum adjiciam, quae mihi in earundem θεραπείᾳ ex animo votoque maxume cessit.

Hae Variolae genuinae prae caeteris, ac regulares; a quibus (ut in suo genere perfectissimis,) tum vera morbi historia, tum medendi methodus, est desumenda.

Non tantum Febris quaedam propria, sed et peculiare Variolarum genus, cuilibet Constitutioni peculiari competit.

CAP. II.[c]

Variolae Regulares annorum[d] 1667, 1668, *et partis* 1669.

Quo anni tempore ingrediuntur Variolae regulares; quo etiam irregulares.

VARIOLAE[e], quibus annis epidemice grassantur, si regulares etiam sint atque mitiores, circa aequinoctium vernum (uti hae de quibus sermo nobis est,) ingrediuntur; quibus vero annis non tantum grassantur epidemice, sed et irregulares atque periculosioris sunt generis, maturius nonnunquam (mense puta Januario,) invadunt. Integras familias contagio suo afflantes nemini parcunt, cujuscunque demum aetatis is fuerit, nisi prius hoc morbo laboraverit; neque tamen eximuntur illi quos adulterinum Variolarum genus aliquod ad hunc morbum nihil attinentium prius obsederit. Duplex est harum species, ut et Variolarum quae quibuslibet annis infestant[f]: vel sunt enim Distinctae, vel Confluentes, quae licet *essentialiter* (ut aiunt,) non differant, per illustriora tamen quaedam symptomata, quae hanc comitantur speciem, illam vero non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

Variolae vel distinctae sunt, vel Confluentes.

Discretarum symptomata ubi primum invadunt.

[2.] 1. Interstinctae, vel Discretae, cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, capitis et dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio, (quod de adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi διάθεσιν mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post,) doloris sensus in partibus quae scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam et somnolentia, in infantibus praesertim, nonnunquam et paroxysmi epileptici: qui si infantes dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique Variolas in procinctu stare, quae intra pauculas horas se exerentes prognostico ut plurimum fidem conciliant et authoritatem; ita ut, si forte infans insultum epilepticum sub vesperam (quod fieri solet,) patiatur, Variolae sequente aurora in conspectum se dederint; et (quod saepe saepius observavi,) quae Variolae infantes statim ab hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuae, mites etiam sunt atque boni moris, et rarissime confluunt. Atque haec fere

[c] Hoc cap. Sectioni iv. *De Variolis* in edd. '66, '68, plerumque respondet. Cf. etiam *Process. Int.* c. 15.

[d] *annorum &c.*] om. ed. '76.

[e] *Variolae &c.*] Desunt in edd. '66, '68, sequentia usque ad *Quapropter* in § 30, quorum in loco extant alia quaedam, quae post hujus cap. finem descripsi.

[f] *infestant*] *infectant* ed. '76.

sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quaeque eruptionem pustularum ut plurimum antecedunt. Quamvis[g] interim hic loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori atque εὐμεταβλήτῳ nonnunquam accidere ut separationis periodus sensim atque gradatim sine insigni aliqua aegritudine[h] transigatur, priusquam expulsio materiae pustularum eruptione se prodat.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

[3.] Variolae Discretae quarto ut plurimum die (si primum etiam incluseris,) ab invasione erumpunt, nonnunquam serius aliquanto, ante illum vero rarissime; quo quidem tempore vel minuuntur admodum symptomata, (quod plerumque fit,) vel etiam penitus evanescunt; ac proinde iis affectus satis pulchre sibi videtur valere, nisi quod adulti, in sudores propensi, vix ab illis possint cohiberi, utut leviter tegantur; quae quidem διάθεσις non nisi pustulis jam maturationem attingentibus aegrum deserit, idque sua demum sponte. Eruptionem quod spectat, hoc se fere habet modo: primo pustulae subrubrae, tenuissimarum acicularum puncta aequantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum et pectus, dein corpus universum. Per id temporis et fauces dolor infestat, qui una cum pustulis surgentibus augetur, quae indies grandescentes, et in majus fastigium elevatae, cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Eruptio quo tempore accidit, et quo se habet modo.

Discretarum historia.

[4.] Circiter enim octavum a primo insultu diem (quam in hoc morbo epocham ubique servo,) intervalla quae prius subalbebant, pro pustularum quibus obsidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo et lancinante, qui in horas auctus inflammationi et tumori praedictis viam sternit; ita ut progrediente morbo palpebrae usque adeo impleantur extendanturque, ut aeger luce quandoque[i] privetur; qui quidem palpebrarum tumor vesicam inflatam ac resplendescentem per easdem extensam non male refert. Est etiam ubi temporius oculis capiuntur aegri, si nempe major pustularum vis a prima eruptione se in illos effuderit. Proximae a facie intumescunt manus, digitique pro pustularum numero distenduntur. Usque

[g] *Quamvis—prodat*] Haec habent edd. '66, '68 inf. § 31 post *ciebatur.*

[h] *aegritud.*] *ebullitione Naturae negotium facessente* edd. '66, '68.

[i] *quandoque*] *ferme* ed. '76.

Variolae Regular. Annorum '67-'69.

ad hunc diem pustulae quae faciem obsederant, laeves ad tactum fuere atque rubrae, jam vero asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium,) et subalbidae; paulatim insuper succum quendam luteum, colore a favo non abludentem, evomunt. Faciei interim et manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, et rosarum Damascenarum aemulum. Et sane quo mitiores sunt Variolae et genuinae magis, eo etiam magis tum ipsae pustulae, tum et cutis in earundem interstitiis, dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti vero quae faciem occuparunt pustulae, asperiores quotidie ac magis flavae pro maturationis ratione; ita e contra, quae manus et reliquum corpus, minus asperae albaeque magis conspiciuntur indies.

[5.] Die undecimo faciei tumor atque inflammatio satis aperte recedunt, et pustulae tam faciei quam reliqui corporis, jam maturitatem et justam magnitudinem adeptae, (quae his annis ad pisum grandiusculum ascendebat,) exarescunt deciduntque; atque in hac Variolarum specie die decimo quarto vel decimo quinto ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulae, caeterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albaeque, diei unius aut alterius mora illas vincunt. Faciei et reliqui corporis pustulae desquamatione, at vero manuum quae sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulae furfuraceae, quas aliquando excipiunt foveae cutis. Etenim ubi primum decidunt pustulae, nulla adhuc in cute cernitur inaequalitas; at vero hujusmodi squamulis exurgentibus recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveae istae quae saepenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur: quamvis raro admodum Variolae Interstinctae ulla sui linquant vestigia, atque illae ferme solae, quae sex postremis anni mensibus invasere; cum quae hos praeverterint, nullas cuti notas imprimant nisi forte confluxerint, ut postea [§ 10.] dicetur. Decurrente morbo omni, aeger vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque haec de Variolis Discretis dicta sunto.

Confluentium historia.

[6.] 2. Symptomata cum Discretis communia habet et illa Variolarum species quas *Confluentes* appellavimus, nisi quod hic atrociora sint omnia; febris scilicet, anxietas, atque aegri-

tudo, vomituritio, etc. immanius affligunt, quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem Confluentes se produnt. Nihilominus non ita prompte hic in sudores dissolvitur aeger ac in alio genere jam supra descripto, ubi[j] magna, ut fit, in eosdem propensio ut plurimum praenunciat Variolas, quae mox erumpent, minime confluxuras. Diarrhoea insuper nonnunquam eruptionem praecedit, et ad diem unum alterumve post illam protrahitur; quod quidem in Discreto Variolarum genere nondum mihi contigit observare.

[7.] Tertio ut plurimum die erumpit species haec, ante illum aliquando, vix unquam post illum; cum Discretae vel ipso die quarto inclusive a primo insultu morbi, vel postea, ante illum raro admodum, se monstrent: quantoque magis quartum illum diem praeverterint Variolae, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem (ut generaliter loquamur,) Confluentes diem quartum vix praestolentur, unquam fit tamen (licet oppido raro,) ut ob atrocius aliquod symptoma ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio; verbi gratia, acutissimus dolor, nunc in regione lumborum paroxysmi nephritici aemulus, nunc in latere qualis pleuriticos vexat, nunc[k] in artubus ut in rheumatismo, nunc denique in ventriculo cum ingenti aegritudine et vomitu enormi, ante eruptionem aegrum fatigat angitque. Hisce in casibus (licet infrequentes sint,) Variolas solito serius erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentia constrictas atque impeditas; quae quidem symptomata solitis vehementiora cum agmen ducant, mihi satis aperte indicant secuturas Variolas, et e Confluentium genere esse, et periculo minime vacare.

[8.] At vero (quod jam proxime dicendum,) licet in Discretis mox ab eruptione (uti dictum est,) quae morbi insultum comitabantur symptomata nullum jam amplius facessant negotium, in Confluentibus longe aliter se res habet, cum tam febris quam alia symptomata etiam ad multos dies a pustularum eruptione aegrum discrucient.

[9.] Variolae dictae nunc erysipelatis ritu, nunc morbillorum, erumpunt, a quibus non nisi a Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam; nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, alias-

[j] *ubi—conflux.*] om. ed. '76. [k] *nunc—rheumat.*] om. ed. '76.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

que circumstantias quas utriusque historia longe ab invicem discrepantes exhibet, sedulo animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem, uti Discretae, attolluntur, quae faciem praesertim occupavere; at sibi invicem implicitae, primo se habent instar vesiculae rubrae vultum omnem contegentis, quem maturius etiam in tumorem elevant quam solent Discretae; dein, ad instar pelliculae albae vultui agglutinatae, solitam cutis superficiem non multum superantes. [10.] Praeterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur judice digito, et ad colorem fuscum, non vero flavum, ut in Discretis accidit[1]; intenduntur indies tum asperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis desquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quanto atrociores fuerint Variolae, tanto magis pustulae maturescentes ad colorem subfuscum vergunt, tanto etiam lentius, si suo utantur genio, abscedunt; ut e contra, quanto minus confluxerint, tanto magis et flavescunt, et se ocyus proripiunt. Pellicula haec seu scabies omnia pervadens, ubi primum deciderit, nulla quidem scabritie vultum afficit; at vero mox illam excipiunt squamulae furfuraceae, indolis perquam corrosivae, quae non modo patentiores excavant foveas, quam solent Variolae Distinctae, sed etiam faciem cicatricibus foede deturpant. In Confluentium genere, si admodum saevierit morbus, humerorum etiam et dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subjectis expositisque.

Morbi magnitudo unde aestimanda.

[11.] Animadvertendum est autem, morbum hunc magnum aestimari, non pro Variolarum frequentia quae reliquum corpus, sed pro earum numero tantum quae faciem, obsedere; quae si his tanquam injecta arena ubique contegatur, utut paucae atque discretae sint eae quae in reliquo corpore cernuntur, haud minus periclitatur aeger quam si membra omnia denso agmine pervaserint: atque ex adverso, quantumlibet spisse truncum et artus occupaverint, si in facie rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de numero diximus, et de Variolarum more potest affirmari; malusne scilicet is fuerit, an secus, vultus aperte indicat.

[1] *accidit*] Sic edd.; annon tamen *accedit* legendum ?

[12.] In Confluentium genere ubique observavi pustulas manuum atque pedum majores fuisse quam reliqui corporis; et quo altius ab artuum extremitate truncum versus ascenditur, eo sensim minores et contractiores semper extitisse. Atque haec de pustulis censui dicenda. VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

[13.] Sunt vero et alia symptomata duo, quae Variolis Confluentibus accidunt, haud minoris momenti quam vel pustulae ipsae, vel tumor, vel aliud quodlibet e praedictis; salivatio nempe in adultis, atque in infantibus diarrhoea. Horum prius ita perpetuum se comitem adjungit, ut unicum tantum viderim Variolis Confluentibus laborantem, nulla superveniente salivatione; posterius[m] autem, nempe diarrhoea, infantes hac specie laborantes non ita certo discruciat. Utrum providens Natura has evacuationes idcirco substituerit, quod in pusillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in pustulis istis majoribus ac magis fastigiatis generis Discreti, nullus definio, cum historiam tantum scribam, non solvam problemata. Hoc certo scio, quod non solum Variolas Confluentes plerumque[n] comitantur, sed etiam quod quae per illas fit evacuatio tam est necessaria, quam sunt vel pustulae, vel faciei et manuum intumescentia. Salivatio in adultis, in infantibus diarrhoea, Confluentes fere semper comitatur.

[14.] Dicta salivatio nonnunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, nonnunquam non nisi postridie, biduove praeterlapso. Materia primo tenuis excernitur, ac facile ad tempus aliquod rejicitur, aegro interim multa lintea eadem nocte conspurcante; neque sane multum cedit ptyalismus hic alteri illi qui ope mercurii excitatur, nisi quod non ita male oleat. Die autem fere undecimo saliva viscidior jam facta aegerrime excreatur; siticulosus est aeger, tussit subinde inter bibendum, et potus per nares revertitur, atque ab hoc die cessat ut plurimum salivatio; licet aliquando, (rarius tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino cessaverit, tandem postliminio recrudescat. Dicto[o] autem die (undecimo scilicet,) tumor faciei una cum salivatione imminui incipit, ac tunc primum ejus loco manus intumescere solent, aut debent.

[15.] Diarrhoea non ita mature infantes solet invadere, Febris ab insultu

[m] *poster.—discruc.*] om. ed. '76.
[n] *plerumque*] *ubique* ed. '76.
[o] *Dicto—debent*] om. ed. '76.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

atque adultos ptyalismus; quocunque vero tempore ingruerit, nisi arte sistatur, singula morbi stadia decurrit.

primo usque ad eruptionem, dein circa tempus maturationis pustularum praecipue dominatur.

[16.] In utraque Variolarum specie febris a primo statim insultu ad eruptionem usque praecipue dominatur; qua peracta, inducias fere dat usque ad pustularum maturationem et tempus in quo pus conficitur; quo demum elapso, prorsus desinit.

Sub vesperam exacerbatur morbus.

[17.] Observavi semper in morbo vehementiori aegrum sub vesperam quasi paroxysmo laborasse, et funestiora symptomata vespertinis praesertim horis se ostendere atque exacerbari.

[18.] En justam Variolarum hujus generis historiam, vera ac genuina hujusce morbi phaenomena, prout scilicet naturaliter se habet, complectentem: de accidentibus anomalis, quae eidem, ubi minus recte tractetur, superveniunt, jam proxime disseremus.

Variolis Discretis laborantes 8vo, Confluentibus vero, 11mo die maxime intereunt.

[19.] Animadvertendum est itaque ista quae die octavo in genere Distincto occurrunt symptomata anomala, et quae undecimo die in Confluente, (facto semper a primo morbi insultu computandi initio,) maximum ad aegri sive vitam sive interitum pondus habere, magisque ad amussim expendi debere; cum liquido constet maximam eorum partem, qui utrolibet morbi (scilicet jam descripti,) genere intereunt, praefatis singulatim diebus defungi.

Illorum catastrophe describitur;

[20.] Primo enim, qui Discretis Variolis laborat aeger, cum satis prompte sudoribus diffluat, (quod hic in adultis fieri solere jam [§ 3.] diximus,) ac sibi omnia bona promittat, si morbi (ut sperat,) virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis cardiacis intro assumptis, tum regimine calidiore (ut par est,) adhibito: atque haec eo facit lubentius quod tum ab hac methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad male fundatam astantium opinionem propius accedat. Tandem vero eliminatis per *διαφόρησιν* particulis istis quae ad pustularum elevationem atque intumescentiam faciei debuerant facere, die octavo, quae turgescere et per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida e contra reperitur, et albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulae atque eleventur, etiam post aegri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito suaque sponte evanescit, neque remediis ullis cardiacis, vel

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

etiam calidissimis, revocari potest. Aeger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, aegritudine vehementibus; urinam parce reddit ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, et ad plures migrat[p]. Veruntamen hic est notandum, quod, si paucae compareant Variolae, hyems si fuerit, aeger aetate provectior, aut venaesectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certo faciei turgescentiam impedit et proinde mortem accersit, atque ubi confertae Variolae, ver, aestasve fuerit, aeger aetate florens, neque sanguis detractus.

(Regimen calidius quibus minus officiat.)

[21.] At vero in Confluentibus maxime periclitantur aegri, et plerique etiam moriuntur, die undecimo; nam cum hoc fere tempore salivatio, quae aegrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte sua, nisi faciei[q] intumescentia adhuc aliquantulum[r] persistens, ac[s] manuum insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat aeger. Id enim est perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi pustulae tam sunt exiguae, non salivatio tantum sed faciei insuper et manuum intumescentia ad materiam morbificam rite eliminandam omnino requiruntur; quarum utralibet si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, aegro protinus moriendum est. Jam vero nimio saepius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi a regimine praefervido disjecta fractaque, atque eo usque accensa ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendae non amplius competat, (ut quae sudoribus importune extortis debentur mala jam taceamus,) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille una cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere, manuum interim tumore persistente vigenteque; quo quidem vix aliud est minus fallax convalescentiae προγνωστικόν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

(horum item.)

[22.] Sed utut id sit, materia ptyalismi, quae ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, et facile excreabilis, viscida jam facta et tenax, aegro suffocationem intentat; potus quem assumit, in pulmones fere dilabitur, unde cum tussi violenta per nares rejicitur; voce est rauca; somnolentia et stupore

p Cf. *Sched. Monit. II.* § 2.
q *faciei*] *et manuum* add. ed. '76.
r *aliquant.*] om. ed. '76.
s *ac—incip.*] om. ed. '76.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi; atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur, eo quem jam diximus die.

Alia symptomata utrique generi Variolarum communia recensentur; phrenitis sc.,

[23.] Sunt et alia adhuc symptomata quae in quolibet morbi statu occurrunt, tam Discreto Variolarum generi, quam Confluenti pariter communia.

Phrenitis, verbi gratia, a nimia sanguinis ebullitione nonnunquam aegrum corripit, et caloris tam parum est patiens, ut magnis viribus ac furibundo nisu injectas prehendentium et lecto incarcerantium manus eludere conetur.

affectus comatosus,

Aliquando eadem causa effectum longe diversum seu contrarium (ut videtur,) producit, affectum scilicet comatosum; ita ut aeger nunquam ferme evigilet, nisi continuo pulsu excitatus.

maculae purpureae.

[24.] Est etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in peste, laxata inflammationis vi sanguinis compage, maculae purpureae se ostentant pustulis interspersae, mortis fere semper praenunciae. Frequentius hoc evenit ubi aëris constitutio morbo isti epidemice grassanti prae caeteris favet. Aliquando in pustularum summitate maculae nigrae exiguae, acicularum capita vix aequantes, in medio vero subsidentes, se produnt variis in locis; quae cum nimio fervori ortum debeant suum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuscum colorem acquirunt, posteaque pedetentim subflavum illum, qui Variolis genuinis ac suum morem obtinentibus naturaliter competit; quod satis liquido cernitur in illa quae circa morbum hunc versatur praxi, in quo omnia symptomata eo sunt mitiora quo magis pustulae maturitatem adeptae ad dictum colorem accedunt, atque e contra.

Mictus sanguineus,

[25.] Adolescentum porro et aetatis flore vigentium (praecipue si vino, aut alio quovis liquore spirituoso se nimium impleverint,) usque adeo in hoc morbo nonnunquam sanguis accenditur furitque, ut per arterias et vesicam viam sibi faciat, et "qua data porta, ruat" [Virg. *Aen.* i. 83]; quo quidem mictu sanguineo vix aliud symptoma pejoris notae atque ominis invenire licet per omnem hujus morbi tragoediam.

sanguinis sputum, a qua causa hic nascantur.

[26.] Ab eadem insuper causa nonnunquam (licet rarius,) sanguis e pulmonibus ejicitur. Utraque vero haemorrhagia haec sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus; vel si in quibusdam locis se ostendant, in

plerisque tamen aliis adhuc sub cute densae latent; atque ejus sunt generis, quae in maxime Confluentes adolescerent, nisi jam dictum symptoma aegri morte morbum finierit.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

[27.] Aliquando etiam urinae suppressio totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus praesertim, idque in statu vel etiam declinatione Discreti generis.

Urinae suppressio totalis quibus maxime contingit, et quo morbi tempore.

[28.] Sunt et alia symptomata, quae a προφάσει aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur; si nempe aeger a frigore nimis intenso fuerit laesus, vel si praeter jus fasque vena fuerit pertusa ad[t] ingentem vim[u] sanguinis amissionem, aut alvus nimia[v] catharsi subducta: unde pustulae nonnunquam fastigiis cedunt et derepente considunt, superveniente insuper diarrhoea, a qua aegro (adultus si fuerit, ut supra [§ 13.] innuimus,) ingens est discrimen, et anceps morbi exitus; materia scilicet Variolosa intro versa, ita ut Natura eidem per cutis poros debite exterminando impar prorsus inveniatur. Huc accedit quod faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minus in bonis aegri rebus est censendus, quam ipsa pustularum eruptio, nisi eae fuerint perpaucae.

[29.] Quae vero a suscepto frigore pendent symptomata, raro admodum occurrunt, si cum illis conferantur, quae a contrario, calidiori nempe, regimine nascuntur; cum enim morbus hicce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur quam ab altera.

Symptomata a frigore suscepto oriunda pauca sunt, et raro occurrunt.

[30.] Qualis vero sit hujus morbi essentia, ob naturalem et communem mihi cum reliquis hominibus intellectus defectum, nescire plane me fateor; veruntamen praedicta symptomata pensiculatim trutinata mihi videntur subindicare inflammationem eum esse (a caeteris tamen inflammationibus specie diversam,) tum sanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda per dies priores duos tresve id agit Natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, et sub abscessulorum forma suis demum finibus expellit. Quapropter[w], ut fundamento alicui medendi methodus superstruatur, notandum est duo esse hujus morbi tempora, quorum primum separationis est, secundum expulsionis. [31.] Atque primum quidem illud

Inflammatio videtur hic morbus tum sanguinis, tum reliquorum etiam humorum.

Duo habet tempora, separationis, et expulsionis.

[t] *ad—amiss.*] om. ed. '76.
[u] *vim*] Sic Syd., om. edd. recent.
[v] *nimia*] om. ed. '76.
[w] *Quapropter &c.*] Hic inc. edd. '66, '68 cum nostra congruere.

Variolae Regular. Annorum '67-'69.

tempus plerumque cum febrili ebullitione transigitur, quod[x] tribus vel[y] quatuor primis diebus[z] peragi solet; quorum decursu Natura id satagit, ut partes ejusmodi inflammatas[a] seligat congregetque quae sanguinem lacessunt[b]; atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat; quo facto pristina quiete fruitur, sedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in sanguine ciebatur[c]. Separatione sic ope ebullitionis in sanguine peracta, expulsio jam locum obtinet, quae per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis abscessibus, in carne perficitur. Sicut enim a natura abscessuum sua specie non abludunt, ita parem cum aliis cruditatis, maturationis, atque exarescentiae statum percurrere solent; quae omnia si rite atque laudabili modo absolvant et exequantur, in tuto res est, cum exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium priori illo separationis opere, tanto plus temporis sibi vendicat, quod prius illud in tenui fluidoque corpore transigatur, atque in ipso (ut sic dicam,) Naturae *foco*; posterius autem denso spissoque theatro, atque a vitae fonte paulo remotiori, partes suas exequi cogatur[d].

Indicationes curativae duae: 1. ut aequabilis tenor ebullitionis conservetur; 2. ut abscessuli sustineantur debito modo.

[32.] His ita praemissis, indicationes exurgunt: 1. ut aequabilis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis propere separationem nimia sua vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam praestet; 2. ut abscessuli pustulaeve summa cura sustineantur, quo debita tempora percurrentes tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsaeque etiam evanescant.

Cavendum ne nimium assurgat ebullitio,

[33.] Ut itaque paucis de primo agamus: solicite inprimis cavendum est, hoc tempore praesertim, ne nimium assurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis stragulis, sive ex aëre loci in quo decumbit aeger igne nimium excalfacto, sive ex calidorum medicamentorum et cardiacorum usu;

[x] *quod*] *quae* edd. '66, '68.
[y] *tribus vel*] om. edd. '66, '68.
[z] *diebus*] *morbi diebus* edd. '66, '68.
[a] *inflamm.*] om. ed. '66, '68.
[b] *sang. lac.*] *suo sanguinis immutandi proposito inserviant*, edd. '66, '68.
[c] *ciebatur*] Hic add. edd. '66, '68 *Quamvis—prodat*, (cf. sup. § 2.) deinde quae sequuntur:—*Mihi vero casus hujusmodi non tantum ideo placet, quod sine aegri taedio atque molestia transierit, verum praecipue, quod aeger morbi sui nondum conscius, atque adeo liberi aëris beneficio fretus, multo commodius (ob rationes infra [§ 33.] dicendas,) ad materiae secretionem paratus sit, quam si sub calido regimine constitutus, aut nescio quot cardiacis usus fuisset. Separatione, &c.*
[d] *cogatur*] *coacta sit* edd. '66, '68.

praecipue vero ab his cavere oportet, si aeger in aetatis flore constitutus fuerit, vel sanguinem habeat generosiori potu nimis exaltatum, vel anni tempestas aut verna sit, aut saltem ultra aestatis initium non processerit. Hinc enim fiet ut separatio, quae sensim lentisque gradibus peragi debebat, ut ad universalem quandam despumationem opportunius pergat, praecipiti cursu feratur; atque ita vel non satis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod forte contingat,) nonnullae partes ad secretionem damnentur, quas alias Natura illam subire noluisset, nisi quod, ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc sibi creet: secretis enim illis quae ad separationem minus opportunae[e] sunt, aliorum illuc propendentium motus eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulsioni minus accommodae[f]. [34.] Mihi quidem rationi consentaneum videtur ut quo diutius Natura separationem molitur ac perficit, (dummodo ebullitio non omnino torpeat,) eo certius atque universalius eadem separatio absolvatur. Atque ex illa sic absoluta curationis insequentis successus potissimum ut dependeat necesse est, uti ex methodo contraria contrarius plane rei exitus. Ex calido enim isto regimine nihil boni nascitur, sicut ex praecoci fructu nihil frugi; cum frequenter usu veniat ut vel in phrenitidem aeger prono lapsu ruat; vel (quod pejoris notae est,) sudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non secerni aptae neque puris naturae respondentes (quod ipsum tamen pus genuina soboles est hujusce excretionis,) eliminentur; vel ex cardiacis illis administratis calidaque custodia Variolae nimis protrusae in unum confluant, foedo certe spectaculo, tristemque eventum interminanti.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

et quamobrem.

Quo diutius Natura separationem molitur, eo certius et universalius eandem absolvit.

Regiminis justo calidioris noxae.

[35.] Atque haec et hujusmodi symptomata ex his erroribus progigni solent, cum ex altera illa methodo nihil unquam mali observaverim. Natura enim sibi permissa negotium

[e] *opportunae . . . accommodae*] Sic ed. '85,—*tuna . . . . moda* edd. '66, '68, '76.

[f] *accomm.*] add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Ausim dicere ex hoc fonte, malorum Iliada profluxisse, nempe ex aucta nimis ebullitione in principio morbi, dum mulierculae oblatis cardiacis (ut pulvere Gasconis, diascordio, et id genus aliis,) nihil non satagunt, ut (si* DIS *placet,) expellantur statim Variolae, ac venenum a corde removeatur. Imo famigerato illo tutissimoque (ut existimant,) remedio (zythogala intelligo, cui cornu cervi cum calendulae floribus incoctum fuerit,) non minus imprudenter utuntur: certe enim calido hujusmodi regimine plus mali quotannis accersitur, quam ulla Medicorum praxi, quantumcunque periculosam illae arbitrentur, atque a ratione (sua scilicet,) abhorrentem. Mihi quidem, &c.*

Variolae Regular. Annorum '67-'69.

suum suo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac via tum secernit, tum etiam expellit, ut (in junioribus praesertim vegetisque temperamentis,) nostra ope, nostris artificiis atque auxiliis, non indigeat; suis viribus optime instructa, suis opibus locuples, suo denique ingenio satis edocta. Neque sane vel ipse vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periisse, quod Variolae primo non eruperint, etsi nimis multi perierint, quorum Variolae primum[g] laudabiliter et cum summa spe erumpentes, postea recedentibus pustulis praemature detumuerunt.

Nondum constat vel unum ex eo periisse, quod Variolae primo non eruperint.

[36.] Quemadmodum autem inconsultum est atque periculosum calidioris regiminis vel cardiacorum ope coeptam ebullitionem nimis evehere; ita e contrario non minus vacat periculo, mediantibus venae-sectione, clysteribus, emeticis, catharticis, aut id[h] genus aliis eandem minuere, cum hoc pacto partium separabilium commoda secretio plurimum impediatur. Licet enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adversus phlebotomiam aliasque evacuationes utuntur, (nempe quod non liceat a circumferentia ad centrum movere humores, cum Natura in hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum plane virium sit, eo quod ex earundem usu contrarius omnino effectus, subitanea scilicet Variolarum eruptio, saepissime consequi deprehendatur; aliae nihilominus rationes in promptu sunt, quae vehementer suadent ut (siquidem ullo modo vitari possit,) ab hac praxi manus abstineamus. Namque (ut earum praecipuas paucis attingamus,) per hasce evacuationes non tantum ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes despumandae accurate secerni debuerant[i], verum etiam illud ipsum subducitur, quod coeptae secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde saepenumero contingit ut Variolae primum laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius quod evacuationes jam dictae praecesserant,) paulo post ex improviso quasi repercussae detumescunt: idque ob eam potissimum causam, quod materia desit, quae quasi a tergo praeeuntem insequeretur, atque agmen clauderet[j].

Ebullitio venae-sectione, clysteribus, emeticis, catharticis e contrario non est minuenda.

A venae-sectionis atque aliarum evacuationum usu promovetur saepissime eruptio, nunquam impeditur.

Argumenta contra remedia evacuantia.

[g] *primum*] *primo* edd. '66, '68.

[h] *id genus aliis*] *refrigerantibus medicamentis* edd. '66, '68.

[i] *debuerant*] *—runt* edd. '66, '68.

[j] *clauderet*] Hic add. edd. '66, '68 quaedam quae § 40 respondere, deinde alia quae cum §§ 59, 60 plerumque congruere videntur, deinde quae sequuntur:—*Proximo autem loco si torpuerit effervescentia sanguinis, atque tam languida evaserit, ut merito metuendum sit, ne justae separationi sit impar futura,*

His vero[k] non obstantibus, si vel minimum suspicari liceat Variolas mox erumpentes e Confluentium genere futuras esse, utile prorsus erit ut non solum sanguis quam primum mittatur, sed et emeticum propinetur, ob rationes alio in loco [*Dissert. Epist.* §§ 30, 46.] fuse dicendas. VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

[37.] Tandem, ut ad secundam illam indicationem pedem promoveamus, ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata parvorum abscessuum, sive pustularum, ope amandatur atque expellitur[l], nempe illud hic agendum est, ut pustulae debito modo sustineantur, quo rite atque ordine destinatam periodum assequantur.

Regimen calidius non tantum secretionis, sed quovis morbi tempore vitandum; et qua de causa.

[38.] Sicut itaque supra satis (ut opinor,) ostensum est imprimis periculosum esse si aeger praesenti febre, at pustulis vix dum apparentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo praesertim quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis. Quamvis enim sanguis, peracta jam separatione, atque relegata ad carnosas partes materia, ab intestino[m] tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc recensque, ac vix novo statu et quasi *textura* indutus, εὐπαθὴς est, facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur; atque adeo levissimo momento irritatus flammam concipit, et in novam ebullitionem proclivis est; quae quidem nova ebullitio non, uti prior illa, separationem jam molitur, (illam quippe peractam supponimus,) verum illius loco non tantum symptomata superius memorata excitat, sed et coeptam per pustulas

rationi consentaneum erit, ut commodis quibusdam cardiacis ad eandem promovendam utamur. Haec autem eorum maxime conditio videtur, qui vel sanguinis missione mulctati fuere, vel pinguiores vel phlegmatici sunt, vel qui morbo aliquo nuper attriti fuerunt, vel denique (ut reliqua omittam,) qui praesenti gonorrhoea aut alia aliqua evacuatione laborant. His et similibus, nisi cardiacorum beneficio suppetias feramus, secretio non succedet, adeoque nec eruptio pustularum feliciter peragetur, ex quibus aegrorum interitus facile consequetur. Non quod (mea quidem sententia,) maligni quidpiam ac venenati subsit, sed quod sanguis coepta mutatione sui renovationem molitus, eandem exequi nequeat; sanguis enim nunc in morbido statu positus, et inter genium pristinum quem deponere jam parat, novumque quem induere gestit, constitutus, cum regredi nequeat ut antiquum obtineat, neque vero prae virium defectu progredi, magnis quasi ausis excidit[1]*, et aeger vitu necessario fungitur. Neque interim nego, in ipso expulsionis tempore, quo secreta materia ad suppurationem pervenit, si ex quavis causa foras intro revocetur, eandem aegro certam necem inferre; id quod ob eam solam corruptelam accidit, quam ex sua secretione sibi acquisivit. Tandem, ut ad secundam &c.*

1 "Magnis tamen excidit ausis." (Ovid. *Metam.* ii. 328.)

k *His vero—dicendas*] om. edd. '66, '68, '76.

l *atque expell.*] om. edd. '66, '68.

m *intest.*] *illo* add. edd. '66, '68.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

expulsionem interturbat, et contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam secretae, atque in corporis ἕξιν depositae, vehementi illo rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptae, in ejusdem massam resorbentur; vel partes carnosae, ultra gradum suppurationi debitum excalfactae, minus commode illam exequuntur; vel denique fortassis, oborta hac nova aegritudine, sanguinis oeconomia ipsarumque carnium tonus pervertitur, usque adeo ut materiam illam expulsam vincere, eamque solenni more abscessuum coquere, nequeat.

Cavendum pariter a frigore: a quo etiam pustularum eruptio impeditur. Gradus caloris earum expulsioni promovendae accommodatissimus, naturalis omnino est.

[39.] Interim, non usque adeo nos illuc intentos esse oportet, quo ebullitionem nimiam in sanguine praevertamus, ut, aegrum frigoris injuriis exponendo, pustularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulsionem promovendam accommodatissimus, naturalis sit oportet, atque ejusmodi quae carnosarum partium temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculosus est.

[40.] Ex dictis itaque satis manifestum videtur in quam incerto lubricoque sit loco tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica quae eidem accommodanda est. Atque etiam[n] exinde pronunciare ausim illius famam, qui in[o] medicando hoc morbo frequenter sese exercet, in angusto versari; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam satagenti nimis Medico transcribere paratum sit, verum etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupide

[n] *Atque etiam &c.*] Haec habent edd. '66, '68 post *clauderet* § 36, praemissis quae sequuntur:—*Ex praedictis itaque constat, ebullitionem in morbi principio coeptam, neque nimis evehi debere, neque nimis minui. Verum alia omnino res est, Medicusque ad nova consilia redigitur, si sero nimis accersatur; postquam nempe vel cardiacis adhibitis immodice ebullitio evecta est, vel phlebotomia inconsulto celebrata, vel quavis alia causa mediante, eadem nimis deprimitur, adeoque ad secretionem impar atque inhabilis redditur. Quodsi itaque primum hoc malum nobis non consciis, nondum scilicet accersitis, aliquando contigerit; sive, ex aegrorum intemperantia aut calidori temperamento, sanguis inflammatoriam diathesin nactus fuerit; sive, ex astantium mulierculorum aut aliorum quorumcunque consilio, cardiacorum usus phrenitidem invexerit; sive ex plethora circuitus sanguinis impeditus fuerit, atque totius massae quasi strangulatus supervenerit: in his (inquam,) casibus, vel secanda vena est, vel regimen imperandum, etsi non prorsus refrigerans, certe tamen nequaquam calefaciens, sive diaetam respiciamus, sive medicamenta. Et quidem in angustiis hic versatur Medicus, partim dum suo judicio satisfacere cupit, partim dum praejudiciis aliorum undique cingitur, qui, siquidem aegro quippiam secus acciderit, illius mortem Medicorum temeritati acceptam referre solent. Quam ob causam, atque etiam quod ipse morbus admodum versatilis ingenii sit atque incertissimi exitus, ut vel minimum errorem vix tuto admittat, Medicis quibusdam non vitio vertendam censeo suam illam sive prudentiam, sive astutiam, (charitatem enim forte aliquis in iis desideraverit,) qui statim atque erumpunt Variolae, aegrum nutricum curae relinquunt. Atque pronunciare &c.*

[o] *qui in &c.*] *in loco valde lubrico versari qui in &c.* edd. '66, '68.

arripiant, atque coram iniquis judicibus causam dicentes, severissimam sententiam facile eliciant; eo scilicet consilio ut ipsi pluris aestimentur, et super aliorum ruinis viam sibi sternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorsus est, imo et vilioribus artificibus, modo probitatem colant[p]. Hinc porro cernere est, quod[q] minus mirum sit, si nutricibus, per se nimium plerumque officiosis et satagentibus, res male saepenumero succedat. Nempe res ardua est, et quae muliercularum ingenium atque judicium superat, gradum caloris huc requisiti definire, praesertim cum anni tempestas, aegrorum aetas, et vitae ratio, aliaque huc spectantia simul pensanda veniant, id quod prudentem profecto atque sagacem medicum omnino postulat[r]. VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

[41.] Si[s] contigerit ut vel phlebotomia minus opportune celebrata, vel admisso frigore, pustulae reciderint[t], vel facies ac manus detumuerint[u], cardiacis utendum est. Sed cavendum tamen ne in his exhibendis nimii simus. Quamvis enim sanguinem ademeris, fieri tamen potest ut virium inde jacturam metuens, adeoque cardiacis aut fortioribus aut saepe[v] repetitis utens, novam ebullitionem ex improviso suscites. Nimirum sanguis adhuc tenerior est, et vim calidioris stimuli facile sentit, unde fit ut saepe repetitae ebullitiones in eodem excitentur, quibus aegrorum mors majori jure tribuenda est quam praegressae venae-sectioni. Atque[w] haec generatim de iis quae primariis intentionibus satisfacere possint, dicta sunto.

Cardiacorum usus quando indicatur.

Repetitis ebullitionibus in sanguine excitatis aegrorum mors potiori jure tribuenda est, quam venae-sectioni.

[42.] [x]Jam ut calcata vestigia repetam, ac ad praxin propius accedam[y]: quamprimum manifesta hujus morbi indicia se CURATIO.

[p] *colant*] add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Et sane saepe misertus sum praeclarissimorum quorundam magnique nominis Medicorum, qui hanc sortem non semel experti sunt, quorum fama non tantum a proletariis hominibus, et vulgi faece, sed et ab aliis Medicis arrosa fuit, qui forsitan multo majori jure (siquidem in simili negotio versati fuissent,) ejusmodi opprobria fuissent promeriti. Sed ut ad rem &c.* (Cf. inf. § 59. p. 144.)

[q] *Hinc—quod*] *Quinetiam patet Medicorum negotium in angusto versari, ut* edd. '66, '68, post *accomm. est.*

[r] *postulat*] add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Quod si autem in hoc morbi tempore vel faciendo quicquam, vel omittendo, sanguis ad ebullitionem denuo concitatus fuerit, opus est ut fervor ille consopiatur iisdem artibus, quas jam antea* [§ 33.] *diximus in tempore separationis adhibendas esse.*

[s] *Si*] *E contrario si* edd. '66, '68.

[t] *reciderint*] *resed.* edd. '66, '68.

[u] *vel facies—detum.*] *et materia recedente fluxus alvi supervenerit, (nam residentibus illis absque alvi fluxu, non adeo res periculi plena est, cum vel noctis unius spatio saepe demo erumpunt plenius,) in hoc (inquam,) casu* edd. '66, '68.

[v] *saepe*] *saepius* edd. '66, '68.

[w] *Atque—sunto*] om. edd. '66, '68, et add. quaedam quae § 51 respondent: v. inf. p. 150.

[x] Desunt §§ 42—58 in ed. '66, pro quibus extant quaedam quae inf. p. 150. invenientur.

[y] *accedam*] *rem totam paucis expediam* add. ed. '68.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

produnt, aegro[z] aura liberiore, vino, ac carnium esu interdico, cerevisiam vero tenuiorem pane tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac subinde[a] pro arbitrio hauriendam[b] concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea[c], poma cocta, aliaque, quae neque frigoris, neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam rusticamque diaetam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto et contuso vescatur, modo cautum sit ut eo per vices utatur et modice, dempto etiam lactis frigore. A regimine[d] calidiore protinus inhibeo, ut et ab usu medicamentorum cardiacorum quorumcunque, quibus Variolas in cutem ante diem quartum (qui eruptioni proprius est ac naturalis,) temere propellere nonnulli satagunt; cum pro certo habeam eo magis universalem fore materiae Variolosae separationem, quo tardius istae prorumpunt, proinde et securiores possumus esse ne se denuo intro condant et rectius maturescent: cum, si ante tempus extrudantur, praecipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quae ad instar fructuum praecociorum inani spe lactat.

Variolae ante diem 4tum, qui eruptioni proprius est, haud temere in cutem propellendae.

[43.] Adde quod ab hac nimium festinata diligentia periculum est (in calidioribus praesertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia activa plus satis cardiacorum supplent vicem,) ne Natura nimis incitata coactaque universam pene corporis substantiam in Variolas effundat; ita ut jam confluant illae, quae, nisi plus aequo properasses, in Distinctarum ordine laetiori omine substitissent. Porro non ideo statim foras propellendae sunt Variolae ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia scilicet aeger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat angiturque; cum ne vel una quidem instantia possit ostendi quempiam ideo interiisse, utut graviter aegrotaverit, quod non mox prodirent Variolae, vel Naturam iisdem serius ocyus extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore et remediis cardiacis praemature ingestis fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus et temperamento sanguineo

Nimia hac diligentia ex Distinctis Confluentes possunt fieri.

[z] *aegro*] *aegrum* ed. '68.
[a] *subinde*] *nonnunquam* ed. '68, '76.
[b] *haur.*] *degustandam* ed. '68.
[c] *hord. poma cocta*] om. ed. '68.
[d] *A regim. &c.*] Desunt sequentia in ed. '68 usque ad *Atque si tempore* § 46, pro quibus extant haec pauca:—*Quoad lecti usum, eum juxta anni tempestatem ac Variolarum copiam, vel (ut hominibus sanis solenne est,) solummodo nocturnum, vel etiam diurnum et perpetuum esse velim. Nam si tempore &c.*

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

praeditis regimen calidius, et cardiaca eo animo exhibita ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse ut eidem e contra obicem ponerent. Sanguine enim his modis excalefacto, et in motum violentiorem quam qui materiae Variolosae separationi rite peragendae par esset concitato, certa tantum quaedam morbi indicia se prodidere, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultra efferentibus, quibuscunque demum cardiacis solicitarentur; donec tandem sanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, (concessa scilicet cerevisia tenuiori, demptoque partim stragulorum quibus torrebatur onere,) pustulis exiturientibus commodum viam stravi, atque aegrum in tuto (favente NUMINE,) collocavi. [44.] Neque magis (si quid ego judicando valeo,) ab illis stat ratio, qui aegrum ita pertinaciter ante diem quartum lecto addicunt, modo cubiculi ambitu se contineat, quam ab his, qui adeo praemature atque intempestive cardiaca ingerunt. Etenim sanguinis mictus, maculae purpureae, et reliqua symptomata lethalia, (de quibus supra [§ 23.],) eo tantum nomine, praesertim aetate florentibus, superveniunt, quod nempe lectulo praepropere nimis affigantur. Quarto vero die lectulo aegrum adjudico; ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, recte exhiberi potest cardiacum aliquod blandius, unica saltem vice, quo exigantur pustulae. Inter ista quae huc faciunt medicamenta, *paregorica* dicta, (qualia sunt laudanum liquidum, diascordium, etc.) si in pauca quantitate aquis cardiacis appropriatis admisceantur, caeteris praelucent. Haec enim cum sanguini aestuanti fraenum injiciant, Natura materiam morbificam opportunius atque liberius ejicit atque amolitur. Neque etiam consulerem cardiacum ante hunc diem propinare, vel urgente diarrhoea atque illud (ut videtur,) indicante. Licet enim (quod antea [§ 6.] innuimus,) nonnunquam Variolarum Confluentium eruptionem praecedat diarrhoea, (quae oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus e massa sanguinis per primos dies exagitati atque aestuantis, in intestina exoneratis,) non tamen hic magis deerit Natura dictis materiae Variolosae halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, sua jam sponte sistetur diarrhoea,) quam solet in halitibus istis extro vertendis eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Non opus est ut aeger ante diem 4tum lecto addicatur.

Sanguinis mictus, et maculae purpureae aetate florentibus ideo nonnunquam superveniant, quod lectulo praepropere nimis affigantur.

Cardiacum blandius die 4to exhiberi potest, si eruptio parum pro votis succedat.

Laud. liqu. et diascord. reliquis praeferuntur.

Nec vel urgente diarrhoea citius est illud propinandum.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

In quo casu sanguis mittendus est.

[45.] Animadvertendum vero est, quod si ad adolescentem vegetiorem accersor, et qui insuper liberaliore sive vini sive liquoris cujuscunque spirituosi compotatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad fraenandam sanguinis ebullitionem ut tam lectulo quam cardiacis abstineat, nisi ad haec sanguis e brachio mittatur: quod si non concedatur, (obtinente vulgi praejudicio,) missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinducta enim inflammatione ista, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum fervor, intenso illi calori, quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non raro in vesicam vasorum ductu irruat, vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata quae per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque aegrum e medio tollunt. Atque haec de illis quae ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

In genere Discreto, atque aestivo tempore, aeger singulis diebus per horas aliquot e lecto potest surgere.

Ejus commoda.

In lecto quoties jugiter cubandum est, non sunt adjicienda stragula praeter ea quibus sa-

[46.] Ubi primum eruperint pustulae, jam proximo diligenter mecum perpendo an Discreti fuerint generis, an vero Confluentium; cum longo haec intervallo ab invicem distent, quantumlibet conveniant quoad symptomata quaedam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine et paucitate, tardiorcque eruptione, tum etiam aegritudinis, aliorumque symptomatum gravissimorum, quae in Confluentibus etiam post eruptionem fatigant, evanescentia, de genere Discreto mihi constet; aegrum cerevisia tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, etc., reficiendum curo, modo quem supra [§ 42.] descripsimus. Atque si[e] tempore aestivo, eoque[f] calidissimo, Variolae non ita[g] multae obtingant, quorsum attineat aegrum[h] in lecto jugiter stratum obrutumque detinere, ego quidem non[i] video: quin potius singulis diebus[j] per aliquot horas de toro surgat[k], ea lege ut tam loco, quam vestitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda praecaveantur. Quid quod, aegroto a cubili quandoque[l] abstinente, morbus minori eum molestia, ac etiam breviori spatio[m] tempora sua peragat, quam si eidem continenter affigatur[n]? quod non modo aegritudinis taedium adauget, verum etiam febrilem aestuationem fovet, et prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem con-

[e] *Atque si &c.*] Cf. p. 136. n. *d*.
[f] *eoque calid.*] om. ed. '68.
[g] *non ita*] *eaeque non* ed. '68.
[h] *aegrum*] *aegrotum*, ed. '68.
[i] *non*] *nequaquam* ed. '68.
[j] *dieb.—horas*] *auroris pro solito* ed. '68.
[k] *surgat*] *exurgat* ed. '68.
[l] *quand.*] *interdiu* ed. '68.
[m] *spatio*] *temporis spatio* ed. '68.
[n] *affig. quod*]—*geretur; id quod* ed. '68.

ciliat. Quod si aut frigidior anni tempestas, aut copiosior exanthematum eruptio, perpetuo decumbendi necessitatem aegrotanti imponat, prospicio ut non intensiore caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat, quam quibus in prospera valetudine uti solebat, accenso interim non nisi hyeme incumbente mane et sero foco mediocri. Neque etiam exigo ut[o] in eodem loco semper jaceat, nempe ne sudores erumpant, quos ego tum rationibus supra[p] [§ 19.] allatis, tum ipsa experientia fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri[q] posse.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

nus consueverat. Sudores non sine ingenti periculo promoventur.

[47.][r] Determinante morbo, cum halituum a materia jam in pus conversa prodeuntium eruptio liberior a pustulis tandem crustosis ac duriusculis impediatur, abs re non erit vini Canarini semicocti cochlearia quinque vel sex[s], vel aliud medicamentum cardiacum temperatum exhibere, ne scilicet halitus illi putridi in sanguinis massam postliminio revertantur: et sane jam nunc, neque prius, cardiacis locus est. Eodem pariter tempore diaeta paulo calidior et cardiaca magis potest concedi; juscula (verbi gratia,) ex pane et cerevisia saccharata, e farina avenacea cum cerevisia et saccharo, etc. Neque aliis omnino erit opus, in genere scilicet Discreto ac leniori, si aeger hac methodo ac diaeta, utrisque moderatis, se tractari patiatur; nisi[t] fortean inquietudo, vigiliae, aut alia symptomata, phrenitidem minitantia, paregorici usum subinde suadeat.

Vinum Canarinum, vel aliud cardiacum in fine morbi exhibendum, ne halitus putridi in sanguinis massam postliminio revertantur.

Diaeta etiam calidior eandem ob causam.

[48.] Haec sane (reclamante licet immani isto ac male fundato hominum praejudicio quod ex adverso militat,) vera est ac genuina methodus huic Variolarum generi medendi, et obtinebit demum, me vita functo. Et licet non negem multos regimine admodum opposito tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen (et sane dolendum etiam, si nobiscum reputemus quam omni prorsus periculo vacat ex sua natura hoc Discretum genus,) plurimos etiam interire; quin et alii complures fatis pariter concederent, nisi vel a frigidiore tempestate in quam incidit morbus, vel a phlebotomia (aliter supervacanea atque inutili,) nuper celebrata, servarentur.

Discretum genus ex sua natura omni vacat periculo.

[o] *ut*] *brachia semper stragulis accurate cooperta detineat aut* add. ed. '68.
[p] *supra*] *jam supra* ed. '68.
[q] *prom.*] *praesertim in adolescentibus accidere* ed. '68. Cf. inf. p. 150. n.
[r] *Determinante &c.*] Desunt sequentia in ed. '68 usque ad *Cum enim* in § 59, pro quibus extant quaedam quae in fine hujus cap. invenientur p. 151.
[s] *quinque vel sex*] *3 vel 4* ed. '76.
[t] *nisi—suadeat*] om. ed. '76.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

Phlebotomia regimen calidius minus periculosum reddit.

Quo nomine, si vel obstinatio amicorum vel aegri diffidentia praedicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahere; quod quidem, licet in hac specie[u] per se officiat, (quatenus scilicet et separationem perturbat confunditque, et pabulum insuper tum pustulis, tum tumori elevandis destinatum subducit,) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc (quam non nisi coacti usurpamus,) methodum non usque adeo periculosam atque ancipitem reddit.

Unde est quod tenuioribus aequior sit hic morbus, quam divitibus.

[49.] Ex dictis (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud problema solvere; qui fiat, scilicet, ut perpauci adeo e plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur qui inter divites eodem trucidantur: quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quam quod, ob rem domi angustiorem, et agreste vivendi genus, vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimo et plures inter vulgus jugulavit hic morbus ex quo mithridatii, diascordii, decocti cornu cervi, etc., usum didicere, quam in saeculis indoctioribus quidem, at magis sapientibus; cum in singulis ferme aedibus reperiatur stolida aliqua ac sciola muliercula, quae in hominum perniciem, quam non didicit artem, exerceat. Atque haec de Variolarum, quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

Variolae Confluentes haud minus a Discretis discrepant, quam ab illis ipsa pestis.

[50.] At si confluant Variolae, periculosae plena res aleae[v] est; arbitror enim ego genus hoc non minus ab altero illo discrepare, quam ab hoc ipsa pestis[w], licet apud hominum vulgus (quibus nomina et verba pro rebus sunt,) utriuslibet curatio ex aequo praedicetur. In hac morbi specie, cum intensioris sanguinis inflammationis proles sit, major pariter adhibenda est cura ne calefiat aeger, ut in prioris curatione jam [§ 46.] dictum est. Quamvis autem species haec ex sua natura majorem sibi vendicet refrigerationem quam altera ista, ad promovendam tamen faciei ac manuum intumescentiam, (sine qua de aegro actum est,) et pustularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia aeger ob exulcerationes dolorificas lecto abstinere nequeat, expedit ut in eodem contineat et se et manus etiam suas, modo stragulis modice contectus sit, et concessa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio suo transferendi, ut in genere Discreto [§ 46.] in-

Aeger hic in lecto assidue continendus, at modice tectus, nec uni ejus parti affixus.

[u] *in hac specie*] om. ed. '76.
[v] "Periculosae plenum opus aleae." (Hor. *Od.* ii. 1. 6.)
[w] Cf. *Dissert. Epist.* § 5.

nuimus. Praesertim vero morbo exeunte, cum jam appetat febris maturationis, non tantum[x] hac libertate privandus[y] est aeger, sed monendus etiam ut ea utatur; quin et versandus persaepe nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, et evitentur sudores, quibus amandatur lenis iste humor quo diluendae sunt Variolae ut mitescant.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

At persaepe versandus, ut evitentur sudores.

[51.] [z]Quandoquidem vero, (ut diximus [§ 13.],) ptyalismus hanc speciem jugiter comitatur, qui cum e praecipuis sit Naturae evacuationibus, atque hic in ejus locum quae per pustulas fieri debuit substituatur; (quae quidem per pustulas evacuatio in hac specie humili ac depressiore non aeque atque in altera procedit;) summopere annitendum est ut dicta salivatio in vigore perstet et conservetur, nec ante diem suum sistatur, vel remediorum calidorum usu, vel a cerevisia tenui aut simili alio liquore liberaliter hauriendo aegrum arcendo. Jam cum ptyalismi mos sit naturaliter se habentis ut cum prima eruptione incipiat, et die undecimo minuatur, neque tamen nisi post diem adhuc unum aut alterum omnino desinat, si ante diem illum penitus cesset, in lubrico sunt aegri res. Nam cum faciei tumor (per quem nonnihil materiae morbificae evacuatur,) nunquam non eo ipso die dispareat, si salivatio eodem pariter tempore se subducat, aeger materia Variolosa jam putrescente, ceu veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur porta per quam evacuari possit, in busti limine constituitur; nisi forte (quod fit nonnunquam,) manuum intumescentia (quae ut serius quam illa faciei se ostendit, ita tardius recedit,) ejus sit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. Salivatio, quae tanti hic est tamque necessaria, admodum promovetur, si aegro affatim propinetur cerevisia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat nec ad sudores provocet.

Ptyalismus, qui evacuationi per pustulas pleniori hic substituitur, in vigore conservandus.

Cum eruptione incipit, et die 11mo minuitur.

Tumor faciei dicto die evanescit; cum quo si salivatio una dispareat in lubrico sunt res aegri.

Salivatio quo pacto promoveri possit.

[52.] Praeter haec vero, ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, qua haec Variolarum species alteram illam longe superat, et sustentetur ptyalismus, (necessaria nempe hujusce morbi evacuatio,) conveniunt medicamenta narcotica prae aliis quibuscunque; quae licet ob vim qua donantur incrassantem educendae salivae videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi praejudicio, atque eadem in hoc

Narcotica ad sustentandum ptyalismum prae caeteris quibusque faciunt:

[x] *non tantum*] melius *non modo*, i. e. *non modo non*.

[y] *privandus*] *demerendus* ed. '76.

[z] Quaedam de ptyalismo, quae § 41. succedunt in edd. '66 (p. 150), '68 (p. 154), inf. p. 150 invenientur.

quare non nisi adultis ea sunt indulgenda. Paregorica quae adferunt adultis commoda:

morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modo aeger pubertatem excesserit. Sanguis enim infantium puerorumque (qui per integrum morbi stadium plerumque satis bene dormiunt,) cum mitius ferveat, minus[z] hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu diarrhoea, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem Natura instituit, cum aegri damuo sistitur. [53.] Adultis vero paregorica medicamenta, si frequenter usurpentur, haec adferuut commoda: primo, somnum moderate conciliando, efferam nimis sanguinis ebullitiouem ac proinde phreuesin cohibent praecaventque; dein, ab eorum usu faciei et manuum intumescentia, quam insignem in hoc morbo Natura habet evacuationem, rectius procedit. Quinetiam, (quod nou parum facit ad aegri securitatem, cum non raro justo citius detumescat facies cum malis aegri rebus,) tumor narcoticorum ope ad debitum usque Naturae terminum suffulcitur et protrahitur; mitigato enim sanguinis fervore, radii inflammati opportune ad manus, faciem, atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. Ptyalismus, denique, hisce propagatur, qui licet vi medicamenti ita fortiter incrassantis ad horas aliquot sistitur in quibusdam, mox tameu, aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuo Natura, et coeptum opus feliciter peragit. Quinetiam animadverti salivationem, quae circa diem undecimum, aliquando etiam citius, cum iugenti aegri periculo miuui solet, exhibitis plus semel paregoricis de novo fuisse rediutegratam, nec ante diem decimum quartum, alicubi etiam et post illum, desiisse. Propiuo ego ut plurimum vel laudani liquidi guttas quatuordecim aut circiter; vel syrupi de meconio unciam unam[a] iu aqua florum paralyseos, vel simili stillatitia, solutam: quae si adultis post plenam eruptiouem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modo iucommodi nihil, sed et magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientia didici. Expedit vero (ut censeo,) paulo temporius quam aliter fieri solet, paregoricum exhibere; facile enim observatu est in Variolis pessimi moris *caloris* (ut ita dicam,) *paroxysmum* vesperi plerumque aegrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacessere; quae, si paregoricum hora sexta septimave vespertina sumatur, aliquatenus praecaveri possint.

post plenam eruptionem ad morbi usque finem tuto et utiliter sumuntur:

qua hora potissimum exhibenda sunt.

[z] *minus*] *nullo* ed. '76. [a] ʒj *aut* ℥j ed. '76.

[54.] Proximo loco, cum in Variolis Confluentibus haud minus certo infantes diarrhoea comitetur quam adultos ptyalismus, Natura (ut supra [§ 13.] ostendimus,) alterutram harum evacuationum materiae morbificae eliminandae ubique constituente; ut nec hic ptyalismo, ita neque istic diarrhoeae fraenum injicio, cum utrumque ex aequo sit absurdum. Male locata interim imprudentium aliquot muliercularum opera in sistenda hujusmodi diarrhoea multa infantium millia letho dedit, dum falso secum reputant diarrhoeam par in hac Variolarum specie atque in Distincta discrimen apportare; nesciae scilicet, illic tantum officere diarrhoeam ubi per pustulas fit evacuatio, hic vero Naturae opus illam esse morbo effugium quaerentis. Missa itaque diarrhoea, *καὶ τῇ Φύσει* (ex praecepto Divini Senis,) *συμπράττων*, [fort. Hippocr. *Lex*, t. i. p. 4.] quo coepi pede pergo; in eunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; et si fuerint ablactati, eandem, quam superius adultis, diaetam istis concedo.

[55.] Ultimis morbi diebus, cum facies ob pustulas crustosas, duras, aridasque ferme riget, eandem oleo amygdalarum dulcium inungo persaepe, tum ad mitigandum dolorem a rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberius exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cum olea, linimenta, etc. id tantum agunt, quo tardius evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus excipientibusque, postquam aeger jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succedunt foedae illae cicatrices. Sed ab his non valde metuendum est aegro, ubi ob regimen moderatius pustulae minus exacerbatae nullam qualitatem causticam contraxere.

[56.] Jam vero, licet methodus haec (si caute scilicet ac prudenter circumstantiis particularibus accommodetur,) praedicta illa a Natura abhorrentia atque periculosa symptomata praeoccupet, et securum atque perbenignum morbum reddat; a quacunque tamen causa exorta sint haec, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quae hic subnectam, alia via insistere, eadem ut submoveam atque debellem.

[57.] Imprimis igitur, si in Discreto genere ob regimen justo calidius et continuos sudores aegri facies die octavo non intumescat, (pustulis interim satis dense se exerentibus,) sed flaccida sit, et palleant pustularum interstitia; in casu posito, ultra quod ad temperatum magis regimen et compescendum

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

In Variolis Confluentibus haud minus certo infantes diarrhoea comitatur, quam adultos ptyalismus.

Diarrhoea in hac Variolarum specie salutaris, in Distincta non item.

Muliercularum eandem sistentium opera multa infantium millia periere.

Facies ultimis morbi diebus ol. amygd. dulc. inungenda.

Sub hoc regimine a cicatricibus non valde metuendum.

Olea et linimenta officiunt hic magis quam prosunt.

CURATIO SYMPTOMATUM.

Ad promovendam faciei intumescentiam parcgoricum debet propinari.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

sanguinis ὀργασμὸν velis remisque[b] contendo, paregoricum aliquod medicamentum e vestigio hauriendum praecipio; quod quidem somnum blande conciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit,) et mitigando proinde effraenem sanguinis ferociam, sanguinem una cum calore ad faciem (prout morbi ratio postulat,) tempestive determinat. [58.] Quod si eo usque processit malum hac προφάσει ortum ut sudor, qui huc usque copiose manavit, sponte sua defecerit, aeger phrenitide corripiatur, de vehementi queratur aegritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis[c] (cum in propinquo mors sit,) aegro subveniri posse autumo, quam vel narcotica affatim exhibendo, vel[d] sanguinem liberaliter[e] extrahendo, corpusque aurae exponendo[f]. Et profecto haud ita temerarium atque ἄτοπον videbitur quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas narium haemorrhagias subito ingruentes ferreas imminentis lethi manus salvi evasere. Illud insuper est perpendendum, quod in extremo hoc agone non idcirco instat mors, quod pustulae intro recedant, (extant enim hac eminentque cum insigni rubore, etiam animam agente aegro,) sed quod facies non turgescat; ad promovendam vero hanc faciei intumescentiam, quicquid id demum est quod ad sanguinem contemperandum facit, (venae-sectionem autem et modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit,) necessario aeque ac paregoricorum usus, atque ob easdem plane rationes, debet conferre.

Nonnunquam die 8vo sanguis e brachio copiose extrahendus. Aurae etiam liberiori [aeger][g] exponendus.

Non quod pustulae recedant perit aeger, sed quod facies non turgescat.

[59.] Non haec ita velim intelligi ac si in qualibet phrenitide Variolis superveniente (cum nullum hic symptoma frequentius occurrat,) venae-sectionem statim suaderem; sed in illa tantum quae ideo accidit quia facies non turgescit, in Distincto scilicet genere, et pustulis copia satis magna comparentibus; vel ubi, ob regimen admodum calidum et cardiacorum usum, sanguis adeo efferus est, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat donec medicamentis paregoricis, et reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit. Cum enim[h] ita se res

In quo Variolarum genere, et quo in casu phrenitis venae-sectionem indicat.

[b] *velis remisque*] i. e. *summa vi:* cf. Erasmi *Adag.* i. 4. 18.

[c] *jam—auxiliis*] *nullo jam alio auxilio* ed. '76.

[d] *vel—vel*] om. ed. '76.

[e] *liber.*] *e brachio satis larga quantitate* ed. '76.

[f] *aurae exponendo*] *expon. aurae liberiori* ed. '76.

[g] [*aeger*] om. edd. '76, '85.

[h] *Cum enim &c.*] Haec habent edd. '66, '68 post *colant* in § 40, praemissis quae sequuntur:—*Sed ut ad rem redeamus: si venae-sectio prudenter adhiberi*

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

habent[i], Medicus ad conscientiam suam potius quam ad[j] incertam famam se componens, vel sanguinem[k] (ut ante dictum,) detrahere debet, vel ut aeger aëre liberiori refocillctur praccipere. Quod[l] ut satis efficeretur, saepe[m] mihi visum est in tali agone phrenetico[n] ut aeger lecto aliquantisper exurgeret; quo facto plures a morte liberavi. Praeter ista vero quac oculis ipsus usurpavi, innumera sunt illorum exempla qui his modis quasi[o] Orci faucibus erepti sunt[p]. Phreneticorum enim nonnulli[q], nutricum curam fallentes[r], (miris[s] scilicet artibus utuntur homines ita affecti,) atque e lecto dilapsi[t], aëris frigori semetipsos ctiam noctu exposuerunt; alii frigidam vel[u] furtim vel raptim nacti, vel etiam[v] precibus a nutrice emendicatam[w] hauserunt, adeoque felici errore salutem jam plane desperatam consequuti sunt.

Phreneticorum exempla suadent ut aëre liberiori isti refocillentur.

[60.] Unicam hic loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi cujus res agebatur. Is nempe[x] Bristolium profectus, juvenis adhuc inque ipso aetatis flore, circa mediam aestatem[y] Variolis[z] correptus est, iisque paulo post[a] phrenitis accessit: nutrix in urbem ingressa, interim aegrum suum aliorum curae commisit, mox nempe reditura. Verum dum paulo diutius moratur, aegrotus (ut astantibus visum cst,) interea[b] moritur. Astantes et anni tempestatis[c] et

Historia miranda cujusdam pro mortuo expositi, et eo pacto convalescentis.

nequeat, sive ob opprobrii metum, sive quod aeger vel nondum attigit aetatis suae florem, vel eundem praeteriit; reliquum est ut jubeamus (ne fervor ille, sub quo laborat, quovis modo augeatur, atque adeo ut non aliter in lecto cubet, quam sanus solebat,) ut locus in quo decumbit (modo tempestas anni temperatior adsit,) accenso igne non calefiat; ut cerevisiam tenuem pane tosto solum leviter tepefactum bibat; ut polentas avenaceas interdum sorbeat, et pomis coctis, aliisque id genus vescatur. Verum non permiserim ego, ut medicamentis ullis (nc quidem posseto cum cornu cervi parato,) utatur. Ebullitio autem illa hoc pacto sua sponte gradatim minuetur ut symptomata cessabunt, priusquam aliquid inde mali nascetur, modo sic tractetur aeger uti jam suasimus; dummodo sanguis non usque adeo efferus est, atque ultra omnem modum evectus, ut ne quidem inducias ferre velit, dum haec fiunt. Nam si ita &c.

[i] *habent*] *habcat profecto* edd. '66, '68.

[j] *ad*] om. edd. '66, '68.

[k] *sanguinem &c.*] *sanguinem emittere, vel medicamentum aliquod, non temperatum duntaxat, sed et paulo magis, aut etiam* impense *refrigerans, exhibere debet, vel etiam aëre liberiori aeger refocillandus*, edd. '66, '68.

[l] *Quod—usurpavi*] om. edd. '66, '68.

[m] *satis effic. saepe*] *effic. satis* ed. '76.

[n] *in—phren.*] om. ed. '76.

[o] *quasi*] *ab ipsis quasi* edd. '66, '68.

[p] *sunt*] *fuerunt* edd. '66, '68.

[q] *Phren. enim nonn.*] *nonn. enim* edd. '66, '68.

[r] *fallentes*] *dum phrenitide detinerentur* add. edd. '66, '68.

[s] *miris—affecti*] *miris enim artibus ejusmodi homines saepe utuntur* edd. '66, '68.

[t] *dilapsi*] *fugitivi* edd. '66, '68.

[u] *vel*] *aliquando vel* edd. '66, '68.

[v] *etiam*] om. edd. '66, '68.

[w] *emend.*] *—cantes* edd. '66, '68.

[x] *nempe*] *aliquando* add. edd. '66, '68.

[y] *circa med. aest.*] om. edd. '66, '68, '76.

[z] *Variol.*] *ibidem* add. edd. '66, '68.

[a] *post*] *postea* edd. '66, '68.

[b] *interea*] *temporis* add. edd. '66, '68.

[c] *tempest.*] *quae fervidior erat* add. edd. '66, '68.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

habitus aegri (crassi scilicet atque corpulenti,) rationem habentes, ne oleret[d] cadaver, e lecto sublatum ac nudum mensae imponunt, linteo superstrato; nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat, tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quaedam vitae indicia conspicari sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit; adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid satagens, aegrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

In Variolis Confluentibus, si aeger die 11mo a saliva jam viscidiore paene suffocetur, gargarismate vel etiam emetico fortiori sublevandus est.

[61.][e] Sed ut ad propositum revertar: proximo loco, si in Variolis Confluentibus saliva eo usque excocta sit et viscida ob calorem praecedentem ut tantum non suffocetur aeger, (quod undecimo, ut supra [§ 14.] diximus, die non insolens est,) gargarisma necessario in usum trahatur, et ut saepe die nocteque syringa in fauces sedulo injiciatur, serio imperandum. Componatur vero illud e cerevisia tenui, vel aqua hordei, cum melle rosarum. Vel sequens[f] usurpari poterit:—

[*Form.* 21.][g] ℞ Corticis Ulmi drachmas sex,
Radicis Glycyrrhizae semunciam,
Passulas enucleatas viginti,
Rosarum Rubrarum pugillos duos;
Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibram; in colatura dissolve
Oxymellis Simplicis,
Mellis Rosarum, ana uncias duas;
Misce; fiat gargarisma.

Quod si aeger rite fuerit tractatus, ptyalismus, etiam cum jam coeperit imminui, ita pulchre suo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profecto ubi eo res rediit ut aeger singulis momentis a suffocatione periclitetur, stupore obrutus, et spiritu fere undiquaque praecluso, non satis tuto huic remedio fiditur. Aegro ita ad incitas[h] redacto emeticum peropportune ac feliciter nonnunquam exhibui ex infusione croci metallorum, sed dosi paulo majori, (scilicet ad sesquiunciam,) quando ob eximiam qua laborat aeger stupiditatem minor dosis haudquaquam operabitur, atque interim

[d] *oleret*] *foeteret* edd. '66, '68.
[e] Reliqua hujus cap. desunt in edd. '66, '68. Cf. sup. p. 132. n. *j*.
[f] *Vel sequens &c.*] om. ed. '76.
[g] Cf. form. 180.
[h] *ad incitas*] i. e. *ad summum periculum:* v. Interpp. ad Plauti *Poen.* iv. 2. 85, *Trin.* ii. 4. 136; Erasmi *Adag.* iv. 7. 67.

eos exagitando humores, quos nequeat educere, aegrum in magnum vitae discrimen conjiciet. Sed[1] neque huic remedio satis fidere possimus, atqui (quod vere dolendum,) aliud adhuc certius desideratur ad truculentissimum hoc symptoma debellandum, quod solum ac suo Marte eos fere omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum specie die undecimo intereunt.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

[62.] Caetera quae in hoc morbo accidunt symptomata, ut praecaventur ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam tolluntur; exempli gratia, ut phrenesis [§ 23.] antedicta, a nimia cerebri excalefactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eadem methodo et comati (quod alteri contrarium prorsus videtur symptoma, et ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores a sanguine, regiminis ac medicamentorum calidorum usu attenuato, magna copia ac vi illic impelluntur,) facile occurritur.

Coma etiam sanguinis contemperatione ac ventilatione curatur; ut et maculae purpureae.

[63.] Eadem hac sanguinis contemperatione et maculas purpureas vidi sublatas: sed neque hac neque alia methodo quacunque, vel mictum sanguinis, vel violentam ejusdem e pulmonibus eruptionem adhuc sufflaminare potui; utraque vero haemorrhagia haec (quatenus mihi hactenus observare licuit,) indubie mortem praenuntiat.

Mictus sanguineus, et sanguinis e pulmonibus eruptio ubique mortem praenuntiant.

[64.] In urinae suppressione, quae juniores ac vegetos nonnunquam incessit, (a confusione scilicet magna et spirituum ἀταξίᾳ ejusdem excretioni subservientium, ob sanguinem et humores nimio fervore agitatos,) omnes diureticorum tribus in auxilium accersivi; sed nihil aeque feliciter hic mihi cessit atque e lecto eximere aegrum, qui postquam adstantium manibus suffultus cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam satis copiose reddet, haud parvo cum levamine. Testes hic possim compellare Medicos quosdam e familiaribus meis, qui in hoc casu ex meo consilio idem fieri praeceperunt, neque eos fefellit eventus.

Urinae suppressioni quo pacto occurri potest.

[65.] At vero quae a materiae Variolosae repercussione ob frigus extremum vel evacuationes indebite factas proveniunt symptomata, usu cardiacorum et conformi regimine sunt tollenda; qui tamen non ultra spatium quo ista perstant continuandus. Horum praecipua sunt pustularum depressio seu procidentia, et diarrhoea in Variolis Discretis; neque enim in

Pustularum depressio, et

[1] *Sed—intereunt*] om. ed. '76.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

diarrhoea in Variolis Discretis medicamenta cardiaca postulant.

Confluentibus vel pustularum depressio mali quidquam ominatur, cum ea sit morbi natura; neque diarrhoea infantium iisdem laborantium, cum salutem ista adferat, non periculum. In utroque hoc casu potio cardiaca ex aquis stillatitiis appropriatis, cum diascordio, laudano liquido, etc. jure optimo concedetur; idque non tantum ad dicta symptomata submovenda, sed quolibet morbi tempore, si aeger de cordis dolore atque aegritudine conqueratur. Sed (ut verum loquamur,) symptomata hujus generis oppido rara sunt, si cum illis conferantur quae extremorum alteri (exitiabili magis, licet minus culpato,) debentur. Et quidem opinor rumorem illum qui de crebra pustularum retrocessione invaluit, ex eo natum esse, quod qui earundem depressionem in genere Confluentium observaverint, illam pro materiae Variolosae ob susceptum frigus recessu habuerint, cum nihil sit hic praeter morbi morem: atque in genere Distincto idem suspicantur, quia scilicet pustularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cum non satis attenderint ad tempus illud quo Natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

Unde natus videtur rumor de crebra pustularum retrocessione.

Post morbum atrociorem sanguis quare e brachio extrahendus.

[66.] Aegro jam convalescente, pustulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit, (circa diem nempe primum et vicesimum,) sanguinem e brachio extrahendum censeo, si morbus fuerit vehementior; cum inflammatio quam sanguini impresserunt Variolae, sive adultus fuerit aeger sive infans, non minus venae-sectionem indicet, quam colluvies quae eidem accrevit, catharsin: quod satis liquet, tum a sanguinis colore qui post atrociorem morbum educitur, pleuriticorum sanguini omnino similis, tum etiam a magnis istis inflammationibus quae post morbum hunc in oculos decumbunt, aliisque diris sanguinis excalefacti et a morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancratice valebant, postea cum humoribus calidis acribusque in pulmones aut aliam aliquam partem depluentibus per reliquam vitam omnem confligunt. At si pauciores extiterint pustulae, phlebotomia non opus erit. Post venae-sectionem catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Aeger ad 3 vel 4 vices purgandus est.

Crurum tumor, sponte non facessens, quo modo tolli debet.

[67.] Adhaec, aegro a Confluentibus Variolis jam diu liberato, et e lecto quotidie surgenti, nonnunquam accidit crurum tumor ferus ac molestus, qui tamen vel sponte facessit post venae-sectionem et catharsin, vel usu herbarum emollien-

tium ac discutientium (quales sunt malvae, folia verbasci, sambuci, lauri, cum floribus chamomillae et meliloti,) in lacte coctarum facile fugatur. Atque haec de historia et curatione Variolarum, quae per duos hosce annos grassatae sunt, quas, ut ab aliis speciebus quae insecutae sunt dirimam, *legitimas* appellare libuit.

VARIOLAE REGULAR. ANNORUM '67-'69.

Quae sequuntur ea sunt de quibus dixi sup. pp. 120, 135, 139, 141. Inc. Sect. iv. in edd. '66 (p. 123), '68 (p. 127), sic:—

"Quandoquidem in more positum est, ut qui de Febribus disseruere, Variolas etiam, et Morbillos attingant, ego iisdem quoque vestigiis insistendum arbitror, sed utrumque morbum sub Variolarum capite complectar; partim brevitatis causa, partim quoniam uterque eandem curationis methodum sibi vendicare videtur, quantumcunque discrimen ex natura sua propriisque rationibus admittant, de quo jam non libet quicquam disputare.

"Existimo itaque Variolas morbum esse sanguini superinductum, novum quendam statum quasi affectanti. Est enim sanguis humanus luxuriantis cujusdam ac praedivitis naturae liquor, multosque in se succos opulentos complectitur, adeoque per totum vitae curriculum in eodem statu rarissime persistit; verum deposito (tanquam exuviis,) nativo genio, atque contextu, semel saltem in vita, insignem aliquam mutationem subire aptus natus est, novamque (ut sic loquar,) *formam* induere. Atque haec mihi de his rebus saepe meditanti, non inidonea ratio visa est, cur illorum sanguis, qui nondum hanc mutationem passus est, eandem tam facile subeat: levissimo enim impulsu illuc inclinat, vel ex ipsis effluviis ex aegrotantium sanguine transmissis; non secus ac poma, quae ipsa matura sunt, etiam ea quae in vicinia reperiuntur in eandem conditionem perducere solent. Atque idem in multis aliis corporibus cernere est, quae vel junctis superficiebus, vel influxu quodam e longinquo se invicem afficiunt; et licet pleraque illorum sanguinea massa (quae tenerior est, atque εὐμετάβολος,) multo minus ad mutationem prona videantur, utrinque tamen ad similitudinem accedunt ac si eandem appeterent. Et quidem hac ratione contagiosam hujus morbi naturam non minori saltem verisimilitudine declarare licet, quam ea quae ex ejusdem malignitate adduci solet; quin et multo melius nodos illos explicat, quos nectere sibi videntur, qui Variolarum causam in malignam aliquam, atque venenatam materiam in sanguinis mole hospitantem, atque ab eadem expulsam, rejiciunt. Neque enim video qui fiat, ut, momento quasi temporis, sanguis alicujus, quem mox ista contagie affectum supponemus, tanto purulento illius materiae apparatu instructus sit, quantus in hoc morbo secernitur. Uti nec illud mente assequor, siquidem contagium a maligna aliqua causa suggeratur, quamobrem is, qui illo afficitur, atque e morbo suo convaluit, postmodum novi contagii non tam capax sit, atque antea fuerat, ex *Variolatorum* (ut sic dicam,) convictu. Certe in aliis morbis ex maligna aliqua causa dependentibus id quotidie cernimus; qui enim cum foemina rem habuerit lue venerea inquinata, non minus, etiam postquam semel atque iterum ex isto morbo convaluerit, in eundem proclivis est, quam si nunquam hactenus eo detentus fuisset. Neque vero nescio, qui Variolas aliquando passi sunt, nonnunquam in easdem denuo prolabi; sed nempe rarius hoc contingit, quam ut causae nostrae quicquam incommodi afferre possit; universim enim loquendo, qui semel Variolis defunctus est, de futuro tutus ab earum incursu reputatur. Materiae autem excretae impuritas foeditasque in hoc morbo, praesertim quando tempestate autumnali invaserit, spectari solita, non magis malignam atque venenatam illius naturam significat, quam ejusdem contagiem id significasse jam diximus: sanguis enim coepta hac immutatione renovationem sui moliens, ex propria massa particulas ejusmodi selegit, quae tametsi cum tota mole aequabiliter commistae, satis purae fuerunt, nunc tamen aggregatae, novumque contextum adeptae, corruptelae speciem induunt; non aliter quam (ut alibi dictum est,) ventriculo ingestorum partes aliquae, postquam in corpore nostro μεταβολήν subierunt.

"Porro neque illud malignitatem Variolarum satis arguere videtur, quod

CAP. III.[k]

Febris Continua annorum[1] 1667, 1668, *et partis* 1669.

Jam ut de Febre illa dicam quae durante variolosa hac constitutione dominabatur, et cum variolis ingressa, stetit cum

[k] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. [1] *annorum &c.*] *hujus Constitutionis* ed. '76.

---

secreta materia tam profunda vestigia, dum per carnes viam sibi facit, in corpore nostro relinquat, (in autumno praecipue, atque hiemis initio, quibus temporibus altius illa stigmata Variolae nobis inurere solent,) cum idem plane effectus ex cujusvis fere ulceris pure consequatur. Atque quo luculentius adhuc pateat non particulas aliquas venenatas in sanguine praeexistentes, eundemque ad sui propulsionem irritantes, hujus morbi veram causam esse, sed ipsum sanguinem, mutationes istas affectantem, eo quo dictum est modo; saepe observare licet, quosdam ex hoc morbo, etsi profundis vestigiis non omnino deformes, tota tamen vultus specie, ejusque lineamentorum ductu, quasique ipsius corporis fabrica, eousque immutatos fuisse, perinde ac si Variolarum interventu perfectam quandam renovationem totius massae Natura designasset.

"Verum sive haec ipsa, de qua locuti sumus hactenus, de Variolarum ortu sententia (quam neque novitatem affectans amplector, neque cui ab aliis meliora edoctus pertinaciter adhaerebo,) verisimilior sit, sive alia aliqua ratione commodius explicari possit, non magnopere pugnabo: profecto enim curandi indicationes eaedem semper manebunt; adest enim semper materia quaedam, quae separari debet, atque expelli, quorum utrumque nisi fiat, actum est de vita aegrotantium.

"Quapropter" &c. (cf. § 30.)

Quae sequuntur in edd. '66 (p. 150), '68 (p. 154), § 51 fere respondent:—

"Si ptyalismus in hoc morbo supervenerit, (quod saepe in adultis post calidius regimen et cardiaca contingere cernitur,) bona omnia sperare licet. Certe plerique ita male tractati huic symptomati salutem suam acceptam referunt. Morbus enim a via naturali, qua se expurgare tentaverat, digressus, novam hanc molitur, per salivationem scilicet; proindeque dehinc minus de pustulis curandum est, sed spectanda potissimum est expuitio, conandumque ut quam laudabili more succedat. Cavendum etiam ne ptyalismum hunc quovis modo impedias aut interturbes. Quamobrem a gargarismis, sub quocunque praetextu, abstineatur; quorum usu mortem aliquando illatam observavi, dum sputum alias exiturum inhiberent. Solum hic cerevisiam tenuem leviter calfactam admiserim, qua (si opus fuerit,) aegrorum ora abluantur.

"Pustulis exarescentibus ac deciduis, aeger sedulo purgandus est, praesertim post Variolas autumnales.

"Jam ut calcata" &c. (cf. § 42.)

Extant quae sequuntur in ed. '66 (p. 151), post § 51. vide p. 135:—

"Nunc vero (ut vestigia jam calcata repetam,) rem totam sic paucis expedio. Si filius meus unicus[1] (cujus ego salutem ac vitam vel ipsis Indiarum opibus longissime praepono,) ex hoc morbo aegrotaret, hoc fere modo, nisi forte quidpiam insolens atque extra ordinem interveniret, eundem tractari juberem. Et primo quidem, illum non decumbere paterer antequam pustulae prodirent. Dein, illis jam apparentibus, non sinerem ut intensiori caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumberet, quam quibus in prospera valetudine uti solebat; accenso interim, non nisi hyeme incumbente, ipsi usitato foco, sed non nimis luculento[2]. Porro, nollem ut brachia semper stragulis accurate cooperta detineret, aut in eodem loco semper jaceret, nempe ne sudores copiosius erumperent, quos ego tum rationibus jam supra allatis, tum ipsa experientia fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo (praesertim in adolescentibus,) accidere posse. Vellem itaque ut liber in lecto jaceret, locumque subinde commutaret.

"Ad diaetam quod attinet, non impedirem, quo minus tenuiorem cerevi-

[1] Cf. inf. p. 152. et inf. iv. 6. 12.
[2] Cf. § 46.

iisdem ceciditque: ita se hic res habuit. Doluit aeger in regione quae cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo praeter hanc Febrem et hanc speciem variolarum[m]. Capitis dolor et calor totius corporis, ut

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '67-'69.

Describitur haec Febris.

[m] Cf. sup. c. 2. § 2.

---

siam, tosto pane paululum tepefactam, interdum biberet, quem nonnunquam etiam degustaret pro suo arbitrio. Uteretur etiam jusculis avenaceis, aliisque quae neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent[3]. Quinetiam vulgarem illam rusticamque diaetam non admodum improbarem, nempe ut lacte cum pomo cocto et contuso vesceretur; modo cautum sit, ut eo per vices utatur, et modice, dempto etiam lactis frigore. Atque haec sunt omnino quae in hoc morbo fieri imperarem, donec decurso stadio jam declinaret, aegrumque purgationi opportunum sisteret.

"Verum objiciet aliquis fortasse, Quorsum itaque tot verba de hac re facta sunt, quandoquidem duabus voculis totum negotium confici poterat, nempe *Nihil agendum?* Cui sic respondeo, me quidem non illibenter hoc molesto opere supersedere potuisse, nisi quod sententiam meam hactenus expositam inter duas, easque diversas et oppositas medendi rationes (quarum utraque pari fere imperio inter mortales potita est,) collocatam repererim; tum eorum videlicet, qui venae-sectionem tanquam necessariam imperant, et subinde medicamentis etiam refrigerantibus ad reprimendam sanguinis ebullitionem nimiam uti solent; tum aliorum, qui cardiacorum usum vehementer inculcant, et calefacientis regiminis: nimirum Naturam (ut opinantur,) ducem secuti, dum morbi malignitatem a centro corporis ad ejusdem peripheriam protrudere nituntur. Sed profecto sententiam nudam nullisque rationum fulcris subnixam in medium protulisse, nimis absurdum videbatur; sicut e contrario animi mei sensa dissimulasse parum in se probitatis habere existimabam, cum persuasissimus sim, ingentem hominum vim ob utramque praxim (prout illae dudum obtinuerunt,) interemptam fuisse. Interim lubens fateor (idque in praecedenti tractatu probasse satis mihi videor,) in hoc morbo nonnunquam exquisitissimam seduli ac prudentis Medici operam requiri, qui pro re nata tum huc tum illuc inclinando, et quasi scenae inserviendo, Naturae negotium adjuvet: quanquam hoc ipsum non alibi forsitan fuerit necessarium, quam ubi cura morbi ex ejusdem Naturae manibus quasi erepta pridem fuit, aegerque male atque imperite tractatus, Medico nondum consulto aut accersito.

"Unicam hanc" &c. (Cf. sup. ii. 2. 48.)

[3] Cf. § 42.

Quae sequuntur extant in ed. '68 (p. 157.) post § 46:—

"Quod ad therapeiam attinet, ego ante diem quartum ad eruptionem promovendam nec medicamentum ullum exhibere, nec regiminis legem aegroto imponere consuevi; quippe quo lentiore gradu vesiculae effloruerint, eo plenior ac perfectior fiet separatio, nec (praecocium fructuum instar,) velocitatis laudem praecipiti marcescentia corrumpent. Die modo dicto cardiacum aliquod blandius unica saltem vice exhibitum[4], Naturae expulsionem molienti non inutiles feret suppetias. Ab eo tempore lactis tepidi haustulum croco modice tinctum, mane ac vesperi, donec pustulae ad debitam molem ac maturitatem pervenerint, sumi jubeo. In hoc vero morbi statu, quoniam putrida μιάσματα ob exhalationem, pustularum incrustatione impeditam, facile introrsum resiliunt, adeoque mortem brevissimo temporis spatio quandoque asciscunt, (prout ego aliquando expertus sum,) idcirco hic cardiacum aliquod temperatum horis matutinis ac vespertinis, donec exuviae decidere incipiant, propino. Mihi ante omnia se probavit vinum Malacense croci tantillo tinctum, ac ad cochlearia quatuor vel quinque exhibitum. Ubi jam pustulae omnes deciderint, instituenda est semel atque iterum purgatio, praesertim incumbente autumno: plurimas enim relinquit hic affectus in sanguine ac visceribus sordes, faecundum deinceps aliarum aegritudinum seminarium. Quod ad medi-

[4] Cf. § 44.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '67-'69.

etiam petechiae, satis manifesto indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat; lingua sanorum similis non raro comparuit, nisi quod quandoque albida, sicca rarissime, nunquam vero nigra. Aeger in spontaneos eosque effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis et regimine provocabantur isti, periculum erat ne mox phrenitide corriperetur. Petechiarum insuper numerus augebatur, atque alia symptomata adhuc efferabantur[n] omnia. Urinae separatio, quae satis videbatur laudabilis vel ab initio, spem faciebat salutis; neque tamen aeger magis exinde in melius proficiebat, quam post *διαφόρησιν* de qua prius diximus. Si minus recte tractaretur hic morbus, diutissime protrahebatur plerumque; neque crisi aliqua facta, nec sponte (more aliarum febrium,) desinens, sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi mors intercederet. Ptyalismus quandoque

[n] *efferab.*] sic ed. '76, *effereb.* ed. '85.

---

camenta illa attinet quae deformia pustularum vestigia praevertant, ego certe de his non admodum fui sollicitus, ad summam rei, aegrorum nempe vitam, tutandam magis attentus. Neque vero Variolae vernales et quae aestatis initio accidunt, hanc injuriam valde minantur; raro enim profundiores cicatrices relinquunt: quae autem aliis anni tempestatibus occurrunt, ingenti periculo detentum minoribus hisce curis animum meum liberant. Eos autem qui oris gratiam tectam sartamque cupiunt hoc unum admoneo, ut ab omnibus oleis, axungiis, linimentis, aliisque id genus defensivis, prorsus abstineant; quandoquidem multiplici observatione didici ea deformitatem (quae alias in summo Variolarum squallore vix notabilis fuisset,) longe faediorem reddunt, nam dum humiditate sua ulcusculorum desiccationem retardant, fit ut hac mora sanies in iisdem contenta profundiores foveas excavet.

"Atque hoc plane ritu filiolum meum Guilielmum Sydenham (cujus ego salutem ac vitam vel ipsis Indiarum opibus praepono[5],) si ex hoc morbo aegrotaret, nisi forte quidpiam insolens atque extra ordinem interveniret, tractari juberem. A me autem in hisce tradendis ea impietas longissime abest, ut cujuspiam mortalium credulitate ad perniciem humano generi etiam post mea fata inferendam abutar. Enimvero quam prope infinita hominum vis fortiorum cardiacorum usum ac calidiorem custodiam suis funeribus luat, quotidiana testatur observatio. Cujus quidem instituti noxa in juvenes vegetos ac robustos imprimis cadere consuevit, utpote quibus, in lecto detentis ac multiplici tegumentorum pondere obrutis, mox copiosus sudor oboriri solet, qui a clinicis mulierculis, malignitati (quae fortasse in hoc affectu nulla est,) exhalandae intentis, praepostera sollicitudine aliquandiu productus, tandem circa diem octavum (quemadmodum multoties animadverti,) sponte sistitur, nulla calidissimorum pharmacorum opera revocandus; aeger autem deinde in molestissimam inquietudinem, summeque querulam anxietatem, mox in copiosam mictionem incidens, paulo post fato succumbit. Sane fidenter affirmo paucos admodum juvenes hoc ritu tractatos unquam evadere solere, nisi quos forte superveniens ptyalismus aut copiosa narium haemorrhagia veluti ex ipsis Orci faucibus eripiat. Contra vero, morbus hic, quem tanquam valde exitiosum, et plurimorum interitu funestum aversantur plerique mortalium, levis admodum et benignus cursum suum, nec aspectu adeo foedum, nec eventu tristem, peragit, si methodo hoc minime operosa tractetur.

"Verum objiciet" &c. (v. sup. p. 151.) usque ad *consulto aut accersito.*

[5] Cf. p. 150. et inf. iv. 6. 12.

Febris Contin. Annorum '67-'69.

satis copiosus sub finem accedebat, (si nempe nulla insignior praecesserat evacuatio, atque aegro julapia refrigerantia imperata fuerant,) quo quidem, si neque evacuationibus neque usu medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra spem omncm fugam sibi quaerebat.

Ejusdem cum variolis prosapiae omnino fuit;

[2.] Ut vero Febris haec ab ista aëris constitutione epidemica pendebat quae eodem tempore variolas producebat, ita profecto dicta Febris, si non eadem plane esset, ejusdem fere cum illis naturae atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodo symptomatis istis, quae eruptionis vel consequcntiae vel effecta erant necessaria. Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quae cordis scrobiculo subjacent si manus admoveretur, linguae item color, urinae consistentia, etc.; sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant; propensio itidem, quam habcbat hic morbus quotics in flammam vehementiorem assurgeret, se pcr ptyalismum exonerandi, eadem prorsus erat atque in variolis hisce, quoties scilicet confluebant; cum insuper haec Fcbris eo praccipue tempore saeviret, quo latius quam unquam alias (quantum ego observavi,) hic locorum grassabantur variolae, nemini dubium esse potest quin ejusdem omnino sint prosapiae. Id certo scio, phaenomena practica omnia quae curationem respiciebant eadem plane fuisse in utroque morbo, exceptis istis quae variolarum eruptio ejusque effecta in isto morbo indicabant, quae, eum nulla esset in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abunde constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi est venia (non quod nova rerum nomina affectem, quae perinde mihi sunt invisa atque illi cui maxime, sed ut hanc Febrim a caeteris distinguam,) ut istam, a similitudine quam cum hac variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

methodo tamen eadem qua illae curari non debuit.

[3.] Utut vero Febris dicta variolas refercbat, nemo tamen sanus eadem illam methodo debere curari facile sibi persuaserit; cum in his, mediantibus abscessulis particulae inflammatae in habitum corporis amandentur eliminenturque, in[o] hac Febre autcm non nisi per salivationem ejiciantur. Qui cnim in morbi principio manabant sudores profusi, sympto-

[o] *in—ejic.*] om. ed. '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '67-'69.

Natura hic evacuationem per ptyalismum designasse videtur. Unde oritur diarrhoea, tam in hoc morbo, quam aliis inflammatoriis.

matici erant, non critici; cum Natura non aliam hic evacuationem videretur designavisse, quam salivationem; quam tamen ipsa eadem Natura pervertit ut plurimum, vel diarrhoea, quae saepissime a radiis inflammatoriis per arterias mesentericas in intestina delatis atque eadem ad excretionem solicitantibus exoritur, (quod etiam in pleuritide usu venit, aliisque febribus inflammatoriis, ob sanguinis particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur satagentium[p],) vel immensis etiam sudoribus, qui morbum hunc pariter cum variolis ex Naturae praescripto ubique comitabantur; quibus, cum symptomatici essent ipsi, salivatio, quae critica alias erat futura, alio derivabatur; ita ut, nisi evacuationem aliam suggereret Ars, ad septimanas aliquot perseveraret morbus, nec (aliarum febrium more,) concoctionem subiret.

In febre constitutionis intermittentibus epidemicae, materia erat crassior, non nisi praevia digestione a sanguine separanda;

[4.] Sed (ut paulo ulterius progrediamur, quo et Febris hujus naturam rectius capiamus, et ea pariter substernamus, quibus indicationes curativae, tanquam immobili fundamento, superstrui possint,) omnino animadvertendum est quod in febre illa, quae in constitutione intermittentibus epidemica vigebat, materia quae a sanguine erat sejungenda tantae erat crassitudinis, ut separari nequiret sine praevia digestione, qua ad debitam evacuationem disponeretur, (determinato scilicet ad hoc tempore,) idque vel διαπνοῇ paulo pleniori, vel dejectionibus criticis; ita ut id tantum negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in symptomata periculosa assurgeret atque ebulliret, neque ex altera ita parum effervesceret, ut materiae inimicae exterminandae impar prorsus esset; cum febris Naturae instrumentum fuerit ad hujus secretionis opus dedita opera fabricatum.

[5.] Quin et in peste materia aliqua reperiebatur a sanguine segreganda; sed, cum subtilissimarum fuerit partium et maxime inflammabilium, (ita ut quandoque, ubi summe exacuerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent,) ictu oculi per eum trajiciebat, nec nisi in glandula aut parte aliqua externa sistebatur, ubi irretita carnes circumjacentes primo in inflammationem, postea in apostema, pertraxit. Est autem apostema Naturae machina, qua ista quae carnibus infesta sunt amolitur, sicut febris ejusdem est machina ad difflanda

[p] *satag.*] *atque in auras facessant* add. ed. '76.

ea quae sanguinem male habent. Quo in casu Medicorum est evacuationem materiae pestilentialis, quam per hos abscessus Natura molitur, prout decet, regere; nisi forte quis magis consultum esse putaverit aliam aliquam evacuationem substituere, quae magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certius obtemperaverit, quam illa Naturae. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda variolarum materia, licet ea species sit inflammationis pinguioris ac magis crassae, quae per pustulas ubique sparsas ejicitur, carbunculorum loco ac bubonum, etc.: atque in hoc etiam casu indicationes curativae eo sunt dirigendae ut naturalis[q] per pustulas evacuatio rite administretur. [6.] Jam vero, cum in hoc Febris inflammatoriae genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi praevia digestione egerenda, (sicut in febre superius descripta,) incassum ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujusmodi digestionem; quinimo e contra, haud leve est periculum, ne, huic viae insistentes, stimulos addamus morbo, cujus *esse* in inflammatione plus satis violenta consistit: atque porro, cum Natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in febre pestilentiali et variolis fieri cernimus, (utut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat,) necessario in hoc stabit rei summa, ut sedetur inflammatio evacuationibus et medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris curationem aggressus sum, quae methodo hac haud difficulter expugnata fuit.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '67-'69.

In hac non item.

[7.] Ad aegrum accersitus, mox sanguinem e brachio educendum curavi, modo nimia debilitas, praesertim vero provectior aetas, non contra-indicaret; et venae-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis enema e lacte et saccharo, vel simile, injiciendum praecepi; praescripsi et julapium sequens, vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum:—

CURATIO.

[*Form.* 22.][r] ℞ Aquae Portulacae,
[Aquae] Lactucae,
[Aquae] florum Paralyseos, ana uncias quatuor,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violacei unciam unam;
Capiat uncias tres quater vel quinquies in die, et ad libitum.

[q] *naturalis*] *Naturae* ed. '76. [r] Cf. formm. 106, 158.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '67-'69.

Serum lactis, aquam hordei, et similia ejus farinae, pro potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam hordeacea, avenacea, panatellam, poma cocta, etc.; jusculis vero e carne pullorum, vel alia quacunque, interdixi.

In hac Febre, aliisque morbis inflammatoriis, phlebotomia et refrigerantia parum prodesse solent, si aeger in lecto indesinenter se contineat.

Aeger in hoc morbo a sudoribus non levabatur, sed inde pejus habuit.

[8.] Prae reliquis omnibus edixi ne se in lecto assidue contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidie; quando observaverim in hac Febre (uti etiam in pleuritide, rheumatismo, aliisque omnibus morbis inflammatoriis, in quibus abigendis venae-sectio et refrigeratio primas obtinent,) medicamenta summe refrigerantia, et repetitam saepissime phlebotomiam, ne hilum prodesse, dum interim aeger lecto indesinenter affixus ejus calore torreatur, aestate praesertim. Quocirca nec sudores, quibus subinde diffluebat aeger, ab hac methodo refrigerandi, tum medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant. Etsi enim, sumpta a plerumque juvantibus indicatione, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuria pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, qua magistra didici aegrum non modo nihil exinde commodi capere, sed e contra vehementius incalescere; ita ut non raro phrenesis, petechiae, caeteraque pessimi ominis symptomata, mox hujusmodi sudores exciperent, quae non tam a morbi malignitate, quam sinistro regimine, oriri videbantur.

Quibus rationibus ductus authorum plerorumque theoriae hic adversatur.

[9.] Si e contra dicatur jam laudatam febrium curandarum methodum authorum theoriae omnimode adversari, qui omnes uno ore pronunciant febrim per διαφόρησιν rectissime ac maxime naturaliter expediri; haec habeo quae pro me militant, praeter certissimae ac constantis experientiae testimonium mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam febrem efflagitant, eos velle sudores qui a praevia digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur; in quo humore elaborando praeparandoque ut per διαφόρησιν eliminetur, Natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimvero longe aliter hic se res habet: aeger enim a primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt; et, si phaenomenis omnino omnibus sit habenda fides, morbus hicce a nudo potius calore et sanguinis aestu, quam ab humore aliquo delitescente, et post de-

Febris haec a nudo potius calore, quam ab humore aliquo e sanguine

bitam concoctionem e sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus hujusmodi humorem digestione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis, reperiri, quorsum attinct Naturae (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostrae,) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel cardiacis provehendo, vel regimine calidiore? cum non minus sudores respiciat quam dejectiones tritum illud axioma, [*Πέπονα φαρμακεύειν καὶ κινέειν, μὴ ὠμά*, i. e.] *Cocta, non cruda, sunt medicanda.* [Hippocr. *Aphor.* i. 22. t. iii. p. 711.[s]]

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '67-'69.

expellendo, pendere videtur.

"Cocta, non cruda, sunt medicanda," tam sudores respicit, quam dejectiones.

[10.] Stante hac constitutione, accersebar ad virum doctissimum, D^num^ Doctorem Morrice, (qui tum temporis Londini; jam Petworthiae medicinam cum laude facit,) hac Febre cum effusissimis sudoribus et frequentibus petechiis laborantem. Consentientibus aliis aliquot Medicis, utrique nostrum familiaribus, vena secta fuit, surrexit e lecto, (absterso primum sudore,) medicamentis et diaeta refrigerantibus usus est, praesentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; et, cum eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

[11.] Sed ad rem: neque etiam diarrhoea, quae Febrim hanc saepissime comitabatur, me a dicta methodo vel latum unguem[t] dimovit; quinimo expertus sum (cum scilicet ab halitibus inflammatoriis e sanguinis massa per arterias mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur,) nihil huic profluvio sistendo aeque conducere atque venae-sectionem, et sanguinis contemperationem, aqua hordei, sero lactis, atque aliis supra nominatis procurandam.

Venae-sectio et sanguinis contemperatio diarrhoeam huic morbo familiarem, prae caeteris sistebant.

[12.] Haec sane methodus optime mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata prae caeteris mihi videtur. Non quod ego nunquam via longe contraria incedentibus spectator interfuerim, adhibitis scilicet cardiacis et calido regimine, aegro nihilominus a morbo saepe liberato, ita tamen ut mihi semper videretur[u] is non mediocre discrimen adiisse, nulla id suadente necessitate. Etenim petechiae, quae aliter perpaucae erant, his modis numerosissimae scatebant; sitis, quae ut plurimum vix molestabat, jam intensius

Regimen calidum et periculosius erat, et pluribus gravabatur symptomatis.

[s] Cf. *Tract. I.* § 27, *Sched. Monit. I.* § 39.

[t] *neque .... vel latum unguem*] i. e. *ne minimum quidem:* cf. Erasmi *Adag.* i. 5. 6.

[u] *videretur*] *videtur* ed. '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '67-'69.

urgebat; lingua, quae alias humida solebat esse, neque a sanorum lingua, nisi quod (ut [§ 1.] diximus,) subalberet aliquantisper, multum abhorrens, sicca in hoc regimine arefactaque, quin et nigra saepe, comparebat. Postremo, illi ipsi sudores, quos cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem ope penitus intercidere: exacta enim per corporis habitum nimis larga seri copia, sanguis humori istiusmodi ulterius suppeditando par non erat; cumque ista, qua dilui debuerat, humiditate in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus aeger, atque in externis partibus constringebatur, omnino praeter Naturae morem quem in hac Febre observare solet; donec tandem sanguis, humiditate ab absumptis mutuata denuo repletus, partim medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recens ingestum, ac cum illo Febrem, a finibus suis pelleret. Quae quidem crisis erat coacta nimis, et nimis periculosa, et (quod adhuc pejus,) rarius etiam contingebat.

Febris haec per salivationem non raro solvebatur; qua oborta, nulla convenit evacuatio.

[13.] Jam vero (ut supra [§ 1.] monuimus,) Febris hujus solutio, ut etiam variolarum, (quae *soror* ejus *germana* merito audiunt,) per salivationem non raro fiebat; quae quidem nunquam non salutaris fuit, ita ut, eadem liberalius procedente, tam maculas revera purpureas, quam Febrim ipsam, evanescere oculis vidi meis. Oborta itaque salivatione, nulla omnino evacuatio convenit, nec quae vena pertusa, nec injecto quae fit enemate; cum ab utraque periculum sit ne humor alio divertatur. At serum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia, necessariam in salivatione elicienda operam navabant; ut e contra cardiaca, et quaecunque alia calefaciebant, materiam inspissando ejusdem eductioni officiebant.

Refrigerantia salivationem promovent, quam reprimunt cardiaca calefacientia.

DIARRHOEA.

Diarrhoea epidemica sine febre, ejusdem cum hac Febre essentiae videbatur; eadem plane habens symptomata,

[14.] Superstite adhuc Febre hac, necdum extincta penitus, anno maxime 1668, Diarrhoea, sine manifesto aliquo febris indicio, epidemice grassabatur; jam enim constitutio ad dysentericam illam accedebat, quae insequenti anno invaluit, ut jam proxime [iv. 1. 1.] dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui febrem esse cum variolosa adhuc regnante, forma tantum diversa, atque alio se symptomate efferentem. Cum enim mihi constaret rigorem atque horrorem hanc etiam Diarrhoeam praecedere solere, atque illam insuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere ex qua solebat ista quae tum depopulabatur Febris, verisimile mihi est visum Febrem hanc

ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc solicitantibus; cum interim sanguinis massa ope hujus diverticuli a malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat atque illaesa, nullo febris visibili signo exterius se prodente. Adhaec, aeger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit; quod quidem symptoma et variolis [c. 2. § 2.] et Febri hujus Constitutionis [§ 1.] accidisse jampridem ostendimus. Idem etiam dolor atque eadem carnium teneritudo saepenumero externe in epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quae in apostemate atque aegri morte demum terminabatur. Quae omnia luce clarius indicabant Diarrhoeam hanc ejusdem omnino naturae fuisse atque essentiae cum illa quae tum dominabatur Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem venaesectio et medicamentorum, diaetae, atque regiminis refrigerantium usus, (quae in febris variolosae curatione usurpasse nos saepe diximus,) in sananda etiam hac Diarrhoea perpetim habuere, utpote quae huic methodo prompte cessit; cum vero alia longe diversa tractaretur, sive exhibitis rhabarbaro aliisque catharticis lenitivis, (ad deturbandos scilicet mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi excretiones putabantur irritasse,) sive etiam astringentibus, ex levi sua natura morbo in exitialem saepissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur, Diem Obeuntium Indices plus satis testantur. Atque haec dicta sunto de morbis epidemicis qui ab hac Constitutione pendebant.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '67-'69.

et parem medendi methodum [postulans[x].]

[x] [*postulans*] *postulat* edd. '76, '85.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.[a]

Constitutio Epidemica partis anni 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672, *Londini.*

1669. Qui morbi ineunte Augusto '69, sunt ingressi.

Cholera Morbus mense Augusto fere finiebatur.

Quare Tormina sine dejectionibus Dysenterias duratione non aequabant.

INEUNTE Augusto anni 1669, Cholera Morbus, immania ventris Tormina sine dejectionibus, uti etiam Dysenteria, quae per decennium jam parcius comparuerat, grassari coeperunt. Cholera Morbus, quem nunquam antehac ita fuisse epidemicum animadverteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra Augusti cancellos stetit, vix in priores Septembris hebdomadas evagatus. Ventris autem Tormina absque dejectionibus ad autumni exitum usque perseverabant, et Dysenterias comitabantur, quibus etiam latius spargebantur illa. Superveniente vero hyeme Tormina ista sine dejectionibus penitus disparebant, nec deinceps infestabant per sequentes annos quibus vigebat haec Constitutio, qua nihilominus Dysenteriae ἐπιδημικωτάτως saeviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quod scilicet Constitutio ista nondum ita perfecte in Dysentericam transierat, ut symptomata illa omnia, quae Dysentericos affligunt, in singulis valeret producere; etenim insequente autumno, cum jam redirent Tormina, nullo non symptomate pathognomonico stipatus incessit morbus. [2.] Inter Tormina haec dejectionibus cassa et Dysenterias jam memoratas, quae ubique populabantur, exoriebatur et novum Febris genus, utrique morbo[b] comes, quae non eos tantum invadebat qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quod nonnunquam (at rarius id quidem,)

[a] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. [b] *morbo*] om. ed. '76.

ventris Tormina admodum levia accederent, nunc soluta alvo, nunc vero astricta; quae, cum illam Febrem quadantenus referret quae morbis praefatis non infrequenter adhaerebat, *Febris Dysentericae* nomine ab aliis distinguenda est; maxime cum (ut mox [c. 4. § 1.] docebimus,) a Dysenteriae genio atque indole in eo tantum recederet, quod dejectionibus istis caruerit quae in Dysenteria indesinenter molestabant, caeterisque iis effectubus quae huic evacuationi necessario debebantur. Appetente jam brumali frigore Dysenteria ad tempus se subduxit, Febris autem Dysenterica magis grassabatur; Variolae etiam, at mitiores et fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

CONSTIT. EPIDEM. ANNORUM '69-'72.

Febris Dysenterica, Dysenteria se ad tempus subducente, magis grassabatur.

[3.] Anno vero subsequente vix dum ingresso, ipso nempe Januario, successere Morbilli, qui indies auctiores facti, nullam fere familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant; atque ad vernum usque aequinoctium sensim invalescentes, ab illo tempore iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, et Julio mense evanuere, non amplius visi per eos annos omnes quibus dominabatur Constitutio haec; nisi quod proximo anno, ea ipsa tempestate qua in praecedente eruperant, rari hac illac dissiparentur.

1670.

[4.] Morbilli isti Variolarum generi, mihi hactenus non cognito, viam sternebant; quas, ut a caeteris distinguam, ob phaenomena irregularia inusitataque a me observata, (quae postea [c. 6.] in earundem historia tradentur,) a praecedentis constitutionis variolis longe distantia, *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericae* compellare lubet. Variolae hae, licet Morbillis longe infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense Julio Febres Dysentericae praevalerent, epidemice incursantes. Approximante vero autumno, (Augusto scilicet,) Dysenteriae postliminio revertebantur, atque omnia pervastabant, etiam inclementius quam praegresso anno desaevientes; hyberno tamen frigori terga dederunt, ut prius. Verum enimvero his fugatis, Dysenterica Febris et Variolae hyemem omnem funestabant.

Morbilli Variolis Anomalis Constitutionis Dysentericae viam sternebant. Quo ordine varii morbi se ostendebant per annum '70;

[5.] At circa initium Februarii anni insequentis, substitutis Tertianis Intermittentibus, uterque morbus rarior prodibat. Dictae Intermittentes, licet non admodum epidemicae, frequentiores tamen erant quam quovis alio tempore observasse me memini, a quo scilicet expiravit constitutio ista quam sibi

1671.

quo etiam, anno '71;

CONSTIT. EPIDEM. ANNORUM '69-'72.

adeo faventem illas habuisse supra [i. 3. 1.] notavimus. Atque hae, pro more intermittentium vernarum, solstitio aestivo vix praeterlapso, omnino evanuere. Incipiente mense Julio, Dysentericae Febres quam praecedentibus annis obtinuerant stationem de novo repetebant; autumno vero aliquantum provectiore, Dysenteria jam tertio regressa est, sed contractior quam anno ultimo elapso, quo ad ἀκμὴν pervenisse videbatur; supervenienti autem hyemi tertium etiam cessit, Febre Dysenterica et Variolis reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

1672. quo item, anno '72.

[6.] Cum vero (ut jam monuimus,) sub ingressu utriusque anni praecedentis morbus aliquis valde epidemicus invalesceret, (Morbilli scilicet exoriente anno 1670, Intermittentes autem Tertianae anno 1671 inchoato,) quorum praedominio ita intercidebantur Variolarum copiae, ut fines suos, praedictis annis ineuntibus, longe lateque propagare nequirent; hac (inquam,) de causa, remoto jam obice, (nempe initio anni 1672,) cum solae dominarentur Variolae, epidemice admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus Julio Febres Dysentericae denuo invaderent, quae redeuntibus jam quarto Augusto Dysenteriis mox facessebant: Dysenteriae vero non pauciores tantum quam prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porro Variolis hinc indeque simul sparsis, haud facile erat dictu quis morbus praepolleret. Existimo quidem ego Constitutionem aëris, ad Dysenterias progignendas minus facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, qua pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus dysenteriae Augusto mense confertim magis trucidabant. Hyems (ut solebat,) Dysenterias ablegavit, sed neque Febrem, nec Variolas. Variolae hic etiam pro more suo, exulantibus Dysenteriis, rerum denuo potiebantur, et per omnem reliquam brumam regnabant; quinimo subsequente vere, ut etiam aestatis initio, huc atque illuc deferebantur, longe tamen mitiores quam pro hoc genere.

[7.] Verum enimvero quaudo assero epidemicorum alterum ab altero, ut clavum a clavo[c], pelli, non statim dico eum, qui pellitur ac cedit, morbum in solidum evanescere, at vero rarius invadere. Durante enim hac Constitutione uterque

[c] *ut clavum a clavo*] cf. Erasmi *Adag.* i. 2. 4; Gaisford, *Paroem. Graec.* in ἥλῳ τὸν ἧλον ἐκκρούει.

morbus reperiebatur, etiam illa tempestate quacum minus ei conveniebat; exempli gratia, Dysenteriae, etsi morbus autumno maxime proprius, unum fortasse aut alium (licet raro admodum,) vere incessebat.

Constit. Epidem. Annorum '69-'72.

[8.] Satis itaque evicimus quod, per integram hanc Constitutionem, subintrante Julio, (qui mensis certissima est febrium autumnalium epocha, uti vernarum Februarius,) Febres Dysentericae grassabantur; autumno vero jam se propius admovente, Dysenteriae (morbus, si accuratius loqui velimus, vere autumnalis,) iisdem succedebant; quas ab hyeme difflatas excipiebant Febris Dysenterica et Variolae; quae quidem Variolae non eam tantum hyemem, sed et subsequens etiam ver, nec non aestatem illi conjunctam peragrabant, donec reverso Julio a Febribus Dysentericis epidemice praedantibus ejicerentur. Atque hae rerum erant vices dum vigeret praedicta Constitutio.

Mensis Jul. certissima est febrium autumnalium epocha, uti vernarum Febr.

Morborum circulus per omnem hanc Constitutionem.

[9.] Observare insuper est, quod, sicuti epidemicorum quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, (augmenti scilicet, status, et declinationis,) ita etiam Constitutio generalis quaecunque, quae huic alterive morbo epidemice producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur, suas etiam periodos habet, quatenus scilicet indies magis ac magis epidemice grassatur, donec ἀκμήν attigerit suam, atque exinde iisdem fere gradibus decrescat, donec tandem penitus exoluerit, alteri Constitutioni locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia ubi primum se ostendit; quae quidem paulatim mitescunt, et in Constitutionis catastrophe tam sunt benigna atque εὐφόρητα quam patitur morbi natura in quo fundantur; quod satis demonstrant Dysenteriae et Variolae hujus Constitutionis, ut mox fusius declarabimus. Hujus Constitutionis morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipsi servarunt ordine.

Uti morbi epidemici in subjectis particularibus, ita etiam Constitutiones generales suas habent periodos.

CAP. II.[d]

Cholera Morbus anni 1669.[e]

Morbus[f] hic, qui (ut antea diximus,) anno 1669 se latius diffuderat quam alio quovis anno, quantum ego observaveram,

[d] Deest hoc cap. in ed. '66; extat in ed. '68 post i. 4. 52: cf. p. 62. Cf. *Process. Int.* c. 24.

[e] *anni* 1669] om. ed. '76.

[f] *Morbus—observ.*] *Febrium symptomatibus quin et Passio Cholerica accenseri*

CHOLERA MORBUS ANNI '69.

eam anni partem, quae aestatem fugientem atque autumnum imminentem complectitur, (unice ac eadem prorsus fide, qua veris primordia hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem cuculus,) amare consuevit[g]: qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subsellii. Malum ipsum facile cognoscitur: adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate et angustia per alvum dejectio; ventris ac intestinorum dolor vehemens, inflatio et distentio; cardialgia, sitis, pulsus celer ac frequens, cum aestu et anxietate, non raro etiam parvus et inaequalis; insuper et nausea molestissima; sudor interdum diaphoreticus; crurum et brachiorum contractura; animi deliquium; partium extremarum frigiditas; cum aliis consimilis notae symptomatis, quae astantes magnopere perterrefaciant, atque[h] etiam angusto viginti quatuor horarum spatio aegrum interimant. Est etiam et Cholera sicca a spiritu flatuoso supra et infra erumpente, idque[i] sine vomitu vel secessu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidisse memini ineunte[j] hujus anni autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrime, et facto quasi agmine, sese obtulit.

Cholerae Morbi descriptio.

Cholera sicca.

CURATIO.

Curatio Cholerae Morbi nec catharticis, nec astringentibus est tentanda, et quamobrem;

[2.] Sedula[k] mentis applicatione et multiplici etiam experientia edoctus, quod, si hinc acres istos humores, fomitem morbi, catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere[l] satagit, cum cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret, et novos insuper excitaret tumultus; et si ex adverso medicamentis narcoticis aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, et invitum humorem detinerem, aeger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubie conficeretur: has (inquam,) ob causas, media mihi via insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem. Mor-

mereatur, non video. Fit enim nonnunquam ut nascenti jam febri aut saltem modico post natam intervallo, iste affectus superveniat; licet eam &c. ed. '68.

g *cons.*] *—suerit* ed. '68.

h *atque—inter.*] om. ed. '68.

i *idque—secessu*] om. ed. '68.

j *ineunte—anni*] *idque ineunte excurrentis anni* 1667 ed. '68.

k *Sedula—diluerem*] om. ed. '68.

l *ignem oleo exting.*] "*Oleo incendium restinguere*, dici solitum ubi quis ea admovet remedia, quae malum magis ac magis exacerbent." (Erasmi *Adag.* i. 2. 10.)

bum itaque[m] hac arte, mihi a multis retro annis comperta ac comprobata, toties quoties in ordinem coëgi[n]. CHOLERA MORBUS ANNI '69.

[3.] Pullus tenerior in tribus circiter aquae fontanae congiis elixatur, adeo ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel[o], defectu ejus, liquoris possetici,) capaciores aliquot cyathos[p] aeger tepide exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem[q] quantitas pluribus enematis successive injiciendis inservit, donec qua per superiora, qua per inferiora, tandem omne jusculum absumptum ac denuo rejectum fuerit. Hisce haustibus, pariter ac clysteribus, syruporum lactucae, violarum, portulacae, nymphaeae, eorumve alicujus, uncia subinde admisceri poterit[r]; quanquam et citra ejusmodi additamenta jusculum ipsum per se rem satis commode exequatur[s]. Ita ventriculo insigni liquoris quantitate saepius[t] onerato atque (ut sic dicam,) *subverso*, ac reiterata enematum injectione, humores acres vel foras eliminantur, vel retusa acrimonia ad debitam temperiem revocantur. [4.] Exantlato hoc eluvionis penso, (quod tres vel quatuor horas sibi vendicat,) medicamentum aliquod paregoricum curationi coronidem imponit. Mihi hoc crebro in usu est :— quo pacto perficitur.

[*Form.* 23.] ℞ Aquae Paralyseos unciam unam,
[Aquae] Mirabilis drachmas duas[u],
Laudani Liquidi guttas sedecim[x];

Misce[y] :

cujus loco narcoticum quodvis officinale succenturiari poterit. [5.] Atque haec quam proposui diluendi humores via multo tutius ac expeditius quam quae vel per evacuantia, vel per astringentia vulgo instituitur, periculosissimo affectui occurrit; quippe cum ab illis tumultus concitatior et ferocior evadat, ac omnia susque deque vertantur; haec e contra[z] hostem in mediis visceribus detineant[a], ac ex advena[b] reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo, praeter periculum ex ejusmodi mora, qua in massam

[m] *Morbum itaque*] *estque* ed. '68.
[n] *coëgi*] *coacta* ed. '68.
[o] *vel—posset.*] om. ed. '68.
[p] *cyathos*] *calices* ed. '68.
[q] *ejusdem*] om. ed. '68.
[r] *admisc. pot.*] *—scetur* edd. '68, '76.
[s] *exequ.*] *—quitur* ed. '68.
[t] *saepius—dicam*] om. ed. '68.
[u] *Aq. Mirab.* ʒj edd. '68, '76.
[x] *Laud. Helmontii gt. xij* ed. '68, *Laud. Liq. gt. xiv* ed. '76.
[y] *Misce*] sic ed. '68, om. edd. '76, '85.
[z] *e contra*] *autem* ed. '68.
[a] *detin.*] *—nent* ed. '68.
[b] "Differt *inquilinus* ab *advena*, quia *advena* non perpetuo habitat, sed brevi migrat; *inquilinus* manendi animo incolit." (Facciol. *Lex.*)

Cholera Morbus Anni '69.

sanguinis tandem humores vitiosi irrepunt, atque mali moris febrim facile accendunt, etiam aegris gravissimi mali taedium procreari[c].

Aegro in extremis fere versante, ad laudanum recta confugiendum est.

[6.] At vero diligenter est animadvertendum, quod, si non accesserit Medicus nisi postquam aeger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquammultas continuatis (puta decem vel duodecim,) fuerit exhaustus, et jam frigescant extrema membrorum; hoc (inquam,) casu, omissis aliis quibuscunque auxiliis, recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum est; quod non tantum exhibendum est urgentibus symptomatis, sed etiam cessantibus vomitu ac diarrhoea mane et sero quotidie repetendum, donec pristinas vires aeger ac sanitatem tandem receperit.

Cholera Morbus, qui quovis alio anni tempore invadit, ab hoc legitimo toto coelo distat.

[7.] Hic morbus, quantumlibet epidemicus, rarissime tamen (quod supra [c. 1. § 1.] dictum est,) Augusti, quo primum coepit mense, terminos excessit; ex quo mihi subest contemplari elegantissimum illud subtilissimumque artificium, quo utitur Natura in epidemicorum natalibus atque ortu. Licet enim eaedem prorsus maneant causae, unde plures sub finem Septembris aeque ac mense praecedente hoc morbo possunt corripi, (nimia scilicet fructuum horariorum ingestio,) eundem tamen non sequi videmus effectum. Quisquis autem Cholerae Morbi legitimi (quocum solo nobis impraesentiarum res est,) phaenomena studiose collegerit, fatebitur morbum istum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occasione prognatum, atque eorundem symptomatum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto coelo distare; haud aliter ac si in aëre peculiaris mensis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod specificam hujusmodi alterationem, soli huic morbo adaptatam, vel cruori vel ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.[d]

Dysenteria partis[e] *anni* 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672.

Tormina sine dejectionibus

VENTRIS Tormina sine dejectionibus initio Augusti, 1669, (ut supra [c. 1. § 1.] innuimus,) invadere coeperunt; et excur-

[c] Reliqua hujus cap. om. ed. '68.
[d] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 22.
[e] *partis*—1672] om. ed. '76.

rente eo autumno Dysenterias, quae cum iisdem ingrediebantur, aequabant numero, ne dicam *exuperabant*. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta ventris Tormina omnino respondebant; atrocissima nempe haec erant, et per intervalla cruciabant, nullae vero sequebantur dejectiones vel stercorosae vel mucosae. Pari passu cum Dysenteriis per autumnum hunc omnem procedebant, sed (ut jam [c. 1. § 1.] docuimus,) non cum iisdem per annos sequentes hujus Constitutionis epidemicae amplius invadebant. Cum vero Tormina haec sine dejectionibus neque natura sua, neque illa qua promptissime sopiebantur methodo, a Dysenteriis multum dissideant, ad has me confero.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

nec sua natura nec curationis methodo multum a Dysenteriis dissidebant.

[2.] Animadverti morbum hunc, uti nunc, ita fere semper, autumni initio invadere solere, et appropinquanti hyemi pro tempore cedere. Cum vero annorum series eidem epidemicae producendo nimium faveat, unum alterumve etiam quovis alio tempore potest ferire; quin et circa veris ingressum, forte etiam maturius, (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit,) plures aliquot incessere: unde, perpauci licet fuerint qui hoc corripiantur morbo, cum tamen[f] id tempore ita alieno contingat, satis scio illam constitutionem haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos quibus Dysenteriae ita late depopulabantur; quandoque enim circa finem hyemis aut veris initium (uti [c. 1.] dictum,) hic morbus hunc illumve vexabat.

Dysenteria autumni initio solet invadere, appropinquanti hyemi cedens pro tempore.

[3.] Nunc cum rigore horroreque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in febribus solenne est,) atque hunc brevi post ventris tormina, ista vero dejectiones. Saepe vero nulla antecedit febris praesensio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur. Semper tamen adest ingens cruciatus et intestinorum depressio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, et molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones mucosae sunt omnes, non stercorosae, (nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur,) idque sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertexuntur sanguinis quaedam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur;

Dysenteriae descriptio.

[f] *tamen*] om. ed. '76.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

quo non obstante, (modo frequentes sint dejectiones, cum ventris torminibus et colluvie mucosa,) morbus haud minus recte *Dysenteria* vocabitur, quam si una manaret sanguis.

Cardiacorum et regiminis calidioris in hoc morbo incommoda.

Interea temporis aeger, si vel aetate floreat, vel cardiacorum ope incalescat, febricitat; lingua subalbida quadam mucilagine dense obsita, et, si vehementius fuerit excalefactus, nigra etiam atque sicca. Prosternuntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest febris male moratae indicium. Non dolores tantum summos atque aegritudinem adfert hoc malum, sed, nisi perite tractetur, ingens etiam in vitae discrimen aegrum perducit; cum enim jam imminutae caloris vitalis ac spirituum copiae a crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur quam peccans materia possit e sanguine exturbari, manuum ac pedum frigore superveniente, a morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetenda; quod si intentatas Parcarum manus hac vice eluserit, plura tamen diversi generis symptomata miserum expectant. Verbi gratia, nonnunquam progresso morbo, loco filamentorum sanguineorum quae eodem incipiente dejectionibus permista conspici solebant, sanguis sincerus, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur; quod, cum corrosionis majorum aliquot vasorum quae intestina perreptant argumentum sit, aegro interitum minatur.

Intestina quandoque gangraena afficiuntur.

Nonnunquam etiam intestina a magno illo incendio, quod excitavit materiae calidae atque acris ad partes laesas affluxus copiosior, gangraena insanabili afficiuntur.

Aphthae mortem imminentem ut plurimum denunciant.

Aphthae insuper, exeunte morbo, oris interna faucesque saepenumero obsident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, et materiae peccantis evacuatio medicamentis astringentibus impedita, non exacto prius per cathartica morbi fomite[g]: atque hae quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. [4.] Quod si praedicta symptomata superaverit aeger, et morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quaeque suo deorsum versus affici videntur, donec in rectum intestinum malum omne detrudatur, et in tenesmum desinat; quo facto, longe secus atque in Dysenteriis, dejectiones stercorosae vehementissimum intestinis dolorem inferunt, alvi scilicet faecibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cum dejectiones mucosae eo tantum tempore

[g] Cf. inf. c. 4. § 2.

inferiori intestino (*recto* nempe,) molestias creent, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licet adultis, maxime grandaevis, haud raro exitialis, infantibus nihilominus perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modo res Naturae permittatur.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

Hic morbus licet adultis, maxime grandaevis, saepe exitialis, infantibus perbenignus est.

[5.] Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat endemia ista Hibernorum Dysenteria, non satis scio, cum nondum ea mihi innotuerit: quin et in his quas incolimus regionibus quomodo se habeat Dysenteria, quam jam depinximus, si ad illas referatur quae aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est; cum fieri quidem possit ut variae enascantur Dysenteriarum species, ut sunt variolarum et epidemicorum aliorum, diversis constitutionibus propriae, et quae proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est cur hos Naturae lusus hac in re tantopere demiremur; cum in confesso apud omnes sit, quod, quo profundius in quaecunque Naturae opera penetremus, eo luculentius nobis affulgeat[h] ingens illa varietas et divinum pene artificium operationum ejus, quae captum nostrum longissime superant: adeo ut quisquis ille fuerit qui in se receperit haec omnia mente assequi, et multifarias Naturae operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis ausis excidet[i], neque voti per omnia compos reddetur; convitia interim, (si quid judicando valet,) pro repertorum vel utilissimorum quam fecit semente, certo certius sibi metenda proponet, idque eam tantum ob causam, quod primus invenit.

Epidemici, ubi primum oriuntur, principio magis spirituoso videntur inhaerescere, et ad occasum vergentes magis crassi indies atque humorales redduntur.

[6.] Porro observandum est quod epidemici omnes, ubi primum e Naturae sinu emergunt exiliuntque, (quantum ex eorum phaenomenis licet conjicere,) principio magis spirituoso ac subtili videntur inhaerescere, quam ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occasum vergunt, eo magis indies crassi atque humorales fiunt; etenim quales quales demum fuerint inimicae istae particulae, quas aëri intime permixtas constitutionem epidemicam formare opinabimur, omnino par est ut easdem majori agendi potentia per ea tempora pollere existimemus quibus primum eruperint, quam postquam earum vires fuerint refractae. Ita primis mensibus quibus grassa-

Id contingit ob refractas particula-

[h] *affulgeat*] *affulgeant* ed. '76.
[i] "Magnis tamen excidit ausis." (Ovid. *Metam.* ii. 328.)

Dysent. Annorum '69-'72.

rum inimicarum vires, a quibus pendet constitutio epidemica. Probatur exemplo pestis, et Dysenteriarum.

batur pestis, nullo fere non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinantes extincti sunt, nihil prorsus mali praesentientes; cum, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi febre atque aliis symptomatis praecedentibus, unquam prostravit: ex quo abunde conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis efferatum atque acutum fuisse quam post principia, licet pauciores prima acie jugulaverit, aucto jam scilicet quem habebat in humana corpora influxu.

[7.] In Dysenteriis pariter, de quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant: et licet, si ad aegrorum numerum respexeris, latius indies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quo ex consequenti plures interibant quam ineunte morbo; symptomata tamen sub initio saeviebant magis quam in statu, ac multo adhuc magis quam in declinatione, et caeteris paribus plures pro aegrorum numero

Ἔλλαβε πορφύρεος θάνατος, καὶ μοῖρα κραταιή.
[i. e. *Mors rapuit violenta, et ineluctabile fatum.*—Hom. *Il.* ε. 83.]

Adde quod quo diutius perseverabat morbus, eo magis humoralis etiam videbatur; verbi gratia, primo quo invasit autumno, quam plurimi nullis omnino dejectionibus molestabantur, torminum vero quod spectat atrocitatem, febris intensionem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimo Dysenteriae eum dejectionibus, quae primae incessebant, principio magis spirituoso ac subtili videbantur inhaerere, quam quae illas sequebantur; etenim in primis Dysenteriis et conatus et ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsae vero dejectiones, stercorosae praesertim, et minores, et magis insolentes. Quibus autem gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur tormina; dejectiones vero magis stercorosae erant, donec tandem, fatiscente epidemica hac Constitutione, tormina vix perciperentur, dejectionesque stercorosae magis essent quam mucosae.

Curatio.

Dysenteria haec febris videtur in intestina introversa.

[8.] Ut ad eurativas indicationes tandem procedamus: cum varia quae huic morbo accidunt symptomata diligenter ac mature mecum pensitassem, febrem eum esse (sui scilicet generis,) in intestina introversam deprehendi, eujus ope humores calidi atque acres in massa sanguinea contenti,

atque eandem exagitantes, per arterias mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde, a vehementiori sanguinis atque humorum eo contendentium impetu patefactis vasorum orificiis, sanguis per sedem effunditur. Interea temporis importuno intestinorum nisu, quae omnem adhibent operam ut humores acres continuo infestantes expellant, mucus iste, quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parcius, nunc copiosius, una egeritur. Proinde ultro se indicationes offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quam ut primum acres istos humores secta vena immediate revellerem, (quo facto insuper reliquam massam contemperarem,) tum etiam dictos humores per cathartica subducerem.

Dysent. Annorum '69-'72.

Humores acres vena secta revellendi, et per cathartica educendi. Sanguis contemperandus.

[9.] Hac itaque methodo sum usus: quo primum accersebar die, venam cubiti tundendam suasi; eadem nocte et paregoricum propinavi, et sequenti aurora potionem hanc catharticam lenitivam, mihi familiarem:—

[*Form.* 24.][j] ℞ Tamarindorum semunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam;
Coque sufficiente quantitate aquae; colaturae unciis tribus dissolve
Mannae,
Syrupi Rosacei Solutivi, ana unciam unam;
Misce; fiat potio sumenda summo mane.

Hanc ego potionem electuario cuilibet, cum rhei pauca quantitate parato, soleo praeponere; licet enim rhabarbarum cholerae atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis sit dicatum, attamen nisi mannae aliquid, aut syrupi rosacei, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admisceatur ut ad pleniorem catharsin assurgat, in Dysenteriis curandis[k] non admodum conducit. Quandoquidem vero satis est obvium medicamenta cathartica etiam lenissima, et tantum *ἐκκοπρωτικά*, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem atque *ἀταξίαν* universalem aegro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo sanguinem ac humores commovent inter operandum; eapropter solenne mihi est paregoricum temporius aliquanto subjicere, quam post cathartica consuevimus, (hora scilicet pomeridiana quacunque, modo catharticum suo defunctum munere videatur,) quo scilicet quem concitavi motum denuo

Paregoricum quare temporius hic exhibendum, quam post purgationes solet.

[j] Cf. formm. 8, 59, 97, 101, 103, 118, 212.   [k] *in—cur.*] om. ed. '76.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum catharticum praescribo, alternis scilicet diebus hauriendum; paregoricum etiam post singulas purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus a purgatione vacuis tam mane quam sero exhibendum curo, quo scilicet symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem dum cum humore peccante exterminando mihi res est. Anodyno autem utebar maxume laudano liquido, guttis nempe sedecim[l] vel octodecim in aqua qualibet cardiaca pro dosi una.

Aqua cardiaca temperatior post venaesectionem et catharsin semel celebratam concedenda;

[10.] Post venae-sectionem et catharsin semel celebratam, per totum morbi decursum[m] cardiacum quodvis[n] e temperatioribus[o], ut aqua[p] epidemica, aqua scordii composita, et his similibus, subinde degustandum concessi. Exempli gratia:—

[*Form.* 25.][q] ℞ Aquae Cerasorum nigrorum,
[Aquae] Fragorum, ana uncias tres,
Aquae Epidemicae,
[Aquae] Scordii Compositae,
[Aquae] Cinnamomi Hordeatae, ana unciam unam,
Margaritarum praeparatarum sesquidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
adde Aquae Rosarum Damascenarum semidrachmam;
(ad gustum scilicet gratiorem;)
Misce; fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in languoribus, vel ad libitum.

maxime grandaevioribus.

Haec autem[r] imprimis in senioribus ac phlegmaticis usurpavi[s], quo nempe spiritus magna dejectionum vi (quod in hoc morbo usu venit,) prostratos erigerem quadantenus et resarcirem. Potus erat lac coctum cum aquae triplo, aut *Decoctum*[t] *Album* quod appellant, (ex cornu cervi calcinati, et micae panis albissimi, ana unciis duabus, coctis in aquae fontanae libris tribus ad libras duas, et postea sufficiente quantitate sacchari albissimi edulcoratum,) aliquando etiam lac cerevisiatum[u]; vel[x], ubi dejectio virium id postulaverit, aquae fontanae librae duae cum vini Canarini libra dimidia simul

[l] *sed. vel octod.*] 14 *vel* 15 ed. '76.

[m] *per—decursum*] om. ed. '76.

[n] *cardiacum quodvis*] *aquam cardiacam* ed. '76.

[o] *e temper.*] *subinde degustandam concessi* add. ed. '76, et inf. om.

[p] *ut aqua—simil.*] *aquam sc. epidemicam, aquam scord. compositam, aut similem* ed. '76.

[q] om. ed. '76: cf. form. 192.

[r] *Haec autem*] *idque* ed. '76.

[s] *usurpavi*] om. ed. '76.

[t] *Decoctum—edulc.*] om. ed. '76. Cf. inf. c. 6. § 9; *Sched. Monit. I.* § 13.

[u] *cerevis.*] *vel cerevisia cum panis cortice et maci incoctis* add. ed. '76.

[x] *vel—assum.*] om. ed. '76.

coctae, pro potu ordinario frigide assumebantur. Panatella item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo e carnibus ovinis macilentioribus. Grandaeviores lectulo magis addixi; aquam item cardiacam illis familiarem liberalius indulsi quam infantibus aut junioribus par erat. Laudata methodus omnibus, quae mihi hactenus innotuere, in hoc morbo vincendo facile palmam praeripuit, qui perraro ultra tertiam purgationem duravit.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

Hi etiam lectulo magis addicendi.

[11.] Quod si morbus praefractior his non cederet, dictum paregoricum aegro exhibui singulis diebus, mane et hora somni, donec omnino convalesceret; imo[y] quo certius adhuc hic affectus debellari potuerat, laudanum praedictum octava quaque hora (id est, ter spatio diei naturalis,) propinare non dubitavi; idque in majore dosi quam supra recensui, nempe ad guttas quinque et viginti, si prior dosis fluxui cohibendo haud par fuerat. Insuper enema ex lactis vaccinae libra dimidia, et theriaca Andromachi sesquiuncia, singulis diebus injiciendum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi dejectionibus mire confert. Nec vel minimum quidem incommodi a tam frequenti medicamenti narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit, (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licet plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint. Hic[z] autem admonendum quod cum alvi fluxus ad diarrhoeam tantum assurgat, satis erit ut (phlebotomia ac catharsi fortiori omissa,) rhabarbarum solum singulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem pulverati semidrachma (plus minus pro aegri virium ratione,) in bolum sufficiente quantitate diascordii concinnata, addendo olei chymici cinnamomi guttas duas; noctibus autem insequentibus paregoricum ex aquae cinnamomi hordeatae uncia una, et laudani liquidi guttis quatuordecim; diaetam interim observando qualem in curatione Dysenteriae supra descripsi, atque etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

In morbo contumaciori paregoricum singulis diebus, mane et sero, ad septimanas aliquot tuto potest et debet exhiberi.

Curatio alvi fluxus ad diarrhoeam tantum assurgentis.

[12.] Ut unica instantia (neque enim pluribus convalescentium exemplis, nulla cogente necessitate, Lectori taedium creabo,) methodum jam a me propositam commendatam

[y] *imo—confert*] om. ed. '76. [z] *Hic—obiter*] om. ed. '76. Cf. form. 194.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

faciam: vir pietate atque eruditione insignis, Thomas[a] Belke, S.T.P., et Comiti Sancti Albani a Sacris Domesticis, durante hac Constitutione, Dysenteria acutissima laborans, me in subsidium accito, ipsissima hac methodo restitutus est.

Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi.

[13.] Infantes hoc morbo correpti eodem plane modo erant tractandi, sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam medicamentorum, tam cathartici quam anodyni, viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut (verbi gratia,) narcotici guttae duae infanti unius anni suffecerint.

Laudani liquidi simplicior praeparatio.

[14.] Laudanum liquidum, quod in quotidiano (ut dictum,) usu mihi erat, hanc ad normam simpliciorem praeparavi:—

[*Form.* 26.][b] ℞ Vini Hispanici libram unam,
Opii uncias duas,
Croci unciam unam,
Pulveris Cinnamomi,
[Pulveris] Caryophyllorum, ana drachmam unam;
Infundantur simul in balneo Mariae per duos vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat; colatura servetur pro usu.

Hanc nostram praeparationem laudano officinarum solido anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem, et majorem dosis certitudinem eidem antepono; cum scilicet vino, aquae distillatae, aut liquori alii cuicunque, instillari possit. Et profecto non hic mihi tempero quin gratulabundus animadvertam, DEUM Omnipotentem, πάντων Δωτῆρα ἐάων [Hom. *Od.* θ. 325.], non aliud remedium quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficacius extirpet, humano generi in miseriarum solamen concessisse, quam sunt opiata, medicamenta scilicet ab aliqua papaverum specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli qui credulis persuadere velint omnem fere narcoticorum, opii praesertim ipsius, virtutem ab artificiosa ac debita, quam soli adhibent, praeparatione pendere; qui tamen experientia judice certaverit, et tam simplicem succum a Natura oblatum, quam ejus praeparata, cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum fere discrimen intercedere comperiet, et mirandos illos effectus quos edit, nativae ipsius plantae bonitati atque excellentiae, non vero artificis polydaedali[c] solertiae, deberi certo sciet. Quinimo ita necessari-

Narcoticorum vis non tam ab artificiosa praeparatione, quam ipsius opii excellentia nativa, videtur pendere.

[a] *Thomas*] *Johannes* ed. '76.
[b] Cf. form. 131.
[c] *polydaed.*] πολυδαίδαλος, *solers, ingeniosus.*

Dysent. Annorum '69-'72.

um est in hominis periti manu organum, jam laudatum medicamentum, ut sine illo manea sit ae elaudieet Medicina; qui vero eodem instructus fuerit, majora praestabit quam quis ab uno remedio faeile speraverit: rudis enim sit oportet, et parum compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem sopori eonciliando, demuleendis doloribus, et diarrhoeae sistendae applicare tantum novit, cum ad alia plurima (gladii instar Delphici,) aeeommodari possit, et praestantissimum sit remedium eardiaeum (*unicum* pene dixerim,) quod in rerum natura hactenus est repertum.

Opium est remedium cardiacum praestantissimum, si non *unicum*, hactenus cognitum.

[15.] Hae methodo erant traetandae Dysenteriae in genere: observandum est autem, quod, eum primo quae ingrediebantur anno, indolis magis subtilis (uti [§ 7.] dictum,) ac spirituosae essent, quam quae sequentibus annis infestabant, ideireo non ita prompte catharticis parebant medicamentis, atque illis quae tam sanguinem diluebant contemperabantque, quam acres istos humores qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno quo Tormina sieea et Dysenteriae invadebant, methodum sequentem constanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante; donee appetente frigore eandem etiam anno eodem minus effieaeem esse sentirem, atque annis sequentibus, eum jam magis a subtilitate reeederet morbus, prorsus inutilem.

Dysenteriae, incipiente illa Constitutione, ad modum ferc cholerae morbi optime curabantur; non item sequentibus annis.

[16.] Ita vero proeessi: si aeger aetate florens febrieitaret, cubiti venam tundendam praecepi, atque elapsa hora una aut altera, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in cholera morbo factitaram[d]; non vero, ut illie, juseulo e carnibus pullorum, aut lacte eerevisiato, at lactis ipsius sero, quod eadem qua illic copia frigide propinandum, tepide vero inferius injiciendum curavi, nec saccharo adjeeto, nec alia re quacunque. Tormina et dejeetiones sanguine permistas, rejecto jam quarto enemate, semper evaneseere animadvertebam. Hoe laborc exantlato, et transmisso sero lactis omni, (quod duarum triumve horarum spatio fiet, si diligenter operam navaverit aeger,) lectulo protinus eum eommisi, ubi brevi sponte sua in madorem solvebatur, (a sero lactis sanguini immixto,) quem ad horas viginti quatuor eontinuari, minime provoeari[e], jubebam; nihil interim eoneedens praeter

[d] Cf. c. 2. §§ 2, 3.

[e] *min. provoc.*] om. ed. '76.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

lac crudum paulo tepefactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres vel quatuor postquam e lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis, usum nimis praemature intermissum, recidivam pateretur aeger, eadem vestigia denuo repetenda erant. Haec methodus, si certa atque expedita fuerit, non ideo a viro quolibet prudente repudiabitur, quod fastoso remediorum apparatu non se venditet.

Dysenteria eodem modo in Africa per ea tempora sanabatur.

[17.] Hujusmodi febrem symptomatis, qualia supra descripsimus, stipatam iis in locis et temporibus reperiri quibus Dysenteria epidemice regnat, et methodum hanc, quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi atque eruditi, Doctoris Butler, amplius confirmabitur, qui nobilissimum D^num^ Dominum Henricum Howard, a Sua Majestate Regia Britannica ad Moroccensem in Africa legatum, comitabatur[f]; quibus in regionibus (ut mihi ipsus retulit,) observavit Dysenteriam per ea tempora (uti semper,) epidemice grassari, et febrem, quae cum illa jungebatur, omnino illi similem quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe Tingitana, quam aliis in locis, sive nostrates essent aegri, sive Mauri, dicta methodo, felici semper exitu: quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem dissitissimi incidimus. Profitebatur autem, optime istic sibi cessisse in illius morbi curatione methodum illam, qua liquoris diluvio submerguntur Dysenteriae. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto climate longe rarius successu careat haec methodus, quam in nostra Britannia.

Exempla aliquot adducuntur.

[18.] Primo illo autumno quo vigebat haec constitutio, Daniel Coxe, M.D., vir ingenio et eruditione[g] ornatissimus, Dysenteria acutissima laborans, (me, quem consuluit, suadente,) ope methodi jam laudatae cito, tuto, et jucunde[h] sanatus est; post tertium scilicet quartumve enema, dum lecto assiderem, et tormina et dejectiones sanguineae evanuere; nec qualibet re alia, praeter lecti ad dictum spatium patientiam, et lacteam diaetam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem plane modo et idem postea alios quam plurimos hoc malo affectos restituit, exeunte eo autumno; anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

[f] Sc. anno 1669.

[g] *erud.*] *omnifaria erud.* ed. '76.

[h] "Asclepiades officium esse Medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet." (Cels. *De Medic.* iii. 4.)

[19.] Jam olim diximus [§ 4.] quod saepenumero hic morbus, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versus afficiat, donec tandem omnis ejus vis in rectum decumbat cum assidua desidendi cupiditate, qua nihil praeter mucosum quiddam et subcruentum excernitur. Hoc si fiat, frustra erit (me judice,) qui medicari sataget vel quavis methodo praedicta; vel clysteribus abstergentibus, glutinantibus, atque astringentibus, quae[1] pro variis ulceris (quod supponitur,) temporibus injici solent; vel etiam fotu, insessu, suffumigiis, ac suppositoriis dictos scopos respicientibus. Liquet enim hoc ab ulcere recti non procedere, sed ex illo potius, quod intestina, quibus gradibus vires resumpserint, iisdem etiam materiae morbificae reliquias in rectum deturbaverint; quod quidem indesinenter proritatum singulis sedibus mucosam illam materiam, qua ex Naturae providentia intestina duplicantur, elidit. Corroboranda est itaque pars affecta, quo possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea sola praestabunt, quae corpori in genere vires adjicere apta nata sunt; topicum enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quam robur subministrabit. Tolerandum itaque est aegro, donec diaeta analeptica, et liquore aliquo cardiaco, qui palato arridet maxume, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu suaque sponte proripiet se hoc tenesmi symptoma.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

Tenesmus sub finem hujus morbi non est ab ulcere recti, sed a materia mucosa qua intestina duplicantur.

Topicum qualecunque hic nocet;

sola diaeta analeptica prodest.

[20.] Accidit etiam nonnunquam (licet raro admodum,) ut Dysenteria sub initio non rite curata, particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integra sanguinis massa crasin quasi Dysentericam jam indepta; unde acres calidique humores intestinis continuo suppeditantur, aegro interim singula vitae munia mediocriter bene obeunte. Hujus specimen se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis aedibus vicina, quae per tres annos hujus Constitutionis postremos hoc malo continenter exercebatur. Cum remedia quam plurima esset experta, antequam ad me accederet, venae-sectionem tantum, missis caeteris praesidiis quibusque, celebrandam censui; quam ut saepius repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, pleuriticorum san-

Dysenteriae inveteratae venae-sectione repetita curatae exemplum.

[1] *quae . . . . injici solent*] *injectis* ed. '76.

DYSENT. ANNORUM '69-'72.

guinis aemulus, tum insigne illud quod post singulas vices magis ac magis auctum sentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est.

Dysenteria, cum non sit epidemica, laudani solius usu est curanda.

[21.] Antequam[j] finiam, hoc est notandum, quod tametsi in his annis quibus Dysenteriae adeo epidemice grassarentur, evacuationes prius memoratae prorsus neccssariae erant antequam ad usum laudani deventum fuisset; attamen in constitutione quavis huic morbo minus faventi, istac tuto omitti possint, ac curatio compendiosiori via, solo nempe usu laudani, absolvi, eo quem descripsimus modo. Atque haec de Dysenteriis dicta sunto.

CAP. IV.[k]

Febris Continua partis[l] *anni* 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672.

Eo ipso tempore quo saeviebat Dysenteria, et Febris quaedam, illi simillima quae dysentericis accidere saepe solebat, una exorta est, quae quidem non eos tantum quos jam sauciaverat Dysenteria, sed ab illa prorsus immunes (nisi quod subinde, at raro, tormina haud quidem atrocia, nunc cum dejectionibus, nunc sine illis, paterentur aegri,) paritcr incessit: easdem enim ubique *προφάσεις* (seu causas manifestas et apparentes,) habuit quas dysenteria; eadem etiam per omnia symptomata, quae dysentericorum febrem comitabantur; ita ut, si evacuationes per alvum dysenteria laborantium cxcipias, et quae ab istis necessario pendebant symptomata, dicta Febris ejusdem prorsus naturae cum ipsis dysenteriis videretur: et dcinceps pcr hujus Constitutionis decursum omnem parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet diffcrentiis, quoad augmcntum, statum et declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere dysenteriae. Haec itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

FebrisDysenterica describitur.

[2.] Memorata Febris nonnunquam (uti dictum,) cum alvi torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur, (prioribus annis maxume quibus invasit,) vel ista ad eam post accedebant, saepius vero nulla erant. Sudores, qui in Fcbre Constitutionis

[j] *Anteq.—modo*] om. ed. '76.
[k] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.
[l] *partis anni &c.*] *hujus Constitutionis* ed. '76.

praegressae copiosissimi erant, (ut supra [iii. 3. 1.] notavimus,) in hac rari ac parci, sed capitis dolor in hac quam in illa specie immanior; linguae aegrorum, licet humidae atque albae ut in altera specie, crassa insuper pellicula oblinebantur. Rarius haec per ptyalismum sibi fugam quaerebat, quod in alia non erat infrequens. Ad aphthas, cum jam discessum meditaretur, erat propensior quam vel prior ista, vel alia quaevis febris species, quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquam familiare fuit, (uti et febri etiam illi quae dysenteriis supervenit,) cum jam fere desineret, materiam foedam atque acrem e sanguine in os atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis praesertim quos contumacior morbus diutius maceraverat, et regimen justo calidius amplius infirmarat.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '69-'72.

Aphthae unde tam in hac Febre,

Eodem etiam morbo generabantur aphthae istae, quae dysenteriis pervicacioribus cum febre conjunctis nullo non die accidebant; praesertim si, praeter regimen calidius, evacuationes etiam per alvum medicamentis astringentibus prius fuerint coërcitae, quam morbi fomes e venis phlebotomia et catharsi exigeretur[m].

quam in dysenteriis pervicacioribus.

[3.] Haec erant certissima hujusce Febris *κριτήρια*: reliqua symptomata variabant quotannis, et pro manifestis aëris qualitatibus, certis quibusdam temporibus, et pro dysenteriae in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut haec clarius intelligantur, cum hoc praesertim artificio in epidemicorum productione triumphet Natura, rem paulo altius repetam. Notandum est itaque quod, licet aëris qualitates manifestae non eam vim cuilibet constitutioni imprimant, ut causae sint epidemicorum qui ad illam proprie referuntur productivae, (cum a recondita atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti,) pro tempore tamen in eos habent potestatem, et proinde intromittuntur epidemici, aut etiam excluduntur, prout illis favent qualitates manifestae, vel adversantur; universalis autem constitutio eadem prorsus manet, sive eam promoverint istae, sive quadantenus retardarint. [4.] Unde etiam est quod, cum varii epidemici in eandem incidant constitutionem, hic aut ille morbus particularis ea potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aëris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum epidemico locum cedat, quem scilicet diversae subsequentis

Aëris qualitates manifestae non sunt causae epidemicorum productivae; eos tamen vel excludunt, vel admittunt pro tempore.

[m] Cf. sup. c. 3. § 3.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '69-'72.

Febris stationaria, ad quae epidemicum praedominantem attinet, Jul. potissimum saevit; autumno vero appropinquante, magno epidemico cedit.

temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut febris stationaria, quaecunque demum illa sit, quae ad epidemicum eo anno regnantem attinet, Julio mense potissimum saeviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; autumno vero appropinquante, magno illi epidemico, a quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, et parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim a praegressa aestate hominum corpora febres, constitutioni generali propriae quae sunt, promptissime eo tempore invadunt; appetente vero autumno, quo qui praedominatur epidemicus fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Nominatae febres symptomata varia, a sua natura aliena, a manifestis qualitatibus mutuantur.

Unde tot febres *novae* vulgo audiunt.

[5.] Sicuti vero nominatae febres sensibili aëris qualitati acceptum referre debent quod jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, a sua natura, quatenus ab ejusmodi constitutione generali pendent, prorsus aliena, a manifestarum qualitatum quae in illum incidunt mensem peculio sumunt mutuo. Hinc est quod, quibus annis dictae febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, praeter illa quae eis sunt propria quatenus ab ejusmodi constitutione generali procreantur; eaedem tamen ipsae maneant, licet apud vulgus ob *φαινομένων* diversitatem *novae* quotannis febres audiant. Ad paucas vero tantum septimanas perseverant symptomata haec magis peculiaria; quibus elapsis, propria solummodo symptomata, quae eis accidunt quatenus febres sunt stationariae talis constitutionis, reperiuntur per reliquum annum.

[6.] Hoc tum in aliis liquebat febribus, tum magis peculiariter in Dysentericis mensis Julii, 1671 et 1672, in quarum priore vehemens aegritudo et bilis aeruginosa cum magna in diarrhoeam propensitate sub morbi finem continuo observabantur; in posteriore, doloris sensus in partibus corporis musculosis, artubus maxume, ad rheumaticorum fere dolores accedens; faucium insuper inflammatio, mitior tamen quam in angina laborantibus. Utraque tamen haec in eadem febre specifica coibant, et eadem plane medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem respectu tantum qualitatum sensibilium, quibus donabantur tempora illa in quae incidebant. Improvisa vero subitaneaque harum febrium circa dicti mensis initium eruptio, et nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies, (licet neque specie distarent,

neque methodo medendi quam postulabant, a febre illa quae integrum percurrebat annum,) haec (inquam,) plus satis evincunt quam sit difficile certam febris speciem omni tempore e phaenomenis elicere; licet eam satis recte possit dignoscere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, et propria insuper febris symptomata, quae ad hunc vel illum evacuationis modum spectant, rite observaverit. Nec parum facit ad investigandam febris speciem consideratio, sive methodi, sive medicamenti, a quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

[7.] Quod ad reliquas symptomatum, febres stationarias comitantium, differentias spectat, varia constitutionis tempora eae tantum respiciunt, atque eo nomine vel sunt intensiora, vel remissiora illa[m], prout intenduntur, vel etiam remittuntur, symptomata aliorum epidemicorum ad quos ipsa pertinent.

[8.] Sed ut ad rem revertamur: Febris haec, quae cum dysenteriis (ut supra [§ 1.] dictum,) est ingressa, parem cum iis passum tenuit, nisi quod se paululum subduceret, dum alii horum annorum epidemici praevalerent; persistebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hac Constitutione.

[9.] Pro hujusce Febris curatione: cum observassem (uti prius [§ 1.] dictum,) phaenomena febris dysentericorum quamplurium eadem plane esse cum illis quae hujus anni Febres solitarias comitabantur, consentaneum mihi videbatur sanatos iri aegros meos, si evacuationem illam quadantenus imitarer, qua Natura materiam illam corrosivam atque acrem, quae et ipsius dysenteriae et supervenientis febris causa continens est, solet ablegare. Ac proinde eadem ipsa methodo, tum quoad venae-sectionem, tum repetitas purgationes Febrem hanc aggressus sum, quam in dysenteriae curatione supra [c. 3. § 9 sq.] fusius diduximus, nisi quod paregorica purgationibus interjecta non tantum non hic juvare, sed et obesse deprehenderim, (secus atque in dysenteria,) cum ab his detineretur materia illa quae catharsi eliminari debuerat. Pulticula avenacea, hordeacea, panatella, et similibus sub primis morbi diebus victitabat aeger; potus erat cerevisia tenuis parum tepefacta. Post celebratam vero semel iterumve catharsin, nulla suadebat necessitas pullorum carnibus, aut similibus

m *illa*] om. ed. '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '69-'72.

Febris speciem optime dignoscet, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentius attenderit; et ad symptomata modum evacuationis spectantia; ad methodum insuper, vel medicamentum, a quibus febris facillime vincitur. Febrium stationariarum symptomata vel intensiora sunt, vel remissiora, prout intenduntur, vel remittuntur, symptomata epidemicorum ad quos pertinent.

CURATIO.

Febris haec eadem methodo qua dysenteriae curabatur; nisi quod paregorica purgationibus interjecta obessent.

Tardius convalescentibus laudanum in parva dosi, biduo triduove a postrema catharsi elapso, rite concedebatur.

Aurae liberior usus viribus renovandis imprimis conferebat, Febre fugata.

eupeptis, aegro interdicere; cum haec per purgationem medicatio ea indulgeat, quae non poterant concedi si alii viae insisteretur. Tertia ut plurimum purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliae insuper nonnunquam instituendae erant. Si, Febre jam pulsa, fractiores adhuc essent ac magis effoetae aegri vires, atque is tardius convalesceret, (quod hystericis frequentissime accidebat,) laudano in parva dosi exhibito easdem restaurare, et spiritus transfugos ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; raro autem remedium illud repetebam, neque unquam praescripsi, nisi biduo triduove a postrema catharsi. Nihil vero aeque ad renovandas vires refocillandosque spiritus faciebat, atque aurae liberior usus mox ut Febris recesserit.

Unde ansa ad hanc praxin instituendam data est.

[10.] Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primum arripui; quod nempe, nascente ferme Constitutione hac, (dum irrequieto solicitoque animo novae hujus Febris naturam volutarem,) ad juvenculam mihi vicinam advocabar, febricitantem quidem illam, atque acerbissimo sincipitis dolore fere enectam, aliisque symptomatis quibus Febrem Dysentericam onerari jam [§ 2.] diximus. Haec, cum a me interrogaretur et de modo quo Febris primum invadebat, et de ejusdem duratione, fassa est se a dysenteria, quae tum ubique fere grassabatur, a quatuordecim retro diebus fuisse liberatam; cui sive sua sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsae, protinus successit dicta Febris cum dolore capitis. Quibus ego me rectissime occurrere posse conjectabam, si dysenteriae loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, qua praeclusa, Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudata eandem restitui. Atque huic quidem se promptissime dedebant hujus Constitutionis Febres. Semper enim rebar non sufficere ad comprobandam in acutis medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cum ab imperitissimarum muliercularum temeritate sanentur nonnulli,) sed requiri adhuc ut morbus, nullo negotio victus, quasi suopte genio cedat atque abitum affectet, quantum ejus fert natura. Sed hoc obiter[n].

Ad comprobandam medendi methodum in acutis requiritur ut morbus quasi suopte genio cedat.

[11.] Ineunte Junio, 1672, vir nobilissimus ac prudentissimus, Dominus Comes Sarisburiensis[o], hac Febre laborans

[n] *hoc obiter*] *haec extra oleas* ed. '76.
[o] *Sarisb.*] Minus bene Syd. *Salisb.*; cf. inf. v. 3. 3.

cum torminibus, alvo tamen non soluta, accersiri me jussit, et methodo proposita sanitati redditus est. Neque alia mihi ulla fuit opus dum haec staret Febris.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '69-'72.

[12.] In adolescentibus, aliquando et in paulo provectioribus, Febris haec caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem, ut in aliis febribus, phreneticorum more, sed quasi stupore ad carum proxime accedente perculsi. Hoc illis prae caeteris accidebat, qui sub morbi principio in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicato collocarant. Non id mihi contingebat felicitatis ut his sublevandis par tunc temporis essem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non e remediis hactenus notis in suppetias advocarem. Atque haec de Febre hujus Constitutionis possint sufficere.

Adolescentes stupore ad carum accedente perculsi, maxime qui in sudoribus extorquendis operam collocarant, nulla arte sublevari poterant.

CAP. V.[p]

Morbilli anni 1670.[q]

SUB initio Januarii, 1670-1, (ita ut solent praemature,) Morbilli sunt ingressi, atque indies magis invalescebant, donec instante verno aequinoctio *ἀκμήν* adepti, exinde iisdem gradibus imminuti, tandem Julio sequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego historiam (cum omnium, quos hactenus vidi, in suo genere perfectissimi illi mihi videantur,) certam atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Morbilli quo anni tempore regnant.

[2.] Ortum habet hic morbus atque occasum temporibus supra notatis. Infantes plerumque aggreditur, omnesque adeo ex illis, iisdem moeniis conclusos. A rigore atque horrore, calorisque et frigoris, quae se mutuo primo die expellunt, inaequalitate, tragoediam orditur; tandem effulgente secundo die in febrem consummatam desinit, vehementi aegritudine, siti, inappetentia, lingua alba, (non vero sicca,) tussicula, capitis atque oculorum gravedine, et somnolentia perpetua, stipatam. Plerumque etiam e naribus atque oculis stillat humor, atque[r] hujusmodi lacrymarum in oculos effusio certissimum est signum Morbillorum ingruentium; cui et hoc addendum haud minus certum, quod etsi in facie, exanthematum specie, hic affectus ut plurimum se prodit, in

Eorum descriptio;

[p] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 14.

[q] *anni* 1670] om. ed. '76.

[r] *atque—conspic.*] om. ed. '76.

Morbilli Anni '70.

pectore tamen non tam exanthemata, quam maculae latae et rubrae, superficiem cutis non superantes, conspiciuntur. Sternutat aeger tanquam a suscepto frigore, intumescunt palpebrae, (paulo scilicet ante eruptionem,) vomit, saepius tamen laborat diarrhoea cum dejectionibus coloris subviridis, dentientibus autem maxime id convenit; infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut

et historia.

plurimum symptomata ad quartum usque diem, quo tempore plerumque (licet ad diem quintum aliquando differantur,) circa frontem et reliquam faciem maculae parvae rubrae, pulicum morsibus persimiles, prodire incipiunt; quae, tam numero quam magnitudine auctae, racematim coalescunt, et faciem maculis rubris majusculis variae figurae interstinguunt. Quae quidem maculae rubrae e parvulis quibusdam papulis rubris haud longe ab invicem dissitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia digito leviter admoto tactu potest deprehendi, licet oculorum longius remotorum aciem fere effugiat. A facie[s], quam[t] primo solam occupant, sensim ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias, se diffundunt hae maculae; licet truncum atque artus rubore inficiant tantum, nulla eminentia sensibili cutis aequabilitatem transgressae. [3.] Eruptione Morbillorum non perinde deliniuntur symptomata, atque variolarum; vomitum tamen post eruptionem nunquam observavi; tussicula nihilominus febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate, defluxioneque in eosdem decumbente, somnolentia perpetua, atque inappetentia, uti prius, adhuc perseverantibus. Die sexto aut circiter, frons et facies asperescunt, emorientibus pustulis ruptaque cuticula, et per id temporis maculae per reliquum corpus et latissimae sunt, et maxime rubescunt. Octavo circiter die, maculae in facie evanescunt, et vix in reliquo corpore cernuntur; nono vero, nullae sunt prorsus, facie atque artubus, quandoque et toto corpore, quasi farina conspersis, particulis scilicet disruptae cuticulae paulum elevatis et vix cohaerentibus, quae, morbo jam abituriente, in frusta distrahitur, et postea a toto corpore squamularum forma decidit. [4.] Evanescunt itaque Morbilli die fere octavo, quo tempore vulgus (a spacio quo perdurare solent variolae deceptum,) eosdem *intro verti* affirmat, (licet revera illi cursum a

[s] *facie*] *vultu* ed. '76. [t] *quam—sensim*] om. ed. '76.

Morbilli Anni '70.

Natura destinatum absolverint,) et symptomata, quae iisdem recedentibus superveniunt, ex eo nata autumat, quod justo citius se intro Morbilli receperint; observare enim est febrem atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importunius urgere tussiculam, ita ut nec interdiu nec etiam noctu fere somnus possit obrepere. Infantes praesertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit; unde in peripneumoniam conjiciuntur, quae plures jugulat quam aut variolae ipsae, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum, licet omni prorsus periculo vacent Morbilli si modo perite tractentur. His etiam non raro accidit diarrhoea, quae vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi omniumque ejus symptomatum fugam, haud sine magno aegri discrimine, in quo abhinc orta spirituum profusione continua versatur. Aliquando etiam post regimen intense calidum exanthemata livescunt primo, mox nigrescunt; id vero adultis tantum contingit, de quibus conclamatum est[u] ubi primum nigredo ista conspicitur, nisi phlebotomia et temperatioris regiminis refrigerio iis actutum subveniatur.

Regimen justo calidius quae hic adferat incommoda;

et quo pacto iisdem possit subveniri.

Curatio.

Morbillis et natura et medendi ratione cum Variolis convenit.

[5.] Morbillis ut natura, ita et medendi quam sibi poscit hic morbus ratione, cum variolis satis convenit: medicamenta et regimen calidiora periculi plenissima sunt, utut frequenter in usum revocentur ab ignaris aegrorum curatricibus, eo animo ut morbus a corde procul submoveatur. Faeliciter prae aliis mihi cessit methodus illa, qua aeger ad dies binos solum[v] ternosve ab eruptione lecto astringebatur, quo sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facile separabiles, a quibus offendebatur, per cutis spiracula difflaret, nec lodicibus, nec igne, praeter modum quem sanus tenebat, adjectis. A carnibus quibuscunque arcebam; juscula avenacea, hordeacea, et similia, nonnunquam et pomum coctum concedebam. Potus vel erat cerevisia tenuis, vel lac cum aquae triplo coctum. Tussim, quae huic morbo fere assidua est, decocto aliquo pectorali subinde hausto delinitam volui, uti[w] etiam eclegmate aliquo eundem scopum attingente. At prae reliquis diaco-

[u] *de quibus conclam. est*] i. e. *de quorum vita nulla spes est.*

[v] *solum*] om. ed. '76.

[w] *uti—aetatis*] om. ed. '76.

Morbilli Anni '70.

dium omni nocte ab ipso morbi insultu per totum ejus decursum exhibendum curavi. Exempli gratia:—

[*Form.* 27.][x] ℞ Decocti Pectoralis sesquilibram,
Syrupi Violacei,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana sesquiunciam;
Misce; fiat apozema: capiat uncias tres vel quatuor ter vel quater in die.

[*Form.* 28.][y] ℞ Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
Syrupi Violacei,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana unciam unam,
Sacchari Candi Albi quantitatem sufficientem;
Misce; fiat eclegma, de quo saepius lambat, praecipue quando tussis urget.

[*Form.* 29.][z] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum uncias tres,
Syrupi de Meconio unciam unam;
Misce; fiat haustus, sumendus singulis noctibus.

Si vero infans fuerat aeger, minuenda erat tam pectoralium quam narcotici dosis, pro ratione scilicet aetatis.

[6.] Rarissime perit qui hoc utitur regimine; nec, praeter necessaria atque inevitabilia morbi symptomata, novis insuper malis atteritur. Tussis prae reliquis fatigat; a qua tamen nihil est periculi, nisi morbo jam praetergresso[a]; cumque adhuc per septimanam unam aut alteram persistat, aurae liberioris usu, ac remediis[b] pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimo sponte sua et paulatim decrescit, et tandem fatiscit.

Infantes febre, dyspnoea, aliisque accidentibus, post Morbillorum discessum laborantes, venae-sectione sola liberantur.

[7.] Si autem aeger, a cardiacorum vel regiminis justo calidiorum usu[c], post eorum discessum (quod valde[d] est familiare,) febre vehementi atque dyspnoea aliisque accidentibus, qualia peripneumonicos solent affligere, in vitae discrimen adducatur, felicissimo semper eventu, vel tenerrimorum infantum venas in brachio secui, educta ea sanguinis quantitate quam aetas viresque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, phlebotomiam iterare haud sum veritus. Profecto haud paucos infantes hoc statim symptomate enecandos, (benedicente Summo Numine,) misso sanguine eripui. Infantibus autem accidit illud post Morbillorum recessum, qui-

[x] Cf. formm. 35, 165, 177, 249.
[y] Cf. formm. 36, 166, 178.
[z] Cf. form. 179.
[a] *jam praet.*] *sublato* ed. '76.
[b] *ac remed.*] *decocto pectorali, syrupo violarum, capillorum Veneris, cum oleo amygdalarum dulcium, atque id genus remediis* ed. '76.
[c] *usu*] *vel Morbillis adhuc vigentibus, vel* add. ed. '76.
[d] *valde*] *magis* ed. '76.

Morbilli Anni '70.

bus ita est exitiale, ut inter praecipuos Parcarum ministros jure habeatur, plures jugulans quam vel ipsae variolae; necdum mihi visus est qui certa alia methodo eidem potuit occurrere. Quin et diarrhoea, quam Morbillos excipere [§ 4.] diximus, venae-sectione pariter sanatur; cum enim halitibus inflammati sanguinis in intestina ruentibus ortum suum debeat (quod etiam in pleuritide, peripneumonia, aliisque qui ab inflammatione creantur morbis, usu venit,) a quibus illa ad excretionem stimulantur, sola venae-sectio levamen adferet, a qua tum revelluntur acres isti humores, tum etiam sanguis ad debitam redigitur temperiem.

Phlebotomia haud minus tuta infantibus quam adultis;

[8.] Neque est cur quis miretur me in teneris infantibus venae-sectionem instituendam suadere, cum sanguis (quantum ego hactenus potuerim observare,) haud minus tuto ex eorum venis quam ex adultorum extrahatur; et profecto ita est illa necessaria ut nec symptomati memorato, nec aliis quibusdam quae infantibus accidere solent, omissa phlebotomia certo mederi valeamus. Exempli gratia, quo pacto puerorum dentientium convulsionibus, quae nono decimoque mense superveniunt, (cum gingivarum intumescentia doloreque, a quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam paroxysmi isti nascuntur,) sine venae-sectione opem feremus? quae sola in dicto affectu specificis quibuscunque vel decantatissimis, quae hactenus innotuere, longe est anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, et dum occulta aliqua proprietate morbo adversari creduntur, manifesto calore eidem militant, atque aegrum ad plures deducunt. Praetereo impraesentiarum ingens illud solatium quod adfert venaesectio infantum pertussi, (quam nostrates vocant *Hooping Cough,*) in qua remedia quaelibet pectori dicata longo post se linquit intervallo[e].

convulsionibus puerorum dentientium prae specificis quibuscunque opem fert;

infantum item pertussi, vel tussi convulsivae.

[9.] Quod de horum symptomatum, Morbillis decedentibus supervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus potest competere, si nimirum *artificiali* (si fas est dicere,) atque adscititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominae Annae Barington hoc morbo laborantem, una cum febre, dyspnoea, maculisque purpureis corpus omne deturpantibus, aliisque symptomatis quam plurimis periculosissimis, medicus invisebam; cum regimini

[e] Cf. *Epist. Respons. I.* § 47; *Process. Int.* c. 44.

MORBILLI ANNI '70.

et medicamentis, quae satis multa usurpaverat, calidioribus ista omnia tribuerem, sanguinem e brachio extrahendum curavi, et ptisanam pectoralem atque refrigerantem saepe assumendam praescripsi, quorum ope, et regiminis simul temperatioris, et maculae atque alia omnia symptomata pedetentim evanescebant.

[10.] Hicce morbus, mense Januario (ut [§ 1.] dictum est,) natus, ad aequinoctium usque vernum crescebat indies; a quo tempore, imminuta paulatim vi, sequenti Julio plane desiit; nec est reversus per omnes annos quibus haec Constitutio dominabatur, nisi quod insequenti vere nonnullibi (licet rarius,) se ostenderet. De Morbillis haec dicta sunto.

CAP. VI.[e]

Variolae Anomalae annorum[f] 1670, 1671, 1672.

MORBILLI praedicti (quod jam supra [c. 1. § 4.] innuimus,) Variolarum speciem ab illa quam propagaverat constitutio praecedens diversam introducebant, eodem fere cum illis tempore ingredientem, (initio scilicet Januarii, 1669-70;) quae, licet non usque adeo epidemica atque ipsi morbilli, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur; atque iis etiam fatiscentibus, per residuos hujus Constitutionis annos perseverabat. Dysenteriis nihilominus primas concedebat, sub auspiciis autumni iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; hyeme vero, dysenteriis aliena tempestate pressis, denuo recrudescebat haec de qua agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus Constitutionis annos, nisi quod postremo quo illa vigebat autumno, anno scilicet 1672, (languescente jam ista Constitutione, et dysenterias jam exolescentes segnius promovente,) Variolae praeter solitum hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares dysenteriis concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licet (quantum ego conjectando valui,) praevalere dysenteria adhuc videretur. Quin et hae etiam Variolae, ad exemplum epidemicorum aliorum quorumlibet, primo statim insultu atrociores erant, atque indies increbrescebant donec ad statum pervenissent, quem semel transgressae, tum quoad

[e] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. [f] *annor. &c.*] *hujus Constitutionis* ed. '76.

symptomatum vchementiam, tum aegrorum numerum, sensim imminucbantur. VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '70-'72.

[2.] Scd ut particularia earum phaenomcna referamus: haud parum praeter opinionem mihi primum comparebat hoc Variolarum genus, cum animadvcrterem istud quam plurimis phaenomcnis insignioribus ab eo differre quod produxerat constitutio praccedens, et in quibus observandis me opcram satis sedulam olim collocassc rcbar. Haec tantum earum phacnomena, ab alterius generis phaenomenis dissidentia, impracsentiarum tractabo, practermissis iis quae cum Variolis ita prolixe supra descriptis habcbant communia.

[3.] Discretum Variolarum genus his tantum a genere Discrcto communi alterius constitutionis disterminabatur: primo, quod cum in iis, quotics crant Intcrstinctac, eruptio diem quartum praevertere non soleret, hic in tertium plerumque incidcbat; quod Confluentibus solenne quidem est. Deinde, non ad eam magnitudincm, procedente morbo, hic assurgebant pustulae atque in alio gcnere; magis autem exasperabantur in minori mole, et sub diebus ultimis, ubi jam maturuerant, nigrac frequentius visebantur. Illud etiam addam, quod nonnunquam (licet rarius,) aegrum etiam paucissimis notatum pustulis ptyalismus, haud secus atque in Confluentibus, exercerct. Ex quibus conficitur Distinctas hujus Constitutionis Variolas ad Confluentium naturam propius accedere, atque inflammationis magis intensac esse participes, quam quae in Distincto genere usu venirc solet.

Variolae Anomalae Distinctae quibus discriminabantur a genere Distincto regulari; ad Confluentium naturam illae propius accedebant, inflammationis majoris participes.

[4.] Confluentes vero ab aliis quas per alios annos ego observavcram Conflucntibus, in multis, quae jam recenscbo, discrepabant. Nunc secundo, nunc tertio, die se primum monstrabant, specie tumoris subrubri atque uniformis, vultum omnem contegentis, erysipclatc quidem densioris, nullo fere visibili pustularum discrimine; reliquum corpus congeries quaedam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam conflatae variegabant, inter quas sparsae, in femoribus praecipue, vesiculae quaedam satis conspicuae, ambustorum ad instar, sero limpidiore distentae eminebant; quod quidem disrupta subinde pellicula eopiose effluebat, subjecta carne nigredine et sphacelo quasi affecta. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum symptoma, idque primo tantum mense quo haec spccies regnabat: [5.] quo tem-

Confluentes Anomalae quibus discrepabant a Confluentibus regularibus.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '70-'72.

porc, inter alios ita malc multatos, ineunte Januario, 1669-70, accersiri me curavit vir probus, nomine Collins, zythepsa in parochia S. Aegidii, cujus filius adhuc infans vesiculas habuit in femoribus juglandem nucem exaequantes, sero limpidiore repletas; quibus disruptis, substrata caro quasi mortificata omnino comparebat; atque non ita diu post acger fatis concessit, quae et eorum omnium sors fuit, quos hoc tam funesto symptomate correptos vidi unquam. [6.] Die undecimo circiter, pellicula alba resplendens tumori subrubro, variis faciei partibus, et paulatim vultui omni, obducta est. Pellicula haec alba brevi post matcriam quandam crustosam splendescentem eructabat, colore quidem neque flavo, nequc fusco, (qui duo in aliis Variolarum speciebus reperiuntur,) scd rubro saturato, concretum sanguinem imitante; qui, maturescente pustula, ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino aemula, tingeretur. Cumque in alia Variolarum Confluentium specie dies undecimus in maximum vitae discrimen aegros adducerct, et plerisque emorientium supremus esset; in hac specic acger (nisi regimine immoderate calido oppressus mortis refrigerium maturius praeoccupasset,) decimum quartum ut plurimum diem, aliquando etiam decimum septimum, expectabat, quo demum elapso, salva res erat[g]. Notandum est tamen, quod qui lethalibus istis vesiculis ac mortificatione, quae nonnullis primo mense quo haec species invadebat accidissc memoravimus, Libitinae destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

[7.] Et febris, et symptomata alia omnia quae vel praecedebant vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quam in praecedènte, et inflammationis adhuc majoris manifesta dabant indicia. Aegri ad salivationem erant procliviores; pustulae et efferatiores, et mole longe minores, ita ut non facile, ubi primum apparebant, ab erysipelatc quis eas discreverit, vel etiam a morbillis, nisi quod hi ex die eruptionis, et aliis signis in historia morbillorum supra [c. 5. § 2.] recensitis, certo innotescant; pustulis decidentibus, furfures diutius haerebant, foedioraque stigmata inurebant cuti. Operae pretium est et illud adjungere, quod, durante hac omni Constitutione, qua tam epidemice saeviebant dysenteriae, Variolae, regimine justo calidiore provocatae, per dyscnteriam

[g] Cf. inf. v. 4. § 2.

nonnunquam viam sibi facerent; quod ne semel accidisse hactenus quidem animadverteram.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '70-'72.

[8.] Observare autem convenit Variolas hasce non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas; postquam enim binos exegerant annos, tertio (scilicet 1672,) mitescere coeperunt, et, exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, et favorum similem, accedebant, qui variolis legitimis maturescentibus est propius; ita ut, postremo hujus Constitutionis anno, benignae plane essent et boni moris, habita generis ratione. Quo non obstante, satis liquebat illas ad aliam prorsus classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximia, ad salivationem dispositione, atque aliis.

CURATIO.

Curatio Variolarum Anomalarum utriusque generis.

[9.] Quamlibet ob causarum differentiae cujuslibet specificae, qua immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit rationem harum Variolarum formalem comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit constitutio, contra-distinguuntur; mihi tamen liquido constabat ex singulis phaenomenis, inflammationem in his, quam in illis, longe immaniorem fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effraenata sanguinis ebullitio. Id autem maxime efficiebatur (post hypnotica dicto modo [iii. 2. 52 sq.] exhibita,) regimine temperato, indulgendo scilicet aegro usum liberaliorem liquoris alicujus, qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum aestum, quo hic morbus (pustulis maxime ad maturitatem jam pervenientibus,) miseros, prae caeteris quibusque morbis, fatigat atque exurit, illico commitigaret. *Decoctum Album*[h] dictum (ex pane scilicet et cornu cervi calcinati exigua quantitate in multa aqua factum, et saccharo dulcoratum,) hic juvabat; at hydrogala, e tribus aquae partibus et lactis una simul coctis, et aegri palato et votis magis ut plurimum refrigerando respondit; nec eo tantum profecit ingesti liquoris copia, quo insignem calorem cum maturationis febre praecipue vigentem restingueret, sed quatenus ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutius protraheret quam poterat fieri si aeger nimio aestuaret calore. Praeter haec omnia, saepenumero ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu Variolae, quae cum pessimis Confluentiae signis exibant, progre-

Inflammatio in his quam in regularibus intensior, regimen temperatum magis adhuc efflagitabat.

[h] Cf. sup. c. 3. § 10, *Sched. Monit. I.* § 13.

diente morbo, Distinctae sint factae; pustulae, quae maturescentes rubram primo, mox nigram, materiam aliter evomuissent, flavissimae comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis, benignae atque optimi moris haberentur.

Fluxus mensium, tempore non consueto, liberalem liquorum refrigerantium usum suadet, et quare.

[10.] Neque enim fluxus mensium, qui foeminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo vero et suadet, si nempe tempore non solito isti fluant. Etenim non jam alia de causa periclitantur foeminae, nisi quod sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, "qua data porta, ruat," [Virg. *Aen.* i. 83.] Naturae ductus sequens; praesertim ubi noxia curatricum temeritas regimine calidiori, et decocto cornu cervi cum floribus calendulae, etc., adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit contemperatque, licet non immediate, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tum pustulis, tum faciei manuumque tumori, in statu conservandis necessario conferet; cum ex adverso remedia calidiora, licet ad hunc scopum rectius videantur collimare, cum tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissime aberrent. Quinimo nec dubium mihi est quamplurimas mulieres hoc errore periisse, dum scilicet assistentes, ne pustulae ob sanguinis fluxum concidерent veriti, malo huic cardiacis medicamentis et regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur, quo facto misellas certius pessundederunt; quantumlibet adstringentia varia cardiacis admiscentes haemorrhagiam sistere, atque pustularum una tumorisque debitam elevationem tueri, sategerint.

Remedia cardiaca et regimen calidius hic adhibita plurimas mulieres pessundederunt.

Historia cujusdam fluxu mensium una cum Variolis laborantis insignior.

[11.] Haud ita pridem dominam tam virtutibus quam stirpe praenobilem, Variolis nigris et mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram a quibus sanguis exagitari poterat, cum tamen temperamento esset admodum sanguineo, viridi juventa vegetaque, fervida etiam anni tempestas accederet, derepente, tertio scilicet die ab eruptione, ita largo mensium profluvio, tempore illis non debito, correpta est, ut astantes mulieres eam jam abortivisse suspicarentur. Licet hoc symptoma ad dies multos importune urgeret, non tamen idcirco existimavi lactis et aquae usum, a me praescriptorum, intermitti deberi; quid, quod magis jam necessarium illum esse, et liberalius adhuc indulgendum censuerim? quod etiam per omnem morbi de-

cursum factitavimus, praesertim cum appeteret febris maturationis. Quo quidem tempore Medicus doctissimus candidissimusque, D[nus] Doctor Millington, (ejusdem mecum olim Collegii Socius, jam amicissimus,) ad sociam operam invitabatur; qui cum omnia satis bene respondere pro hujus morbi genio animadverteret, mihi lubens assensit ut pergeret aegra dictos liquores affatim haurire, quos ipsa sibi gratissimos, et tam ad salivam facere, quam ad refrigerium et refectionem, saepe affirmabat. Cum vero jam indurari facies coeperit, et crusta obduci, ab halitibus putridis a materia purulenta (quae in hoc pessimo Variolarum genere male olebat,) intromittendis aegrae nostrae metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo aegritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce (nisi quod haustulum etiam paregoricum hora somni quotidie imperaverimus,) convaluit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, praeter dictam haemorrhagiam, grave[h] aliquod periculum minitante. Facies manusque satis intumescebant; pustulae, quantum tulit morbi species, satis magnae erant; salivatio copiosa et facilis ad metas usque; postremo, quantumlibet pustulae quae faciem obsidebant, cum maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '70-'72.

[12.] Quibuscunque vero caloris atque inflammationis gradibus Variolarum species, huic Constitutioni peculiaris, alias aliarum constitutionum species superaverit, cum tamen discretae essent pustulae, vel saltem paucae, docuit experientia non opus esse tanta praedictorum liquorum quantitate ingerenda; satis autem fuit ut aeger pro sitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis avenaceis, panatella, et pomo cocto subinde, vesceretur; et, si ex ephebis excesserat, paregoricum ex syrupo de meconio[i], cum vel aegrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quod aegros lecto addicerem,) ubi pustulae rarae comparebant. Atque hac sola methodo charissimus mihi filius, Gulielmus[k] Sydenham, Distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans, mense Decembri, 1670, (favente NUMINE,) restitutus est.

In genere Discreto satis erat ut aeger pro sitis modo cerevisiam tenuem potaret.

[h] *grave—minitante*] *adstantibus molesta* ed. '76.

[i] *ex syrupo de meconio*] *minoribus non concedendum* ed. '76.

[k] *Gul.*] sic ed. '76, *William* ed. '85. Cf. sup. p. 152, n.; *Dissert. Epist.* § 24.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '70-'72.

[13.] De Variolis hujus Constitutionis nihil superaddam, cum jam aliam speciem fusius tractaverim, a quibus hae in eo tantum discrepant, quod naturae scilicet calidioris fuerint et magis inflammatoriae; unde sequitur, diligentiorem adhuc operam fuisse navandam, ut restingueretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, et aegro ita certum minitabatur incendium.

CAP. VII.[1]

Colica Biliosa annorum[m], 1670, 1671, 1672.

PER omnes hujus Constitutionis annos, cum sanguis ad humores cholericos fervidosque in viscera deponendos propensior esset, Colica Biliosa praeter solitum plures invasit; qui morbus licet chronicis annumerari debeat, ac proinde extra oleas[n] mihi sit, cum tamen ab eadem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, a qua et epidemici plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hic mihi veniet tractandus: praecipue vero quia animadverti morbum huncce eadem plane praecessisse symptomata febrilia, quae dysenteriam per illa tempora regnantem praecedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra [c. 3. § 4.] notavi,) dysenteriam, quae post diuturnos cruciatus aegro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi vero dysenteriam diutinam non excipiebat, plerumque a febre ordiebatur, quae, per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum solebat desinere. [2.] Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso praeditos, aestate praesertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, et prae caeteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maxime intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injecta fascia constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur dolor, mox recrudescit paroxysmus, quem aeger praesentiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu praesentem exhorret et aversatur. Sed initio hujus morbi non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu, neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstina-

[Colica[o] Biliosa] quo nomine hic venit tractanda.

Vel Dysenteriam diuturniorem excipiebat, vel a Febre ordiebatur.

Ejus morbi descriptio.

[1] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 23.

[m] *annor. &c.*] om. ed. '76.

[n] *extra oleas*] dicitur ubi quis aliena nec ad rem pertinentia facit dicitve. Cf. Erasmi *Adag.* ii. 2. 10.

[o] [*Col. Bil.*] om. edd. '76, '85.

tius in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, et major alvi adstrictio, donec tandem ab incluctabili horum symptomatum vi totalis peristaltici intestinorum motus inversio (nisi maturius quis tulerit suppetias,) atque iliaca passio procurantur; in quo morbo cathartica medicamenta omnia in emetica statim transeunt; enemata etiam injecta, una cum alvi faecibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quae hoc modo excernitur materia, sincera si fuerit atque ἀμιγής, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris, spectatur.

COLICA BILIOSA ANNORUM '70-'72.

In iliacam passionem facile transit.

[3.] Cum singula hujus affectus phaenomena eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, e massa sanguinea in intestina excusso, nasci aperte doceant, indicatio curativa primaria mihi haec est, ut scilicet evacuetur dictus humor, tam antecedens in venis, quam continens in visceribus, conclusus; altera vero ab hac, ut anodynorum usu et compescatur humorum co tendentium impetus, et mitigetur immitissimus dolor.

Causa morbi est acris aliquis sive humor, sive halitus, e sanguine in intestina excussus.

[4.] Sanguinem itaque e brachii venis paulo liberalius educi, (si nempe id fuerit hactenus intentatum,) et post horas tres vel quatuor anodynum exhiberi, curo. Postero die catharticum aliquod lenitivum praescribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiae plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quod, si malum hoc sive fructibus horariis nimis avide ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ, originem suam debeat, (unde scilicet succi pravi corruptique primum in sanguinem transmittebantur, atque ex eodem postliminio in viscera,) rebus (inquam,) sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est lacte cerevisiato affatim hausto, et per vomitum rejecto; quo exantlato, anodynum propinandum est: sequenti autem die primum vena secanda, et in caeteris eo quem jam docuimus ordine procedendum.

CURATIO.

Curatio venae-sectione et cathartico leniente perficitur.

Si a fructibus horariis aut cibo δυσπέπτῳ oritur morbus, ventriculus est eluendus, et anodynum exhibendum antequam secetur vena.

[5.] At vero cum et doloris vehementia, et vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, catharticorum operationi obsistant, intendendae sunt eorundem vires, neque leo [subula] excipiendus[p]; frustra enim mitius catharticum exhibueris, nisi forte aeger alvo sit facile solubili, quod diligen-

Quando intendendae sunt catharticorum vires,

[p] [*subula*] Sic procul dubio scribere voluit Syd., quamvis *subere* memoriae lapsu scripserit. Cf. Senec. *Epist.* 82. § 25. *Subula leonem excipere* dicitur "si quando rem periculi plenam levibus admodum et infirmis praesidiis depellere volumus." (J. Alexand. Brassic. *Prov.* § 47, post fin. Erasmi *Adag.*)

et quam ob causam.

ter inquirendum est. Cum enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, aeger ab eo laeditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione et vomitus et dolor augentur. Potio cathartica lenitiva ex infusione tamarindorum, foliorum sennae, et rhei, in qua dissolvi possunt manna, et syrupus rosaceus[q], catharticis aliis anteferenda, cum humores minus exagitet et commoveat: cum tamen, sive ob aegri aversationem medicamenti formae liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, pilulae necessario in subsidium vocandae; inter quas cochiae mihi prae caeteris semper placuere, utpote certissimo pede quam coeperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi vero tanta est sive ventriculi debilitas, sive etiam vomituritio, ut nec pilulae possint detineri, ibi remedium primo anodynum impero, et paucis horis elapsis catharticum; eo temporis spatio interjecto, ut catharticum a narcotico tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur et pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quae ad virtutem purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero: licet catharticum (modo id possit fieri,) diu post anodynum rectissime propinatur, cum etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti aegrius respondeat, atque non nisi operosius solvatur.

In magna ventriculi debilitate et vomituritione narcoticum cathartico praemittendum.

[6.] Cum autem hic, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur narcotica, catharticum semper dolorem intendat, (saltem finita jam operatione, qua quidem vigente mitius nonnunquam cum aegro agitur,) idcirco solenne mihi est anodynum ingerere, ubi primum expiravit cathartici ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam et sero quotidie hauriendum impero, spatio scilicet omni inter purgationes medio, quo certius dolorem consopiam, donec catharsis debite fuerit celebrata.

Anodynum mane et sero exhibendum quotidie, et spatio inter purgationes medio, et post singulas purgationes.

[7.] Peracta catharsi, humorum ὀργασμόν compescere (quod jam solum restat agendum,) anodyno mane et vesperi jugiter exhibito contendo; quod etiam saepius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit dolores vehementiores sedare posse, nisi dosi largiori et reiterata; quae enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentia doloris remedii vires frangente. Tutissime autem repetuntur narcotica urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit.

Tutissime repetuntur narcotica urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit.

[q] Cf. formm. 8, 24, &c.

Colica Biliosa Annorum '70-'72.

Quamobrem, doloris indicium secutus, narcoticum repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit quid a dosi praecedente sperari debeat, antequam alteram superaddam. Plerumque vero, nisi ubi summe viget dolor, paregoricum mane et sero exhibitum sufficiet. Anodynum mihi familiare laudanum istud liquidum est supra [c. 3. § 14.] descriptum, cujus guttae sedecim in aqua cardiaca stillatitia solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

[8.] Simplicissima haec methodus, qua primum humor peccans venae-sectione et purgatione evacuatur, deinde narcoticorum ope conciliatur quies, semper mihi felicissime cessit prae aliis quae mihi hactenus innotuere omnibus; cum enemata carminantia, eo fine injecta ut humores acres extermi-nent, crabrones irritent tantum, et concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quod, licet tam phlebotomiam quam catharsin huic sedandi methodo necessario esse praemittendam affirmavero, nonnunquam tamen, (re ita postulante,) ea utraque omissa, a paregoricis ordienda tela est. Exempli gratia, ubi ob praegressam aegritudinem aliquam evacuationes copiosiores non ita diu ante Colicae adventum institutae fuerint, (non raro enim ob viscerum debilitatem, maxime si accedat major caloris gradus a vino vel spirituoso liquore alio immodice hausto, qui nuper ab alio convaluere morbo in hunc praecipitantur,) hoc (inquam,) in casu non modo non necessarium, sed et noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuo perturbare. Illud jam taceo, quod in hoc affectu aeger ut plurimum, prius quam consulatur Medicus, repetito enematum usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram, narcotica fere sola in usum videantur revocanda.

Enemata carminantia diuturniorem morbum reddunt.

Cum evacuationes copiosiores non diu ante Colicae adventum fuerint institutae, a paregoricis omnino incipiendum est:

[9.] Mense Augusto, 1671, nobilissimus Dominus Baro Annesly, Colica Biliosa laborans cum cruciatu intolerabili et frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Castellum de Belvoir accersiri me jussit: nullum non enematum genus, atque alia insuper remedia, a Medicis doctissimis experientissimisque eo locorum degentibus praescripta jam tentaverat. Ego, nullis usus ambagibus, repetitum narcoticorum usum ad

ejus rei exemplum proponitur.

COLICA BILIOSA ANNORUM '70-'72.

normam jam traditam suasi; quorum ope propediem convaluit, et mecum ad Urbem sanus rediit.

[10.] Quandoquidem autem dolor hic prae caeteris quibusque ex sua natura reciduus sit, omnis ei revertendi ansa anodyno bis quotidie ad aliquot dies exhibito praescindenda est. Quod si, quoties intermittitur narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit,) nihil a me hactenus excogitari potuit quod ad persanandum aegrum ita certo faceret atque equitatio, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuere; anodyno interim mane et sero indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, et sanguis, perpetua agitatione comminutus, de novo quasi depuratur; ipsaque demum intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque vero illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquammultos desistendum.

Equitatio, caeteris non proficientibus, curationem nonnunquam absolvit: cautiones circa eam:

[11.] Pauper quidem mihi vicinus, qui et adhuc est superstes, Colica Biliosa vehementissima per hos annos laboravit, quam catharticis, clysteribus, globulisque plumbeis devoratis, expugnare, diu, sed frustra, erat conatus. Hic ego ad frequentem narcoticorum usum confugi, neque poenitenda opera; quamdiu enim ista repeterentur, satis recte habuit: sed cum his palliaretur tantum malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primum erat exhausta narcoticorum vis,) ego, hominis misertus et gravi morbo et re angusta afflictissimi, equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas virès recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, et sine anodynorum praesidio omnino convalesceret.

exemplum memorabile.

[12.] Et (ut quod res est loquar,) non in hoc tantum casu, sed in morbis aliis chronicis quam pluribus, hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modo quis in illo improbius perseveraret[s]. Si enim

Unde est quod equitatio tantum praestet in morbis

[s] Cf. *Dissert. Epist.* § 116 sq.

COLICA BILIOSA ANNORUM '70-'72.

nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maxume exercitio vibrari, eaque succussationibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, et (quod majoris adhuc est momenti,) validiori ista caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit Natura, in sanguine depurando recte defungantur.

chronicis quam plurimis.

[13.] Diaetam, si junior fuerit aeger et calidioris temperamenti, refrigerantem atque incrassantem impero, puta hordei cremorem, panatellam, etc., et tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum. Potum non alium concedo quam cerevisiam tenuem mitemque, vel lac cum aqua coctum; neque ulterius quicquam indulgeo, nisi equitatio ad redintegrandam sanitatem necessaria, pleniorem victum et generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Qualis diaeta hic conveniat.

[14.] Quinimo observatione constat, quod, ubi hic morbus minus perite tractatus diutissime fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque aeger extrema jam macie atque debilitate tantum non esset confectus, in hoc (inquam,) casu liberalior sive aquae epidemicae, sive mirabilis, sive alius demum cujuscunque qua sanus maxime delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimae istae caloris nativi spirituumque reliquiae excitabantur, et fermentum praeternaturale visceribus adhaerens, et novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, a liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

In morbo diuturniore, et magna debilitate, aq. epidem., mirab., aut alterius similis, usus debet concedi; et quare.

[15.] Porro, ut in morbi curatione, ita etiam et eodem jam depulso, diaeta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cum enim morbus hic recidivam prae aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit praecipua coctionis instrumenta, (viscera intelligo, jam ab eodem infirmata,) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quam in caeteris omnibus viscerum affectibus, cibi *δύσπεπτοι* cane pejus et angue[t] sunt vitandi; et qui conceduntur *εὔπεπτοι*, ea tantum

Diaeta tenuis quare aliquandiu post depulsum morbum est observanda.

[t] "Alter Mileti textam, cane pejus et angue
Vitabit chlamydem." (Horat. *Epist.* i. 17. 31.) Cf. Erasmi *Adag.* ii. 9. 63.

COLICA BILIOSA ANNORUM '70-'72.

quantitate sumendi, quae ad vitam sustinendam possit sufficere.

COLICA[u] HYSTERICA.

Colica Hysterica, Biliosae simillima, quibus potissimum foeminis contingit:

[16.] Foeminarum nonnullas vexat Affectus Hysterici species quaedam, Colicam Biliosam ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quam situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne a quopiam pro jam dicto morbo haec habeatur.

[17.] Quae habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres eum hoc malo prae caeteris conflictantur, quaeque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere, aut (quod saepenumero fieri solet,) quae a partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires et naturam maternas nimis exhausit, vix evasere.

ejus descriptio.

Regionem ventriculi, nonnunquam et paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in passione colica iliacave primum obsidet; quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiae, nunc vero flavae. His accedit (quod saepe observavi,) major animi dejectio desperatioque quam in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas revertitur, nihilo lenius saeviens quam antequam solveretur paroxysmus. Icterum quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem.

Levissima animi commotio dolorem revocat; exercitium item praemature nimis susceptum.

Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi aegra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira sive a dolore ea fuerit excitata, (quibus hoc in casu promptissime afficiuntur foeminae,) dolorem fere revocat; quod etiam et de ambulatione, et de alio exercitio quolibet praemature nimis suscepto, dicendum est; cum ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori.

Vapores (sic vulgo dicti,) symptomata pariunt, parti quam obsederint accommoda, plerosque morbos affabre simulantes.

Vapores cum vulgo dico, cum, sive istiusmodi sint, sive convulsiones particularum partium, utrovis pariter modo solventur *φαινόμενα*. [18.] Hi vapores, sive convulsiones hae, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei quam invasere parti accommoda; ac proinde, licet unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen quibus miseri cruciantur affabre simulant; quod vel ex hoc liquet affectu, qui, cum partes colo adjacentes insederit, Colicam Biliosam ad amussim imitatur.

Colica Hysterica Biliosam nonnunquam mentitur;

Neque minus id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis;

[u] Cf. *Dissert. Epist.* § 126 sq.; *Process. Int.* c. 28.

exempli gratia, nonnunquam renum alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persaepe delatus, calculum simulat, et eum ab enematis, aliisque medicamentis lithontripticis et calculo exturbando dicatis, exasperatur, uno eodemque tenore diutissime affligit, subinde etiam (praeter morem suum, cum per se omni vacet periculo,) aegrum ad plures deducit. Vidi insuper et symptomata ab eedem prognata, quae vesicae calculum omnino referebant. Non ita diu est a quo noctu excitabar, ut Comitissae mihi vicinae, dolore in vesicae regione admodum violento et urinae suppressione derepente correptae, consulerem. Cum ego illam affectibus hystericis variis obnoxiam certo scirem, atque ex eo augurarer non isto eam quem putabat laborare morbo, enemata quae parabat ancilla injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco atque emollientium (verbi gratia, syrupi de althaea, etc.) quae adferebat Pharmacopola, narcoticum exhibui, quod symptoma illud subito compescuit. Neque sane vel una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt fauces, coxae, crura; in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam, quae tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitae.

COLICA BILIOSA ANNORUM '70-'72.

quandoque etiam vel renum, vel etiam vesicae calculum: enematis aliisque lithontripticis exasperatur;

sedatur anodyno.

Nulla corporis pars, sive interna, sive externa, ab ejus insultu eximitur.

[19.] Quemadmodum autem quaedam ad Colicae Hystericae historiam pertinentia obiter tradidi, (ne scilicet illa pro Biliosa falso haberetur,) ita et quaedam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad symptomatis doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: curatio enim radicalis, quae morbum sublata causa tollit, alterius omnino est et speculationis et loci.

[20.] Venae-sectio et repetitae purgationes, quae in Colica Biliosa incipiente apertissime indicantur, hic locum non habent, nisi in casu infra dicendo. Docet enim experientia et exasperari dolorem, et invalescere symptomata alia omnia, a tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeo plus semel animadverti enematum, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiae ratio etiam astipulabitur, quae morbum hunc a spirituum potius ἀταξίᾳ atque inordinato motu, quam humorum vitio aliquo,

Nec venae-sectio, nec catharsis, hic celebranda; nocent et enemata.

Hic morbus a spirituum ἀταξίᾳ, potius quam vitio humorum, videtur nasci.

COLICA BILIOSA ANNORUM '70-'72.

produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: hujusmodi sunt, magnae atque indebitae sanguinis profusiones, motus animi uti etiam et corporis violentiores, et alia id genus. Quae omnia, remedia illa suadent proscribenda, a quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco anodyna esse usurpanda, licet viridis ac pravus materiae vomitu rejectae color contrarium indicare videatur: subtilior enim est atque minutior colorum speculatio, quam ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito morbum hunc (qui licet acerbissimum dolorem, nullum tamen vitae discrimen, apportat,) ob errores hoc nomine commissos lethalem saepenumero evadere. Adde, quod, si quis emeticum vel fortissimum hodie propinaverit, (ut scilicet eam, quam putat, morbi mineram exhauriat,) aegra postero die materiam aeque viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Emetica etiam frustra propinantur.

In foeminis tamen temperamenti magis sanguinei, et viraginibus, nonnunquam vel phlebotomia, vel catharsi, vel utraque, anodyno via aperienda est.

[21.] Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis atque humorum copiam reperiri, quae narcotici operationi eo usque obsistat, ut, quamlibet saepissime repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi secta prius aegrae vena, aut alvo subducta; quod in foeminis temperamenti magis sanguinei, atque viraginibus, mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel phlebotomia, vel catharsi, forte etiam utraque, anodyno via aperienda est; celebrata enim harum utravis, narcoticum, quod prius summa licet dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi effectum obtinebit cui destinabatur. Raro autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt haec remedia. Quibus praemissis, ubi opus iis fuerit, in anodynis ea methodo quam in Colica Biliosa proposuimus [§ 6.] exhibendis progrediendum est, quae crebrius parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quae quidem methodus, praesens atque instans vehementissimi doloris symptoma tantum respicit; cum non hic loci illam, qua morbi causae occurritur, tractandam in me receperim.

Haec methodus doloris symptoma tantum respicit, non causam morbi.

Hic morbus in ictero solet desinere;

[22.][v] Cum vero hic morbus tam in hypochondriacis, quam hystericis, (nam utrobique, ut alio loco [*Dissert. Epist.* § 59.] dicetur, par est ratio,) saepissime in ictero desinere soleat,

[v] Desunt in ed. '76, §§ 22, 23, praeter *Atque haec &c.*

atque iisdem passibus quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observandum occurrit, quod in hac icteri specie curanda cathartica omnia vel omnino omittenda, vel, si adhibenda fuerint, rhabarbaro solum, vel leni quovis medicamento, utendum. Etenim metuendum, ne a catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cum icterus huic occasioni originem debens, sensim sponte sua facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat. Sin autem icterus longas moras nectat, atque non nisi aegre discedere videatur, ad remedia confugiendum. Hoc uti soleo :—

COLICA BILIOSA ANNORUM '70-'72. in cujus curatione nulla purgantia nisi rhabarb. et similia sunt usurpanda. Hujus icteri curatio.

[*Form* 30.][x] ℞ Radicis Rubiae Tinctorum,
[Radicis] Curcumae, ana unciam unam,
Chelidonii Majoris cum toto,
Summitatum Centaurii Minoris, ana manipulum unum;
Coque in aequalibus partibus vini Rhenani et aquae fontanae ad libras duas; colatura dissolve
Syrupi de Quinque Radicibus uncias duas;
Misce; fiat apozema, capiat libram dimidiam calide mane et sero usque dum convaluerit.

[23.] At ubi icterus per se invadit, Colica neutiquam praegressa, omnino oportet ut praeter alterantia jam dicta, etiam cholagoga (id est, quae per alvum bilem subducunt,) aegro exhibeantur, nempe semel vel bis, antequam aggrediatur usum praescripti apozematis, et postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu: ut,—

Curatio icteri communis[y].

[*Form.* 31.] ℞ Electuarii e Succo Rosarum drachmas duas,
Rhabarbari subtilissime pulverati semidrachmam,
Cremoris Tartari scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Syrupi Cichorii cum Rheo;
Fiat bolus; sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum.

At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad aquas ferreas, quales sunt istae Tunbrigienses, adeundum, quae ex ipso fonte bibendae sunt singulis matutinis dum convaluerit. Atque haec de morbis hujus Constitutionis.

[x] Cf. form. 204. [y] Cf. *Process. Int.* c. 29.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.[a]

Constitutio Epidemica partis anni 1673, *atque integrorum* 1674, 1675.

1673. Exolescente constitutione dysenterica, nova suboritur circa initium Jul. '73.

Circa initium mensis Julii, 1673, alia quaedam Febris species est ingressa; Constitutione vero necdum ita ad eam unice disposita ut penitus excluderentur constitutionis praecedentis morbi, non admodum fuit epidemica. Nondum enim desierat ista Variolarum species quae anno 1670 primum coepit invadere, licet jam et rarius occurreret, et mitiora essent symptomata: ita ut bini hi morbi pari fere passu procederent, neuter vero multum grassaretur; priori constitutione nondum ita prorsus evanescente ut nullos proferret morbos veteris prosapiae, (Dysenteriae enim perpaucae adhuc reperiebantur,) neque nova ita adhuc confirmata ut eos produceret qui alios exterminarent omnes.

Syllabus morborum se per hoc triennium excipientium, quo ordine invalescebant, recedebantque.

[2.] Et per autumnum hunc et hyemem omnem Variolae pari cum hac Febre incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantum non extinguebantur Dysenteriae. Novembri autem tum currente, post acerrimum gelu ad dies aliquot perdurans, succedente insperato tempestate calidiori quam ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculae Dysenteriae et paulo ante et circiter festum Nativitatis Domini hic illic spargebantur. Hac autem extremum morientis lucernae conatum referebant, mox enim morbus hicce (ista saltem ejus species,) omnino intercidit.

[a] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

[3.] Praematurc admodum sequente anno, mense scilicet Januario, invadebant Morbilli, haud minus epidemici atque erant isti qui eodem ferme tempore anni 1670 fuerant ingressi. Etenim in nullam non fere familiam se insinuabant, infantes prae caeteris omnes adorti. Non autem perinde regulares erant, neque typum ita ad amussim servabant, atque isti qui praedicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantia plura dicam ubi de illis agam particularius [c. 3.]. Hi magis indies magisque grassabantur ad aequinoctium usque vernale, a quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulo post clapsum solstitium aestivum tandem evanescerent. Constit. Epidem. Annorum '73-'75. 1674.

[4.] Sicut autem Morbilli epidemici, qui invadebant initio anni 1670, Variolas nigras ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minus epidemici, qui initio hujus anni comparebant, Variolarum speciem introduxere isti persimilem. Cum enim (quod prius [iv. 6. 8.] est notatum,) Variolae praecedentis constitutionis post priores annos duos pustulas emitterent minus ac minus nigricantes, majores insuper sensim et majores, donec sub finem anni 1673 pro specici ratione mites essent et benignae; jam recepta pristina feritate, et pessimis symptomatis stipatae, revertebantur. Invaluit haec Variolarum species autumno proximo, longius etiam in hyemem excurrens, quae, cum solitis calidior multo esset, morbo favebat; appetente vero tempestate frigidiore imminuta est, Febri jam grassanti mox locum cedens.

[5.] Febris haec, quae per annum perseveraverat omnem, initio Julii, 1675, longe lateque depopulata est; sed autumno jam appropinquante in viscera coepit converti, nunc dysenteriae symptomatis, nunc diarrhoeae se prodens, licet quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, sed caput magis tentabat, stupidiores reddens aegros. Variolae interea, quae jam pauculos hinc inde affecerant, sub aequinoctium autumnale penitus disparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim Febris alios vincens epidemicos anni praedominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quod, cum proclivior esset Febris haec materiam morbificam in viscera deponere, quae dysenteriam quandoque, saepius autem diarrhoeam, excitabat, ex hac occasione ventris tormina eam edidisse stragem vulgo putabantur, quae Febri huic revera 1675. Dysenteria et diarrhoea pro hujus Fe-

bris symptomatis, potius quam morbis essentialibus, erant habendae.

fuerat imputanda; licet nemo, qui aegrotos hoc autumno tractaverit, nescius sit quantum invaluerit haec Febris; ut nec etiam, dysenteriam dictam et diarrhoeam pro symptomatis, magis quam morbis essentialibus ac primariis, haberi debuisse.

Post subitam tempestatis mutationem Catarrhi et Tusses se huic Febri adjungunt, unde nascuntur symptomata Peripneumonica et Pleuritica, Febre eadem manente.

[6.] Hunc Febris ista cursum tenuit per omnem autumnum, nunc caput petens, nunc viscera, ubique saeviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque Octobris: quo tempore, quae eo usque tepida atque ad instar aestatis placida fuerat tempestas, derepente in frigidam humidamque est mutata; unde etiam Catarrhi et Tusses[b] increbuere magis quam alio ullo (quod memini,) tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tussibus hisce supervenire solebat Febris hujus Constitutionis Stationaria, quae, ansa hinc arrepta, et magis grassabatur, et quaedam etiam symptomata variabat. Cum enim paulo ante, insultus (ut jam dictum,) in praefatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones et pleuram prae caeteris detorquebatur, unde symptomata nascebantur Peripneumonica et Pleuritica; licet eadem omnino Febris esset, quae Julio, 1673, ingressa sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec Catarrhi isti accederent.

[7.] Hi Catarrhi et Tusses usque ad exitum Novembris perseverabant, quo elapso derepente minuebantur. Febris autem eadem plane mansit atque erat antequam Catarrhi se ostenderent; licet nec ita prorsus epidemica, neque iisdem symptomatis stipata, cum horum utrumque per accidens a Catarrhis penderet. Quinetiam, recedentibus Catarrhis, Variolae hinc inde spargi coeperunt, ejusdem plane generis cum variolis anni praecedentis; sed cum jam secundum ferme annum explevissent, non ita atrocia erant symptomata ac ubi primum invaderent. Quamdiu adhuc stabit haec Constitutio, dicere non habeo; id certo scio, illam perquam anomalam atque irregularem hactenus fuisse, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omnino indolis.

Constitutio haec perquam est anomala, ut et ejus morbi.

De hujus Constitutionis epidemicis, eo quo se invicem ordine excipiebant, jam agam.

[b] *Tusses*] sic ed. '76, *Tussis* ed. '85.

CAP. II.[c]

Febris Continua annorum[d] 1673, 1674, 1675.

Nascente morbo majora erant inflammationis signa, quam eo jam provectiore.

Haec, perinde atque alii epidemici, mox ab ingressu socia habebat symptomata, quae indicia haud obscura dabant majorem et spirituosam magis tunc esse inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti et vere insequente, symptomata pleuritica Febri superveniebant, et sanguis e venis extractus (saltem pro prima et secunda vice,) pleuriticorum referebat sanguinem; at morbo jam provectiori cessabant ea signa inflammationis intensioris.

Symptomata huic Febri peculiaria recensentur.

[2.] Praeter symptomata febribus universis communia, hanc Febrem ista sequebantur. Ut plurimum afficiebatur aeger dolore capitis et dorsi satis atroci, stupore item, et dolore articulorum artuumque tensivo, imo et totius corporis, at mitiori aliquanto quam rheumatismo laborantes. Primis diebus calor et frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte morbo aeger in sudatiunculas erat propensior. Lingua, ubi Febris suo genio erat permissa, nec sicca, nec a colore naturali multum recedens, nisi quod magis alberet, neque sitis multum urgebat: quod si excalefieret aeger ultra ordinariam Febris sortem, lingua aridissima erat cum flavedine subfusca; sitis etiam intendebatur, urinaque, quae aliter colorem fere naturalem servare solebat, intense rubebat.

Febris his tantum gravata symptomatis, si perite tractaretur, die decimo quarto aegro valedicebat; pertinacissima, primo post vicesimum.

Affectus quidam comatosus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in aphonia desinens;

[3.] Inter hujusce Febris symptomata eminebat affectus quidam comati haud dissimilis; quo correptus aeger obstupebat delirabatque, imo ad septimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec nisi valido clamore expergiscebatur; a quo aegre excitatus oculos aperiebat tantum, et post ingestum sive medicamentum sive potum cui assueverat, mox in stuporem dilabebatur, ita quandoque profundum ut in aphonia desineret absolutissima.

[4.] Qui sic fuerat affectus aeger, ubi ad se rediit, die vicesimo octavo vel trigesimo coepit convalescere; cujus pri-

[c] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. [d] *annor. &c.*] *hujus Constitutionis* ed. '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '73-'75.

qui eo passu discessit quo vires aeger resumpsit.

mum signum erat, quod cibi aut potus genus aliquod insuetum aut absurdum deperiret. Convalescentis caput, ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versus hanc partem, nunc illam, nutabat; aliaque aderant signa, quae caput plurima fuisse passum ostenderent. At quo passu vires restituebantur, eo ipso discessit dictum symptoma.

[5.] Quandoque non tam dormitabat aeger quam tranquille delirabat, incongrua tamen subinde effutiens, ceu iratus ac mente motus: at non eo excandescentiae et furoris ascendebat, quo solent ii qui a variolis atque aliis febribus phrenetici fiunt; a quibus hic in eo etiam discriminabatur, quod per intervalla abrupte dormiebat, stertebat etiam profundius. Adhaec, non ita erat acutum hoc symptoma atque illud, sed erat diuturnius. Pueris etiam hoc plerumque accidebat, aut iis qui nondum adoleverunt, illud adultis maxime.

Remedia calidiora et diaphoretica symptoma hoc accersebant.

In utrisque vero si ingererentur calidiora remedia, et solicitarentur sudores, malum in caput facile transferebatur, et dictis symptomatis ansam praebebat.

[6.] Ubi vero symptoma hoc nec sponte sua accessit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem decimum quartum terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

[7.] Autumno, 1675, (ut supra [c. 1. § 5.] innuimus,) Febris haec per dysenteriam sibi fugam quaerere, nonnunquam et per diarrhoeam, affectabat: harum posterior praecipue saepe excurrebat, stupore adhuc manente. Utraque vero (quantum diligenti observatione assequi poteram,) nihil erat aliud quam Febris symptoma.

CURATIO.

[8.] Curationem hujus Febris quod attinet: sub primum introitum, nempe Julio, 1673, tum ex variis phaenomenis ab istis longe diversis quae praecedentem comitabantur, tum ex eo quod catharticis minus pareret, quibus felicissime Febres omnes constitutionis praegressae deviceram, statim didici Febrem hanc esse alterius plane familiae; et diutius quam solebam alias, in ejus specie investiganda haerebam, et ex consequenti anxius dubitabam quem mihi curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primum erupit haec Febris, nullum habuit alium epidemicum sibi *σύγχρονον*, cujus perspecto genio de hujus natura verisimile aliquid conjectare possem; cum variolae (uti [c. 1. § 1.] dixi,) quae illam comi-

Ubi primum erupit haec Febris, nullum habuit epidemicum sibi *σύγχρονον*, unde ejus species difficilius investigabatur.

tabantur, nigrarum istarum quae anno 1670 invaserant reliquias omnino referrent, jamque et mitissimae essent et tantum non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum et ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo ad juvantia et laedentia quam diligenter maxime potui semper intento, viam pro virili (exploratoris instar,) praetentarem. [9.] Atrox capitis dolor, propensioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam sanguis pleuriticorum similis, me statim edocebant inflammationem haud mediocrem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istam evacuationem quae pleuritidi convenit. Sanguis enim post primam aut secundam saltem vicem detractus glutinis colorem, quo tegebatur superficies, protinus amisit; nec repetita adhuc venae-sectione levabatur aeger, nisi forte morbus in pleuritidem veram transiret; quod nonnunquam accidebat post regimen justo calidius, praesertim primo vere quo invadebat, scilicet anno 1664; quo tempore a solis accessu occasionem nactus (cum etiam nondum adolesceret morbus, et principio magis spirituoso inniteretur quam postea,) ad genus peripneumonicum videbatur accedere. Cum vero et experientia et exemplo a repetita phlebotomia deterrerer, (licet luce clarius esset Febrem hanc, praecipue sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse,) nihil jam restabat quo ejus calor restingui posset, praeter enemata saepius repetenda, et medicamenta refrigerantia. At praeter hos affectus inflammationem aperte prodentes, illud stuporis phaenomenon, Febri huic quam alii cuilibet familiarius, omnino indicabat continuo repetenda esse enemata, quibus materia Febrilis, quae ita prompte caput petebat, ab eo diverteretur; quin et venae-sectioni repetitae, quam aegre tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placide ac sensim contemperantia, et causam eliminantia morbificam. [10.] Porro judicabam emplastra epispastica satis ampla, cervici posteriori applicita, in hac Febre potius ex usu fore, quam in aliis quibus materia Febrilis haud ex aequo caput tentabat; etenim a cruciatu et fervore vehementibus, quos dicta epispastica parti cui imponuntur solent imprimere, materia, quae secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, et regimini ad eundem refrigerandi san-

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '73-'75.

Phlebotomia in hac Febre haud plus semel celebranda erat;

repetitis enematis ac medicamentis refrigerantibus curatio absolvebatur.

Epispastica posteriori cervici applicita hic magis ex usu quam in aliis febribus.

Febris Contin. Annorum '73-'75.

guinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque sua cedebat, quantumlibet saeviret si methodo ab hac diversa eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abunde liquebat.

Curatio.

[11.] Hunc itaque cursum institui: sanguinem e brachii venis mittendum, ea quantitate quae aegri viribus, aetati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem fere tempore emplastrum epispasticum bene largum nuchae applicandum. Die proximo clysterem lenitivum ita tempori injiciendum praecepi, ut ante noctem sedari posset tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, hora scilicet secunda tertiave post meridiem. Repetebatur enema illud singulis diebus donec imminueretur morbi vis; quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imo et maturius, si nempe Febris diem quartum et decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu, licet ab enematis praecedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: morbi enim acie per ebullitionem praegressam jam retusa, atque aegro ἔξω βέλους constituto, et a symptomatis violentioribus quae ab eo pendebant securo, nihil prius erat, quam ut morbum suo uti genio, et quasi sensim deflagrare, ac suis viribus ruere, sineremus; quod mihi semper cessit melius, quam evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Aegro interim carnibus interdixi, cerevisiam vero tenuem ad arbitrium concessi.

Enemata quo usque repetenda.

Quare e lecto surgendum erat quotidie.

[12.] Restat et aliud, quod, quia multiplici experientia astipulante aegris optime solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minime praetereundum fuit; nempe ut aeger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot, vel, si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, et supra lèctum cubaret, capite paulo elatiori. Etenim cum magnum illum impetum quo Febris in caput ferebatur, et inflammatoriam simul sanguinis diathesin, contemplarer, subiit mihi in mentem aegrum a corporis positura nonnihil emolumenti capere posse, si nempe ea talis fuerit ut a circumambiente nullatenus augesceret calor, (quod omnino fieri necesse est, si in lecto se jugiter contineat,) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cum illinc cerebri fervor intendatur, proindeque spiritus animales

calefiant atque exagitentur, a quibus et vehementior cordis vibratio et Febris augmentum.

Febris Contin. Annorum '73-'75.

[13.] Quantumlibet autem aegris conducat in febribus omnibus quae inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen eosdem, si diutius quam par erat pro una vice a lecto abfuerint, declinante praesertim morbo, in dolores vagos, qui in rheumatismo desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis ictero deturpari: quae si cui contingant, lecto addicendus est, quo, apertis cutis spiraculis, commode difflari possint istiusmodi particulae, quae malorum alterutri fomitem praebent; hoc vero ad diem unum aut alterum tantum, sudore non provocato. Hujusmodi autem accidentia oppido rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore, cum jam morbus mitior est, longe tutius aegro permittes ut in lecto assidue decumbat, quam vel initio, vel in statu; quinimo per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quae, si aeger maturius lecto affigatur, efferatur magis atque incenditur.

Cavendum tamen ne diutius quam par est aeger a lecto abfuerit.

In morbi declinatione tutius aeger in lecto jugiter decumbit, quam vel initio, vel in statu, et quare.

[14.] Hic si quis objecerit, dictam methodum, licet ad sanguinis impetum a capite amoliendum reficiendumque aegrum satis commodam, minus tamen expedire, eo quod evacuationi per sudores, qua materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat; respondeo, nihil agere contra-sentientem, nisi prius argumentis confecerit hujusmodi evacuationem omni febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facile est. Docet enim experientia, non autem ratio, quaenam febrium species per diaphoresin, et quae per catharsin sit exterminanda, etc. Quinimo est cur arbitremur dari quasdam febrium species, quas Natura methodo sibi peculiari sine visibili aliqua evacuatione ablegat, reducendo scilicet in sanguinis massam eique assimilando materiam illam morbificam quae cum eodem minus quadrabat. Qua ego nixus ratione, saepenumero tam in hac Febrium specie quam aliis, (modo[e] intermittentes non essent,) mox a primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantum cerevisiae[f] tenuissimae, quoties ac quantum

Diaphoresis non omni febri debetur.

[e] *modo—essent*] om. ed. '76. [f] *cerev.—desid.*] *lactis cum aqua* ed. '76.

P 2

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '73-'75.

desiderarent, potu, esuque tam[g] jusculorum quam aliorum, cujuscunque generis sint, aegris interdicto; permissis interim et exercitii consueti usu, et aura liberiore, nullaque prorsus evacuatione vel semel instituta. Sane[h] omnimoda solum hujusmodi per biduum triduumve abstinentia liberos meos, ac amicitia mihi conjunctissimos, curavi: verum hoc remedio non nisi in junioribus ac temperamento sanguineo praeditis est utendum.

Sudores a praevia digestione fluentes prosunt; nocent alii.

[15.] Quod si demus, Naturam non alia methodo quam per diaphoresin morbum vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatiscente prorumpunt, et a praevia digestione fluunt, non vero istos, qui, primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis Naturae oeconomia nascuntur? Hujusmodi (opinor,) sudores non erunt promovendi, at compescendus potius tumultus ille cui ortum suum debent. Istiusmodi autem sudores multas febrium species, licet non omnes, solent comitari; neque enim sum nescius quasdam febrium species ejus esse indolis, ut in παρακμῇ sudorem hunc criticum sibi postulent. Tales sunt particulares intermittentium paroxysmi, magna item et frequentissima Naturae febris ab illa pendens constitutione quae ad intermittentes epidemice producendas unice facit; in his enim, si cui methodo insistatur quae non eo tendit ut materia morbifica digeratur primum, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: quocirca nullae hic evacuationes locum habere debent, nisi quatenus morbi impetum primis diebus quibus aggreditur sufflaminare valent, ne inter medentium operas aeger fato succumbat. Quin et febris pestilentialis causa, cum tenuissima sit et perquam subtilis, vel primis morbi diebus sudoribus difflari potest, suffragante ubique experientia.

Intermittentium paroxysmi, et febris ejus constitutionis, in παρακμῇ sudorem criticum postulant; febris item pestilentialis, vel primis morbi diebus.

[16.] Istis autem in febribus, in quibus ordinario symptomatum ductu, et si suo genio uti permittantur, nusquam videmus Naturam materiam morbificam jam praeparatam tempore praefinito evacuare solere; nescio an non plus satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque aegrum ea sola methodo restituere, cum (ut docet Divinus Senex,) τῆς Φύσεως ἀντιπραττούσης κενεὰ

[g] *tam—sint*] *carnium et jusculorum e carnibus* ed. '76.

[h] *Sane—utend.*] om. ed. '76.

πάντα[1], [(Hippocr. *Lex*, t. i. p. 4.) i. e. *repugnante Natura, nihil Medicina proficit.* (Cels. *De Med.* iii. 1.)] Atque illud quidem usu venire autumo in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experientia edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; aegrum etiam, dum eosdem importunius solicitamus, saepenumero nulla cogente necessitate in manifestum vitae discrimen conjici, a materia morbifica in caput sursum lata. Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet vel ex eis quae sudore critico solvi non solent, si forte hujuscemodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debitae concoctionis sobolem esse arbitremur, Medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi vero non ita sponte exit, qui certo scire possumus an non hominem e medio tollamus, dum humores regimine et cardiacis calidioribus ad ejusmodi sudores disponere nitimur? Si quis forte in thesaurum inciderit, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet, qui, hac fretus fortuna, omnem adhibet operam ut alium ejusmodi cum vitae periculo adipiscatur. Quo vero cunque modo haec se res habeat, mihi abunde constat, solam febrem calorem eum secum adferre, qui materiae febrili ad coctionem praeparandae possit sufficere, neque eo intensiorem a regimine fervido forinsecus accersendum.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '73-'75.

In hac Febris specie, quae sine sudoribus potuit fugari, non sine discrimine ii sollicitabantur.

[17.] Praefatam methodum per venae-sectionem atque enemata in hujusce Febris curatione quam felicissime succedere comperiebam; eam vero, quoties a diaphoreticis lacesseretur, non solum anomala malique moris symptomata, sed etiam dubium semper exitum, habuisse. Inter symptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam insana loquacitate se prodebat, quam stupore coma aemulante, quod (uti [§ 3.] diximus,) huic Febri frequens solebat accidere. Hoc symptoma, licet nonnunquam sponte sua ortum illud viderim, a nimia tamen curatricum diligentia in provocandis sudoribus male posita, ut plurimum invitabatur: hoc enim pacto materia morbifica, quae in hac Febris specie sudoribus morem gerere recusabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti aegrorum discrimine.

Stupor comatosus a nimia curatricum diligentia, sudores importune provocantium, ut plurimum invitabatur.

[18.] Jampridem animadverti [iv. 4. 12.] in curatione febris constitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi stu-

[1] Cf. sup. iii. 2. 54; *Epist. Respons. II.* § 32; *Dissert. Epist.* § 107.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '73-'75.

por pueros maxime, atque eos qui ex ephebis vix excesserant, subinde invadebat, sed nec ita profundus, nec perinde epidemicus, atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licet huic inferiorem, multo minus hunc, ubi primum ingrederetur morbus, edomare potui; licet nullum non lapidem moverem, repetitis venae-sectionibus, non in brachiis tantum, sed cervice etiam et pedibus, emplastris vesicatoriis, cucurbitulis, enematis, diaphoreticis omnis generis, etc., in partes adscitis. Tandem statui, post sanguinem e brachio eductum, epispasticum cervici applicatum, atque enemata duo vel tria e lacte et saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam amplius moliri, nisi quod aegrum et a carnibus et a liquoribus spirituosis quibuscunque arcerem; ad Naturae methodum interim attendebam, cujus ego vestigiis inhaerens, symptoma hoc superare tandem discerem. Morbus interim cui invigilabam, tuto licet tarde recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo insistendum mihi esse duxi in febribus quas deinceps tractavi universis; quod quidem, si et symptomatis magnitudinem, et eventum ubique votis respondentem, spectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Quo pacto symptoma hoc vincebatur.

In morborum curatione nocet quandoque festinatio.

[19.] Et sane mihi nonnunquam subiit cogitare, nos in morbis depellendis haud satis "lente festinare[j]," tardius vero nobis esse procedendum, et plus Naturae saepenumero committendum, quam mos hodie obtinuit. Errat enim (sed neque errore erudito,) qui Naturam artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parcius humano generi ea prospexisset, quam postulat speciei conservatio; cum ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, et facultates quibus pollent homines ad eosdem fugandos, vel iis saeculis quibus Medendi Ars maxime caput extulit, et a quampluribus exculta est. Aliis in morbis quid hoc profecerit nescio: illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quod in Febre de qua jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales (venae-sectionem dico, et enemata,) solo tempore feliciter solebat vinci.

Etiam incongrua

[20.] Antea [§§ 3, 4.] diximus convalescentiae praenuncia signa ut plurimum ad diem usque tricesimum differri solere, (in stupore scilicet paulo confirmatiori,) aegro nonnunquam etiam aphonia correpto; quibus elapsis, incongruum aliquod

[j] Σπεῦδε βραδέως, *Festina lente.* Cf. Erasmi *Adag.* ii. 1. 1.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '73-'75.

atque absurdum sive cibi sive potus genus importune flagitabat, ventriculi fermento a morbo diuturniore impense vitiato. Hoc in casu, quandoquidem jam exhaustae corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam concessi quae minus aegro convenire viderentur, modo palato magis arriderent[k].

ciborum genera convalescentibus nonnunquam indulgenda.

[21.] Mense Septembri, 1674, filium novennem librarii cujusdam aedibus meis vicini, nomine Not, hac Febre una cum symptomate jam saepe memorato laborantem, tractabam. Extracto e brachio sanguine, et clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimae matri obstabam, quae rem ocyus expedire[l] acriter urgebat quam ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato praeter julapium aliquod e vulgaribus, (quod pacandae quidem matri potius destinabatur, quam filio restituendo,) trigesimum circiter diem melius habere coepit, edulia varia etiam absurda misere discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licet nullo alio nomine concedi debuisset: atque ita tandem prorsus convaluit.

[22.] Quamvis autem stupor hic ad comatis accedens naturam, huic Febri aliis symptomatis frequentius superveniebat, quandoque tamen (at rarius,) phrenesis absque stupore nonnullos invadebat, in qua aeger insomnis dies noctesque agebat, nulla ratione poterat regi, aliaque patiebatur symptomata, iis similia, quae vel ab aliis febribus, vel a variolis, in phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc (ut solebat affectus comatosus jam memoratus,) donec fieret digestio, aegrum vero intra paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Atque hic mihi suppetias prae caeteris tulit vitrioli spiritus, quem, post venae-sectionem atque enematis unius alteriusve injectionem, cerevisiae tenui instillatum pro potu ordinario concessi; qui intra dies paucos et somnum conciliabat, et sanitatem, superatis symptomatis, aegro reddebat: quod quidem nulla alia methodo efficere valebam. Atque hoc reiterata saepe experientia mihi abunde constabat.

Spir. vitr. ad phrenesin debellandam egregie contulit.

[23.] Febri huic, autumno, 1675, et dejectiones dysentericae superveniebant, quandoque et diarrhoea. Istas ego

Dysenteria symptomatica

[k] Cf. *Dissert. Epist.* § 26. [l] *exped.*] —*diri* ed. '76.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '73-'75.

quo pacto tollebatur.

statim perspexi symptomaticas fuisse huic Febri, non vero, ut in constitutione praecedenti, originales et primo ortas: quo non obstante, cum morbi causa in sanguinis massa clauderetur, venae-sectionem ea indicabat; quac quidem, propinato etiam post narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

[24.] Septembri, 1675, D^na Conysby, juxta Equilia Regia habitans, me accersivit; laboraverat ea hac Febre, veutris torminibus dercpente jam correpta, quae deinceps excipiebant dejectiones sanguineae ac mucosae. Licet protritae jam ab aliquot diebus ob morbum diutinum vires essent, maxime vero a dejectionum frcquentia quac nocte praegressa multum fatigaverant, sanguinem tamen e brachio statim educendum curavi, et paulo post narcoticum exhibendum; quibus peractis, ea ipsa nocte dejectiones stercorosae conspiciebantur. Mane et vesperi sequentibus narcoticum repetebam praedictum, imperato etiam medicamento cardiaco moderatiori quo spiritus refocillarentur; atque ab his statim convaluit.

Diarrhoea a narcotico, ubi opus erat, sistebatur.

[25.] Diarrhoeam quod attinet, quae eodem ferc auni tempore huic Febri haud raro accidebat, minus adhuc ista facessebat ncgotii; cumque ea neque aegro prodesset, neque etiam officeret, (quantum mihi observare licuit,) sive adesset stupor, sive etiam abesset, nullam ab illa indicationem curativam elicere valebam, modo intra eos staret limites ut aeger ab ea de vita non periclitaretur; quo in casu narcoticum sine dubio indicabatur, atque in eo solo probandus anodynorum usus per omnem morbi hujus dccursum; ingens enim illa propensio qua hac Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate in usum nunquam erant revocanda.

Narcoticorum usus hoc solo in casu hic erat probandus.

[26.] Notaudum est haud raro accidere tam ab hac Febre quam fcbribus aliis convalescentibus, iis maxime quos illae diutius maceraverant, nec nisi post longas magnasque evacuationes tandem demiserant, (praesertim si invalidiori essent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primum, mox sudore diffluerent, a quibus vehementer infirmabantur, et vires tardius recipiebant, nonnulli etiam praecipitabantur in tabem. Cum symptoma hoc non aliunde nasci existimarem quam a sanguine ob morbum contumaciorem co

Convalescentium sudores nocturni unde orti, et quo modo tollendi.

usque depauperato debilitatoque, ut succos, quos recenter advectos nequiret assimilare, per sudores ejicere moliretur; ita affectis author semper fui ut singulis auroris noctibusque cochlearia quinque[n] vel sex vini Malacensis annosioris haurirent, cujus usu aegris vires crescebant jugiter, et evanescebant sudores. Atque haec de Febre hujus Constitutionis Continua, quam[o], ob insignem stuporem eam fere semper comitantem, lubet *Comatosam* appellare.

FEBRIS CONTIN. ANNORUM '73-'75.

CAP. III.[p]

Morbilli anni[q] 1674.

ORIENTE anno, mense scilicet Januario, 1673-4, ingressa est Morbillorum species quaedam ab ea diversa quae eodem mense anno 1669-70, invaserat; neque tamen minus epidemice saeviebant hi atque isti, sed non perinde erant regulares, neque ita constanter typum observabant: nunc enim citius, nunc serius, erumpebant, cum in alia specie eruptio in diem ab invasione quartum semper incideret; adhaec, humeros et caeteras trunci partes primum occupabant, cum isti alteri faciem primum peterent, et in reliquum corpus paulatim spargerentur; nec hac in specie observare licuit, nisi rarissime, eas cuticulae desquammationes ad instar farinae inspersae, quoties recederent Morbilli, quae in alia specie haud minus certo conspiciebantur quam post febris scarlatinae decessum conspici solent. Plures insuper e medio tollebant, quoties imperite tractarentur, quam priores illi; febris enim et dyspnoea, quae Morbillis abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant, et peripneumoniam hic propius referebant, quam in altero genere. Quantumlibet autem fuerint anomali atque irregulares hi Morbilli quoad jam memorata symptomata, in praecipuis tamen satis iis competebat historia quam de Morbillis [iv. c. 5.] tradidi, cum morbos anni 1670 epidemicos describerem: quae idcirco impraesentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam priores isti, ad vernum usque aequinoctium invalescebant, a quo tempore decrescentes, appetente solstitio aestivo, aut non diu post, evanuere.

Morbilli anomali hujus Constitutionis quibus maxime differebant a regularibus jam descriptis.

[2.] Curatio, cum nulla ferme in re ab illa differat quam in

[n] *quinque vel sex*] *tria quatuorve* ed. '76.
[o] *quam—appell.*] om. ed. '76.
[p] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.
[q] *anni* 1674] om. ed. '76.

MORBILLI ANNI '74.

Morbillorum historia jam fuse tradidi, exinde petenda est. Unicam tantum hic (pro meo more,) instantiam adferam methodi qua illas aggrediebar.

CURATIO.

[3.] Februario, 1674, domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa Sarisburiensis, me accersivit: infantium unus tantum tum temporis aegrotabat, mox reliqui, (quinque autem vel sex erant,) quos omnes eadem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante cruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret; neque autem vel stragulis, vel igni, quibus sani assueverant, quidquam[r] adjici patiebar; ab esu carnium arcebam, juscula avenacea, hordeacea, ac subinde pomum coctum, concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquae triplo coctum, pro potu; urgenteque pro more tussi, ptisanam pectoralem saepe assumendam praescripsi. His peractis, omnino convaluere brevi illo spatio quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem fatiscente, symptomate quovis, morbo huic non familiari, tentabantur.

Febris Morbillosa nec venae-sectionem tulit, nec enemata: methodo Morbillis dicatae concessit.

[4.] Duobus primis mensibus quibus haec Morbillorum species se prodebat, intercurrebat et Febris quaedam Morbillosa hic illic sparsa, in qua *ἐκθύματα* nonnulla per truncum corporis, colli praesertim posteriora atque humeros, erumpebant, ecthymata[s] Morbillorum imitantia; a quibus in illo saltem disterminabantur, quod non universum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: febris etiam (licet ejusdem plane generis,) immanior erat, et ad dies quatuordecim, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec venae-sectioncm tulit haec Febris nec enemata, ab utrisque irritata; at methodo quae Morbillis superius dicata est lubens concessit. Atque haec de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.[t]

Variolae Anomalae annorum[u] 1674, 1675.

QUEMADMODUM morbilli epidemici initio anni 1670 incursantes, Variolas nigras ibidem [iv. c. 6.] delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus epidemice grassabantur initio anni 1674, Variolarum speciem introducebant tam earum

[r] *quidquam*] *quidquid* ed. '76.
[s] *ecthym.*] *ἐκθύματα* ed. '76.
[t] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.
[u] *annor. &c.*] *hujus Constitutionis* ed. '76.

similem, ut eaedem istae[v] revixisse omnino viderentur, non aliae subnasci. Cum enim (uti jam [c. 1. § 4.] diximus,) in priore illa Variolarum specie post elapsos priores annos duos, pustulae minus indies nigrae comparerent, et grandiores etiam pedetentim conspicerentur, donec exeunte anno 1673[w] morbus jam mitis (habita generis ratione,) ac benignus esset; jam pristina ferocia, et infausto malorum symptomatum agmine stipatus, denuo revertebatur. Etenim pustulae fuliginem nigredine aequabant, ubi nempe confluxerint, et aeger non prius extingueretur quam ad maturitatem istae pervenerint; immaturae enim fuscae tantum erant colore. Pustulae quinetiam perpusillae erant, si numerosae; paucae enim ubi fuerant tantum, haud erant minores quam in aliis Variolarum generibus, nigrae vero rarissime. Verbo dicam, istas quas anno 1670 descripsimus satis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quae quidem majorem sub his quam illis aliis putredinem latere, naturaeque eas esse magis crassae et inconcoctilis, ostendebant; maturae enim pejus olebant, ita ut eisdem graviter laborantes prae foetore vix quirem accedere. Tardius etiam periodum absolvebant, haerebantque diutius, quam ulla species alia quam mihi adhuc videre contigit.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '74, '75.

Variolae hujus Constitutionis nigras anni '70 satis referebant.

Putredinis majoris erant soboles, naturaeque magis crassae ac inconcoctilis.

[2.] Notatu interim est perdignum, quod quanto mitior est morbi species, tanto citius pustulae ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie ista regulari Variolarum Confluentium quae anno 1667 ingressa est, dies undecimus maximum adferebat vitae discrimen, quo semel elapso, non amplius ut plurimum aegro metuendum erat. In proxime sequenti specie anomala Confluentium quae initio anni 1670 coeperunt invadere, aeger die decimo quarto, vel ad extremum decimo septimo, maxime periclitabatur, quos si aeger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenus observavi[x]. At vero in hac specie Confluentium, aeger etiam post diem vicesimum contrucidabatur; nonnunquam et si convalesceret (quae paucorum sors erat,) non tantum tibiae intumescebant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibusque familiare

Quanto mitior morbi species, tanto citius pustulae ad maturitatem, morbus ad finem perducitur.

[v] *eaedem istae... viderentur ... aliae*] 1663, edd. '76, '85. *eadem ista . . .—retur . . . alia* ed. '76.
[w] 1673] Sic sup. c. 1. § 4; male
[x] Cf. sup. iv. 6. § 6.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '74, '75.

Per tres hasce constitutiones, posterior Variolarum species priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem.

est,) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliae; qui quidem tumores ab intolerabili dolore, rheumaticorum per omnia aemulo, tragoediam ordiebantur; postea haud raro suppurabantur, et in sinus ingentes et partium musculosarum apostemata desinebant, aegro in vitae periculo etiam ad multos dies a discessu Variolarum adhuc versante: adeo ut mihi luculenter constaret de gradibus quibus hic se epidemicus promoveret per tres hasce constitutiones, quarum posterior priorem sempcr exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem.

Species nova haec videtur e priore jam inveterascente suborta.

[3.] Videntur autem mihi hae quas jam tracto Variolac, nova quaedam Variolarum species, e priore jam inveterascente suborta. Quamvis pro aëris diathesi eum producente epidemicum, Variolae nigrae, quae initio anni 1670 primum se ostendebant, ad παρακμήν suam usque progrederentur, tamen, ad instar recidivae alicujus morbi a materia pristina denuo fermentescente, aër, rursus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu easdem deprompsit; qui quidem morbus redintegratus, sumptisque de novo viribus, reviviscere plane, et quasi *rejuvenescere,* videbatur. Tanto autem magis anomalae hae erant, tantoque magis intensam rcdolebant putrefactionem, quanto materia, e qua generabantur, ista crassior erat atque faeculentior, ad quam praecedentes primum ortum referebant. Quod ut magis elucescat, existimandum omnino est, nullam cjusmodi diathcsin in ipso aëre supponi debere, quae hunc hoc in loco epidemicum propaget, alium vero longe diversum in alio non ita multum distante;

Morbi epidemici ab aëre, effluviis a minerali aliqua fermentatione repleto, oriri videntur: eousque propagantur donec expiraverit subterranea illa halituum minera.

hoc enim si fieret (fit autem subinde,) quilibet ventorum motus constitutionem difflare valeret: vero autem similius mihi videtur hunc vel illum particularem aëris tractum effluviis repleri a minerali aliqua fermentatione, quae, aërem per qucm feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis terrae affectibus appropriatos eo usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera; quae pariter in novam denuo fermentationem agi possit, ex reliquiis ncmpc materiae exolescentis, uti in casu jam memorato. [4.] Mihi vero (qui non ultra quam res ipsa loquitur saperc audeo,) perinde est, an hacc, an alia aliqua hypothesis phaenomena rectius solvat. Id saltcm pro comperto habeo, quas jam trac-

tavi Variolas, praecedentis constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quod et crassiorem naturam, et putredinem longe intensiorem, redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum confluerent, plures Orco dabant quam species alia quaelibet quam mihi hactenus videre contigit, et (si quid meo judicio tribuendum sit,) pestem ipsam, pro numero scilicet aegrotorum, pernicie aequabant; licet, ubi Discretae invaderent, haud certius intentarent periculum quam alia quaevis species, et tam pustularum magnitudine, quam colore, aliisque circumstantiis, boni se moris esse faterentur.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '74, '75.

[5.] Curationem quod attinet, jam a multis annis miratus sum indicationes plane contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur; hinc enim luce clarius fuit, a calidiori regimine symptomata quae a nimia inflammatione pendent, statim produci, febrim scilicet, phrenesin, maculas purpureas, et similia, quibus hic morbus prae caeteris quibusque est obnoxius; inde vero regimen justo frigidius faciei manuumque intumescentiae, quae hic apprime est necessaria, officere, et pustulas flaccidiores reddere. Postquam haec diu multumque apud me satis anxie revolveram, intellexi tandem utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri; usum enim aquae cum lacte coctae, cerevisiae tenuis, aut liquoris alterius similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμόν fraenare; atque ex adverso, aegrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem et faciei manuumque intumescentiam valebam promovere. Neque haec secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finita, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materiae secretionem indigere: ita ut, cum jam inhabitu corporis, maturandisque abscessulis, rei cardo versetur, id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut scilicet sanguis ab halitibus calidis, a carne pustulis obsessa retro agendis, sartus tectus conservetur; *pustularum* vero, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illae perducantur. [6.] Jam vero, utut feliciter mihi cesserit haec methodus (uti prius [iii. 2. 50 sq.] docui,) in Variolis aliis Confluentibus, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit, ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, sive methodo jam a me laudata, sive

CURATIO.

Indicationes plane contrarias suggerit hic morbus.

Quae in Variolis aliis Confluentibus feliciter cessit methodus, hic non profecit.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '74, '75.

regimine et cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi desiderari adhuc aliquid praeter ista quae vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem manuumque atque faciei intumescentiam, facerent; desiderari scilicet aliquid, quod putrefactioni magis intensae, quam in his Variolis prae caeteris quibusque observaram, vincendae par esset. In mentem mihi tandem venit vitrioli spiritus, quem existimabam utrique intentioni tum putredinis oppugnandae, tum perdomandae caloris ferociae, satisfacere posse. Quamobrem aegro sibi relicto, donec et dolor et vomituritio quae eruptionem praecedere solent jam desinerent, et Variolae conferto agmine prodirent omnes, tandem die quinto sextove dictum spiritum, cerevisiae tenui ad levem aciditatem instillatum, pro potu ordinario concessi ad libitum sumendum, liberalius vero, cum appeteret febris maturationis; quem potum, donec perfecte convalesceret, imperavi usurpandum quotidie.

Spir. vitr. omnem numerum absolvit: quo tempore et modo exhibendus:

[7.] Hic spiritus, ceu morbo revera specificus, symptomata omnia ad miraculum fere compescebat: facies et maturius et longe altius, intumescebat; Variolarum interstitia ad colorem magis rubrum et rosae Damascenae aemulum magis accedebant; pustulae quoque minutissimae grandescebant, saltem quantum ea species pateretur; pustulae etiam, quae aliter nigrae comparuissent, hic materiam quandam flavam et colore favum referentem eructabant; facies deinceps, pro nigra, colore flavo saturato ubique tincta conspiciebatur; celerius maturescebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius spatio citius percurrebant. Haec autem accidebant omnia, si liquorem nempe laudatum liberalius haurirent. Quapropter, quoties aegrum copiam subjugandis symptomatis debitam respuere animadverterem, spiritum istum, vel syrupo aliquo in cochleari permistum, vel aquae destillatae cum syrupo junctae additum, subinde ingessi, quo pensaretur scilicet liquoris parcior usus.

quae ab eo liberalius sumpto commoda:

[8.] Varia hujus medicamenti commoda recensui; incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenus potui deprehendere: licet enim salivatio die undecimo decimove fere ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis dejectiones aliquot subire solent, tamen ab his minus aegro erit periculi quam ab ista fuit; quandoquidem (quod plus semel diximus,) qui

nihil ab eo incommodi, licet salivationem fere sistat, cujus vicem subeunt dejectiones aliquot.

Variolis Confluentibus laborant, eo praecipue urgentur discrimine, quod saliva his diebus viscidior reddita fauces praecludat, cui quidem symptomati hoc in casu diarrhoca succurrit, quae vel sponte sua desinet, vel saltem, ubi nullum amplius a Variolis periculum est, lacte et aqua mistis et narcotico assumptis facile compescetur. VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '74, '75.

[9.] Aegro interim in lecto jacenti, inclusis quoquc brachiis, stragula practer solita adjici non patiebar; concessi etiam ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim avenaceis atque hordeaceis victitabat, nonnunquam et pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret aeger, vel aegrotaret stomacho, vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum vero paregoricum jam a quinto sextove die singulis vesperis temporius propinandum adulto (infantibus enim eo non erat opus,) praescripsi, laudani liquidi scilicet guttas quatuordecim in aquae florum paralyseos.

[10.] Die decimo quarto aegrum e lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem e brachio educendum curavi; catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis aegri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quam solebat eorum quos hic morbus ita male mulctaverat. Adde, quod methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quae ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

[11.] Die Julii 26, 1675, vir nobilis mihique amicus, D^nus Elliot, Rcgi a cubiculo, domesticum e suis meae curae commisit, fera hac Variolarum Confluentium nigrarum specie propediem laboraturum. Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, et in hunc morbum a nimia compotatione recens inciderat. Confluebant pustulae densiore agmine quam alias vidi unquam, ita ut nulla fere inter eas intercapedo linqueretur qua distingui possent. Remedii hujus *δραστικωτάτου* confisus viribus, venam nullus secui, licet tempus quo accersebar id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cum a nimia vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post eruptionem finitam, die videlicet quinto vel sexto, spiritum vitrioli in lagenas aliquot cerevisia tenui repletas jussi instillari, atquc hunc

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '74, '75.

potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas e naribus fluxit, ut nosocoma hoc symptomate territa me ocyus accersendum putaret. Adveniens ego, cum ab immodico sanguinis calore et impetu inusitato illud oriri animadverterem, cerevisiam tenuem dicto spiritu impraegnatam uberius adhuc hauriendam imperavi; quo facto haemorrhagia dicto citius est coërcita. Salivatione satis copiosa, faciei et manuum intumescentia, pustularumque augmento, rite procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quod ultimis diebus dejectiones aliquot mucosae sanguineaeque interpellarent, quae forte nullum facessissent negotium, si venam, eo quo diximus nomine, mox accersitus aperuissem. Nihilominus nullo alio praesidio dysenteriam adoriebar, quam narcotico illo, quod alias etiam, si hoc symptoma non ursisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat donec evanescerent pustulae; posteaque extracta e brachio sanguinis quantitate satis larga, lacteque atque aqua affatim haustis, subito convaluit.

[12.] Eodem fere tempore quidam e meis vicinis, D^{nus} Clench, duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulae utrisque perpusillae erant, confluxiles admodum, et ad erysipelatis modum prodibant, generisque *Nigri* dicti. Vitrioli spiritum utrisque in potu omni instillandum curavi, quem (non obstante aetate, junioris praesertim, tenellula,) ne hilum aversabantur; quin et nullo symptomate graviori affecti convaluere illico. Amicissimus mihi vir, D^{nus} Doctor Mapletoft, utrosque mecum invisens, aetate majorem jam convalescentem reperit, minorem vero in cunis adhuc laborantem.

[13.] Animadvertendum est autem, quod, sicuti Variolae hujus Constitutionis quae non confluebant, satis erant benignae, ita neque remedio jam praescripto opus habebant; satis vero erat ista eas methodo tractare quam generi Distincto jam supra [iii. 2. 42 sq.] deberi docuimus.

[14.] Habes jam, Lector, quae de Variolis mihi erant dicenda omnia; quae licet non nemo fortasse parvi penderit pro saeculi genio, scio tamen ego haud parvo mihi labore, cura, atque industria, per multos annos continuos ea stetisse; neque jam a me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in

proximum, et studium aliis benefaciendi, vel pretio existimationis propriae, quam satis intelligo a subjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video cur aliquem male habeat nova methodus ei morbo medendi, cujus nec apud Hippocratem vestigium ullum, nec apud Galenum, invenitur, (nisi quis forte locus difficillima ratiocinatione torqueatur,) cum quae a modernis adaptantur curationes, a magnis illis Rei Medicae Luminibus non institutae, aequo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

VARIOLAE ANOMAL. ANNORUM '74, '75.

Nullum Variolarum vestigium vel apud Hippocr. vel Gal., unde excusatior methodus nova, cum modernorum tantum curationibus adversetur.

[15.] Quin et pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea methodo, qua expugnandae sunt istae Febres, quae ab iis pendent constitutionibus quae Variolis epidemicae sunt; etenim, si in prioribus illis mundi saeculis Variolae nusquam gentium comparuerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est (ne quid dicam audacius,) Variolas nondum tunc temporis in rerum natura fuisse repertas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum Hippocratem (opinor,) is nunquam latuisset; qui cum morborum historias et clarius intellexerit, et descripserit accuratius, quam post natorum quispiam, et hujus etiam descriptionem genuinam atque simplicem pro suo more nobis reliquisset.

In curatione Febrium Variolosarum eadem pariter de causa innovandum fuit.

[16.] Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis alterationibus[x] quae ipsius terrae accidunt visceribus, pro varia scilicet ejusdem aetate ac duratione; quodque, sicuti alii morbi jam olim extitere, qui vel jam ceciderunt penitus, vel aetate saltem pene confecti exolevere, et rarissime comparent, (cujusmodi sunt lepra, atque alii fortasse nonnulli,) ita qui nunc regnant morbi aliquando demum intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Haec se ita res habere potest, quicquid de ea videatur nobis *βραχυβίοις*, qui heri tantum nati sumus, cras forte interituri; neque quas de morbis authores vel antiquissimi congesserunt rationes, aevi multo productioris, si cum antiquissima mundi epocha eae conferantur.

Videntur morbi certas habere periodos pro occultis alterationibus quae terrae visceribus accidunt, pro varia sc. ejusdem aetate ac duratione; unde novae morborum species exoriuntur, prioribus etiam extinctis.

[x] *alter. quae ipsius &c.*] Cf. sup. i. 2. 5; *Tract. I.* § 35; *Sched. Monit. I.* § 3.

CAP. V.[y]

Tusses Epidemicae anni[z] 1675, *cum Pleuritide et Peripneumonia supervenientibus.*

Cum tempestas placida ac tepens, immo vero aestatis simillima, praeter solitum ad postremos usque Octobris dies perseveraret, anno 1675, cam vero mox exciperet alia multum diversa, frigida scilicet atque humida subito ingruens, Tusses ubique numerosiores grassabantur quam alio quovis (quod memini,) temporc, nemini fere parcentes, cujuscunque is fuerit sive aetatis sive temperamenti, integras vero simul familias pervadentes. Neque numero tantum erant spectabiles, (cum quaelibet hyems haud paucas nobis generet,) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cum enim Constitutio, et jam et per autumnum omnem modo elapsum, in producenda febre epidemica supra descripta omnes nervos intenderet, cumque jam nullus existeret morbus alius epidemicus, cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, Tusses istae febri sternebant viam, atque in eam quam libentissime commigrabant. Interea, quemadmodum Tussis Constitutioni opitulabatur in febre producenda, ita etiam febris occasionem ex Tussi natam arripiens, jam pleuram ac pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimana illa quae harum Tussium exortum fuerat praegressa. Quae tam improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minus diligenter adverterant animum, ansam praebuit febrem hanc pro pleuritide essentiali, aut essentiali peripneumonia, habendi, licet eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Constitutionem. [2.] Nunc enim, uti prius semper, cum dolore capitis, dorsi, atque artuum, quoslibet aggrediebatur; quae symptomata omni ubique hujusce Constitutionis febri conveniebant. Materia tantum febrilis, cum stimulante Tussi in pleuram ac pulmones uberius deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen febris (quantum mihi licuit observare,) eadem prorsus cum illa fuit, quae ad eum usque diem fuerat depopulata quo hae Tusses primum comparebant; quin et remedia quibus promptissime parebat, idem plane demonstra-

Ex improvisa symptomatum mutatione, febris, quae eadem manebat, pro pleuritide essentiali, aut essentiali peripneumonia, ab incautioribus est habita.

[y] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

[z] *anni* 1675] om. ed. '76.

Tusses Epidem. Anni '75.

bant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, et reliqua signa pleuritidi familiaria, essentialem pleuresin subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quam quae febri hujus Constitutionis quadrabat, ab illa vero quae verae pleuritidi conveniebat abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quod, cum pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere, quod, inter ver atque aestatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus, alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantum febris, quae[a] isti anno propria fuit, ducendus est, atque accidentalis tussis sobole.

Medendi methodus eadem quae febri hujus Constitutionis quadrabat; ab illa vero quae pleuritidi verae conveniebat, longe diversa.

Non eo anni tempore invadebat febris haec quo solet pleuritis.

[3.] Ut ad eam methodum rite procedam, quam hujus anni Tussibus (tum etiam istis quae aliis annis contingunt, modo ab iisdem causis nascantur,) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quae a sanguinis massa per insensilem transpirationem ablegari solent, a frigore cutis spiracula subito contrahente intro verti, et in pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox excitant. Cumque hoc pacto detineantur calidae istae et recrementitiae sanguinis exhalationes, quo minus per cutis poros exeant, febris in sanguinis massa facile accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio, sive remediorum, sive regiminis, justo calidiorum, quasi adjecto oleo ignis augetur, et qui in febrim jam plus satis erat proclivis, in eandem praeceps agitur. Verum enimvero, qualiscunque fuerit febris stationaria quae illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, nova haec febris statim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licet symptomata quaedam adhuc retineat, a Tussi, quam habuit parentem, pendentia. Ac proinde satis constat in Tussi qualibet ex hac προφάσει nata, non tantum ipsi morbo, sed et febri, quae Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Curatio.

Tussis ex qua προφάσει nascitur, ut et febris eam comitans.

Nova haec febris in febris stationariae tum regnantis nomen et familiam statim transit.

[4.] Hac innixus basi, iis qui meam implorabant opem hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum febrim, atque alia symptomata quae ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, aegrum a carnibus et liquoribus spirituosis quibuscunque arcere; hortabar item ut

Tussis sine Febre, abstinentia a carnibus, moderato exercitio,

[a] *quae* ante *fuit* in ed. '76.

TUSSES EPIDEM. ANNI '75.

et ptisana pectorali refrigerante, curabatur.

exercitiis uteretur moderatis, et frueretur aura liberiore, ptisanam pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula haec et ad Tussim perdomandam et febrim, aliaque symptomata, quae illam comitari solebant, praevenienda: sicut enim abstinentia a carnibus et liquoribus spirituosis, tum etiam refrigerantium usu, ita contemperabatur sanguis ut impressioni febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quae, quoties corporis pori a repentino frigore occluderentur, intro acta Tussim excitabant, via sibi naturali ac genuina exhalabant opportunius, et cum bonis aegri rebus difflabantur.

Nec narcotica,

nec liquores spirituosi,

[5.] Tussim quod spectabat sedandam, haud vacabat periculo narcoticis atque anodynis illam aggredi; nec minus periclitabatur, si quis liquoribus spirituosis calidisque medicamentis idem moliretur, cum, utroque modo inviscata atque indurata Tussis materia, halitus isti, qui a sanguine placide ac sensim discedentes tussiendo in auras evanescerent, jam exitu negato, in cruoris massa praeclusi febrim ibidem ciebant. Atque hoc saepenumero non paucis e vulgo inconsultioribus pessime cessit, qui, cum spiritu vini ustulato aliisque calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, affectus pleuriticos et peripneumonicos invitabant, atque insana hac sapientia morbum sua natura levissimum et facile sanabilem in periculosum ac saepe lethalem transformabant. Nec minus hallucinabantur (licet magis cum ratione insanire viderentur,) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant; quamvis enim non diffiteamur, sudores sponte prorumpentes haud raro prae caeteris quibuscunque praesidiis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incendere, et quem servare volumus aegrum, letho dare posse.

nec diaphoretica, hic tuto usurpabantur ad sedandam tussim; et quare.

[6.] Quandoque vero, non tantum ubi minus rite tractaretur morbus, quo scilicet supra descripsimus modo, sed etiam nonnunquam sua sponte, (maxime in delicatioribus ac tenellulis,) nunc statim ab initio, nunc post diem unum aut alterum, Tussi superveniebat caloris ac frigoris vicissitudo quaedam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propensio, noctu maxime; (quae omnia pariter symptomata febrim hujus Constitutionis plerumque sequebantur;) quibus saepe adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam

pulmonum quasi constrictio coarctatioque, unde difficulter spirabat aeger, inhibebatur Tussis, excitabatur febris vehementior.

Tusses Epidem. Anni '75.

[7.] Febri et pessimis ejus symptomatis rectissime (quantum accurate facta observatione mihi constitit,) occurrebatur venae-sectione in brachio, et epispastico nuchae applicato, clystere item quotidie injiciendo. Aegrum interim monebam ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absisteret, abstineret a carnibus, nunc cerevisiam tenuem, nunc lac aquae permistum, nunc ptisanam aliquam refrigerantem ac lenientem, sorberet. Elapso jam biduo triduove, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundo dctraxi, et ut in usu enematum persisteret adhuc suasi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est, (tam in hac quam aliis febribus,) ea, jam fractis morbi viribus et retusa acie, non diu et continuo repetenda esse, maxime in foeminis passioni hystericae obnoxiis, aut viris hypochondriacis; cum talium sanguis atque humores εὐμετάβλητοι sint, ac nullo fere negotio exagitentur atque aestuent, unde perturbatur corporis oeconomia, et symptomata febrilia etiam ultra solitam periodum aegros discruciant.

Enemata, (tam in hac quam aliis febribus,) fractis jam morbi viribus, non sunt repetenda; maxime in foeminis hystericis, virisque hypochondriacis.

[8.] Sed ut ad rem revertamur: dum hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas, quae in pleuram ac pulmones impegerant, sensim excuteret, symptomata universa placide solebant evanescere; cum qui morbum ferocius atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel suos aegros amitterent, vel saltem phlcbotomia saepius repetita quam vel postulabat morbi genius, vel etiam tuto ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cum enim in vera Pleuritide venae-sectio repetita omnem numerum absolvat, solaque ad curationem sufficiat, (modo non obstiterint medicamenta et regimen calidiora, quae contra militant,) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel, vel ut plurimum bis, venam secasse, modo aegro concederetur ut e lecto exurgeret et potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat necessitas (si bene observaverim,) sanguinem saepius educere, nisi ubi a calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma; neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Pleuritis vera sola repetita venae-sectione curatur.

In hac Febre semel, vel ut plurimum bis, venam secasse satis erat.

[9.] Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam quod

De Pleure-

TUSSES EPIDEM. ANNI '75.

si maligna dicta, quae venae-sectionem non fert.

omnium ore tritissimum est, Pleuresin scilicet quandoque ita malignam reperiri, ut per eos annos phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo quidem[b] Pleuresin veram atque essentialem, quae (ut posthac [vi. 3. 1.] dicetur,) omnibus annorum omnium constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis venae-sectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut febris ejus anni proprie epidemica, a repentina aliqua manifestarum aëris qualitatum alteratione, materiam morbificam in pleuram aut pulmones libenter deponat, ipsaque febris nihilominus eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi venae-sectio possit concedi, ut huic symptomati, si multum saeviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multo plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quam febris nomine debuerat educi, a qua pendet istud symptoma: namque si haec ejus sit indolis, ut a repetita venae-sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide quae ejusdem symptoma est; at vero si febris repetitam venae-sectionem respuat, neque juvabit ista (imo et nocebit,) in Pleuritide, quae cum febre stabit cadetve. Hoc autem modo se res habuit (me saltem judice,) in Pleuritide symptomatica quae febrem comitabatur hoc in loco grassantem quo tempore subingrediebantur Tusses, hac nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum nonerat, quod existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in febrium curatione non continenter ob oculos habet anni constitutionem, quatenus huic aut alteri morbo epidemice producendo favet, caeterisque morbis omnibus una concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detorquendis.

In pleuresi symptomatica non multo plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quam febris nomine, a qua pendet, educi debuerat.

In febrium curatione anni constitutio, quatenus huic alterive epidemico producendo favet, ob oculos semper est habenda.

[10.] Novembri anni praefati, D^num^ Thomam Windham, D^ni^ Francisci Windham, Equitis, filium natu maximum, hac febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus caeteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, epispasticum nuchae apponi, enemata quotidie injici; nunc ptisanas atque emulsiones refrigerantes, nunc lac aquae immistum, nunc cerevisiam tenuem, propinavi; suasi ut lecto absisteret quotidie ad horas pauculas: qua methodo intra

[b] *quidem*] *equidem* ed. '76.

paucos dics restitutus est, et celcbrata catharsi omnino convaluit.

TUSSES EPIDEM. ANNI '75.

[11.][c] Notandum autem est, quod, tametsi symptomata haec, quae Tussi supervenire solerent, ea prope essent quae hanc hyemem funestabant, attamen Tussis ipsa sine illis sola invadens, ea tempestate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venae-sectionem neque clysteres sibi vendicabat, modo febris a regimine vel medicamentis calidioribus non excitaretur; cum satis erat ad eam compescendam aegro liberioris aëris foras usum concedere, et carnis esum, ut et vinum ac id genus liquores spirituosos qui febri ansam praebeant, omnino interdicere. Porro tabellas sequentes saepiuscule devorandas imperavi; quae quidem ad Tusses a frigore susceptas coercendas omnibus aliis, quae mihi adhuc innotescunt, longe praecellunt:—

Curatio Tussis sine febre.

[*Form.* 32.][d] ℞ Sacchari Candi libras duas cum semisse;
Coque sufficiente quantitate aquae communis usque dum adhaerescat extremis digitorum; tum adde
Pulveris Liquiritiae,
[Pulveris] Enulae Campanae,
Seminum Anisi,
Seminum Angelicae, ana semunciam,
Pulveris Iridis,
Florum Sulphuris, ana drachmas duas,
Olei chymici Seminum Anisi scrupulos duos;
Fiant secundum artem tabellae, quas secum continuo portet, ac earum unam frequenter assumat.

[12.] At priusquam his, quae de morbis epidemicis disserui, ultimam imponam manum, objectioni, quam contra eorum nonnulla adferendam praevideo, occurrendum mihi est; quod nempe non satis cum *malignitate* ista pugnare videantur quae pluribus horum morborum adhaeret. Non is sum qui receptam a viris doctissimis sive hujus saeculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cum ista indiciis plus satis se prodat manifestis in epidemicis plerisque. Liceat mihi tantum quae de ejus natura sentio in medium proferre, quo haec nostra praxis minus a ratione abhorrere videatur; ipse enim, cum eruditissimo Scaligero,

[c] § 11 om. ed. '76. [d] Cf. form. 258.

Non mihi, sed Rationi, aut quae Ratio esse videtur,
Milito, securus quid mordicus hic tenet, aut hic. [*Apic.* viii. 34. p. 10.]

Malignitas in particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturae adversantibus, consistere videtur. Particulae dictae assimilando agunt.

[13.] Censeo itaque ego malignitatem eam omnem quae epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturae plus minusve adversantibus, consistere ac terminari; quia solae istiusmodi particulae humores ita subito alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas et spirituosas particulas assimilando maxime agere; cum ex Naturae lege quodlibet principium activum sui simile procreare satagat, et quae ei cunque obsistunt, ad propriam indolem inflectere atque accommodare: ita ignis ignem generat, et maligno infectus morbo socium inficit, spirituum scilicet emissione, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, et in naturam suam perducunt trahuntve.

Hae in peste sudoribus eliminari possunt; non vero in iis febribus, in quibus particulae assimilantes non ita sunt subtiles.

Usu calefacientium actuatae, magis assimilant particulae calidae, et humores extenuati minus resistunt.

[14.] His praemissis, omnino sequitur, nihil esse prius quam ut dictae particulae sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur. At hic reclamat experientia, docetque hoc in omni malignitatis specie fieri non posse: quamvis enim in ipsa peste particulae pestilentiales, tum quod admodum fuerint subtiles, tum etiam quod sanguinis partibus maxime spirituosis insideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore, non interrumpendo, ejici queant; in aliis tamen febribus, ubi particulae assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectae, atque etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna non tantum sudoribus difflari non potest, sed saepenumero etiam augetur, quibus isti sollicitantur, diaphoreticis. Quanto enim magis usu calefacientium actuantur particulae hae calidae ac spirituosae, tanto magis intenditur ea quam habent assimilandi facultas; quantoque etiam magis excalefiunt humores isti in quos agunt, tanto libentius in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes: cum ex adverso ratio dictare videatur, medicamenta illa quae contrariae sunt naturae non tantum particularum calidarum atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare obfirmareque, quo spirituum morbificorum fortius sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hic mihi venit experientia, qua magistra edoctus sum, et purpureas febrium maculas, et

Docet experientia purpureas

variolarum pustulas nigras, eo promptius sumpsisse incrementum, quo magis calefieret aeger; easdem vero pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere ac minui.

Febrium maculas, et variolarum pustulas nigras a calefacientibus augeri, a regimine vero moderatiori minui, solere.

[15.] Jam si quis me roget, qui fiat ut, cum malignitas in ejusmodi particulis calidis ac spirituosis consistat, haud raro ita parca febris signa conspiciantur, etiam in morbis summe malignis; responderem percontanti, primo in praecipua illa et maxime insigni malignitatis instantia, ipsa peste, abunde constat particulas *νοσηράς* ita supra modum subtiles esse atque aculeatas (praesertim ubi primum incipit grassari,) ut aurae ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in ebullitionem quidem illum attollant, unde aeger sine febre perit.

Particulae *νοσηραί* in peste ita quandoque subtiles sunt, ut ne sanguinem quidem in ebullitionem attollant, unde aeger sine febre perit.

[16.] At vero in minori isto malignitatis gradu qui in aliis epidemicis reperitur, symptomata febrilia ita parum conspicua redduntur, nonnunquam a confusione in sanguine atque humoribus excitata a particulis inimicis eorum in gremio conclusis; unde Natura quasi oppressa non potis est symptomata illa magis regularia exerere quae morbo competunt, at anomala sunt *φαινόμενα* fere omnia ob *οἰκονομίαν* penitus eversam dirutamque; quo in casu deprimitur saepe febris, quae, obtinente genuino Naturae ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt febris indicia quam pro morbi genio, ob metastasin minerae malignae vel in genus nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomoeria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

In malignis aliis epidemicis ita parca febris signa conspiciuntur, nonnunquam ob confusionem in sanguine et humoribus, nonnunquam etiam ob metastasin minerae malignae in genus nervosum, vel alias corporis partes.

[17.] Quicquid vero id fuerit, ne hariolari quidem possum quaenam alia medendi methodus malignitati qualicunque adhibenda sit, praeter eam quae epidemico, cui inhaeret, debetur; ita ut sive epidemicus de eorum numero sit, qui primo concoctionem materiae febrilis, mox ejusdem rite dispositae eliminationem per sudores sibi vendicant; vel eorum qui per eruptionem aliquam fugam sibi quaerunt; vel etiam eorum qui ab artis praesidio viam sibi aperiendam praestolantur; in singulis his (inquam,) generibus malignitas, morbi comes, cum ipso morbo stabit cadetque, pari usa fortuna, et pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quaecunque evacuatio febri in genere competit, eadem et malignitati de-

Nulla alia methodus medendi malignitati qualicunque, praeter eam quae epidemico cui inhaeret, debetur.

Tusses Epidem. Anni '75.

betur, quantumlibet evacuationes istae sibi invicem fuerint contrariae. Malignitati itaque isti quae febres autumnales intermittentes comitatur, uti et febrem continuam quae ejusdem est indolis, medebitur diaphoresis, quae concoctionem subsequitur ceu ejus effectum; variolarum malignitati subveniet tempestiva abscessulorum maturatio; atque ita de reliquis; in quibus omnibus peculiaris malignitatis species istis praesertim modis ac methodo illa optime superatur, quibus libentissime cedunt peculiares isti morbi ad quos illa spectat, sive hac methodo procedendum fuerit, sive altera. Hoc mihi dictat ratio, (nisi pro Junone nubes[e],) atque huic etiam experientia jugiter suffragatur.

CAP. VI.[f]

Anacephalaeosis.

Quinque Constitutionum genera, quinque nimirum aëris diatheses, quae totidem Febrium Epidemicarum species peculiares producebant, hoc Tractatu describuntur.

Harum prima, *Depuratoria* quae dici potest, praecipua Naturae Febris videtur.

Atque ita demum animadvertimus spatium illud annorum, quo finiuntur praegressae *Observationes*, genera Constitutionum omnino quinque peperisse; quinque nimirum peculiares aëris diatheses, totidem Epidemicorum species peculiares, Febrium nominatim, producentes. Febrium autem harum prima, quae iis annis infestabat, quibus Intermittentes Autumnales maxume grassabantur, unica mihi videtur, (quantum observatione diligenti fidaque hactenus assequi potuero,) in qua Natura ita omnia symptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debita coctione praeparatam certo suo tempore ad exitum disponeret, vel per justam διαφόρησιν, vel διαπνοήν paulo liberaliorem; quae idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit. Et profecto facile adducor ut credam praecipuam hanc esse atque Primariam Naturae Febrem, tum ob regularem illam methodum, qua utitur in promovenda materia morbifica eademque praefinito tempore digerenda, tum etiam quia haec Febribus aliis quibuslibet frequentior occurrit; [2.] cum credibile sit Febres Intermittentes epidemice saepius grassari quam alios morbos quoscunque, (si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentia in saeculis jam elapsis tot et tanta scripserunt,) quicquid demum in causa fuerit quod ita rarae comparuerint a quo Pestis hanc Urbem est depopulata. Enimvero Febris haec Pestilentialis inflammatoriis iis omnibus,

[e] *pro Junone nubes*] Cf. *Epist. Respons. II.* § 30.
[f] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

quae post invasere, se ducem praebebat ac πρόδρομον. Febri autem isti Primariae, de qua supra, adaptantur (ni fallor,) illustria illa atque necessaria axiomata, quae tradiderunt Hippocrates aliique medici antiqui, quorum ope ita illa est regenda, ut praeparetur materia Febrilis ad crisin per sudores rite faciendam; neque enim satis video, qui possint accommodari dicti Aphorismi subsequentibus istis Febrium speciebus, quae diversam longe habent indolem, et raro ejusmodi methodo aliqua solvi solent, qua nos adjuti (si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus,) morbos hosce subjugare possimus. Ut ut vero haec se res habeat, notatu dignum esse autumo, quod cum Febris haec, quae ab illa Constitutione pendebat qua Intermittentes caeteris praedominabantur, (si vel diutius persisteret, vel aeger nimiis evacuationibus fuerit exhaustus,) subinde in Intermittentium castra de facili transiret, istae Febres quae sequentes funestabant annos, etiamsi diutissime cruciarent, rarissime tamen Intermittentes fierent; indicio satis manifesto eam Febrem Continuam atque Intermittentes istas vel natura quadantenus convenire, vel non multum ab invicem abhorrere.

ANACEPHALAEOSIS.

Huic adaptantur axiomata quae tradiderunt Hippocr. aliique medici antiqui, sequentibus Febrium speciebus vix accommodanda.

In hac Constitutione Febres Continuae in Intermittentes, utpote sibi cognatas, facile transibant, in aliis vero rarissime.

[3.] Jam si quis a me percontetur, quo demum pacto Febris Continuae speciem ex notis in Febrium descriptionibus a me traditis queat expiscari, cum plerumque singulae iis implicentur symptomatis quae omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, etc.;) huic ego responderem, difficile id quidem esse, at non plane impossibile, modo quis serio atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes quas in historia praecedenti indigitavimus, maxime si in urbe aliqua, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continua laborantem accersiri; id primo habet adminiculi ad judicium rite formandum, quod vel ex observatione propria, vel aliis indicantibus, facile resciscat, quinam alii morbi praeter hanc Febrem, et cujus demum generis, eo locorum epidemice grassantur; quo cognito, non amplius dubitabit, cujus generis esse debeat Febris ista quae huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit ut Febris iis tantum se prodat symptomatis, quae omnibus omnino febribus sunt communia, (praesertim si in ἀταξίαν et confusionem agatur a methodo quae ab ejus curatione prorsus aliena est,)

Febris Continuae species potest dignosci, primo ab aliis Epidemicis eo locorum tum grassantibus;

ANACEPHALAEOSIS.

alii tamen Epidemici characteres naturae atque indoli suae proprios ac peculiares apertissime agnoscent. [4.] Verbi gratia, qui variolas inspexerit, facile conjectabit, (modo ejus morbi historiam probe calleat,) vel a die quo primum erumpunt pustulae, vel ab earum magnitudine atque colore, etc., ad quodnam variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quaenam sit illa variolarum species quae eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis atque eo locorum grassantis. Et sane si morborum historias ad unguem perdidicissem, (quam ego mihi laudem minime sumo,) sicuti, Epidemico quovis conspecto, non dubitarem de Febris tum regnantis genere pronunciare, licet ne unam viderim quidem, ita Febris quaelibet conspecta, quisnam ei jungeretur morbus Epidemicus, mc satis doceret, an variolae scilicet, vel morbilli, vel dysenteria, etc.; cum tam peculiare aliquod horum genus, quam Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

secundo a propriis cujuslibet Febris symptomatis.

[5.] Secundo autem, praeter indicia illa quae Epidemicorum una invadentium consideratio nobis suggeret, et ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam haud obscuram lucem foenerantur. Quamlibet enim (ut supra innuimus,) Febres in universum omnes quaedam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen et certae aliquae distinctionis notae, quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quae cum subtiliores sint ac magis reconditae, non nisi a cautissimis, et minutissima quaeque pensiculatim trutinantibus, erui solent aut investigari. Inter haec signa distinguentia semper existimavi ego, aegri sive sudationem, sive siccitatem, in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem praecipue et prae caeteris demonstrare, modo illa a statu naturali ac suo, methodo minus congrua non fuerit dejecta: atque hoc ipsum liquido mihi constabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot *Observationes* hae nostrae hactenus complectuntur. [6.] Exempli gratia, iis in Febribus quae vigebant exolescente[g] Intermittentium Autumnalium praedominio, aegri externa arescebant, nec vel minima sudoris praesignatio ante materiae Febrilis concoctionem (quae die decimo quarto plerumque perficiebatur,) in conspectum se dabat; neque

Aegri sive sudatio, sive siccitas, in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem prae caeteris demonstrat.

[g] *exolescente*] *durante* ed. '76.

Anacephalaeosis.

etiam cieri hic poterat sudor sine ingenti aegrorum discrimine, qui in phrenesin aliaque symptomata periculosissima mox a coacto sudore praecipitabantur. In Febre Pestilentiali, quae hanc quidem subsecuta est, (inflammatoriarum autem omnium quae ab illo tempore invasere chorum duxit,) nulli sudores sponte sua prorumpebant, at a sudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis semel obortis aeger nullo non symptomate levabatur. Febre proxime succedente, quae Variolas iis annis comitabatur quibus illae regulares erant, aeger sua sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit vel a morbi initio; at qui istis indulgebat aeger, intendebat illico symptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus quae duabus Variolarum Anomalarum speciebus atque Dysenteriis se comites adjungebant, et sudores anomali etiam fuere, at plerumque solis primis diebus exeuntes; licet qui primam Febrem comitabatur sudor, quam qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior: sed in neutra emolumento fuit aegro, cum non a praevia concoctione, sed a confuso particularum noxiarum motu, is eliceretur.

Cognitio speciei novae Febris vertente primum anni Constitutione, a perdiligenti atque accuratissima circumstantiarum omnium observatione pendet.

[7.] Arduum vero id mihi imprimis videtur, novae Febris speciem, vertente primum anni Constitutione, indagare, cum necdum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, necdum resciverit qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimum Febris praevertit. Molestum esset singula enumerare quae iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liqueret ansas haud obscuras a Natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc praestare valeamus; ac proinde cognitio haec a perdiligenti atque accuratissima circumstantiarum omnium observatione necessario pendebit.

Indicatio a juvantibus et laedentibus sumenda ad curationem saltem relinquitur. Ubi nondum constat, quid sit agendum, nihil agendo et Medico et aegro optime consulitur.

[8.] Quantumlibet autem difficile id fuerit, imo si et impossibile plane supponamus, novae Febris, ubi primum ingreditur, speciem certo distinguere; tamen, ad curationem quod attinet, indicatio a juvantibus et laedentibus sumenda nobis saltem relinquitur, cujus ope viam paulatim praetentantes, aegrum in tuto possimus collocare, modo ne plus satis properemus; qua quidem festinatione nihil ego quicquam exitialius esse autumo, nec re ulla alia Febricitantium plures vita spoliari. Neque pudet fateri me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo et mihi et aegro consuluisse optime; dum enim morbo invigilarem, quo

ANACEPHALAEOSIS.

eum opportunius confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se typum redegit, ut jam mihi innotesceret quibus armis esset debellanda. Sed (quod dolendum omnino est,) aegrorum quamplurimi, haud satis gnari quod perinde sit Medici periti quandoque nihil agere[h], atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentiae vel ignorantiae id imputant; cum empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere aeque novit, ac solet magis, quam Medicorum prudentissimus.

[9.] Haec sunt fere quae hactenus observavi, saltem quae ad normam aliquam reduci potuerint, de morborum Epidemicorum speciebus, atque ordine illo quo invasere ab anno 1661 ad finem usque anni 1675; quo quidem tempore Variolae, et Febres Continuae earum comites, quae ferme a biennio dominatae sunt, mitiores jam factae, videntur exolescere. Qui post sequentur morbi, solus novit, QUI novit omnia.

[h] Cf. *Dissert. Epist.* § 134.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.[a]

Febres Intercurrentes.

OBSERVATIONES annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Febrium alias *Stationarias* merito audire; ejusmodi Febres intelligo, quae, cum a particulari quadam, at nondum satis cognita, hujus aut alterius anni constitutione pendeant, singulae suo ordine invalescunt, grassantur admodum, et quasi caeteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliae species praeter jam dictas, an etiam, exacto quodam annorum curriculo, aliae alias certo ac constanti ordine excipiant, an secus se res habeat, nondum mihi licuit deprehendere. Sunt vero et aliae Febres Continuae, quae licet jam parcius, jam inclementius, saeviant et depopulentur, tamen cum stationariarum quibuslibet, ut etiam et secum invicem, eodem anno indifferenter commiscentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quam de methodo medendi eisdem adhibenda, hactenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt vero *Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatismus, Febris Erysipelatosa, Angina,* et forte aliae quaedam.

Febres Stationariae, quae a particulari anni constitutione pendent, et singulae suo ordine grassantur; intercurrentes, quae cum stationariarum quibuslibet, ut etiam et secum invicem, eodem anno indifferenter commiscentur. Intercurrentes sunt *Febr. Scarlat., Pleurit., Peripneum. Notha, Rheumat., Febr. Erysipel., Angina.*

[2.] Jam vero, cum universos hosce morbos vel adhuc comitetur febris, vel saltem fuerit comitata, donec, exonerata in partes sive has sive illas, pro morbi ratione, materia febrili, sibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipsam pro morbo primario habendam, reliquosque affectus, a quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuantur, symptomata esse, quae

In his Febris morbus primarius videtur, et reliqui af-

[a] Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

fectus tantum ejus symptomata, vel κρίσεως modum, vel partem in qua illa fit, spectantia.

vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem in quam ruit morbi vis, praecipue spectant. Verum modo de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine designare, pro arbitrio meo.

Intercurrentes nonnunquam, (licet non ita frequenter ac stationariae,) epidemice grassantur.

[3.] Animadvertendum est, quod, sicuti Febres stationariae, de quibus supra egimus, magis minusve epidemice infestant, (quod jam diximus,) prout annorum constitutio, in secreta atque inexplicabili aëris temperie fundata, eisdem favet, ita etiam Intercurrentes hae nonnunquam (licet non ita frequenter atque istae,) epidemice grassantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, qua sanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediate quidem causae alicui generali in aëre, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente, ut exinde tales talesve sanguinis atque humorum dyscrasiae generentur, quae Intercurrentium ejusmodi epidemicarum causae fuerint immediatae. Uti cum gelu acrius diu perseveraverit, se in veris usque pomoeria longius extendens, derepente autem calidior tempestas succedat, pleuritides, anginae, similesque morbi alii solent invadere, qualiscunque demum fuerit constitutio annorum generalis. Et quoniam hi nonnunquam epidemice grassantur perinde atque alii isti, idcirco, ut hos ab illis Febribus dispescam quae ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Duo haec Febrium genera quoad causas externas saepenumero conveniunt.

[4.] Quanto autem a se invicem intervallo dissideant duo haec Febrium genera, quantum ad causas ab aëre subministratas, quoad alias tamen causas externas ac procatarcticas spectat, saepenumero conveniunt. Ut enim jam mittamus contagium, quod quidem nonnunquam Febrium stationariarum aliquibus ansam exporrigit, et crapulam taceamus, qua matre proseminantur tum istae Febres, tum hae etiam de quibus jam ago; causa evidens externa Febrium quam plurimarum inde petenda est, quod quis scilicet vel praematurius vestes abjecerit, vel ab exercitio incalescens se frigori incautius exposuerit, unde poris subito occlusis, retentisque iis halitibus quibus alias per cutis spiracula patebat exitus, haec vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel generalis constitutio quae tum temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasiae in hanc vel illam Febris speciem

potentius determinaverint. Et sane existimo plures modo jam designato, quam peste, gladio, atque fame, simul omnibus, perire. Etenim si quis aegrum Medicus de prima morbi occasione paulo minutius interrogaverit, (modo ex acutorum istorum numero sit, quos supra tractavimus,) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temere deposuisse cui pridem assueverat, vel corpus motu excalefactum subito frigori permisisse, atque ex alterutra harum προφάσει incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante solstitium aestivum[b]: nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calescentes frigus sedulo evitent.

[5.] At vero diligenter hic loci notandum est, quod, licet morbi isti qui sub *Intercurrentium* titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, essentiales fuerint morbi, saepenumero tamen affectus quidam, tum eos quoad phaenomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis febribus superveniunt quas *Stationarias* appello, et sunt nuda earum symptomata: quo in casu non jam illa methodus adhibenda est, quae iis debetur quoties morbi sunt essentiales, at ista potius quam sibi postulat febris cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantum inflectenda est. In genere autem ad anni febrim serio attendendum est, investigandumque quo illa pacto facillime expugnari possit, venae-sectione, an sudoribus, vel alia methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti aegrorum discrimine persaepe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos affectus, quos ego *essentiales* voco, et de quibus jam ago, revera symptomata tantum esse; respondeo, symptomata ea forte esse respectu febris ad quam proprie spectant, at symptomata sunt saltem febrium, quae illa semper ac necessario producunt. Verbi gratia, in pleuritide essentiali, febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in pleuram deponat; in angina essentiali, ejus indolis est, ut eandem ad fauces semper amandet; atque ita se res habet in caeteris: cum ubi affectuum memoratorum utervis febri superveniat, quae ad hanc illamve annorum constitutionem spectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam vero

FEBRES INTERCURRENT.

Plures praematura vestium abjectione, et subita refrigeratione post exercitium, quam peste, gladio, et fame, simul omnibus, pereunt.

Vestes quibus quis assueverit, non nisi mense uno ante solstitium aestivum[b] sunt deponendae.

Quoties hi morbi essentiales non sunt, sed febrium stationariarum symptomata, ista methodo tolli debent qua febris illa curatur.

In genere ad anni febrim serio attendendum est.

[b] *aest.*] *alioque idem proxime excipiente* add. ed. '76.

FEBRES INTERCURRENT.

necessario, producitur. Quo nomine haud parum a se invicem disterminantur.

Qualia sunt symptomata quae invasionem febris stationariae comitantur, talia omnino erunt symptomata quae insultum sive pleuritidis, sive anginae, sequuntur, quoties ejusmodi febris accidentia sunt tantum; quo ab essentialibus morbis distinguuntur.

[6.] Jam autem, ut affectus *essentiales* mihi dictos ab iis qui symptomatici tantum sunt, rite distinguamus, multum conferet nobiscum perpendisse, quod, qualia sint symptomata quae invasionem febris hujus alteriusve stationariae comitantur, talia omnino erunt symptomata quae insultum sive pleuritidis, sive anginae, sequuntur, quoties ejusmodi febris accidentia sunt tantum. Quod quidem cernere erat in pleuritide symptomatica praedicta, quae febri per hyemem grassanti, anno 1675, superveniebat. Quotquot enim hac laborabant pleuritide, ubi primum corripiebantur, capitis, dorsi, et artuum, patiebantur dolorem; quae certissima erant et maxime vulgaria febrium earum omnium symptomata, quae et antequam ingrederentur pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant; cum quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus essentialis est, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorsus habens commune cum febre stationaria per id tempus regnante. Adhaec, symptomata omnia quae post emergunt, magis perspicua sunt, cum non obscurentur ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quae naturae sunt diversae, et ad aliam spectant febrem, admixtione. Praeter haec, anni tempus, quo essentiales Intercurrentes plerique (non tamen omnes,) solent infestare, haud raro subinnuit ad quam classem hujusmodi affectus referendi sint. At vero ad morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium, diagnosin, is demum instructissimus accedet, qui observatione assidua ac diligenti ita intime eorum phaenomena rimando perscrutatus fuerit, ut ubi eos inspexerit, genus statim norit distinguere; licet differentiarum characteristicarum aliae ita sint fortasse subtiles ac delicatae, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

Anni tempus quo Intercurrentes plerique infestare solent, essentiales ii fuerint, an symptomatici, subinnuit.

[7.] Quandoquidem autem variae hae febrium species (quantum quidem assequi possum ex phaenomenis, quae tum morbos ipsos, tum medendi rationes, attinent, sedulo pensitatis,) peculiari, ac cuilibet morbo propriae, sanguinis inflammationi ortum debent suum; in eodem refrigerando contemperandoque omnis mihi fere curationis vertitur cardo: methodo interim pro morbi genio variata, et cui (experientia jugiter suffragante,) ea species libentissime concedit, materiae

morbificae eliminandae ubique satago. Et profecto in febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit[c], qua porta excludenda veniat materia febrilis, qui certo norit, venae-sectione verbi gratia, sudoribus, catharsi, aut si qua est alia magis apposita.

FEBRES INTERCURRENT.

In febrium curatione maximi momenti est scire qua porta sit excludenda materia febrilis.

CAP. II.[d]

Febris Scarlatina.

SCARLATINA Febris, licet nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte aestivo se prodit, quo quidem integras familias, infantes vero prae caeteris, infestat. Rigent horrentque sub initio, ut in aliis febribus, qui hac afficiuntur, neque vehementer admodum aegrotant; postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certe et multo latioribus magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illae quae morbillos constituunt. Ad duos tresve dies persistunt hae maculae, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjecta cuticula, restant furfuraceae quaedam squammulae ad instar farinae corpori inspersae, quae ad secundam aut tertiam vicem se promunt conduntque vicissim.

Exeunte aestate ut plurimum invadit; infantes prae caeteris. Descriptio morbi.

[2.] Cum hic morbus nihil aliud mihi videatur, quam mediocris sanguinis effervescentia a praegressae aestatis calore, aut alio aliquo modo, excitata, nihil quicquam molior quo minus sanguis sibi despumando vacet, et materiae peccanti, quae satis prompte adjungitur, per cutis poros ablegandae. Quamobrem tum hinc et a venae-sectione et ab enematum usu mihi temperans, quibus remediorum formis facta revulsione particulas sanguini infestas cum eodem intimius permisceri, et motum Naturae magis congruum sufflaminari, autumo; tum ex altera parte ab exhibendis cardiacis, quorum aestu impetuosius forte exagitabitur sanguis quam pro pacata et leni illa separatione in qua jam totus est: (quid quod et vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo ut aeger a carnibus in solidum abstineat, et a liquoribus

CURATIO.

Nec venaesectione, nec enematis, nec cardiacis est opus; a carnibus tantum et spirituosis liquoribus aeger abs-

[c] *omne punct. tul.*] "Omne tulit punctum" &c., i. e. *omnium suffragio laudabitur.* Horat. *De Arte Poët.* 343. ubi v. Interpp.; Erasmi *Adag.* i. 5. 60.

[d] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 7.

FEBRIS SCARLAT.

tineat, nec foras prodeat, nec lecto perpetuo affigatur.

spirituosis quibuscunque, tum ut neque usquam foras prodeat, neque se perpetim lecto affigat. Cute jam penitus desquammata, et cessantibus symptomatis, e re fore existimo ut purgetur aeger leni aliquo medicamento, aetati atque viribus accommodo. Simplici hac et naturali plane methodo hoc morbi nomen (vix enim altius assurgit,) sine molestia aut periculo quovis facillime abigitur; cum e contra si plus negotii aegris facessamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel cardiacis aliisque remediis supervacaneis nimis docte et (ut vulgo videtur,) secundum artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, et aeger non raro nulla alia de causa, quam nimia Medici diligentia, ad plures migrat.

Quid agendum si convulsiones vel coma supervenerint.

[3.] [e] Veruntamen hoc animadvertendum volo: si convulsiones epilepticae, vel etiam coma, huic morbo sub initium eruptionis supervenerint, (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus,) omnino oportet ut epispasticum amplum ac forte posteriori cervici applicetur, atque porro ut paregoricum e syrupo de meconio statim exhibeatur, repetendum singulis noctibus usque dum convaluerit; imperando interim ut aeger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquae coctum, et a carnis esu abstineat.

CAP. III.[f]

Pleuritis.

Quare tempore

HIC morbus[g], quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimum vero anno inter ver et aestatem ambi-

[e] § 3 om. ed. '76.

[f] Extant quaedam huic cap. similia in edd. '66, '68 (p. 59.) post i. 4. 45. Cf. *Process. Int.* c. 8.

[g] *Hic morbus &c.*] Pro §§ 1, 2 extant in edd. '66, '68 quae sequuntur:— *Proximo loco de Pleuritide ejusque medicatione pauca subjungam. Et quidem non me latet receptam a Medicorum vulgo sententiam esse, febrem illam continuam, quae Pleuritidi se comitem adjungit, a phlegmone membranae costas succingentis, cordique vicinae, ortum suum ducere, adeoque Pleuritidis respectu, symptomatis rationem obtinere. Neque omnino displicet haec sententia: interim ex alia parte existimo Pleuritidem ipsam symptomatis vicem subire, respectu febris illius essentialis qua primo correptus est aeger, antequam Pleuritis nempe supervenerat; hac autem accedente, prior illa febris genium suum deponere mihi videtur, vel potius in Pleuritidem converti, quae jam ex phlegmone praedicta novam febrem sibi asciscit, eaque stipatur. Atque posterior haec febris ita subnascens pari passu cum Pleuritide ambulat, cumque ea stat, caditque. Certe crediderim, difficile admodum futurum, ut quis, examine diligenter instituto, exemplum proferat Pleuritici alicujus, qui dolore lateris (signo hujus affectus adeo luculento,) tentatus fuerit, antequam febris insultum aliquem, saltem leviorem, fuisset expertus. Nam dolor ille nunc quidem citius, nunc serius, invadit, verum (quantum observare hac-*

PLEURITIS.

inter ver et aestatem medio potissimum invadat.

Temperamento sanguineo praeditos rusticosque frequentissime aggreditur.

Morbi historia.

gente; nam per id temporis sanguis a nova solis vicinia excalefactus in effervescentias et inordinatos motus effraenatius ruit. Temperamento sanguineo praeditos prae reliquis aggreditur, saepe etiam rusticos, et "duro jam fractos membra labore." [Horat. *Sat.* i. 1. 5.] A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, et caetera febrium symptomata plus satis nota. Elapsis pauculis horis, (licet aliquando multo serius ingruat symptoma hoc,) aeger vehementi dolore, eoque punctorio, in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus omoplatas, nunc spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebra affligitur, quae magnum adfert cruciatum, a partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimit, ut prima tussiendi molimina coërceat. Quae singulis vicibus anacatharsi rejicitur materia, sub initio morbi pauca et tenuis conspicitur, et saepe sanguinis particulis intermista; sed procedente morbo copiosior est et magis concocta, sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin et vires sumit a symptomatis illis quae ab ipsa nascuntur. Atque dicta febris cum funesto comitatu omni (tussi scilicet, sputo sanguinis, dolore, etc.) pro ratione liberioris materiae morbificae expectorationis sensim minuitur. [2.] At vero materia hunc morbum committens non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit; fit enim non raro ut materia paucula adhuc et tenuis, sicut in principio morbi, tussiendo educatur, et consequenter febris cum reliquis symptomatis ne hilum remittat, donec aegrum jugulaverit. Aeger interea nunc alvo est nimis adstricta, nunc soluta nimis, dejectionibus crebris et liquidissimis. Est ubi, morbo admodum invalescente, et venae-sectione non celebrata, aeger ne tussire quidem valeat, sed immani dyspnoea laborans tantum non suffocetur inflammationis vi; quae tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam ubi post ingentem inflammationem, et omissam phlebotomiam, quae nascente morbo fuerat imperanda, mox ad apostema res redit, pure in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis primaria febris vel

tenus mihi licuit,) nunquam nisi post febrim, atque hinc (ut sententiae propriae morem geram,) Pleuritidem inter accidentia enumero, febrem consequentia.

PLEURITIS.

omnino cessat, vel mitius saltem urget, attamen in vado non est aeger, sed, empyemate atque febre hectica succedentibus, miser tabe extinguitur.

Febribus quaudoque supervenit,

[3.] Jam[h] vero, licet Pleuritis propriae illi atque specificae sanguinis inflammationi, quae eam, quando affectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis febribus quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eae sint, ex praecipitatione scilicet materiae febrilis in pleuram vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso fere febris initio accidit[i], cruda adhuc existente materia febrili[j], nondumque per idoneam ebullitionem subacta, adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia praeparata. Hoc autem[k] incommodi saepissime ex intempestivo ac praepostero calidorum medicamentorum[l] usu infertur, qualia[m] a nobilibus quibusdam foeminis exhiberi solent; quarum interim benevolentia charitasque multo melius in pascendis pauperibus, quam in iisdem medicandis[n] collocaretur. Atque illae quidem eo consilio (si tamen ullo utantur,) id faciunt, ut in primo statim[o] febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes quam inconsulto atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta, cogitur; atque adeo nunc in cerebri meninges impetu fertur materia febrilis, indeque phrenitis nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo Pleuritis oboriri solet, praesertim ubi aegrorum aetas ac temperamentum, annique tempestas inter ver atque aestatem ambigens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: certe enim tempestate illa febres in Pleuritidem transire proclives sunt[p].

saepissime ex intempestivo ac praepostero calidorum medicamentorum usu.

De pleuriticorum sanguine quaedam notatu digna.

[4.] Pleuritidem[q] autem[r] ejusmodi quam diximus praecipitationi ortum suum debere, evacuati per venae-sectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis[s] (saltem ille qui post primam vicem extrahitur,) ubi refrixerit, sevi

[h] *Jam—febrilis*] *Pleuritidem vero nasci arbitror ex materiae febrilis praecipitatione* edd. '66, '68.
[i] *accid.*] *—dere* edd. '66, '68.
[j] *febrili*] om. edd. '66, '68.
[k] *Hoc autem*] *atque hoc* edd. '66, '68.
[l] *medic.*] *ut pulveris Comitissae, aquae alexipharmacae, atque his similium* add. edd. '66, '68.
[m] *qualia*] *frequenter* add. edd. '66, '68.
[n] *med.*] *me judice* add. edd. '66, '68.
[o] *statim*] om. edd. '66, '68.
[p] *sunt*] *ad hujus itaque symptomatis remotionem hac utor methodo* add. ed. '66.
[q] *Pleurit.—concrevere*] om. ed. '66.
[r] *Pleur. autem*] *Jam vero pleur.* ed. '68.
[s] *sanguis—habet*] *videre est superficiem* ed. '68.

PLEURITIS.

liquati prae se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superficiem habet veri puris aemulam, et tamen ab eo longe diversam, utpote quae fibris, instar reliqui sanguinis, arcte contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin[t] a reliquo divulsa discolor illa pars formam cuticulae tenacis et fibris refertae exhibet; et fortasse nihil aliud est quam fibrae sanguineae, quae[u] rubicundo ac naturali suo integumento per praecipitationem exutae, ambientis[x] aëris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevere. At vero[y] (ut id obiter attingam,) animadvertendum est, quod, si sanguis e secta vena non recto flumine versus horizontem prosiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri se proripiat gradu, saepe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor. Neque aeger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur, ac si modo primum descripto fluat. Quinimo cum hoc ipso modo extrahitur, si orificium augustius, sive quid aliud, obstiterit, quo

[t] *quin—est*] *et revera non aliud esse videtur* ed. '68.

[u] *quae*] om. ed. '68.

[x] *amb.—concrevere*] *proindeque in membranam paulo crassiorem vi frigoris coagmentatae: ad hujus itaque symptomatis remotionem hac utor methodo* ed. '68.

[y] *At vero &c.*] Reliqua desunt in edd. '66, '68 usque ad § 13, pro quibus extant quae sequuntur:—*Quamprimum accersitus fuerim, jubeo (si res patiatur,) sanguinem liberaliter ex brachio affecti lateris mitti. Mox unguentum aliquod accommodum ex oleo liliorum, chamaemeli, unguento dialthaeae, et his similibus, conflatum, dolenti lateri applicandum praescribo. Simul etiam bechicis utor ad rei ipsius ingenium varie accommodandis. Sed his omnibus oleum amygdalarum dulcium recenter expressum facile palmam praeripit. Pro potu ordinario cerevisiam tenuem, ac minime acrem, vel ptisanam ex aqua hordei, liqueritia, et tantillo seminum anisi paratam, injungo. Diebus porro sequentibus, repetita venae-sectione, sanguinem etiam copiose detrahi jubeo pro re nata. Sane perquam raro a sanguinis missione abstineo, donec ad uncias quadraginta duas aut circiter fuerit detractus, nisi vires vel aetas aegri contra-indicaverint. Atque tametsi non sine specie aliqua rationis, metuat aliquis ne tanta sanguinis amissio periculum ingens afferat; ipse tamen sanguis ablatus, postquam aliquandiu steterit, hos metus difflabit, Medicoque patrocinium parabit, liberalem hanc venae-sectionem imperanti. Nimirum apparebit[1] sanguis specie saltem[2] corruptus, potissimum[3] post primam vicem, similisque fere coloris in summo, cum vero pure; ut omittam nunc dicere, vires aegri non valde attritas te comperturum, si copiosam illam sanguinis jacturam tecum reputaveris. Hoc autem in loco monendum est, summa cautela opus esse, ne per totum hujusce methodi decursum clysteres injiciantur, aut pectoralibus medicamentis quicquam admisceatur quod alvum ciendi vim habeat; quanto enim astrictior alvus est, tanto tutius phlebotomiam repetemus; atque ex adverso, si vel dimidiam illius quam diximus sanguinis quantitatem ademeris, ubi clysteres aut alviduca pharmaca exhibueris, aegrum in summum vitae periculum adduces, ne dicam in mortem praecipitabis: sive quod Natura utramque evacuationem tam brevi temporis spatio ferre nequeat, sive ob aliam aliquam rationem, ego sane non ausim definito pronunciare; certus interim, facto aliquando periculo, etiam eos tandem in hoc morbo a clysterum usu sibi temperaturos, qui nunc haec monita fortassis aspernabuntur; neque in hoc morbo solum, verum et in aliis forsitan omnibus, in quibus curationis negotium in isto cardine (venae-sectionem dico,) potissimum vertitur.*

[1] *appar.*] *spectabitur* ed. '66.

[2] *specie salt.*] *admodum* ed. '66.

[3] *potiss.*] *saltem* ed. '66.

PLEURITIS.

minus pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore aemulatur, neque aeger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quod, si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti ac florida, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Utut vero sanguis se habet, morbus hic, tametsi infamis, et plerisque aliis suapte natura periculosior, tamen si perite tractetur, facile vincitur; et quidem non minus certo et constanter, quam alii Medicorum conatus ad homines ab Orci faucibus liberandos, morbosque averruncandos, perduci ad exitum felicem solent.

[5.] Variis hujusce morbi phaenomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quam febrem a propria et peculiari sanguinis inflammatione ortam, qua Natura materiam peccantem in pleuram deponit, nonnunquam et in pulmones, unde peripneumonia suboritur; quam a priore, gradu tantum et pro majore ejusdem causae intentione extentuque latiori, differre autumo.

CURATIO.

[6.] Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi scopum propono, ut scilicet sanguinis inflammationem reprimam, et particulas ejusdem accensas, quae in membranam costas succingentem vim fecerunt, et incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in venae-sectione spem ponens maximam, ut primum accersor, sanguinem e brachio lateris affecti ad uncias decem aut circiter mittendum curo. Potionem deinde sequentem statim a venae-sectione primum celebrata sumendam praescribo :—

[*Form.* 33.][z] ℞ Aquae Papaveris Rhoeados uncias quatuor,
Salis Prunellae drachmam unam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat haustus.

Eodem tempore sequentem emulsionem praescribo :—

[*Form.* 34.][a] ℞ Amygdalas Dulces septem,
Seminum Melonum,
[Seminum] Peponum, ana semunciam,
Seminum Papaveris Albi drachmas duas;

[z] Cf. form. 163.

[a] Cf. formm. 62, 164, 233.

Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo PLEURITIS.
Aquae Hordei sesquilibram,
Aquae Rosarum drachmas duas,
Sacchari Candi semunciam ;
Misce; fiat emulsio; capiat uncias quatuor quarta quaque hora.

Pectoralia etiam impero frequenter usurpanda, exempli gratia :—

[*Form.* 35.][b] ℞ Decocti Pectoralis libras duas,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana sesquiunciam ;
Misce ; fiat apozema ; capiat libram dimidiam ter in die.

[*Form.* 36.][c] ℞ Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana unciam unam,
Sacchari Candi semidrachmam ;
Misce ; fiat secundum artem eclegma, de quo lambat saepius in die.

Oleum etiam amygdalarum dulcium per se, vel oleum seminum lini recenter extractum, magno saepe cum fructu assumuntur.

[7.] Diaetam quod spectat, carnibus omnino interdico, atque insuper earundem decocto quamlibet limpidissimo. Consulo ut jusculis vescatur hordeaceis, avenaceis, et panatella, et pro potu utatur ptisana ex decocto hordei cum radice acetosae, liquiritiae, etc., ac nonnunquam cerevisia lupulata tenui.

Porro sequens unguentum praescribo :—

[*Form.* 37.][d] ℞ Olei Amygdalarum Dulcium[e] uncias duas,
Unguenti Pomati,
[Unguenti] Dialthaeae, ana unciam unam ;
Misce; fiat linimentum, quo inungatur latus affectum mane et sero, superimponendo folium brassicae.

Jubeo item ut in dictorum remediorum usu persistat per omnem morbi decursum.

[8.] Eodem ipso die quo primum accersor[f], si dolor vehementer urgeat, sanguinis eandem quantitatem rursus detrahi praecipio, vel nihilominus die sequenti, ut etiam tertio die ; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (nisi prius aeger convaluerit,) venae-sectionem repeto,

[b] Cf. formm. 27, 165, 177, 249.
[c] Cf. formm. 28, 166, 178.
[d] Cf. formm. 167, 250.
[e] *Ol. lilior.*, *amygd. dulc. an.* ℥j ed. '76.
[f] *quo—accersor*] om. ed. '76.

PLEURITIS.

ubi scilicet dolor atque alia symptomata admodum saeviunt. At vero, si vel morbus remissior et minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectae aegri vires non facile ferant venae-sectionem post tam brevia intervalla repetitam, phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto nisi interjecto die uno aut altero inter singulas vices. Qua quidem in re normam mihi statuo contra-indicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde vero imminutas fractasque aegri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus minusve sanguinis pro rei ratione demendum praecipiam, raro tamen observavi Pleuresin confirmatam in adultis minori quam quadraginta circiter unciarum sanguinis impensa sanatam; licet in pueris semel tantum aut bis secuisse venam ut plurimum suffecerit. Neque, quae nonnunquam supervenit, diarrhoea repetendis jam dictis venae-sectionibus obicem ponit; quae quidem ipsa hac methodo brevi sistetur, etiam non adhibitis medicamentis restringentibus.

In adultis raro minori quam 40 circiter unc. sanguinis impensa sanatur. Diarrhoea repetita venae-sectione sistitur.

[9.] Enemata vel in solidum omitto, vel maxima, qua fieri potest, inter repetitas venae-sectiones intercapedine curo injicienda, eaque non nisi simplicissima illa e saccharo in lacte soluto.

Aeger e lecto quotidie eximendus ad horas aliquot.

[10.] Durante morbo id ago, ne aeger nimis exaestuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires suaserint; quod quidem tanti est in hoc morbi genere, ut, si aeger lecto jugiter affigatur, neque haec tam larga sanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta symptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

[11.] Mox ab ultima venae-sectione, nisi forte prius id contingat, symptomata omnia mitescent, et aeger (qui per aliquot adhuc dies et a liquoribus spirituosis quibuscunque, et a crassioribus cibis, arcendus est,) pristinas vires non ita diu post resumet: quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo cathartico solicitetur.

[12.] Jam vero si quem moveat, quod huic viae insistentes expectorationem vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora sit promovenda, operosius disseramus, sciat ille haec non per incuriam nobis excidisse, sed dedita opera diuque satis cogitata, neglecta tandem fuisse

Hic morbus expectorationi

PLEURITIS. — eliminandus non sine ingenti periculo committitur.

et praeterita; cum semper existimaverim in summo discrimine versari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut taedium hujus methodi, qua Natura materiae morbificae ejiciendae satagit, omittamus, nimium periculosae insuper res est aleae; cum non raro eveniat, parte aliqua materiae jam concocta, forte etiam per *ἀνακάθαρσιν* rejecta, reliquam adhuc crudam manere, idque successive, praestantissimis quibusque remediis maturantibus expectorantibusque incassum usurpatis, cum expectoratio nunc quidem satis auspicato procedat, nunc penitus supprimatur; aegro interim usquequaque periclitante, atque, pro meo in expectorationem imperio, (quod sane nullum prorsus est,) sive vivis, sive etiam mortuis, adjudicando: cum e diverso, mediante venae-sectione, morbifica materia penes meum sit arbitrium, et orificium a phlebotomo incisum tracheae vices subire cogatur. Quinimo constanter assero, huncce morbum, qui, si juxta praecepta a nobis damnata tractetur, inter patentissimas Orci januas merito recensetur, aeque certo ac tuto methodo jam a me praescripta (ut de brevissimo quo profligatur tempore nihil jam dicam,) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni a tam larga sanguinis (ut imperitis videri potest,) detractione cuiquam fuisse illatum.

[13.] Saepe quidem aggressus sum, in tractando hoc affectu[g], *θεραπείας* rationem aliquam stabilire, quae citra ingentem hanc sanguinis jacturam subsisteret, nempe vel humorem resolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando. Sed nondum ea sors mihi contigit, ut huic ipsi, supra memoratae, praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obstante tristi illa apud Hippocratem[h] de *Pleuritide sicca* prognosi[i],) aegrum, etiam non moratus expectorationem, ab insultu morbi vindico, per ipsum sectae venae orificium et Pleuritidi fugam parans, et sanitati reditum[j].

[g] *affectu*] *symptomate* edd. '66, '68.

[h] *apud Hipp.*] om edd. '66, '68, '76.

[i] Αἱ ξηραὶ τῶν πλευριτίδων καὶ ἄπτυστοι χαλεπώταται. (*Coac. Praen.* iii. 126. t. i. p. 293.)

[j] Add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Certe nisi phlebotomia aliquoties celebrata huic nempe methodo insistenti nunquam hactenus mihi subsistere licuit; licet neque illud intentatum reliquerim, ut ultra secundam tertiamve vicem non progrederer; sed ipsa rei necessitate adactus Naturam ducem secutus sum, etiam dum eidem Naturae vim inferre videbar. Quando vero post sufficientem sanguinis missionem symptomata remisere, aegerque ab hoc affectu magnam partem levatus videtur, catharticum quoddam ex lenientibus est exhibendum; secus enim periculum est ne Pleuritis, cum sua natura admodum sit recidua, iterum recrudescat.*

PLEURITIS.

Curatio puncturae tendinis.

[14.][k] Quandoquidem vero hujus morbi curatio in repetita venae-sectione fere tota stat, quae tamen ab imperitis Chirurgis et nescio quibus medicastris in locis ab oppidis populosioribus longe dissitis celebrata, miseros a punctura tendinum in artus amittendi, atque adeo in vitae, magnum discrimen saepissime conjicit; non e re fore duxi rationem huic malo succurrendi, si forte fortuna impingatur, hic subnectere. [15.] Qui vero punctura hujusmodi plectuntur, dolorem non statim sentiunt, sed duodecim horis post phlebotomiam se eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto, quam in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor se figit, et tunc maxime percipitur, cum brachium extendatur; attamen laesa pars tumore admodum insigni non afficitur, eodem avellanae magnitudinem vix superanti, sed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter distillat, quod quidem praecipuum puncturae tendinis diagnosticum est habendum. Ita curatur, ut et propriis oculis ipsus observavi :—

[*Form.* 38.][l] ℞ Radicis Liliorum Alborum uncias quatuor;
Coque ad teneritudinem in lactis vaccini libris duabus; deinde
℞ Farinae Lini,
[Farinae] Avenae, ana uncias tres;
Coquantur farinae ad cataplasmatis consistentiam in sufficiente quantitate lactis a radicibus praedictis colati, et radicibus contusis misceantur: fiat cataplasma, parti affectae calide applicandum mane et vesperi.

CAP. IV.[m]

Peripneumonia Notha.

Sub hyemis exitum emergit; paulo habitiores et crassos, virilem aetatem assequutos, vel praetergressos,

HYEME[n] ingruente, at saepius sub ejusdem exitum, vereque adhuc nascente, quotannis emergit febris symptomatis Peripneumonicis haud paucis conspicua. Paulo habitiores ac crassos ea prae caeteris aggreditur, virilem aetatem vel assequutos, vel etiam (quod saepius accidit,) praetergressos, liquoribus spirituosis (vini maxime spiritui,) plus aequo addictos. Cum enim in hujusmodi hominibus sanguis humoribus pitui-

[k] Deest § 14 in edd. '66, '68, '76. Cf. *Process. Int.* c. 49.

[l] Cf. form. 245.

[m] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 9.

[n] *Hyeme—ejusdem*] *sub hyemis* ed. '76.

tosis, brumae tempore congestis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte vere in novum motum cieatur, tussis, hanc nacta occasionem, mox subingreditur, qua ministra dicti humores pituitosi in pulmones irruunt; quo tempore si forte aeger, nullo vivens consilio, liquores ejusmodi spirituosos adhuc liberalius hauriat, crassescente jam fere quae tussim excitabat materia, et ab ea praecluduntur pulmonum aditus, et febris omnem sanguinis massam depascitur. [2.] Primo febris insultu nunc incalescit aeger, nunc friget; vertiginosus est, de capitis dolore queritur lancinante quoties tussis importunius fatigat; potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine tussi, nunc illa vexatus. Urina turbida cernitur, et rubens intense; sanguis detractus pleuriticorum sanguinem refert. Anhelus saepenumero spiritum crebro ac celeriter ducit; si moneatur ut tussim provocet, haud aliter dolet caput ac si in partes mox dissiliret, qua loquendi formula aegri utplurimum utuntur. Dolet et thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur quoties tussit aeger, pulmone non se satis dilatante, praeclusis adeo ab intumescentia (ut videtur,) meatibus vitalibus; unde intercepta circulatione, sanguineque quasi praefocato, nulla fere (praesertim in habitioribus,) febris indicia sunt; licet hoc accidere etiam possit ob materiae pituitosae copiam, qua horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

PERIPNEUMON. NOTHA.

liquoribus spirituosis addictos, praecipue aggreditur.

Morbi descriptio.

In habitioribus nulla fere febris indicia, vel ob interceptam circulationem, vel pituitae, qua sanguis gravatur, copiam.

CURATIO.

[3.] In curanda hac febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum qui ad pulmonum et suffocationem et incendium facit, phlebotomia revellam; ipsos pulmones remediis pectoralibus deobstruam atque eventilem; et, diaetae refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. Cum vero hinc materiae pituitosae saburra in venis contenta pulmonum inflammationi fomitem quotidie subministrans, venae-sectionem saepe repetitam videretur indicare; illinc vero observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret phlebotomiam saepe repetitam febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (praesertim aetatis florem praetergressis,) pessime cessisse, atque adeo ab ejusmodi repetitione haud minus absterreret; catharsin ego crebriorem venae-sectioni succenturiabam, quae ei satis recte substituitur, in illis qui a largiori et iterata saepius phlebotomia abhorrent.

Curatio venae-sectione, remediis pectoralibus, et diaeta refrigerante, perficitur.

In crassioribus, maxime aetatis florem praetergressis, cum minus feliciter cedat venae-sectio repetita, catharsis crebrior est substituenda.

[4.] Ad hunc itaque modum processi: sanguinem e

PERIPNEUMON. NOTHA.

Sanguis e brachio aegri in lecto jacentis extrahendus.

brachio in lecto jacentis extrahendum praecepi, nec passus sum ut ex eo surgeret ad duas tresve horas; cum omnis sanguinis eductio, quae universam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto facilius tolleretur, ita ut mitius cum aegro agatur, cum in lecto cubanti unciae decem fuerint detractae, quam si sex septemve tantum amiscrit, postquam e cubili surrexerit. Die sequenti potionem sequentem mane sumendam propino :—

[*Form.* 39.][o] ℞ Cassiae Extractae unciam unam,
[Radicis] Glycyrrhizae drachmas duas,
Ficus pingues quatuor,
Foliorum Sennae drachmas duas cum semisse,
Agarici Trochiscati drachmam unam;
Coque sufficiente quantitate aquae; colaturae unciis quatuor, dissolve
Mannae unciam unam,
Syrupi Rosacei Solutivi semunciam;
Misce; fiat potio.

[5.] Postridie sanguinem secunda vice mittere soleo, atque interjecto die uno potionem catharticam modo praescriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam donec omnino convaluerit aeger. Diebus a purgatione vacuis, decocto pectorali, oleo amygdalarum dulcium, ac id genus aliis, ut utatur consulo.

A carnibus et earum jusculo, maxime vero a liquoribus spirituosis quibuscunque, aegrum interim inhibeo; quorum loco ptisanam ex hordeo et liquiritia (cerevisiam item tenuem, si eam efflagitet,) pro potu ordinario concedo.

Vera Peripneumonia a pleuritide in eo tantum differt, quod pulmones universalius afficiat.

[6.] Atque ista quidem methodo vincenda est[p] Peripneumonia haec Notha, orta ab exundanti colluvie pituitosa in sanguine aggesta ob hyemis analogiam, et in pulmones explosa; in qua non tantum iterata venae-sectio, sed et catharsis etiam, indicabatur, sècus atque in vera Peripneumonia, quam ego ejusdem plane indolis cum pleuritide esse arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quod Peripneumonia pulmones universalius afficiat: quin et utrique morbo pari omnino methodo medemur, venae-sectione scilicet prae caeteris, et medicamentis refrigerantibus.

Notha haec Peripneumonia ab asthmate

[7.] Notha haec Peripneumonia, licet ad asthma siccum aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem,

[o] Cf. form. 168.

[p] *est*] *erat* ed. '76.

tum etiam alia quaedam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cum in ista manifesta febris atque inflammationis signa se prodant, quae in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longe ac obscuriora illis quibus insignitur vera Peripneumonia.

PERIPNEUMON. NOTHA. sicco distinguitur febre, quam illa semper habet comitem.

[8.][q] Diligenter autem animadvertendum, quod, ubi vini spiritui, aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes se olim addixerint, minime tutum erit eos statim ac derepente ab iis depellere; sed sensim id agendum, quo minus hydropi tam repentina mutatio ac abrupta viam sternat. Quod etiam in morbis quibuscunque ab hac προφάσει oriundis observari debet. Cum vero de spiritu vini mentio fuerit facta, hic obiter dicam: optandum sane esset quod aut idem omnino exulet, aut saltem spiritibus reficiendis, non vero iisdem extinguendis, usurpetur; nisi quis internum ejus usum prorsus abdicandum maluerit, proindeque a Chirurgis solum ad ulcera digerenda fotubus inmiscendum, aut ambustis[r] extus admovendum. Quo postremo casu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facile palmam praeripit, cum cutem subjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam cito absolvat, digestionem, quae non nisi admodum tarde sua tempora percurrit, etiam non moratus: nempe si lintea spiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel simili, laesis, quam primum hoc infligitur malum, applicentur, eademque spiritu dicto madefacta subinde repetantur donec dolor ab igne penitus evanuerit, et postea solum bis in die.

Quam egregia praestat spiritus vini in ambustorum curatione.

CAP. V.[s]

Rheumatismus.

NULLO non tempore incessit hic morbus, maxime autumno, et prae caeteris, annis florentes et οἷς γόνυ χλωρόν[t]. Hac ut plurimum occasione nascitur; aeger scilicet sive exercitio aliquo vehementiori, sive alio modo, excalefactus, mox repentinum frigus admisit. A rigore atque horrore orditur tragoediam, quos statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, et reliqua

Annis florentes maxime, atque autumno praecipue invadit: a repentino frigore post calefactionem

[q] Deest § 8 in ed. '76.
[r] Cf. *Process. Int.* c. 50.
[s] Deest hoc cap. in edd. '76, '85. Cf. *Process. Int.* c. 10.
[t] Cf. Theocr. *Idyll.* xiv. 70; Erasmi *Adag.* iv. 3. 21.

RHEUMATISMUS.

admisso plerumque oritur. Morbi historia.

illa infoelix symptomatum caterva, quibus stipantur febres. Elapso die uno altcrove (est et ubi citius,) aeger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo, artu infestatur, in carpis, humeris, genubus praesertim; qui, locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodam et tumore in parte quam postremum affecit adhuc residuis. Primis aliquot diebus, febris et symptomata jam memorata quandoque[u] coincidunt; febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin et nonnunquam inmanius saeviente, materia scilicet febrili in artus translata; quod satis arguit febris ipsa saepius recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo externorum usu repercussam. [2.] Morbus hic, quoties a febre sejungitur, *Arthritis* saepe audit; quamvis essentialiter ab illa distinguatur, prout cuivis facile constabit, cui uterque morbus intimius fuerit perspectus: unde forsan petenda est ratio, cur tam sicco illum pede[v] transiverint Scriptores Medici; nisi forte arbitremur hanc morbi speciem ad reliquam malorum Iliada de novo accessisse. Utut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; et licet rarissime hominem e medio tollat, febre semel depulsa, tamen et vehementia doloris et diuturnitas eum prorsus contemni non sinunt. Etenim si minus perite tractetur, non ad menses tantum, sed ad[w] annos etiam aliquot, imo per omnem adeo vitam, miserum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc casu non eodem semper vigore, sed paroxysmis quibusdam periodice repetitis, ad instar arthritidis, subinde lacessit: imo vero potest fieri, ut, ubi diu multumque vexaverint dicti dolores, tandem sponte desistant; atque interim aeger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quasi inversis, et protuberantiis, ut in arthritide, nodosis in interna magis quam externa digitorum parte se prodentibus; stomacho nihilominus valeat, et caetera sanus vitam toleret.

Febris saepe recrudescit ob materiam morbificam ab intempestivo externorum usu repercussam.

Arthritis saepe audit hic morbus, quoties a febre sejungitur: non est tamen.

Eo desinente aeger nonnunquam membrorum motu ad mortem usque privatur.

[3.] Est et alia hujus morbi species, (licet non hujus esse prosapiae vulgo credatur,) quae *Lumbago Rheumatica* aptissime dicetur: immanis dolor scilicet, idemque fixus circa lumborum regionem, ipsumque aliquando ad os sacrum se demittens, paroxysmum nephriticum mentitur, nisi quod aeger non vomituriat; nam praeter dolorem atrocissimum et vix

Lumbago Rheumatica, alia hujus morbi species, describitur.

[u] *quandoque*] *raro* ed. '76.

[v] *tam sicco illum pede transiv.*] i. e. *commemorare neglexerunt.*

[w] *ad*] om. ed. '76.

ferendum circa ipsos renes, aliquando et ureteres per omnem eorum ductum ad vesicam usque eodem, licet mitiori, tentantur. Qui et mihi olim imposuit, tanquam a materia aliqua sabulosa in iis partibus haerente penderet; cum revera materiae Rheumatismi peccanti et inflammatae ortum suum debeat, quae quidem partes illas jam solas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, nisi abigatur eodem modo quo prior species, pariter etiam perdurat, pari saevitia excrucians; adeo ut miser nequeat procumbere, sed vel e lecto exiliat, vel super eodem erectus sedeat, corpore interim perpetua agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora, inclinato reductoque. RHEUMATISMUS.

[4.] Cum utraque haec morbi species ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt phaenomena, tum praesertim sanguinis venae-sectione educti color, (utpote qui pleuriticorum sanguini tam est similis quam ovum ovo,) neque quisquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his (inquam,) ita se habentibus, censeo ego curationem non aliunde quam a phlebotomia debere sumi; sanguine interim contemperato, ejusque nimio fervore represso, tum medicamentis refrigerantibus atque incrassantibus, tum etiam conveniente regimine. CURATIO. Utraque morbi species ab inflammatione orta, venae-sectione et refrigerantibus tollenda est.

[5.] Ac proinde ut primum accersor, statim sanguinis uncias decem e brachio lateris affecti mitti jubeo, et julapium refrigerans incrassansque ad hanc fere normam praescribo:—

[*Form.* 40.] [x] ℞ Aquae Nymphaeae,
[Aquae] Portulacae,
[Aquae] Lactucae, ana uncias quatuor,
Syrupi de Limonibus[y] sesquiunciam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat julapium, de quo bibat ad libitum:

vel etiam emulsionem in curatione morbi lateralis jam [c. 3. § 6.] descriptam. Ad dolorem sedandum, cataplasma e mica panis siliginei et lacte croco tincto, vel[z] folium brassicae, parti affectae applicandum, et saepe renovandum, curo. Diaetam quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin et eorum jus-

[x] Cf. formm. 102, 169.
[y] *Syr. e Succo Citr.* ed. '76.
[z] *vel—brass.*] om ed. '76.

RHEUMATISMUS.

culo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus substituo juscula hordeacea, avenacea, panatellam, et ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro potu tantum concedo, vel etiam (quae magis ad rem facit,) ptisanam ex hordeo, radice liquiritiae, acetosae, etc., in aqua fontana incoctis. Volo interim ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cum calor, qui a jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

[6.] Die sequente sanguinis tantundem detrahi praecipio, atque intercalato die uno alterove, pro aegri viribus, tertio; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo, (prout aegri vires, aetas, constitutio, aliaeque circumstantiae suadent monentque,) quarto, atque ultimo ut plurimum, venaesectionem repeto; raro enim usu venit ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justo calidius praecesserit, vel medicamina calidiora aegro praeter necessitatem fuerint ingesta. Quin et *anodyna*, sive *paregorica*, dicta remedia effusiorem sanguinis missionem postulant: quamobrem, utut saeviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiose mihi ab his temperandum existimo, (modo[a] mihi animo sit curationem a sanguinis missione solum petere,) cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile venae-sectioni cedat; quae ideo, ob haec ipsa medicamenta officiose nimis exhibita, saepius quam erat opus, celebranda est. Quid quod et in morbi statu neque eam quam titulo pollicentur ἀναλγησίαν valeant praestare?

Ab anodynis abstinendum, quorum usu morbus figitur.

[7.] Interim dum praedicta remedia diaetaque sedulo usurpantur, enema e lacte saccharato subinde injici curo, diebus scilicet a phlebotomia vacuis. Porro ut haec omnia ad dies minimum octo ab ultima venae-sectione diligenter observentur, serio hortor moneoque; quibus elapsis, potionem catharticam e lenitivis praescribo mane hauriendam, et insequenti vesperi dosin paulo liberaliorem syrupi de meconio in aqua florum paralyseos, quo scilicet sanguinis orgasmus, unde et recidivae periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus rite peractis, ut in pristinum vitae genus (quoad victum, exercitia, atque aërem,) pedetentim se recipiat, lubens patior; ita tamen ut neque vinum, neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale,

Quo tempore purgandus aeger.

[a] *modo—petere*] om. ed. '76.

sive aromatis conditos, sive etiam δύσπεπτα quaecunque, nisi diu postea, degustare liceat. RHEUMATISMUS.

[8.] Post venam (quoties supra innuimus,) pertusam aegri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsus evanescent; at vero resarcita, quam fecerat sanguinis detractio, virium jactura, (superveniente maxime proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quam id quo primum decubuit aeger,) symptomata ad unum omnia[b] cessabunt, atque aeger pancratice imposterum valebit.

Dolores a rheumatismo imperite tractato relicti pro scorbuticis saepe habentur.

[9.] Jam vero, tametsi praedicta methodo, aut alia huic simili, tempestive atque sub ipso morbi ingressu adhibita, cum quem jam dixi finem ut plurimum sortiatur; non raro tamen accidit, ut, ubi aeger per errorem contrario plane modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc vero atrocioribus, per omnem vitam misere discrucietur, qui quidem minus cautis nullo negotio imponunt, et pro scorbuti symptomatis vulgo habentur. Hic enim obiter (sed et libere tamen,) dicam, quod, licet nullus dubitem quin scorbutus in his plagis borealibus revera inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quam fert vulgi opinio, occurrere, persuasum mihi habeo; multos autem ex iis affectibus (ne *plurimos* dicam,) quorum nomine scorbutum incusamus, vel morborum fientium, nondum vero factorum, quique nullum adhuc certum induerunt typum, effecta esse; vel etiam infoelices reliquias morbi alicujus nondum penitus devicti, a quibus sanguis caeterique humores contaminantur. Verbi gratia, quibus in corporibus materia aliqua arthritidi producendae apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quae scorbuti suspicionem facient, donec arthritis jam formata, atque actu se exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat.

Scorbutus non ita frequens apud nos morbus est atque a vulgo putatur. Multi ex iis affectibus qui *scorbutici* audiunt, vel effecta sunt morborum fientium, vel nondum perfecte devictorum reliquiae.

[10.] Neque ignoramus, non pauciora symptomata scorbutum mentientia, podagricos jam a paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel aegri effocta[c] aetas, vel alia aliqua causa, Naturam interpellaverit, quo minus materiam omnem arthriticam in artus exonerare valuerit; quae adhuc retenta, cum τὶ ἀνεπιτήδειον existat, totam sanguinis massam inquinat, et confertissimo pessimorum symptomatum agmine hominem lacessit. Quod

Probatur illud exemplo arthritidis, podagrae,

[b] *omnia*] *certo certius* add. ed. '76.

[c] *effocta*] *affecta* ed. '76.

RHEUMATISMUS. — atque hydropis.

quidem non de arthritide tantum, sed et de hydrope adhuc incipiente, dictum volo; de quo morbo licet vulgo jactetur, "Ubi desinit scorbutus, ibi incipit hydrops," haec tamen regula saepe saepius non aliter est accipienda, quam quod, ubi primum se hydrops manifestis prodit indiciis, praeconcepta de scorbuto opinio statim collabascit. Potest et idem hoc affirmari de quam plurimis aliis morbis chronicis, vel adhuc in corpore humano nascentibus, quique proinde nondum certum aliquem sibi cuderunt typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati sint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et sane nisi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immensum crescet, et omnem fere morborum numerum absolvet. Cum, si id sedulo agamus ut abdita cujusque morbi penetralia perscrutemur, eumque post irregularium symptomatum vela latentem eruamus, sua se mox specie sit proditurus et ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin et methodus qua hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfecte formato, jamque actu existenti, accommodanda.

Methodus medendi non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, seu perfecte formato, est accommodanda.

In Rheumatismo inveterato longius spatium inter venae-sectiones repetitas est interponendum. Fontanella in crure, et spiritus quivis[e] volatilis hic prosunt.

[11.] Sed hic notandum, non adeo consultum esse, quando Rheumatismus aliquot annorum diuturnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus, ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin praestare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas venae-sectiones disterminare; quae tandem vel penitus materiam morbificam averruncabunt, vel saltem eo conducent, ut fontanella in crurum alterutro excitata, et spiritu quovis[d] volatili in vino Canarino mane et sero exhibito, reliquiae ejus extirpentur.

[12.][f] Jam vero quantumcunque discriminis inter verum Rheumatismum (ut supra innui,) et scorbutum intercedat, aliam tamen speciem esse Rheumatismi, quae ad scorbutum quam proxime accedit, omnino confitendum est, utpote quae insigniora hujus morbi symptomata aemulatur, et pariter eadem ferme remedia sibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatismus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obsidet, sed eandem in tumorem, ac in alia specie, raro attol-

[d] *quovis volat.*] *volatili Dni Doctoris Goddard* ed. '76.
[e] *quivis volat.*] *volatilis Dni Doctoris Goddard* ed. '76.
[f] Deest § 12 in ed. '76. Cf. *Process. Int.* c. 59.

RHEUMATISMUS.

lit, neque febrim sibi comitem adjungit. Insuper non adeo fixus manet, sed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditisque symptomatis stipatus. Nunc hunc vel illum artum discruciat, mox internas solum partes afficit, proindeque aegritudincm parit, quae redeunte externarum partium dolore iterum se proripit; ita aegrum altcrnatim divexans, ac in diuturnitatem longam se protrahens, ad instar morborum qui vel maxime chronici habentur. Foeminas prae reliquis adoritur, ut et viros qui imbecilliori natura sunt; adeoque ad affectuum hystericorum classem referri debere plane suspicarer, nisi quod iterata experientia comprobassem eum remediis hystericis minime cessisse. [13.] Illi etiam qui longum et repetitum corticis Peruviani usum experti sunt, huic malo sunt obnoxii[g]; quod quidem (ut obiter id attingam,) unicum est incommodum quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id sit, hic affectus, sive ex hac occasione, sive ex alia quacunque causa, originem ducit, quam facillime debellatur vinciturque usu sequentium, quae, nisi privato commodo publicum praetulissem, prorsus mihi reticenda essent; etenim his solis quam multos, eo quo descripsimus modo laborantes, sanavi, quibus venae-sectiones, quantumlibet repetitae, cathartica, diaeta lactea, pulveres testacei, etc., ne hilum profecerunt. Atque haec sunt:—

Rheumatismi Scorbutici curatio.

[*Form.* 41.][h] ℞ Conservae Cochleariae Hortensis recentis uncias duas,
[Conservae] Lujulae unciam unam,
Pulveris Ari Compositi drachmas sex,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum;
Fiat electuarium: capiat drachmas duas ter in die per mensem integrum, superbibendo aquae sequentis uncias tres:—

[*Form.* 42.][i] ℞ [Foliorum] Cochleariae Hortensis manipulos octo,
[Foliorum] Beccabungae,
[Foliorum] Nasturtii Aquatici,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Menthae, ana manipulos quatuor,
Cortices Aurantiorum sex,
Nucis Moschatae contusae semunciam;
Infundantur in Cerevisiae Brunsvicensis libras duodecim, ac distillentur organis communibus, et eliciantur tantummodo aquae librae sex pro usu.

Atqui praecisa dosis pulveris ari compositi observetur, aut saltem eadem non minuatur.

[g] Cf. *Epist. Respons. I.* § 13. [h] Cf. form. 261. [i] Cf. formm. 94, 267.

CAP. VI.[j]

Febris Erysipelatosa.

Describitur morbi species notissima.

Nullam non corporis partem, idque nullo non tempore, incessit hic morbus, at prae reliquis faciem, exeunte praesertim aestate; quo tempore saepe dum sub dio versatur, corripitur aeger. Facies siquidem ex improviso in tumorem attollitur, qui subito exorsus cum dolore ruboreque summis, denso minimarum pustularum ordine distinguitur, quae, aucta magis inflammatione, in vesiculas subinde facessunt: hinc per frontem ipsumque caput latius serpit, oculis interim tumoris magnitudine plane obrutis, (rusticis *syderatio* audit,) neque multum profecto abludit, nisi quod adsunt pustulae, ab iis symptomatis quae inflicta ab apum vesparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc se habet modo Erysipelatis notissima species ac vulgaris.

[2.] At vero, quamcunque corporis partem hoc vitium obsederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, nisi praecesserint, (quod nonnunquam pridie, aut nudius tertius, solet contingere,) huic se inflammationi ut plurimum adjungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua febrium indicia. Procedente morbo, uti primum febris dolorem, tumorem, atque alia peperit symptomata, quae indies ingravescentia nonnunquam in gangraena terminantur, ita haec invicem haud mediocrem ad febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Describitur species alia rarius occurrens.

[3.] Est et alia hujusce morbi species, licet rarius occurrens: haec quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum προφάσει, quod scilicet aeger vinorum subtilium magis magisque attenuantium potationi paulo liberalius indulserit, aut liquoris similis spirituosi. Febriculam, quae agmen ducit, mox excipit pustularum per universum fere corpus eruptio, quae urticarum puncturas referunt, et nonnunquam in vesiculas attolluntur; mox recedentes tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo et vix tolerando, at, quoties levissimam scalpturam subeunt, rursum apparent.

Curatio.

Curatio materiam

[4.] Hic ego materiam peccantem sanguini permixtam rite evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem reme-

[j] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 11.

diis illum contemperantibus sufflaminandam, censeo; eam denique, quae jam partibus impacta est, materiam evocandam, discutiendamque.

FEBRIS ERYSIPELATOSA.

peccantem evacuantibus, partibus jam impactam discutientibus, et sanguinem contemperantibus, absolvenda; topicis etiam post catharsin applicandis.

Haec ut fiant, ubi primum accedo, satis largam sanguinis quantitatem e brachio extrahi praecipio, qui quidem pleuriticorum sanguinem fere semper aemulatur. Die sequente blandam illam potionem catharticam[k] mihi in praxi familiarem exhibeo, et hora somni (si paulo frequentius dejecerit aeger,) haustum aliquem paregoricum,—exempli gratia, syrupum de meconio in aqua florum paralyseos, vel alium ejusmodi. Peracta catharsi, partem affectam sequenti decocto foveri jubeo:—

[*Form.* 43.][1] ℞ Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana uncias duas,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Sambuci,
[Foliorum] Verbasci, ana manipulos duos,
Florum Meliloti,
Summitatum Hyperici,
[Summitatum] Centaurii Minoris, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semunciam;

Coque in sufficienti quantitate aquae ad libras tres: coletur liquor, et tempore usus adde singulis libris decocti, Spiritus Vini uncias duas. Stuphae e panno laneo levis texturae hoc decocto immersae ac expressae, calide admoveantur parti bis in die, quae post fotum quotidie illinatur sequenti mixtura:—

[*Form.* 44.][1] ℞ Spiritus Vini libram dimidiam,
Theriacae Andromachi uncias duas,
Pulveris Piperis Longi,
[Pulveris] Caryophyllorum, ana drachmas duas;

Misce; charta emporetica hac mixtura madefacta parti circumvolvatur.

[5.] Aeger insuper ut jusculis tantum hordeaceis atque avenaceis, cum pomis assatis, vescatur volo; tum etiam cerevisia utatur tenuissima, et per horas aliquot singulis diebus a lecto sibi temperet. Hac methodo tum febris, tum alia symptomata, citissime ut plurimum fugantur: sin aliter, rursus venam seco; quod et tertium nonnunquam fieri debet, interposito semper die uno, si prava nempe adsit sanguinis dia-

Quae diaeta hic conveniat.

[k] Cf. formm. 8, 24, &c.

[1] Cf. formm. 171, 172.

Febris Erysipelatosa.

thesis, et febris intensior. Diebus a venae-sectione liberis enema e lacte cum syrupo violaceo, et julapia refrigerantia ex aqua nymphaeae, etc., in *Rheumatismi* curatione jam [c. 5. § 5.] dicta, qualibet hora diei usurpanda praescribo. Ut plurimum vero unica venae-sectio et subsequens catharsis, si tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quae urticarum puncturas cum pruritu refert species pari modo est amolienda, nisi quod haec remediis ab extra applicandis minus egeat.

[6.][m] Hic obiter dicam, quod, licet non solum hic affectus de quo jam loquimur, sed et plerique eorum qui cutim impetunt et eruptionem aliqualem comitem sibi adjungunt, (modo chronici ii sint,) facile huic methodo cedant, ac proinde sanguinis missione et catharsi iteratis brevi se proripiant; eorum tamen aliqui via plane diversa tractandi sunt, nec evacuationes modo dictae quantumlibet repetitae, nec pulveres testacei sanguini edulcorando destinati, quicquam proficiunt; cum recrementa quaedam, pravam diathesin adepta, intimius cuti impingantur, non nisi remediis quae sanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis spiraculis deobstruendis apta nata sunt, ullatenus amovenda debellandaque. Cum successu itaque non vulgari sequentem methodum aggressus sum in pruritu ferino, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus: ut,—

Pruritus ferini curatio.

[*Form.* 45.][n] ℞ Theriacae Andromachi semidrachmam,
Electuarii de Ovo scrupulum unum,
Radicis Serpentariae Virginianae subtilissime pulveratae grana quindecim,
Lapidis Bezoardici Orientalis grana quinque,
cum sufficienti quantitate Syrupi e Conditura Citriorum;
Fiat bolus, sumendus mane et hora somni per dies unum et viginti, superbibendo cochlearia sex sequentis julapii:—

[*Form.* 46.][n] ℞ Aquae Cardui Benedicti uncias sex,
Aquae Epidemicae,
[Aquae] Theriacalis Stillatitiae, ana uncias duas;
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

[7.] Singulis matutinis post assumptum medicamentum sudet horae unius vel alterius spatio, vel potius pluribus

[m] §§ 6—8 desunt in ed. '76. Cf. *Process. Int.* c. 12.

[n] Cf. formm. 173, 174.

stragulis quam soleret coopertus, in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis, si pustulae adhuc non evanuerint, sequenti linimento partes affectae inungantur:— Febris Erysipelatosa.

[*Form.* 47.] [o] ℞ Unguenti ex Oxylapatho uncias duas,
Unguenti Pomati unciam unam,
Florum Sulphuris drachmas tres,
Olei Rhodii guttas decem;
Fiat linimentum.

Veruntamen medicamenta praescripta haud usurpentur, nisi venae-sectione atque catharsi rite praemissis; quae, tametsi solum adhibitae curationem non absolvunt, aegrum tamen contra febrim praemuniant, ob usum medicaminum calidorum alias occursuram.

[8.] Est et alia eruptionis species, etsi minus frequens, ad cujus medelam nullae prorsus evacuationes conferunt. Haec tametsi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato se figit, vix cutim supereminens, atque latiorem maculam prae se ferens, nisi quod aliquantulum porriginosa, ac quasi furfuracea, cum squamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hac sive macula, sive impetigine, vigente, aeger bene se habet, eadem vero evanescente, (ut saepe fit,) leviculam aegritudinem patitur, atque urina ejus turbidior et rubicundior, sed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione, eadem via, atque iisdem post evacuationes universales plane remediis, insistendum, ac in pruritu ferino modo dicto; ac proinde (quod non omittendum,) vini, ut et carnium *εὐπέπτων*, usus omnino concedendus, cum refrigerantia omnia magis officiant quam prosint. Atque ita haec postrema eruptionis species curatur, quae tamen aliquando non nisi aquis ferreis diu epotis cedet.

CAP. VII. [p]

Angina.

Quolibet anni tempore aggreditur, maxime tamen illo quod ver atque aestatem interjacet, juvenes prae caeteris, et Tempore ver atque aestatem

[o] Cf. form. 175.
[p] Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 13.

ANGINA. interjacente, juvenes prae caeteris, et temperamento sanguineo praeditos, rufos item, invadit. Morbi descriptio.

temperamento sanguineo praeditos, rufos etiam (quod non semel observavi,) prae reliquis omnibus. Rigent horrentque mox a primo morbi insultu; sequitur febris, et paulo post dolor, et faucium inflammatio, cui nisi mature succurratur, aeger statim nec deglutire valet amplius, nec spiritum per nares ducere, sed eum sensu quodam strangulationis praecluduntur fauces ab inflammatione et tumore uvulae, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties scilicet magna vis materiae febrilis in praedictas partes conjicitur, neque satis tempestive convenientium remediorum usu ingruenti occurritur procellae.

CURATIO. Curatio sanguine copiose detracto primum e brachio, mox ex ranula utraque; litu ex melle ros. et spir. vitr.; gargarismate;

[2.] Opem laturus, sanguinem cum primis e brachio copiose detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatae melle rosaceo spiritu sulphuris ad summum acorem permixto, tangantur, author sum; mox gargarisma sequens praescribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita ut in ore sine ulla agitatione contineatur donec incalescat, dein expuatur, et repetatur subinde:—

[*Form.* 48.][q] ℞ Aquae Plantaginis,
[Aquae] Rosarum Rubrarum,
[Aquae] Spermatis Ranarum, ana uncias quatuor,
Albumen Ovorum in aquam agitando redactum trium,
Sacchari Candi albi drachmas tres;
Fiat gargarisma.

Jubeo etiam ut de emulsione in cura *Morbi Lateralis* [c. 3. § 6.] praescripta, vel simili, indies sumat.

dein catharsi perficitur.

[3.] Sequenti mane, nisi febris et dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursum ferio, catharsi in diem posterum rejecta. At si utraque haec minuantur, catharticum lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem prae omnibus aliis perutile, ac apprime necessarium esse, multiplici experientia comperii. Si fortean (quod quidem oppido rarum est,) febris aliaque symptomata etiam post catharsin bellum minentur, iterata, ut prius, venae-sectione perdomanda sunt, ut[r] et epispastico amplo ac forti posteriori cervici applicando. Per integrum hujusce morbi decursum enema refrigerans emol-

Enema etiam refrigerans et emol-

[q] Cf. form. 176.

[r] *ut—applic.*] om. ed. '76.

liensque omni mane, dempto illo quo catharsi vacat, injiciendum, atque aegrum hoc pacto reficiendum quotidie praecipio. [4.] Carnes, cujuscunque demum generis, ut et juscula ex iis parata, sacra sunto; jusculis vero hordeaceis, avenaceis, pomis coctis, ac id genus aliis, vescitor; ptisana ex hordeo vel cerevisia tenuissima utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cum hujus tepor tum febri, tum reliquis symptomatis quae hac methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quod istiusmodi Angina, quae febris, mihi *Stationariae* dietae, symptoma tantum est, illa ipsa methodo curari amat, quam febris ea sibi vendicat; ac proinde vel per διαφόρησιν et cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quae febri primariae, cui inhaeret, debetur: quod[s] sedula observatione dignum.

ANGINA. liens quotidie injiciendum est. A carnibus omnino, a lecto per horas aliquot singulis diebus abstinendum. Angina symptomatica eadem methodo qua febris, cujus symptoma est, debet curari.

[5.] Sunt et aliae Febres Intercurrentibus jure merito annumerandae, quae, quoniam alio aliquo modo immediate abitum sibi parant, et in hoc vel illo symptomate desinunt, vulgo Febres non habentur; licet tales ab origine vere fuerint, atque affectus ille a quo morbus nomen mutuatur, Febris tantum sit symptoma, quae in illo demum terminatur. Impraesentiarum duas tantum, *Haemorrhagiam* scilicet *Narium*, ac *Haemoptoën*, leviter perstringam.

Nonnullae Febres, Intercurrentibus annumerandae, vulgo pro symptomatis tantum habentur; hujusmodi sunt *Haemorr. Nar.* et *Haemoptoë.*

[6.] Haemorrhagia Narium quavis anni tempestate infestat, praecipue sanguine praefervido, temperamento vero debiliore, praeditos; idque magis aetate ingravescente, quam adolescente. Primo ut plurimum appulsu febris prae se fert indicia, qua derepente sibi per nares, qua data porta, faciente viam, dolor et calor sinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu sistitur, mox denuo erumpit, atque haec vicissim; donec tandem vel remediorum usu, vel sponte sua ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino cessat; ita tamen ut aegro singulis annis a recidiva metuendum sit, si vel a liquoribus spirituosis, vel alia occasione qualibet, aestuare contingat.

HAEMORRHAGIA NARIUM[t]. Describitur Narium Haemorrhagia;

[7.] Eum hic mihi scopum propono, ut sanguinis fervor nimius atque ebullitio, unde oritur dicta praeter Naturae modum extravasatio, fraenis omnibus compescatur, ejusque

ejusdem curatio.

[s] *quod—dignum*] om. ed. '76. [t] Cf. *Process. Int.* c. 45.

ANGINA.

impetus alio vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, et sanguinem liberaliter extraho, pleuriticorum sanguini colore semper respondentem. Victus rationem refrigerantem atque incrassantem injungo; ut aquae fontanae partes tres, lactis unam, simul coctas, et frigide hauriendas, poma cocta, juscula hordeacea, et similia a carnibus abhorrentia; julapia insuper refrigerantia atque incrassantia, una cum emulsionibus in morbis inflammatoriis supra descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium quotidie moneo; tum ut nullo non die injiciatur enema leniens refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur; haustu quinetiam hora somni paregorico e diacodio, ceu catena, constrictus sanguinis furor coërceatur. At vero quando hujusmodi Haemorrhagias non raro comitetur lympha acrior, quae sanguini permista ejus motum adjuvat, venarum orificia reserando, praeter revulsionem et refrigerationem, solenne mihi est catharticum blandius vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finita, anodynum exhibeo praeter solitum viribus auctum; et ubi symptoma penitus evanuerit, aliud demum catharticum.

Quo nomine catharsis hic instituenda.

[8.][t] Quoad externas applicationes: lintea quadruplicata, immersa aquae frigidae in qua sal prunellae dissolvatur, et postea leviter expressa, admoveantur nuchae ac utrinque cervici saepius in die. Item post universas evacuationes peractas liquor sequens applicetur:—

[*Form.* 49.][u] ℞ Vitrioli Hungarici,
Aluminis, ana unciam unam,
Phlegmatis Vitrioli libram dimidiam;
Coque tamdiu donec omnia fuerint dissoluta; liquorem frigefactum filtra, et a crystallis subinde natis separa; liquori residuo adde Olei Vitrioli duodecimam partem. Turunda ex linteo raso, liquore hoc probe humectata, nari ex qua sanguis stillat indatur, per dies duos isthic relinquenda.

Quo etiam liquore linteamina imbuta et applicita sanguinem sistunt, ex quacunque demum parte externa idem defluat.

HAEMOPTOË[x].

Haemoptoë ejusdem fere indolis

[9.] Haemoptoë etiam, quae in aestatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minus robusti, adoritur, et quorum pulmones minus recte valent, prae senibus item juniores, ejusdem fere indolis cum haemorrhagia jam tractata

[t] Deest § 8 in ed. '76.
[u] Cf. form. 240.
[x] Cf. *Process. Int.* c. 48.

mihi est; cum et haec quoque febris sit, quae tam nomen quam essentiam exuit suam illa qua soluta est crisi; hoc fere tantum discrimine, quod in morbo priori sanguis nimium agitatus in narium venulas, in hoc vero in pulmones, impetum facit; utque in illo, durante fluxu, dolor et calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam. Quin et hoc vitium eandem fere quam haemorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quod catharsin minus ferat, a qua, praesertim repetita, aeger facile in tabem conjicitur. At phlebotomia crebro celebrata, enema quotidie injectum, diacodium hora somni propinatum, diaeta insuper, et medicamenta tam incrassantia, quam refrigerantia, opus pro voto absolvent.

ANGINA. cum haemorrhagia jam tractata. Eandem fere quam haemorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quod catharsin minus ferat; a qua, praesertim repetita, aeger facile in tabem conjicitur.

[10.] Atque haec sunt quae hactenus observavi de numerosa ista morborum tribu in varias familias dispertita, qui *Febrium* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis quae ab illa pendent; in quibus id serio egi, ut nullas putationes meas, nulla imaginaria cerebri commenta, orbi venderem; animo vero sincero candidoque, nullique adeo hypothesi adstricto, eorum historiam et naturalia phaenomena aliis traderem; curationes etiam pari fide et cautela pari subnecterem. Quod si vehemens desiderium methodum certiorem minusque lubricam in utilissimo tuendae mortalium vitae negotio expiscandi constabiliendique, me in semitas nullo antea pede calcatas pertraxerit, nemo eruditorum (uti spero,) mihi imputabit, quod vel spretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus studeam novis; cum et non spernendus rerum eventus mihi haec investiganti ingentes hucusque animos addiderit, et posterorum experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura. [11.] Et profecto haud oscitanter impugnandum est hoc morborum tam pestiferum agmen, quod nullo non die cum genere humano bellum gerit internecinum atque ἄσπονδον, et cujus telis duo ad minimum hominum trientes (si eos demas qui violenta morte perimuntur,) confossi quotannis occumbunt[y]. Indesinentes horum morborum impetus, et quotidianae, quas etiam de viris robustissimis et aetate maxime florentibus reportabant, victoriae, (non obstantibus suppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus

CONCLUSIO.

[y] Cf. *Epist. Respons. I.* § 52; *Dissert. Epist.* § 59.

ANGINA. attulere speciosae istae methodi in speculativorum libris satis fidenter descriptae,) animo meo haec primum agitanti minus satisfaciebant, cum reapse cernerem, ludicra ista cerebrosorum commenta ita parum ad redintegrandam aegrorum sanitatem conferre, ut qui ad asyla haec confugerant, (quicquid pollicitarentur Thrasones[z] dogmatici,) haud meliori in loco essent, quam qui, neglecta Arte, se totos Naturae permiserant. [12.] Si quid ego hic egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quae in his morbis persanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod, salva verecundia, me mihi polliceri posse saltem spero,) scopum quadantenus assequutus sum, et dulcissimum improbi laboris, in bono proximi quaerendo recte collocati, fructum fero. Haec praecipua fere sunt quae jam habeo comperta (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa Febres, et symptomata quae ab eisdem pendent, ad hunc usque 30 Decembris diem, anno 1675, quo haec conscribo.

[z] *Thraso,* nomen gloriosi militis apud Terent. in *Eun.*

FINIS.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις ΘΕΩι.

EPISTOLÆ
RESPONSORIÆ DUÆ
A
Thoma Sydenham, M. D.

PRIMA
De MORBIS EPIDEMICIS
Ab Anno 1675. ad Annum 1680

AD

Amplissimum, Doctissimumq; Virum
ROBERTUM BRADY M.D.
Collegii Cajo-Gonevillensis Custodem, nec-non Regium in Medicinâ apud Cantabrigienses Professorem longè celeberrimum.

SECUNDA
De LUIS VENEREÆ
Historia & Curatione.

AD

Ornatissimum, Eruditissimumque Virum
HENRICUM PAMAN M.D.
Collegii Divi Johannis Cantabrigiensis Socium, Academiæ Oratorem Publicum, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicinâ Professorem.

Editio Secunda.

LONDINI,
Typis *R.N.* impensis *Walteri Kettilby*, ad Insigne Capitis Episcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

CLARISSIMO VIRO

THOMAE SYDENHAM, M.D.

NEMO uspiam Medicorum, Vir Eruditissime, adhuc vim aëris et influentiam in humana corpora attente perpendit; nec in vita nostra perennanda quas agit partes, eorum quispiam consideravit satis; viresque quàs exerit in fermentando, alterando, et circumducendo, sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis cujus sit enërgiae et efficaciae, horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices et mutationes, quas Constitutiones *haud perperam indigitas, ne leviter quidem vel Medici, vel Historiae Naturalis Scriptores attigerunt, multo minus perscrutari sategerunt. Fieri sane nequit, cum in omnes corporis partes, etiam reconditissimas, aër sese insinuet, quin quas subit alterationes et mutationes a rebus quibus impregnatur, easdem sanguini et succis communicet et imprimat; unde ut plurimum ab hac vel illa prava aëris constitutione oritur hujus vel illius indolis prava sanguinis diathesis. Optimo itaque consilio* Observationes Medicas circa Morborum Acutorum Historiam et Curationem *juxta varias annorum et eorundem partium constitutiones instituisti, cum in iisdem aëris actiones in sanguinem, succos, et spiritus praesertim, (si ipse non sit spirituum materia,) conspiciantur. Et nullus dubito quin Febrium indoles, ab annorum temperie in quibus grassabantur observata, utilissimam, si non unicam, methodum constituit ad praxim stabiliendam. Perge itaque, et siquae adhuc restant Observationes Febrium annorum nuperrime elapsorum, fac ut palam fiant, qua in re quam maxime humani generis saluti prospicies.*

In Sect. prima, cap. quinto, [§ 33 *sq.*] *Libri Tui, paucis egisti de usu Corticis Indici, et ejusdem exhibendi methodo. Equidem scio quosdam haud infimi subsellii Medicos, qui in magna quantitate et dosi saepius repetita cum exhibent; alios item, qui ex eo-*

dem extracta, infusiones, et ex infusionibus julapia, et emulsiones conficiunt; quibus modis se non tantum Intermittentes, sed et Continuas quasdam certo curare affirmant: magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium. Ego quidem per viginti plus minus annos dictum Corticem varia forma et multiplici praeparatione maximo cum successu exhibendum curavi. Si vero peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi [Sect. vi. cap. 5. § 4.] *frequentem phlebotomiam, et larga manu celebratam, tanquam necessariam proposuisti. Quaererem ego annon, rejecta tam severa et crudeli methodo, alia non humani sanguinis adeo prodiga, nec minus certa, inveniri possit. Dum haec agis, Dignissime Vir, malevolorum jurgia, et invidorum stigmata atque calumnias, sat superque persenties; neque nunc minus quam olim nomini Tuo aut famae parcent, licet ingenuis fere omnibus displiceant et candidioribus, apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti vero, si Febrium historiam longo usu comprobatam, vel earundem essentias, causas, et differentias, vel veram tandem medendi methodum, expiscari volunt, Te ducem et viam praemonstrantem sequi necesse habent; cum vix, aut ne vix quidem, alia, vel earum naturam investigandi, vel curandi, ratio possit assignari. Macte itaque esto, et sperne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; Tu methodum monstrasti, et si Tua non placet, qui carpunt dent politiorem et magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam Medicorum turbam merito devincies, inter reliquos vero,*

Tibi jure meritoque amicissimum,

R. BRADY.

Cantabrigiae,
Decemb. 30. 1679.

AMPLISSIMO DOCTISSIMOQUE VIRO

ROBERT BRADY, M.D.,

COLLEGII CAIO-GONEVILLENSIS CUSTODI,

NEC-NON REGIO IN MEDICINA APUD CANTABRIGIENSES

PROFESSORI LONGE CELEBERRIMO.

Me certe, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum prae caeteris, qui nunc sunt homines, facillimum esse omnino par est: si enim ea tantum mihi innotescant quae et reliquis mortalibus, (quod mihi plus satis constat,) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista et e triviis desumpta evulgare; sin autem assecutus sim aliquid quod e Re Medica sit, et ad certiorem morborum therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quam aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; qui et a podagra jam ab annis plus minus triginta[a], et calculo diu male multatus, facile mecum reputo quam serio gauderem si quod meis malis levamen aliorum indicio possit afferri. [2.] Cum autem paucissimis ingens illud privilegium a DEO Optimo Maximo concedatur, ut publico commodo hac in re inservire queant, iisque tantum quibus e "meliore luto" quam mihi "finxit praecordia Titan," [Juven. *Sat.* xiv. 34.] votis agendum est, quod reapse effectum dare non satis est virium. Semper enim existimavi (neque id sine ratione,) majoris esse felicitatis, certam vel levissimi alicujus morbi debellandi methodum aegris mortalibus prodidisse, quam vel *Tantali* (quod aiunt,) vel *Croesi* thesauros accumulasse[b]. *Feliciorem* hoc illum dixi, dicam et *meliorem sapientioremque:* quod enim uberius et sapientiae et bonitatis suae specimen quis potest edere, quam, cum se e communi generis humani natura decisum animadvertat, ea quae molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quam ad suam ipsius,

[a] Cf. *Tract. I.* §§ 1, 71.

[b] Cf. *Observ. Med.* ii. 2. § 47.

De Morb. Epidem. '75-'80.

qui tam exilis totius particula et contempta res est, jugiter referre? "Ut enim" (loquor cum maximo illo dicendi sentiendique magistro, Cicerone meo, sui saeculi, ne dicam universae hominum naturae, genio,) "leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic vir bonus et sapiens, et legibus parens, et civilis officii non ignarus, utilitati hominum, plus quam, unius alicujus, aut suae, consulit." (Cicero *De Fin. Bon. et Mal.* [iii. 19.]) Quinimo satis liquet, quod, cum facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere praesidiis, quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam Authore vita jam functo. Et vox illa plane inhumana et scelerata audit eorum, qui negant se recusare, quo minus, ipsis mortuis, terrarum omnium deflagratio consequatur[b].

[3.] His autem impraesentiarum missis factis, fatendum est debere me ea quae de his morbis de quibus percontari libuit animo volutavi, ut ut exilia, Tibi plane aperire; Tibi (inquam,) eximio Viro, et Sparta[c] quam ornas dignissimo, cujus ego et eruditioni et probitati animique candori ea tribuo encomia, quae reliqua togatorum gens, inter quos nites. Praetereo etiam quantum Tibi debeo gratiarum, quod Te tam male habeant immerita illa, quibus a nonnullis proscindor, convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quod si vita innocua hominis, qui neminem neque facto neque dicto laeserat, me ab illis sartum tectum[d] reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cum autem nullo id meo crimine evenerit, neque (ut spero,) eveniet unquam, stat sententia non me ideo plectere quod alii deliquerint; id tantum ratus ad me attinere, ut viri probi scilicet officio defungar, et boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

[4.] Morem itaque geram in tradendis observationibus, quae mihi in morbis, de quibus sciscitabaris, occurrebant. Primum autem agam de Febribus Intermittentibus, nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror, annos istos ordine, sed breviter, percurrere, qui illum excipiebant quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum*

[b] Nero "dicente quodam in sermone communi, Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί, *Immo*, inquit, ἐμοῦ ζῶντος." (Sueton. *Vit. Ner.* c. 38.) Cf. Sen. *De Clem.* ii. 22; Dio Cass. *Hist. Rom.* lviii. 23. de Tiberio.

[c] Σπάρτην ἔλαχες, ταύτην κόσμει. Cf. Erasmi *Adag.* ii. 5. 1; Gaisford, *Paroem. Graec.*

[d] *sartum tectum*] i. e. *tutum, integrum*. Cf. Cic. *Epist. Fam.* xiii. 50; Erasmi *Adag.* iv. 5. 37.

(qualis qualis illa demum fuerit,) qui per praeterlapsos annos quindecim grassabantur, et quaedam obiter perstringere in eorundem curatione a me pridem notata: quo facto melius innotescet quo tempore et quibus gradibus quae jam obtinet Febrium Constitutio nobis obrepserit.

De Morb. Epidem. '75-'80.

Annus 1676.

[5.] Annus 1676 eosdem peperit morbos quos genuerat Constitutio postremo loco commemorata in dictis *Observationibus*, videlicet annorum 1673 (in cujus autumno ea se primum exeruit,) 1674, et 1675. At vero exolescente ferme hac crasi, mitiores erant quam pro suo genio qui subpullulabant morbi, et minus insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas aëris qualitates, quibus ab annis praecedentibus perquam abludebat; cum et aestatis fervor, et frigus hyemis, omnes ferme annos quorum memoriam habemus longo intervallo superaverint. Et cum tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret, satis hinc liquet non tam manifestam, quam occultam, aëris temperiem Epidemicis morbis favere. At vero fatendum est morbos eosdem quoad symptomata quaedam aliquando a manifesta aëris diathesi pendere, quod et Morbilli et Cholera Morbus hoc anno invadentes testatum faciunt: de quibus breviter agam.

Annus '76 eosdem peperit morbos quos praegressi, '73,-'75 [e]. Exolescente hac crasi, mitiores quam pro suo genio evadebant morbi, et minus Epidemici. Non tam manifesta, quam occulta, aëris temperies morbis Epidemicis favet; nisi quoad symptomata aliquando.

[6.] Morbilli enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant, quod solito longius procurrerent: nam cum, pro more suo, mense primum Januario comparentes, ad aequinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti, cum solstitio aestivo fere expirarent; hoc anno ad aequinoctium ferme autumnale pertingebant, ab aestatis calore (nisi fallor,) aucti viribus quo diutius obsisterent. Neque tamen methodum medendi ab usitata illa diversam postulabant.

Morbilli, licet non admodum Epidemici, longius tamen quam pro more suo procurrebant; non tamen diversam medendi methodum ab usitata postulabant.

[7.] Exeunte aestate Cholera Morbus epidemice jam saeviebat, et insueto tempestatis calore evectus, atrociora convulsionum symptomata, eaque diuturniora, secum trahebat, quam mihi prius unquam videre contigerat. Neque enim solum abdomen, uti alias in hoc malo, sed universi jam corporis musculi, brachiorum crurumque prae reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut aeger e lecto subinde exiliret,

Exeunte aestate Cholera Morbus epidemice saeviebat, atrocioribus solito convulsionum symptomatis stipatus,

[e] Deest *Elench. Rer.* in ed. '80.

si forte extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Anodyna fortiora et frequentiora quam alias unquam indicabantur. Historia eo laborantis, et convalescentis.

[8.] Quamlibet autem hic morbus non aliam a jam recepta medendi rationem sibi vendicabat, anodyna tamen fortiora, eaque saepius ingerenda, quam alias solebam, omnino indicabantur. Exempli gratia: ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modo descripsi, symptomate tantum non enectum, (me autem comitabatur Carolus Goodall, M.D., cujus animi candor, probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis curandisque, una cum nomine mihi semper occurrunt,) et enormi vomitione spasmorumque violentia animum agentem, cum sudore frigido, et pulsu vix micante, guttas viginti quinque[f] laudani liquidi, a me jam olim publicati[g], in cochleari uno aquae cinnamomi fortis exhibendas curavi; veritus scilicet, ne vehiculum paulo copiosius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenso conamine persaepe fit,) ansam daret. Dein lecto assidens quasi ad semihoram, et expertus remedii vires nec vomituritioni compescendae, nec sedandis convulsionibus, adhuc pares esse, toties illud ipsum repetere, et dosin in tantum augere, cogebar, (interposito tamen spatio, ut quid a jam ingesto mihi foret sperandum prius ediscerem, quam novas adferrem suppetias,) donec tandem pervicacissima illa symptomata sub jugum victoris mitterentur; quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuo excutere satagebant. Serio itaque imperavi, ut et corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, et medicamentum jam dictum, sed in minori dosi, subinde assumeret, etiam postquam convaluerit, ad *εὐεξίαν* scilicet confirmandam; quod nobis ex animo cessit.

Usque augenda et repetenda est laud. liqu. dosis dum symptomata subjugaveris.

Tres sunt affectus in quibus ex opio parata indicantur. Dosis et repetendi vices cum symptomatis magnitudine sunt conferendae.

[9.] Neque est cur me quispiam justo audaciorem pronunciet, eo scilicet nomine, quod tantam laudani liquidi vim aegro infundere non dubitaverim; cum judice experientia certo constabit, quod in quibus affectibus ex opio parata indicantur, (sunt autem tres[h], vehemens dolor, vomitus vel dejectio enormior, et insigniores spirituum animalium *ἀταξίαι*,) in iis et remedii dosis, et repetendi vices, cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferendae: quae enim dosis remissiori symptomati coërcendo par est, ea ab alio

[f] 25] 30 ed. '80. [g] Cf. formm. 26, 131. [h] Cf. *Dissert. Epist.* § 33.

De Morb. Epidem. '75-'80.

fortiorc superabitur; et quac alias aegrum in manifestum vitac discrimen conjiciet, eundem impraescntiarum ab Orci faucibus liberabit.

Annus 1677.

Annum '77 sicco pede praeterit Author, per integrum ejus decursum valetudinarius.

[10.] Atque hi sunt morbi isti, qui hoc anno populabantur, iidem scilicet (ut jam innui,) cum morbis trium annorum praecedentium. Quales autem fuerint qui annum sequentem, vidclicet 1677, funestaverint, non habeo dicere. Cum enim molcstissimo sanguinis mictu, a motu vel levissimo, sub anni initio male multarer; neque ita diu postea podagra etiam, quae non jam tam artus quam viscera saevissimo dolore excruciabat, accedentibus insupcr virium et appetitus prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minus periculosis; (quem, si tum fuerim extinctus, mors certe non tam a bonis, quam a malis, abstraxisset, haud equidem repugnantem;) me domi meae ad menses tres continere, deinde, redintegrandae sanitatis causa, per idem fere spatium rusticari cogebar. Autumno reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima aegros non in Urbe primum invaserat,) ab amicis didici; cum autem mihi per valetudinem non liceret aegros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

Annus 1678.

Anno '78 Febres Intermittentes per 13 annos exulantes Epidemicae rursus audiunt.

[11.] Proximi anni, videlicet 1678, Constitutio prorsus immutata Febribus Intermittentibus (quae jam ab anno 1664, ad tredecim scilicet annos, Urbe fere exulaverant, nisi quod nonnullos sporadice occuparcnt, vel ex agris forte comitarentur,) usque adeo favebat, ut Epidemicae rursus audirent; neque eum tantum gradum hodie tuentur, quin et fines latius proferent, donec haec a qua pendent aëris *διάθεσις* suam *ἀκμὴν* attigerit. Quantumlibet autem dictae Intermittentes pauciores aliquot etiam tempore verno fuerint adortae, eo usque tamcn exeunte aestate et autumno subeunte prae caeteris saeviebant, ut nulli amplius morbo *Epidemici* nomen relinquerent. Hyeme vero paululum fatiscentes Variolis locum cedebant, atque aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rcdiret.

Hyeme paululum fatiscentes Variolis aliisque per id temporis Epidemicis locum cedebant.

Olim Quartanae frequentius occurrebant, nunc dierum aut Tertianae,

[12.] Sed ut jam edisseram quac de harum Febrium et natura et causis sedula observatione assecutus sum: imprimis notandum est, quod, licet olim Quartanae frequentius occurrerent, nunc dierum aut Tertianae crant, aut Quotidianae;

(nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare;) et pariter, quod, licet Tertianae Quotidianaeque aliquando cum rigore atque horrore invadentes, subsequente primum calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda ἀπυρεξίᾳ desinerent, atque post statam periodum aegros de novo lacesserent; ne hunc quidem jam morem servabant ultra tertium quartumve paroxysmum; maxime si aeger lecto addiceretur, et assumptis cardiacis calidioribus *oleum camino* (quod aiunt,) *addiderit*[i]. Postea vero Febris haec eo usque etiam praeter indolem suam incrudescebat, ut Intermissionis loco Remissionem tantum aegro concederet; et magis indies ad Continuarum speciem accedens, tacto cerebro tandem haud paucos extingueret[k].

aut Quotidianae; et moris plane diversi. Cardiacis et regimine calido adeo praeter indolem suam incrudue-re, ut tacto cerebro haud pauci extinguebantur.

In Tertianis et Quotidianis per sudorifica curationem moliri periculosum est;

[13.] Curationem quod spectat, jam a multis annis mihi innotuit quam sit periculosum eam in Tertianis et Quotidianis (quae, cum recentes sint nullumque typum indutae, in Continuitatis vicinia adhuc haerent,) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit simul cum sudore prorumpente inquietudinem atque alia symptomata statim evanescere, et ἀπυρεξίαν succedere, et ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsistendum paroxysmo fatiscente; tamen est compertissimum, quod, si justo copiosius eliciatur sudor, quae intermittebat Febris jam fit Continua, aegerque, tanquam incerto aleae casu, in vitae discrimine versatur; hic servatur, perit ille. Ratio est haec, (nisi mea me fallit conjectura,) quod scilicet istiusmodi profusus sudor, cum materiae febrilis, paroxysmi calore eo usque evectae ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminata ea parte quae unico paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, et aliarum evacuationum (venae-sectionis, verbi

ita enim quae intermittebat Febris fit Continua.

Aetiologia ejusdem.

Venaesectio et

[i] "Oleum adde camino," (Horat. *Sat.* ii. 3. 321.) i. e. *malo fomentum, velut alimoniam, suppeditare.* Cf. Erasmi *Adag.* i. 2. 9.

[k] Add. ed. '80 quae sequuntur:—*Hic autem loci affirmare libet, me ne unicam quidem Febrem per hos dies vere Continuam vidisse unquam, nisi forte re male gesta in eorum classem fuerit evecta; vel una esset* Intercurrentium *mihi dictarum, quod scilicet omni fere anno invaderent. Ita pertinaciter haec Constitutio hujusmodi Intermittentibus favebat; cujus certe acies prius est retundenda quam Continuae epidemice grassari fuerit integrum. Etenim in hac Febrium specie Natura plus satis festinare videtur, et agendi vehementia justo citius tempora materiae morbificae subigendae, mox etiam despumandae, debita percurrere: quod in Depuratoria secus accidit, in qua non nisi post dies tredecim vel quatuordecim apparent signa materiae febrilis tandem concoctae, per sudores subinde, vel potius per διαπνοὴν paulo pleniorem, eliminandae.*

gratia, et catharseos,) incommoda (quarum utraeque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt,) dum mecum perpenderem, Peruvianus cortex certissimam mihi spem fecit; de quo vere affirmare possim (non obstante tam vulgi, quam perpaucorum e doctis, praejudicio,) me nihil mali aegris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse; nisi[1] quod illi qui longum et repetitum corticis Peruviani usum experti sunt, (ut in capite *de Rheumatismo* [*Observ. Med.* vi. 5. 13.] praemonstraverim,) in speciem quandam rheumatismi scorbutici nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam raro ex hac occasione nascitur, et, quando accidit, facillime remediis ibidem descriptis cedit.

De Morb. Epidem. '75-'80.

catharsis morbum protrahunt.

Nonnunquam e longo cort. Peruv. usu species quaedam rheumatismi scorbutici inducitur; sed rarissime, et facile curatur.

[14.] Et profecto si tam effectorum durationem, quam corticis hujus[m] innocentiam, exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quotquot sunt, remedia deferre nullus dubitarem; cum non tantum in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur, sed et in uteri, et ventriculi etiam, affectibus: tantum abest ut de ejus insalubritate merito quis conqueratur.

Cortex insignium est virium, non in hoc tantum morbo, sed et in uteri, et ventriculi, affectibus.

[15.] His autem potissimum de causis (nisi fallor,) dictus cortex male audit: Primo, quia plurima illa horrendaque symptomata quae febres intermittentes jam diutius aegrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem corticis degustaverit, cortici vel semel assumpto imputantur; secundo, quia, cum occulta vi et non per sensibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, statuunt plerique materiam morbum committentem quae propelli debuerat, tanquam hostem intra moenia vi corticis astringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque aegrum non penitus evasisse cum adhuc catenam trahat. Ast hi non satis attendunt, sudores paroxysmum finientes id omne quod in lucido sanitatis intervallo accumulabatur prorsus eliminasse, manere tantum morbi seminium tempore maturandum; quodque cortex fugientem paroxysmum a tergo urgens, et intercepto qui debuerat subministrari morbi commeatu sive fomite, non potest in sanguine retinere quod jam in illo non nisi tanquam in embryo reperitur, ac proinde neque strangulationum neque obstructionum quae vulgo objiciuntur, reus est peragendus.

Ob quae praejudicia, et rationes temere deductas, cortex male audit.

[1] *nisi—cedit*] om. ed. '80.   [m] *corticis hujus*] *ipsius* ed. '80.

De Morb. Epidem. '75-'80.

[16.] Quo autem pacto deprehendemus corticem vi sua astrictoria febres fugare? Qui id probare velit, necesse erit ut prius alia astringentia pari virtute praedita in medium afferat; mihi certe, vel eorum fortissima adhibenti in experimentum, nondum e voto cessit. Quid quod illos etiam sanat qui ab ejus usu, tanquam a cathartico assumpto, (quod nonnullis accidit,) frequenter alvum deponunt? Id vero demum est recte sapere, suo se[n] quemque pede ac modulo metiri: at si quis fucum sibi faciens[o], aliis se praeditum esse facultatibus existimaverit, quam quae inserviunt percipiendae vel Naturali Theologiae, (ut DEO scilicet, rerum omnium Architecto et Moderatori, debita veneratio cum profundissima animi prostratione jure merito exhibeatur,) vel Philosophiae Morali, (ut virtutem exerceat, et mores tam ad privatum, quam publicum, societatis humanae bonum accommodet,) vel denique Arti Medicae, Mathematicae, et Mechanicae, (quibus vita communis adjuvatur;) hic primum hypothesin aliquam e schola Naturalis Philosophiae depromat, qua vel unicam differentiam specificam rerum in natura possit enodare; exempli gratia, rationem reddat quare gramen omne viridi ubicunque colore, nusquam alio cernitur infectum, etc. Hoc si effecerit, in ejus castra haud invitus transeam; sin aliter, non verebor dicere quod Medici[p] cura omnis atque industria in expiscanda morborum historia, iisque remediis adhibendis quae (experientia indice ac magistra,) eosdem valent depellere, debent collocari; observata tamen ista medendi methodo quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito et naturali cogitandi modo, innixa,) ei dictaverit. Dicam itaque paucis quod usu didici de methodo qua Cortex nobis usurpandus venit.

Vel ipsos curavit quos purgavit.

Haud illae nobis arrogandae sunt facultates quas Natura negavit.

Provocantur philosophi ad unicam differentiam specificam in Natura enodandam.

In morborum curatione non oportet alicui hypothesi indulgere; sed rejectis speculationum commentis, experientiam cum recta ratione conjunctam, tanquam indicem atque magistram, sequi.

[17.] Cortex Peruvianus (cujus *Pulvis Patrum* vulgo nomine insignitur,) annis abhinc quinque et viginti[q] (si bene memini,) apud Londinenses nostros in exterminandis febribus intermittentibus, maxime quartanis, primum coepit inclarescere. Idque optimo sane jure, cum hujuscemodi morbi rarissime ab ullo alio sive remedio, sive methodo medendi, antea expugnarentur; unde etiam *Opprobria Medicorum* et erant et

Cortex Peruv. 25 plus minus abhinc annis primum coepit inclarescere.

[n] "Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est." (Horat. *Epist.* i. 7. 98.)

[o] *fucum sibi faciens*] i.e. *se ipsum deludens*. Cf. Erasmi *Adag.* i. 5. 52.

[p] Cf. *Tract. II.* § 45.

[q] sc. circiter ann. 1655.

audiebant. At vero non ita multo tempore elapso, duabus de causis, non quidem levibus, damnatus, in desuetudinem prorsus abiit: Primo, quia paucis horis ante adventum paroxysmi (pro recepto id temporis more,) exhibitus, aegrum nonnunquam e medio tolleret, quod et civi cuidam Londinensi, eidemque Senatori Urbano, Underwood nomine, et Capitaneo nomine Potter, in vico vulgo dicto *Black Fryars* Pharmacopolae, memini accidisse; funestior hic pulveris exitus, quamvis oppido rarus, Medicos tamen paulo cordatiores ab ejus usu merito retraxit; secundo, quia aeger, ope pulveris a paroxysmo alias invasuro liberatus, (quod plerumque eveniebat,) tamen intra dies quatuordecim recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu suoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat; neque enim tanti aestimabant paroxysmum ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitae discrimen a pulvere intentatum induci paterentur. [18.] Ego vero jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim serio perpendens, animoque revolvens, non alio magis quam hoc Herculeo medicamento febres intermittentes debellatas iri confidebam, si, qua par erat, cura accederet et diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut et periculo a pulveris usu impendenti, et recidivae intra paucos dies subsecuturae, (quae duo erant amolienda incommoda,) possem occurrere, atque aegrum hujus ope ad perfectae sanitatis gradum promovere.

Duae causae memorantur ob quas in desuetudinem abierat.

Herculeum est medicamentum, si, qua par est, cura propinatur.

[19.] Primo, periculum quod minitabatur, non tam ex ipso Cortice natum arbitrabar, quam ex eo quod minus opportune aegro ingereretur: cum enim vis ingens materiae febrilis diebus a paroxysmo vacuis in corpore fuerit aggesta, pulvis praedictus, si immediate ante paroxysmum deglutiatur, facit quo minus materia morbifica ipsa Naturae methodo (paroxysmi scilicet impetu,) possit eliminari; quae proinde praeter fas inclusa aegrum in vitae discrimen solet conjicere. Hoc ego me malum propulsare posse existimabam, materiaeque pariter febrili de novo generandae obicem ponere, si, ubi primum paroxysmorum unus affligere desierit, confestim pulverem exhiberem quo insecuturus sufflaminaretur, et diebus intermissionis, statis subinde vicibus, eundem repeterem, us-

Quibus rationum momentis ductus est Author ut hanc suam methodum excogitaret.

De Morb. Epidem. '75-'80.

que dum novus invaderet paroxysmus; atque ita paulatim tutoque proinde sanguinis massam salutifera Corticis virtute penitus inficerem.

[20.] Secundo, cum recidiva (quae intra dies quatuordecim plerumque accidebat,) ex eo mihi videbatur nasci quod sanguis non satis exaturaretur virtute febrifugi, quod, utut efficax, una tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit; idcirco autumabam nihil ad eam praecavendam aeque posse conducere, atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad praesens morbo, justis semper intervallis, antequam scilicet vires praecedentis dosis prorsus elanguescerent.

Methodus exhibendi:

[21.] His itaque rationum momentis innixa, mens eam, qua jam utor, mihi methodum dictabat. Ad aegrum quartana febre laborantem accersitus, (die Lunae, verbi gratia,) si paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantum ago ut spem faciam eum a proxime venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus intermissionis (Martis scilicet, et Mercurii,) Corticem[r] exhibeo hunc in modum:—

vel in forma electuarii,

[*Form.* 50.][s] ℞ Corticis Peruviani subtilissime pulverati unciam unam, cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum; (vel [Syrupi] de Rosis Siccis;)

Fiat electuarium, dividendum in duodecim partes, quarum unam capiat quarta quaque hora, incipiendo immediate post paroxysmum, superbibendoque haustum vini cujuslibet.

vel pilularum,

Vel, si pilulae magis arrideant,—

[*Form.* 51.][s] ℞ Corticis Peruviani subtilissime pulverati unciam unam, cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum;

Fiant pilulae mediocris magnitudinis, quarum capiat sex quarta quaque hora.

vel in infusione.

Sed minori cum molestia, eodem tamen fructu, hujus pulveris uncia una admisceri poterit libris duabus vini Clareti, atque ejus cochlcaria octo vel novem exhiberi iisdem quae dicta sunt temporis intervallis. Die Jovis, quo metuitur paroxysmus, nihil impero, cum ut plurimum nullus accedat; reliquiis materiae febrilis per solitos sudores, qui[t] praecedentem paroxysmum absolvunt, despumatis ejectisque e sanguine,

[r] *Corticem—intervallis*] *exhibeo mane et sero Corticis subtilissime triti* ℥*ij vel in vino hauriendas, rel in forma electuarii cum syr. e rosis siccis q. s. superbibendo vini haustum* ed. '80.

[s] Cf. formm. 150, 151.

[t] *qui—absolvunt*] *—ventes* ed. '80.

atque intercisa novae minerae vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu diebus paroxysmos disterminantibus adhibiti.

[22.] Verum enimvero, ne morbus denuo recrudescat, (quod e praedictis incommodis erat alterum,) die octavo[u] praecise a quo postremam dosin aeger assumpsit, eandem praefati pulveris quantitatem, (unciam scilicet in partes duodecim[v] divisam,) eadem qua prius methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel medicatio persaepe morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur aeger, nisi Medico tertio quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maxime ubi sanguis a praegressa aliqua evacuatione fuerit debilitatus, aut se aeger incautius aurae frigidiori feriendum exposuerit.

Si ob idiosyncrasiam (quod saepe accidit,) expurgetur aeger, cum laudano est exhibendus.

[23.] Verum etsi hoc remedium nulla purgandi vi polleat, tamen, ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idiosyncrasiam, persaepe[x] accidit, ut ab ejus usu, tanquam a cathartico fortiori assumpto, aeger violenter expurgetur. In hoc casu omnino oportet ut laudanum cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suae naturae quam morbo plane contrariam, ciere valeat; neque[y] pulvis justo citius per alvum expulsus disperdatur, antequam suo fungeretur munere. In hoc itaque casu laudani ejusdem guttas decem vino instillari jubeo, et post alternam pulveris dosin assumi, modo diarrhoea perstiterit.

Eadem methodus (sed in dosi minori,) valet in tertianis, et quotidianis.

[24.] Dicta methodus usu mihi venit in caeteris intermittentibus, sive tertianis, sive quotidianis; utrasque enim statim a finito paroxysmo aggredior, et repetito per jam commemorata paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles,) urgeo atque a tergo premo; hoc tamen discrimine, quod cum quartana rarissime nisi uncia una in doses dispertita, reliquae sex drachmis possint ita expugnari ut inducias saltem concedant.

Tertianae quotidianaeque, non ita raro in continuarum fere speciem

[25.] At vero tertianae quotidianaeque, etsi post unum alterumve paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita raro (quod et a me ante [§ 13.] est notatum,) postea ad continuarum fere speciem vergunt, et ad remissionem tantum,

[u] *octavo praec.*] *septimo* ed. '80.
[v] *duodecim*] *quatuor* ed. '80.
[x] *persaepe*] *quandoque* ed. '80.
[y] *neque—perstiterit*] om. ed. '80.

De Morb. Epidem. '75-'80.

vergunt, praesertim aegro regimine justo calidiore multato; in quo casu a remissione quantumlibet exigua oportet Corticem ingerere, nec paroxysmum praestolari.

etiam diebus quae intermissionem pollicebantur, accedunt; praesertim ubi aeger lecto defixus regimine justo calidiore, aut medicamentis febri per sudores ejiciendae dicatis, fuerit multatus. Hoc in casu, a remissione quantumlibet exigua (id enim mihi unum superest,) ansam arripiens, pulverem quam proxime a paroxysmo (quantum conjectura valeo,) ingerendum propino, nempe[z] quarta quaque hora, (ut modo dixi,) ne quidem ipsum morans paroxysmum; cum aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexeteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Maxime continuis apyrexiam conciliat Cortex, modo regimine justo calidiore non impediatur ejus vis; nec obstat vinum, in quo exhibetur.

[26.] Cum autem febres quae jam apud nos grassantur, etsi post secundum tertiumve paroxysmum reponere se in classem continuarum nitantur, tamen ad intermittentes debeant referri; nulla mihi est religio Corticem vel in maxime continuis hujus speciei sumendum proponere; qui dicto more iteratus ad apyrexiam certo aegrum perducet, modo assiduus lectuli calor, et intempestivus cardiacorum usus, continuitatem febri non conciliaverint; quo in casu Peruvianum Corticem nihil quicquam profecisse plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit ut viderem vinum in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari,) febricitanti obfuisse; e contra vero calor, sitis, caeteraque febris symptomata, ut plurimum[a] post assumptam[b] hujus remedii quantitatem sufficientem mox evanescent, vino haud obstanti. Hic[c] autem observandum, quod, quo magis febris, sive sponte sua sive regimine calidiori, ad continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderim morbum hunc non nisi sesquiunciae, vel unciis ejusdem duabus, cessisse.

Quo magis oprclivis est in continuitatem febris, eo majori in dosi detur Cortex.

Quibus arridet infusio paretur.

[27.] Cum vero sint aliqui qui Corticem hunc nec in pulveris forma, nec electuarii, nec tandem pilularum, ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino: uncias duas scilicet Corticis grosse pulverati in vini Rhenani libris duabus aliquandiu macero[d]. Liquor hic, per manicam Hippocratis[e] saepiuscule trajectus, colore limpidus,

[z] *nempe—dixi*] *sesquidrachmam sc. exhibens sexta quaque hora ad vices quatuor* ed. '80.

[a] *ut plurimum*] om. ed. '80.

[b] *assumpt.—suffic.*] *assumptas drachmas sex, vel quod earum exaequat virtutem in alia qualibet forma* ed. '80.

[c] *Hic—cessisse*] om. ed. '80.

[d] Cf. form. 152.

[e] "*Manica Hippocratis* est sacculus laneus, figura pyramidali, quo vina aromatica et medicamentosa, aliique liquores, percolantur." (Blancardi *Lex. Med.*)

adeo non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictae infusionis unciae quatuor, ad dies aliquot factae, virtutem drachmae unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quae cum nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentius usurpari poterit quam reliquae ejusdem remedii formulae, nempe donec paroxysmi terga dederint.

[28.][f] Quandoque accidit ut in hoc morbo male formato, necdum in typum regularem evecto, aeger ob vomituritionem fere continuam Corticem deglutitum, quacunque demum forma exhibeatur, retinere nequeat. In hoc casu vomitio prius est compescenda quam Cortex propinetur: ad quem scopum collimans jubeo ut sexies vel octies spatio duarum horarum succi limonum recens expressi cochleare unum cum salis absinthii scrupulo uno assumat, deinde laudani liquidi guttas sedecim cum aquae cinnamomi fortis cochleari uno; ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulveris Peruviani aggrediatur.

Si vomituritio incesserit, laudata hic methodo est compescenda, et tum Cortex ingerendus.

[29.] Pro infantibus, quorum aetas tenella vix[g] feret ut alia forma hoc remedium assumatur, (saltem ea quantitate qua devincatur morbus,) sequens julapium praescribere soleo :—

Tenerae infantium aetati julapium accommodatur.

[*Form.* 52.][h] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum,
Vini Rhenani, ana uncias duas,
Corticis Peruviani subtilissime pulverati drachmas tres,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam ;
Misce; fiat julapium; capiat cochleare unum alterumve, pro ratione aetatis, quarta quaque hora, donec paroxysmi non amplius discrucient; instillando alternis dosibus, si diarrhoea adfuerit, Laudani Liquidi guttam unam vel duas.

[30.] Observandum est insuper, quod, cum breviora paroxysmorum interstitia in tertianis et quotidianis intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifuga Corticis virtute plene exaturandum, fieri non potest ut aeger proximum a prima medicatione paroxysmum (uti in quartana solet evenire,) certo effugere valeat; sed in his medicamen-

Quare in tertianis saepe et quotidianis medicamentum non nisi post biduum curationem absolvit.

[f] Deest § 28 in ed. '80.

[g] *vix—unum vel duas*] *vel a pulveris, vel infusi in frigido facti, ea quantitate qua divincatur morbus, periclitari possit, drachmae duae vel tres Corticis in vini Gallici rubri libra una decoquendas praecipio ad casum tertiae partis, ac colaturae cochleare unum alterumve bis terve de die pro ratione aetatis exhibendum curo, donec paroxysmi non amplius discrucient* ed. '80.

[h] Cf. form. 155.

De Morb. Epidem. '75-'80.

tum saepe non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Si, omni adhibita cautela, aeger recidivam patitur, decoct. amar. exauctorato Cortici succenturietur.

[31.] Animadvertendum autem, quod, si aeger, non obstante abundanti cautela superius tradita, nihilominus recidivam patiatur, (quae in quartana ipsa rarius accidit quam in tertianis vel quotidianis,) tamen prudentis Medici erit non nimium pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem aggredi; cui prae caeteris *Decoctum Amarum* (quod appellant,) magnopere conducere vulgo creditur.

Aeger nec a cibo nec potu qui ad stomachum facit, arcendus est, fructibus horariis et liquoribus frigidis exceptis.

Carnibus eupeptis et euchymis vescatur, vinoque modice utatur.

[32.] Diaetam quod spectat caeterumque regimen, nec a cibo nec a potu arcendus est aeger, qualis qualis is demum fuerit qui ad stomachum facit; fructibus tamen horariis et liquoribus frigidis (utpote et infirmandae sanguinis massae, et febri postliminio reducendae, admodum conferentibus,) semper exceptis. Vescatur itaque carnibus eupeptis et euchymis, et vino modice utatur pro potu ordinario; qua re sola aegros nonnunquam restitui, etiam eos quorum corpora, ob frequentem[i] febris recursum contra Corticem quasi communita, salutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Aura frigidior vitetur;

Neque vero se temere aurae frigidiori committere debet aeger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit.

[33.] Hic[k] autem advertendum, quod, cum de febribus intermittentibus olim [*Observ. Med.* i. 5. 41.] agens, aegrum, sublato morbo, sedulo purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis solum febribus quae vel sponte sua, vel alio sive medicamento sive methodo praeter Corticem Peruvianum erant debellatae. Etenim curatio, cum huic remedio de quo jam loquor innitatur, purgatione nec eget, nec eandem plane fert. Ita potenter dictus Cortex sine ope catharticorum non solum paroxysmis, sed et dyscrasiae quam corpori iidem inflixerunt, subvenit. `Vitandae itaque ante omnia evacuationes qualescunque, cum vel blandissima catharsis, quinimo enema e lacte saccharato, in morbi discrimen certissime, forte in morbum ipsum, denuo aegrum conjiciet.

ut et omnes evacuationes; blandissima enim catharsis, vel enema e lacte saccharato, in recidivae discrimen conjicit.

Febres Intermittentes

[34.][l] Hic autem commemorare libet, quod sub primos hujus Constitutionis annos symptoma quoddam insigne febri-

[i] *ob frequ.—elud.*] *frequenti febris recursu communita salutiferam aliis Corticis vim eludebant* ed. '80.

[k] *Hic—subvenit*] om. ed. '80.

[l] Desunt §§ 34—36 in. ed. '80.

bus intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum paroxysmi non cum rigore et horrore, quas postea febris excipit, invadebant, sed aeger iisdem plane symptomatis tentabatur ac si apoplexia vera laborasset, quae tamen nihil aliud esset (utcunque hunc affectum aemularetur,) quam ipsa febris caput impetens; ut ex aliis signis, ita ex colore urinae, satis liquebat, quae in intermittentibus ut plurimum rubore saturato extat, qualis cernitur in urina eorum qui ictero laborant, etsi non adeo intense rubet, et pariter sedimentum deponit pulverem laterum fere referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunque demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in apoplexia primaria fieri solet; eaedem tamen omnino omittendae sunt, utpote quae originariae hujus symptomatis causae, febri nempe intermittenti, prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant; quod et ipse novi. At e contra, expectandum donec paroxysmus sponte sua evanuerit, quo tempore Cortex, modo citius idem ingeri non poterit, quamprimum est exhibendus, et in intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfecte convaluerit aeger.

De Morb. Epidem. '75-'80.

Symptomatis stipatae, quae apoplexiam veram mentiebantur.

Quibus indiciis judicandum.

Cautio de methodo medendi.

[35.][m] Nonnunquam accidit (etsi perquam raro,) ut senes, qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea venae-sectionibus et catharticis imperite fuerint mulctati, in diabetem incidant, etiam febre jam perfecte fugata. Etenim cum sanguis eorum, abhinc debilitatus, assimilandis succis ei illatis prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc et inconcocti exitum sibi quaerunt; proindeque prae ingenti urinae copia, quoties eam reddunt, excreta, sensim vires labefactantur, et quasi substantia corporis per hanc cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti et in omni diabete, ex quacunque προφάσει originem ducat, curativae indicationes ad sanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinae praeternaturalem restringendum, omnino dirigendae sunt: ut,—

Senes imperite tractati in diabetem aliquando incidunt.

In omni diabete invigorandus est sanguis.

Methodus therapeutica.

[*Form.* 53.][n] ℞ Theriacae Andromachi sesquiunciam,
Conservae Flavedinis Aurantiorum unciam unam,
Diascordii semiunciam,
Zinziberis Conditi,

[m] Cf. *Process. Int.* c. 37.

[n] Cf. form. 231.

De Morb. Epidem. '75-'80.

Medicamentorum formulae,

Nucis Moschatae Conditae, ana drachmas tres,
Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi sesquidrachmam,
Corticis exterioris Granatorum,
Radicis Angelicae Hispanae,
Corallii Rubri praeparati,
Trochiscorum de Terra Lemnia, ana drachmam unam,
Boli Armenae scrupulos duos,
Gummi Arabici semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Rosis Siccis;

Fiat electuarium, de quo sumat ad magnitudinem nucis moschatae majoris mane, hora quinta pomeridiana, et nocte, per mensem integrum, superbibendo sequentis infusionis cochlearia sex:—

[*Form.* 54.] [o] ℞ Radicis Enulae Campanae,
[Radicis] Imperatoriae,
[Radicis] Angelicae,
[Radicis] Gentianae, ana semiunciam,
Foliorum Absinthii Romani,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Calaminthae, ana manipulum unum,
Baccarum Juniperi unciam unam;

Incidantur minutim, et infundantur Vini Canarini libris quinque; stent simul in infusione frigida: coletur tantummodo tempore usus.

et diaeta.

Vescatur cibis εὐπέπτοις, videlicet carne vitulina, vervecina, etc. Abstineat ab esu olerum, et fructuum qualiumcunque, et singulis pastubus bibat vinum Hispanicum.

Eadem methodo (nisi quod praemittenda est phlebotomia et catharsis,) sanatur et fluor muliebris.

[36.] [p] Eadem fere methodo atque iisdem remediis contumax iste et diuturnus affectus, fluor scilicet muliebris, sanatur ac diabetes modo dictus; nam utrobique indicationes curativae eaedem sunt, quantumcunque inter se hi duo morbi dissidere videantur. At in fluoris muliebris curatione venaesectio semel celebrata, ac postea catharsis ex pilularum cochiarum majorum scrupulis duobus tribus vicibus repetita, corroborantium usui praemitti debent, deinde vero per totum processum omnino omittendae; cum quaelibet evacuatio evertit quicquid corroborans substruxerit. Sed haec obiter.

[37.] Haec habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda: neque enim remediorum pompae libuit indulgere; cum sane qui aliquid Cortici adjiciunt praeter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex

[o] Cf. form. 232.

[p] Cf. *Process. Int.* c. 36.

De Morb. Epidem. '75-'80.

ignorantia peccant, (ut mihi videtur,) aut dolo malo, a quo vir probus ex animo abhorrebit; qui, cum pars sit ejusdem communis naturae, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod superest, si aetati placuisset ad ea animum advertere quae annis abhinc quatuor in *Historia Acutorum Morborum* tradideram, (quae et ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile,) quo pacto scilicet Cortex in interjectis paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti aegro jam convalescente, viverent fortassis haud pauci eorum quos jam terra tegit; ut ut homines vilipendant tenues sane illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, et monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur quae hic fusius explicare visum est: videlicet,—

Methodus exhibendi Corticis.

[38.] "Curandum est ante omnia ne praemature nimis hic Cortex ingeratur, ante scilicet quam morbus suo se Marte aliquantisper protriverit; (nisi collabescentes et jam fractae aegri vires eundem temporius sumendum esse dictaverint;) neque enim illud solum est metuendum, ne a praepropero ejus usu inefficax iste reddatur et spem aegri fallat, sed etiam ne de aegri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam[q] derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque catharsi, multo minus venae-sectione, subducenda est materiae febrilis pars aliqua, quo liberius Cortex suo fungatur munere: cum enim ab utraque labefactetur quadantenus oeconomia corporis, eo promptius certiusque recrudescent paroxysmi, evanescente semel pluveris vi. Mihi etiam magis e re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque a paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omnino ictu paroxysmum jam instantem tentemus confodere: hoc enim pacto et plus temporis remedio conceditur quo suum opus plenius absolvat, et evitatur quicquid id est periculi quod aegro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremo, brevibus istis temporis intervallis repetendus est pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione

[q] *eam*] Sic in *Observ. Med.*, hic autem om. edd. '80, '85.

De Morb. Epidem. '75-'80.

ista εὐεξία tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum caeteris antepono: Peruviani Corticis uncia una cum syrupi rosarum rubrarum unciis duabus misceatur; aeger vero quantitatem nucis moschatae majoris, mane et sero, quotidie devoret, diebus a genuino paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porro ad tres alias vices, interjectis semper diebus quatuordecim." (*Morb. Acut. Histor.* Sect. i. cap. 5. [§ 34.])

In tertianis vernalibus, temperamento sanguineo, et florente aetate, quid agendum.

[39.] [r] Quantumlibet autem Cortex supra laudatus in febribus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facile praeripiat, attamen in tertianis vernalibus, si modo aeger sanguineo temperamento praeditus esset, atque etiam aetate floreret, remedia sequentia curationem absolvisse observavi. Exempli gratia, mittatur sanguis e brachio die a paroxysmo libero, et post aliquot horas eodem die exhibeatur emeticum ex infusione croci metallorum, ita tempus praefigendo, ut vomitorium opus suum absolvat ante invasionem paroxysmi insequentis; quo elapso immediate aggrediatur usum sequentium:—

[*Form.* 56.] ℞ Extracti Gentianae,
[Extracti] Absinthii,
[Extracti] Centaurii Minoris, ana drachmas duas;
Misceantur, ac dividantur in novem doses, quarum unam capiat quarta quaque hora, superbibendo Decocti Amari sine purgantibus, et Vini Albi, ana uncias tres.

Methodus in gratiam pauperum.

[40.] Est et altera methodus curandi has tertianas, in pauperibus scilicet, quorum facultas prolixo apparatui medico ferendo non sit: ut,—

[*Form.* 57.][s] ℞ [Radicis] Serpentariae Virginianae subtilissime pulveratae scrupulum unum,
Vini Albi uncias tres;
Misce; sumat duabus horis ante paroxysmum; et stragulis bene coopertus sudet per tres vel quatuor horas: idem faciendo per duas alias vices paroxysmo ingruente.

Annus 1679.

Anno '79 sub initium Jul. eaedem fe-

[41.] Sequenti anno (nempe 1679,) sub initio Julii eaedem febres de novo vires redintegrabant, et quotidie increbrescentes, mense Augusto quam immanissime debacchabantur,

[r] Desunt §§ 39, 40 in ed. '80.

[s] Cf. form. 153.

ac magnam stragem edebant. Cum autem de his jam [§ 11 sq.] fusius egi, nihil amplius adjiciam, nisi quod novo Epidemico a manifesta aëris crasi pendenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant.

De Morb. Epidem. '75-'80.

bres vires redintegrabant, et mense Aug. immanissime debacchabantur.

[42.] Etenim una cum Novembri subingrediebantur Tusses caeteris quos mihi contigit observare annis ἐπιδημικώτεραι, cum in singulis fere familiis universi laborarent. Harum aliae opem medicam non magnopere desiderabant; aliae vero pulmones ita vehementer agitabant, ut aeger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, a nisu violentiori et laborioso. Primis fere diebus Tussis, siccam aemulans, nullam materiam spectabilem exantlavit, mox aetate auctior nonnihil; atque (ut verbo expediam,) tum in eo quod parcius expectorarent aegri, tum etiam conatu vehementiori et paroxysmorum duratione, ad tussim puerorum convulsivam mihi propius accedere videbatur, nisi quod mitius aliquantum saeviret. In hoc saltem convulsivam superabat, quod et febre et solitis ejus symptomatis stipata aegrum invaderet, quae in tussi puerorum nondum me vidisse memini.

Cum Nov. subingrediebantur Tusses ἐπιδημικώταται, quarum mala indoles adumbratur: ad tussim puerorum convulsivam proxime accedebant;

[43.] Solenne sit licet Tusses sub hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes, eas hoc anno ita praeter solitum increbrescere; quod quidem hac praecipue de causa arbitror contigisse. Quum mensis Octobris crebrioribus quam solebat, e ferme continuis, permaduisset imbribus, et sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas atque aquosas affatim imbibisset, transpiratione per cutis spiracula a primo frigoris insultu prohibita, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos venae arteriosae, vel (quod alii volunt,) asperae arteriae glandulas, eliminare sategit, et Tussis ope explodere.

in earum causam inquiritur.

[44.] Curatio rite ut institueretur, (quoties scilicet Medico fuit opus,) tam per venae-sectionem quam catharsin evacuandum esse, nullus dubitavi; neque enim alia aliqua methodo aeque commode ejiciuntur redundantes seri particulae ac per phlebotomiam et cathartica, quae tam insigniter vasa emulgent.

Curatio recte instituitur venae-sectione et catharsi.

[45.] Remedia pectoralia quod attinet, (praeterquam quod eorum usu gratificamur aegris,) non intelligo quo pacto amoliendae Tussis causae queant conferre; cum omnis eorum actio vel in incrassanda materia, quoties justo tenuior vim expul-

Pectoralibus gratificamur aegris,

De Morb. Epidem. '75–80.

sed non diu iis immorandum, et quare.

tricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob visciditatem aegrius expuitur, poni videatur. Id certo scio, inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam sanguinis massam eo usque debilitari a retentis particulis seri Naturae inimicis, pulmonesque insuper Tussi irritatos ita conquassari motu violento ac fere continuo, ut non raro via sternatur ad tabem, a cujus insidiis celeritate curationis aeger vindicari debuerat. Neque multo tutius adhibentur sudorifica, a quorum usu aeger nonnunquam in febrem incidit, nonnunquam etiam particulae sanguinis facile inflammabiles ita pleurae impinguntur ut accendatur pleuresis, quod per decursum dictae Tussis Epidemicae ingenti vi hominum cum suo magno periculo contigit.

Sudorifica non ita tuto adhibentur: saepe iis accenditur pleuritis.

Misso sanguine, et epispastico nuchae applicato, catharticum propinetur:

[46.] Sanguinis itaque e brachio eduxi quantitatem moderatam; epispasticum satis amplum ac forte posteriori cervici applicandum curavi, quo materiae peccantis pars aliqua alio derivari possit: posthaec catharticum e lenioribus, infusionem scilicet sennae, rhei, cum manna, et syrupo rosarum solutivo[s], quotidie exhibui, donec vel prorsus convalesceret aeger, vel admodum imminuerentur symptomata; vel, si potio minus aegro arrideret, pilularum cochiarum majorum scrupulos duos quotidie devorandos imperavi, hora scilicet quinta matutina, superdormiendo.

qua sola methodo tussis puerorum convulsiva expugnatur.

[47.][t] Hac etiam methodo, (phlebotomia scilicet et repetita catharsi,) eaque sola, expugnatur tussis puerorum convulsiva; malum alias pertinacissimum et pene insuperabile. Alii quid valeant hic praestare, plane nescio; me in variis atque omnis fere generis remediis operam non semel perdidisse, satis scio. Sed leniora tantum cathartica hic conveniunt, eaque cochleatim sunt ingerenda, pro ratione aetatis. Quae quidem *κατ' ἐπίκρασιν* evacuatio eo nomine (ut arbitror,) dictae tussi medetur, quod scilicet, licet non multum humoris serosi in pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen et spirituosi halitus e massa sanguinis in pulmones statis temporibus transmissi atrociores illos tussiendi paroxysmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones impetus haud alia methodo aeque sisti posse videtur et praecaveri, atque hac, qua motus priori contrarius (per viscera scilicet,) morbi causae conciliatur.

[s] Cf. formm. S. 24, &c.

[t] Cf. *Observ. Med.* iv. 5. 8; *Process. Int.* c. 44.

[48.] Vcrum in morbis Epidemicis, cujuscunque demum generis sint, (si modo recens adhuc aegrum corripuerint,) summopere cavendum ne alvus ei ducatur nisi misso prius sanguine: qui enim morbi a constitutione aëris Epidemica pendent, aut jam febres sunt, aut in earum classem levissima de causa transeunt; cum ex tumultu in sanguine et humoribus a catharsi vel lenissima excitato, et subsequente calore, facile accendatur febris, quam alias Natura propulsasset consuetis materiae morbificae evacuationibus, gravedine exempli gratia, aut tussi in hoc de quo jam agimus Epidemico, aut diarrhoea quoties febris cum illa faciens epidemice grassatur. Idem potest dici de quacunque alia aëris constitutione, qua corpus ad certum aliquod febris genus determinatur, quae quidem non semper actu invadit, sed benignioris Naturae ductu morbi fomes e sanguine, mediante evacuatione aliqua ejus genio accommoda, exturbatur. Hoc constanter assero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi cathartica ante celebratam venae-sectionem, vel (quod adhuc est periculosius,) ea penitus omissa: [49.] licet enim objiciatur faeculentias in primis viis stabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur sanguis, alvo non prius subducta; certissimum tamen est, evacuationem, quam isti praemitti volunt, nullo modo resarcire posse injuriam sanguini illatam a tumultuante cathartico phlebotomiae praemisso. Atque negari non potest, catharticum mox a dempto sanguine assumptum longe mitius vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere, vel exagitare, atque idem solet si phlebotomiam praecedat: neque paucos, ex infantibus maxime, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam, periisse existimo.

De Morb. Epidem. '75-'80.

Ratio redditur quare in omnibus morbis Epidemicis phlebotomia catharsi praemittenda est;

[50.] Atque hoc mihi suffragante experientia multiplici compertissimum est; *experientia*, inquam, optima duce et magistra, ad cujus leges et normam nisi exerceatur Medicina, eam prorsus exulare satius esset: *luditur* enim (quod aiunt,) *de corio humano*[u] plus satis, cum hinc empirici, neque morborum historiam nec methodum medendi callentes, et receptis tantum freti, isthinc sciolorum vanissimi, spem omnem in affectato Artis ambitu et speculationibus utrinque pari fere momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem quam ederent morbi eorum destituti au-

cui multiplex experientia, dux et magistra optima, suffragatur.

Empirici et scioli perstringuntur.

[u] *de alieno corio ludere*, i. e. *alieno agere periculo*. Cf. Erasmi *Adag.* ii. 2. 83.

De Morb. Epidem. '75-'80.

xilio. [51.] Ea demum praxis, eaque sola, aegris mortalibus opem feret, quae indicationes curativas ex ipsis morborum phaenomenis elicit, dein firmat experientia: quibus gradibus magnus Hippocrates ad coelum asceudit[x]. Et, si dicta methodo Ars Medica a quoquam traderetur, licet morbi unius aut alterius curatio cuilibet e vulgo possit innotescere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes et peritos etiam magis exquireret quam in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: cum enim subtilitas longe accuratior in Naturae operationibus (in quarum observatione vera praxis medica fundatur,) quam in arte aliqua, hypothesibus etiam luculentissimis suffulta, inveniatur, Medendi Ars quam praecipit Natura rude vulgi ingeuium longiori iutervallo superabit quam ista quae a Philosophia docetur.

In accurata Naturae operationum observatione vera praxis medica fundatur.

Febres duas e tribus in Medicina facienda partes occupant.

[52.] Fidem hic mihi facient febres, quae duas e tribus in Medicina facienda partes occupant[y], et quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, vera dicam necne; quis enim vel ex insulsissimis empiricis est, qui se huic morbo curando imparem fatebitur, si id tantum agendum est, ut duabus istis indicationibus curativis quae vulgo obtinent, fiat satis? nempe ut sudorificorum ope exterminetur materia morbum committens, et symptomatis eatur obviam quae ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, theriaca Andromachi, pulvere e chelis cancrorum composito, aqua epidemica, etc., intro assumptis, una cum regimine calidiori, sudores posse propelli; quem sibi scopum unice proposuit in hujus morbi curatione, maxime si forte *malignitatis* nomen auribus usurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet symptomata, diacodium in promptu est quo somnus invitetur quoties urgeant vigiliae, enema quoties alvus non respondeat, et sic de caeteris. At nec ipsus valet comprehendere suo Marte, nec e Medicorum praescriptis ediscere, quae demum illa sit febris species quam debellare satagit; si modo credamus (credent saltem forte posteri,) varias dari febrium species, quarum singulae suam sibi methodum medendi a reliquis diversam fere postulant; unam insuper eandemque febrem, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primum aggreditur, atque alio paululum diverso per singulos

In quem scopum unice collimant empirici in earum curatione.

Non facile dijudicant speciem:

variae sunt; et quaevis peculiarem postulat medendi methodum.

[x] Cf. *Observ. Med.* Praef. Ed. Tert. § 15.

[y] Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 10; *Dissert. Epist.* § 59.

gradus quousque grassabitur, tractandam esse. [53.] Quo pacto indicationes curativas ab hoc vel illo phaenomeno minus insigni mutuabitur, naturalem morbi historiam ignorans (quae sola veram medendi rationem indigitare poterit,) cum nequeat dijudicare an hoc vel aliud phaenomenon a curandi quam adhibet methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia et subtiliora illa minutioraque quae in hoc atque in aliis morbis curandis observanda occurrunt; quae cum tot sint et tanti momenti ad liberandos a morte homines, semper licebit posteris et seris nepotibus aliquid adjicere iis observationibus, quibus traditur varietas pene infinita operationum Naturae in morborum productione, et curativae indicationes ex eo fonte depromendae enumerantur. Non itaque vilescet Ars si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potius illustrabitur, et difficilior reddita non nisi sapientes et subacti judicii viros in filiorum numerum cooptari sinet. Sed haec obiter.

De Morb. Epidem. '75-'80.

Minutiora, quae observanda sunt, non facile enumerantur.

Semper erit quod posteri adjiciant.

[54.] Tusses modo dictae, si imperite tractarentur, Febrem accendere solebant ei haud absimilem quae hyeme anni 1675 adeo epidemice grassabatur, et cujus historiam tradidi Sect. v. cap. 5. libri nostri *De Morbis Acutis*. Sed cum Febris haec soboles tantum esset ac effectus Tussis Epidemicae, eadem ipsa methodo Febrem felici semper cum successu aggressus sum quam in Tussis curatione supra descripsi; nempe venae-sectione, epispastico cervici apposito, et cathartico deinde tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum praefiniebatur tempus quamdiu aeger purgandus esset, (utpote quae continuari deberet, ut supra [§ 46.] notavi, donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminuerentur symptomata,) in Febre tamen quae a Tussi pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandae par erat; quod in Constitutione de qua jam agimus saepiuscule observavi.

Tusses modo dictae, si imperite tractarentur, Febrem accendebant.

Methodus therapeutica.

In Febre a Tussi, si ter purgetur aeger, sufficit.

[55.] Hic autem notandum occurrit, licet hanc Febrem, quando se primum exerebat, comitarentur defluxiones in pulmones molestissimae, post mensem tamen unum vel alterum, cum colluvies ista seri sensim e sanguine eliminaretur, Febris ejusdem plane indolis hinc inde sine Tussi aliqua infestabat, (non penitus deleta, sed manente adhuc in sanguine malae crasis impressione,) ac proinde haud diversam curationem ab ea quam Tussis comitabatur sibi vendicabat.

Post mensem unum vel alterum cessabat Tussis, sed Febris quoad caetera ejusdem indolis grassabatur.

De Morb. Epidem. '75-'80.

Anni 1680, '81, '82, '83, '84.

Eadem Febris usque ad initium anni '80 se extendebat.

Febres Intermittentes cum surgente anno apparebant; perseverabant ad initium anni '85; sed non adeo epidemice ac in 4 primis annis.

Generalis Constitutio Intermittentibus producendis favet.

[56.] Verum eodem quem dixi modo haec Febris se extendebat usque ad initium anni 1680, quo haec conscripserim[z]; quo tempore etiam cum anno surgente Febres Intermittentes modo dictae apparere incipiebant[a]. Exinde[b] vero ad initium usque anni 1685, quo secundam hanc nostram editionem jam conficio, eaedem adhuc perdurarunt. Etenim tametsi in hac Urbe non adeo epidemice nunc temporis invadunt ac in quatuor primis annis, et mitiores etiam sunt; in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis, non minus grassantur ac saeviunt. Atque etiamnum generalis Constitutio Intermittentibus producendis adeo favet, ut ad hunc usque diem affirmare possim me ne unicam quidem febrim per hos dies vere continuam vidisse unquam, nisi forte re male gesta in earum classem fuerit evecta, vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum, quod scilicet omni fere anno invaderent. Ita pertinaciter haec Constitutio hujusmodi Intermittentibus conducit; cujus certe acies prius est retundenda quam *Continae Depuratoriae* mihi dictae epidemice grassari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium specie Natura plus satis festinare videtur, et agendi vehementia justo citius tempora materiae morbificae subigendae, mox etiam despumandae, debita percurrere: quod in Depuratoria secus accidit, in qua non nisi post dies tredecim vel quatuordecim apparent signa materiae febrilis tandem concoctae, per sudores subinde, vel potius per *διαπνοὴν* paulo pleniorem, eliminandae. [57.] His rite perpensis, nullus dubito quin Febres istae Depuratoriae, quae annis 1661, 1662, 1663, 1664, regnabant, quasi faeccs fuerint Intermittentium quarundam quae ante id tempus per seriem annorum certam saeviissent: (quanto autem tempore hae invaluissent haud equidem scio :) cum enim Constitutio quae ad Intermittentes faciebat, saevitiem suam deponens jam ferme exolevisset, febres quas postea parturiebat magis humorales erant ac terreae; unde non nisi lente ac pedetentim sanguinem depurare sategerint, quae in primis Constitutionis annis, subtilioribus principiis innixae, atque adeo Intermittentium typo indutae, celeri passu suis temporibus defungi solerent.

Verosimile est Febrim Depuratoriam postliminio reversuram.

Quod si res ita se habeat, verisimile mihi videtur hanc Febrim (*Depuratoriam* volo,) postliminio reversuram, quam primum

[z] *conscripserim*] *conscribo* ed. '80.

[a] *incipiebant*] *incipiunt* ed. '80.

[b] *Exinde &c.*] Desunt in ed. '80 usque ad § 59, *Atque haec fere &c.*

praesens Constitutio aliquantulum remiserit, eandemque serie quadam annorum permansuram antequam pestis eam exceperit. [58.] Per annos autem omnes (quotquot demum ii fuerint,) quibus Febris haec grassabitur, Intermittentes etiam subinde se exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicae evadent; quando scilicet manifesta aliqua aëris temperies ad id symbolum suum conferet. An huic Febri cortex Peruvianus aeque medebitur ac nunc dierum Febribus Intermittentibus solet, non habeo certo dicere. At in peste, atque Epidemicis continuis quae eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus usu expectare licet, quam eos quos hodie in pleuritide, peripneumonia, angina, ac id genus febribus inflammatoriis, videmus; quibus non tantum non prodest, sed et plane obest. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in posterum Epidemicorum alii alios excipient, si quidem Natura eundem ordinem, ac per viginti quatuor annos ultimo praeterlapsos, observaverit.

De Morb. Epidem. '75-'80.

In peste et febribus inflammatoriis obest cortex.

Epidemici alii alios ordine excipient.

[59.] Atque haec fere sunt omnia, Vir plurimum Honorande, quae de Morbis Epidemicis annorum nuperrime elapsorum observavi: in Rheumatismi vero curatione (nam et de illo etiam morbo quaerebas,) saepenumero mihi subiit Tecum dolere quod non nisi ingenti sanguinis vi repetitis venae-sectionibus educta, ea possit perfici; unde non tantum aegri vires pro tempore franguntur, sed, si paulo fuerit Natura debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior fere redditur; cum post illos elapsos materia Rheumatismum prius committens jam in pulmones depluat, aegro scilicet frigore perculso, vel alia aliqua προφάσει leviori diathesis latens in sanguine jam foras in actum protrudatur. His de causis experiri statui an ulla alia methodus daretur, a reiterata toties phlebotomia diversa, qua hic morbus possit debellari. Serio itaque perpendens quod affectus iste (uti jampridem in *Acutorum Historia* [vi. 5. 4.] subinnui,) ab inflammatione videatur oriri, (quod tum caetera arguunt phaenomena, tum praesertim sanguinis e pertusa vena color, utpote qui pleuriticorum sanguini per omnia similis est,) tandem verosimile esse judicabam morbum hunc diaeta simplici, admodum refrigerante, et mediocriter nutriente, aegro imperata, aeque feliciter atque repetitis venae-sectionibus profligari posse; etiam evitatis, quae alteri me-

Rheumatismus.

Aeger Rheumatismo laborans, si phlebotomia liberiori manu celebrata curetur, variis morbis obnoxius redditur.

Diaeta e sero lactis phlebotomiae loco substituta.

De Rheumatismo. Historia.

thodo adjungebantur, incommodis: neque me fefellit diaeta e sero lactis phlebotomiae loco substituta.

[60.] Praegressa aestate Pharmacopola mihi in vicinia, nomine Malthus, (vir probus, et ingenio non vulgari,) me accersebat. Rheumatismo autem misere cruciabatur his symptomatis stipato: coxendice primo ad biduum claudicabat, exinde pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyspnoea, quae post aliud ferme biduum evanescebat; dein caput vehementer coepit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quae omnium primo laborabat; posteaque, pro morbi indole, omnes fere tam brachiorum quam crurum articuli per vices molestabantur. Cum debiliori esset et sicco corporis habitu, veritus ne minus firmas jamdiu vires et labascentes dempto copiosius sanguine prorsus exolverem, (maxime cum aestas eo usque adoleverit ut jam metus esset ne superveniens hyems redintegrandis viribus frequenti venaesectione attritis intercederet,) imperavi ut solo lactis sero ad dies quatuor vesceretur aeger; quibus elapsis, praeter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prandii, semel nempe in die, donec penitus convalesceret. Tenui hac diaeta contentus, ad dies octodecim perseverabat, nisi quod postremis eorum alium insuper panem pro coena indulgerem: serum autem e lactis libris octo domi paratum quotidie insumebat, quo satis bene nutriebatur. Post hos dies cum non amplius urgerent symptomata, et jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, pullorum scilicet elixorum, caeteraque *εὔπεπτα*. Tertio autem quoque die, solo lactis sero victitabat, donec tandem pancratice valeret, incommodis quae supra memoravi hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessime excipiebatur, venae-sectione ex meo praescripto in curationis subsidium tunc adhibita, ac saepe repetita.

Leviora sunt ingenia, quae res vilipendent quod simplices sunt et apertae. Dicta methodus aliis etiam morbis accommodaretur.

[61.] Siquis hanc methodum tanquam rudiorem et Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primo, leviora tantum ingenia res quaslibet vilipendere quod simplices fuerint et apertae; dein, me, vel imminutae existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico, quod, nisi obstarent praejudicia vulgi, nullus dubitarem methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impraesentiarum nomen reticere libet, accommodare; quod sane

magis aegris prodesset, quam solennior illa remediorum pompa, quae in jam moribundis (tanquam bestiis, ut mox immolentur, coronatis,) male collocatur.

De Rheumatismo.

[62.] Quod vero etiam ista quae pro vilissimis habentur, et nullius sunt pretii, accedente ea quae in Medico quaeritur solertia et ἀγχινοίᾳ, hominibus ab Orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo; quod licet ad morbum de quo jam agimus nihil pertineat, non tamen prorsus est ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo quem mihi proposui scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat ut servum inviserem, qui haud modicam mercurii sublimati corrosivi quantitatem deglutiverat, sive ignorans[c], sive (ut postea audivi,) ex amore μελαγχολῶν. Hora fere elapsa erat a qua venenum hauserat cum ad eum accederem, jamque os et labia valde intumescebant, vehementer aegrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantum non confectus. Ego tres aquae tepidae congios repetitis haustibus summa qua potui celeritate et diligentia ebibendos imperavi, atque ut toties nova ingereretur[d] copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat; volui etiam ut eluerentur intestina aqua tepida sine ullo additamento copiose per sedem injecta, ubi primum ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quaerere. Paruit miser, jam vitae avidus, et plures etiam aquae libras quam praescripserim absorpsit. Amici, qui aegro (utpote in casu insolito,) assiderent, ab eo didicerunt, quas primum evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato plenius exaturatas; singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorsus saperent. Quae mox urgebant tormina, sola aqua injecta ad modum enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu (benedicente Numine,) intra paucas horas convaluit aeger, nisi quod labia non statim detumescerent; ore etiam a veneni particulis quae aquam quam evomuerat penitius infecerant, adhuc exulcerato. Quae symptomata diaeta e lacte solo ad quatriduum adhibita mox evanuere. Aquam oleo (quod hic una cum opere[e] ignari solent perdere,) atque aliis omnibus liquoribus

Casus rarior cujusdam, qui merc. sublim. corros. deglutiverat, repetitis aquae tepidae haustibus ab Orci faucibus erepti.

[c] *sive ignorans*] Sic ed. '80, om. edd. '85 et recent., mendo fort. typogr.

[d] *inger.*] Sic edd. recent., *ingeretur* edd. '80, '85, mendo fort. typogr.

[e] *opere*] Immo *opera*, nam *oleum et operam perdere* dicuntur ii qui sumptum et laborem frustra insumunt. Cf. Erasmi, *Adag.* i. 4. 62.

De Rheumatismo.

ideo praetuli, quod cum ea magis esuriret, exinde magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quam alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu praegnantior.

Cautio de diaeta lactea in virilem aetatem praetergressis et vino assuetis.

[63.] Sed ut ad Rheumatismum revertar: utut e sero lactis dieta conveniat juvenibus, atque iis qui temperate et cum consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem aetatem praetergressos, vel vino ac aliis liquoribus spirituosis jam a longo tempore plus aequo addictos, hac methodo tractare; utpote quae in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, et pariter, prae inusitato frigore sanguini inducto, viam sternat ad hydropem. In hoc igitur casu omnino par est ut eo fere modo quem libri nostri *De Morbis Acutis* Sect. vi. cap. 5. [§ 4. sq.] tradidi, curetur aeger: tametsi, ex quo eum scripsi, experientia didicerim satius esse, post secundam, vel ad plurimum post tertiam, venae-sectionem cathartica saepe saepius exhibere atque repetere donec symptomata omnia penitus cessaverint, quam phlebotomiae rem totam committere. Etenim ob catharsin suppetias ad everruncandum[f] morbum phlebotomiae ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit; atque porro locus relinquetur paregoricis, a quibus alias, utut saeviret dolor, aegro temperandum esset, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile venaesectioni cedat. Purgativa vero ista e lenitivis solum constent, ut thamarindis, senna, rheo, manna, et syrupo rosarum solutivo[g]; cum alia, quae ex scammonio, zalapio, etc., parantur, tumultum cieant et dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam catharsin, syrupi de meconio uncia una aliquantulum temporius quam id fieri solet, propinetur.

Post tertiam venae-sectionem cathartica exhibeantur, repetanturque. Ita viam sternes paregoricis.

Purgantia sint e lenitivis.

Affectus quidam, qui febres intermittentes excipiebat, nunc rheumatismum, nunc dolorem nephriticum, aemulans, commemoratur.

[64.] Hic autem commemorare libet me per Constitutionem instantem observasse affectum quendam Rheumatismum aemulantem, modo etiam a nephritico dolore quoad saevissimum lumborum cruciatum non multum abludentem, qui, cum febres intermittentes excipere soleret, translationi materiae febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa quam morbus ipse cui adhaereret, febris nempe intermittens, sibi vendicabat; cum a frequenti

[f] *everrunc.*] Immo *averrunc.*

[g] Cf. formm. 8, 24 &c.

phlebotomia et quibuscunque aliis evacuationibus exasperaretur illud, atque aeger in vitae discrimen conjiceretur: quod ut nemini imponat, id attingere volui.

De Rheumatismo.

Eandem vendicabat medendi methodum quam morbus cui adhaerebat.

[65.] Atque haec sunt, Spectatissime Vir, quae in his affectibus de quibus sciscitari libuit, sedula observatione habeo comperta; quae si aut Tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententia; me saltem, pro tenuitate mea, debitum Tuae Claritati observantiae specimen exhibere conatum mihi serio gratulabor.

Tibi semper addictissimus,

THO. SYDENHAM.

[Londini[b], Febr. 7. 1679-80.]

[b] *Londini &c.*] om. ed. '85.

DOCTISSIMO AMICISSIMOQUE VIRO

THOMAE SYDENHAM, M. D.

MAGNUM Rei Medicae exortum est et lumen et commodum, Vir Clarissime, ex consummata Tua De Morbis Acutis Historia, *eaque sedula observatione et fida experientia stabilita, non lucri aut famae aucupio scripta, sed sincera fide, et mente honesta; cum Tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, et praesenti seculo quovis modo profuisse. Ipse hactenus celavi penitus quod volui, at fortasse quid jam parem Tibi e longinquo subolet. Qui laudat quod facis, urget ut facias quod adhuc laudetur. De Morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quos tam rapida volvit rota, ut, nisi opportuno sistatur sufflamine, in praeceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis, nullis suppetiis, redimenda. Tu singula eorum momenta notas, et quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum et absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, de Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, et tutiores examinandi et judicandi moras.*

Saepe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominiosam originem gentes Europeae a se invicem sedulo satagunt propellere, et, ut ejus magis adhuc occultentur vestigia, ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosae et indomitae libidini aptissime respondens poena, eo fortasse fine tardius remota, ut tanti constet poenitere; et humanitatis et peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissimam hanc luem semel tantum curari posse. Cum jam autem ad agyrtas, tonsores, et infimos quosque sciolos, ejus saepe devoluta sit curatio, illi aut fraude aut imperitia magno eam sumptu, majori etiam molestia, tamdiu differunt et

protollunt, ut vitae plane taedeat inter carnificum tormenta et longissimas Medicinae moras protractae, et fere levius sit aegrotasse quam sanari. Jus igitur promissi, amice tamen, exigo; praemittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hac in re confectum. Humaniter et sincere explices qua methodo, quibus auxiliis, hoc morbo captus se redimat quam queat minimo. Satis est ut aeger sub DEO, non etiam pejus sub Medico, vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, et ad me aliqualis saltem pars gloriae redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis. HENRICI PAMAN EPISTOLA.

Tibi omni officio addictissimus,
H. PAMAN.

Ex Aedib. Lambeth.
Febr. 12. 1679-80.

ORNATISSIMO ERUDITISSIMOQUE VIRO

HENRICO PAMAN, M.D.,

DIVI JOHANNIS CANTABRIGIENSIS SOCIO,

ACADEMIAE ORATORI PUBLICO,

ET IN COLLEGIO GRESHAMENSI APUD LONDINENSES

IN MEDICINA PROFESSORI.

QUANQUAM eum quem *De Acutis Morbis*, Vir Spectatissime, nuper edidi tractatum (quae est Tua tam humanitas, quam animi in me propensio,) ceu opus undique consummatum depraedicare digneris; usque adeo tamen tenuitatis tum meae, tum istius opellae, mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quam viam praemonstrasse, qua qui ingenio magis valent, dictorum morborum et historiam et curationem queant investigare :—

. . . . . "fungor vice cotis, acutum
Reddere quae ferrum valet, exors ipsa secandi." [Horat. *De Arte Poët.* 304.]

[2.] Et profecto ita multiplex, incerta, et *delicata* (ut ita dicam,) est Natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non sit hominis, utut vivacis, varia eorum *φαινόμενα*, et curationes iisdem accommodatas, graphice depingere. "*Unum* hominem" dixi? quid quod vel *decem* quidem homines, per tot saecula sibi invicem succenturiati, atque iidem tum maxima ingenii vi, tum indefessa industria, praediti, tum etiam in praxi quae numerosas observationes suppeditaret versatissimi, perpulchre hic operam suam collocare possint? Tantum abest ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse :—

"Mecum habito, et novi quam sit mihi curta supellex." [Persii *Sat.* iv. 52.]

[3.] Morbos istos Chronicos quod attinet, quorum historiae perscribendae spem tibi feceram, ita penitus animo meo in-

sedit ejus rei studium, ut non tam alia de causa (si bene me novi,) vitam mihi prorogari exoptem, quam ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam. At vero singuli me dies docent quam sit arduum coeptum id, et quam "periculosae plenum aleae[a]," (mihi prae caeteris, qui isto ingenii acumine atque solertia, quibus hic est opus, non satis valeo,) cum apud scriptores Rei Medicae (divinum Hippocratem si demas, atque alios paucissimos numero,) vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia, spinis et sentibus impedita, iter faciam; cum quae promittunt subsidia authores et lumina ostentant, magis ignes fatui sint, quam verae faces, et in salebras potius ac praecipitia sequentem agant, quam mentem fideliter et recta dirigant in genuina Naturae methodo indaganda atque invenienda: utpote quorum scripta fere omnia hypothesibus innituntur, quas peperit lascivientis ingenii et phantasiae luxuria; ipsaque adeo morborum phaenomena, (in quibus eorundem historia vertitur,) prout ab iis describuntur, ex eadem hypotheseων officina prodeunt; quin et ipsa praxis qua morbos aggrediuntur, (quod humani generis pestis est certissima et pernicies,) ad hujusmodi postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeo grassantur, et regnant fere in singulis paginis cerebrosorum hominum commenta; jacent interim Naturae judicia. Quibus non obstantibus, (si vitam DEUS atque otium concesserit,) experiar fortassis aliquando quid valeant humeri. Impraesentiarum, ut animum agnoscas in Tui obsequia paratissimum, en Tibi offero, ceu ejus quod molior operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem, *de Lue Venerea*, et quam solam adhuc praelo adornavi.

De Lue Venerea.

[4.] Primum autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui, sive prae studio (honesto quidem eo,) incontinentiores a peccato coërcendi metu insecuturae poenae, sive ut castimoniae laudem sibi arrogarent, non dubitabant asserere, Luis Venereae curationem docendam non esse. His ego non assentior, utpote qui existimem nullum fere locum charitati atque operae mutuae relictum iri, nisi ea quae sibi sua ipsorum culpa improvidi accersunt mala, humaniorum officiis

Nil vetat[b], at jubet charitas Luis Venereae curationem docere.

[a] "Periculosae plenum opus aleae." (Horat. *Od.* ii. 1. 6.)
[b] Deest *Elench. Rer.* in ed. '80.

De Lue Venerea.

sarciantur. Omnipotentis DEI est sontes castigarc, nostrum vero miseris pro virili succurrere, atque aegris opem ferre; non autem curiosa causarum indagatione illos acrius urgere, aut censorio vexare fastu. Tradam itaque quae in hoc morbo observavi atque expertus sum; non quo hominum animos deteriores efficiam, sed ut corpora (quod mihi negotii datum est,) reddam saniora.

Luis Venereae Historia.

Quando primum hic morbus Europam appulit: cujus regionis endemius.

[5.] Lues Venerea ex India primum Occidentali, Anno Domini 1493, Europam appulit; cum ante id tempus ne quidem nomine tenus (quantum scire licet,) nostro orbi innotuerit. Unde etiam morbus vulgo censetur iis tractibus Americae endemius, in quos nos primi colonias deduximus. Mihi vero potius e regione aliqua Nigritarum Guineae contermi-norum originem traxisse videtur; cum a plurimis nostratium, iisque fide dignis, qui insulas *Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens a Guinea allata, etiam antequam in terram descenderint, tum alia ibidem degentia, hoc morbo tentari, nulla copula impura praegressa; ita ut non raro universam aliquam eorum familiam (viros scilicet, mulieres, liberosque,) male mulctet. Neque ista Lues, quae afflictissimos hosce saepe saepius invadit, vel hilum a *Venerea* nobis dicta, (quantum ego quidem intelligo,) quoad symptomata, dolores scilicet, ulcera, etc., (habita nempe diversorum climatum ratione,) videtur discrepare, licet nomine prorsus abludat, cum *the Yaws* ab illis dicatur. At nec medendi methodus qua utuntur illi, a nostra abhorret, utrobique enim salivatio ex hydrargyro utramque facit paginam; non obstante eo quod hic apud nos dicitur de eximia guaiaci et sarsaparillae vi quam in natali solo exerant, quae ex longo ad nos itinere tantum non exhausta putatur. [6.] Probabile itaque mihi videtur Hispanos, qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuisse ex contagio Nigrorum emptorum in Africa, quorum genti alicui (multi enim sunt populi Guineae confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europaeis mercibus permutandi,) endemius esse potest. Ut ut sit, contagiosa ista Lues paulatim serpens has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut, si ea celeritate grassaretur adhuc qua primum invasit, intra saecula aliquot actum esset de genere humano, vel saltem, nosocomiis de caetero addictum, prorsus impar esset iis rebus gerendis

Magna celeritate grassabatur primum,

quibus continetur hominum societas: nisi quod, vegetabilium instar, in alienum a patrio solum quasi transplantata, Europaeo nostro non perinde laetatur, sed languet indies, et mitioribus phaenomenis fatiscit. Novus apud nos hospes cum esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, et diris capitis atque artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis in partibus, se prodebat. At vero centum retro annis Gonorrhoeae virulentae specie se primum ostendebat, ostenditque adhuc, hac sibi porta exitum quaerens; nullo alio manifesto symptomate, nisi quod in perpaucis ulcusculum in pudendo (vulgo *a Shanker*,) primum morbi est indicium; cujus virus, cum per Gonorrhoeam non ejiciatur, sanguinis massam dicto citius pervadit inficitque.

De Lue Venerea. — nunc languet indies.

Centum retro annis Gonorrhoeae virulentae specie se primum ostendebat.

[7.] Propagatur autem Venerea haec Lues vel per generationem, unde misellus infans ab inquinato parentum altero mala ducit stamina vitae; vel per contactum mollioris alicujus partis, quo virulentia atque inflammatio corpori insinuantur, ex occasionibus hoc in loco dicendis. Primo, in lactatione, verbi gratia, vel infans nutricem per rariores mammillarum poros, vel nutrix infantem per os tenerum inficere potest. Secundo, infantes si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant: licet enim adulti, quorum caro jam firmior aetate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici, infantium tamen laxior caro, et texturae rarioris, venenum facile excipit; quod non semel observavi infantibus a genitoribus quibuscum dormiebant infectis contigisse. Tertio autem, partis mollioris contactus maxime in coitu impuro fit, ac proinde eo prae caeteris modo serpit Lues; cum scilicet penis spiritibus generationi dicatis turgidus, a venereo sive ulcere, sive etiam pustula, in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento ut segnius invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto saepius, et quadantenus exterminato. [8.] Contagio haec carnosam virgae substantiam (quantum ego judico,) primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primo inflammationem, mox ulcerosam διάθεσιν, sensim inducens, efficit ut sanies, qualem in Gonorrhoea cernimus, in urethram lente extillet: quod ut credam, hac ratione promoveor; ipse

Quot modis propagatur.

De Lue Venerea.

scilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per substantiam glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloque ulcere vel glandem occupante, vel praeputium. Tandem vero altius penetrans, glandulas prostatas efferato ulcere solet depascere; quod haud raro cernitur in eorum cadaveribus quos hic morbus e medio sustulit.

Quibus gradibus procedit.

[9.][c] Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Aeger ocyus aut serius (prout mulier, quacum consuevit, magis minusve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturae *μιάσματι* excipiendo magis minusve idoneae,) primum dolore genitalium insolito cruciatur, cum quadam rotatione quasi testiculorum; postea, si recutitus non sit, macula, primo morbillum jam erumpentem magnitudine et colore aemulans, glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculae exortu liquor quidam lente extillat, seminis instar, qui, quotidie a seminis tam colore quam consistentia recedens, flavescit tandem aliquanto dilutius ovi vitello; et in Lue virulentiore intensioreque non modo virescit, sed et aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta ulcus tandem fit, primo haud absimile aphthis infantium ora obsidentibus, quod indies latius et profundius depascitur[d], supervenientibus orificii callo et duritie. Animadvertendum est autem, quod memorata pustula raro Gonorrhoeam comitem habet in iis qui aut jam pridem Gonorrhoea laborarunt, aut recutiti sunt; utpote quorum glans tum ab aëre cui exposita est, tum a frequenti linteorum attritu, indurescens, noxam non ita facile suscipit. Hujusmodi verpi igitur glandis ulcere fere non tentantur; sola Gonorrhoea dicto modo nascitur[e]. [10.] Hanc alia mox symptomata excipiunt; ut primo, magnus doloris sensus in pene quoties erigitur, perinde ac si valida manu transversus fortiter constringeretur, qui noctu praecipue urget, quoties in lecto aeger coepit incalescere; quam quidem constrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc statu existentis signum *παθογνωμονικώτατον* existimo. Incurvatur etiam veretrum a fraeno jam contractiore, quod, cum in erectione extenditur pro natura sua, acutissimum dolorem adfert. Accedit etiam ardor urinae, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero aeger jam a

Varia enumerantur symptomata.

Constrictio virgae erectae dolorifica est signum *παθογνωμονικώτατον*.

Ardor urinae,

[c] Cf. *Process. Int.* c. 34.

[d] *depasc.*] Sic ed. '80,—*catur* ed. '85, mendo fort. typogr.

[e] *nasc.*] *atque augetur* add. ed. '80.

De Lue Venerea.

carunculae in urethra erosa, unde ischuria,

mictu cessans per omnem urethrae ductum acriter admodum uritur, maxime qua in glandem desinit. Nonnunquam etiam erosa atque excoriata urethra jugi puris acrioris fluxu, Natura in carne nova vice jam deperditae justo occupatior, laxam quandam et spongiosam substituit, quae, mole quotidie aucta et sensim indurata, caruncularum excrescentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quae quidem carunculae nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quendam evomunt, et tum Medico crucem figunt inter curandum, tum aegro magis ipsa morte timendum malum. Quinimo saepe accidit, ut sanies, quae per Gonorrhoeam deplenda erat, vel a motu violentiori, vel astringentium usu, in scrotum deposita, atrocissimum dolorem et scroti inflammationem accersat, nunc alterutro, nunc utroque, ejus latere in molem ingentem elato: gonorrhoea interim progreditur tardius, at vero urinae ardor non mitius urget. Atque haec sunt communiora morbi hujus symptomata, manente hoc ejus statu.

scroti inflammatio.

Quomodo Gonorrhoea adolescit in veram Luem.

[11.] At vero quoties sive morbi diuturnitate et in dictis partibus mora contagio sursum fertur et sensim sanguini labem imprimit, aut materia virulenta indebito adstringentium usu in corpore retenta humores putrescunt, vera Lues exoritur, in qua tumores, sive bubones, saepe in inguine comparentes primum ejus gradum constituunt. Dolores tum caput, tum artus in articulorum interstitiis, (humeros scilicet, brachia, et talos,) crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, et per intervalla, licet noctu aegrum lectuli calore perfusum rarissime destituant, nec nisi sub auroram libenter evanescant. Crustulae etiam et porrigines varias corporis partes deturpant. Flavescunt hae ferme ad instar favi, quo signo a caeteris omnibus queant internosci; quandoque superficie latiore varia occupant corporis spatia ad eum modum quo lepra in Medicorum scriptis depingitur. Quanto autem magis scabies haec diffunditur, tanto minus aeger discruciatur. Universa symptomata pedetentim incrudescunt, dolor prae reliquis, qui tandem eo usque exacerbatur, ut se nequeat miser diutius in lecto continere, sed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus ferme donec illucescat. Adde quod prae doloris vehementia cranium atque ossa tibiarum brachiorumque hinc inde attolluntur in per-

Bubones, dolores vagi nocturni; crustulae, et porrigines leprosae, exostoses,

dura tubera, *Exostoses* dicta, excrescentiae osseae in equorum tibiis (vulgo *a Spavin,*) haud absimilia; quae quidem ossa tuberculis obsessa jugi dolore ac inflammatione tandem cariosa redduntur et putrescunt. Ulcera etiam phagedaenica varias corporis partes depopulantur, quae, fauces ut plurimum primo aggredientia, sensim per palatum in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus plane concidat. Crescentibus indies ulceribus, et dolore aucto, aeger, partim indesinenti carnificina enectus, partim ulceribus confectus et putredine, vitam trahit cruciatu, foetore, carie, opprobrio, molestissimam, et quavis morte longo intervallo miseriorem; donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, et jam superis grave, humo condatur.

ulcera phagedaenica, tragoediae catastrophe.

Natura Luis essentialis nos latet.

[12.] Intrinsecam hujus morbi naturam, *Essentialem* quam vocant, nisi quatenus ea ex istis quae jam depinximus symptomatis elucescat, non mihi magis perspectam esse arbitror, quam est essentia sive plantae cujuslibet, sive animalis. Quicquid vero de ea sit, certo mihi constat humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, unde haec tot malorum Ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis quorum efficaciae experientia (Medicorum magistra,) suffragatur, cum nondum inveniatur immediatum aliquod specificum, cujus ope sine evacuatione praegressa Lues debellari queat. Neque enim vel mercurius, vel *ligna exiccantia* dicta, *specificorum* titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit vel mercurium absque salivatione, vel lignorum decoctum nullo subsequente sudore, Luis Venereae curationem quandoque absolvisse. Utque experientia didici sudorifica vulgaria haud minus profecisse in hoc morbo quam lignorum decoctum, ita nullus dubito, quin, si reperiri possit aliud quid, sive in regno vegetabili, sive animali, quod in excitanda salivatione pares cum mercurio vires haberet, pariter etiam ad sanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra Gonorrhoeae limites subsistens, longe ab eodem distat cum jam omnem sanguinis massam contaminaverit, et *Venereae Luis* nomen praecise mereatur, ita etiam evacuatio qua Gonorrhoeae materia ejicitur, alia prorsus est atque illa qua Lues jam formata eliminanda est.

Nec mercurius, nec ligna exiccantia proprie hic audiunt specifica.

Alia debet esse evacuatio in Gonorrhoea, alia in Lue formata.

[13.] Gonorrhoeam itaque quod attinet, de qua primo age-

mus, in remediis catharticis (quantum huc usque usu comperimus,) curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diversio succorum corporis naturalium, qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia, mihi dictant, hunc morbum a quolibet demum cathartico saepe diuque exhibito sanatum iri, ea tamen caeteris δραστικώτερα mihi videntur quae bilem, maxime vero quae ichorem serosum, fortiter e sanguine expurgant et subducunt. Ac proinde sola jalapii radice pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati et rebus domi angustis consulendum erat. Cum vero et morbus conspicuam secum trahat inflammationem, et medicamenta purgantia, quibus expugnandus is est, calida etiam sint, diaeta refrigerans omnino est imperanda *a carceribus* (quod dicitur,) *ad metas*[f].

De Lue Venerea. — Gonorrhoeae Virulent. Curatio. — Gonorrhoeae curationis cardo in remediis catharticis vertitur. Quibus prae caeteris purgantibus cedit. Diaeta refrigerans a carceribus ad metas.

[14.] Sic itaque soleo praescribere :—

[*Form.* 58.][g] ℞ Massae Pilularum Cochiarum Majorum drachmas tres,
Extracti Rudii drachmam unam,
Resinae Jalapae,
Diagrydii, ana semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Opobalsami;
Fiant pilulae e singulis drachmis sex.

Quatuor ex his singulis auroris deglutiendae sunt hora quarta vel quinta (ita ut aeger superdormiat,) ad dies duodecim vel quatuordecim, vel etiam plures, donec scilicet urinae ardor et materiae seminiformis color flavus admodum imminuantur; quae cum pro voto successerint, satis esse autumo, si aeger, interjecto semper die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit ut bis in septimana sumantur pilulae, donec humor ex urethra stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgo affirmetur, quod ejusmodi ichor, qui, (ardore urinae et flavo materiae extillantis colore disparentibus,) mane praesertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, a debilitate tantum et a laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamen experiuntur magno suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti: quod,

Methodus observanda circa catharsin.

[f] *a carcer. ad metas*] i. e. *ab initio ad finem.* Cf. Erasmi *Adag.* i. 6. 58.

[g] Cf. form. 221.

De Lue Venerea.

licet quadantenus subactum, ex levissima quaque occasione (a potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori, aut simili alia,) novas excitat tragoedias, Gonorrhoea postliminio recrudescente, si nempe aeger catharseos molestiam defugerit, nondum extirpato radicitus morbo.

Quid denuo faciendum si purgationi non cesserit Gonorrhoea:

[15.] Si post hujusmodi purgationem Gonorrhoea nondum cedat, ex usu erit loco pilularum (maxime in iis qui difficilius purgantur,) potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cujusmodi est potio sequens, quae semel tantum hausta magis aliquando fecit ad sistendam Gonorrhoeam quam leniora cathartica saepenumero ingesta :—

[*Form.* 59.][h] ℞ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam ;
Coque sufficiente quantitate aquae; colaturae unciis tribus dissolve
Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam,
Syrupi de Spina Cervina,
Electuarii e Succo Rosarum, ana drachmas duas;
Misce ; fiat potio.

Vel, curatione[i] tardius procedente, detur turbith minerale ad grana octo tantum bis vel ter, (idque interposito debito temporis spatio, ne forte oboriatur ptyalismus,) quod quidem remedium in eradicanda Gonorrhoea pervicaciori facile primas fert. Vel[k] bis in septimana pilulae sequentes exhiberi poterunt :—

[*Form.* 60.][l] ℞ Pilularum ex Duobus semidrachmam,
Mercurii Dulcis scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Opobalsami;
Fiant pilulae quatuor, sumendae summo mane.

quid in idiosyncrasiis :

[16.] Est autem ubi aeger a catharsi dicto modo repetita usque adeo abhorret, ut ne conspectum quidem, vel odorem solum, remediorum ferre queat. Est etiam ubi corpus ex ἰδιοσυγκρασίᾳ quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi ; atque ita, dum impensius in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quae eos saepissime aegros adoritur quorum corpora catharticis fortius obsistunt. Cum ita se res habeat,

h Cf. formm. 8, 24, 97, 101, 103, 118, 212.
i *curat.—proced.*] om. ed. '80.
k *Vel—mane*] om. ed. '80.
l Cf. form. 222.

encmatis agendum est, quibus injectis utrique indicationi (humoris scilicet tum expurgandi, tum ab affecta parte derivandi,) satis fieri potest. Quinetiam haec methodus expeditior est nonnunquam praememorata ista, at non aeque tuta, me judice; cum prior illa, licet diuturnitate molestior, minus tamen habeat periculi nequa contagiosi fomitis particula in visceribus haereat, novos datura tumultus: hoc vero incommodum facillime evitatur, si cathartica per os assumpta diebus ab usu clysterum liberis, mutuam iis operam commodent. De Lue Venerea.

[17.] Hac itaque via incedo: pilulas jam praedictas, aut alias cjusmodi, duabus tribusve auroris continuis exhibendas curo; postea encma sequens mane et hora quinta pomeridiana quotidie injiciendum, donec penitus cessaverint symptomata, nisi quod semel aut bis in hebdomade catharticum impero, misso die isto clystere:— quid in iis qui aegre purgantur.

[*Form.* 61.][m] ℞ Electuarii e Succo Rosarum drachmas sex,
Terebinthinae Venetae vitello ovi solutae semiunciam;
Dissolvantur in Aquae Hordei libra una; colaturae adde
Electuarii[n] Diacatholici uncias duas;
Misce; fiat enema.

Singulis etiam noctibus opobalsami, vel balsami e Mecha, guttas viginti quinque sacchari frustulo exceptas concedo, sub lecti ingressu; quod quidem medicamentum, cum terebinthinae quoddam genus sit liquidum ac purum, iisdem quibus illa facultatibus pollet, et ulcerosae genitalium diathesi apprime succurrit: hujus itaque defectu, terebinthina Cypria ad quantitatem avellanae dictis temporibus devoranda substitui possit.

[18.] Procedente curatione, quacunque ea demum methodo tentetur, aegro cibis omnibus sale conditis vel alias dyspeptis (quales sunt carnes bovinae, porcinae, pisces, caseus, radices, olera,) et fructibus horariis quibuscunque, interdico; quibus substituo carnem vervecinam, vitulinam, pullorum, cuniculorum, et caetera εὔπεπτα. Volo etiam ut vel his parcissime utatur, tantum ut aegri vires non labascant. Potus (vino in genere abdicato, ut et liquore omni sive spirituoso, sive acescente,) hydrogala esto, ex tribus aquae coctae partibus et lactis una, nisi quod in prandio et coena cerevisia tenuis in Diaeta inter curandum.

[m] Cf. form. 223.

[n] *Syr. Violac.* ed. '80.

De Lue Venerea.

parva quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam insuper inflammationem, et mitigandum ardorem urinae, refrigerantem aliquam emulsionem ad sequentis normam compono, in purgationum intcrstitio frequenter potandam:—

[*Form.* 62.][o] ℞ Seminum Melonum,
[Seminum] Peponum, ana semiunciam,
Seminum Papaveris Albi drachmas duas,
Amygdalas Dulces excorticatas octo;
Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo
Aquae Hordei sesquilibram; colaturae adde
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Misce; fiat secundum artem emulsio.

In quo casu vena tundenda.

[19.] In temperamento admodum sanguineo, et affectu pertinaciore, post mensem catharsi datum, aut circiter, ut plurimum sanguinis uncias octo vel novem e brachio dextro detrahendas suadeo; ut maturius celebretur venae-sectio author non sum, ne hac προφάσει contagium penitius inseratur. Injectiones in urethram non magni facio, utpote quae sive acrimonia sua mordaci, sive stypticitate, non raro magis officere soleant quam prodesse: veruntamen sub morbi exitu aqua rosacea in pauca quantitate potest injici.

Catharsis hic ad instar omnium est. Qui mundificat bene, bene sanat. Incommoda ex aquis mineralibus,

[20.] Hac methodo, quae mihi semper pro voto cessit in Gonorrhoea sananda, meliorem nondum comperi, maxime in iis qui facile purgantur; in iis enim qui purgantur aegrius, curatio, licet nunquam fallax, tamen non nisi post longum temporis spatium perficitur. In his itaque sanguis[p] iterum mittendus, et acuenda sunt cathartica, tum etiam repetenda saepius, atque in eorum usu diutius est perseverandum, aut clysteres modo jam signato usurpandi: etenim catharsis hic ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quopiam, vere asseritur, quod qui mundificat bene, bene sanat: modo ab aquis mineralibus sibi temperet, quas certo mihi constat morbi reliquias e corpore eliminandas vi astringente et plus satis sanativa arctius constringere, et quasi clavo[q] figere trabali; unde (quod saepius observavi,) scroti tumores enascebantur quoties in morbi principio vel statu, pejoraque adhuc symptomata, ut carunculae[r], si quando sub ejus exitu,

[o] Cf. formm. 34, 164, 233.
[p] *sang.—et*] om. ed. '80.
[q] *clavo figere trabali*] i. e. *firmum et perpetuum reddere.* Cf. Cic. *Orat. in Verr.* v. 21.
[r] *carunc.*] *&c.* add. ed. '80.

potarentur. Quod quidem ego fidenter assero, quantumlibet ex more hodie recepto aquae minerales in dicto casu haud raro praescribantur.

De Lue Venerea.

[21.] Neque sum nescius quantum se venditent practicorum nonnulli in hujus symptomatis curatione, qua breviore temporis spatio, qua remediis magni nominis et tituli, absolvenda; interim observatione plus satis frequenti certo deprehendi materiam quae eliminanda fuit, astringentium vi in corpore detentam maximum aegris dedisse malum, ex quo persaepe sanguinis massam de novo subiens ipsam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licet periculo minore, decoctum lignorum exiccantium usurpatum comperi; quo, scilicet sub praetextu specificorum, tum universum aegri corpus, tum prae caeteris affecta pars, jampridem nimis incalescentia, ulterius adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam Gonorrhoea, quae paulo ante evanuerat, (quod me observasse memini,) denuo in conspectu prodiit.

et aliis astringentibus; item e lignis exiccantibus.

[22.] Animadvertendum est autem, quod, si aegri glans praeputio undiquaque contegatur, atque ejusdem ora prae inflammatione usque adeo tumida, dura, ac callosa, reddantur, ut nullo modo queat reduci; laterem lavat quisquis Gonorrhoeam remediis purgantibus, fortissimis licet et quotidie ad nauseam repetitis, aggreditur, nisi eodem tempore id agatur, ut pars ita affecta ad statum sibi naturalem redeat, sublatis et duritie et tumore, unde Gonorrhoeae novus utique fomes subministratur. Quod quidem ego admolior fotu sequente :—

Methodus curandi glandem praeputio contectam, et inflammatam;

[*Form.* 63.][s] ℞ Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana sesquiunciam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Verbasci,
[Foliorum] Sambuci,
[Foliorum] Hyoscyami,
Florum Chamaemeli,
[Florum] Meliloti, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;
Coque sufficiente quantitate aquae fontanae ut fiat fotus, parti affectae admovendus per horae unius spatium bis vel ter in die.

Peracta fomentatione, partem affectam oleo e semine lini

[s] Cf. form. 225.

De Lue Venerea.

recenter extracto perungendam curo; deinde emplastrum e mucilaginibus, alutae agninae inductum, labiis praeputii tumidis circumponendum. Quod si ulcus vel in ipsius praeputii labiis, vel in subjecta glande, haerens, sua callositate facit ut illud non nisi aegre possit retrahi, praeter fotum jam dictum, sequens etiam linimentum praescribo :—

[*Form.* 64.][t] ℞ Unguenti Basilici drachmas sex,
Unguenti e Nicotiana drachmas duas,
Praecipitati [Rubri] Aqua Rosarum loti, et optime laevigati, semidrachmam;
Misce; fiat linimentum, quo lintei rasura imbuatur, et ulcusculo admoveatur semper post fotus praescripti usum.

atque etiam scrotum inflammatum.

[23.] Ubi vero, sive quod justo maturius Gonorrhoea sistatur, sive ab exercitio vehementiori, aut alia quacunque de causa, scrotum jam morbi sedes ab eadem in tumorem insigniorem attollitur, praedictum fotum bis in die parti affectae admoveo, modo non imminuantur et dolor et tumor cataplasmate vulgo noto ex oxycrato et farina fabarum. Haec dum foras peraguntur, non desino remediis et catharticis et refrigerantibus, quae[u] modo praescripsimus, introsumptis, tum etiam diaeta supradicta, hostem urgere; neque mihi religio est, quovis hujusce[v] mali tempore sanguinis uncias novem vel decem e brachio isto detrahere quod testiculo tumefacto respondet, si tumoris magnitudo et vehementia doloris id mihi suadeant. Atque haec hactenus de Gonorrhoea.

Luis Confirmatae Curatio.

Lues Confirmata non nisi per salivationem ab hydrarg. excitatam potest extirpari.

[24.] Cum vero eousque invaluerit morbus, ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues Confirmata*, praecise dici mereatur, alia omnino porta quaerenda est, et duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus; quandoquidem nullum adhuc experimentum (quod sciam,) adferri possit extirpati hujusce morbi, nisi per salivationem ab hydrargyro excitatam, quicquid tam doctorum nonnulli, quam indoctorum, de aliis sanandi modis satis temere et audacter effutiverint. Cum itaque salivatio omnem hic numerum absolvat, id tantum mihi incumbit, ut quae in ea tum[x] excitanda, tum etiam regenda, et ratio (qualis qualis ea demum fuerit,) et observatio rationi suffragata mihi dictaverint, edisseram.

[25.] In principio autem ne conjectura quidem assequi

[t] Cf. form. 226.
[u] *quae modo praescr.*] om. ed. '80.
[v] *hujusce mali*] *morbi* ed. '80.
[x] *tum*] sic ed. '80. om. ed. '85.

De Lue Venerea.

In ejus curatione corporis per evacuantia praeparatio damnatur:

possum quid sibi velint crebra ista monita, quibus de corpore remediis catharticis et digerentibus (balneo puta, et caeteris id genus,) rite praeparando, ita serio cavetur; ut de venaesectione jam taceam, cui nonnulli hic loci primas deferunt. Quum enim, si veritati sit litandum, eo res redigatur ut veneno salivatio procuranda sit, (neque enim adhuc innotescit salubre aliquod medicamentum quo possit excitari, neque aeger sine ejus ope in tuto collocari potest,) quaeritur utrum corpori, constantibus adhuc viribus vegeto et valenti, ac proinde frangendis inimici conatibus haud impari, an eidem missione sanguinis et tenui diaeta jam debilitato, rectius committatur venenum. Haud dubie satius esse duxerit aequus rerum aestimator nihil agere, quam ita importune satagendo nocere. Quid quod experientia testatur, nullis evacuationibus aut alio modo infirmatos salivationis impetum multo melius sustinere, quam eos quorum quasi ante praelium incisi sunt nervi?

[26.] Misso itaque damnoso omni hujusmodi praeludio, statim atque accersor unguentum praescribo ex axungiae porcinae unciis duabus, et mercurii crudi uncia una[y]. Neque oleum aliquod e calidioribus, neque aliud quid, admisceo, cum deterius fiat unguentum si quod adjecta ista fraenum injiciant, et nihilo efficacius si nihil prorsus agant: et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *correctivorum* idem hic praestant (si quid tamen praestant,) quod catharticis adjuncta, judice experientia, solent praestare; tormina nempe excitant, et catharsin reddunt laboriosiorem, a lucta scilicet inter antidotum et catharticum, cujus vis omnis purgans in eo posita est quod naturae hominis inimicetur. Verum ut tertia parte dicti unguenti brachia, crura, et tibias ad tres noctes continuas (primam qua accersor includendo,) manibus suis aeger perungat, injungo; ita tamen ut neque axillas neque inguina attingat uspiam, et abdomen, panno laneo tenuiore circumposito et posterius consuto, a linimenti contactu diligenter muniat[z]. Post tertiam inunctionem[a] gingivae ut plurimum intumescunt, et ptyalismus suboritur. Si[b] vero intra tres dies post ultimam inunctionem idem

ut et correctiva in unguentis et catharticis.

Aeger ter inungendus.

Quibus remediis

[y] Cf. form. 227.

[z] *muniat*] add. ed. '80 quae sequuntur:—*Aurora illa quae postremam inunctionem proxime insequitur, exhibeo grana octo turbith mineralis in conserva rosarum rubrarum.*

[a] *inunct.*] *vel saltem post assumptum turbith mineralis* add. ed. '80.

[b] *Si—incep.*] om. ed. '80.

De Lue Venerea. — ptyalismus extimuletur. Gradus salivationis sedulo observandus.

haud procedat, tum grana octo turbith mineralis in conserva rosarum rubrarum exhibeantur aegro, qui post singulas vomitiones aut sedes sumat haustum liquoris possetici calide. Cum expuere inceperit, id jam Medico negotii tantum est, ut gradum salivationis scrupulose expendat, ne invocatis temere suppetiis salivationem eo usque evehat ut aeger de vita periclitetur. Ubi jam ptyalismus statum debitum fuerit adeptus, (in quo expuuntur ut plurimum librae quatuor spatio nycthemeri,) vel symptomata, etiamsi parcius expuat aeger, evanuerint; (quod plerumque contingit post quartam diem a statu salivationis;) et indusium et tori lintea aliis, quae a quo ultimo lavabantur usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cum priora ista unguento infecta salivationem et magis quam erat opus intendere, et longius protrahere quam aegro expediat, apta nata sint. Quod si forte prius elanguescat salivatio quam symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est mercurio dulci ad scrupulum unum pro dosi exhibito.

Quid si purgaretur aeger.

[27.] Nonnunquam accidit, praesertim in corporibus εὐμεταβλήτοις, quod post unam vel alteram inunctionem (nempe simul ac hydrargyro sanguis affici inceperit,) Natura illico per intestina hunc hostem expellere satagat, unde non solum dejectiones mucosae et tormina ventris, ut in iis qui dysenteria laborant, eveniunt, verum etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodo cedere soleat. In hoc casu a mercurio sive extra applicito, sive intra assumpto, prorsus absistendum, donec haec symptomata penitus evanuerint; atque[c] porro dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit antequam salivatio bene assurgat,) sistendus est usu laudani liquidi, ita dosim augendo atque repetendo prout urgeat symptoma; aut diascordii sesquidrachma aliquoties, prout opus fuerit, devorata. Diarrhoea tandem cohibita, salivatio debito modo procedere solet, quae antea vix appareret.

Convalescente aegro potius promoveri debet pty-

[28.] Convalescente de caeteris aegro, nisi quod os adhuc exulceretur, (qui genuinus est ptyalismi fructus,) salivatio, quae jam indies inminuitur, nec purgatione nec alio modo

[c] *atque—appareret*] *quae ut facilius amoveantur utile erit ut diascordii sesquidrachmam aeger aliquoties devoret, atque porro ut corroborantum ex cephalicis, et id genus aliis, vino Hispanico coctorum vaporem recipiat in sella perforata* ed. '80.

quocunque sistenda est; fieri enim potest, ut, etiam post consopitum dolorem atque exiccata ulcera, aliquid de morbi fomite adhuc in corpore delitescat, bella denuo moturum nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quae, postquam redintegrata sanitate homo se aurae liberiori aliquandiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror ptyalismi jam abiturientis et mox evanituri reliquias vel catharsi deducere, vel lignorum decocto exiccare velle; a qua praxi (quae vulgo obtinet, specie vel mercurii e corpore eliminandi, vel corrigendae ejus malignitatis,) nascuntur sine dubio frequentes istae recidivae quae miseris accidunt, sanitatem tandem aliquando post tantum impensarum, tot exantlatos labores, tantum taedii devoratum, anhelantibus; ad quam etiam certo pervenissent, si salivatio non nisi suo tempore determinaretur. Longe itaque consultius esset ptyalismum promovere mercurio dulci semel in hebdomade exhibito, etiam postquam omnino convaluerit et jam sub dio versetur, (quod[d] et ego per menses aliquot fieri aliquando jussi,) quam eundem praematurius inhibere.

De Lue Venerea. — alismus, quam cohiberi:

[29.] Quantumlibet autem a catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest, ut in ejusdem statu ea nec praetermitti possit, nec debeat; quoties scilicet, re male gesta, eousque fuerit evecta salivatio, ut jam aegri vitae metuatur: quo in casu non tutum modo est, sed et necessarium etiam, cathartico ingesto ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut eum aegri εὐφορίᾳ procedat, qui deinde suo juri relinquendus.

refraenandus tamen in statu, si justos limites transiliret.

[30.] Si quis jam quaerat, an nuda salivatione contenti esse debeamus, nec catharticis, nec aliis remediis solennibus, in usum post eam peractam revocatis? respondeo (praeter jam dicta, quibus et ratio astipulatur, et experientia,) me velle doceri, quam ob causam magis sit necessarium purgare post salivationem, quam salivationem excitare post catharsin, cum remedia purgantia (scammoniata maxime, et id genus acria,) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod Naturae tamen committimus, cujus vi tandem subjugatur istud quicquid est veneni, eo scilicet qui purgatus fuit, ad regimen consuetum, exercitium, et liberiorem aëris usum, se recipiente. Atque id porro libenter scire velim, qua demum

Post salivationem non necessaria est catharsis.

[d] *quod—jussi*] om. ed. '80.

De Lue Venerea.

arte freti, mercurii reliquias per catharsin expellere conamur, cum genuinam illam ac prope unicam methodum (per salivationem scilicet,) qua Natura id efficere solet ac debet, non solum negligamus, sed etiam impediamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillulis imputandae sunt, quibus nos miseri mortales tantum praediti, ad veritatem in profundo[e] demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram et speciem amplectimur, *pro Junone*[f] (quod aiunt,) *captantes nubem;* mox colloquia miscentes, praejudicia male fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantasmata nostra et delirantium insomnia pro principiis apodicticis[g] haberi velimus: cujus specimen (ni fallor,) prae manibus nobis est.

[31.] Quamvis autem in plerisque curatio modo jam dicto absolvatur, (videlicet inunctione per tres noctes continuas, et exhibito turbith minerali, ptyalismo[h] haud rite procedente, mercurio item dulci ad vices aliquot, eodem[i] justo citius fatiscente,) serio tamen animadvertendum est, in quibusdam reperiri idiosyncrasiam, sive temperamentum quoddam peculiare, tam salivationis respectu quam purgationis, (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui aegre purgantur, aegre etiam ad ptyalismum perducuntur,) ita ut in nonnullis methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multo minus salivationem eam procurare quae malo eradicando par sit. In hujusmodi aegris Medico summopere cavendum est ne animo nimium obstinato salivationem importunius urgeat, recalcitrante Natura, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente: quod qui minus intellexere, aegros haud paucos letho dederunt. Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco salivationis perfectae nil praeter ventris tormina et dejectiones dysentericas obtinebis, Natura per hanc portam hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi et aegritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata, accerses, ita ut aeger tantum non agat animam, forte etiam mox eam evomat.

Cautio ne salivatio importunius urgeatur Φύσεως ἀντιπραττούσης.

[e] *verit. in prof. demers.*] Cf. *Dissert. Epist.* § 17; *Tract. I.* § 71.

[f] *pro Junone captantes nubem*] Cf. *Observ. Med.* v. 5. 17. Fabulam de Ixione respicit.

[g] *apodict.*] i. e. ἀποδεικτικός, *demonstrativus.*

[h] *ptyal.—proced.*] *aurora ista quae postremam excipit* ed. '80.

[i] *eodem—citius*] *ptyalismo* ed. '80.

[32.] In his licet Medico concedi possit, ut, postquam ad dies quatuor vel quinque a postrema inunctione salivationem frustra praestolatus fuerit, inunctionem jam saepe dictam, et turbith minerale, denuo repetat, (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot,) religiose tamen cavere debet, ne, cum tanto conamine salivationem incassum sollicitaverit, eam per vim invitae Naturae extorquere pergat. Hic itaque modus (quantum ego judicio valeo,) Medico tenendus est, ut, ubi primum vel aegritudo ventriculi vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet a remediis adhibendis, donec ea penitus evanuerint symptomata; pluribus enim et fortioribus remediis ad cogendam Φύσεως ἀντιπραττούσης[k] salivationem accumulatis, dysenteria certo certius tormina ventris, et ventriculi aegritudinem mors, excipiet. Cum ex adverso, si lente festinet et moras trahat, mercurii dulcis scrupulum unum semel aut bis in septimana exhibendo, vel per se, vel cum drachma una diascordii si aeger in diarrhoeam propensior sit, tandem aliquando cum bonis aegri rebus "optata potietur arena[l]." Quantumvis enim ptyalismus ad plenum nunquam assurget, aeger tamen copiosius quam pro more solito expuet, et foetor, justae salivationis comes, neque imminutiorem hanc destituet: unde evincitur sanguinem et humores eam sive putrefactionem, sive alterationem, (quaecunque ea demum sit,) attigisse, quae vel parit salivationem, vel cum ea nascitur. Atque hac methodo universa hujus morbi symptomata tandem expugnabis, concesso utique debito temporis spatio.

De Lue Venerea.

Qua methodo optata potiaris arena.

[33.] Observandum est autem, quod, licet salivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint, in extirpanda Lue confirmata longe exuperet, Gonorrhoeam tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet sanare; nec sistetur illa, hac jam penitus devicta. Unde recte colligitur, nullam vim specificam mercurio inesse, qua Venerea Lues immediate debellari possit; quamlibet *specificum mediatum* forte dici mereatur, in quantum mediante ptyalismo morbum expellat; pari ferme καταχρήσει (quod alias [*Observ. Med.* Praef. Ed. Tert. § 23.] subinnui,) atque scalpellum chirurgicum laterali morbo *specificum* queat appellari. [34.] Sed ut ad rem redeam: quoties

Mercurius dicatur specificum mediatum.

[k] Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 54: v. 2. 16; *Dissert. Epist.* § 107.

[l] "Optata Troës potiuntur arena." (Virg. *Aen.* i. 172.)

De Lue Venerea.

Quid agendum si Lues et Gonorrhoea una stabulentur.

Lues et Gonorrhoea una stabulantur, vel ante salivationem, vel ea jam peracta, Gonorrhoeae curatio tentanda est; quod et tutius fit (me judice,) et facilius etiam post finitam salivationem, cum Luem habens comitem Gonorrhoea aegrius dometur, quae vero a praegressa salivatione quadantenus subacta fuit, minori negotio expugnari soleat. At vero catharticis religiose abstinendum est quousque vel minimae salivationis reliquiae supersint; quamobrem turbith minerali semel aut bis in hebdomade exhibito securius rem committemus, quam aliis purgantibus quibuslibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyalismus, dum interim materia Gonorrhoeam committens paulatim excernatur.

Curatio exostosis;

[35.] [m] Porro observandum est, si tumor ossi alicui (*Exostosis* vulgo dictus,) insideat, qui etiam tamdiu permanserit ut os jam carie afficiatur, incassum prorsus erit sive salivatione, sive alia aliqua methodo, curationem aggredi, nisi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope caustici denudandum, et quamprimum idem (quod aiunt,) *exfoliandum*, usu scilicet remediorum quae intentionem hanc implere solent.

oris exulcerati.

[36.] [n] In ore exulcerato, quod salivationem passis ita familiare, si vel aeger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud excorietur [o] ut sanguine diffluat, idem [p] nocte dieque vel aqua rosarum Damascenarum, vel lacte aquae permisto, vel hordei, radicis althaeae, et seminum cydoniorum decocto, saepissime proluendum est [q]. Unicum hoc symptoma memorabile (quod scio,) salivationi accidit, saltem quoties ea more debito administratur; et sane si dolor et oris exulceratio arte aliqua protelari potuerint, haud multo esset molestior morbi hujus curatio, quam est aliorum aliquot longe minus famigeratorum.

Diaeta, et reliquum aegri regimen.

[37.] Diaetam quod spectat et reliquum aegri regimen, eadem prorsus in salivatione, saltem donec ad finem jam fere vergat, ac in catharsi, imperanda censeo: cumque ei qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat ut se in cubiculo a vi frigoris defendat, et cibis εὐπέπτοις moderate vescatur, nondum mihi constat quo nomine vel lecto semper addicatur qui ptyalismum subit, vel a victu modico arceatur, qui scilicet Naturae cum veneno conflictanti

[m] Deest § 35 in ed. '80.

[n] *In—quod*] *os exulceratum* ed. '80.

[o] *excor.*] *quod saepe fit* add. ed. '80.

[p] *idem*] om. ed. '80.

[q] Cf. form. 228.

vires animumque addat; unde etiam Natura tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus atque omni vitae robore diaphoresi, purgationibus, et jejuniis supervacuis (praeter vulnus ab hydrargyro inflictum,) tandem penitus exhaustis, misere confecti sunt. Persaepe etiam, morbo jam pulso, aeger ea spirituum copia qua erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, prae imbecillitate concidit; aut si forte Libitinam valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere: de quibus Poëta e neotericis haud ineleganter:— De Lue Venerea.

"Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori."

[38.] Hic autem in promptu est istam objectionem diluere, "qui fit ut nonnulli hoc morbo (scilicet in statu ejus modo dicto,) male multati in Galliam commigrare cogantur ut ab eo liberentur?" cujus rei hanc esse rationem (quantum judicare possum,) existimo. Hujusmodi aegris, oeconomia illorum corporum eversa ac viribus prostratis, apud nos aër crassus ac humidus resarciendis minus idoneus est, cum iste Galliae, utpote qui salubrior ac magis serenus, spiritus corporis et vires deperditas instaurare aptus sit; non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum qua hic morbus devinci possit, melius callent, quam nos hic in Anglia. Sed ut ad diaetam revertar. Quare hoc morbo multati in Galliam comgi-marre cogun-tur.

[39.] Existimo itaque, (et experientia mecum facit,) quod, praeter jusculum avenaceum, panatellam, lac cerevisiatum, et cerevisiam tenuem tepefactam, etc., juscula insuper e carne vitulina, pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate aegro et possint concedi, et debeant; atque ut, ubi primum eousque subsederit gingivarum tumor ut dentes conserere valeat, cuniculorum, pullorum, agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parca manu, sint indulgendae; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc vel illud magis allubescat animo: cum enim ptyalismo expugnetur hic morbus, non diaphoresi, hariolando non sum quorsum aeger, nulla urgente necessitate, nimio calore mactetur. Quo tempore carnes teneriores indulgendae sunt aegro.

[40.] Dicta methodus uti expeditior est, (cum neque tot dies corpori ante salivationem praeparando inutiliter insumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem, aegris imponat,) ita certissimus sum Haec methodus usitata expeditior,

De Lue Venerea. minus periculosa, et recidivae minus obnoxia.

candem longe faciliorem esse, minus itidem periculosam, et minus recidivae obnoxiam; quod experimento suo discet quisquis in altera praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententia successit in quam plurimis aegris, quorum nonnulli salivationis taedium et laborem plus semel irrito conatu exantlaverant, recidivam semper denuo passi ex occasionibus, et propter causas, quas supra memoravimus.

[41.] Non est autem, Vir Candidissime, cur Tuam fidem verborum ambagibus anxie sollicitem, qui, jamdudum de probitate mea persuasissimus, existimationi etiam nostrae favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cum mihi neutiquam placeat (nec placebit unquam,) longis verborum ambagibus et sermonibus *ἀπροσδιονύσοις* nucleum involvere, quo rei caput, ceu Nili fons, aegrius innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas rogo, cum illud eo praecipue fine elaboraverim, ut et in bonum publicum cederet, et quo in Te essem animo palam testarer; quantumlibet autem magni Te faciam, major tamen adhuc Tibi honos debetur et a me, et ab iis quibus summa illa Tua eruditio, morum suavitas, animique candor, caeteraeque virtutes laude dignissimae, ita clare elucescunt. Haud equidem Tibi assentor, quoties profiteor me Tuam amicitiam, ex quo me primum ea condecorabas, inter illa quae mihi comparavi pretiosissima luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitae curriculo a me observata eximium est istud, (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo,) hominum scilicet probitate caeterisque virtutibus praecellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse atque emolumento; atque ex adverso, pravorum amicitiam, (nisi ea potius *combinatio*, sive etiam *conjuratio* dicenda sit, quae in virtute non fundatur,) quamvis nec dictu nec vultu quidem me laeserint unquam, tamen nescio quo pacto tandem aliquando aut mihi aut rebus meis mali aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, et amare perge

Tui semper observantissimum

THO. SYDENHAM.

[Londini[r],
Mart. 10. 1679-80.]

[r] *Londini &c.*] om. ed. '85.

FINIS.

DISSERTATIO
EPISTOLARIS

AD

Spectatiſſimum Doctiſſimumq; Virum

GULIELMUM COLE, M.D.

DE

Obſervationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium;

Nec-non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

PER

THO. SYDENHAM, M.D.

Editio Secunda.

LONDINI,

Typis *R.N.* impenſis *Walteri Kettilby*, ad Inſigne Capitis Epiſcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

HUMANISSIMO VIRO

THOMAE SYDENHAM, M.D.

MIRABERIS fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora Tua interturbet negotia; sed veniam (confido,) dabis postquam intellexeris, ea potissimum de causa hanc Tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis Tuis circa Morbos Acutos commentariis agnosco me accepisse fructus, ut ad grates Authori persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accurate singulas annorum aërisque quas tractandas suscepisti Constitutiones, coepto antehac inaudito, observasti; tam genuinas facileque obvias pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut merito tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde et aegrotos et Medicos Tibi aeternum devincis.

Quanquam vero cuncta, quae pertractas, accurate adeo absolvisti, ut pronum sit de singulis in laudes Tuas erumpere, prae caeteris tamen haud mihi temperare possum, quin impense Tibi gratuler methodum Tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillime curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum, accesserit,) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam raro non inimicissimam hominum saluti,) liceret, quae calido suo regimine et medicamentis omnia usque adeo pessum dant, totque ubivis in sepulchrum ante tempus praecipitant, ut merito Tu, Doctissime Vir, "humani generis vindex" audire merearis, qui aegrotis misere cumque extremo vitae discrimine palantibus Te ducem fidissimum praebes, ut in salutis viam, si ductum Tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi Variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium Naturae committendum, si cuncta recte procedant; id quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo prius exagitatus

GULIELMI COLE EPISTOLA.

fuerit sanguis. Postquam vero, perlecto aureo Tuo libro, senseram tandem panicos esse, qui me aliosque tamdiu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta Tui praecepta (reclamantibus licet quandoque non solum vulgo, sed etiam Medicis,) aegros regere, tantum inde emolumenti iis (ubi in obtemperantes incidi,) obvenisse comperi, ut (quicquid alii senserint,) me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porro et ubi ad Variolis Confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum saepe contigit,) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica (Tua fretus authoritate,) confugere, idque successu haud poenitendo, imo vero stupendo. Tam multum equidem hac in parte praestitisse mihi videris, ut nil superesse quod vel aliorum, vel etiam Tui, industriam exerceat, facile crederem; nisi nuperrime a doctissimo viro, amicoque meo integerrimo, D^no^ Kendrickio (qui humanitatem Tuam plurimum celebrat,) audivissem, Te innuisse novas quasdam (quas et ad praxin rite exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote a Te factas,) circa idem subjectum Tibi occurrisse observationes; quas nisi publico impertias, et in Tui famam, et in humanum genus, injurius eris. Proinde (si quid apud Te ignoti valeant preces,) haud graveris, (obsecro,) Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hic subsistam: nempe ab eodem accepi rariora quaedam Tibi observata fuisse circa affectus Hystericos *dictos; qui sane, sicut doctissimorum Medicorum ab omni memoria exercuerunt, imo lassarunt, ingenia, sic (proh nimis saepe!) et medicandi traditas methodos eludunt, documentaque dant, quam parum tutum sit in philosophicis nostrae rationi nimium fidere, nisi iis in rebus quarum certitudinem a sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, ulterius et a praesenti saeculo, et a posteris, haud dubie mereberis, si et quae circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem a Te mihi impetrare liceat, ut aequi bonique consulas, quod, non mei solum, sed publici etiam causa, ignotus Tibi licet, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui Tibi se quam maxime devotos profitentur,*

devotissimum
GULIELMUM COLE.

Vigorniae,
Novemb. 17, 1681.

SPECTATISSIMO DOCTISSIMOQUE VIRO

GULIELMO COLE, M.D.

Si usque adeo philautiae indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quae ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, aegre admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere a laudato viro, qui eruditissimis[a] suis lucubrationibus orbi literario, mihi vero nec de facie, (quod sciam,) innotescit. At vero quod me tanto (licet immerentem,) honore dignatus fueris, id demum humanitati Tuae acceptum refero; cum maximos quosque et praestantissimos viros ita Natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut fit, aequiores sint, sed etiam in mediocrium studiis depraedicandis, data vel qualibet ansa, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cujus quod et in ipso me, et meis istis conatibus, ut ut tenuibus, publico tamen commodo destinatis, praeclarum ediderís specimen, gratus agnosco.

[2.] Ea quod spectat quae a me praestolaris, sive jam editis de Variolis observationibus addenda, sive etiam de Passione Hysterica de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quae olim deficere viderentur, ex iis quae experientia jam annosior mihi suggesserat, possim sarcire; alterum vero ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam Affectus Hystericos omnium post febres morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid e levidensibus[b] meis observationibus capi posse, existimarem. Neque tamen diffiteor, aliam quandam, praeter hanc publicum juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet bene locarem, et taedium brumalium noctium honestius fallerem; cum jam ingravescente aetate non amplius congerrones[c] foras quaeram. At quicquid id fuerit quod me primum instigaverit, me non ita atque speraveram incoeptis ac votis meis parem esse sentio, cum continua illa cogitationum series, qua

Rationes quae Authorem instigarunt ad observationes hasce edendas.

[a] *erudit. lucubrat.*] De quibus v. Haller, *Bibl. Med. Pract.* t. iii. p. 362.

[b] *levid.*] i. e. *parum expolitis.*

[c] *congerr.*] i. e. *sodales.*

De Variolis Confluent.

mens obstinatius defigenda est, mihi jam a multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maxime vero jam appetente senecta. Cum itaque tam opportunae appulerint humanissimae Tuae literae, brevi responsionis limite expediam eorum summam quae prius fusius deducenda meditabar.

Febres[d] intermittentes, quae primum anno '77 caput extulere, anno vero '81 regnabant, iis tempestatibus grassabantur maxime, quae cum earum indole magis faciebant. Quo ordine morbi se invicem excipiebant.

[3.] Sumpto itaque a Variolis exordio, illud praelibandum censeo, quod scilicet ea febrium intermittentium species quae primum anno 1677 (uti alibi [*Epist. Respons. I.* § 10.] diximus,) caput extulit, atque etiamnum regnat, (anno videlicet quo haec conscribo, 1681,) hae febres, (inquam,) pro more epidemicorum omnium, iis maxime tempestatibus grassabantur quae cum earum indole magis faciebant per annos istos omnes quibus vigebant; aliena autem tempestate appetente, iis protinus epidemicis cedebant quibus illa magis favebat: exempli gratia, ingruente hyeme, nunquam non tussi et febribus peripneumonicis ab illa pendentibus locum dabant, ut et Variolis; redeunte autem vere, dicta febris postliminio reversa est. Ita anno 1680, postquam febris haec per autumnum omnia fuerat depopulata, Variolae brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 scilicet, febres intermittentes denuo recrudescebant, haud usquequaque epidemicae, fractis jam et succisis earum viribus; unde etiam Variolae, hic illic sparsae, una cum illis subpullulabant. Aestate vero jam ingressa, Variolae increbescere quotidie, tandemque ἐπιδημικώταται factae stragem haud vulgarem edebant.

Variolae ἐπιδημικώταται factae sunt:

[4.] Hoc anno, scilicet 1681[e], *luce meridiana* (quod aiunt,) *clarius* mihi constabat, (quod jam olim ratio suadere videbatur,) aegrum scilicet lectulo noctes atque dies continuos non prius addicendum esse, quam Variolarum examen omne in conspectum se dederit. Etenim tum veris, tum etiam aestatis, temperie sicciore diutius quam post eorum qui nunc sunt homines memoriam invalescente, (adeo ut omnis ferme ubique locorum herba exaruerit,) sanguinem fere omnis illa humiditas quam aër alias solebat suppeditare, destituebat; ex quo Variolas jam grassantes major quam pro morbi indole inflammatio accendebat, caeteraque exinde nata symptomata praeter modum saeviebant. Atque hanc ob causam (si quid

qua data occasione

[d] Deest *Elench. Rer.* in ed. '82. [e] *scil.* 1681] om. ed. '82.

De Variolis Confluent.

maculae purpureae extrudebantur; et Variolae insigniter confluebant.

ego judico,) maculae purpureae plenam exanthematum eruptionem haud raro praeveniebant, et, quae eas extrudebat, vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans atque disperdens, etiam ante justam materiae morbificae expulsionem, praematuram mortem accersebat. Id vero maxime fatorum saevitiam promovebat, quod jam exanthemata ob supra dictam causam ita facillime confluerent, vel ipsa aëris intemperie id mali sponte sua procurante, quod alias fere solent scioli et medicastri regimine et cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicato imperatis atque admotis. Etenim, (quod diligenter animadvertendum est,) post omnium vel exquisitissimas observationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in exanthematum paucitate reponatur, discrimen in eorundem multitudine; et prout plura sunt haec vel pauciora, aut moritur aut vivit aeger. Interea fatendum est, et sanguinis mictum, et maculas purpureas, quae ita certo mortem praenunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis erumpentibus; haec vero ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimum comitantur, ita aliquando tam praepropere invadunt, ut aegrum ante plenam eruptionem e medio tollant, sicut jam [*Observ. Med.* iii. 2. 24, 25.] praemonuimus.

Sanguinis mictus, et maculae purpureae, vel paucissimis vel nullis apparentibus pustulis, aegrum e medio tollunt.

Cur magis minusve periclitatur aeger pro exanthematum numero.

[5.] In proclivi est autem (ut mihi videtur,) rationem reddere quare aeger plus minusve periclitetur pro majore minoreve exanthematum numero. Cum enim quaelibet pustula phlegmone primo sit, licet sub exigua mole, mox in apostema evadat, fieri non potest quin febris secundaria, a pure jam in fieri pendens, magis minusve exacerbetur pro puris excoquendi quantitate jam in morbi statu; quod in mitissimo Confluentium genere die a primo morbi insultu undecimo, in mediocri decimo quarto, in crudissima vero et aegrius domabili specie decimo septimo, fieri consuevit. Quemadmodum enim (quod est notandum,) Confluentium Variolarum genus *Distinctum*, quod dicitur, ratione periculi imminentis in tantum superat quantum ab ipsa peste superatur[e], ita etiam supradictae tres Confluentium species aliae aliis praesentius discrimen adferunt. Quod insuper tam in aetate quam sexu locum habet; cum nemini non sit notissimum, adolescentem in ipso juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quam vel foeminam vel impubem. Sed haec obiter.

Status diverso tempore pro ratione morbi.

Confluentes tanto Distinctis periculosiores, quanto Confluentibus pestis.

Juvenis in aetatis flore omnium maxime periclitatur.

[e] Cf. *Observ. Med.* iii. 2. § 50.

De Variolis Confluent.

Pustulae et phlegmonis comparatio.

[6.] Neque sane mirabitur tam ingens discrimen a majori pustularum numero pendere, qui secum reputaverit quod si cujuslibet sive humeros, sive brachia, sive aliam quamlibet partem, phlegmone (vulgo *a Boyle*,) forte invaserit, idem tempore maturationis, qua jam pus fit, febricitabit; cum scilicet sanguis, a purulentis particulis per venas ex lege circulationis in ejus massam resorptis incitatus, febriculae fomitem subministret. Quanto magis Medicus, ubi, primis morbi diebus aegrum invisens, faciem ad instar pulveris e limatura acicularum undique respersam contemplabitur, mortem praedicet uno aliquo e diebus jam memoratis involaturam; idque prae indomita vi febris succedaneae, quam, pro ratione quantitatis puris ex innumeris istis apostematis in sanguinem rejecti, desaevire necesse est. Quae quidem hominis funesta ruina, aliquot diebus antequam ingruat, facile praevideri potest, utut belle se habere aeger et sibi videatur, et astantibus etiam in hujus morbi historia minus exercitatis.

Densa pustularum eruptio coërcenda, et quare:

[7.] Quocirca si non aliunde periclitetur aeger (purpureis maculis et sanguinis mictu jam sepositis,) quam ex pustularum frequentia, serio mihi perpendendum est, quibus potissimum de causis ita densae protruduntur, et (si tuto fieri potest,) iisdem omni ope coërcendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, et in quo praecipue aegro suppetias ferre queam: cum periculosae plenum sit aleae quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec, si tandem mortem aeger evaserit, id tam meae debetur solertiae, quam vel insigni narium haemorrhagiae, vel fortuitae alicui quae morbo accidebat mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio (si quid ego conjicere possum,) a praecipiti nimis materiae Variolosae assimilatione ortum ducit; quae quidem praecipitatio maxime videtur contingere, vel quod aegri natura (medicamenti ad instar cardiaci,) calore et spiritu plus satis turgeat, vel quod ipse aeger (sive praemature se lectulo includendo, sive adhibitis cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso,) fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas et intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque Natura, ceu furiis agitata, prae exuberanti materiae Variolosae copia et plenitudine, omnem fere succorum et carnium molem in exanthemata evomere satagit.

unde oritur,

[8.] Nulla vero magis προφάσει promovetur immodica materiae Variolosae assimilatio, quam si aeger intempestive se lecto addicat, videlicet ante diem sextum a prima invasione, vel quartum inclusive ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandae.

De Variolis Confluent. — et a qua προφάσει. Die sexto ab invasione omne pustularum examen conspicitur.

Et licet moderatus lecti calor, etiam post elapsos dies istos, phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt quae a medicamentis cum judicio propinatis vinci possint; cum ingens illud vitae periculum quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat et aspernetur.

[9.] Hic itaque serio monendum est, aegrum nullo pacto se lectulo interdiu debere committere, si sibi cavere velit a nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: a quo tempore vix se continebit a jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομή, tum ob acriorem jam pustularum molestiam, tum quod ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cum saepenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege Naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primum morbi tempore aeger lectulo continuo adjudicandus est.

Quo morbi tempore aeger in solidum lecto adjudicandus.

[10.] Sed ut non solum dicti problematis veritatem adstruam, (quod tanti est momenti ad minuendum a Variolis impendens periculum,) verum etiam ut in iisdem *a carceribus* (ut ita dicam,) *ad metam* pertractandis rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit (opinor,) quoddam quasi schema totius morbi animo depingere, et diligenter expendere quae sit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo sensu hominum, fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto phantasiae fundo innixa, rem clare dijudicare valeamus.

[11.] Imprimis itaque ejus essentia (quantum nos rerum essentias conjectura assequi valemus,) in peculiari quadam sanguinis inflammatione comprehendi videtur, in qua Natura primis aliquot diebus id negotii habet, ut particulas inflammatas praeparet subigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, mota seditione et perturbato jam sanguinis statu, febris ut accedat omnino necesse est: quin-

Essentia morbi videtur in inflammatione consistere;

De Variolis Confluent.

e qua varia symptomata oriuntur.

imo incensae ac jam furentes particulae, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi aegritudines, dolores capitis lancinantes, et quaecunque alia symptomata praecedunt expulsionem, necessario excitant, prout has vel illas partes motu agitatae appellant[f]. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut prius in sanguine, ita deinceps in carnea mole id quod superest tragoediae peragitur. Et sicuti Natura non alia quidem methodo quam accensa febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi facto apostemate massam carneam a re qualibet extranea liberat; ut si forte sentis, aut quippiam ejusmodi, carni inhaeserit, partes circumjacentes mox apostemate obsidentur, nisi id quicquid est molesti protinus extrahatur. Hae itaque particulae in carnibus demum stabulantes, primum phlegmonas haud ita spectabiles excitant, in quibus latitant; quae quidem augescentes in horas, atque efferatiores et inflammatiores redditae, tandem in pus et vomicas desinunt: quo quidem tempore fieri non potest quin aliquid ex illa apostematum colluvie in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur; quod si sanies ista nimia copia sanguini ingeratur, non tantum febrem accersit, cui aegri vires plane sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quinetiam ab intensiore febris calore, postremis hisce diebus a nimia puris vi excitato, ptyalismus, qui Variolis Confluentibus comes indivisus esse debet, praepropere sistitur, unde aegro spiritus continuo intercluditur. Quod si dicta materia purulenta parcius sanguini infundatur, insurgens Naturae robur secundariae hujus febris impetum nullo negotio reprimit, et, abscessulis indies magis magisque exarescentibus, aeger brevi convalescit.

Peccantem materiam in sanguine sola febre amolitur Natura, in massa carnea apostemate.

Pus resorptum sanguinem inquinat.

Ptyalismus ab intenso febris calore sistitur.

[12.] Si vera sit haec et justa hujus morbi historia, caecus sit oportet qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum, a curationis fundamento recte aut secus primis in diebus jacto, pendere. Nam si calidorum, et praecipue jugi lectuli usu, calentes hae ac spirituosae particulae acuantur, necesse est ut assimilandi facultas (qua jamdiu plus satis pollent,) adhuc intendatur et augescat.

Eventus pendet a jacto fundamento.

Quot mala a regimine calido oriuntur,

[f] *appellant*] *appellunt* ed. '82.

Adde, quod sanguis et reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impressioni promptius cedunt, unde plures quam res postulabat emergunt pustulae, et aeger, nulla necessitate cogente, in vitae discrimen conjicitur. Quando oppositum huic regimen, et modice frigidiusculum, atque aëris usus liberior, non tantum fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, sed etiam condensat obfirmatque humores, quo se validius spiritibus morbificis opponant, atque eorundem sustineant impetum, unde non major materiae Variolosae copia conflatur, quam pro genuina morbi indole.

De Variolis Confluent.

et a modice frigidiusculo commoda.

[13.] Sed nec unico hoc incommodo (quod scilicet nimia materiae morbificae quantitas assimiletur, et superexaltetur fermentum morbi,) multatur is qui justo citius ad lectum damnatur; at ex eodem fonte saepissime profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam maculae purpureae, aestivo maxime tempore, atque in juventa adhuc florentibus. Utraque haec symptomata (nisi fallor ego,) ortum ducunt ab aestu et furore in quem agitur sanguis a ferventibus et spirituosis particulis, a quibus exagitatus atque insigniter attenuatus vasorum claustra diffringit, nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos et cutem terminatas, percolatur; unde totidem quasi *sphaceli* oboriuntur iis in partibus in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque ut praecaveri facile poterant duo haec symptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine et diaeta in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet[g] qui iisdem mederi conabitur, aegrum lecto includendo et cardiaca exhibendo, ac luderet anicula quae nimiam aquae in olla ebullitionem, igni fomitem subministrando, sufflaminare satagat.

[14.] Sed (ut verum fateamur,) utut offendantur dogmatici et hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non solum male tutum fuerit aegrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est ubi aeger libero aëri omnino est exponendus, si aestas scilicet fuerit, atque aeger aetatis florem nondum praetergressus, aut liquoribus spirituosis assuetus, praesertim si morbus nimiae compotationi originem debeat.

In quo casu aeger libero aëri exponendus est.

[g] "Operam ludimus," (Plaut. *Pseud.* i. 3. 135.) i. e. *operam frustra insumimus.*

De Variolis Confluent.

His (inquam,) in casibus, praecipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coërceri posse, tum a lectulo abstinendo, tum etiam a cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio, spirituum praefervidorum et morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut *explodatur* quasi, necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facesset, ut, prae nimia puris copia in sanguinem regurgitantis sub fine morbi, aeger, quasi obrutus, fato omnino succumbat.

Quomodo accidat ut aeger in morbi principio tollatur.

[15.] Quamvis haud raro fermentum immodice exaltatum tantam colluviei Variolosae vim conficiat, ut aeger, incipiente adhuc morbo, e medio tollatur; cum scilicet materia morbum committens, tum prae nimia sui copia, tum prae motu inordinato ac confuso in sanguinis massa excitato, se nequit extricare et foras educere, cujus loco mictus sanguineus et purpureae maculae tragoediae catastrophe fiunt. Quod etiam et in morbillis, et in febre *scarlatina* dicta, saepiuscule occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius sollicitandis infeliciter collocatur.

Sanguinis missionem non tanti esse ac ejusdem contemperationem probatur instantia.

[16.] Neque sanguinis missio, (quantum mihi videtur,) licet mature celebrata, ita efficaciter praeproperam materiae Variolosae assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab aëre intromisso, maxime si statim ab emisso sanguine aeger lectulo committatur, et cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis sanguis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, quam ante venaesectionem fuerat. Et sancte assero, insignissimum fere omnium quos mihi unquam videre contigit e Confluentium genere morbum, et qui aegram undecimo die jugulavit, juvenculae supervenisse ubi primum a rheumatismo usitata illa methodo copiosae et iteratae venae-sectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primum innotuit phlebotomiam non perinde atque ego prius arbitrabar, Variolis intra justos limites coërcendis conducere: tametsi saepenumero observaverim reiteratam catharsin, sanguine nondum inquinato, subsequentes Variolas laudabiles et Distinctas ut plurimum reddidisse.

Quantum valet reiterata catharsis, sanguine nondum inquinato.

Objectiones contra regimen moderatum

[17.] Neque vero me fallit, permulta esse quae contra sententiam hanc nostram, qua aegrum interdiu lecto eximimus, possint objici, eaque haud exigui tum apud hominum

vulgus momenti, tum etiam apud minus hac in palaestra exercitatos; quos judices appellare solet vulgus Medicorum, ut eorum authoritate male fundata theoremata statuminent, utpote quae magis, et quasi ad amussim, horum captui quadrent, quam quae ab ingeniis penetrantioribus mature sunt excogitata. Unde sequitur, ut, cum pars hominum longe maxima exteriori tantum rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati, in profundo latitanti[h], inde extrahendae pares sint, scioli isti τῶν πολλῶν suffragio adjuti primas facile ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentia excipiantur,

De Variolis Confluent. retorquentur.

Πολλοὶ[i] γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι,
[i. e. *Plures thyrsigeros, paucos est cernere Bacchos*;]

qui tamen aequo id animo ferunt, veritate freti, et saniorum (paucorum licet,) consensu. [18.] Primo itaque objicietur, quod lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, et ex consequenti aegritudinem, aliaque symptomata ab impedita eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum esse minime nego, cum experientia fere quotidiana ei suffragetur. Quaerendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminanda paulisper materia Variolosa, atque ea de causa aegritudinem a non-eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex altera parte nimis urgendo morbi fermentum, et tam insignem materiae Variolosae quantitatem assimilando, ut aeger ad Orci fauces sistatur a febre secunda, die morbi undecimo. Si rem recte expendamus, liquebit (opinor,) paucissimos ideo fato defunctos, quod exanthemata serius ocyus non efflorescerent, nisi forte ex iis aliquot, quorum sanguis prae nimia excalefactione, motu inordinato, quasi *oestro* quodam, percitus, materiae morbificae leniter excernendae otium non concedebat; quod a meis partibus militat, non pugnat mecum. [19.] Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa, utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, (unde vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, etc., enascuntur,) tandem tamen a victrice Natura debellabitur, et in corporis habitum extrudetur; praesertim cum

[h] *verit. in prof. latit.*] Cf. *Epist. Respons. II.* § 30; *Tract. I.* § 71.

[i] Πολλοὶ κ.τ.λ.] Cf. Erasmi *Adag.* i. 7. 6; Gaisford, *Paroem. Graec.*

DE VARIOLIS CONFLUENT.

Incommoda a pustulis praepropere elicitis.

aegri alvus hucusque ut plurimum adstricta, pustularum eruptionem, seram licet, certam tamen fore spondeat. Ast e contrario, quot quantique letho patent aditus, quoties pustulae intempestive et nimio opere exiguntur! Longum foret omnes percurrere; praecipuos jam indigitavimus: sunt autem hi, 1°. nimium auctus exanthematum numerus, cui ex aequo respondet febris ultimis diebus succedentis majus minusve discrimen; 2°. mictus sanguineus et maculae purpureae, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur, qui plus justo attenuatus et quasi prae aestu ferociens, disruptis vasorum repagulis, "qua data porta, ruit" [Virg. *Aen.* i. 83.]; 3°. ut supra [§ 15.] dictum est, debitae eruptionis suppressio totalis, a nimis sedulo in praecipitanda eruptione conamine; quo non magis scopus Medico propositus attingitur, quam si quis id agens ut densa hominum turba, spatiosis aedibus inclusa, seriatim et servato ordine inde exiret, machina chartacea pyrio pulvere referta ac in medio displosa usque adeo omnes percelleret, ut singulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque constipato agmine in ejus faucibus haerente, exitus universis, quasi cuneo facto, praecluderetur.

Lecti calor quantus.

[20.] Jam si quis roget, quorsum debita materiae Variolosae separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si aeger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia, quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modice contectum, foco non accenso, magis percalescere, quam si idem probe vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quodsi de differentia notabili satis constet, tunc erit quaerendum, quaenam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam (si quid nostra mediocritas judicando valet,) a Medico, incipiente morbo, praecipue collimandum est; et prout ab eadem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve aegri rebus medicinam fecerit.

[21.] Incautioribus id vero praesertim hac in re imposuit, quod scilicet animadverterint aegrum suapte sponte in sudores proclivem, qui cum jugiter manarent, quoties lecto contineretur aeger, aestus febriles haud parum minuebant, secus ac in iis qui non sudabant. Primum autem perpendamus

quam ob causam febri coërcendae ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis Naturae machina, qua, tum in praeparanda, tum in eliminanda, materia quavis inimica in sanguine latenti, praecipue utitur. Quis autem non videt, quod, dum ita sedulo sudorem provocemus ad mitigandam febrem, eadem opera, ceu fructum praecocem, humorem crudum et inconcoctum extrudimus[k], atque iis ipsis sudoribus immaniori postmodum febri ansam praebeamus? cum hoc modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recens natae fervidae istae et Variolosae particulae diluuntur,) foras propellitur; his interim particulis vires sumentibus et ferociam, eo quod jam liberae sint a colluvie serosa, quam sudores exhauserant. Verbo dicam, febris aliorumque symptomatum alleviatio a provocato sudore, et pustulis exinde praemature exactis, quam plurimis male cessit, qui eam ob causam vitam cum morte undecimo die commutarunt.

De Variolis Confluent.

Nec febris coërcenda, nec sudor provocandus.

[22.] Observandum est autem, me aegro primis morbi diebus lecto interdicere, ex hypothesi tantum Variolarum e Confluentium genere subsecutarum; namque Distinctum genus quod attinet, modo certo praevideri possit, ut nulla aegro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo, cum exanthematum paucitas sive hanc sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Aeger lecto arcendus, ne forte Variolae forent e Confluentium genere.

[23.] Nihilominus non usque adeo mihi assentor, ut ea quae jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod scio quam sit exiguum,) credenda autumem. Et profecto, ita parum firmas et nullius fere ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant; quod et hic etiam mihi usu veniret, nisi phaenomena practica quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Seclusis enim practicis observationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet, pro ratione habetur, nihil fortasse erit aliud quam rationis umbra aut phantasma, hoc est, mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quam sit periculosum, vel acutissimo ingenio praeditis, cerebrum in qualibet sive arte sive scientia indaganda agitari perpetim et quasi concalefieri, nisi factum ipsum veri ac falsi judicem ac sequestrum constituant; quodque istiusmodi magni *opi-*

Nihil suo judicio tribuit Author nisi quatenus experientiae conformi.

[k] *extrud.*] Sic ed. '82. ex correct., prius —*dentes.*

De Variolis Confluent.

natores (ut cum Cicerone [*Acad. Quaest.* iv. 20.] loquar,) in controversiis pure speculativis, gradibus vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, a veritatis scopo aberrent; cum qui ad illa tantum applicuerit animum quae praxis certo determinare queat, si quid forte fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem[1] probatis, quas animo conceperat, rerum ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare a quo maxime regimine adhibito mitius aut saevius Variolarum genus producatur, atque adeo conformem rei evidentiae sententiam animo producere? Quod si alii idem factitaverint, satis habeo: iniquissimum est autem, cum ne semel quidem per omnem vitam fuerint experti quantum aegro prosit noceatve jam saepe memorata e lecto interdiu immunitas, me tanquam falsarium conviciis proscindere. Quod si jam olim vera, licet inopinabilia, sentientes calumniandi libido obtinuisset, nemo quicquam tentasset quo invento homines juvari possint. Et sane quorsum ego has mihi facesserem molestias, nisi repetita saepe et fere quotidiana experientia hanc methodum vulgari ista longe tutiorem esse inclamaret? Non sum usque adeo delirus atque inops mentis, ut famam mihi quaeram ab exagitata atque explosa eorum opinione, qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambiendi erant; neque malitiae tam deploratae cuiquam videri possim, ut hominibus, etiam saeculis aliquammultis post mea fata nasrituris, ex mea (si quae erit illa,) authoritate insidias struam, et vel mortuus, (quod horreo referens,) perinde ac vivus, illos occidam. [24.] Utut sit, hac ego methodo meos ipsius liberos[m], sanguine et propinquitate conjunctissimos quosque, et quotquot se mihi libere permiserunt, omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo a me erratum est, quod obstinatae contra-sentientium pertinaciae, ne durus ac praefractus haberer, aliquoties cessi; atque hac de re eorum fidem appello quibus maxime familiaribus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meae cumulum accessit, quod aliquoties, etiam ubi astantes ea quae suaseram omnia per integrum morbi cursum fuerant

Dogmatici invidiam depellit.

[1] *Lydium lap.*] i. e. *coticulam, qua fit auri vel argenti experimentum.* Cf. Erasmi *Adag.* i. 5. 87.

[m] Cf. sup. p. 150. n., 152. n.; *Observ. Med.* iv. 6. 12.

aspernati, aegri tamen fatum (etiamsi a calore quem promovebant amici et curatrices, me ad ravim[n] usque reclamante, extincti,) mihi crimini dabatur. Qua de causa, accedente insuperabili τῶν πολλῶν praejudicio, bene mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerserer.

De Variolis Confluent.

[25.] Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero, (quod mihi satis esse debet,) diuturna atque iterata saepe saepius experientia innixus, cum in longe minori discrimine versari, qui a primo morbi insultu lecto interdiu, et carnibus omnino, abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit, quam qui, statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam cardiaca assumpsit. Haec enim methodus (quod supra etiam [§ 9.] innuimus,) ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, et ex consequenti etiam immodicam febris secundariae effervescentiam, quae non solum suo Marte perimit, sed etiam, salivam (de qua in hujus morbi historia fuse egimus[o],) praepropere incrassando, aegro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculae purpureae, praecaveri possint? quae duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persaepe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio; quod etiam in morbillis, scarlatina febre, atque acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium, quo se aeger perfundi animadvertit ab aëris appulsu liberiore, quoties a lecto calente dimittitur; quod etiam singuli quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi, vita et spiritu receptis, hac aura postliminio vescerentur,) pleno ore agnoverunt.

Quocunque modo tractentur Variolae, aliquando insigniter confluent.

[26.] Unde mihi subiit cogitare, quanto saepius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quam sensus iste certissimo nobis cognitus; quodque in morborum curatione plus dandum est aegrorum appetitionibus et desideriis impensioribus, (modo perquam enormia non fuerint, et quae

Quantum dandum aegrorum appetitionibus.

[n] "Ad ravim poscam," (Plaut. *Aulul.* ii. 4. 57.) i. e. *clamose adeo ut raucescam.*

[o] Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 13 sq., 51 sq., 61.

De Variolis Confluent.

vitam ipso facto extinguant,) quam magis dubiis ac fallacibus Medicae Artis regulis. Exempli gratia: febre ardente laborans tenuioris potus refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam theoremata, hypothesi alicui innixa, quae sibi alium scopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adversantur, et hujus loco medicamentum cardiacum imperant. Idem aeger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit; hic Ars, maxime illa quam profitentur curatrices et amici adstantes, omnino comedendum esse acriter contendit. Alter, post diuturnum ab eadem causa languorem, absurdi aliquid, et quod forte nocere posse videatur, obnixe petit; Ars iterum molesta se opponit, et mortem intentat morem non gerenti, nisi forte ipsus Artifex sanum illum prudentissimi Hippocratis *Aphorismum* [ii. 38. t. iii. p. 717.] probe concoxerit[p], [*Τὸ σμικρῷ χεῖρον καὶ πόμα καὶ σιτίον, ἥδιον δὲ, τῶν βελτιόνων μὲν, ἀηδεστέρων, δὲ, μᾶλλον αἱρετέον,* i. e.] *Cibus et potus paulo deterior, suavior tamen, melioribus quidem, sed insuavioribus* (hoc est, *minus gratis,*) *est anteponendus.* [27.] In his omnibus Naturae (ut videtur,) aberrationibus quilibet in praxi medica vel mediocriter versatus, modo animum diligenter adverterit, facile concedet, aegros haud paucos, ubi primum (spreto Medici dictamine,) genio suo obsecundaverint, se melius habuisse. Neque hoc sane mirabitur, qui secum reputaverit, Sapientissimum rerum omnium Conditorem Statoremque universa tam exquisito ordine absolvisse, ut, sicuti omnia Naturae mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregie conspirent, ita eorum singula divino quodam artificio, propriae essentiae quasi intertexto, donantur, quo subjectum eadem mala a se amoliatur; quod in morborum quam plurium acutorum exitu naturali satis cernitur, (*acutos* dico, qui ut plurimum DEUM habent authorem, sicut chronici ipsos nos,) uti etiam in propensionibus istis quae tales comitantur morbos, et ad aegrum ab illa pernicie liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sane bene cum hominibus agitur, quorum genus universum aliter se perquam male habuisset tum cum Ars Medica intra breves Hellados cancellos tota staret; quae quidem eam fere ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua villa ad nostram hanc Britanniam. Et

Naturae, non Arti, mos est gerendus.

Morbi acuti sunt qui DEUM habent authorem, sicut chronici ipsos nos.

[p] Cf. *Tract. I.* § 43.

quid vel impraesentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cum omnis Asia, Africa omnis, atque omnis etiam America, (demptis aliquot nuperis coloniis haud ita populosis,) atque insuper magna Europae pars, Arte Medica prorsus destituantur? Attamen, ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu praestantes, ab eorum grege qui formam humanam vita ad instar brutorum ἀλόγων acta conspurcant, distinguens, De Variolis Confluent.

Ὡς χαρίεν (inquit,) ἔστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ·

[i. e. *Res est homo peramoena, si vere est homo;* (Stob. *Floril.* v. 11.)]

ita etiam Ars Medica, si revera ars fuerit, et non solum nomine tenus, maximum est donorum omnium quae hanc vitam respiciunt, tantoque caeteris omnibus praeferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illa gaudemus praecellit. Quale bonum esset Ars Medica si vere ars esset.

[28.] Sed ut ad rem redeam: quantumcunque conducat plerumque aegro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum,) ubi etiam ante eruptionem omnino addici debeat. Exempli gratia, infans, de symptomatis dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur; in hoc casu cogitandum est mihi, convulsionem istam fortassis a Naturae conatu, quo variolas, scarlatinam febrem, aut morbillos, in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licet hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, emplastro epispastico nuchae mox applicito, lecto quamprimum committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo cardiaco, cui etiam paregorici pauxillum est admiscendum, quo et potentius morbi causam eliminet, atque etiam tumultum, a quo oritur paroxysmus, consopiat: verbi gratia, puero trienni guttae quinque laudani liquidi in aquae epidemicae cochleari uno (aut quid simile,) sunt propinandae. Et profecto suspicor admodum, (ne dicam *certus sum,*) millenos aliquot infantes, et nonnullos etiam aetate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quod non satis animadverterint Medici, hujuscemodi convulsiones nihil aliud fuisse quam morborum jam dictorum praenuncios. Cum enim Practici paulo incautiores paroxysmos hosce revera symptomaticos pro affectibus essentialibus habeant, enematis saepe repetitis et aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde per-

Infantes spasmo correpti ut tractandi.

Quantum hic errari solet quum symptomata pro affectibus essentialibus habentur.

De Variolis Confluent.

manentiores etiam reddunt paroxysmos istos quos tanto molimine opprimere student, quique alias, ubi primum pustulae eruperint, sua sponte certo certius evanescerent. Hic autem, fausto laetoque omine (quod alibi [*Observ. Med.* iii. 2. 2.] diximus,) Variolae, quae cum spasmo teneriores pueros invadunt, raro insigniter confluunt, unde aeger longe tutius lecto concreditur primis hisce diebus: [29.] licet observaverim, Variolas, quoties affectus comatosos a tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet vesicatorium, et paregoricum quale supra descripsi, potius adhiberem, quam ut aegro jugem lecti usum ante eruptionem permitterem. Quinimo animadverti, ejusmodi convulsiones quandoque (oppido tamen raro,) intermittentium febrium paroxysmos praecedere; affectus vero comatosos cum dictis paroxysmis una invadentes, et non nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus quam adultis persaepe vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem febris, utpote morbus primarius et essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim comatosis hisce affectibus, febrem comitantibus, curandis praecipue incumberem, ac proinde venae-sectione, catharsi, atque enematis repetitis, sopori vincendo operam navarem, febrem inde magis accenderem, et ex consequenti eo usque augerem coma (quod mihi erat tollendum,) ut aeger tandem ab eo aeternum consopiretur; quando si in febre debellanda totis viribus, contendam, symptomata omnia ab eadem pendentia nullo negotio una facessent: quod serio notari velim, cum in hac re tam crebro tamque fataliter errari soleat. De[p] hoc vero alio in loco [*Observ. Med.* iii. 2. 62 : v. 2. 8 sq.] fusius dixi.

Post spasmos in infantibus raro insigniter confluunt Variolae; e contra, post affectus comatosos: in utrovis affectu quo modo tractandae.

[30.] Aliquando etiam (quod proxime tradam,) quantumlibet aegro conferat ut lecto interdiu absistat, nihilominus non potest id solatii eidem indulgeri, aegritudine scilicet vehementiori, intensiori febre, vomitu enormi, vertigine, artuum dolore quasi rheumatismo laboret, et similibus, contraindicantibus: quae quidem symptomata omnia, saeviora si fuerint, (maxime in sanguineis et aetate florentibus,) ingentem materiae Variolosae copiam intus natam, et discrimen haud vulgare, a pustulis exitum certatim quaerentibus ac[q] mox valde confluxuris, praesagiunt. Cum itaque fraenum fer-

Quo enormiora sunt symptomata, eo magis confluunt Variolae.

[p] *De—dixi*] om. ed. '82. [q] *ac—conflux.*] om. ed. '82.

mento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc vero prae nimia aegritudine eodem abstinere nequeat aegrotans nisi suppetias afferamus; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, sanguinem primum e brachii venis educere, et post aliquot horas emeticum eradicativum ex infusione croci metallorum[r] exhibere, quod non solum materiam, a qua oritur aegritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam aegrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires; sed, quo magis aeger in tuto collocari possit, praetér evacuationes jam memoratas, percommodum erit vitrioli spiritum potui tenuiori, quoties eum haurit, liberalius immiscere, etiam usque ad plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tum etiam usu potus refrigerantis, aeger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permittendus est, si quidem fieri potest, quoniam haec universa longe minus ad inhibendam praeproperam materiae Variolosae assimilationem faciunt, quam una sanguinis contemperatio a novo aëre per pulmones subinde reciprocato; quae quidem sola mirum in modum aegritudinem symptomaticam (de qua supra,) sublevat confestim; quod a me non uno experimento comprobatum est. Haec autem methodus paulo insolentior non nisi in aetate florentibus, quorum quidem sanguis sive a Venere sive a Baccho incaluit, atque in aliis (infantes tenellulos[s] semper excipio,) quos una cum Variolis vehementiora atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessario requiritur. Ubi sanguis non usque adeo accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiae Variolosae praemature assimilandae longe minor est suspicio, ita ex consequenti et evacuationes praememoratae et vitrioli spiritus omitti possunt.

De Variolis Confluent.

Post missum sanguinem emeticum eradicativum exhibendum.

Spir. vitrioli cerevisiae tenuiori immiscendus.

Liberior aëris appulsus magis confert ad sanguinem contemperandum, quam evacuantia quaevis.

In quibus haec methodus observanda.

[31.] Longior in his fui, quia sat scio curationis exitum sive laetum, sive funestum, ab ea potissimum (si non in solidum,) ratione pendere, qua aeger primis morbi diebus tractatur. Jam vero omni pustularum acie quasi in campum educta, (quod die ab invasione sexto, quarto autem inclusive ab eruptione prima, fieri jam [§ 8.] diximus,) haud amplius in-

Die ab invasione sexto aeger lecto addicetur.

[r] Cf. formm. 1, 119. [s] *tenellulos*] om. ed. '82.

De Variolis Confluentibus tantum hic agitur.

terrumpendus est aegro lecti usus per reliquum morbi decursum; qui quidem, ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutius differatur vix patitur aegri status, modo Confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim,) de quo hactenus verba fecimus: quae enim et pauca et distincta emergunt exanthemata, parum habent momenti, sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is qui medetur; quanquam etiam in genere hoc, utut suopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod serio dolendum est,) Libitinae cesserint, quoties scilicet malo suo fato in eos inciderint, qui, in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum aegrum, licet inscii, conspirabant.

Quo sedatiores sunt sanguis et spiritus, eo commodius et separatio fit materiae Variolosae, et pustulae adolescunt.

[32.] Tempore ab hoc pustulae augescere et corporis superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde aeger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, et inquietudine vexatur. Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror: prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum et magnitudinem acquirent pustulae; atque ex adverso, pro ratione orgasmi quo tumultuatur dictus sanguis, pustulae marcescent, intercepto ulteriori progressu; unde non solum peccantis materiae eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonum oeconomia et genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, et loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius non-naturalis, et a genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur.

Medicamenta paregorica sunt hic quasi specifica.

Quapropter medicamenta paregorica aeque indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cum hic quasi specifica sint, perinde ac cortex Peruvianus in febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem paregorica non virtute aliqua praecise specifica operari, sed isti solum indicationi respondendo, qua sanguini et spiritibus consopiendis et in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis et spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus,) anodynorum usum prae caeteris deposcit, necdum ei satis innotescit hujusce morbi genius, qui ista vigiliis tantum deberi existimat; sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam

non dormiens bene compositis ac sedatis fruatur spiritibus, (quod ab assumpto laudano persaepe accidit,) ita etiam nonnunquam fit ut spiritus vehementius agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi aeger multum dormiat: quod[t] observatione dignum. De Variolis Confluent.

[33.] Ut de genere anodynorum jam loquar: tametsi ego a multis annis laudanum liquidum satis auspicato exhibuerim quoties huic indicationi satisfaciendum erat, nihilominus syrupum de meconio ipsi praeferendum censeo; licet enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen laudanum paulo magis calefacere mihi videtur, syrupus autem minus. Dosin quod spectat syrupi, ea non solum aegri aetati est adaptanda, sed et symptomatum gradui; et quae homini, qui sedatos habet spiritus et probe compositos, nimia forte erit, alteri, cujus spiritus ferociunt magis, vix sufficiet. Exempli gratia, ponamus in genere sex drachmas plerisque convenire: jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra unciam, si quid praestare velimus, est subsistendum; quae quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis agimus impraesentiarum; etenim, si infantibus propinetur, dosis pro ratione aetatis erit minuenda. Et sane paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cum illi in somnos perdurante morbo proniores sint: quamvis et in his, quoties a morbo periclitantur magis, a paregorico abstinere multum extimescerem. At (quod dicere animus mihi erat,) difficile est admodum paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certo determinare: etenim sive in quocunque spirituum motu inordinatiori, sive in vomitu enormi et alvi fluxu, sive etiam in dolore atrociore, (in quibus affectibus tribus praesertim usum paregoricorum indicari alibi [*Epist. Respons. I.* § 9.] docui,) ea methodo sunt exhibenda, ut, si prima dosis metam non attingat, alia atque alia debito tempore assumatur, donec tandem medicamentum Medici votis responderit, non tam ad ingestam anodyni quantitatem, quam ad affectum quod in aegro producendum erat, respectu habito; quod ubi primum successerit, nec citius, a paregorici usu ita copioso ac frequenti cessandum est; interposito tamen semper inter singulas doses spatio

Quo nomine syrupus de meconio laudano liq. est praeferendus.

Dosis symptomatum gradui adaptanda.

De adultis impraesentiarum agitur:

infantibus tamen aliquando danda sunt hypnotica;

toties repetenda sunt donec metam attigeris.

[t] *quod observ. dignum*] om. ed. '82.

De Variolis Confluent.

aliquo, ut pernoscere valeamus utrum dosis ultima id quod quaerimus praestiterit, antequam nova ingeratur. At ubi semel finem propositum obtinuerimus, dosis anodyni, in morbi progressu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

[34.] Exempla haud pauca in promptu mihi sunt, quibus eis quae hactenus tradidi fidem adstruam, at unicum impraesentiarum adducam. Aprilis 13, anno 1681, quaedam e nostra vicinia, nomine Crosse, ad me accedens atque flens obnixe petiit ut filium ejus decennem adirem, qui, a die quarto male habens, Variolis (ut ipsa metuebat,) jam laborabat. Ego a podagra, quae me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi ut aegrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret. Rediens ille mihi narravit, pueri matrem (e nescio cujus mulierculae consilio,) pulverem Comitissae, et alia calidiora remedia, filio propinasse; quin et stragula adjecerat matris indulgentia, (sub quibus quasi defossus latebat aeger,) ut horum pondere sudores (ad quos, ceu ad sacram anchoram[u], in hoc morbo foeminae confugiunt,) exprimeret; ad haec magnam posseti calentis vim, floribus calendulae et cornu cervi incoctis, aegro infuderat; unde adaucto febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut praeter modum deliraret aeger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quaedam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscure, sed denso agmine cutim impetebant; inhibita plane eruptione ab hac methodo violentiore, quae ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut e lecto eximatur quanto ocyus, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum sextum diem: dein ut syrupi de meconio unciam dimidiam statim sumat; quo ne hilum proficiente, post horae spatium eandem dosin repeto, at nullo cum fructu, quippe quod sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis duabus cum dimidia (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo liqueret quid postrema dosis praestiterat,) intro-assumptis fraenari posset; quo facto, unciam dimidiam tantum singulis noctibus hauriendam praescripsi usque ad finem morbi, quae quidem illam spiri-

[u] *ad sacram anchoram*] i. e. *ad extremum praesidium*. Cf. Erasmi *Adag.* i. 1. 24; Gaisford, *Paroem. Graec.* in ἄγκυρα ἱερά.

tuum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat: unde etiam convaluit aeger.

De Variolis Confluent.

Observatio.

[35.] Hic minime reticendum est, quod in quantacunque demum dosi et quantumlibet repetita exhibeatur primis hujus morbi diebus narcoticum, modo sanguinis aestus atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant, vix scopum attingere poterit id, nisi aeger e lectulo eximatur; calor enim lecti calorem morbi ulterius augescit atque incendit, proindeque vim ita magnam narcotici exhibere necesse erit, cui fortean Natura impar fuerit: quod etiam usu venit (etsi haud tanto vitae discrimine,) quando cortex Indicus exhibetur in febre intermittente, aegro per ejus usum in lecto se continente. Et hoc (ni fallor,) in causa fuit quod curatio hujusce febris nonnunquam protelata fuerit, quae alias citius absoluta esset; et quandoque, etiam si febris remittens tantummodo, et non interstincta, erat, eadem adeo intendebatur, ut mortem ipsam aeger haud effugerit.

Calor lecti eludit medicamenti vires: quod etiam in febribus intermittentibus aliquando accidit.

[36.] Missis autem casibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego ista primum nocte exhibendum suaserim qua lecto jam in totum addicitur, sexta[x] nempe a prima invasione; a quo tempore usque ad diem decimum septimum omni vesperi est propinandum, vel saltem donec aeger ἔξω βέλων (quod aiunt,) fuerit constitutus: sexto enim die caro phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit et vacillare.

A 6ta ab invasione nocte ad 17mum exhibendum anodynum:

[37.] Curandum est autem sedulo, ut anodynum temporius sumatur hic quam in aliis morbis; quoniam quidam caloris et inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam semper affligit; et quandoque accidit, quod, nisi maturius exhibeatur sub ultimis morbi diebus, aeger, derepente paulo hebetior factus, mox incalescat, post de aegritudine queratur, quae brevi in ipsa morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo ante magnam de aegro, ceu convalituro, spem foverant: cui tanto malo occurri fortean poterat anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, undecimo vero prae caeteris, paregoricum temporius propinandum impero, etiam hora quinta sextave pomeridiana, utque in promptu sit, si quando forte aegritudo ex improviso invaserit. Quinimo

temporius in ultimis morbi diebus ob paroxysmum vespertinum:

[x] *sexta—invasione*] om. ed. '82.

De Variolis Confluent.

persuasissimus sum nonnullos ex mihi notis ideo fato functos, quod dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent: atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, [Ὁ *καιρὸς ὀξύς*, i. e.] *Occasio praeceps est.* [Hippocr. *Aphor.* i. 1. t. iii. p. 706.]

[38.] Quapropter, cum tam ingens discrimen impendeat, si narcoticum vel sat cito non fuerit propinatum, vel si e diverso ita praemature, ut ejusdem vis paregorica et spirituum sedatrix prius exoleverit quam illud repetendum veniat; idcirco cum res in lubrico sit, tutissimum omnino est, anodynum statis horis tam mane quam sero exhibere, ultimis scilicet et periculosissimis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cum ea quantitas nihil magis praestet in intensiori sanguinis inflammatione et spirituum animalium exorbitantia insigniore, quam uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, sesquiunciam in juvenibus et sanguineo temperamento praeditis pro singula dosi, violentiae symptomatum, quae tunc ingruunt et in quibus praecavendis toti sumus, frangendae parem tantum esse; quodque haec ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus, mane et sero, non tuto tantum, sed cum magno etiam aegrorum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

aequa dosi.

[39.][y] Neque vero hoc reticebo, quod in ultimis diebus Variolarum egregie Confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis (id est, octava quaque hora,) narcoticum exhibere; quando scilicet, vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem aegritudinem aliqualem inducentem, longiora ab usu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autem notandum, quod, si tam frequens diacodii exhibitio aegro nauseam creet, (quod in dictis diebus saepe accidit,) hoc in casu laudanum liquidum propinandum; cujus guttae sedecim idem valent ac uncia una syrupi de meconio, nempe si eodem modo praeparetur quem in libro *De Morbis Acutis*, et in capite *De Dysenteria* ibidem [iv. 3. 14.] descripsimus.

Si aegro nauseam creaverit syrupus de meconio, laudanum liq. ejus vices suppleat.

[40.] Objicient (sat scio,) illi quibus haec minus placent, materiam peccantem a narcotico toties et in tam larga dosi

Objectioni respondetur de dis-

[y] Deest § 39 in ed. '82.

repetito fixam iri, et ptyalismum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitus cessare, ut non longissimis ab assumpto anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imo vero gemino hoc commodo stipetur: primo, quod aeger, viribus a narcotico instauratis, pituitam validius expectorare valeat; dein, quod saliva quae excreatur, licet parcior sit, rectius tamen excocta est, quam si anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, ptyalismi defectus hic partialis plusquam compensatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito paregorici usu et certior est et major in iis diebus quibus hae partes solent intumescere; facies scilicet ab octavo die usque ad undecimum, (quo tempore fere incipit subsidcre,) manus vero ab undecimo usque dum pustulae eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter assero, neminem in hoc morbo probe versatum posse negare utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis quam ptyalismum interceptum. Me quod attinet, longe tutius esse autumo ptyalismi compescendi discrimen subire, quam a narcotico abstinere, quod ita impense morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet et parum observationi deditus, qui aegros suos subsidio tanto defraudat.

De Variolis Confluent. — crimine ptyalismum retundendi.

[41.] Non vero ita capienda sunt quae hactenus disserui, ac si ego quotidianum diacodii usum, vel ea quae convenit dosi, in tenellulis infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum grave intentat, idque duabus de causis: primo, quia usque adeo non calent infantes, atque illi quorum vitae fax plenius accensa jam luculentius ardet; dein, quod narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita bene ferat aetas mollior et magis infirma. Adde quod sponte sua somno fere perpetuo morbi taedia fallunt infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulae mali moris sunt, anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque sanguinis atque spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Quare non aeque indicatur diacodium in infantibus: quo casu propinandum.

[42.] Duo haec quae adeo prolixe tractavimus, (nempe ista methodus qua inhiberi debet praepropera materiae Variolosae primis in diebus assimilatio, tum et altera, qua motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione ex-

Duo cardines in quibus Variolarum curatio vertitur.

De Variolis Confluent.

citatus, est praecavendus,) duo sunt quasi cardines in quibus omnis hujus morbi curatio vertitur; quandoquidem quae ex eo oriuntur mala, quod utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant quibus Variolarum tragoedia absolvitur. Quocirca cum praecipuae hae fuerint indicationes curativae, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil amplius mihi restat agendum; in quantum scilicet Medicus sum, non vero formularum medicarum praescriptor; quas ego duas, sive *artes*, sive *dotes*, sive etiam *provincias*, appellare libeat, toto coelo a se invicem distare arbitror.

Die 10mo epispasticum nuchae applicandum,

[43.] Unum adjicio, si epispastico opus fuerit, id peramplum et satis acre aegri nuchae applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque praemature appositum vim epispasticam ante diem undecimum, in quo de summa rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardius adveniens illo temporis articulo obesse possit, prae calore et aestu quem sanguini imprimit cum febre secundaria vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissime itaque applicabitur epispasticum nocte illa quae magnam morbi crisin praecedit, mox ab assumpto paregorico, quod tunc erat exhibendum.

et quamobrem.

Apposito per id temporis vesicatorio, dolor, quem ejusdem morsus adferet, prorsus desinet ante diem illum quo aeger vel agonizaturus, et materiae peccanti eo ipso tempore dabitur exitus quo eo est opus ad vincenda mala ista quae illum diem praestolantur. Hoc enim primum tempore (quod in hujus morbi historia [*Observ. Med.* iii. 2. 14, 22 &c.] fuse deduxi,) facies, quae hactenus inturgescebat, jam detumescere incipit, et salivatio, quae hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam et non nisi aegre excreto, qui eam excitabat, humore. Ut vero mittamus, epispasticum illud tum faciei detumescentiae, tum etiam imminutae salivationi, quadantenus substitui, febri insuper secundariae perdomandae aliquatenus conducit; quae nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto et penitus infecto puris copia a totidem

Die 11mo vix micat pulsus.

abscessulis resorpta; adeo ut in omnibus fere quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim pulsum in carpo salientem aegre percipi posse hoc tempore, utut facile se et pridie hujus diei, et postridie etiam, digito exploratori se proderet.

Allium incisum pedum plan-

[44.] Sed inter ea quae a capite sive derivant sive revellunt, nihil aeque mihi videtur operari ac allium pedum

De Variolis Confluentis admovendum a die 8vo donec aeger extra aleam positus fuerit.

plantis applicitum. Quod allium revera attrahat, manifestum est a vesiculis quas saepe excitat, et a dolore illo non ferendo quem nonnunquam (licet raro,) affert, etiam non excitatis vesiculis, humores scilicet in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate e mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim. In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, allium incisum et linteo involutum plantis pedum admovere soleo a die octavo, in quo primum facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet, singulis diebus renovandum.

Diaeta per totum morbi decursum.

[45.] Neque interim istud mihi praetereundum est, aegrum scilicet a carnibus durante morbo arcendum omnino esse, et cerevisiam lupulatam eamque tenuissimam tantum pro potu concedendam. Jusculis avenaceis, pomis coctis, et jam dicta cerevisia, commodissime interea vitam tolerabit. At vero instante jam maturatione, ubi particulae purulentae in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot singulis auroris et noctibus aegro indulgere. Stragula quod attinet et lodices quibus aeger in lecto est contegendus, neque plura sint illa neque pauciora quam quibus sanus utebatur. Quin et liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hac in illam lecti partem transferre, quo praepediri possint sudores isti symptomatici, quos aegro nocere, satis (opinor,) evici. Eodem pacto etiam praecavebitur efferatior exanthematum phlogosis, excita a nimio calore quem carnes contrahunt quoties aeger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem alias [*Observ. Med.* iii. 2. 46, 50.] prolixius disserui.

Vino, instante maturatione indulgendum.

Sudores evitentur.

Casus rarior.

[46.] Casum nuperrimum, ceu specimen integrae hujus praxeos, subnectam. Hac ipsa hyeme me accersebat foemina nobilis, Domina Dacres, ut quendam suum nepotem, D^{num} Thomam Cheut, temperamento perquam sanguineo et aetate florentem Medicus curarem. Pridie coeperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimum dolebat. His malis solatium quaerens et levamen, lectum petebat, et tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus, sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cum tanta ad vomendum proclivitas, et alvi fluxus, licet modicus,

De Variolis Confluent.

omnem sudorificorum vim eluderent: oleum interea febris igni affuderat[z], quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob aetatis vigorem, tum etiam quod sanguinem multum excalefecerat irrito sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modo aestate aegrotaverat, et mictum sanguineum et maculas purpureas certo advocaverat,) tum vero maxime, quod semper observaverim in juvenibus immani vomitione, aegritudine, et dolore praeter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus ut nullum non lapidem moverem[a] quo praeproperam materiae Variolosae assimilationem obstruerem, a lecto illum arcebam, nisi statis prius horis somni. Die sequenti (tertius is erat,) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo e dextro brachio mane extrahi curabam: optimus erat ille, floridusque, cum adhuc spirituosum tantum μίασμα exceperat, nondum vero putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, et in eorum sanguine ut plurimum conspicitur qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Hora quinta post meridiem diei ejusdem, infusionis croci metallorum unciam unam exhibui, ex qua satis commode vomebat, et aegritudine levatus longe melius habere visus est, jam haud invitus a lecto abstinens, a quo prius aegerrime se divelli patiebatur, aegritudine et vertigine mactatus. Die quarto mane accedens, exanthemata, quibus praecavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut, ab insigniori quem minitabantur confluxu, aegri vitae metuendum est. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdiu committeretur; consulebam etiam ut cerevisiam tenuem spiritu vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usque diem perseverabat; quibus diebus licet non aegrotaret, sed aura liberius vescens multum reficeretur, tamen alvo subinde laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius (quod hic fieri assolet,) se a lecto abstinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cum nunc erupissent pustulae omnes, quae, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant: quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quae in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen

[z] *oleum igni affud.*] Cf. sup. p. 280. n. *i.*

[a] *nullum non lapidem moverem*] i. e. *nihil intentatum relinquerem.* Cf. Erasmi *Adag.* i. 4. 30.

quam plerisque eorum qui sanantur solent prodire. Hac De Vari-
primum nocte syrupi de meconio unciam unam in aqua olis Con-
florum paralyseos propinabam, singulis deinceps noctibus fluent.
repetendam; suadebam etiam ut non aliis stragulis, quam quibus sanus assueverat, tegeretur; ut jusculis avenaceis et hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto, vesceretur; cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo allium incisum et panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, et renovandum quotidie donec extra aleam consisteret. Post haec pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore mane eum invisens, licet mediocriter se haberet, febris tamen secundariae quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, paregoricum supra laudatum [§ 36 sq.] exhibui, a quo tranquilla omnia et pacata; eadem nocte syrupi de meconio sesquiunciam praescripsi. Sequente aurora, (diei scilicet undecimi,) cum, post exolescentem vim anodyni quod hesterna nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, diacodii iterum sesquiunciam extemplo ingessi, vesperi item tantundem; atque eandem dosin mane et sero ut assumeret quotidie consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit aeger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quod urina ei quandoque supprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare,) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum quod spectat, quantumvis salivae copia frequenti anodynorum in tam larga dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo e lecto surgebat, et tunc primum jusculum e pullorum carnibus indulgebam, a quo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur e brachio dextro ad uncias octo, qui pleuriticorum sanguinem aemulabatur, et puris fere instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

[47.] Hic subinnuam, quod quoties in his pagellis dies ab Variolae
invasione (verbi gratia, *sextum, undecimum,* etc.) nominaverim, insigniter Confluen-
non ita accipi id velim, quasi Variolae Confluentes tertio nun- tes, licet
quam non die erumperent; cum satis sciam quandoque ita ut pluri- mum, non
accidere, etiam in iis qui vel maxime confluunt, ut pustulae tamen sem-

De Variolis Confluent.

per, 3tio ab invasione die erumpunt.

non nisi post aliquod a die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem ut plurimum in diem tertium ab invasione incidit; et ut plurimum, qui (exempli gratia,) dic Lunae Confluentibus Variolis primum laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summa deprchendet, et Jovis dies ab illo die Lunae secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Omnia haec theoremata ad Confluentes tantum pertinent.

[48.] Atque hic iterum repeto, theoremata haec omnia ad Confluentes tantum Variolas referri debere, quae in genere Distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo exposcuntur. Et tam sibi quam aliis imponunt, qui attollunt cristas quoties eos sanaverint quibus exanthemata numero pauca eaque interstincta efflorescebant. Si tentare libeat quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur, maxime quoties vcl florentes aetate, vel eos qui immodica vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaserit; ne, in levioribus exercitati, ita toto coelo aberrent, ut se eos servasse existiment, quos ipsi adstantes non occiderint.

[49.] Verum Dissertatiunculam hanccc non prius finiam, quam ubi retulero quae mihi, dum haec scriberem, suo ore narravit amicissimus Dnus Carolus Goodall, M.D., Collegii Medicorum Socius, atque impraesentiarum Censor: quod mihi ideo faciendum duxi, quo mclius iis fidem conciliem, quac tum hic, tum alibi, et de petechiis et de mictu sanguineo affirmavi; utrumque nempe hoc symptoma, quotics acutis morbis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde refrigerantia indicare rcmedia. Casus ita sc habuit:—

Historia insignior de quodam a petechiis et mictu sanguinco faeliciter liberato.

[50.] "Juvenis annorum quasi viginti septcm, habitu corporis extenuato, et calido temperamento praeditus, febre violenta et continua correptus est mense Junio, anno 1681. Lingua erat sicca et scabra, sitis vehemens, pulsus celer; dolor regionem cordis scrobiculo vicinam discruciabat, dorsum vero imprimis, in quo jugiter desaeviebat; sanguinem subinde meiebat; tum ct petechiae coloris subfusci collum, pectus, et carpos, dense insidebant. Die sexto accersitus Medicus, et aegrum de vita periclitari a nimia urinac sanguinolentac excretione comperiens, indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum incrassandumque, tum etiam ad vasorum oscula, quae in renibus relaxata dehiscebant, obturanda, dirigendas censebat.

De Variolis Confluent.

[51.] "Praemissis itaque tum venae-sectione, tum bolo lenitivo, aegrum ut a lecto, quantum fieri potuit, se abstineret serio monuit, cum a continuo lectuli calore mictum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam ut in culcitra corio tecta aeger potius dormiret; supinus non nisi rarissime jaceret; lac aquae permistum ut potaret, panatella, oryza lacti incocta, pomis coctis, sive solis, sive aquae fontanae intritis, et saccharo edulcoratis, vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia:—

[*Form.* 65.][b] ℞ Florum Rosarum Rubrarum drachmas sex,
Corticis interni Quercus semunciam,
Seminum Plantaginis parum contusorum drachmas tres,
Aquae fontanae libras duas,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad gratam aciditatem;
Infundantur in vase clauso, calore leni, per quatuor vel sex horas: colaturae adde
Aquae Cinnamomi Hordeatae uncias tres,
Sacchari albissimi quantitatem sufficientem
ut fiat tinctura gustui grata, de qua saepiuscule bibat die noctuque.

"Enema e lacte cum syrupo violaceo injiciebatur hora a meridie secunda; et hora somni sequens haustus propinabatur:—

[*Form.* 66.] ℞ Aquae Florum Paralyseos,
[Aquae] Plantaginis,
[Aquae] Cinnamomi Hordeatae, ana semunciam,
Aceti Stillati drachmas duas,
Syrupi de Meconio drachmas sex;
Misce.

[52.] "Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat; tum etiam emulsionem haustumque ad hunc modum praescribebat:—

[*Form.* 67.][c] ℞ Seminum Cichorii,
[Seminum] Endiviae,
[Seminum] Lactucae,
[Seminum] Portulacae, ana drachmas duas,
Seminum Cydoniorum,
[Seminum] Papaveris Albi, ana sesquidrachmam,
Amygdalas Dulces excorticatas quatuor;

[b] Cf. form. 244. [c] Cf. form. 71.

De Variolis Confluent.

Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo
Aquae Hordei sesquilibram:
Colaturae adde Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Fiat emulsio, de qua bibat cochlcaria duodecim quarta quaque hora.

[*Form.* 68.] ℞ Aquae Florum Paralyseos,
[Aquae] Nymphaeae,
[Aquae] Germinum Quercus,
[Aquae] Plantaginis, ana semunciam,
Aceti Stillati,
Aquae Cinnamomi Hordeatae, ana drachmas tres,
Confectionis de Hyacintho drachmam dimidiam,
Syrupi de Meconio unciam unam;
Misce; fiat haustus hora somni sumendus.

[53.] "Die octavo, cum adhuc instaret febris, sanguis urinae immistus copiosius exiret, et petechiae in praememoratis partibus numerosae comparerent, omnia haec symptomata a sanguinis calore, tenuitate, et acrimonia, oriri conjectans, sanguinem secunda vice detraxit; liberaliorem cerevisiae tenuis usum, cui vitrioli spiritus ad gratum acorem prius instillabatur, concessit; quam cum fastidiret aeger, possetum e succo limonum et lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam et saccharo involutam. Addebat et sequentia:—

[*Form.* 69.] ℞ Conservae Lujulae,
[Conservae] Cynorrhodi, ana semunciam,
Confectionis de Hyacintho drachmas tres,
Diascordii sesquidrachmam,
Corallii Rubri praeparati,
Sanguinis Draconis,
Boli Armenae, ana scrupulum unum,
Syrupi de Symphyto,
[Syrupi de] Pilosella, ana quantitatem sufficientem
ut fiat opiata, de qua capiat quantitatem avellanae sexta quaque hora, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti et saccharo albo edulcorati, vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

"Haustus hesterna nocte praescriptus repetatur cum syrupi de meconio drachmis decem.

[54.] "Nono die, petechiae paulatim evanescebant, urina minus sanguine scatebat, quique inerat sanguis facilius separabatur, et matulae fundum libentius petebat: hortabatur itaque aegrum ut in remediorum horum usu perseveraret, et

dicbus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia:—

De Variolis Confluent.

[*Form.* 70.] ℞ Conservae Rosarum Rubrarum per setaceum trajectae et vitriolatae uncias quatuor,
Balsami Locatelli uncias duas,
Boli Armenae,
Sanguinis Draconis,
Speciei Electuarii Diacorallii, ana drachmam unam,
Syrupi e Coralliis quantitatem sufficientem
ut fiat electuarium, de quo capiat quantitatem nucis moschatae bis de die, superbibendo haustum emulsionis sequentis:—

[*Form.* 71.][d] ℞ Seminum Lactucae,
[Seminum] Portulacae, ana drachmas tres,
[Seminum] Cydoniorum sesquidrachmam,
[Seminum] Papaveris Albi semunciam,
Amygdalas Dulces excorticatas quinque;
Contundantur in mortario marmoreo, sensim affundendo
Aquae Plantaginis libras duas,
Aquae Cinnamomi Hordeatae uncias duas;
colaturae adde sacchari quantitatem sufficientem.

"His remediis (favente Numine,) aeger intra septimanas tres a febre et horrendis illis quae memoravimus symptomatis liberatus, petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem et vires pristinas rediit."

[55.] Quamvis autem symptomata ista jam dicta febri continuae accrescerent, non vero illi morbo de quo nos supra egimus: cum tamen, quoties utrumlibet ea comitantur, a vehementi inflammatione et sanguinis nimia attenuatione, unde sanguis per oscula vasorum quasi vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito quin par methodus in tanta causarum paritate omnino sit adhibenda, quantum scilicet fert utriusque morbi genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam ut mihi per illum liceret hanc ejus curationem hic subnectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus (cum tamen, alienos mores e propriis aestimans, nullum inimicum habere sperem,) praestiterat, tamen, veritate victus, praeclarissimam eam fuisse omnium quas unquam novi curationum, lubens faterer; quum jamdiu compertum habeam, quam sit fatale febricitantibus sanguinem cum urina excernere: cum

Par methodus in causarum paritate (quantum fert utriusque morbi genius,) adhibeatur.

[d] Cf. form. 67.

De Variolis Confluent.

vero idem amicitia mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio et veritati et Viri Amantissimi famae mihi litandum erat? Hic enim ille est, qui, cum pauci admodum me vel minimum quid in Re Medica sive indaganda, sive etiam excolenda, profecisse asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo parentem filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas quas commeruit laudes praedicarem, cum perinde fere sit improbum sive opprobrio sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque a veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini inter eos qui mihi hactenus innotuere, probitate secundum fidenter affirmaverim, cum in tot annorum spatio quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam laedere, quanto minus facto, sibi permiserit. Quantum vero in ea quam profitetur Arte praecellat, (modo DEUS vitam ei concesserit,) brevi satis elucescet; cum eruditioni haud vulgari, qua omnes Medicinae tam antiquae quam modernae tractus perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus praxeos minutiis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet,) catus attulerit: unde etiam aegrorum suorum votis bonus felixque cum primis respondet.

Non phantasiae, sed phaenomenis practicis, litat Author.

[56.] Haec demum sunt quae ipse de hoc morbo sentio, quae non mihi suggessit phantasiae imaginatricis temeritas, sed phaenomena practica edocuere. Neque sane capio qui fieri possit ut fallatur is, qui cogitationes suas omnes mera ac nuda ejus sive artis sive facultatis praxi limitat et determinat, quam sibi perdiscendam et cum laude exercendam proposuit; aut e contra, qui possit fieri ut non tam in ipso se quam in aliis decipiendis omnes vitae annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quae cum praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquaquam faustus probusve navis ad clavum gubernator fuerit ille, qui non tam ad brevia et saxa submarina agnoscenda evitandaque, quam ad causas fluxus refluxusque maris speculandas, animum adverterit; (quod quidem, cum philosopho sit dignissimum, ab eo tamen perquam est alienum, cui id tantum negotii datum est ut navis non submergatur;) ita neque Medicus, cui non alia quam curandorum morborum provincia decernitur, quan-

Probi Medici officium.

De Variolis Confluent.

tumlibet ingenio caeterisque animi dotibus valeat, in Arte vere Medica proficiet, qui non tam in occulta et tortuosa illa methodo, qua Natura morbos parit alitque, (a qua etiam eorundem historia pendet,) indaganda, atque in remediis eidem adaptandis, omnes animi vires intendat, quam in curiosis et παρέργοις speculationibus cerebrum fatiget, ad homines Orco eripiendos (quod spondet Medicina,) ne hilum facientibus. Quae quidem praevaricatio non solum in causa est quod genus humanum commodis illis et emolumentis privetur, quibus a plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuisset; sed etiam effecit tandem, ut quae *Medica* appellatur, revera confabulandi garriendique potius sit Ars, quam medendi. Atque eo tandem deventum est, aegris vivendum moriendumve sit, prout philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico semper est atque ancipiti, cum primi isti speculationum repertores, non minus quam eorum mancipia et servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur.

Unde est quod, quae *Medica* appellatur, confabulandi potius quam medendi Ars evasit.

Quamvis enim, si mentem serio applicuerimus, quid de facto agat Natura, et quibus in operatione sua utatur organis, deprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales (aut ego fallor,) semper latebit. Neque hoc mirum est, cum longe (imo supra omnem humanum captum longe,) credibilius sit nos misellos homunciones, ab illustri vitae lucisque regione exulantes, methodum qua in fabricanda machina usus est Sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quam fabrum ferrarium, rudem prorsus et imperitum, nescire quo pacto concinnetur automaton horarum index, cujus structura et motus exquisitissimam artis elegantiam prae se ferunt.

Naturae operationes deprehendamus, sed modus operandi nos semper latebit.

Sicuti de facto constat, cerebrum omnis tam sensus quam motus fontem esse, tum etiam et cogitationum et memoriae officinam; et tamen non est possibile a diligentissima ejus inspectione contemplationeve mentem usque adeo illuminari, ut intelligere possit quo pacto substantia ita crassa, et quasi pulpa quaedam, neque operis (ut videtur,) usque adeo affabre elaborati, usui ita nobili et facultatibus tam praecellentibus queat sufficere; neque exinde assignare quis potis est, qua ratione, ex naturae ejus vi et structura partium, sive haec sive altera ista facultas necessario fuerit exerenda.

Instantia in cerebro.

De Affect. Hysterica.

[57.] Atque haec de Variolis Confluentibus: quibus si addantur, quae in *Historia Morborum Acutorum* [iii. 2: iv. 6: v. 4.] de hoc affectu tradidi, summam habes eorum quae mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentissime, quod a me fieri potuit, trutinata atque expensa.

[58.] Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime,) ad ea exponenda quae de Affectionibus Hystericis hactenus observatione comperi[e]. Quas quidem perobscuram et difficilem prae caeteris qui homines vexant morbis diagnosin habere, tum etiam aegrius curationem admittere, lubens fateor. Attamen, ut potero, morem Tibi geram, ea, quae epistolae convenit, brevitate; quam sane a me exigit valetudo infirmior et quasi vacillans, hac praesertim anni tempestate, qua mihi verendum est, ne, si pertinacius cogitationibus indulsero, podagrae mox paroxysmum accersam. Paucis itaque expediam quae hic habeo dicenda, methodo, qua uti soleo, insistens; brevem scilicet morbi historiam tradens secundum vera Naturae phaenomena; tum etiam medendi rationem subnectens quae mihi optime cessit, quamque non tam librorum lectio, quam experientia propria, magistra haudquaquam infida, jam olim suggessit.

Non quae librorum lectio suggessit, sed quae propria experientia docuit, hic tradit Author.

[59.] Hic morbus (si recte calculum pono,) chronicorum omnium frequentissime occurrit; et sicuti febres cum appendicibus suis duas partes tertias[f], ad chronicos morbos simul sumptos si comparentur, complent, ita Affectus Hysterici (vel isti saltem qui eo nomine insigniuntur,) ad reliquae partis tertiae dimidium assurgunt, hoc est, chronicorum pars media sunt. Foeminarum enim paucissimae (qui sexus adultorum dimidia est pars,) ab omni horum affectuum specie prorsus liberae sunt, si istas excipias quae laboribus assuetae dure vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis viris qui vitam degentes sedentariam chartis solent impallescere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retro antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascentia utero semper vitio verterit, si tamen affectiones *Hypochondriacas* vulgo dictas (quas splenis aut viscerum nescio quorum obstructioni imputamus,) cum mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum

Affectus Hysterici chronicorum pars media sunt.

Paucissimae foeminae vel viri sedentarii ab iis liberantur.

Affectuum Hystericorum et Hypochondriacorum analogia.

[e] Cf. *Process. Int.* c. 1.

[f] Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 10; *Epist. Respons. I.* § 52; *Tract. II.* § 21.

ovo similius, quam sunt utrobique phaenomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum est, foeminas multo crebrius hoc morbi gencre corripi quam solent mares, non quod se uterus magis male habeat quam alia quaevis corporis rcgio, sed ob causas infra [§ 78 sq.] explicandas.

De Affect. Hysterica.

[60.] Scd nec spectabilior est hujus morbi frequentia, quam varietas illa multiformis qua se ostendit et nullos fere non aemulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miseri mortales. Quamcunque enim corporis partem insederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit; et nisi Medicus tam sagaci quadam solertia et δεινότητι quam in Arte peritia valeat, fraus ei fiet, atque ista symptomata a morbo aliquo essentiali hujus vel illius partis, non vero ab Affectione Hystcrica, pendere arbitrabitur.

Omnes fere affectus aemulatur.

[61.] Quandoque (verbi gratia,) capitis arcem occupans, apoplexiam facit, quae similiter hemiplegia solvitur, eam omnino refcrens apoplexiam, qua tum aetate tum mole corporis grandiores siderantur, et quae ex eo nascitur, quod, cerebri cortice pituitae copia referto ac scatente, spirituum animalium meatus ac semitae intercludantur: a qua quidem causa, quae foeminis Hystericis accidit apoplexis, oriri nullatenus videtur, cum easdem haud infrequens adoriatur confestim a partu, magna sanguinis vi simul ejecta, et vel partui laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni, debeatur.

Apoplexiam refert, et hemiplegia solvitur.

Quas praecipue adoritur foeminas haec species.

[62.] Quandoque spasmos horrendos gignit, epilepsiae persimiles, ventre et praecordiis guttur versus intumescentibus, et nixus ita fortes edente aegra, ut, licet alias mediocrium tantum fuerit virium, jam omni adstantium ope vix retineri queat; incondita interim atque inarticulata quaedam vociferans, et pectus feriens. Foeminae, quibus haec species (quae *Uteri Strangulatus* vulgo audit,) familiarior est, temperamento sunt ut plurimum plus quam solet sanguineo, et habitu corporis ad viragines accedente.

Spasmos gignit horrendos epilepsiae persimiles. Strangulatus Uteri quibus temperamentis familiaris.

[63.] Nonnunquam exteriorem capitis partem occupat, pcricranium inter craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantum particula quae transverso pollice contegi possit, jugiter defixum: dolorem hunc etiam comitantur vomitiones enormcs. Haec species *Clavus Hystcricus* mihi est, istas prae caeteris fatigans quae chlorosi laborant.

Exteriorem capitis partem impetens cum vomitione enormi, Clavum Hystericum parit, chlorosi laborantibus familiarem.

[64.] Nonnunquam in partes incidens vitales, ita vehc-

DE AF-FECT. HY-STERICA.

Cordis palpitationem excitat in infirmioribus, et febre alba pallescentibus.

mentem cordis palpitationem excitat, ut quae eam patitur foemina pro indubitato habeat, sonitum cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Haec species eas maxime infestat quae extenuato sunt corpore et crasi minus firma, quaeque extabescentium pene formam prae se ferunt; tum etiam juvenculas febre alba pallescentes.

Tussim etiam Hystericam, quae pituita scatentes fatigat.

[65.] Nonnunquam pulmones obsidet, unde aeger creberrime tussit et fere sine intermissione, nihil prorsus expectorans: et quantumlibet haec tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat atque illa quae *Convulsiva* dicitur, explosiones tamen longe frequentiores sunt, aeger praeterea non ita sensu valet. Haec autem Tussis Hystericae species oppido rara est, et foeminas pituita scatentes prae caeteris exagitat.

Iliacam passionem mentitur, cum frequenti vomendi nixu, et bile porracea rejecta.

[66.] Nonnunquam in colon et regionem scrobiculo cordis subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, iliacae passioni haud absimilem; ubi aegra immodice vomit, colluviem quandam viridem, bili quam *porraceam* appellant fere parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Saepe etiam postquam aegra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret,) et continuo vomiturionis conatu tantum non fuerit enecta, tandem ictero intensiore, omnem corporis superficiem ad instar croci tingente, solvitur paroxysmus. Aegra interea, diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandae sanitatis spem prorsus abjicit; quae quidem animi dejectio, et quasi desperatio quaedam, non magis (quantum ego observavi,) ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quam sive dolor, sive vomitus praememorati. Atque hoc genus in istis praecipue locum habet quae corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum et in iis quae infantes grandiusculos, cum ingenti sui et naturalium vitae staminum dispendio, sunt enixae.

Ictero solvitur paroxysmus.

Desperatio de salute indivisus ejus comes.

Quo corporis habitu locum habet haec species.

Paroxysmum nephriticum mentitur.

[67.] Quandoque hoc malum in alterutrum ex renibus incursans, atrocissimo quem istic parit dolore paroxysmum nephriticum omnino mentitur, idque non solum doloris genere locoque quo saevit, sed et adscitis vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunquam ex eo quod dolor per ureterum ductus propagetur: ita ut aegre admodum dignosci queat, utrum haec symptomata ab incluso calculo, an vero ab Affectu aliquo Hysterico, enascantur; nisi forte casus ali-

quis acerbior aegrae animum paulo antequam corriperetur discrucians, aut materiae viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potius Hystericae quam calculosae tribuenda esse docuerint. Sed neque vesica ab hoc pseudo-symptomate atque ementito affectu immunis est, cum non tantum ipsa ab eo doleat, sed et urina supprimatur, perinde ac si calculus eam obstrueret, qui tamen nullus est. Rarissime autem cernitur postrema haec species vesicam attingens; quae vero renum calculum imitatur, non ita raro. Utraque eas solet invadere foeminas, quarum vires repetitis saepe paroxysmis Hystericis jam fractae sunt, et sanitas corporis detrita.

DE AFFECT. HYSTERICA.

Calculum vesicae et ischuriam parit (sed rarissima est haec species,) in iis qui fractis sunt viribus a repetitis ejus insultibus.

[68.] Nunc in ventriculum decumbens continuas vomitiones excitat, nunc etiam diarrhoeam, quoties scilicet in intestina effunditur: at neutrum horum symptomatum sequitur dolor, licet in utroque persaepe compareat dictus ille succus viridis. Utraque haec species iis familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hysterici debilitaverunt.

Nunc vomitiones excitat, nunc diarrhoeam, sed sine dolore.

Quibus competunt.

[69.] Atque ut hic morbus omnes ferme partes internas infestat, ita etiam nonnunquam et exteriores carnemque musculosam occupat, (maxillas scilicet, humeros, manus, crura, tibias,) nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias distendit tumor prae reliquis conspicuus est. Cum enim in hydropicorum tumoribus duo haec semper observari possint, ut tumor scilicet sub vesperam se majorem exhibeat, tum etiam ut, pastae instar madentis, vestigium digiti fortius impressi formamque referat; jam in hoc altero tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantum inflat: de caetero, sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, hydropicorum tumores ita ad amussim aemulatur, ut aegrae se haud facile ab ea quae insedit sententia dimoveri patiantur.

Partes exteriores carnemque musculosam infestans dolores excitat tumoresque.

Differentia inter hosce tumores et hydropicos.

[70.] Sed neque ipsi dentes (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, (saltem qui percipi queat,) dolori sive ansam praebuerit, sive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti vero tum dolores, tum tumores, quibus afficiuntur partes exteriores quas supra memoravimus, eas praecipue foeminas adoriuntur, quae, longa paroxysmorum Hyste-

Dentibus, licet sartis tectis, ab omnique defluxu liberis, atrocissimos et expugnatu difficillimos dolores affigit.

De Affect. Hysterica.

ricorum serie ac impetu violento tantum non exanimatae, vitam ducunt vix vitalem.

Dolorem in dorso certo certius persentiscunt quotquot hoc affectu tanguntur. Partem cui insederat teneram relinquit.

[71.] Inter omnia vero morbi hujus tormenta, nullum se tam crebro ingerit quam dolor in dorso; quem certo certius persentiscunt quotquot vel levissime hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores praedicti, quod illa cui inhaeserant regio, etiam post eorum discessum, tenera sit, et (quasi fustibus probe fuerit dedolata,) tactum refugiat; quae quidem teneritudo sensim evanescit.

Externarum partium refrigeratio quasi viam sternit.

[72.] Hoc interim observatu dignissimum est, quod non raro notabilis quaedam externarum partium refrigeratio symptomatis his omnibus viam quasi sternit, et plerumque non nisi paroxysmo finito dispellitur: quam quidem refrigerationem haud semel isti fere qua rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus recte se habente.

De spirituum dejectione sive subsidentia, conqueruntur aegrae.

Addo, quod Hystericae fere omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de spirituum dejectione sive *subsidentia* (ut cum illis loquar,) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo haec spirituum contractio seu subsidentia sentitur, volunt designare.

In risus et lachrymas effunduntur, nulla data ansa.

Demum, mulieres Affcctione Hysterica laborantes nunc in risum effundi, nunc in lacrymas pariter immodicas solvi, nulla *προφάσει* manifesta sive illum sive has extorquente, nemini non est notum.

Limpida urina copiose reddita est signum pathognomonicotaton.

[73.] Inter omnia vero quae in hoc morbo comparent phaenomena, illud maxime proprium est atque ab eo fere inseparabile, quod scilicet aegrae urinam subinde reddant plane limpidam, ad instar aquae e rupibus scaturientis, idque satis copiose; quod quidem ego sigillatim percontando, in omnibus fere didici signum esse pathognomonicum eorum affectuum, quos in foeminis *Hystericos,* in maribus *Hypochondriacos,* appellandos censemus. Atque in masculis nonnunquam observavi, quod, mox ab excreto lotio coloris citrini, (imo proximo fere temporis momento,) violentiori aliquo animi motu derepente perculsi, statim urinam, crystallum claritate aemulantem, magna copia et impetu diu continuato ejecerint; eo usque se male habentes, donec urina pristinum colorem induerit, et paroxysmus simul evanuerit.

[74.] Quin et omnibus tam Hystericis, quam Hypochondriacis, (quibus scilicet jam malum inolevit,) id accidit, ut

flatus quandoque nidorosos e ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licet moderate tantum et pro ratione appetitus, tum etiam aliquando acidum eructent, acetum sapore referens, quoties in os ascenderit; laesa nempe utrobique concoctione, et succis proinde a naturali statu interversis.

De Affect. Hysterica.

Flatus nidorosi, et ructus acidi.

[75.] Neque hoc tantum nomine infelices sunt, quod corpus ita male affectum, et quasi *conquassatum*, (ad instar aedium ruinas undiquaque minitantium,) tantum non corruat et fatiscat, cum magis adhuc animo aegrotent quam corpore. Cum enim desperatio plane insanabilis de hujusce morbi natura sit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de sanitate recuperanda spem injecerit; facile interim credentes, omnia se, quaecunque in homines cadere possunt incommoda, quaeque adeo fert rerum natura, perpessuros; tristissima quaeque sibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, suspiciones, et si quae atrociora sunt animi pathemata, vel ex levissima vel etiam nulla prorsus data ansa, arripientes, et sinu foventes irrequieto anxioque; ab omni interim gaudio, spe, laetitia, abhorrentes, quae si forte occurrant, quando hae rarae aves[g] sunt, velocissime avolant, animum interim haud minus vehementer exagitantia, quam solent moestiora illa πάθη, ita ut nullubi mediocritatem servent, in una levitate constantes; nunc amant praeter modum, mox odio eosdem sine causa prosequuntur; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt, mox a proposito resiliunt et quod cum eo pugnat aggrediuntur, sed neque hoc peragunt, ita animi pendentes ut nunquam liceat quieta mente consistere. Quodque de superstitiosis asserit Orator Romanus, [*De Divin.* ii. 72.] nostris hisce Melancholicis pulchre quadrat: "Perfugium videtur omnium laborum et sollicitudinum esse somnus, at ex eo ipso plurimae curae metusque nascuntur;" dum funera tantum in somniis, et denatorum amicorum umbrae, repraesentantur. Ita tam animo quam corpore excarnificantur, quasi haec vita omnis ignis esset expurgatorius, in quo scelera, alio in statu perpetrata, jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantum *maniacis* accidit et *furiosis*, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentia

Atrocissima animi pathemata in sinu fovent.

[g] "*Rara avis* proverbio dicebatur res quaevis nova et inventu perrara." (Erasmi *Adag.* ii. 1. 21.).

De Affect. Hysterica.

Qui hisce affectibus tentantur ingenio ut plurimum pollent.

ac judicio valent, quique et meditationum profunditate et sapientia orationis longe eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatae: ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles [*Problem.* xxx. 1. 1.] melancholicos caeteris ingenio praestare.

[76.] At vero tam horrendus animi status, qualem supra delineavimus, non aliis competit quam iis, qui, diu multumque cum hoc morbo conflictati, tandemque subjugati, quasi victas manus dant; maxime si res adversae, animi moerores, sollicitudinesve, nimia in literarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum prava corporis diathesi conspirantes, oleum camino adjecerint.

Difficile est multiformes Affectus Hystericos enumerare.

[77.] Dies me deficeret, si omnia quae Affectus Hystericos gravant symptomata enumerare velim, tam diversa atque ad invicem contraria specie variantia, quam nec Proteus lusit unquam, nec coloratus spectatur chamaeleon. Proinde recte mihi videtur rationem subduxisse Democritus, (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur,) ubi in epistola ad Hippocratem missa [tom. iii. p. 826.] diserte asserit "sexcentarum aerumnarum innumerarumque calamitatum authorem esse uterum." Neque tantum multifaria sunt ista, sed nec regula aliqua aut typo uniformi se contineri patiuntur, (quod in aliis hominum affectibus tamen usu venit,) sed quasi farrago sunt quaedam φαινομένων incomposita atque inordinata; unde perarduum est hujus morbi historiam describere.

Causae eorum procatarcticae.

[78.] Causae autem hujus morbi procatarcticae, seu externae, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo saepius violenta quaedam animi commotio, a repentino aliquo, sive irae, sive doloris, sive etiam timoris, et similium pathematum, insultu. Quoties itaque me consulunt foeminae de hoc illove corporis affectu, cujus ratio e vulgaribus morborum dignoscendorum axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligentur ab eis exquiro, an non eo de quo conqueruntur malo tum praecipue fatigentur, cum tristitia, aerumna, aut alia aliqua perturbatio, eas male habeat? quod si annuerint, jam satis superque mihi constat, morbum in hac de qua agimus tribu censendum; praesertim vero si diagnosin id clarius illustret, quod scilicet certis aliquot temporibus urinam limpidam et crystalli aemulam, eamque copiosam simul, excernant. His vero animi motibus, qui usitatiores sunt hujus

Diagnosis.

morbi προφάσεις, accedunt, vel stomachi vacuitas ab inedia pertinaciori, vel nimiae humorum evacuationes, sive a sanguine intemperanter effuso, sive ab emetico aut cathartico cui impares erant aegrae vires.

De Affect. Hysterica.

[79.] Jam vero ab hac totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus φαινόμενα depicta, proximo loco ejus causae efficientes internae, sive προηγουμέναι, mihi veniunt pensitandae, quantum eas ex omnibus quas descripsimus circumstantiis simul junctis expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istae, quas in foeminis *Hystericas*, in maribus *Hypochondriacas* insignire libet, (quantum ego judico,) a spirituum animalium ἀταξίᾳ, unde facto impetu in hanc illamve partem plus quam pro rata densi nimiique feruntur, spasmos uti et dolorem excitantes ubi in partes sensu exquisito praeditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod se ingerunt, tum istius a quo abscedunt, functiones pervertentes; cum utrumque ab hac tam iniqua partitione, quae Naturae oeconomiae penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Causae προηγουμέναι:

[80.] Cujus quidem ἀταξίας origo atque causa antecedens est debilior dictorum spirituum crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia, unde quavis προφάσει dissipatu faciles sunt, et eorundem systema nullo fere negotio dirimitur. Quemadmodum enim homo quidam exterior conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita procul dubio et interior est quidam homo e debita spirituum serie et quasi fabrica constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic vero, cum temperie corporis intimius conjunctus et quasi unitus, tanto aegrius faciliusve de statu suo dejicitur, quanto major est minorve ea, quam a Natura sortimur, principiorum constituentium firmitas. Quamobrem foeminas longe plures quam masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas Natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitae molliori, et hominum deliciis, destinatas,) blanda donavit; mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colenda et repastinanda, et feris quibus alantur capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

antecedens.

Cur plures foeminae quam mares iis fatigantur.

[81.] Dictam autem spirituum ἀταξίαν hujus morbi causam esse, phaenomena jam descripta satis probant, quorum praecipua tantum attingam, a notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgo dicitur, initium faciens.

Speciei illius quae *Uteri Strangulatus* dicitur, de-

De Affect. Hysterica. — scriptio, et origo: Hic jam spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omnem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar globi praegrandis, qui tamen nihil aliud est, quam partium spasmo tentatarum convolutio et quasi conglobatio quaedam, quae non nisi magna vi reprimi potest et coërceri. Partes interim externae massaque carnea, a spiritibus jam alio raptis magna ex parte destitutae, eo usque frigescunt persaepe, non in hac sola Affectus Hysterici specie, sed in aliis omnibus, (quod prius [§ 72.] adnotatum,) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec aegra ab hoc frigore de vita periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliqua enormiori praecedente originem ducat.

illius quae colicam biliosam aemulatur. [82.] Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui externa facie colicam biliosam, vel etiam passionem iliacam, aemulatur; in quo aegra dolore vix tolerando in regione cordis scrobiculo circumposita, una cum immani materiae herbam colore referentis evomitione, discruciatur. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quam a vehementi spirituum dense conglomeratorum in dictas partes impulsu, unde et spasmus, et dolor, et earum totalis facultatum subversio.

[83.] Neque ex eo quod ista, quae in hoc affectu sive per os, sive per sedem, egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur, morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem ab humoris alicujus acrimonia, partem cui inhaeret dilaniantis, produci; quem idcirco pro minera morbi habeamus, ac proinde remediis tam *ἄνω* quam *κάτω* catharticis radicitus extirpandum censeamus. Etenim de facto constat, aegritudinem illam qua laborant navigantes (a spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari,) colluviem coloris plane herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primum in mare longius sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimo elapsam non inerat bilis haec, quam *porraceam* appellare libet. Annon et infantes paroxysmis convulsivis, in quibus spirituum animalium maxime res agitur, tam per superiora, quam per inferiora, materiam ejusdem plane coloris ejiciunt? Quibus addendum est id quod experientia ferme

quotidiana docet, scilicet quantumlibet ejusmodi sive foeminas, sive infantes, iterata catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis quae vel per vomitum, vel per sedem, exeunt, usque visetur. Quin etiam a pharmacis tam emeticis quam catharticis frequentius propinatis uberior materiae viridis nascitur seges, cum ab utroque genere spirituum ἀταξία provehatur; quae vel nescio quomodo istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienae indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. Chymiae sectatores (licet nondum ita bene cum illis sit, ut quae in organis suis πολυτέχνοις medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis praestent, quam quae contunduntur in mortario, vel in olla decoquuntur,) tamen curiosorum περιεργίᾳ eo usque gratificari norunt, ut, duos liquores aeque limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi praestigiantes, possint exhibere: et profecto ita lubrica est et evanida colorum speculatio, ut nihil certi ex illis de corporum, in quibus apparent, natura queat deprehendi. Neque magis sequitur, ea quae colore viridi sunt, acria esse omnia, quam omnia quae sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensa, satis liquet dolorem immanissimum, qui hac Colica Hysterica laborantes pene exanimat, tum etiam materiae viridis rejectionem, a spiritibus, nimio impetu in partes sub cordis scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

DE AFFECT. HYSTERICA.

Color viridis in rejectis unde.

[84.] Huic etiam spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud, quod superius [§ 63.] *Clavi Hysterici* nomine indigitavi, in quo spiritus ab omni corporis ambitu in certo pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minus perterebrantem, quam si clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, una cum insigni materiae viridis evomitione. Quae quidem spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multum abludit ab ista radiorum solis collectione quae fit ope vitri incensorii; utque hi vi unita exurunt, ita et isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes lacerantesque junctis viribus.

Clavi Hysterici aetiologia;

[85.] Deinde ab hac inordinata spirituum agitatione san-

urinae limpidae.

guinem perturbante exoritur symptoma illud, tam Hystericis quam Hypochondriacis haud insolens, (ut supra [§ 73.] notavimus,) quod nempe saepenumero urinam reddant claram limpidamque simul et copiosam: cum enim sanguinis oeconomia subinde interpellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit aeger, sed illud prius dimittit quam istis particulis salinis, quarum ope color ad citrinum traduci debuerat, impraegnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis, qui, cum plus satis liquoris, maxime tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, plane devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum a corporis succis infectum, ob moram justo breviorem.

Historia.

[86.] Tertius jam agitur annus a quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui Colicam Hypochondriacam pati mihi videbatur, ad passionem iliacam fere accedentem, doloreque et vomitu enormiori; quo morbo diu multumque fuerat vexatus, et tantum non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quod, ubi pessime se habuerit, urina limpida et exors coloris semper fuerit, quando vero paulo melius, ad citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi quam tribus vicibus excreverat, in matulis totidem reservatam, citrino colore praeditam: laetus ipse hilarisque cibum ex εὐπέπτοις aliquem jam assumere meditabatur, invitante (quod mihi dicebat,) appetitu; in quo temporis articulo superveniens quidam eousque bilem commovebat, ut extemplo aegrotans matulam deposceret, quam urina limpidissima, crystallum colore aemulante, fere implevit.

Ptyalismi Hysterici unde.

[87.] Forte etiam a spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet ptyalismus ille Hystericis familiaris, cum ad multas septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si unguento ex Mercurio fuerint delibutae: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad Naturae methodum exigendis impar is est, serum, motum hunc inversum forte sibi vendicans, non jam in renes pro lege Naturae exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, et per ductus salivales salivae forma prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus, quibus foeminae Hystericae non-

nunquam perfunduntur, qui non ab alia causa fluunt, quam a seri sanguinis diathesi, qua in corporis habitum gestit effundi, ob modo memoratam sanguinis ἀταξίαν. De Affect. Hysterica.

[88.] Frigus quod attinet, quo toties algent partes externae in Affectibus Hystericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quod spiritus, suam in illis stationem deserentes, se nimio opere in hanc illamve partem inserant. Nec est dubitandum quin tam fletus, quam cachinnus, quem tollunt haud raro Hystericae, etiam nulla data ansa, a spiritibus animalibus procuretur, organa, quae his functionibus animalibus inserviunt, magna vi pulsantibus. Frigus, fletus, et cachinni.

[89.] Obiter dicam mares etiam (quamvis rarius id eveniat,) fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad virum tam ingenio quam genere nobilem, qui non nisi paucis diebus a febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui et sanguinem detraxerat, et pharmacum catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexerim, et de rebus quibuslibet cum judicio disserentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit familiaris quidam ejus, modo expectarem paulisper, res ipsa loqueretur. Considens itaque et sermones cum aegro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi, cum motitatione crebra, (uti solent infantes morosiores fletum adornare,) et exinde aegrum in tantas solvi lachrymas, quantas vix alias vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantum non convulsivis: qui tamen repentinus torrens non ita multo post detumuit prorsus. Hanc ego affectionem a spirituum ἀταξίᾳ (partim a morbi diuturnitate, partim ab evacuationibus quas θεραπεία necessario exigebat, orta,) pendere existimabam; partim etiam ab exinanitione, et abstinentia a carnibus, quam etiam ad dies aliquot posteaquam convaluerat imperaverat Medicus, quo eum a recidiva praestaret securiorem. Hinc cum pronunciavi extra omnem febris aleam jam constitutum, symptomaque praedictum inanitione tantum deberi; ac proinde suadebam ut pullum gallinaceum assum in prandium juberet parari, et simul vinum modice hauriret: quo facto, et carnibus deinceps moderate vescens, nunquam deinceps fletum hunc convulsivum passus est. Casus cujusdam fletui immodico ex nulla προφάσει obnoxii.

[90.] Ut tandem finiam: (caetera enim quae in hoc morbo

De Affect. Hysterica.

Infirma spirituum σύστασις quot animi et corporis intemperies parit.

spectantur phaenomena jam missa facio:) ab hac ipsa spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, et varians subinde tam animi quam corporis intemperies, quae tum in Hystericis, tum Hypochondriacis dominatur: eum enim utrisque desit ea spirituum firmitas, quae in robustioribus, atque iis quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minus gratarum nequeunt perferre; sed vel ira vel dolore subito perciti, perinde sunt irritabiles atque illi quorum ἡγεμονικόν mollius et debilius vel Natura primo procudit, aut longior aegritudinum sive series sive mora tandem reddidit. Etenim animi robur et constantia, quamdiu hoc corporis luto is incrustatur, a firmitudine spirituum eidem famulantium maxime pendet; qui quidem supremum in scala materiae gradum constituunt, in ipso Entis Immaterialis confinio positi. Cumque animi *compages* (si fas est ita dicere,) longe magis affabra sit et delicata quam est corporis structura, utpote quae in harmonia facultatum praestantissimarum et pene divinarum consistat, si hujus σύστασις quoquomodo fuerit interrupta conturbataque, major inde sequetur ruina, quanto praecellentius erat et magis exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem miserorum quos depinximus, animoque fractorum, status est; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel insolentissimi Stoici decretum, quam ὀδονταλγίαν praecaverit is qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum ut dentes dolore pertententur.

[91.] Satis itaque jam constat, (opinor,) omnem hunc morbum ad spiritus animales non rite dispositos referri debere; nec a semine aut sanguine menstruo corruptis, (quod asserunt nonnulli authores,) et halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec a succorum nescio qua perversa depravatione, sive etiam humorum acrium congestione, (ut alii volunt,) sed ab iis quas modo assignavimus causis. Quod enim morbi fomes in materia non delitescat, unica hac instantia satis elucescet. Foemina, (verbi gratia,) quae rectissima semper valetudine uti solet, modo delicatula sit illa et teneriore corporis habitu, si forte errore aliquo, sive emetico, sive cathartico quovis fortiore, nimium fuerit debilitata exhaustaque, certo certius symptomate aliquo ex iis quibus hic morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi vomitio

Morbi fomitem in materia non delitescere, instantia elucidatur.

De Affect. Hysterica.

vel catharsis amoliretur magis quam invitaret, si morbi minera in humore contineretur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomia is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosius manaverit, uti et de exinanitione et justo longiore a carnibus abstinentia; quae omnia ad Affectus Hystericos praecavendos potius facerent, quam ad eosdem accersendos, si illorum fomes in materia aliqua involveretur: cum e diverso, non alia causa ita constanter pariat hujusmodi affectus, ac solent dictae evacuationes.

Spirituum ἀταξία humores putridos aliquando gignit:

[92.] Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est,) spirituum *ἀταξίαν* illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cum tam illarum partium functio quae vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quam earum quae illis privantur, omnino pervertatur. Cumque harum pleraeque organa sint quasi separatoria, excipiendis cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo laedantur, fieri non potest quin ingens faeculentiae colluvies accumuletur; quae quidem eliminata fuisset, totaque proinde sanguinis massa depuratior facta[h], modo singula organa munus suum explevissent; cui nullo modo defuissent, si debita spirituum oeconomia universas invigorasset. Huic ego causae adjudico cachexias insigniores, *ἀνορεξίαν,* sive appetitus prostrationem, in[i] juvenculis chlorosin, sive febrim albam, (quam quidem speciem esse Affectionis Hystericae nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam[k], in qua immerguntur misellae quotquot hoc morbo diu elanguerunt: quae omnia a succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus, succrescunt. Hujus farinae est hydrops testium[l] in foeminis quae jam diutius Affectu Hysterico laboraverint, natus a succis depravatis e sanguinis massa in organa rejectis; unde, perversis eorundem facultatibus, primo steriles fiunt mulieres, et destruitur prorsus oeconomia partium, indeque serum et sanies gignuntur, quae non tantum nodulos ovaque testium inferciunt, sed etiam in tunicarum inter-

hinc etiam ἀνορεξία, chlorosis, et hydrops testium.

[h] *facta, modo*] *si* ed. '82.
[i] *in—dubito*] om. ed. '82.
[k] Λέρνη κακῶν, dicebatur de malis plurimis in unum congestis. Cf. Erasmi *Adag.* i. 3. 27; Gaisford, *Paroem. Graec.*
[l] Cf. *Tract. II.* § 6.

De Affect. Hysterica.

stitia se insinuantia, testes in molem ingentem elevant; quod in earum dissectionibus cernitur quae hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hysterica horum aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illa prosapiae non fuerint.

Diathesis Hysterica est causa primaria;

quemadmodum et *μίασμα* spirituosum in febre quartana.

[93.] Quemadmodum in febre quartana, qua vel pancratice valens quispiam corripietur, si modo duos tresve dies in locis paludosis ac lacustribus egerit, primo spirituosum quoddam *μίασμα* morbi hujus sanguini imprimitur, quod diuturnius inhaerens, laesa tandem Naturae oeconomia, omnes corporis succos inquinat, aliena prorsus indole eos imbuens; unde aeger (maxime si aetate grandior fuerit ac in senium jam vergat[m],) cachexiis aliisque malis obnoxius redditur, quae febribus intermittentibus diu affligentibus superveniunt. Quae tamen febres non sunt profligandae remediis quibus rectissime expurgantur hujusmodi humores, sed specificis iis quae abigendis istis febribus immediate dicantur.

Praecipua indicatio curativa sanguinis corroborationem indigitat.

[94.] Ex omnibus quae nos hactenus congessimus, abunde mihi constare videtur, praecipuam in hoc morbo indicationem curativam eam esse, quae sanguinis (qui spirituum fons et origo est,) corroborationem indigitat; quo facto spiritus invigorati eum servare possint tenorem, qui et totius corporis et singularum partium oeconomiae competit. Cum vero haec spirituum *ἀταξία* (quod supra fieri posse concessimus,) mora longiore humores vitiaverit, e re fuerit eosdem jam corruptos et phlebotomia et catharsi prius imminuere, (modo[n] aegrae vires permiserint,) quam ad sanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem scopum vix assequi poterimus, quamdiu faeculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem dolores atrociores, vomitiones, et diarrhoeae enormes ita nonnunquam efferescant, ut inducias non ferant usquequo primariae illi fortificandi sanguinis intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopiendis (missa aliquantisper causa,) curationis tela necessario ordienda est, exhibito scilicet medicamine anodyno: dein spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cumque experientia doceat, permulta esse quae foetoris exhalatione repellendis spiritibus sedi-

Quare venae-sectio et catharsis praemittendae.

Ab anodyno aliquando,

et remediis vulgo dictis *hysteri-*

[m] *vergat*] Sic edd. recent., male *vergeat* Syd. [n] *modo—permis.*] om. ed. '82.

tionem molientibus, et in loco suo continendis, apta nata sint, (quae idcirco *hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda, quoties dictis intentionibus implendis operam navamus.

De Affect. Hysterica.

cis, curationis tela ordienda est.

[95.] Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut pergetur aegra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus venae-sectio et catharsis celebrantur, ita plane nihil emolumenti capere aegra, ut in pejus ruere sibi videatur, cum dictae evacuationes tumultu concitato ἀταξίαν promoveant; qua de re aegram diligenter praemoneo, ne animum despondeat, suadente morbi genio. Utut fuerit, vitiosi isti humores, quos a morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi antequam primariae intentioni percommode satisfacere queamus.

Post venae-sectionem et catharsin omnia aegro videntur in pejus ruere.

[96.] Post has evacuationes, ad sanguinem confortandum et proinde etiam spiritus ex eo prognatos, remedium aliquod martiale, seu chalybeatum, ad dies triginta praescribo assumendum, quo non aliud certius hic votis respondet: etenim massae sanguineae jam effoetae et languescenti volatile quoddam fermentum, ceu calcaria, subdit, a quo excitantur et quasi eriguntur spiritus antea jacentes et suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quod, quoties chalybs in chlorosi propinatur, pulsus derepente major fit et celerior, exteriora corporis incalescere, facies non amplius pallida et mortuis concolor, sed vivida cerni et sanguine purpurata. Attamen° hic notandum, quod non semper venae-sectio et cathartica chalybis usui sint praemittenda, cum, viribus admodum imbecillis et diuturnitate morbi attritis fractisque, omitti ea possint ac debeant, et cum chalybe statim incipiendum: quod diligenter advertendum.

Remedia chalybeata per 30 dies sumantur.

Nihil magis erigit spiritus:

indicio est effectus in chlorosi.

In quibus, venae-sectione et catharsi omissis, cum chalybe recta incipiendum.

[97.] Commodissime vero (aut ego fallor,) in substantia exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse, ita certiorem me fecit experientia mutiplex nudam chalybis substantiam et felicius et breviore temporis spatio curationem absolvere, quam si is quovis ex iis qui vulgo feruntur modo fuerit praeparatus; cum tam in hoc quam in aliis melioris notae remediis, id quandoque praestiterit chymicorum officiosa sedulitas,

Nuda chalybis substantia quavis ejusdem praeparatione efficacior.

Ab officiosa chymicorum sedulitate

° *Attamen—advertendum*] om. ed. '82.

De Affect. Hysterica.

non tantum ut δραστικώτερα non sint, sed etiam a perversa eorundem diligentia et opera plusquam otiosa, magis evilescant. Audivi etiam (quod, si modo verum sit, assertionem hanc nostram fortiter sustinebit,) ipsam mineram, prout a terrae visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quam ferrum ignem jam passum et fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes authorem sit, me nondum experto siccine se res habeat, an vero aliter. Id certo scio, nullum remedium praeclarum atque ἐξαίρετον uspiam gentium fuisse procusum, quod non a Natura praecipuas vires acceperit: unde "Θεῶν χεῖρας[p]," non vero *hominum*, praecellentiora quaevis medicamina antiquitas grata compellavit. Quod vero nativa quidpiam bonitate praestans et efficacia mirandos edat effectus, quacunque demum forma ingeratur, testes hic adduco par illud nobile, papaveris lachrymam sive opium, et corticem Peruvianum. Neque enim tantum in medicamentis praeparandis medica cernitur peritia, quam in iis seligendis appropriaudisque, quae Natura suo igne elaborata atque evecta liberali manu porrigit. Id tantum nobis agendum restat, ut medicamenta in eam formam reducantur, qua vel eorundem substantia, vel saltem vis et efficacia, melius corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti sumus plus quam pares. Post chalybis substantiam, ejusdem syrupo lubentius et prae caeteris utor. Fit autem e ferri aut chalybis limatura, in vino Rhenano in frigido infusa, usque dum vinum satis impraegnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in syrupi consistentiam excoquendus est.

Medicamenta saepe nativis spoliantur viribus. Crudae forsan minerae vis maxima.

Praecipuae eorum vires a Natura;

quod testantur opium et cortex Peruvianus.

Syrupus chalybis a substantia ejusdem secundus.

[98.] Nec mihi solenne est, toto illo spatio quo aegra chalybeata sumit, catharticum aliquod statis intervallis exhibere; cum, tam in genere Hysterico quam Hypochondriaco, chalybis vires a cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atque eorum systema redintegrem firmemque, quod toto vix octiduo resarciveram chalybis ope, cathartico vel lenissimo exhibito die unica rursus demolior; atque ita diruta extruendo, atque a me extructa subruendo, et aegros et operam ludo, vanus et infelix ardelio. Qui quidem mos cum etiam in usu aquarum mineralium obtineat, quae

Et in chalybis et aquarum mineralium usu cathartica melius omittuntur.

[p] Cf. Alex. Trall. *De Medic.* ix. 4. p. 534. ed. Guint., et alibi.

De Affect. Hysterica.

ferri minerae sunt participes, haud mihi dubium est easdem exinde minus efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos, catharticis non tantum intercalatis, sed etiam quotidie cum chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quam chalybis virtutem ἐνεργητικήν mihi comprobat, cum, si ea omittantur, breviori temporis spatio curatio succedat.

[99.] Neque sane video in aliis affectibus multis praeter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi, tam repetita catharticorum exhibitio aegris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est quin intestina ex impuritatibus liberent ea, et pariter e massa sanguinea humores noxios in ea stabulantes aliquantulum extrahant, e contra tamen haud minus certum est quod frequenter repetita in corporibus imbecillis (maxime vero in aetatibus tenellis,) plurimum officiant; cum ex hac προφάσει ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes praeternaturales invitet; ex quibus deinceps tumores in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augescentes, quanto saepius aeger purgetur. Atque id demum accidit, ut istae partes, prae imbecillitate et caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti,) defectu, tabe facile afficiantur ac putrescant. Quandoque etiam, oeconomia viscerum ob causas jam dictas penitus eversa, glandulae praeternaturales, strumae soboles, et id genus similia, mesenterio accrescunt, et ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico in infantibus, post evacuationes universales easque perpaucas, eo indicationem curativam dirigere, ut confortentur sanguis et viscera; quod vinum Hispanicum, vel solum vel herbis corroborantibus alteratum, efficere potis est, modo mane et sero cochlearia aliquot (pro ratione aetatis aegri,) satis diu exhibeantur. Cum vero[q] quae exterius admoventur, tenera infantium corpora facile penetrent, proindeque sanguinem ipsum qualicunque virtute sua penitus afficiant, e re erit in tumoribus qui ventrem eorum occupant, sive scrophulis sive rachitidi verae originem illi debeant, linimentis uti, quae sanguinem ac viscera corroborandi, ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi, vi pollent.

Repetita cathartica in imbecillis et infantibus plurimum officiunt; unde tumores in infimo ventre, glandulae praeternaturales in mesenterio, &c. Post evacuationes universales confortentur sanguis et viscera.

[q] *Cum vero—inclusa fuerit*] om. ed. '82.

De Affect. Hysterica.

Medicamentorum formulae quae huic intentioni inserviunt.

[*Form.* 72.] [r] ℞ Foliorum Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Chamaepityos,
[Foliorum] Scordii,
[Foliorum] Calaminthae vulgaris,
[Foliorum] Parthenii,
[Foliorum] Saxifragae Pratensis,
[Foliorum] Hyperici,
[Foliorum] Virgae Aureae,
[Foliorum] Serpylli,
[Foliorum] Menthae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Rutae,
[Foliorum] Cardui Benedicti,
[Foliorum] Pulegii,
[Foliorum] Abrotoni,
[Foliorum] Chamaemeli,
[Foliorum] Tanaceti,
[Foliorum] Liliorum Convallium, (omnium recenter collectorum et incisorum,) ana manipulum unum,
Axungiae Porcinae libras quatuor,
Sevi Ovini,
Vini Clareti, ana libras duas;

Macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas duodecim; deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, et postea colentur, ut fiat unguentum; quo venter ac hypochondria illinantur mane et sero per triginta vel quadraginta dies continuas, uti etiam axillae utraeque.

In ventris tumoribus post longas febres intermittentes repetita catharsis indicatur;

[100.] Quoad rachitidem [s] autem hoc notandum, quod in tumoribus istis qui ventres infantium post longas intermittentes febres olim infestarent, verae rachitidi non multum abludentes, repetita catharsis omnino videretur indicari; cum ante usum corticis Peruviani istae febres in diuturnitatem longam se extenderent, ac proinde sedimentum deponerent, hujusmodi tumorum causam, quae ideo non nisi purgatione repetita abigi poterat: attamen in rachitide vera, cathartica locum non habent, nisi ut semel, vel bis ad plurimum, aeger purgandus, antequam usum alterantium aggrediatur. Per totum autem tempus quo partes illinuntur, intus assumat vel vinum modo dictum, vel (si fieri possit,) pro potu omni bibat cerevisiam, in qua quantitas sufficiens herbarum prae-

at in rachitide vera semel, vel bis ad plurimum, et dein alterantia.

[r] Cf. form. 238.

[s] Cf. *Process. Int.* c. 41.

dictarum, vel earum saltem aliquammultarum, una in dolio inclusa fuerit[t]. Denique hoc quod innui diligentur advertendum volo, cum non paucos infantes atque pueros a catharticis saepe repetitis (quae forte ventris tumor invitaverat,) interemptos fuisse satis sciam. Sed haec obiter.

De Affect. Hysterica.

Non pauci infantes a catharticis saepe repetitis interempti sunt.

[101.] Si quis objecerit, limaturam chalybis, nisi aeger subinde fuerit expurgatus, in visceribus haerentem ei qui illam devoraverit nocere posse; respondeo, primum, me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse; deinde, longe verisimilius esse, eandem muco et excrementitiis partium humoribus involutam una cum istis tandem omnem elabi, quam medicamentis purgantibus exagitatam, quae adstrictiones insolitas et viscerum torsiones contractionesque afferunt; qua quidem compressione chalybis particulae, viscerum tunicis impactae, in iisdem penitius defigi possunt.

Objectioni fit obviam de chalybis aculeis in intestinis haesuris nisi expurgentur.

[102.] Interea dum chalybs administratur, (ad confortandum scilicet sanguinem et spiritus animales,) remedia, vulgo dicta *hysterica*, in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atque ea forma quae maxime conveniunt aegris; quae quidem si in forma solida fuerint deglutitae a minus fastidiosis, potentius longe spiritus in officio et loco suo retinebunt, quam si in liquida hauriantur, hoc est, sive decocta, sive infusa: ipsa enim substantia ventriculum diutius sapore suo afficit, et corpus inficit penitius.

Hysterica dicta remedia in forma solida usurpanda sunt.

[103.][u] In summa, indicationibus quas supra attigi universis satisfacturus, paucula haec et vulgaria praescribere soleo; quae licet nihil magnifici prae se ferunt, ut plurimum tamen id praestant quod volo.

Methodus, et remediorum formulae.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias octo.

[*Form.* 73.][v] ℞ Galbani in Tinctura Castorei soluti et colati drachmas tres,
Tacamahacae drachmas duas;
Fiat emplastrum umbilico admovendum.

Sequenti mane aggrediatur usum sequentium pilularum :—

[*Form.* 74.][w] ℞ Pilularum Cochiarum Majorum scrupulos duos,
Castorei pulverati grana duo,
Balsami Peruviani guttas quatuor;
Fiant pilulae quatuor, capiendae hora quinta matutina superdormiendo: repetantur per[x] duas vel tres alias vices, idque singulis vel alternis auroris, pro ratione virium aut operationis.

[t] Cf. form. 239.
[u] Cf. *Process. Int.* c. 1. § 3 sq.
[v] Cf. form. 128.
[w] Cf. formm. 132, 229.
[x] *duas—operat.*] *tres alios dies* ed. '82.

De Affect. Hysterica.

[*Form.* 75.][y] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum,
[Aquae] Rutae,
[Aquae] Bryoniae Compositae, ana uncias tres,
Castorei in nodulo ligati et in vitro suspensi semidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in omni languore; instillando[z] primae dosi, modo paroxysmus urgeat, Spiritus Cornu Cervi guttas viginti.

[104.] Post pilulas purgantes modo supra descripto sumptas utatur et sequentibus:—

[*Form.* 76.][y] ℞ Limaturae Chalybis grana octo,
cum sufficiente quantitate Extracti Absinthii[a];
Fiant pilulae duae; sumat summo mane, repetanturque hora quinta pomeridiana per dies triginta, superbibendo haustum Vini Absinthitis.

Vel[b] pro usu quotidiano:—

[*Form.* 77.] ℞ Limaturae Chalybis,
Extracti Absinthii, ana uncias quatuor;
Massa asservetur pro usu: capiat iisdem temporibus grana sedecim vel viginti in pilulas tres redacta.

Vel si forma boli magis arrideat:—

[*Form.* 78.][c] ℞ Conservae Absinthii Romani,
Conservae Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam,
Angelicae conditae,
Nucis Moschatae conditae,
Theriacae Andromachi, ana semiunciam,
Zinziberis conditi drachmas duas,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum;
Fiat electuarium.

[*Form.* 79.][c] ℞ Electuarii praescripti sesquidrachmam,
Limaturae Chalybis probe tritae grana octo,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum;
Fiat bolus, sumendus mane et hora quinta pomeridiana, superbibendo haustum Vini Absinthitis.

[*Form.* 80.][d] ℞ Myrrhae electae,
Galbani, ana sesquidrachmam,
Castorei grana quindecim,

[y] Cf. formm. 133, 134.
[z] *instill.—viginti.*] om. ed. '82.
[a] *Extr. Abs.*] *succi Absinthii inspissati* ed. '82.
[b] *Vel—Vini Absinthitis*] om. ed. '82.
[c] Cf. formm. 135, 136.
[d] Cf. form. 141.

cum sufficiente quantitate Balsami Peruviani;
Fiant pilulae e singulis drachmis duodecim; sumat tres singulis noctibus, superbibendo Aquae Bryoniae Compositae cochlearia tria vel quatuor per totum decursum hujus processus.

De Affect. Hysterica.

Sin autem pilulae ultimo praescriptae ventrem moverint, (quod in corporibus quae facillime purgantur, prae gummi quae insunt, quandoque fit,) tum sequentes substituantur :—

[*Form.* 81.][e] ℞ Castorei drachmam unam,
Salis Succini Volatilis semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Extracti Rutae;
Fiant pilulae exiguae numero viginti quatuor; capiat tres singulis noctibus.

[105.][f] Hic autem observandum, quod chalybeata, in quacunque forma aut dosi exhibeantur, foeminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes induceant, idque non solum primis diebus, (quod fere omnibus solenne est,) sed etiam per totum tempus quo illis utuntur. In hoc casu non statim chalybis usus dictis temporibus interrumpendus, sed, quo melius eundem ferre poterint, laudanum aqua aliqua Hysterica mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Si chalybeata perturbent, laudanum singulis noctibus sumendum.

[106.] At ubi symptomata mitiora sunt, et res sine ferro introsumpto transigi posse videatur, (in minore scilicet morbo,) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum solvere ad dies tres quatuorve, ut supra diximus; dein pilulas Hystericas alterantes praememoratas mane et sero per decem dies capiendas imperare. Quae quidem methodus in affectu leviore raro a scopo aberrat: imo[g] pilulae istae solae, vel omissis phlebotomia et catharsi, saepe magnos effectus edunt.

Ubi symptomata mitiora sunt, pilulae Hystericae sufficiant.

[107.] Serio interim animadvertendum est, nonnullas foeminas idiosyncrasia quadam ab Hystericis illis medicamentis (quae plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt et solatium,) ita penitus abhorrere, ut non solum non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu laedantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista; *Φύσεως γὰρ ἀντιπραττούσης* (ut Divinus Senex,) *κενεὰ πάντα, Invita Minerva, nihil quicquam moliendum.* [Hippocr. *Lex*, t. i. p. 4.[h]]

Idiosyncrasiae sunt observandae.

[e] Cf. form. 142.
[f] Deest § 105 in ed. '82.
[g] *imo—edunt*] om. ed. '82.
[h] Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 54; v. 2. 16; *Epist. Respons. II.* § 32.

De Affect. Hysterica.

Quae quidem idiosyncrasia adeo insignis ac frequens est, quod, respectu ad eam non habito, aegrae in discrimen vitae conjici possint; idque non solum quoad Hysterica, sed quoad multa remedia alia: cujus impraesentiarum instantiam unicam adferam. Foeminae nonnullae, variolis laborantes, syrupi de meconio usum ferre non possunt, utpote a quo vertigines, vomituritiones, et id genus symptomata ad Affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen laudanum liquidum apprime conveniat. Quod et dum haec scriberem in adolescentula nobili observavi, cui variolis laboranti eum sexta ac septima nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata prius memorata singula exhibitione ei ingruebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cum in posterum laudano uteretur, a symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore ac pustulis indies augescentibus, et (quod non minus laeti ominis erat,) anxietas ista, cum inquietudine quadam tam mentis quam corporis, (quae quasi paroxysmus variolarum solet esse,) prorsus tolleretur, quoties paregoricum hoc propinabatur, aegra mox vires atque animum exinde recipiente. Hoc[i] obiter.

Instantia in laudano liquido syrupi de meconio vices gerente.

[108.] Atque ita Hysterici Affectus quoad plurimum sanantur, ut et pleraeque *mulierum* (quas appellant,) *obstructiones;* at prae caeteris chlorosis seu pallidi virginum colores, uti etiam mensium suppressiones qualescunque[j]. Attamen si sanguis usque adeo effoetus fuerit, tantaque proinde spirituum ἀταξία, ut chalybs praescripta methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundae aquae minerales aliquae ferri minera saturae, quales sunt nostrae Tunbrigienses, aut aliae nuper repertae. Harum[k] enim virtus chalybeata, tum ob insignem quantitatem qua hauriuntur, tum etiam ob earundem cum Natura convenientiam, intimius sanguini permiscetur, et potentius morbos expugnat, quam ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt ciniflones[l] imprudentiores.

Si chalybs malo vincendo par non sit, adeundae aquae minerales.

[109.][m] Hoc autem prae caeteris inter bibendum observandum; si aegritudo quaevis ad symptomata Affectionis Hystericae referenda accidat, hoc in casu per diem unum alterumve

Observanda inter bibendum.

[i] *Hoc—qualescunque*] om. ed. '82.
[j] Cf. *Process. Int.* c. 46, 47.
[k] *Harum—convenientiam*] *His enim ferrum inesse videtur in principiis solutis, unde illarum virtus chalybeata* ed. '82.
[l] *cinifl.*] Cf. Horat. *Sat.* i. 2. 98.
[m] Desunt §§ 109—111 in ed. '82.

aeger aquis absistat, donec symptoma illud, transitum aquarum alias impediturum, penitus abeat. Etenim tametsi hae aquae humoribus agitandis, ac proinde spiritibus confusioni inducendae, minus aptae natae sint, quam cathartica vel lenissima ex officinis deprompta, aliquantulum tamen idem praestant, quatenus scilicet diureticae sunt; ut taceam quod saepe etiam ventrem movent. Quod si ipsae aquae humores ac spiritus exagitando turbandoque aditum sibimet ipsis praecludant quo minus facile transeant, videant illi quam importune agunt qui medicamenta purgativa per harum usum imperant semel aut bis in septimana assumenda, vel (quod adhuc ineptius,) ipsis aquis immiscenda praecipiunt; unde fit tam in his quam in aliis aquis mineralibus, ut non solum non promptius, sed et plane tardius ac difficilius, eaedem operentur.

De Affect. Hysterica.

Ob purgativa iis mista difficilius operantur.

[110.] Hic mihi non reticendum, quod, tametsi his aquis ferrum inesse in principiis solutis nonnullis videatur, (quod idem plane est ac si ferrum liquidum supponamus,) nullus tamen dubito, quin eaedem nonnisi simplices aquae extant, virtute minerae per quam transeunt impraegnatae ac infectae. Quod cuipiam liquido constabit, si aquae communis congiis aliquot satis magnam vim clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet scilicet aquam hanc, cui pulvis gallarum, folia *tea*, vel similia, fuerint immista, eodem plane colore infici ac si aqua esset fontis mineralis. Neque sane diversos effectus hae aquae sive artificiales sive inartificiales (utrum enim mavult quis, appellet,) epotae edent, modo tempore aestivo atque aëre salubri assumantur.

Infusio clavorum equinorum si modo debito assumantur, eundem cum aquis mineralibus effectum sortiuntur.

[111.] Sed utut hoc sit, si ob contumaciam ejus hic Affectus ferreis aquis minus cedat, adeundae sunt aquae calidae sulphureae, quales sunt nostrae Bathonienses; atque aeger, postquam tribus auroris continuis eas intus assumpserit, sequenti die balneum ingrediatur, et postero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menses integros. Etenim tam in his quam aliis, cujuscunque demum generis sint, hoc sedulo notandum, quod in earum usu eo usque aegro persistendum, donec non tantum levamen aliquale sentiat, sed, quo minus symptomata omnia brevi postliminio revertant, donec omnino convalescat.

In quo casu aquae Bathonienses adeundae.

[112.] Theriaca Andromachi, vel sola, si crebro diuque

De Affect. Hysterica.

usurpetur, magnum est in hoc morbo remedium; neque vero in hoc solo, sed in aliis quam plurimis a caloris et concoctionis sive digestionis defectu ortis, omnium forte potentissimum, quae hactenus nobis innotuere, utut a plerisque fastidiatur, quod et pervulgata sit, et a tot jam saeculis cognita.

Theriacae Andromachi vis.

Vinum Hispanicum, vel corroborantibus medicatum, vel simplex, quantum valet.

[113.] Vina Hispanica gentiana, angelica, absinthio, centaurio, corticum aurantiorum flavedine, aliisque corroborantibus, infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modo aegra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. Profecto vel vini Hispanici simplicis liberalior haustus, hora somni quot noctibus meo suasu propinatus, Hystericis nonnullis perquam salutaris fuit, cum ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsaeque adeo foeminae e cachecticis vividae simul ac vegetae fierent.

Corticis Peruviani ad spiritus invigorandos eximia est vis;

praecipue in foeminis quae spasmis urgentur.

[114.] Adhaec Peruvianus cortex eximias mirandasque vires in sanguine et spiritibus confortandis invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur, cujus scrupulum unum[1] mane et sero ad septimanas aliquot deglutitum, sanam firmamque corporis crasin (tam viris Hypochondriacis, quam Hystericis foeminis, diu multumque aegrotantibus, dejectaque jam quasi corporis oeconomia,) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere felicius succedit, quam in illo quo spasmis afficiuntur foeminae, nixus edentes fortissimos et plusquam muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen confitendum est, quod hoc medicamentum non ita certo crebroque huic malo succurrat, ac febribus intermittentibus. Quamvis vero (ut id obiter dicam,) in harum curatione egregia praestet (ne dicam *miracula*,) dictus cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum uxoribus liberisque usurpandum imperemus, quoties res postulet; sunt tamen quibus haud minus jam displicet, quod tam certo subitoque morbos expugnet, quam olim displicebat, quod non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum optimi quique viri, tum etiam praestantissima quaeque ac *δραστικώτατα* remedia, semper fere urgentur. Veruntamen ad hanc notam, seu Lydium lapidem, indolem nostram licet adductam experiri, atque exinde dignoscere hominesne boni simus, an vero probrosi; pro gradu scilicet, quo vel exultamus,

[1] *scrupulum unum*] *drachmam dimidiam* ed. '82.

vel dolemus ac ringimur, quoties publica res hominum communi aliquo beneficio, ac NUMINIS favore, augetur. DE AFFECT. HYSTERICA.

[115.] Si quae vero ex remediis supra recensitis minus conveniant, (quod temperamento bilioso ac tenui praeditis saepe accidit,) tunc diaeta lactea possit usurpari. Etenim mulieres aliquot (quod prima statim fronte mirabitur quis,) cum Affectibus Hystericis diu conflictatae, etiam iis qui omnes Medicorum conatus spreverant eluserantque, tandem lacte solo aliquandiu vescentes convaluere. Atque illae quidem maxime, quae ea specie laborabant quam ego *Colicam Hystericam* appello, quae non nisi a narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multum assueverant hae foeminae, dolore recrudescente ut primum emarcuerit anodyni virtus. Id vero in hac curandi methodo praecipue mirandum, quod, cum lac frigidum tantum crudumque alimentum praebeat, spiritus nihilominus ejus usu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc a ratione abhorrere illis videbitur, qui secum reputaverint, lac, cum simplex omnino nutrimentum suppeditet, Naturae minus in coquendo negotium facessere, secus ac solent cibi ac liquores magis compositi; quodque perfectissimam illam concoctionem aequalis sanguinis spirituumque crasis necessario sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quod non nuda spirituum debilitas per se considerata, sed eorundem debilitas ad sanguinis statum comparatorum, ἀταξίας quam patiuntur causa sit. Fieri enim potest, ut infanti spiritus satis firmi robustique sint pro sanguinis ratione, qui tamen debitam ad sanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam vero cum ex jugi lactis usu et diaeta, quantumvis illa sit cruda atque invalida, sanguis mollior et tenerior evadat, si spiritus ab eo nati sanguini pares tantum sint, satis bene se res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet a lacte alias juvari potuerint, ea incommoda superare posse, quae primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in statu conservandis sustentandisque minus sufficiat.

Diaeta lactea in temperamento bilioso tenui, et Colica Hysterica affectis: sed non omnibus ex aequo convenit.

[116.] At vero nihil ex omnibus quae mihi hactenus innotuere, adeo impense sanguinem spiritusque fovet firmatque, ac diu multumque singulis fere diebus equo vehi[m]. Cum enim

Nihil tamen adeo impense sanguinem

[m] Cf. *Observ. Med.* iv. 7. 10 sq.; *Tract. I.* §§ 38, 56.

De Affect. Hysterica.

et spiritus firmat fovetque, ac diu multumque equo vehi.

in hac gymnasticae specie impetus ferme omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vasa excretoria (quotquot faeculentiis, in sanguinis massa stabulantibus, educendis a Natura instituuntur,) sita sint; quae tanta functionum perversio aliave organorum naturalis impotentia vel fingi potest, cui tot succussationum millia eodem die ingeminata, idque sub dio, opem non attulerint? cujus calidum innatum usque adeo deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, et denuo effervescat? quae vero sive praeternaturalis substantia, sive succus depravatus, in aliquo harum partium sinu recondi potest, qui non hoc corporis exercitio vel in statum Naturae consentaneum perducatur, vel quaquaversum dissipetur elimineturque? Quid quod sanguis perpetuo hoc motu indesinenter exagitatus ac permistus quasi renovatur ac vigescit? Quae quidem methodus licet foeminis vitae desidi atque imbelli assuetis minus accommoda sit, utpote quae a motu, maxime in principio, possint laedi, viris tamen est aptissima, et sanitatem prae caeteris conciliat.

Historia notabili comprobatur.

[117.] Nostrorum quidem in Sacris Antistes, vir prudentia atque eruditione celeberrimus, postquam diu studiis intemperantius incubuerat, omnesque animi (qui permagnus ei est atque excelsus,) nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in Affectum Hypochondriacum incidit; quo diutius lacessente, omnia corporis fermenta erant vitiata, concoctionesque penitus subversae. Medicamentorum chalybeatorum taedium plus semel devoraverat; aquas minerales fere omnes, cum catharsi saepe repetita, fuerat expertus; uti etiam antiscorbutica omnium generum, pulveresque testaceos quam plurimos sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata, tantum non fractus, diarrhoea colliquativa (quae in tabe, aliisque morbis chronicis, ubi omnes omnino digestiones sunt prostratae, mortem anteire solet,) demum corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi pharmacis nullum amplius locum relinqui, cum tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque (ob causas supra memoratas,) ut statim se equo vehendum curandumque traderet; modico primum itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi judicio valuisset rerum interiora altius penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus

potuisset adduci. Rogabam autem ut quotidie in eo persisteret donec ex animi sententia convalesceret; majora indies spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet, quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati viatores, qui iter longiusculum negotii alicujus gratia susceperunt; nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aëris temperiem, respectu habito, sed (ad instar itinerantis,) omnia, prout fors dederit, exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imo ad tricesimum usque, lapidem quotidie vectaretur: cumque se longe melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu pene mirabili animatus, in eodem cursu ad menses aliquammultos perseverabat; quo temporis spatio plura milliarium millia (quod ipse mihi narrabat,) emensus est, donec tandem non convaluerit modo, sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

De Affect. Hysterica.

[118.] Neque magis Hypochondriacis prodest hoc exercitii genus, quam tabidis phthisicisque[n], quorum nonnulli mihi sanguine juncti, multum terrarum equo vectore peragrantes ex meo consilio sanitati sunt restituti; cum certo sciam me vel medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quaecunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuisse, quam si multis verbis hortatus fueram ut recte valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebra tussi et macie stipatis, id remedium obtinuit, sed et in tabe tantum non deplorata, ubi nocturnis sudoribus jam etiam accesserat diarrhoea ista superius dicta, quae phthisi confectis mortis praenuntia solet esse, atque adeo ut plurimum ultima rerum linea[o]. Verbo dicam[p]: quantumcunque exitialis phthisis et sit et audiat, (utpote qua intereunt duo fere trientes eorum quos morbi chronici jugulant,) hoc tamen sancte assero, quod neque mercurius in lue venerea, neque cortex Peruvianus in intermittentibus, efficaciores extent, quam in phthisi curanda exercitium jam laudatum; modo aeger curet ut linteamina lecti probe fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quod vitae ἀκμήν praetergressis multo diutius in hoc exercitio persistendum, quam

Nec in Hypochondriacis magis quam in tabidis phthisicisque pene deploratis locum habet hoc exercitii genus.

Inter chronicos phthisis duos fere trientes jugulat.

Nec mercurius in lue venerea, nec cortex in intermittentibus efficaciores extent, quam in hac curanda (obser-

[n] Cf. *Process. Int.* c. 58, 60.

[o] "Mors ultima linea rerum est." (Horat. *Epist.* i. 16. 79.)

[p] *Verbo—revertar*] om. ed. '82.

vatis observandis,) exercitium laudatum.

infra istam aetatem positis. Atque hoc multiplici experientia, quae vix me fefellit unquam, didici: et licet equo vehi phthisicis praecipue conferat, tamen et itinera curru facta mirandos sane effectus quandoque ediderunt.

In paroxysmo Hysterico ad foetida confugiendum, quae spiritus ab excursibus in ordines compellunt.

[119.] Sed ut ad propositum revertar: haec est generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causae originariae, quae est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra paroxysmum tantum locum habet. Quoties vero paroxysmus invaserit, adjuncto quolibet ex praedictis symptomate, si tale aut tantum sit malum ut inducias ferre nolit, donec, sanguine et spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad remedia hysterica ista confugiendum est quae odore viroso ac gravi spiritus (ut [§ 94.] dixi,) exorbitantes ac desertores in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exterius applicentur; cujusmodi sunt asa-foetida, galbanum, castoreum, spiritus salis armoniaci, et quicquid est denique quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

Quaecunque foetent, huic intentioni inserviunt.

[120.] Hic enim quod res est dicam. Quaecunque foetent, ea omnia intentioni huic apprime inserviunt, sive Natura, sive etiam Ars, ea putido odore donavit. Atque (ni fallor,) spiritus cornu cervi, sanguinis humani, urinae, ossium, ac similium, inde praecipuas suas vires acquirunt, quod, dum vi ignis praeparentur, empyreuma contrahant tetrum ac male olens, quasi essentiae eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis a corio, pennis, et id genus animalium partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulae animalium substantiae, ut inter exurendum fumum emittant olidum et olfactui ingratum, qui si importuno igne affatim eliciatur, ac organis excipiatur, condensatus is in liquores istos abit ac convertitur, qui *spirituum volatilium* nomine insigniuntur, quique facultates eas facile reportant quae subjectis suis haud primitus inerant, utpote qui ignis solummodo creaturae existunt; et singuli eorum eandem plane virtutem cum caeteris nanciscuntur, ex quacunque demum substantia (modo animalis ea sit,) producantur extrahanturve.

Si vehemens dolor, vomitio enormior, aut diarrhoea incesserit,

[121.] Proximo loco animadvertendum est, quod, si paroxysmum comitetur dolor aliquis intolerabilis in quacunque demum parte, aut vomitio enormior, aut etiam diarrhoea,

tunc, praeter Hysterica jam laudata, laudanum in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

De Affect. Hysterica.

solo laudano cohibentur.

At vero in iis doloribus sedandis qui vomitiones excitant, cavendum est sedulo, ne illi sive laudano sive alio paregorico mitigentur, non praemissis debitis evacuationibus, nisi patientiam fere humanam omnem vicerint: Primum, quia tanta nonnunquam sanguinis et humorum copia est aggesta, (maxime in foeminis sanguineo et masculis propriore habitu praeditis,) quanta narcotici vel efficacissimi, ejusque saepius repetiti, operationem valeat sufflaminare; (unde in talibus sanguis e brachii venis necessario est extrahendus, et catharticum eis propinandum est, antequam ad laudani usum accedamus; his enim rite peractis, quod prius vel in maxima dosi exhibitum nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget;) deinde, quia multiplici experientia edocti sumus quod quoties aegra paulatim laudano assueverit, non praemissa evacuatione debita, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, paregoricum rursus ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus aucta, ita ut nullo modo jam a laudano abstinere queat, licet omnes ab illo digestiones vitientur, et functiones naturales debilitentur: quamvis non sentiam laudani usum sive cerebro, sive nervis, sive facultatibus animalibus, immediate nocere. [122.] Judico itaque ego, (quod expertus loquor,) evacuantia anodynis debere praemitti: verbi gratia, viraginibus et foeminis in quibus sanguis praedominatur, vena secanda est et alvus subducenda, praesertim si non jam a longo tempore paroxysmo fuerint correptae; si vero foeminae debiliores, et quae temperamenti a prioribus illis plane diversi sunt, hujuscemodi paroxysmo et dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos congio uno (plus minus,) lactis cerevisiati hausto et mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin imperare sive theriacae Andromachi, sive electuarii Orvietani, et cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi et gustui non ingrati cum paucis laudani liquidi guttulis superbibenda.

In quibus evacuationes praemittendae, et quamobrem.

[123.] Quod si aegra jampridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, et metus sit, ne, si emeticis ulterius

In quo casu a lau-

De Affect. Hysterica.

sollicitetur, in furorem agantur spiritus, et aegrae vires nimium dejiciantur; hoc in casu laudanum sine mora propinari debet, eo dosis modo numeroque quae symptomatis magnitudinem ac durationem non tantum exaequare possit, sed et vincere.

dano incipiendum.

[124.] Duo autem hic prae caeteris diligenter sunt notanda: Primo, quod, cum semel post evacuationes justas et necessarias laudano uti coeperimus, ea dosi atque illa toties repetita sumendum est istud pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut quid prior praestiterit ante noscamus quam alteram repetamus; (sed de hoc fusius alibi [*Epist. Respons. I.* § 8, 9.] egimus;) deinceps, dum laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cum vel mitissimum illud enema e lacte saccharato possit destruere quicquid reparaverat paregoricum, et tam dolorem quam vomitionem postliminio revocare.

Vomitiones enormes dosin maximam, et saepissime repetitam, indicant.

[125.] Utut vero dolores (quod jam innuimus,) supra memorati importuni sint in anodyno efflagitando, tamen vomitiones enormes et dosin ejusdem longe maximam et saepissime repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudenda,) remedium paregoricum prius eliminetur per oesophagum, quam opis aliquid afferre queat, nisi post singulas vomitiones narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potissimum solida; aut si in liquida detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantum, et prae materiae inopia ab illo sursum evehi nequeat; verbi gratia, guttae aliquot in cochleari uno aquae cinnamomi fortioris, aut similis. Monenda interim est aegra, ut statim ab assumpto laudano conquiescat, ac caput praesertim quantum fieri potest immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus prae caeteris omnibus vomitionem provocet, unde medicamenti modo deglutiti jactura fit. Quinimo, etiam cessante et quasi perdomita vomituritione, expedit anodyno ad paucu-los dies mane et sero exhibito, ceu injecto fraeno, recidivam praecavere: quod itidem post dolorem Hystericum narcotico sedatum, aut diarrhoeam, omnino observari debet.

Paregoricum vel in forma solida exhibeatur, vel vehiculo parco.

Capitis motus vomitionem provocat.

Recidiva ut praecavenda.

A dolore et vomitione Medi-

[126.] Atque ita demum methodo jam tradita et dolori et vomitioni symptomaticis mederi in promptu est; a quibus,

cum aliorum persaepe morborum speciem prae se ferant, Medicis facilius imponitur, quam ab aliis quibuslibet symptomatis, quotquot manum medicam deposcunt: de quo pauca subjungam. Verbi gratia, in ista Hystericae Affectionis specie jam [§ 67.] descripta, quae paroxysmum nephriticum imitatur, quis non videt quanta sit paritas morbi utriusque et similitudo, tum quod pars eadem utrobique doleat, tum quod in utroque affectu vomituriant aegrae; cum tamen a causis ita ab invicem variantibus pendeant, et tam impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc laedat, in illo juvet, et e contra[q]? Si enim sive calculus, sive arenulae renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium consensu vomitionem, nihil aeque conducet ac praelarga et frequens causae antecedentis per phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur laxenturque meatus per quos calculus excludendus est, enematis emollientibus saepenumero repetitis, aliisque ejus generis remediis internis; quibus medicamenta diuretica et lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata a calculo nullatenus oriantur, sed a spiritibus animalibus nimia copia renes impetentibus, (quo in casu paregorica tantum indicantur, nec vel enema e mitioribus post primas evacuationes sine periculo injicitur,) in quanto vitae discrimine versetur infelix ista de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. [127.] Idem potest affirmari de Affectu illo Hysterico, qui colicam biliosam, vel iliacam passionem simulat[r]. Hic ubi pro concesso habeatur, affectum istum (licet indolis omnino sit diversae, imo contrariae,) colicam biliosam esse, et ab humore acri in viscera per arteriarum mesentericarum oscula excreto nasci, (in quem errorem dolor intolerabilis, et viridis color qui in materia cernitur tam per os quam per sedem expulsa, Medicum incautiorem et cogitationibus minus assuetum haud aegre perducant,) quae methodus tam commoda, quam ut in contemperanda, remediorum refrigerantium atque incrassantium ope, humorum acrimonia operam locemus? atque, quo humores e visceribus exterminentur, praeter enemata quotidiana, ut cathartica frequenter propinemus; inter caetera vero etiam mercurium dulcem diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiae morbificae eradicationem? Quam male autem cum aegris agatur, quantumque eis periculum immi-

De Affect. Hysterica.

cis frequentius imponitur quam aliis quibuslibet symptomatis.

In illa specie quae paroxysmum nephriticum imitatur judicanda, quam graviter errari solet: ut et illa quae calculum renum,

colicam biliosam, vel iliacam passionem simulat.

[q] Cf. *Observ. Med.* iv. 7. 18.

[r] Cf. *Process. Int.* c. 28.

De Affect. Hysterica.

neat, dum huic methodo insistamus, si affectus, qui colica biliosa censetur, re ipsa Hystericus tantum fuerit, aut Hypochondriacus, nemini nou liquet; cum clamet experientia, quod, post primas evacuationes universales, (quae humorum putrescentium, quos peperit ἀταξία jam saepe dicta, quique anodynis obstaculo esse possint, saburrae amoliendae dicantur,) nihil jam restat, nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportune chalybeata impercmus, vel si quod aliud est remedium quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitus extirpet. Meum non est plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas foeminis contigisse ipse novi, ubi colica haec Hysterica a bile ortum ducere existimaretur. Veruntamen affirmo evacuationes saepe repetitas, quae quidem in colica biliosa omnino indicantur, dolorem vomitumque non solum non compescere, sed irritare magis, spirituum scilicet perturbationem, quae vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolongatum, metathesi derepente in cerebrum facta, desinit in spasmos, a quibus aegra brevi e medio tollitur; idque vel maxime, ubi, post alias evacuationes diutius repetitas, suadente colore viridi eorum quae per os e ventriculo excernuntur, emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam: si quid ego observando didici, imprimis cavendum est, ne symptomata foeminis Hystericis familiaria ab aliis quos saepe aemulantur morbis, diagnosi errante putentur oriri.

Quas repetitis suis evacuationibus Medici non solum non compescunt, sed irritant.

Praesertim emetico propinato.

De Diagnosi ergo sedulo cavendum.

[128.] Hic non est reticendum, quod, praeter errores jam recensitos a quibus foeminae Affectibus Hystericis obnoxiae de vita periclitautur, permultae insuper errore non minus funesto dictis Affectibus multantur ea tempestate, qua hic morbus, licet sua natura non sit lethalis, tamen vi malorum *ἐπιγινομένων* ac subsequentium haud paucas e medio tollat. Exempli gratia: foemina teneriori atque infirmo corporis habitu infantem parit, cui omnia foeliciter et secundum naturam cedunt; obstetrix (sive rudis et imperita, sive jactabunda, et quam praeclare suo illa munere fuucta sit palam ostentans,) suadet ut puerpera paucis a partu diebus surgat, et se a lecto aliquandiu abstineat; haec morem gerens, statim a primo corporis motu Affectione Hysterica corripitur, et, pro ratione qua morbus inaugescit, lochia primum imminuun-

Plurimae puerperae pereunt quod debito citius e lecto exurgunt, unde lochiorum suppressio,

tur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem praematuram longa symptomatum series excipit, quae, nisi permagna tam diligentia quam in medendo peritia intercedat, aegram brevi perimunt. Nonnunquam enim phrenesi laborant ex hac occasione, quae indies efferatior reddita spasmos primum, dein mortem, affert: si vero mortem evadant, mitius aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitae terminum. Nonnunquam post lochiorum suppressionem in febrem incidunt, quae vel in earum quae tum grassantur epidemicarum castra transit, vel ab ea sola pendet origine. Adde quod iidem Affectus Hysterici, quibus lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis saeviunt, tanquam ex se denuo nati.

De Affect. Hysterica. — phrenesis, spasmi, febres, &c.

[129.] Diu est a quo mihi subiit in mentem, quod, ex iis quae moriuntur puerperis, vix decima quaeque (ut modeste computemus,) vel ex eo perit quod vires partui necessariae eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiorem comitantibus; at eo maxime nomine, quod debito citius lecto exurgat, excitatis a motu illo paroxysmis Hystericis, a quibus cum sistantur lochia, mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis quae me audiunt ubique author sum, ut ad diem saltem decimum usque in lecto se contineant, si modo natura paulo debiliores sint; praecipue si *vaporibus*, qui vulgo dicuntur, jampridem fuerint tentatae. Praeterquam enim quod ista qua in lecto fruuntur quies a malis jam toties commemoratis eas immunes praestet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum a pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus, exhaustos fractosque; quinimo et Naturae suppetias fert, atque omnes quas gestationis tempore mulier congesserat cruditates digerit et amolitur.

Vix decima perit mulier vel ex dolore, vel quod vires partui ferendo non sint.

Ad diem saltem decimum jacere debent.

[130.][s] Verum, si ab admisso hoc errore quodvis e dictis symptomatis supervenerit, indicationes curativae eo dirigendae sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi sedentur, et ut lochia rursus fluant; quandoquidem eorundem suppressio horum symptomatum causa sit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinacius insistendum, sed, exhibitis aliquandiu remediis quae in hoc casu cum successu usurpari solent, si votis ea non respondeant, ab[t] iis temperandum est; cum neque fortiora hic locum ha-

Indicationes curativae duae.

Si remedia usurpari solita votis non respondeant, ab iis temperandum.

[s] Cf. *Process. Int.* c. 32. [t] *ab*] *religiose ab* ed. '82.

De Affect. Hysterica.

beant, neque in mitiorum usu perseverare debeamus, propter attritas et fere prostratas puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia: ubi primum lochia jam supprimi constat, e re fuerit foeminam e vestigio lecto addicere, mox emplastrum hystericum umbilico admovere, atque quam primum electuarium sequens[u] propinandum imperare: ut[x],—

Emplastr. hystericum umbilico admoveatur, et electuarium cum julapio hic laudato exhibeatur.

[*Form.* 82.][y] ℞ Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Rutae, ana unciam unam,
Trochiscorum e Myrrha drachmas duas,
Castorei,
Croci Anglicani,
Salis Volatilis,
Salis Ammoniaci,
Assae Foetidae, ana drachmam dimidiam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Quinque Radicibus;
Fiat electuarium: capiat ad magnitudinem nucis moschatae majoris tertia quaque hora, superbibendo sequentis julapii cochlearia quatuor vel quinque:—

[*Form.* 83.][y] ℞ Aquae Rutae,
[Aquae] Bryoniae Compositae, ana uncias tres,
Sacchari Candi quantitatem sufficientem;
Misce; fiat julapium.

Si haec malum non devincunt, laudanum una saltem vice tentandum;

Atque haec, si statim a primo suppressionis indicio exhibeantur, hoc malum plerunque devincent: sin autem, dictis remediis eousque continuatis donec toto quantitas assumpta fuerit, lochia adhuc supprimantur, hoc in casu laudanum, una saltem vice, tentandum. Hic laudanum, quantumlibet suapte indole astringat, cum tamen spirituum perturbationem, a qua solennis lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compescat, quandoque plurimum juvare, et, emmenagogis nihil proficientibus, lochiorum fluxum postliminio revocare, possit[z]. Commodissime vero narcotica una cum hystericis et emmenagogis propinantur; verbi gratia, laudani liquidi guttae quatuordecim in aqua bryoniae composita, vel laudani in forma solida granum unum semis cum scrupulo dimidio assae foetidae in pilulas duas redactum. [131.] Sedulo interim animadvertendum est, quod, si telo hoc semel misso scopum non attingamus, nec sequantur lochia, opium nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet; etenim si

quod aliquando lochiorum fluxum revocat. Narcotica cum hystericis et emmenagogis propinentur. Si non sequantur lochia, rejiciantur narcotica,

u *elect. seq.*] *paregoricum* ed. '82.
x *ut—tentandum*] om. ed. '82.
y Cf. formm. 209, 210, 230.
z *possit*] *Atque hoc solum, si statim a primo suppressionis indicio exhibeatur, malo par forte erit*, add. ed. '82.

reiteretur hic paregoricum, lochia ita potenter sistet, ut ea nulla deinceps arte provocari queant. Verum[a] enimvero si et hoc minus succedat, (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus quid istud praestiterit,) ad medicamenta iterum[b] ἐμμηναγωγά hystericis permixta redeundum est, et dein ad enematis ex lacte saccharato injectionem. Verum quod de opio supra, hic de enematis dicendum est: nisi enim primo injectum lochia educat, nihil prorsus a pluribus est sperandum; cum unum humores leniter sollicitando, ut fluant lochia efficere possit, plura vero eadem alio divertant. [132.] His itaque peractis, (quae tamen leviter tangenda sunt,) tutissimum est, et prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν praestolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, et, si aegra vicesimum diem superaverit, jam fere in vado est. Etenim cum a morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori foemina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quae aptissima videbitur isti malo averruncando quod a lochiorum suppressione accreverat; quando remedia obstinatius ingesta, primis ne hilum promoventibus, tum ipsum morbum, tum etiam spirituum perturbationem a qua morbus oritur, augere possint: quod[c] sedulo advertendum velim.

DE AFFECT. HYSTERICA.

et hystericis ac emmenagogis enema addatur.

Enema non repetendum,

sed temporis συμμαχία praestolanda.

Post diem 20mum res fere in vado est.

Si remedia nihil proficientia obstinacius ingerantur, et morbum et spirituum perturbationem augent.

[133.] Nuper matrona, tam natalibus quam moribus honestis ac probis, me sibi Medicum volebat: huic ex modo dicta occasione statim a partu paroxysmis Hystericis affectae, lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis supra memoratis eadem proritare, at frustra; Affectione Hysterica vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cum ita demum eam salvam fore praeviderem si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facile principi ac coryphaeo, committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque decimum quartum optime illi cessit; quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quam pridie fuerat, deprehendi. Post hunc, mulierculae adstantes (quas hactenus a noxa illi sub officii specie inferenda aegre arcueram,) maritum impellebant, ut sine mora sanguinem e pede uxoris extrahi curaret; quo facto, paroxysmi Hysterici adeo

Historia.

[a] *Verum—spatio*] *Haec si minus succedant,* (*interjecto horarum aliquo spatio,*) ed. '82.

[b] *iterum . . . redeundum*] *deveniendum* ed. '82.

[c] *quod—velim.*] om. ed. '82.

De Affect. Hysterica.

invalescebant, ut intra paucas horas spasmi accederent, et non ita diu postea, aerumnarum requies, Mors.

In quo casu boni Medici est rem totam aliquandiu Naturae committere.

[134.] Et (si fas mihi sit libere quae sentio effari,) jamdiu in ea haeresi fui, ut arbitrarer, me, non tantum in dictis puerperarum morbis, sed etiam in acutis omnibus, ubi curationem ab hac illave, qua uti placet, methodo certo insecuturam polliceri nequeam, et viri et Medici boni probique pulchre defungi munere, quoties nihil omnino tento[d], modo, aegrum invisens, illum non se pejus habere hoc die quam heri habuit comperiam, nec cras habiturum quam hodie conjectura assequi possum: cum, si in aegro curando ea methodo incedam de cujus efficacia nondum mihi certo constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quam ab ipso morbo, is periclitabitur. Neque ita facile geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus; quamvis enim impraesentiarum nullum vel incipientis convalescentiae signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum morbi acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo semper laboret; ac proinde dies quilibet res aegri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam praebet, ex qua opportunius ac certius morbum feriat confodiatque quam in praecedentibus liceret. Quod quidem uti de acutorum plerisque vere affirmatur, ita praecipue de puerperarum morbis, quibus error vel leviusculus fatalis esse possit, et in quibus ita parum valeamus naturalem illam evacuationem regere, a cujus suppressione mala de quibus diximus proveniunt.

Saepe fluxus mensium immodicus, sive in puerperio, sive extra idem, Affectus Hysterici causa sit: prima species post partum laboriosiorem primis solum diebus ingruit, et brevi se proripere solet: victus sit incrassans.

[135.][e] Cum vero Affectus Hysterici non semper primariae causae, (spirituum nempe debilitati nativae,) sed adventitiae aliquando, originem suam debeant, hujusmodi itaque causam (antequam finiam,) hic recensere libet, quae frequentissime *vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est fluxus mensium immodicus, sive in puerperio, sive extra idem invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus post partum laboriosiorem maxime infestat, et longa symptomatum Hystericorum caterva stipatur: et sicuti in primis hisce diebus solum ingruit ac urget, ita etiam brevi se proripere solet; etenim si victus paulo incrassans instituatur, facile abigitur; cui et sequens potus addi poterit:—

[d] Cf. *Observ. Med.* v. 6. 8.

[e] §§ 135—139 om. ed. '82. Cf. *Process. Int.* c. 31.

De Affect. Hysterica.

Medicamentorum formulae.

[*Form.* 84.][f] ℞[g] Aquae Plantaginis,
Vini Rubri, ana libram unam;
Coque simul ad tertias, et deinde edulcoretur sufficiente quantitate sacchari albissimi; cujus, cum frigescat, capiat libram dimidiam bis vel ter in die.

Interim julapium aliquod Hystericum, at satis mite, subinde propinetur, et nodulus sequens naribus admoveatur:—

[*Form.* 85.][f] ℞ Galbani,
Assae Foetidae, ana drachmas duas,
Castorei sesquidrachmam,
Salis Succini Volatilis drachmam dimidiam;
Misce; fiat nodulus.

Vel,—

[*Form.* 86.][f] ℞ Spiritus Salis Armoniaci drachmas duas; quem saepius olfaciat.

[136.] Quod vero ad hujusmodi extra puerperium fluxum attinet, licet idem omni tempore foeminis accidere solet, eas tamen paulo ante tempus illud quo sponte sua omnino menses cessaturi, saepissime invadit; circa aetatis scilicet annum quadragesimum quintum si modo temporius fluere ineeperant, circa autem quinquagesimum si serius in vita prius prorumpebant. His (uti dictum,) paulo ante totalem eorundem discessum (instar candelae jam fere absumptae deflagrataeque, quae subito flammam edit insigniorem, mox penitus disparituram,) cum magno impetu affatim excidunt, et, ob copiam sanguinis ingentem qui continuo excernitur, in paroxysmos Hystericos fere continuos miseras dejiciunt. Hic, licet Hysterica tam interna quam externa obiter usurpanda, (fortiora devitando, ne fluxum ulterius ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohibendis vertitur, quae hunc in modum quam primum sistenda.

Species altera, licet omni tempore accidit, circa aetatis ann. 45^{tum} vel 50^{mum}, quo menses cessaturi sunt, praecipue invadit.

Hysterica fortiora evitentur.

[137.][h] Mittatur sanguis e brachio ad uncias octo: sequenti mane exhibeatur potio purgativa communis[i], quae repetenda est tertia quaque die per duas alias vices; et singulis noctibus per totum morbi decursum sumat paregoricum ex syrupi de meconio uncia una.

Methodus medendi,

[*Form.* 87.][j] ℞ Conservae Rosarum Siccarum uncias duas,

[f] Cf. formm. 206, 207, 208.
[g] ℞] *Assumatur* Syd.
[h] Cf. *Process. Int.* c. 27.
[i] Cf. formm. 8, 24, 59, 97, 101, 103, 118, 212.
[j] Cf. form. 198.

De Affect. Hysterica.

cum medicamentorum formulis.

Trochiscorum de Terra Lemnia sesquidrachmam,
Corticis Granatorum,
Corallii Rubri praeparati, ana scrupulos duos,
Lapidis Haematitis,
Sanguinis Draconis,
Boli Armenae, ana scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Syrupi e Coralliis Simplicis;
Fiat electuarium, de quo sumat ad magnitudinem nucis moschatae majoris mane et quinta pomeridiana, superbibendo sequentis julapii cochlearia sex:—

[*Form.* 88.][k] ℞ Aquae Germinum Quercus,
[Aquae] Plantaginis, ana uncias tres,
Aquae Cinnamomi Hordeatae,
Syrupi de Rosis Siccis, ana unciam unam,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad gratam aciditatem;
[Misce.]

[*Form.* 89.][l] ℞ Foliorum Plantaginis,
[Foliorum] Urticae, ana quantitatem sufficientem;
Contundantur simul mortario marmoreo, et succus exprimatur, qui postea clarificetur: capiat cochlearia sex frigide ter vel quater in die.

Post primam purgationem applicetur emplastrum sequens regioni lumborum:—

[*Form.* 90.][l] ℞ Emplastri Diapalmae,
[Emplastri] ad Herniam, ana partes aequales;
Massa extendatur super alutam, et fiat emplastrum.

[138.] Diaeta refrigerans incrassansque imperanda, nisi quod e re erit semel vel bis in die vini Clareti haustulum aegrae indulgere, quod, etsi minus conveniat in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocillandas concedi possit. Atque haec quidem methodus, ut foeminis hoc modo affectis apprime proficua sit, ita eadem iis quibus abortus periculum imminet, non minus confert: atqui cathartica et succi hic omittantur[m].

Uteri procidentiae curatio.

[139.][n] Est et alia, etsi minus frequens, Affectuum Hystericorum causa; nempe post partum laboriosiorem uteri procidentia, magnam hujusmodi malorum Iliada secum trahens, quae tamen cito ac facile hoc modo sanatur:—

[*Form.* 91.][o] ℞ Corticis Quercus uncias duas,

[k] Cf. formm. 116, 199.
[l] Cf. formm. 200, 201.
[m] Cf. *Process. Int.* c. 30.
[n] Cf. *Process. Int.* c. 19.
[o] Cf. form. 190.

Coque aquae fontanae libris quatuor ad libras duas, sub finem addendo

De Affect. Hysterica.

Corticis Granatorum contusi unciam unam,
Rosarum Rubrarum,
Florum Granatorum, ana manipulos duos,
deinde adde Vini Rubri libram dimidiam;

Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectae admoveatur mane horis duabus antequam e lecto assurgat, et nocte post decubitum, donec symptomata penitus evanuerint.

Sed de his plus satis.

Conclusio.

[140.] Habes tandem, Humanissime Vir, eorum summam quae a me in hujusce morbi sive historia, sive curatione, hactenus fuerint observata. Restat, ut, si quid forte peccaverim, ista minus quam oportuit accurate describens, veniam a Te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias Tibi referrem, (quod alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, Tuo calculo probare haud dedigneris,) aequi bonique consulas. Quae quidem gratulatio mihi ita raro obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi ingenuique isti quos ea mentis praestantia Natura effinxit ut grati esse norint, perpauci sunt;—

———"vix totidem, quot
"Thebarum portae, vel divitis ostia Nili." [Juven. *Sat.* xiii. 26.]

Quo non obstante pergo adhuc, imo et pergam, in ediscenda promovendaque quoad potero methodo curandorum morborum, atque iis qui me minus in praxi valent (si qui sunt ejusmodi,) instruendis. Famae meae interim arbitrium penes alios sit: aequa enim lance et scrupulose expendens, hominesne juvare praestet, aut ab iisdem celebrari, prius illud praeponderare comperio, et maximi sane momenti esse ad animi tranquillitatem; famam vero populique halitum pluma leviorem aut bulla, atque umbra insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partae majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint: meminerint tamen mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem quotidie quaestum facere, et majorem auri argentique vim posteris legare; neque tamen in hoc brutis animalibus superiores evadere, qui sibi suisque pro sua indole prospiciunt; et,

De Affect. Hysterica.

si recta ex animi arbitrio et virtute nata excipiamus, (quorum non est capax brutorum natura,) hos plane exaequant belluae, imo et alios omnes qui non eum sibi vitae scopum proponunt, ut prosint quam plurimis. Commendatum me habeas, rogo, viro sagaci et eruditissimo, D[no] Doctori Kendrick, Tibi mihique amicissimo; utpote cui debeam quod Tuum in me ita propensum animum resciverim, eamque qua me complecteris amicitiam eo internuncio didicerim. Conabor, quantum in me est, mutuas officiorum vices reddere, et par pari referre, utpote qui sim jure meritoque,

Vir Dignissime,

Tibi devinctissimus,

Tuique semper studiosissimus,

THO. SYDENHAM.

Londini,
Jan. 20. 1681-2.

FINIS.

TRACTATUS
DE
Podagra
ET
HYDROPE.

PER

THO. SYDENHAM, M.D.

Non fingendum, aut excogitandum, ſed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

Editio Secunda.

LONDINI,

Typis *R.N.* impenſis *Walteri Kettilby*, ad Inſigne Capitis Epiſcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

DOCTISSIMO VIRO

THOMAE SHORT, M.D.

COLL. MED. LOND. SOC.

EN Tibi, Humanissime Vir, Tractatulum de Podagra et Hydrope, loco spissioris voluminis quod animo destinaveram; Historiam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maxime circa quos mea Praxis potissimum versata est. Cum vero omnem cogitandi vim atque omnes nervos his rebus plus satis intendendo, atrociorem podagrae paroxysmum mihi accersiverim quam quo alias (ut puto,) fueram mulctandus; res ipsa monebat ut has lucubrationes vel invitus ponerem, et mihi tandem ipse consulerem, hos tantum morbos duos quadantenus expedivisse contentus. Quoties enim ad haec studia me recipiebam, toties et podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demum id est, accipere digneris, quod Tibi duabus potissimum de causis dicandum censeo: Primum, quod earum quas jam olim in publicum dedi observationum, a quibusdam despectarum, utilitatem aliquam, non tantum me coram atque in os, sed etiam coram aliis, agnoscere atque asserere nullus dubitaveris; Deinde, quod ex aliqua consuetudine quam mutuam habuimus, consilia in commune pro aegrorum commodis conferentes, ego Tuum genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprime factum; quodque, tametsi doctrina omnis generis inclarescas, Te tamen Natura ad eas potius subtilitates determinaverit quae e praxi nascuntur, quam ad inanes speculationes;—quae duo haud minori intervallo a se invicem distant, quam sapientum res seriae ac maximi momenti a puerulorum ludo ac crepundiis disterminantur, et fortasse (nisi me fallit observatio mea,) perraro in eodem subjecto conveniunt. Quae Tua sagacitas, juncta opportunitati quam Tibi suppeditavit ingens medicandorum copia ad experimenta stabilienda, Te ad Artis nostrae fastigium evexit; et morum comitas versus omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facile tuebitur. Si quae heic disserui, neque Tibi, cui ista inscribo, nec paucis illis, at spectatae probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multum alios morabor, qui nulla alia de causa mihi infensissimi sunt, nisi quod aliter tam de ipsis morbis quam de eorum curationibus sentiam, atque illi sentiant. Quod ut ita non fieret, penes me nullo modo fuit; quando sic

EPIST. DEDICAT.

a Natura factus atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi, impendere soleam; neque tam quaeram, an alii eadem mecum asserant, quam utrum quae ego trado cum veritate consentiant; utpote qui rumores et vulgi plausum haud magni faciam. Et sane quid tanti est, si, officio civis boni strenue perfunctus, et publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamen exinde gloriam reportem? cum (si rem recte perpendam,) consulere existimationi meae, qui jam senex sim, brevi perinde erit ac si non-enti consuluissem; quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo elementa alphabetica in istum ordinem redacta ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur, qui non magis aliquam mei ideam animo possint effingere, quam ego jam queam concipere qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes et mortuos prioris seculi ignorabunt, et aliis tum dialectis tum moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantia ac vicissitudine? At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovenda et morborum et eorundem curationum scientia aliquantulum promeritus fuerim, haud diu ista laude fruar: atque e diverso, si cui minus placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum; cum non patiatur ratio sanitatis meae, ut mundo ulteriores rem medicam tractando molestias facessam. Et profecto vel in hoc Tractatulo quem jam edo, cum manus tremula calamum regere nequiret, operam mihi commodatam ab amicissimo viro Dno Johanne Drake, Baccalaureo in Medicina ex Aede Christi apud Cantabrigienses, gratus agnoscere debeo; quem quidem virum et nativus morum candor et vitae integritas amicum perquam exoptabilem, animi vero dotes tam a Natura subministratae quam studio excultae, humano generi utilem admodum reddent et beneficum, ubi eam artem exercere placuerit, quam ita probe callet. De caetero rogandus es, Vir Spectatissime, ut huic meo in Te officio, si permolestior fuerim, veniam concedas:—quod tamen non aliunde nasci existimes velim, quam ex illo honore et obsequio, quibus Te merito atque ex animo prosequitur

Tibi addictissimus,
Tuique observantissimus,
THO. SYDENHAM.

Londini,
Maii 21, 1683.

THOMAE SYDENHAM

TRACTATUS DE PODAGRA[a].

PROCUL dubio aestimabunt homines vel morbi de quo agimus naturam δυσνόητον ac fere incomprehensibilem esse, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor[b] vexavit, ingenii tardissimi ac prorsus hebetis, cum meae tam de ipso morbo quam de ejus curatione observationes ita parum votis respondeant. Utut tamen se res habeat, ego bona saltem fide tradam quae hactenus rescivi omnia; difficultates salebrasque sive rationem morbi ipsius, sive curationis methodum, spectantes, Tempori, duci veritatis, evincendas complanandasque relinquens.

[2.] Podagra eos plerunque senes invadit, qui, postquam meliores vitae dies mollius ac delicatius transegerint, epulis lautioribus, vino, aliisque liquoribus spirituosis, liberalius indulgentes, tandem ob pigritiam, aetatis ingravescentis semper comitem, ea corporis exercitia penitus omisere quibus juvenes assueverant. Ad haec, isti qui huic morbo sunt obnoxii, crania habent grandiuscula; habitu corporis ut plurimum sunt pleniori, humido, et laxo; et constitutionem habent omnes luxuriantem virosamque, ditissima atque optima vitae stamina. Quos praecipue invadit Podagra[c].

[3.] Non quod Podagra eos solum adoriatur, qui crasso et corpulento habitu donantur, cum aliquando etiam (etsi rarius,) graciles ac macilentos invadat; neque quod hic morbus in omnibus senium praestoletur: quandoque enim etiam aetate florentes corripit, quoties scilicet infoelicia morbi semina a parentibus quasi ex traduce acceperint; vel, si hoc non fuerit, immodicae Veneri praematurius indulserint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus prius etiam vehemen-

[a] Cf. *Process. Int.* c. 61.
[b] Cf. inf. § 71; *Epist. Respons. I.* § 1.
[c] Deest *Elench. Rer.* in ed. '83.

tioribus utebantur; edaciores insuper fuerint et liquores spirituosos immoderatius hauserint, postea derepente ad liquores tenues et refrigerantes se contulerint.

Diversus ejus mos pro ratione subjecti, et tempore invadendi.

[4.] Si quem non nisi jam senio confectum primum adoriatur, nunquam postea vel tam statas habet periodos, vel tam immaniter saevit, quam si juniorem occupaverit; tum quod vita ut plurimum elabitur antequam morbus naturalibus symptomatis stipatus ad ἀκμήν pervenerit, tum etiam quia calore nativo et vigore corporis imminutis, nec ita jugiter nec vehementer in articulos displodi potest. At si quem maturius lacessat, quamvis nec sedem adhuc figat, nec cum ita male tractet, sed incerta periodo pro data ansa ingruat, leviter ad paucos dies torquens, et nulla methodo invadens recedensque; sensim tamen castra metatur, legem sibi ponens, typumque praeformans, tam quoad anni tempus quo arma quotannis movebit, quam quoad paroxysmi durationem: ad haec, ferocius quam primo insultu debacchatur.

[5.] De hoc morbo dum ita regulam typumque servat, libet primo disserere; postea de ejusdem phaenomenis anomalis atque incertioribus, quoties scilicet vel praepostero inidoneorum medicamentorum usu de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem et languorem ad propria et genuina symptomata nequit assurgere. Quoties itaque regularis est Podagra, hoc fere modo aegrum aggreditur.

Quo tempore et modo Podagra regularis aegrum aggreditur.

Januario exeunte, aut incipiente Februario, derepente et nulla fere praesensione antecedente ingruit, nisi quod ventriculi cruditate atque ἀπεψίᾳ ad septimanas aliquot aeger laboraverit, corporis insuper intumescentia quasi ventosa et gravitate, quae indies augetur donec tandem detonet paroxysmus; quem paucis diebus praeit torpor et quasi flatuum descensus per femorum carnes, cum affectione σπασμοειδεῖ, tum etiam pridie paroxysmi appetitus voracior, non tamen naturalis.

Quo ordine, et quibus stipata phaenomenis, partes lacessit.

Paroxysmus graphice depingitur.

Sanus lecto somnoque committitur; hora vero secunda post mediam noctem excitatur a dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero calcaneum, suram, aut talum. Hic dolor eum refert qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquae tantum non frigidae partis affectae membranis affusae. Mox sequitur rigor cum horrore et febricitatione aliquali. Dolor autem hic primo remissior gradatim intenditur, (et pari passu rigor

De Podagra.

atque horror recedunt,) idque in singulas horas, donec tandem sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem ossiculorum tarsi et metatarsi, quorum ligamenta obsidet, perbelle accommodans; nunc tensionem violentam vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram et coarctationem, exprimens: ad haec, ita vivum exquisitumque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum super-incumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concussionem, ferre valeat. Atque hinc fit, ut nox non tantum in cruciatu transigatur, sed etiam cum irrequieta partis affectae hac illac rotatione, et mutatione situs quasi perpetua. Neque minor est totius corporis jactatio incessans, quae semper paroxysmum, maxime vero accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio et dolor. Hinc etiam mille conamina, situs tum ipsius corporis tum membri affecti mutatione assidua, doloris sedationem incassum exambiunt: quae tamen non contingit ante horam secundam tertiamve matutinam, (decurso scilicet nycthemeri spatio a primo appulsu paroxysmi,) quo tempore aeger post materiae peccantis modicam digestionem et difflationem aliqualem subito a dolore respirat; licet hanc ille liberationem isti membri affecti positurae qua postremo usus erat, immerito acceptam referat. Jam leni madore perfusus somno concedit, a quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cum solum antehac (quod in omnibus Podagricorum paroxysmis solenne est,) insignior intumescentia venarum membro vexato intertextarum se in conspectum dederat. Sequente die, forte etiam ad biduum triduumve, si materia Podagrae generandae apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius die jam advesperascente, levatur autem sub galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur quo is qui prior doluit; vel, si prior iste jam dolere desierit, debilitas quae eum infirmaverat, mox evanescit, tam viribus quam integra sanitate isti pedi statim restitutis, perinde ac nunquam laboraverat, si modo dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hic excitat tragoedias quas prius in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus, cum materia peccans adeo exuberat ut ei capiendae

Nunc hic, nunc illic tragoedias excitat.

De Podagra.

pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementia fatigat; sed ut plurimum pedes successive (uti diximus,) aggreditur.

Dolor semper noctu recrudescit, mane vero remittitur.

Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur paroxysmi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum etiam quoad durationem; hoc tamen ubique servant, quod dolor noctu recrudescat, mane vero remittatur.

Ex serie paroxysmulorum constat paroxysmus.

Atque ex serie horum *paroxysmulorum* (sit verbo venia,) constat Paroxysmus qui dicitur Podagrae, diuturnior breviorve pro aegri aetate: neque enim censendum est, quoties quis cum hoc morbo ad menses duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum paroxysmum fuisse, sed seriem potius et catenam paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore et mitior fuit et contractior, donec tandem, materia peccante prorsus ab-

In diversis diverso tempore solvitur.

sumpta, aeger pristinam obtinuerit sanitatem; quod in vegetioribus, et iis quos Podagra rarius invisit, diebus saepe quatuordecim fit; in senioribus, atque iis quos saepius afflixit, duobus mensibus; iis vero qui vel annis vel diuturniore morbi mora fractiores jam sunt, non prius valedicit quam aestas jam adultior eam fugaverit.

Quomodo se habet aeger quoad urinam,

Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, quae post separationem sedimentum rubrum et quasi arenulis refertum deponit; nec aeger ut plurimum nisi tertiam potulentorum quae assumpsit partem

alvum, et appetitum.

per vesicam reddit; alvus item ad dictos primos fere dies constipata est. Appetitus prostratio, rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas et mo-

Pruritus in discessu, et pedum desquamatio.

lesta sensatio, integrum paroxysmum comitantur. Recedentem paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maxime inter digitos, unde decidunt furfures, et pedes ipsi quasi ab epoto veneno desquamantur.

Pro majori vel minori unius paroxysmi saevitia, vel serius vel citius revertit proximus.

Morbo jam discusso, aegri tum εὐεξία, tum appetitus, redeunt pro rata doloris quo saeviebat paroxysmus nuper elapsus, et in eadem proportione servata vel acceleratur vel differtur sequens paroxysmus: nam si hic ultimus aegrum pessime multaverit, sequens paroxysmus non nisi anno ad idem punctum revertente denuo accedet.

In Podagra inveterata, vel indebita medicatione turbata, phaenomena sunt diversa.

[6.] Atque hoc se habet modo Podagra regularis phaenomenis genuinis propriisque se ostendens. Cum vero vel ab indebita medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, neque par est Natura eidem methodo consueta elimi-

nando, phaenomena multum sunt diversa a jam descriptis. Nam cum hactenus dolor pedibus tantum fuerit infestus, (qui peccantis materiae sedes sunt genuina, quae cum alias quaslibet partes occupat, certissimum est vel morbi methodum inversam esse, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua, aliasque regiones occupat, ea jam, sicut pedes olim solebat, discrucians. Quandoque enim unum pluresve digitos distorquens fasciculo radicum pastinacae similes eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa articulorum ligamenta tophaceas generans, quae articulorum cuticulam ipsamque cutem destruentes[d], nudos tophos cretam vel oculos cancrorum aemulantes, acicula eruendos, exhibent[d] conspectui. Nonnunquam materia morbum committens cubitis impacta tumorem subalbum excitat, fere ad ovi magnitudinem, qui[d] sensim inflammatur cum rubore. Est ubi femur occupans sensum exhibet quasi ingentis ponderis appensi, sine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quasi clavo transacto lectulo affixum ne latum pilum a loco in quo est se queat dimovere. Et quando, vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel urgente necessario aliquo vitae officio, aeger aliorum opera est movendus, omni cautela opus est ne forte vel minima motus contrarietas dolorem accersat, qui eo tantum nomine potest tolerari quod confestim evanescat. Quae quidem corporis latio, ita caute et delicate peragenda, haud exigua pars est aerumnarum quibus Podagra oneratur; dolor enim vehementior non per omnem paroxysmum extenditur, si modo pars affecta omnino quiescat.

De Podagra.

Pedes peccantis materiae sedes genuina sunt.

Jam varias corporis partes occupat.

In digitis &c. tophos generat,

in cubitis tumorem album excitat.

Femur, genuque, &c. ut impetit.

[7.] Cum Podagra antehac non nisi exeunte hyeme soleret invadere, post duos tresve menses pro more recessura, jam per annum integrum vexat aegrum, demptis duobus vel tribus mensibus calidioribus atque aestivis. Et (quod insuper est observandum,) quemadmodum paroxysmus major sive generalis jam protractior quam olim fuerat inveniatur, ita etiam paroxysmi isti particulares ex quibus generalior componitur, singuli diutius saeviunt; cum enim antehac particulares isti non ultra unum alterumve diem excruciarent, jam ubicunque sedem figant, maxime si pedes vel genua oc-

Per annum fere integrum durat paroxysmus.

Paroxysmi particulares diutius saeviunt,

[d] *—entes* . . .*—bent* . . . *qui*] Sic edd. recent., male Syd. *—ens* . . .*—bet* . . . *quae*.

De Podagra.

nec ante diem 14tum castra movent.

cupaverint, non ante diem decimum quartum castra movent: primo ad haec aut secundo post appulsum die, aeger, praeter dolorem, aliqualem etiam aegritudinem patitur, atque simul omnimodam appetitus prostrationem.

In intervallis artus sunt contracti.

Quanto magis aeger ambulando pedes firmare contendit, tanto periculosius morbi fomes visceribus imminet.

[8.] Postremo, cum, antequam malum usque adeo incruduerat, aeger non solum longioribus frueretur paroxysmorum intervallis, sed etiam durante ista intermissione recte valeret tam artubus quam reliquo corpore, facultatibus singulis naturalibus officio suo debite fungentibus; jam artus habet fere undiquaque contractos atque impeditos, ita ut, quamlibet stare possit, forte etiam aliquantisper procedere, gressu tamen ita claudicante ac permolesto prorepit, ut etiam cum ambulet quiescere videatur; et, si ultra vires ambulare perstiterit quo pedibus rectius valeat, quanto magis ipsos ambulando confirmat et dolori excipiendo minus obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfecte dissipatus, visceribus periculosius imminet, cum in pedes ita libere nequeat effundi, qui hoc morbi tempore vix unquam doloris sunt expertes, sed sensatione aliqua plus minusve molesta perpetuo tentantur. [9.] Quinetiam multis aliis symptomatis infestatur aeger, ut venarum haemorrhoïdalium dolore, ructu nidoroso cibi jam manducati et in ventriculo putrescentis gustum referente, quoties vel aliquid e dyspeptis assumpserit, vel eam tantum cibi quantitatem quae sano competit. Appetitus languet, uti et totum corpus, prae inopia spirituum. Denique ideo tantum vivit ut calamitosus sit et miser, non ut vitae dulcedine vel minimum fruatur. Urina, quam prius coloratiorem, maxime in paroxysmis, et in pauca quantitate solebat reddere, jam illam tam colore imitatur quam copia quae in diabete excernitur. Dorsum aliaeque partes moleste pruriunt, maxime sub horam somni.

Venarum haemorrhoïdum dolore, ructu nidoroso, appetitus prostratione infestatur. Urina illam imitatur quae in diabete excernitur. Dorsum aliaeque partes moleste pruriunt.

Dolores in metatarso lancinantes, et spasmi in tendinibus musculorum tibiae, ut aegrum invadunt.

[10.] Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior est, incommodi accidit, quod ab oscitatione, imprimis vero matutina, ligamenta ossium metatarsi vehementer convelluntur, cum sensu quasi coarctationis vel compressionis fortissimae a manu valida. Quandoque etiam nulla oscitatione praecedente, aeger jam se somno committens ictum quasi clavae metatarsum confringentis derepente persentiscit, unde cum ejulatu expergiscitur. Tendines musculorum quae tibias suffulciunt subinde spasmo corripiuntur ita acri et violento,

ut dolor quem excitat, si vel tantisper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vinceretque.

DE PODAGRA.

[11.] Post multos dirosque cruciatus et carnificinam diuturniorem, ceu pignus missionis quam mors jam in propinquo stans mox est datura, paroxysmi subsequentes aegrum quoad dolorem clementius tractant, (Natura, partim ab onere materiae peccantis oppressa, partim ob senium, eandem in corporis extremitates jugiter ac strenue relegare non amplius valente,) at, loco doloris consueti, aegritudo quaedam cum dolore ventris, lassitudo spontanea, quandoque etiam propensio ad diarrhoeam, superveniunt. Haec symptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quae pariter evanescunt quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc aegritudine quasi alternatim lacessente, paroxysmus longas moras nectit. Animadvertendum est enim, quod, ubi quis ad multos annos Podagra laboraverit, dolor singulis paroxysmis gradatim imminuitur, tandemque aegritudine potius conficitur quam dolore; quem enim in his patitur dolor, quamlibet sint productiores, vix ad decimam partem ejus assurgit doloris quem pati solebat cum viribus esset magis integris. Nihilominus haec ipsa morbi inclementia pensabatur ut plurimum longiore intercapedine quae paroxysmos intercedebat, tum sanitate qua interea satis commoda utebatur: namque hoc in morbo dolor amarissimum est Naturae pharmacum, qui quo vehementior est, eo citius praeterlabitur paroxysmus, atque insuper et longior erit intermissio et magis perfecta, et vice versa.

Doloribus recedentibus aegritudines, lassitudo spontanea, et in diarrhoeam propensio, succedunt.

In Podagra diuturniore aegritudine potius quam dolore conficitur paroxysmus. Quo vehementior est dolor, eo citius praeterlabitur paroxysmus et diutius abest, et vice versa.

[12.] Neque tamen dolor, claudicatio, atque impeditus partium affectarum motus, aegritudo, aliaque symptomata jam descripta, hujusce morbi tragoediam absolvunt: calculum insuper renum in quam plurimis parit hic affectus, tum ex eo quod aeger diu supinus recumbat, tum etiam quod feriantur organa secretoria a debitis sibi functionibus, sive etiam quod calculus ejusdem materiae morbificae in genere portio quaedam sit; quam ego litem non dijudico. Quaecunque vero sit hujus mali origo, nonnunquam aegri animum moestissima interpellit contemplatio, calculusne an Podagra immitior sit. Quandoque etiam calculus lotii per meatus urinarios in vesicam transitum impediens, aegrum de medio tollit, lentas Podagrae moras haud amplius expectantem.

Calculum renum in quamplurimis parit;

qui aliquando meatus urinarios obstruens aegrum e medio tollit.

[13.] Nec satis est aegrum ita miseris modis dilaniari, ut

De Podagra.

nec sui jam fuerit compos, alienae opis prorsus indigens; sed et hic accedit miseriarum cumulus, quod durante paroxysmo animus etiam (ceu contagio afflatus,) eo usque corpori compatitur, ut haud facile sit dictu utro horum aeger calamitosius doleat. Non enim rectius *Podagrae,* quam *iracundiae,* paroxysmus omnis dici potest, cum mens et ratio usque adeo ab infirmato corpore enerventur, ut vel levissimo affectuum motu impellantur et vacillent: unde non magis ipse sibi quam aliis gravis est. Quid quod et caeteris quoque passionibus est obnoxius, timori videlicet, sollicitudinique, atque aliis id genus? a quibus pariter torquetur, donec morbo evanescente, animus quoque, pristina tranquillitate recepta, una convalescet.

Animus corpori compatitur, unde aeger variis passionibus obnoxius est.

Morbi catastrophe.

[14.] Tandem aeger, (ut funestissimi hujus morbi catastrophen semel expediam,) visceribus a materiae peccantis incubatu complexuque ita laesis ut secretionis organa non amplius suo munere fungi queant, unde et sanguis quasi limo et faeculentiis refertus stagnat, et materia peccans non jam, ut olim solebat, in corporis extremitates disploditur atque rejicitur; tandem (inquam,) *ὁ τρὶς ἄθλιος* vitam afflictissimam et jam diu non vitalem cum morte, aerumnarum requie, feliciter commutat.

[15.] At vero (quod mihi aliisque, licet tam fortunae quam ingenii dotibus mediocriter instructis, hoc morbo laborantibus solatio esse possit,) ita vixerunt, atque ita tandem mortem obierunt, magni reges, dynastae, exercituum classiumque duces, philosophi, aliique his similes haud pauci. Verbo dicam, articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris,) divites plures interemit quam pauperes, plures sapientes quam fatuos; Natura quasi digito monstrante, quam parum iniqua sit omnium parens et arbitra, quam partibus non studeat, cum eos quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatius ditare soleat, profusiorem vero erga alios munificentiam aequa malorum parte admixta diluat et contemperet: adeo ut ubique gentium rata sit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel "ex omni parte beatum," [Horat. *Od.* ii. 16. 27.] vel per omnia miserum ac calamitosum, posse inveniri, singulos autem utramque experiri sortem. Quae boni atque mali contemperatio, fragilitati nostrae et mortalitati ita propria, nobis fortasse apprime conducit.

Plures divites et sapientes quam pauperes et fatuos interemit.

[16.] Podagra foeminas perraro infestat, easque non nisi jam vetulas, et viragines, seu corpore masculorum habitum aemulantes. Graciliores, quae vel in adolescentia vel constanti aetate symptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipsa vel affectibus hystericis, vel rheumatismo quo jam olim laborarunt et cujus fomes non satis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

De Podagra. — Si quas foeminas, (quod perraro est,) non nisi vetulas et viragines infestat.

Neque pueros, neque juvenibus minores Podagra vera atque genuina vexatos hactenus observavi: nonnulli tamen mihi noti sunt, qui, priusquam eam aetatem attigissent, leviculam aliquam quasi velitationem praesenserant, quorum nempe patres etiam tunc hoc morbo tenerentur cum iis generandis operam darent. Atque hic explicit morbi hujus historia.

Neque pueri, neque juvenibus minores, vera et genuina Podagra vexantur; leviculam tamen velitationem praesentiant, quibus ex traduce morbi seminium impressum est.

[17.] Omnes animi nervos variis hujusce morbi phaenomenis contemplandis acriter intendens, illum ἀπεψίᾳ, seu labefactatae tam in partibus quam succis corporis universis concoctioni, ortum debere existimo: in istis enim qui huic morbo sunt obnoxii, cum jam vel aetate fuerint confecti, vel effraenata morum licentia senectutem praematurius accersiverint, spiritus animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in juventutis calore vegetissimarum exercitio consumpti; verbi gratia, praepropero nimioque Veneris usu, insanis improbissimisque laboribus quibus ardenter atque indefesse voluptatibus inserviunt, et his similibus. Accessit etiam, sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis quibus olim assueverant intermissio vel cessatio repentina, (quorum usu tum sanguis invigoratior, tum partium tonus firmior et constantior solebat reddi,) unde jam corpus flaccescit, et concoctiones non amplius recte promoventur; e contra vero, succorum corporis recrementa, quae talium exercitiorum ope prius excernebantur, dehinc in vasis, ceu morbi seminium, reconduntur. Nonnunquam et studium seu meditatio de re quapiam seria ac diuturna malum auxit, quo scilicet spiritus defaecatiores et magis volatiles a concoctionum penso, quod debuerant absolvere, nimium avocantur.

Morbus ἀπεψίᾳ ortum debet.

Qui vino, Veneri, laboribus improbis, studiis intensis, caeterisque quae spiritus exhauriunt, coctiones destruunt, et partium tonum laxant, nimium indulsere, hunc morbum accersunt.

[18.] Adde, quod huic morbo obnoxii non solum ciborum in genere fere sunt appetentiores, sed et eorum maxime qui difficillime ventriculo cedunt; quos cum haud parcius devorent quam tum solerent cum exercitiis uterentur, non

De Podagra.

jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas et liberalior ciborum ingestio ita frequenter (licet id haud raro contigerit,) Podagrae viam stravit, ac vesana et immoderatior vini compotatio, unde fermenta coctionibus variis dicata penitus prosternuntur, praecipitantur ipsae coctiones, et spiritus naturales ab halituum adventitiorum copia subjugantur disperguntur que. Jam vero cum uno eodemque tempore et spirituum (qui coctionis instrumenta sunt,) vigor imminuatur, atque insuper ingens humorum colluvies sanguinem opprimat, omnino necesse est ut singulae coctiones haud rite peragantur, dum ita obruuntur singula viscera, unde spiritus jamdiu fatiscentes nunc etiam suffocantur: nam si a sola spirituum debilitate penderet hic morbus, infantes, foeminas, atque eos quos aegritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cum fere virosissimos quosque adoriatur, et robustissimis naturae principiis praeditos, quos tamen non aggreditur donec caloris et spirituum naturalium defectum sive declinationem, humorum quoque congestio excipiat, a quibus simul junctis concoctiones vitiatae pervertuntur.

[19.] Porro, ut causarum quas enumeravimus singulae indigestionem promoverant, ita earum pleraeque laxitati habitus et musculorum corporis procurandae nonnihil contulerant, unde porta crudis indigestisque humoribus intromittendis panditur, quoties isti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in sanguine diutius stabulantes tam mole quam prava diathesi macti fuerint, tandem calorem putrescentem acquirunt; et cum non amplius a Natura regi possint, prorumpunt in speciem, et in articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquisitissimos in ligamentis membranisque ossa contegentibus excitantes; quae vel a senio, vel luxu atque intemperantia labefactata laxataque, facile humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic vero humorum Podagram generantium prolapsus, qui paroxysmum constituit, serius ocyusve contingit, prout ansa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Curatio.

[20.] Jam vero curationem quod spectat, (ut primo quae sunt omittenda subinnuam,) licet, si humores respiciamus atque indigestionem unde isti trahunt originem, prima fronte videri possit indicationes curativas imprimis ad humores jam

factos evacuandos, dein ad coctiones roborandas, (unde aliorum humorum succrescentium aggestio possit praecaveri,) collimare debere, quandoquidem hae sunt indicationes magis generales quibus in plerisque aliis morbis humoralibus satisfaciendum est; in Podagra nihilominus Naturae quasi praerogativa est, materiam peccantem suo modo exterminare, et in articulos deponere, per insensilem transpirationem difflandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus causam Podagrae continentem ejicere valeamus, venae-sectio scilicet, catharsis, ac diaphoresis per sudorem: nulla vero ex his methodus scopum attinget unquam.

De Podagra.

In curatione, venae-sectio, catharsis, et sudores non indicantur.

[21.] Imprimis, venae-sectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus qui in procinctu stant et quasi descensum meditantes, tum in istis qui jamjam articulos obsiderunt, evacuandis; manifesto tamen pugnat cum indicatione illa quam causa antecedens, quae est indigestio a spirituum (quos sanguinis detractio magis imminuit opprimitque,) depravatione ac defectu orta, sibi vendicat. Non est itaque adhibenda phlebotomia, vel ad praecavendum paroxysmum qui timetur, vel ad istum qui jam adest mitigandum, in iis nempe qui aetate jam sunt provectiores: quamvis enim qui educitur sanguis pleuriticorum et rheumatismo laborantium sanguinem ut plurimum referat, attamen venae-sectio haud minus insigniter in hoc morbo officere aegro, quam in duobus praedictis prodesse, cernitur. Etenim si sanguis in intermissione, quantumlibet diu post paroxysmum, fuerit extractus, periculum est ne a sanguinis et humorum agitatione novus succrescat paroxysmus, qui et priore diuturnior futurus est et symptomatis enormioribus stipandus, sanguinis robore et vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem strenue ac constanter excutere debuerat, exinde retusis. Atque hoc incommodi toties etiam accersitur, quoties ineunte paroxysmo vena pertunditur. Si mox a paroxysmo feriatur vena, ingens periculum est ne Natura, dum sanguis adhuc languidior est et nondum pristinas vires a morbo succisas redintegraverit, ejusmodi vulnere importune inflicto usque adeo infirmetur et succumbat, ut hydropi aditus aperiatur. Veruntamen si aeger adhuc juvenis fuerit et ab immodica potatione excalefactus, sanguis initio paroxysmi potest detrahi; sin autem in paroxysmis subsequentibus

Venae-sectio ut pugnat cum indicatione quam causa antecedens sibi vendicat,

praecipue in iis qui aetate sunt provectiores.

Quo modo hydropi aditus aperitur.

Quando in juvenibus locum habet.

De Podagra.

phlebotomia jugiter utatur, Podagra quam citissime etiam in juvene inveterascet, et intra paucos annos latius imperium (seu potius *tyrannidem*,) propagabit, quam alias in multis extendere valuisset.

Ut ab emeticis et catharticis aeger de vita periclitatur.

[22.] Deinde, catharsin quod attinet, sive *ἄνω* sive *κάτω*, animadvertendum est, quod, cum Naturae lex sit inviolabilis atque ipsi hujusce morbi essentiae intertexta innexaque, morbi fomitem semper in articulos rejici debere; nihil prorsus aliud praestabunt remedia sive emetica, sive cathartica proprie dicta, nisi ut materia peccans, quam Natura in corporis extremitates protruserat, in sanguinis massam denuo revocetur: unde accidit, ut, quae in articulos eliminari debuerat, in aliquod e visceribus forte irruat, atque ita aeger, qui in nullo prius discrimine versabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale esse haud raro observatur, qui medicamentis purgantibus, vel ad Podagram praecavendam, vel (quod adhuc pejus est,) ad leniendum paroxysmum, assueverant: etenim cum Natura a methodo sibi familiari exturbata fuerit, qua, utpote securissima optimaque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intro versus intestina sollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certe perexiguum, ventriculi aegritudine, alvi torminibus, lipothymia, et longo anomalorum symptomatum agmine, miseri quasi enecantur.

Ab humoribus intro versus intestina sollicitatis quae mala ingruunt.

Catharsis nec in paroxysmo ad peccantem materiam minuendam, nec in fine ad reliquias amoliendas, nec ad venturi aditum praecavendum, omnino prodest.

[23.] Ego certe persuasissimus sum, a jugi et saepe iterata experientia edoctus, catharsin omnem tam per lenientia, quam per fortiora medicamenta, qualia pro more articulis expurgandis destinantur, plurimum nocere; sive in paroxysmo ad minuendam materiam peccantem, sive in fine ad dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione et recta valetudine ut venturo paroxysmo occurratur, purgatio in usum revocetur[e]. Etenim tam mei ipsius quam aliorum periculo compertissimum habeo, catharsin quovis horum temporum administratam, ita parum votis respondisse, ut malum, quod debuerat averruncare atque avertere, accerseret. Primum itaque, purgatio saeviente adhuc paroxysmo adhibita, Naturae, in materia morbifica separanda et in articulos deponenda occupatae, negotium facessens, magnam spirituum

[e] Cf. *Sched. Monit. III.* § 6.

De Podagra.

ἀταξίαν nonnunquam excitavit; unde non tantum paroxysmus magis invalescebat, sed et aeger in vitae discrimen haud obscure conjiciebatur. Deinde, cathartica in fine paroxysmi usurpata, cum morbi reliquias amoliri debuerint, id tantum egere ut recens paroxysmus de novo suppullularet, haud mitior priori isto; atque ita aeger, spe falsa laetatus, ea sibi fabricat mala, quae non fuerat perpessus nisi humores denuo in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum, Artis Medicae opem praepostere implorans ad exturbandas (ut mihi videbatur,) reliquias morbi. Postremo, quod purgationem attinet certis intervallis et integra sanitate repetendam, ut paroxysmo eatur obviam atque ei aditus praecludatur; etsi (quod est fatendum,) non ita praesens periculum est ne nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto, cum aeger nondum ἔξω βέλους omnino fuerit; tamen etiam hoc tempore paroxysmum parit, idque ob causas supra memoratas: quo malo si forte aegrum non statim multaverit, nullatenus tamen cum a morbo liberat, quantumlibet constanter et debitis intervallis cathartica haec illave assumpserit. Quinimo nonnullos novi huic morbo obnoxios, qui catharsi non solum vere et autumno, sed et singulis mensibus, imo et septimanis continuis, celebrata, sanitati litabant, neque tamen horum quisquam Podagram effugit; quae exhinc crudelius plerunque et immanioribus symptomatis eos impetebat, quam si ab omni medicatione sibi temperassent: licet enim jam dicta purgatio causae continentis partem aliquam possit educere, cum tamen concoctioni roborandae (a quo tantum abest, ut eam debilitet, recenti vulnere Naturam subruens ac dejiciens,) ne hilum conferat, uni tantummodo causae opponitur, et morbi curationi impares prorsus habet vires.

Unde spirituum σύστασις infirmatur et disjicitur.

[24.] Ad haec annotandum est, ab eodem illo spirituum defectu, quo coctiones in iis vitiantur qui Podagra solent laborare, eorundem spirituum animalium σύστασιν minus firmam vegetamque reddi, unde mox disjicitur et interturbatur a quavis causa quae vel animum vel corpus paulo violentius concutit exagitatque; ac proinde jam fugax ac dissipabilis est admodum, prout iis qui affectioni vel hypochondriacae vel hystericae obnoxii vivunt, persaepe accidit. A qua etiam spirituum ad ἀταξίαν propensione fit ut

De Podagra.

Podagra vel levissimam quamlibet evacuationem fere subsequatur; dissoluto enim corporis tono, quem spirituum firmitas, dum in vigore suo persistunt, rite compactum vegetumque servat, materia peccans quasi disruptis repagulis jam sui juris est, atque ab hac plaga corpori inflicta paroxysmus statim exoritur.

[25.] At vero haec ipsa methodus, utut perniciosa ac nocens, nihilominus empiricis quibusdam, qui catharticum quo utebantur medicamentum astute omnes celarunt, haud mediocrem existimationem conciliavit. Observandum est enim, quod, purgatione currente, aeger vel non omnino vel remisse admodum dolet, et, si catharsis ad plures dies produci queat, nullo superveniente paroxysmo recenti, aeger confestim ab eo, quo jam tenetur, convalescet: verum enimvero poenas imposterum pendet dirissimas ab ἀταξίᾳ in quam dicta humorum exagitatio Naturam praecipitem egit.

Quo pacto fiat ut aeger confestim convalescat, sed poenas imposterum ab ἀταξίᾳ pendet dirissimas.

[26.] Denique, materiae peccantis per sudores evacuatio, licet praedictis evacuationibus minus officiat, liquido tamen officere cernitur; quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viscera, sed e contra in corporis habitum propellat, attamen his saltem nominibus obest: Primo quidem, quod extra paroxysmum humores adhuc crudos, et nondum ita subactos ut rite separari debeant, quasi vi quadam protrudit in artus, atque eo pacto cunctantem paroxysmum ante diem, et vel invita Natura, sollicitat; Deinde, quod sudoris provocatio in ipso paroxysmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigatque, dolorem simul adducens haud tolerandum; et, si major sit materiae peccantis copia quam ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgasmus interea atque ingens tam sanguinis quam caeterorum humorum ebullitio sive exaestuatio; si vero corpus colluvie serosa Podagrae generandae apta admodum scateat, metuendum est ne apoplexia ingruat. [27.] Quamobrem in hoc affectu (perinde ac in caeteris omnibus in quibus sudores artis ope sollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non vero Naturae ductu profluunt,) periculosissimum est eosdem nimis violenter, atque ultra eum coctionis gradum ad quem humores evacuandi sua sponte pervenerint, elicere; et celeberrimus iste Hippocratis Aphorismus, [Πέπονα φαρμακεύειν καὶ κινέειν, μὴ ὠμά, i. e.] *Cocta*,

Quibus nominibus sudores officiunt.

non cruda, sunt medicanda[f], [*Aph.* i. 22. tom. iii. p. 711.] tam in sudoribus provocandis, quam in subducenda alvo, locum habet. Quod quidem liquido constat ex sudore illo quo paroxysmus febrium intermittentium claudi solet, qui, si modicus fuerit et materiae febrilis a praecedente paroxysmo concoctae quantitati apte respondens, aegrum insigniter juvat levatque; si vero ultra Naturae modum sudatio promoveatur, ex eo quod aeger lectulo jugiter affigatur, jam febris continua subnascitur, et recens focus succenditur, cum iste qui prius efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador, qui ut plurimum mane sua sponte oritur post minorum paroxysmorum (e quibus majorem paroxysmum constare [§ 5.] docui,) singulos, tam dolorem quam inquietudinem quibuscum aeger tota nocte conflictabatur, mitigat; e contra vero, siquando levis hicce mador, et suapte natura fugax, diutius et vehementius proritetur quam fert proportio materiae peccantis jam ab ultimo paroxysmo concoctae, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quam in aliis morbis quibuscunque quos mihi videre contigit, (dempta sola peste,) sudores prolicere non tam Medici, quam Naturae, provincia est; cum nullo modo assequi possimus, quanta materiae pars ejuscemodi separationi obeundae jamjam est parata, nec per consequens quem in provocando sudore modum tenere debeamus.

DE PODAGRA.

In omnibus morbis (dempta sola peste,) sudores prolicere non tam Medici est quam Naturae provincia.

[28.] Ex jam dictis cum satis liqueat non solum Podagrae curationem a medicamentis evacuantibus incassum peti, sed et eadem *Ποδαγρῶσι* noxam adferre, restat ut exquiramus ad quem alium scopum curativae indicationes sunt dirigendae. Ego quidem ex accurata *φαινομένων* praedictorum omnium pensitatione et diligenti examine colligo, duabus potissimum causis in hujusce morbi curatione obviam iri debere: Prima est causa antecedens, sive humorum indigestio, a coloris et spirituum naturalium defectu orta; altera est causa continens, sive eorundem humorum calor et exaestuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem, nacti sunt, a mora in corpore quam oportuerat diuturniore, quae mora ab inconcoctione supra memorata pendet. Hae causae ita *toto coelo* (quod aiunt,) a se invicem discrepant, ut quae huic prosunt remedia, alteri obsint; unde hic affectus ita curatu

Causae antecedenti, et continenti, obviam eundum est.

Hic affectus ob contra-indica-

[f] Cf. *Observ. Med.* iii. 3. 9; *Sched. Monit. I.* § 39.

De Podagra.

tiones curatu perdifficilis est.

perdifficilis est: etenim dum medicamentis calefacientibus indigestionem vincere satagimus, periculum est ne ex altera parte humorum calor intendatur; atque e diverso, dum sive diaeta, sive remediis refrigerantibus, calorem et acredinem humorum commitigare volumus, ἀπεψίαν accersimus, labefactato scilicet calore naturali. At vero hic causam continentem non eam tantum intelligo quae jam actu articulos obsidens paroxysmum format, sed eam insuper quae adhuc in sanguine delitescens separationi hactenus est inepta; perraro enim materia morbifica omnis a paroxysmo quantumlibet diuturno et crudeli ita plene egeritur, ut nullae prorsus in corpore reliquiae sint, eodem jam elapso. Ac proinde utriusque hujus causae, tam extra paroxysmum quam eo vigente, ratio habenda est. Quandoquidem vero materiae continentis eliminatio Naturae omnino opus est, sua ipsius methodo peragendum; cumque nihil interea temporis ad humores calidos acresque leniendos, absque damno digestionibus illato, possit tentari, nisi ut exulent ac evitentur victus medicamentaque calidiora a quibus inflammantur humores: maxima certe et praecipua curandi intentio in eo verti debet, ut coctioni, indigestionibus sublatis, consulatur; de qua jam agam, ita tamen ut in dissertationis serie ea etiam attingam remedia, prout ansa data fuerit, quae ad leniendum humorum calorem, et acredinem retundendam, facere possint.

Quo sensu "*causa continens*" intelligenda est.

Praecipua curandi intentio in eo verti debet, ut coctioni consulatur.

[29.] Quaecunque igitur Naturae opem ferunt in muneribus suis rite fungendis, sive ventriculum confortando ut alimenta recte coquat, sive sanguinem ad debitam chyli in illum invecti assimilationem, sive partes solidas corroborando quo melius succos earundem nutritioni atque augmento destinatos[g] in propriam substantiam convertant; quaecunque denique varia excretionis organa atque emunctoria corporis in eo statu conservant ut singularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; haec et hujusmodi omnia huic intentioni adimplendae conferunt ac proprie *digestiva* appellantur, sive pharmaca ea fuerint, sive ratio victus, sive exercitatio, sive alia ex istis quaelibet, quae sex res non-naturales indigitantur.

Quae proprie *digestiva* appellantur.

Medica-

[30.] Hujusmodi medicamenta sunt in genere quae mode-

[g] *destinatos*] Sic edd. recent., male —*natas* Syd.

rate excalefaciunt, et vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quae ventriculo sunt pergrata, sanguini medentur, et caeteras partes fovent confortantque; qualia sunt (verbi gratia,) radices angelicae, enulae, folia absinthii, centaurii minoris, chamaedryos, chamaepityos, etc. Addi possunt etiam *Antiscorbutica* vulgo dicta, ut radices raphani rusticani, folia cochleariae hortensis, nasturtii aquatici, etc. Cum autem herbae istae acres ac pungentes, ut ut stomacho arrideant atque eidem conferant in coctione juvanda, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos subdant et augeant calorem, parcius usurpandae veniunt, prae aliis istis quae miti calore atque amaritudine et ventriculum corroborant, et sanguinis massam vegetiorem reddunt ac magis vitalem.

DE PODAGRA. — menta quae hanc intentionem adimplent.

Cautio in iis sumendis.

[31.] Eorum species aliquot affabre permistae humoribus concoquendis rectius (ut mihi videtur,) quam simplex quodlibet ex eorum tribu desumptum [ministrant][h]. Quamlibet enim, quoties specifica medicamenti cujuslibet virtute opus est nobis, regula tenet, "quo simplicius, eo melius;" tamen, cum id habemus propositi ut huic illive indicationi satisfaciendo aegrum sanemus, singula ingredientia symbolum pro morbo curando quasi conferunt; atque in hoc casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentius medicamentum operabitur. E praedictis itaque, et reliqua ejusdem farinae materia medica, variae remediorum formulae ad hunc scopum tendentes concinnari possunt. Ego formam electuarii ad exemplum theriacae Andromachi caeteris praefero, ceu viribus praestantissimam, eo quod mutua simplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quasi aliquid tertium progignens, quod in ita conjunctis majorum est virium in pari quantitate quam in eorum quolibet. Verum tam delectum ejusmodi ingredientium, quam formulas quibus exhibenda sunt, prudenti Medico lubens relinquo; cum nunquam me officii esse duxerim *receptulas* (ut vocant,) conscribere, at potius veras indicationes notare ad quas curationes sunt dirigendae: quod cum minus observetur, ex hinc (ut alibi [*Observ. Med.* Praef. Ed. Tert. § 29; cf. v. 6. 8.] dixi,) empiricis ansa data est ut se Artis Medicae principes jactent.

Quo in casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentius medicamentum operatur.

Veruntamen tyronum gratia remedium quo ego uti soleo in medium proferam, quod ad hunc modum componitur:—

[h] [*ministrant*] Sic edd. recent., om. Syd.

De Podagra.

Forma electuarii quo Author uti solet:

[*Form.* 92.] ℞ Radicis Angelicae,
[Radicis] Calami Aromatici,
[Radicis] Imperatoriae,
[Radicis] Enulae Campanae,
Foliorum Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Chamaepityos,
[Foliorum] Scordii,
[Foliorum] Calaminthae vulgaris,
[Foliorum] Parthenii,
[Foliorum] Saxifragae Pratensis,
[Foliorum] Hyperici,
[Foliorum] Virgae Aureae,
[Foliorum] Serpylli,
[Foliorum] Menthae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Rutae,
[Foliorum] Cardui Benedicti,
[Foliorum] Pulegii,
[Foliorum] Abrotoni,
Florum Chamaemeli,
[Florum] Tanaceti,
[Florum] Liliorum Convallium,
[Florum] Croci Anglicani,
Seminum Thlaspios,
[Seminum] Cochleariae Hortensis,
[Seminum] Carui,
Baccarum Juniperi, singulorum quantitatem sufficientem.

Legantur singulae herbae, flores, et radices, quo tempore viribus pollent maximis: siccentur, ac in papyraceis sacculis asserventur dum in pulverem tenuissimum redigantur: singulorum unciae sex simul probe mistae excipiantur sufficiente quantitate mellis optimi despumati, et Vini Canarini, et in electuarium debitae consistentiae conficiantur secundum artem: sumat drachmas duas mane et sero.

vel, hujus defectu, sequenti utatur:—

[*Form.* 93.][j] ℞ Conservae Cochleariae Hortensis sesquiunciam,
[Conservae] Absinthii Romani,
[Conservae] Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam,
Angelicae Conditae,
Nucis Moschatae Conditae, ana semunciam,
Theriacae Andromachi drachmas tres,
Pulveris Ari Compositi drachmas duas,

[j] Cf. form. 266.

cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum; Fiat electuarium; capiat drachmas duas bis in die, superbibendo sequentis aquae cochlearia quinque vel sex:—

De Podagra.

[*Form.* 94.][k] ℞ Radicis Raphani Rusticani incisae uncias tres,
[Foliorum] Cochleariae Hortensis manipulos duodecim,
[Foliorum] Nasturtii Aquatici,
[Foliorum] Beccabungae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Menthae, ana manipulos quatuor,
Cortices Aurantiorum sex,
Nuces Moschatas contusas duas,
Cerevisiae Brunsvicensis libras duodecim;
Distillentur organis communibus, donec solummodo librae sex aquae eliciantur pro usu.

[32.] E medicamentis vulgo cognitis theriaca Andromachi concoctionibus roborandis prae caeteris confert: cum tamen plures in se species contineat quae plus satis calefaciant, atque insuper opio abundet, electuariam supradictum commodius parari potest e vegetabilibus praecipuis excalefacientibus et corroborantibus[l]. Curandum est interim ut ea simplicia eligantur quae ad aegri gustum magis faciant; cum enim diu admodum, scilicet ad omnem fere aetatem, in ejus usu perseverandum sit, omnino convenit ut palato minus sit ingratum. Inter simplicia cortex Peruvianus primas obtinet, cum sanguinem corroboret vegetumque reddat, si ejus grana aliquot mane et sero assumantur.

quo nomine theriacae Andromachi praeferendum est.

Inter simplicia cortex Peruv. primas obtinet in sanguine corroborando.

[33.] Et sane, uti in hoc affectu de quo jam agimus, ita et in aliis chronicis plerisque, haec et huic similia remedia, quae sanguinem corroborant vegetumque reddunt, (si modo eorundem calor, propter causas postea [§ 46.] adferendas, in spiritibus vinosis non consistat,) prae caeteris juvant; quandoquidem singuli hujus generis morbi ad unam eandemque causam universalem, humorum scilicet indigestionem, (si recte conjicio,) referri debeant.

Quantum hujusmodi medicamina in aliis chronicis plerisque juvant.

[34.] Nihil est autem ex quo hoc certius evinci poterit ac probari, quam si ob oculos ponamus differentiam quae inter morbos Acutos et Chronicos intercedit; quam ob causam aequus Lector boni consulet, si paulisper ab eo quod jam prae manibus est negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii

Differentia inter morbos Acutos et Chronicos.

[k] Cf. formm. 12, 267.

[l] *corrob.*] *cum sacchare in vino soluto, quod ventriculo gratius erit quam est mel* add. ed. '83.

De Podagra.

fere habentur qui cito vel perimunt, vel ad concoctionem perducuntur; ita *Chronici* appellantur isti, qui vel non omnino, vel tarde admodum et longa temporis mora, ad eandem coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipsa rei natura, quam verba quibus illa exprimitur, aperte loquuntur; at vero causa hujus differentiae quae inter haec duo morborum genera deprehenditur, altius latet, haud ita facile eruenda: cujus indagationi si aliquantisper immoremur, operae (ut puto,) vix nos poenitebit; cum harum rerum notitia clara ac distincta ad inveniendas veras indicationes horum morborum curationi accommodas magnum momentum adferre queat.

Ejus causa indagatur.

[35.] Sive *interiora terrae viscera*[1] (si ita loqui fas est,) varias subeant mutationes, unde a vaporum inde exhalantium interventu aër inquinetur, (quod mihi maxime probatur,) sive inficiatur atmosphaera omnis ab alteratione quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum coelestium quorumlibet conjunctio; res ita se habet, ut ad hoc illudve tempus aër particulis referciatur quae humani corporis oeconomiae adversentur, uti etiam alio tempore istiusmodi particulis impraegnatur quae cum corporibus speciei alicujus brutorum minus conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia et Naturae inimica *μιάσματα* in nudum sanguinem inspiratione attrahimus, et in illos morbos epidemicos incidimus quos illa parere apta nata sunt, Natura febrim accersit, solennem nempe sibi machinam ad sanguinem a materia aliqua hostili et contraria intus stabulante vindicandum: et tales morbi *Epidemici* vulgo audiunt, et ideo Acuti sunt et breves, quia motum habent ita celerem et violentum. At vero praeter hos morbos a causa externa excitatos, sunt et alii perinde Acuti, ab hac vel illa peculiari sanguinis inflammatione nati, qui[m] non a causa aliqua generaliori ab aëre pendente, sed a particulari particularium corporum anomalia vel intemperie, producuntur: quod quidem febrium genus ego *Intercurrens* et *Sporadicum* idcirco vocito, quod annis fere quibuslibet occurrant.

Qui morbi *Epidemici* audiunt,

qui *Intercurrentes* et *Sporadici*.

[36.] At vero morbi Chronici genium habent longe ab his diversum: quamvis enim aër minus salubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multum conferat, non

[1] Cf. *Observ. Med.* i. 2. 5; v. 4. 16; *Sched. Monit. I.* § 3.

[m] *qui*] Sic edd. recent., *quae* male Syd.

tamen aëri ita immediate originem debent suum, sed ut plurimum communi omnium horum parenti, humorum scilicet indigestioni. Ubi enim quis Naturae principia jam habuerit infirmata ac protrita, sive a senecta, sive a magnis et continuis circa sex res non-naturales erroribus, praecipue in cibo potuque; vel si organa secretoria eo usque fuerint debilitata ut jam functionibus suis ad defaecandum sanguinem et ejus superfluitates eliminandas destinatis prorsus fuerint imparia: his in casibus uberiori humorum proventu jam coagmentato quam cui digerendo hominis vires sufficiant, dicti humores mora diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandemque in speciem erumpunt, et varias morborum species edunt pro depravationum varietate. Et prout hi succi depravati variam habent indolem, ita varie in hanc illamve partem dilabuntur quae eisdem excipiendis aptissima est; atque ibi sensim longam illam symptomatum seriem explicant, quae partim a talium succorum natura, partim ab ἀταξίᾳ istis partibus illata, solent exoriri: quae duo simul juncta istam naturae ἀνωμαλίαν constituunt quae morbi alicujus nomine insignitur.

De Podagra. — Indigestio communis est Chronicorum parens.

[37.] Jam quod ejusmodi impotentia naturae ad coquendos humores plerorumque morborum Chronicorum causa sit praecipua, facile liquebit, si animadvertamus senes, quorum coctiones sunt laesae, et spiritus, earum instrumenta, absumpti a repetitis vitae longioris functionibus, hisce affectibus magis esse obnoxios quam sunt juniores, quorum vitae flamma magis accensa recrementa ista coacervata dissipat, et quorum organa secretoria jugi isto caloris naturalis subsidio instruuntur, ut functionibus in totius sanguinis massa depuranda peragendis neutiquam deficiant, nisi insuper premantur et quasi suffocentur a nimia humorum copia. Ad haec, talem humorum indigestionem plurium morborum Chronicorum causam esse ex eo constat, quod hyems ad istiusmodi morbos gignendos longe magis faciat quam aestas. Licet nonnulli ex his morbis non actu exerantur nisi sub brumae exitum; attamen iste humorum proventus a quo illi pendent, per omnem hyemis decursum succrescens, auctior factus est ab ejus tempestatis frigore et effoeto languore Naturam debilitante, quo minus valeat in administranda corporis oeconomia: [38.] unde fit ut qui in aestate satis bene habeant, raro

Ex eo probatur quod senes magis hisce affectibus obnoxii sunt quam juniores;

et ad eos gignendos magis facit hyems quam aestas.

De Podagra.

tamen hyeme eos morbos effugiant ad quos magis sunt proclives, podagram, (verbi gratia,) asthma, tusses, etc. Atque hinc etiam ratio deducenda est, quare peregrinatio in regiones magis australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incassum tentabatur. Eorum, quae de generali morborum Chronicorum causa jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti et quasi stupendo ac incredibili emolumento quod ii qui morbis Chronicis plerisque, praecipue vero phthisi, laborant, ab equitatione percipiunt; quod genus exercitii digestiones singulas invigorat firmatque, dum a continua corporis succussione calor naturalis re-accenditur, et organa secretioni destinata in munere depurandi sanguinis rite fungendo promoventur: unde necesse est ut sequatur digestionum deperditarum quasi renovatio quaedam, et e consequenti totius corporis crasis optima[n].

Equitationis emolumenta in morbis Chronicis plerisque, phthisi praecipue, stupenda sunt.

[39.] Quocirca e rationibus jam allegatis satis elucescit, quod non in Podagra tantum, sed et in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum symptoma manifestum contra-indicat, herbas ejusmodi excalefacientes magnum omnino commodum adferre, cum sanguini aestatis calorem vel media hyeme concilient; quamvis, si aestivo tempore earum usui assuescamus, melius praecavebunt mala ista quae adversa tempestas solet apportare: et profecto, si ad hyemis usque appulsum deferantur, quo tempore ingens humorum saburra accumulatur, periculum est ne sero nimis ad hoc asylum confugiamus, et (quod dici solet,) *μετὰ πόλεμον συμμαχία*[o]. [40.] Quamvis autem (ut supra [§ 23.] fusius disserui,) Podagra id sibi habeat peculiare, ut non tantum non juvetur, sed et laedatur, a catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque, et venae-sectio quoties opus fuerit repetita, et purgatio, ante sunt imperanda quam remediis corroborantibus et digestivis hic a me laudatis opera danda est: ubi vero se aeger his addixerit, in iis perseverandum est, nullis intercalatis evacuationibus; etenim hoc est firmiter retinendum, quod, quoties cujuscunque morbi curatio remediis corroborantibus innititur, evacuationes, qualescunque eae fuerint, officiunt prorsus. Denique non is sum qui asseram medicamenta digestiva

Herbae excalefacientes quae adferunt commoda.

Licet in Podagra laedant, in aliis tamen Chronicis plerisque venae-sectio et catharsis corroborantibus et digestivis praemittenda sunt: sed quum morbi cujuscunque curatio remediis corroborantibus innititur, evacuationes qualescunque officiunt prorsus.

[n] Cf. inf. § 56; *Observ. Med.* iv. 7. 10 sq.; *Dissert. Epist.* § 116; *Process. Int.* c. 58. § 9.

[o] "*Post bellum suppetiae*" dicebatur quoties serius adhiberetur remedium. Cf. Erasmi *Adag.* iii. 6. 17.

jam memorata caeteris quibuscunque praestare; at vero dico eum qui remedium ad hanc intentionem satisfaciendam potentissimum invenire potuerit, longe majora in sanandis morbis Chronicis praestare posse, quam ipse se posse existimaverit.

De Podagra.

[41.] Istud vero iis omnibus quae de Podagra sananda dicturus sum praemittendum est, et maximopere prae caeteris observandum, nempe quod digestiva remedia quaecunque (sive medicamentorum apparatu, sive diaeta, sive exercitatione, ea constant,) haud obiter instituenda sint, verum constanter atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda. Cum enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, causa ejus in habitum et novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit leviculam aliquam ac momentaneam alterationem sanguini atque humoribus a quolibet sive remedii sive victus genere superinductam, curationis scopum posse attingere; at vero corporis habitus omnis alio traducendus est, atque homo integer deinceps quasi nova incude refingendus. Neque enim hic ita se res habet atque in morbo acuto aliquo, ubi is qui modo athletice ac pancratice valebat, derepente febre correptus, ab optimo sanitatis statu in morbum periculosissimum, quasi rupto ponte, praeceps ruit. Podagrae dispar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos comessationibus compotationibusque intemperantius indulgendo, solita exercitia intermittendo, desidia atque pigritia intabescendo, vel etiam nimio studio atque irremissa animi intentione, aliisque vitae erroribus, id egit tandem quasi dedita opera ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur spiritus animales, (qui coctionis instrumenta sunt primaria,) unde humores praeternaturales coacervati erumpunt tandem cum jam ad summum gradum exaltati fuerint, ac stragem edunt; carnibus denique emollitis, et effoeminatis articulis, unde humores illabentes promptius excipiunt. Atque ita demum alia quasi natura sensim superinducitur, pristina et naturali corporis oeconomia eversa funditus et deleta: cum isti paroxysmi, qui hominum incautorum ac minus perspicacium oculos animosque soli fere perstringunt et occupant, nihil prorsus aliud sint quam series et ordo symptomatum ab illa methodo pendentium qua uti solet

Digestiva haud obiter, sed assidue et constanter, sunt usurpanda:

nam quum erroribus sive his, sive illis, tota corporis oeconomia sit quasi funditus eversa; eadem de novo extruenda atque redintegranda est.

De Podagra.

Natura in materia morbum committente foras pellenda. Quamobrem operam ludit quisquis hoc illove sive medicamento, sive etiam regimine, subinde in usum revocato, hunc morbum protelare satagit. Cum vero hic habitus tum in digestionum omnium labefactatione, tum et in amissione firmitudinis naturalis partium singularum, praecipue fundetur ac constet, utrique malo occurrendum est; et tam coctionum robur quam firmitudo partium pedetentim reduci debet ac restaurari, pro modulo scilicet pristinae ac consuetae corporis oeconomiae. Quantumlibet vero istud plene perfecteque fieri non posse videatur, non eo solum nomine quod habitus quicunque non nisi aegerrime in sibi contrarios transmutantur, sed etiam quod aetas senilis, quae huic morbo ut plurimum comes est et socia, vehementer refragatur; tamen, quantum vires annique sinent, tentanda est curatio, et prout aeger propius ad hanc metam accedet, vel recedet longius, Podagrae tyrannidem magis minusve effugiet.

In digestivorum usu, praecipue in paroxysmorum intervallis, perseverandum.

[42.] Atque porro animadvertendum est, quod remedia πεπτικά vel digestiva, sive partem medicam ea spectant, sive diaeteticam, in paroxysmorum praecipue intervallis, in usum revocanda sunt; idque quam longissime fieri potest a paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magna temporis mora et pertinaci remediorum usu, concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantaque firmitas quantam expetunt tum sanguis, tum viscera, senio adversante possunt acquiri.

[43.] Quantumlibet vero prosint haec aliaque ejusmodi remedia, attamen hisce solis haec corroborandi intentio satisfieri nequit; sed et earum etiam rerum habenda est ratio quae ad Artem proprie Medicam non spectant: et certissime voto frustrabitur is qui in hoc aliove morbo Chronico omnem curationem medicamentis solis absolvi posse autumat. Primum itaque ea in cibo potuque mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur quam ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes subministretur; neque e contra, nimia abstinentia partes ea proportione defraudentur qua earundem robur et vigor debuerat sustineri, unde etiam magis debilitentur: quorum utrumque ex aequo nocet, prout tam in meipso quam in aliis haud semel expertus sum. Ad haec, ciborum qualitatem quod spectat, licet εὔπεπτα per se consi-

In cibo potuque quae mediocritas servanda.

derata δυσπέπτοις praeferenda sint, attamen aegri palato est consulendum; quandoquidem observandum est[p], quod saepenumero id quod ventriculus vehementer appetit, licet difficilius coquatur, citius tamen a Natura vincitur quam quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nauseam erect: at vero quae δύσπεπτα habentur, iccirco parcius sunt comedenda. Unica etiam ciborum specie singulis pastibus vescendum arbitror, cum varia carnium genera simul ingesta plus ventriculo molestiae facessunt quam unicum quod omnia ista quantitate exaequet. De caeteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint nec aromatis, quae, licet coctionem non laedant, nocent tamen quatenus morbi fomitem exagitant.

De Podagra. Cur aegri palato consulendum.

Unica ciborum specie singulis pastibus vescatur.

Acria, sale condita, et aromata evitentur.

[44.] Tempora quod attinet, prandere tantum expedit; cum enim lectus humoribus digerendis proprie dicetur, id temporis in cibis concoquendis non est insumendum. Non coenent itaque qui Podagrae sunt obnoxii, haustum tamen cerevisiae alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant; quandoquidem etiam renum calculo generando proclives fere sint tales; cujus concretio a liquore ejusmodi hoc tempore hausto multum impeditur, refrigeratis scilicet ab eo renibus prolutisque.

Prandere tantum expedit.

Liberaliorem cerevisiae tenuioris haustum ob calculum renum generari aptum nocte sibi indulgeat.

[45.] Γαλακτοποσία, (seu diaeta e solo lacte, sive crudo, sive cocto,) exulantibus caeteris omnibus, nisi quod panis aliquid semel forte in die adjiciatur, ab annis retro viginti obtinuit. Profuit haec quam plurimis prae caeteris hujusce morbi praesidiis quamdiu ne latum unguem ab ea discesserint; quam primum vero ad sanorum diaetam, utut lenem mitemque, sese receperit qui huic insueverat, Podagra confestim reversa aegrum pejus longe quam antehac vexavit: labefactatis enim hac methodo Naturae principiis, aeger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde et periculosius infestat et diuturnius. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primum serio secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eadem persistere; quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: novi enim nobilem quendam, qui, postquam per annum integrum solo lacte victitaverat, non tantum sine offensione, sed et cum summa voluptate, (quo tempore quotidie semel aut pluries dejecerat,) sistente derepente alvo ac mutata corporis temperie, manente vero adhuc animi pro-

Diaeta lactea qua ratione magis obest quam prodest.

[p] Cf. *Dissert. Epist.* § 26.

De Podagra.

pensione, et ventriculo tandem ad lac nauseante, absistere coactus est. Nonnulli vero hypochondriaci, crasso corporis habitu, vel qui alias liquoribus spirituosis diu multumque assuevere, lactis usum nullatenus ferre possunt. Interea emolumentum illud perbreve ac fugax quod ex hac diaeta percipiunt illi quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quod non tantum diaeta sit simplicissima, (unde nullus dubito quin jusculum avenaceum, modo ventriculus illud ferat, idem praestare possit,) sed etiam sanguinem dulciorem mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemporando; atque insuper, (quod ego palmarium judico,) cum lac alimenti genus sit adultis prorsus impar, istam humorem turgescentiam sive virositatem reprimit cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos istos quibus congruit, tamdiu a Podagra immunes praestat quamdiu eo solo vescuntur, nec juvat ulterius. Cum enim Podagrae causae originali ac primariae (nempe concoctionum ac fermentorum debilitati,) omnino contrarietur, longe magis hac ratione obest quam altera prodest: quod cum minus perspectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos et plane exitiabiles inciderunt; dum, morbi causae continenti (humorum scilicet calori et acredini,) obviam ire satagentes, concoctiones pessundederunt, et functiones naturales prostraverunt omnes.

Potus sit cerevisia tenuis Londinensis.

[46.] Liquores quod spectat, ii (me judice,) optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquae debilitatem deprimuntur; cujusmodi sunt cerevisia tenuis Londinensis, sive lupulata, sive non lupulata, cum extrema ab utraque parte noceant. Primum de vino, licet proverbio jactetur, "Vinum potans Podagra laborabis, et vinum non potans laborabis Podagra," extra controversiam tamen est, et variis *Ποδαγρώντων* experimentis confirmatissimum, vinum de facto officere: licet enim prodesse credatur juvandis coctionibus, (quarum vitia causam Podagrae antecedentem jamdudum statui,) ratione tamen causae continentis omnino obesse censendum est, humores scilicet, fomitem morbi, jam in procinctu stantes accendendo exagitandoque. Sed neque damus, vinum pro potu ordinario usurpatum coctiones promovere, at potius subvertere dicimus, nisi in diu vino assuetis: quamvis enim calorem aliqualem in transitu impertiat, certissimum est tamen fermenta corporis ab eo subjugari, et avo-

Vinum de facto officit, et quare.

cari spiritus naturales atque fugari; unde est (si bene conjicio,) quod bibaces atque nepotes isti male feriati, Podagra, paralysi, hydrope, aliisque morbis frigidis, fere perimuntur. Adde quod jugis et immodica vini ingurgitatio corpus, ad instar corporum foeminarum, emollit laxatque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus semper assuevere, Podagram fere nesciunt. Notandum est insuper, quod huic morbo maxime obnoxii viri sunt, qui, licet imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam sanguinis luxuria plus satis nutriunt, et incrementum sumunt ex materia quadam indigesta loco substantiae sanioris et rite compactae. Hanc sanguinis luxuriam *οἰνοποσία* adauget magis, ac proinde tum novam materiae saburram accumulat, tum etiam fomitem jamdiu repositum quasi subdita face actu in morbum provocat. Huic accedat strui, quod, cum Podagricorum sanguis isti qui e pleuriticorum aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertusis venis extrahitur persimilis sit, insanorum esset sanguinem jam *ὀργιῶντα* ulterius spirituosis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex adverso liquores nimium refrigerantes in usum revocantur, cum hi, concoctiones prorsus dejiciendo et extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem scilicet, ut vinum, sed ipsam adeo mortem: prout experientia docet in iis, qui, ad senium usque vino liberalius indulgentes, aquam aut tenuiores liquores derepente cum vino, et non ita diu post vitam cum morte, commutarunt.

De Podagra.

Neque tutius a vino assuetis liquores nimis refrigerantes in usum revocantur.

[47.] Hic itaque Podagrae obnoxiis in potu modus statuatur; ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia assumpti inebriare possunt, neque frigore suo ventriculum laedere. Hujusmodi est (ut dixi,) cerevisia tenuis nostras, et in aliis regionibus confici poterit ex multa aqua cum pauco vino permixta. Aquam puram crudamque, et periculosam existimo, et expertus sum meo damno. Attamen satis commode ab ineunte aetate potatur aqua, qua hodieque longe major hominum pars sitim levat: inopia sua feliciores sunt illi quam nos nostra copia et luxu. Testes appello ingens morborum agmen, quo corpora nostra hoc nomine discruciantur, Podagram scilicet, calculum, apoplexiam, paralysin, etc.; tum et vim animis illatam, qua a nativa recti-

Quis modus in potu statuendus.

Ab ineunte aetate satis commode potaretur aqua.

Copia et luxus nativae tum animae tum cor-

De Podagra. — poris rectitudini vim infert.

tudine transvorsum aguntur, dum adventitii talium liquorum spiritus, cum spiritibus animalibus cogitationi formandae inservientibus complicati, mentem nimium volatilisando perturbant, vana ac futilia loco rerum solidarum atque alicujus momenti subingerentes, atque ita demum ingeniose lepidos ac dicaces pro sapientibus nos reddentes,—inter quos eadem ferme differentia intercedit atque est inter substantiam et prorsus nihil. Sed de his satis.

[48.] Jam vero, quamvis sufficiat ei qui Podagra mitius ac tantum per intervalla laborat, vel cerevisia tenui uti, vel vino dilutiori, cum is morbi gradus tanti non sit ut severiori regimini se subjiciat; attamen, cum universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minus quam exoptet in profligando morbo promovebit, qui non a liquore fermentato quocunque, quantumvis leni et tenui, in totum abstinet: cum hi omnes spiritus pungentes, et aliquem acredinis gradum in se contineant, et, (quod pejus est,) quatenus fermento imbuti, (perinde ac flores cerevisiae liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massae communicant,) humores fermentationi perpetuae addicunt. Potus itaque diaeteticus, ex ingredientibus vulgo notis et huic usui dicatis, pro tali potu ordinario praescribendus est: modo non sit justo fortior, quo haud multo minus periculose accendentur humores quam ipso vino; nec e contra aquosior justo, naturales functiones nimia refrigeratione prosternens. Hujuscemodi potus si rite paretur, selectis ingredientibus istis quae aegro minus sunt ingrata, licet ad septimanam unam alteramve non sine aliquali fastidio ita jugiter assumatur, postea tamen perinde gratus et acceptus est ac sunt alii liquores quibus quis maxime assueverit. Atque ab hoc potus genere non tantum non imminuetur appetitus, sed et augebitur; magis insuper naturalis et genuinus evadet quam cum liquoribus fermentatis uti soleret. Hoc insuper commodi accedet, quod qui hujusmodi potum diaeteticum loco ordinarii hauriunt, liberius in caetero victu sibi possint indulgere, quam cum cerevisiam biberent aut vinum; cum errores in victu (quos omnes penitus evitare pene supra humanam sortem est,) hoc pacto aliquatenus corrigantur compensenturque. Quod vero omnium primum est, aeger hoc modo sibi a calculo praecavebit, qui Podagrae fere individuus est comes; cum liquores

In Podagra inveterata potus diaeteticus (cujusmodi hic forma praescribitur,) plurimis nominibus prodest:

aeres ac attenuantes quilibet, uti ad calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam, faciunt. Liquor sequens, utpote qui gustu ac colore jucundo est, mihi maxime arridet:— De Podagra.

[*Form.* 95.][q] ℞ [Radicis] Sarsaparillae uncias sex,
Ligni Sassafras,
[Radicis] Chinae,
Rasurae Cornu Cervi, ana uncias duas,
[Radicis] Glycyrrhizae unciam unam;
Coque in aquae fontanae congiis duobus per horae dimidium; deinde stent clausae super cineres calidos per horas duodecim; postea ebulliant ad tertiae partis consumptionem: cum primum ab igne amoveatur, infunde Seminum Anisi semunciam; post duas horas coletur, et postea depuretur per residentiam, et liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probe clausis ad usum.

[49.] Hic liquor tum primum commodissime in usum trahetur, ubi quis a paroxysmo convaluit; atque in eo perseverandum, tam in ipsis paroxysmis quam in eorum intervallis, per reliquum vitae cursum: neque enim satis factum est saeviente adhuc morbo novis rebus studere, cum in ejusmodi ἀταξίᾳ et motu inordinato Natura vix ferre queat ut liquores fermentati, qui vegetiores sunt ac magis spirituosi, cum alio inerti ac spiritibus destituto commutentur. Eodem etiam tempore et electuarium praedictum[r] usurpabitur; quod pariter deinceps, tam in paroxysmorum insultibus quam extra eos, quotidie est devorandum. Hujus calor potus diaetetici aquositatem quadantenus pensabit, sanguini et visceribus debitum caloris gradum concilians, sine ista agitatione quae excitari solet ab aestu liquorum fermentatorum. quando primum commodissime in usum trahitur.

[50.] Si quis objiciat, eam vitam vix vitalem esse in qua omnimoda tum a vino tum ab aliis liquoribus fermentatis abstinentia observatur; respondeo, perpendendum esse an non longe miserius sit ac minus tolerabile diris inveterascentis Podagrae cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc postulo,) quotidie excarnificari, quam huic soli liquori se adstringere, cujus usu continuato in caeteris esculentis ferme omnibus animo obsequi licet: ut jam non repetam quod et hic potus (uti caetera omnia,) dulcescet consuetudine. Certe qui hunc morbum expertus est, (modo homo, non bipes

[q] Cf. form. 122.

[r] Cf. from. 92.

De Podagra.

fuerit pecus,) nihil ambiget in quam partem debeat concedere.

In quo casu vinum Hispanicum, illudque prae aliis, aegro indulgendum.

[51.] Quo non obstante, si aeger, vel a longo ac nimio usu liquorum inebriantium, vel ab aetate provectiore, vel denique prae nimia debilitate, cibos absque vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certe periculo eundem protinus ac derepente a vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorsus itaque (si me audit,) apozema diaeteticum supra praescriptum abdicet; vel, si eodem uti statuerit, ei sensim assuescat, haustum vini in pastibus ad tempus aliquod sibi indulgens, quasi remedii loco potius quam diaetae, donec decoctum illud familiarius evaserit. Vinum autem Hispanicum hic loci tam Rhenano quam Gallico omnino praeferendum est; quae posteriora, licet ventriculo pergrata sint, tamen exacerbandis humoribus et augendo morbi fomiti apta nata sunt. Adde, quod, cum aeque fere cruda sint et vix magis concocta quam est nostrum pomaceum, non perinde cardiaca sunt atque calida ac res postulat. Atque haec de cibo potuque *Ποδαγρώντων* dicta sunto.

Ob quas rationes lectus mature petendus;

[52.] Est et aliud, (quod tametsi parvi pendatur, magni tamen momenti est tam in digerendo morbi fomite, paroxysmo adhuc vigente, quam ad prohibendam ejusdem materiae generationem extra paroxysmum,) nempe ut aeger, maxime hyemis tempore, mature lectum petat. Etenim post venaesectionem et catharsin nihil aeque Naturae vires subruit ac noctu vigilare; quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, si serio animadverterit quanto alacrior vegetiorque exurgit quoties se lecto temporius commiserit, quam vero enervis est ac languidus quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur an citius seriusve quis lectum repetat, modo per tot horas eidem indulgeat, (verbi gratia, an hora nona cubitum eat et quinta surgat, vel undecima cubitum eat et surgat septima,) multum tamen interest, idque ob hanc (ut existimo,) potissimum rationem. Interdiu scilicet spiritus dissipantur sive in corporis exercitio, sive animi, qui in minus recte valentibus ita sunt infirmi ac debiles ut vesperi somni subsidio maturius opus habeant; et cum noctis appulsus oeconomiae corporis quasi relaxationem quandam adferat quae diurno tempore a

solis influxu vegeta conservatur, lecti calor, bruma praesertim, solis vicem ut gerat necesse est. Mane vero spiritibus tam a praegressae noctis quiete quam a lectuli calore refocillatis invigoratisque, praeterquam quod dies superveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo surgere hoc tempore, licet horam unam alteramve a somno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturae infligit ac vigiliae vespertinae ad horam unam vel alteram protractae. Quamobrem istis qui Podagrae sunt obnoxii, author ego sim, hyeme praecipue, ut lecto mature admodum se committant, et diluculo exurgant, quantumvis somnus justo brevior suadeat ut diutius cubantes eundem adhuc venentur; cum somnus qui ita diluculo capitur, secuturae noctis somno tantundem detrahat, atque ita tandem Naturae vi illata, spretoque sapienti ejus instituto, noctem pro die quis habeat, diem perversus pro nocte.

praecipue hyemis tempore.

[53.] Quinimo animi tranquillitas omni ope stabilienda est; cum perturbationes omnes, si repagula semel effringant, ad solvendam spirituum (qui sunt digestionum instrumenta,) systasin, ac proinde ad Podagrae incrementum, multum faciant. Prudenter itaque secum meditetur aeger mortalitatis suae conditionem, nec se earum quae eam sequuntur molestiarum exortem stultus opinetur: sive enim sui ipsius sive aliorum culpa hanc animi aegritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut sapiens fuerit, semper morem gessit; neque ita cuiquam semper ex animi voto cedebant res omnes, ac vana mens spoponderat, at, derepente inter rerum apparatus animam agens, humanae fragilitatis specimen tandem edit, immerito se brevi vitae fructu spolians. Idem etiam incommodi sequitur nimiam animi ad studia et res serias applicationem: cum enim huic morbo prae caeteris quibuslibet *Melancholia* vulgo dicta comes semper adhaereat, qui ei sunt obnoxii, spiritus animales diu multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare solent atque obruere, hoc ipsum ita valde ac nimiopere agentes, ut corporis oeconomia integra amplius conservari nequeat; quam ob causam (ut mihi videtur,) hic morbus perpaucos insipientes (me excipiat qui volet,) occupavit unquam.

Animi pathemata, nimiaque ad studia et res serias applicatio, spirituum systasin solvunt, ideoque evitanda sunt.

[54.] Caeteris vero omnibus quae ad impediendam humo-

Caeteris omnibus

De Podagra.

quae indigestionem impediunt, sanguinem corroborant, et partibus firmitudinem conciliant, exercitium corporis facile palmam praeripit. Quotidianum et moderatum sit oportet:

rum indigestionem, (quam ego primariam Podagrae causam constitui,) et ad sanguinem iccirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandam, faciunt, exercitium corporis facile palmam praeripit. Animadvertendum est autem, (uti supra [§ 41.] monui,) quod, cum in hoc morbo, etiam magis quam in chronicorum quovis, totius corporis habitus immutari debeat, exercitatio corporis, nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil fere conferet ad immutandum habitum corporis ab inertia atque indulgentia jam languescentis et effoeminati, ita fortassis et nocere possit paroxysmum accersendo, ubi quis jamdiu ab ea desueverat. Hoc vero exercitium vehemens non sit oportet, tale vero quale senibus competit, qui Podagrae subjecta sunt magis usitata: motus enim corporis justo vehementior spiritus nimium dissipat, et e consequenti concoctiones laedit; quando excrcitatio moderata ac perseverans eosdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui, praeter senium et corporis ad motum ineptitudinem, et socordiam huic praesertim malo quasi connaturalem, dolore insuper mactatur, tamen, si hoc omittatur, nihil ex hactenus inventis quicquam proficiet: utque paroxysmorum intervalla sine jugi corporis excrcitio magna esse non possint, ita etiam ad calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet et periculi et cruciatus quam ipsa Podagra.

quod qui spernit ad calculi generationem erit proclivior,

et in discrimine ne a materia tophacea in articulis admodum aucta omni motu privetur.

[55.] His adde, (quod magnum pondus habere debet,) materiam tophaceam a longa requie admodum auctam iri in articulis corporis, maxime vero digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter asserant nonnulli, horum tophorum materiam nil aliud esse quam sanguinis tartarum ad articulos transmissum, facile tamen constabit cuilibet rem paulo attentius perpendenti, quod, dum magna vis materiae inconcoctae Podagram facientis in articulos quosdam depluit, et partes vicinas diutius tumidas reddit, tandem accidit ut partim harum virtus assimilativa sufflaminetur, partim a suffocante obstructione quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quae a calore doloreque articuli in hujusmodi substantiam cogitur, atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens, quae jam nuda jacet, acicula (ad instar cretae, oculorum cancrorum, aut similis alicujus rei,) extrahenda. Jam vero hoc

Exercitatio non

malum ab exercitio quotidiano praecavetur, a quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, difflatio per omne corpus. Unde fit (uti ipsemet expertus sum,) quod exercitatio longa et quotidiana non tantum officit[s] generationi tophorum, sed etiam tophos veteres et induratos solvit, modo non eousque invaluerint ut cutim extimam in suam substantiam mutaverint.

De Podagra. — tantum tophorum generationi officit, sed veteres et induratos plerumque solvit.

[56.] Exercitii genus quod spectat, equitatio, quoties nec grandior aetas nec calculus intercedant, reliquis longe praeferenda est. Et sane diu multumque mecum reputavi, quod, si cui innotesceret medicamentum, quod et celare vellet, aeque efficax in hoc morbo, ut in chronicis plerisque, ac est equitatio constans et assidua, opes ille exinde amplissimas facile accumulare posset[t]. Hac si uti non liceat, vectio frequens in curru fere eodem recidit: atque in hoc saltem Podagra laborantibus plerisque bene est, quod opes, quae luxuriae, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currus habendi subministrent, quo hac saltem exercitationis specie fruantur, cum altera frui nequeant.

Equitatio aliis exercitiis praeferenda est.

Frequenter curru vehi eodem fere recidit.

Observandum est autem, quod exercitatio in aëre salubri longe ea praestantior est quae in minus salubri peragitur: ruri scilicet potius quam in urbe, ubi aër vaporibus a variorum artificum officinis exhalantibus est repletus, et aedificiorum densitate constipatus; qualis est in Londino hoc nostro, urbe (quantum certo scimus,) omnium quae in toto terrarum orbe sunt, spatiosissima. Quantum vero intersit an quis ruri, an in urbe, se exerceat, Podagricorum quivis statim persentiscet.

Idque ruri potius aëre perflato et salubri quam in urbe.

[57.] Quod Venerem attinet, is qui tam Podagra quam senecta laborat, (quandoquidem jamjam ea spirituum copia destitutus est qua concoctiones promoveri debuerant, et per consequens absque hac clade adventitia articulos et reliquas partes adjacentes plus satis laxatas habet et debilitatas,) aeque improvidus meo judicio foret si ejus lenociniis indulgeret, atque ille, qui, cum longum iter emetiendum susceperit, viaticum omne prius abliguriret quam se viae committeret. Quinimo praeter malum quod sibi accersit, languidiora aevi jam fatiscentis desideria non cohibens, maximo illo privilegio fruendi jubilaei, quod speciali atque eximio Naturae munere

Quam improvidus senex Veneri indulgens.

[s] *officit*] Sic Syd. in *Elencho Rer.*, in textu male *non officit*.

[t] Cf. sup. § 38; *Observ. Med.* iv. 7. 10 sq.; *Dissert. Epist.* § 116.

De Podagra.

senibus conceditur, se abdicat; qui jam in ultima vitae scena ab earum libidinum impetu, quae, ceu tot rabidae ferae, eos per juventam omnem diu noctuque quasi laniabant, tandem aliquando sunt emancipati: cum horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, quod eam vel comitabatur vel insequebatur, pensaret unquam. Atque haec de regimine.

Regimen hoc ut ut religiose a quovis observetur, ab enormioribus Podagrae insultibus tutetur, eum tamen ab omnibus immunem praestare non valet.

[58.] Quamvis autem hujusmodi regulae tam diaetam quam caeterum regimen spectantes, si ab homine Podagrae obnoxio religiose observentur, eum ab enormioribus morbi insultibus praeservare queant, atque istam sanguini et partibus solidis firmitatem conciliare, quae ab illa malorum Iliade, unde morbus non solum supra humanae patientiae vires, sed et funestus tandem redditur, eundem immunem praestare possit; non tamen efficient ut non post quaedam intervalla, maxime exeunte hyeme, Podagra quandoque tentetur. Licet enim aestivo tempore, dum tonus vigorque sanguinis a solis calore excitatus fuerit et in statu conservatus, et pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto successit, omnino oportet ut coctiones longe melius quam hyeme celebratae fuerint; tamen, cum appetente bruma et sanguinis robur fuerit imminutum, et perspiratio per cutis poros impeditior, necesse est ut ingens materiae indigestae colluvies sit accumulata, quae tandem diuturna mora in speciem prorumpet, propriis se exerens symptomatis et paroxysmum inducens, quamprimum vel ab humorum motu, ab accessu solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut alia causa evidenti quacunque, ansa detur.

Totius corporis habitus, quoad fieri possit, in paroxysmorum intervallis est immutandus.

Morbi fomitis expulsio Naturae (ut in febribus intermittentibus,) permittenda est.

[59.] Ex jam dictis liquet, eum, qui hujusce morbi curationem molitur, id negotii sibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad pristinam constitutionem refingat, quantum per aetatem et reliquas circumstantias fieri possit; quod in paroxysmorum interstitiis, non in ipsis paroxysmis, annitendum est. Cum enim morbi fomes non solum generatus, sed et in articulos jam ablegatus fuerit, sero nimis vel ejusdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur; cum non alia methodo foras ejiciendus sit, quam ea quam Natura praemonstrat, cui soli permittendus omnino est. Quod et in febrium intermittentium paroxysmis usu venit, quas ob eandem causam remediis non op-

pugnamus nisi aestu prius consopito: nec absurdius quis in extinguendis harum febrium calore scilicet, siti, inquietudine, aliisque symptomatis, anxie operam locaverit, quam existimaverit alius se Podagram sanare, cum in Podagrae symptomatis tantum coërcendis laboret; quum tantum hoc tempore a curatione morbi abscedat, ut eandem aliquatenus impediat ac remoretur: quanto enim magis aegri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adversatur; quantoque claudicationem arcet, tanto materiae morbificae expulsioni officit. Adde quod quanto paroxysmi furor ac acies retunditur, non solum tanto diutius affliget, sed et brevius erit spatium interjacens, et minus etiam liberum ab omni gradu symptomatum quibus hic morbus funestatur: quod nemo inficiabitur qui diligenter trutinaverit quae supra [§ 11.] in hujusce morbi historia edisserui.

De Podagra. — Qui symptomatis coërcendis incumbit, morbi curationem remoratur.

[60.] Quamobrem, licet nihil magni in paroxysmo tentandum sit, nisi quod istis symptomatis occurrendum est quae falsa medendi methodus quandoque parturit; tamen, cum omnes uno ore fateantur morbum huncce ab humorum copia et exuberanti plenitudine nasci, aegro fortasse conducet a carnibus per aliquot dies, ubi primum a morbo corripitur, abstinere, et harum loco simplici jusculo avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujusmodi diaeta tenuis materiae morbificae imminuendae multum conferet, et Naturae opportunitatem subministrabit qua eandem ocyus digerat. Cum vero ingens sit corporum aliorum ab aliis discrimen, quibusdam abstinentiam a carne non ferentibus, statim vero ab ea spirituum animalium ἀταξίᾳ, animi deliquio, aliisque symptomatis qualia foeminis hysterica affectione laborantibus accidere solent, correptis; istos non tantum non juvabit, sed et laedet, si diutius a carnibus abstineant quam ventriculus earum usum aversetur: quod ut plurimum non excedit primum aut secundum diem eorum paroxysmorum particularium qui omnes simul juncti integrum paroxysmum (ut supra [§ 5.] innui,) constituunt. At vero, sive tardius sive ocyus quis carne vescatur, serio cavendum est ne urgente morbo majore copia utatur quam quae ad Naturam sustentandam necessaria sit, nec minore cura opus est in assignanda victus qualitate: namque ut semper in paroxysmorum intervallis, ita praecipue paroxysmo jam praesente, aeger summopere curare debet ne quid vel in

De errore in victu ab aegro summopere cavendum.

De Podagra.

quantitate vel qualitate sive potus sive eiborum peccetur. Neque in hoc solo, sed in alio omni regimine (de quo fusius [§ 52 sq.] egi,) in intervallis observando, eautela haud vulgaris adhibenda est. Et licet tam dolor quam magna ad motum inhabilitas exereitio (quod ego prae caeteris omnibus laudavi,) eontra-indieare videantur, tamen et hic labor exantlandus omnino est: quamlibet enim in paroxysmi initio aegro impossibile videatur ut lationem in currum, multo minus cjus motum, ferre queat; attamen si id tentaverit, non ita diu post sentiet se minus a tali motu dolere quam eum se in cathedra domi contineret. Id insuper accedit emolumenti, si ad horas aliquot tam, mane quam post meridiem in eurru veetus fuerit, quod, eum domi toto die sederet, noetem fere insomnem ageret, jam dolorem somno ad multam noetem fugare poterit; cum exercitatio permodiea Podagra laborantem eousque delasset ut in somnum dilabatur. Adde quod eadem exereitatio ealculum, quem vita deses ac iners ut plurimum accersit, quadantenus praecavebit. Quod vero maximi momenti est, a jugi ac pertinaei exercitio occurretur totali artuum ad motum impotentiae, quae haud paucis accidit post paroxysmum unum alterumve diuturniorcm, contraetis sive poplitum, sive calcaneorum, tendinibus: dum enim in erueiatu longiore quieti indulserint, (maxime crura nolentes extendere quoties dolor genu oceupaverit,) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitae tempus orbati sunt, tam in paroxysmorum intcrstitiis quam in ipsis paroxysmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis senibus quorum eoneoetiones admodum vitiatae sunt, et qui a morbo per multos annos affligente ipsam corporis substantiam quasi in Podagram habent eonversam, nihil minus sperandum est quam ut morbus sine exercitio ad digestionem perducatur unquam: cum enim morbus Naturam viribus superet, saepe moriuntur a languore atque aegritudine quae fomitis morbosi copia concoctionem respuentis apportat; et ab hac materia inconeoetili, quae nullo modo potest assimilari, tanquam a veneno eneeantur.

A motu currus minus dolebit quam in cathedra quiescens: a quo etiam somnus invitatur; calculus quadantenus praecavetur; atque etiam totali artuum ad motum impotentiae occurritur.

Morbi digestionem sine exercitio in senibus frustra quis speret.

[61.] Attamen non obstantibus iis quae de exercitii utilitate in Podagrae paroxysmis dicta sunt, si tamen aeger prae nimia paroxysmi atrocitate primo statim insultu quasi prostratus fuerit, (quod istis fere usu venit in quibus Podagra jam ἀκμήν suam attigit, nec adhuc a multorum annorum de-

In quo casu lectus et diaeta necessaria sunt;

De Podagra.

cursu mitigata est,) hoc in casu si aeger cubiculo includendus est, e re erit ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec scilicet doloris vehementia remiserit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus supplebit; cum ejus usus continuus materiam morbificam potentius digerat paucis diebus quam excubatio aliquammultis, maxime incipiente morbo; si modo aeger absque leipothymia aliisque malis symptomatis a carnibus abstinere queat, solo jusculo avenaceo, cerevisia tenui, et caeteris ejusmodi, contentus. Veruntamen haud omittendum est, quod, si Podagra jam inveterata fuerit, atque aeger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhoeam, aliaque his similia symptomata, propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo paroxysmorum jugulatus, si non exercitio utatur, idque in aëre liberiore ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum censeo, quando magnus Podagricorum numerus iis symptomatis jam perierit, quibus haec in cubiculo, et praesertim in lecto, incarceratio eosdem obnoxios fecerat; qui non ita mature fato concessissent si molestiam vectationis per majorem diei partem devorare voluissent. Licet enim qui unico artuum dolore fatigatur, se cubiculo possit includere, tamen qui, loco doloris acerbissimi, aegritudine aliisque symptomatis praedictis laborat, talis idem imitando se in vitae discrimen conjiciet. Et quidem bene nobiscum agitur, quod, quoties dolor ita vehemens est ut aeger motum tolerare non valeat, neque eo admodum opus habeat; ipso dolore, quod amarissimum est Naturae remedium, aegro de vita prospiciente.

in quo exercitium.

Ipse dolor aliquando, amarum licet, magnum tamen est remedium.

[62.] Jam vero quod attinet Podagrae symptomata, iis occurrendum est a quibus aeger in paroxysmo de vita periclitatur. Horum maxime familiare est ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam a flatu; quod iis accidit qui vel jam a multis annis Podagrae obnoxii vixerunt, vel iis, qui, licet non ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarunt praepropere, liquores spirituosos cum tenuioribus et multum refrigerantibus derepente commutantes, vel emplastra repellentia aliaque medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi causa materialis, quae in artus debuerat deponi, in viscera rejicitur. Multa egomet expertus sum in postremorum annorum paroxysmis ad mitigandum hoc symptoma;

Inter symptomata a quibus aeger in paroxysmo de vita periclitatur, ventriculi debilitas cum torminibus maxime est familiare.

Qua data ansa ingruit.

Ei mitigando vinum Canarense confert maxi-

De Podagra.

me, sed nec illud, nec cardiacorum aliud quodlibet, aegrum, si exercitio non utatur, servare posse existimandum est.

nihil vero aeque votis respondit ac vini Canarensis haustulus subinde deglutitus, languore atque aegritudine urgentibus: neque vel vinum Gallicum rubrum, vel theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet e cardiacis mihi hactenus notis, pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec cardiacorum aliud quodlibet, aegrum, si exercitio non utatur, omnino servare posse existimandum est.

In quo casu ad laudanum statim confugiendum est.

[63.][u] Sin autem gravius aliquod symptoma, inducias haud ferens, ex retrocessu materiae Podagricae subito ingruat, et mortem aegri minitetur; neque vino neque exercitio supra laudatis fidendum, verum hoc in casu (modo non caput, at partes vel naturales vel vitales, ejusmodi malum impetat,) ad laudanum statim confugiendum; nempe laudani liquidi guttae viginti haustulo aquae epidemicae immistae propinentur, et in lecto ad quietem aeger se componat.

In quo sudores provocandi:

[64.] Quod si materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, diarrhoeam induxerit, (modo ea paroxysmi singularis crisis non fuerit,) et laudano jam laudato[x] et exercitio omnimodo[y] (hoc enim imprimis ad diarrhoeae curationem obeundum est,) non obstante, alvus nihilominus diutius fluat, aegritudine, torminibus ventris, etc., accedentibus; unicum (quod scio,) remedium est, ut sudor provocetur methodo et medicamentis huic usui destinatis: quod si fiat ad biduum triduumve mane et vèsperi per duas tresve horas continuas, sistetur ut plurimum diarrhoea, et morbi fomes magna vi in artus detonabit. Hac ego methodo aliquot retro annis meae vitae consului, postquam me in hoc malum a potatione aquae frigidae pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque posteaquam cardiacorum et adstringentium varii generis opem frustra imploraveram.

quibus Author aliquando suae vitae consuluit.

Materiae peccantis in pulmonum lobos metastasis qua methodo curanda.

[65.] Est et aliud symptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipse vidi, metastasis scilicet materiae peccantis in pulmonum lobos; quoties nempe tussis brumalis a frigore tempore paroxysmi suscepto materiam sensim in pulmones allicit, artubus interim, ob translationem materiae morbificae in aliam regionem, vel omnino, vel tantum non, tam a dolore quam a tumore liberatis. Uno hoc in casu intentio curativa non ad ipsam Podagram dirigenda est, at

[u] § 63 deest in ed. '83.
[x] *et laudano jam laud.*] om. ed. '83.
[y] *omnimodo*] Sic edd. recent., *omnimodi* Syd.

vero hoc symptoma pari modo tractandum est quo peripneumonia absoluta, (venae-sectione scilicet repetita, cum diaeta et remediis refrigerantibus ac incrassantibus,) cum sanguis in hoc symptomate praecipue extractus pleuriticorum sanguinem prorsus referat. Purgandus est insuper aeger inter venae-sectiones potionibus lenientibus, quibus haec colluvies in pulmones illapsa possit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite super artus deturbando, hic tamen non tantum non prodest, sed et obest, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur abscessuli, et tandem aegri mors certissima subsequitur.

De Podagra.

Sudores hic sedulo evitentur.

[66.][z] Hic porro notandum, quod Podagrici fere omnes, postquam cum hoc morbo diu conflixere, calculo renum sint obnoxii, proindeque vel statu, vel declinatione saepius, paroxysmi generalis nephritico dolore laborare soleant; idque cum magno aegrorum non tantum cruciatu, sed et virium dispendio, cum jam plus satis attritae fractaeque eae fuerint. Hoc in casu, posthabitis quibusvis aliis remediis, liquoris possetici, cui radicis althaeae unciae duae incoctae fuerint, congius unus quam citissime devoretur, et sequens enema injiciatur:—

In paroxysmo nephritico ut aeger tractandus.

[*Form.* 96.][a] ℞ Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana unciam unam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Parietariae,
[Foliorum] Brancae Ursinae,
Florum Chamaemeli, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semunciam,
Coque sufficiente quantitate aquae ad libram dimidiam; colatura dissolve
Sacchari culinaris,
Syrupi Dialthaeae, ana uncias duas;
Misce; fiat enema.

[67.] Remedia externa si quis quaerat ad leniendum Podagrae dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita sunt (licet plurima tum in meipso, tum in aliis, expertus fuerim,) praeter mere refrigerantia et repellentia; quorum usum jam supra [§ 62.] docui periculo haud vacare: et fidenter assero,

[z] § 66 deest in ed. '83.

[a] Cf. formm. 117, 191.

De Podagra.

Plures indebita medicatione quam Podagra pereunt.

multa et longa observatione suffultus, maximam partem eorum qui Podagra periisse putantur, non tam ipso morbo quam sublesta atque indebita medicatione fuisse peremptos. Si quis autem remediorum externorum, quae pro anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum sibi faciat, eadem sub declinatione paroxysmi particularis (quo tempore dolor jam sponte sua cessurus est,) applicando; quin potius sub initio paroxysmi ista usurpet, et statim edocebitur quam ficulneum sit illud auxilium, quam vana spes; cum haec epithemata nocere quandoque possint, prodesse nunquam. Qua de causa egomet jam a multis annis nulla remedia externa adhibui; pulticula ex pane similigineo cum croco in lacte cocto, addito postea oleo rosaceo in pauca quantitate, mihi olim prae caeteris profuit; quae tamen in paroxysmi initio nihil prorsus juvabat. Si igitur dolor admodum saeviat, aeger rectius sibi consulet se in lecto continendo donec is aliquantisper remiserit, quam anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit laudani pauxillum vesperi sumere, si dolor patientiam multum vincat; aliter melius omittetur.

Remedia externa nocere quandoque possunt, prodesse nunquam.

[68.][b] At vero cum in externis hujusmodi remediis jam sim, omnino aliquid mihi dicendum est de musco quodam Indico, (*moxam* vocant,) nuper magni nominis in Podagrae curatione; si nempe pars affecta eadem accensa leviter ustuletur. Quamlibet hoc remedii genus Indis Orientalibus acceptum referatur, atque Europaeis universim omnibus pro incognito habeatur, attamen constabit, antiquioris id esse aevi etiam apud nos, illi qui Hippocratis effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit consulere. In praestantissimo illo *De Affectionibus* libro, (sect. quinta, pag.[c] mihi 524.) de ischiade agens, haec habet: *Εἰ δὲ ἐς ἕν τι χωρίον [καταστηρίξῃ ἡ ὀδύνη καὶ στῇ, καὶ τοῖσι φαρμάκοισι μὴ ἐξελαύνηται, καῦσαι καθ' ὁκοῖον ἂν τυγχάνῃ ἐοῦσα ἡ ὀδύνη.]* i. e. *Quod si in uno aliquo loco firmiter constiterit dolor, neque medicamentis expellatur, quocunque loco dolor forte extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo post [p. 407.] de podagra verba faciens: *Ξυμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ [τὰ αὐτὰ ἃ καὶ τῇ ἀρθρίτιδι, καὶ μακρὴ μὲν καὶ αὕτη ἡ νοῦσος καὶ ἐπίπονος, θανατώδης δὲ οὔ· ἢν δὲ τοῖσι δακτύλοισιν ἡ ὀδύνη ἐγκαταλείπεται, καῦσαι τὰς*

Ustulatio partis affectae Hippocratem non latebat.

[b] Deest hic loci § 68 in ed. '83; cf. *Tract. II.* § 40.

[c] *pag. mihi* 524] sc. in ed. Foës.; vide t. ii. p. 406 in ed. Kühn.

φλέβας τοῦ δακτύλου ὑπὲρ τοῦ κονδύλου ὀλίγον· καίειν δὲ ὠμολίνῳ.] i. e. *Huic eadem quae articulari morbo conferunt, et longus quidem hic morbus est et gravis, minime tamen lethalis: quod si in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo supra articulum inurito; ustio autem per linum crudum fiat.* Opinor neminem posse existimare, eam esse differentiam specificam inter flammam vel a lino, vel ab hoc musco Indico, excitatam, ut haec illa in sanatione Podagrae plus valeat, non magis quam reputaverit ignem e roboris segmentis accensum majus aliquid praestare posse illo qui fraxini ligno alitur. Haec partis affectae ustulatio aliquid pollicetur (quod et efficere quandoque possit,) ad doloris commitigationem, evocata scilicet fomitis morbifici parte subtilissima ac maxime spirituosa, in articulum jam deposita. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cum indigestionem, quae Podagrae causa est antecedens, nullo modo attingat, fugax esse oportet ac breve. Neque opus est ut dicam illud in Podagris tantum incipientibus locum habere; quando enim, sive a morbi diuturnitate, sive ab importuno atque indebito medicamentorum usu, Podagra (ut subinde fit,) ad partes internas fuerit conversa, ac proinde aegritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi symptomatum agmine, potius quam dolore, aegrum multaverit, nemo sanus igne utendum esse arbitrabitur.

De Podagra.

Nihil interest utrum moxa an lino crudo fiat.

Dolorem aliquatenus mitiget, sed causam Podagrae antecedentem non attingit.

In doloribus, quorum in partibus internis sedes est, locum non habet.

[69.] En vobis omnia quae mihi hactenus comperta sunt in hujus morbi curatione. Si quis objiciat, multa esse remedia specifica ad Podagram, ego me ea nescire lubens fateor; et vereor ne promissores isti perinde sint ignari ac sum ego. Et sane dolendum est Medicinam (artem nobilissimam,) hujusmodi nugis (quae, sive ab inscitia sive a pravitate scriptorum, credulis objiciuntur,) usque adeo deturpari; cum in omni fere morborum genere hujusmodi aliquid a nugivendulis tanquam *θεῶν χεῖρες* decantetur pleno ore: et (quod est magis mirandum,) quod non tantum in morbis typo indutis hujusmodi deliramenta obtineant, sed et in minime formatis, qui ab organorum laesione aliqua aut *προφάσει* externa producuntur, viris etiam caetera cordatis imponant. Atque hoc satis evincunt specifica in contusionibus vulgo praedicata, qualia sunt sperma ceti, tegula Hybernica, etc., quae omnia id tantum praestant, ut methodum, qua tractari debuerat hic affectus, divertant: prout illi satis constabit qui experiri

De specificis quanta hic et alibi decantentur.

Venae-sectio et purgatio alter-

De Podagra.

natim celebrata in contusionibus, continui solutione, et quavis organorum laesione, quantum valeant. Quisquis alia petit medicamenta, ad Lucianum relegandus est.

voluerit quanto tutius atque ocyus sanabitur is qui venaesectionibus ac purgationibus utetur alternatis[d] usque dum bene habuerit, neglectis prorsus levidensibus istis quae pro more post sanguinem semel eductum saepe exhibentur, atque etiam ea sudorum sollicitatione quae pari passu cum eorum usu solet procedere; a qua partium jam diu ad inflammationem propensarum excalefactione aeger sine causa in vitae periculum adducitur.

[70.] Quod si, nihil proficientibus his quae attuli omnibus, adhuc minus sagax videar, et minus copiosus in medicamentis eruendis enumerandisque, universa illa proponam quae Lucianus in *Τραγοποδάγρᾳ* jam plenius collegit, e quibus tam externa quam interna qui volet eligat; quae forsan haud minus efficacia sentiet quam sunt eorum plurima quae a nonnullis depraedicantur. Apud hunc Podagrae Persona ita istos alloquitur, qui secreta quaedam remedia se habere jactabant, quibus is morbus possit expugnari:—

[Luciani irrisio in medentes Podagrae[e].]

Τίς τὴν ἀνίκητόν [με δεσπότιν πόνων
Οὐκ οἶδε Ποδάγραν τῶν ἐπὶ χθονὸς βροτῶν;
Ἣν οὔτε λιβάνων ἀτμὶς ἐξιλάσκεται,
Οὔτε χυθὲν αἷμα βρωμίοις παρ' ἐμπύροις,
Οὐ ναὸς ὄλβου περικρεμὴς ἀγάλμασιν.
Ἣν οὔτε Παιὰν φαρμάκοις νικᾶν σθένει,
Πάντων ἰατρὸς τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν,
Οὐ παῖς ὁ Φοίβου πολυμαθὴς Ἀσκλήπιος.
Ἐξ οὗ γὰρ ἐφύη πρῶτον ἀνθρώποις γένος,
Τολμῶσι πάντες τοὐμὸν ἐκβαλεῖν σθένος,
Κυκῶντες ἀεὶ φαρμάκων τεχνήματα.
Ἄλλος γὰρ ἄλλην ἐπ' ἐμὲ πειράζει τέχνην·
Τρίβουσιν ἀρνόγλωσσα, καὶ σέλινά μοι,
Καὶ φύλλα θριδάκων, καὶ νομαίαν ἀνδράχνην,
Ἄλλοι δὲ πράσιον, οἱ δὲ ποταμογείτονα,
Ἄλλοι κνίδας τρίβουσιν, ἄλλοι σύμφυτον,
Ἄλλοι φακοὺς φέρουσι τοὺς ἐκ τελμάτων,
Σταφυλῖνον ἑφθόν, οἱ δὲ φύλλα Περσικῶν,
Ὑοσκύαμον, μήκωνα, βολβούς, σίδια,
Ψύλλιον, λίβανον, ῥίζαν ἐλλεβόρου, νίτρον,
Τῆλιν μετ' οἴνου, γυρίνην, κολλάμφακον,
Κυπαρισσίνην κηκῖδα, γῦριν κριθίνην,
Κράμβης ἀπέφθου φύλλα, γύψον ἐκ γάρου,

[d] Cf. *Process. Int.* c. 52.

[e] *Luciani &c.*] Sic Syd. in *Ind. Rer.*, hic om.

Σπυράθους ὀρείας αἰγὸς, ἀνθρώπου κόπρον,
Ἄλευρα κυάμων, ἄνθος Ἀσίου λίθου·
Ἕψουσι φρύνους, μυγαλᾶς, σαύρας, γαλᾶς,
Βατράχους, ὑαίνας, τραγελάφους, ἀλώπεκας.
Ποῖον μέταλλον οὐ πεπειράται βροτοῖς;
Τίς οὐχὶ χυμός; ποῖον οὐ δένδρου δάκρυ;
Ζῴων ἁπάντων ὀστὰ, νεῦρα, δέρματα,
Στέαρ, αἷμα, μυελὸς, οὖρον, ἀπόπατος, γάλα.
Πίνουσιν οἱ μὲν τὸ διὰ τεσσάρων ἄκος,
Οἱ δὲ τὸ δι᾽ ὀκτὼ, τὸ δὲ δι᾽ ἑπτὰ πλείονες.
Ἄλλος δὲ πίνων τὴν ἱερὰν καθαίρεται,
Ἄλλος ἐπαοιδαῖς ἐπιθετῶν ἐμπαίζεται,
Ἰουδαῖος ἕτερον μωρὸν ἐξᾴδει λαβών·
Ὁ δὲ θεραπείαν ἔλαβε παρὰ τῆς κοιράνου.
Ἐγὼ δὲ τούτοις πᾶσιν οἰμώζειν λέγω.
Καὶ τοῖς ποιοῦσι ταῦτα, καὶ πειρῶσί με,
Εἴωθ᾽ ἀπαντᾶν μᾶλλον ὀργιλωτέρα·
Τοῖσι δὲ φρονοῦσι μηδὲν ἀντίξουν ἐμοὶ
Ἤπιον ἔχω νοῦν, εὐμενής τε γίγνομαι. v. 138 sq.]

De Podagra.

[Luciani irrisio in medentes Podagrae.]

i. e. *Quis invictam me dominam dolorum*
Ignorat Podagram in terra mortalium?
Quam neque thuris vapor placat,
Neque effusus sanguis aras ad incensas,
Non templum divitiarum undique suspensis ornatum donariis.
Quam neque Apollo medicamentis expugnare valet,
Omnium medicus in coelo deorum,
Non filius Apollinis doctissimus Aesculapius.
Postquam enim enatum est primum hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miscentes semper medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem:
Terunt plantagines, et apia mihi,
Et folia lactucarum, et silvestrem portulacam,
Alii marrubium, alii potamogeitonem,
Alii urticas terunt, alii symphytum,
Alii lentes afferunt ex palustribus lectas,
Alii pastinacam coctam, alii folia Persicorum,
Hyoscyamum, papaver, cepas agrestes, mali Punici cortices,
Psyllium, thus, radicem ellebori, nitrum,
Foenum Graecum cum vino, gyrinem, collamphacum,
Cyperissinam gallam, pollinem hordeaceum,
Brassicae decoctae folia, gypsum ex garo,
Stercora montanae caprae, humanum oletum,
Farinas fabarum, florem Asii lapidis;
Coquunt rubetas, mures-araneos, lacertas, feles,

De Podagra.

Ranas, hyaenas, tragelaphos, vulpeculas.
Quale metallum non exploratum est mortalibus?
Quis non succus? qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles,
Adeps, sanguis, medulla, [*urina*[f],] *stercus, lac.*
Bibunt alii numero quaterno pharmacum,
Alii octono, sed septeno plures.
Alius vero bibens hieram purgatur,
Alius incantamentis impostorum deluditur,
Judaeus alium stultum excantat nactus;
Alius vero remedium petit ab hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero.
Et facientibus haec, atque irritantibus me,
Soleo occurrere multo iracundior;
Iis vero qui cogitant nihil adversum mihi
Benignam adhibeo mentem, facilisque fio.

Nullus dubito prudentissimos quosque eorum qui cum hoc morbo diu conflixere, de omnimoda curatione desperantes, Choro qui istius dramatis catastrophen facit, suffragaturos:—

[*Ἤπιον, ὦ πάνδημε, φέροις ἄλγημα, Ποδάγρα,*
Κοῦφον, ἐλαφρὸν, ἄδριμυ, βραχυβλαβὲς, εὐώδυνον,
Εὔφορον, εὔληκτον, ὀλιγοδρανὲς, εὐπερίπατον.
Πολλαὶ μορφαὶ τῶν ἀτυχούντων,
Μελέται δὲ πόνων καὶ τὸ σύνηθες
Τοὺς ποδραγρῶντας παραμυθείσθω.
Ὅθεν εὐθύμως, ὦ σύγκληροι,
Λήσεσθε πόνων,
Εἰ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη,
Τοῖς δ' ἀδοκήτοις πόρον εὗρε Θεός.
Πᾶς δ' ἀνεχέσθω τῶν πασχόντων
Ἐμπαιζόμενος καὶ σκωπτόμενος·
Τοῖον γὰρ ἔφυ τόδε πρᾶγμα. v. 322 sq.]

i. e. *Lenem, O ubique gentium celebrata, afferas nobis dolorem, O Podagra,*
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud saevientem,
Tolerabilem, facile desinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.
Multi sunt modi miserorum,
Sed exercitia dolorum et consuetudo
Podagricos soletur.
Ideoque aequo animo, O complices,
Obliviscimini dolorum:
Si ea quae placet non fiunt,

[f] *urina*] om. Syd.

Tamen etiam praeter spem accidentibus viam invenire solet Deus.
Quivis sustineat Podagra laborantium
Deludi et derideri;
Talis enim hujus morbi natura est.

[71.] Ut semel finiam: methodus quam hic trado φαινομένων praedictorum examini innititur; quamque ego secutus tam in ipso me, quam in aliis, morbi levamen percepi. Therapeia radicalis et usquequaque perfecta, qua quis etiam a diathesi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in Democriti puteo[g] latet, atque in Naturae sinu reconditur, nescio quando aut a quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominus me hoc scripto humano generi commodi aliquid contulisse, si istos scopulos fideliter indigitaverim ad quos tum ipsemet tum alii plurimi naufragium fecimus, atque insuper optimam quae hactenus innotescit methodum praemonstraverim. Non his majora promitto; quamvis a longa cogitationum serie, quas huic rei impendere tantum non sum coactus, inducar credere cjusmodi remedium quandoque inventum iri. Quod si unquam acciderit, inscitiam suam dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit quam insigniter, tam in dignoscendis morborum essentiis, quam in medicamentis quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exemplum satis luculentum habemus in repertione summi illius ad febres intermittentes specifici, Corticis Peruviani. Per quot jam saecula homines quique solertissimi ingenia exercuerant in investigandis harum febrium causis, quibus praxin quilibet aptavit theoriae a se excogitatae optime respondentem! Quomodo vero hae medicationes theoremata valebant defendere, ex iis constat quorum adhuc recens est memoria, in quibus varias intermittentium species in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, curationem ad humorum istorum alterationem atque evacuationem dirigere solebant. At quam inauspicato id egerunt, eorum in his conaminum frustratio, praecipue vero hujus Corticis usus felicior, palam faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum humores hujusmodi omnes, tum etiam diaetam et regimen quodcunque, susque deque habentes, ac nihil nisi methodum

Therapeia radicalis adhuc in Democriti puteo latet; quam tamen quandoque inventam iri Author nullus dubitat: unde elucescet quantum hallucinati sunt dogmatici in morborum essentiis dignoscendis; (cujus rei Corticis Peruviani repertio exemplum est satis luculentum;) et quam inauspicato in febrium causis investigandis vel solertissimi ingenia sua exercuere.

[g] *in Democr. puteo*] Democritus dixit "in profundo veritatem esse demersam." (Cic. *Acad. Quaest.* i. 12) Cf. sup. *Epist. Respons. II.* § 30; *Dissert. Epist.* § 17; Lactant. *Divin. Instit.* iii. 28; Diog. Laërt. *Vit. Philos.* ix. § 72.

De Podagra.

pulveri exhibendo debitam observantes, scopum recta attingimus, vix ab illo aberrantes unquam nisi aegrum lecto sine ulla necessitate addicimus dum in ejus usu est: tanta tamen est hujus remedii vis, ut, non obstante eo incommodi, quod scilicet febris a lecti calore plus quam erat opus intendatur, aegrum nihilominus ad sanitatem ut plurimum reducat. Interea donec haec Podagrae curatio radicalis comperta fuerit, (quod Medicos omnes, me prae caeteris, optare fas est,) hanc meam qualemcunque opellam boni consulite: quod si minus eveniat, hominum mores ita probe perspectos habeo ut non multum fallar, et officii mei rationem ita calleo ut animo neutiquam cadam. Et si saevissimi isti cruciatus, impotentia ad motum, caeteraque corporis mala, quae ego per maximam vitae partem[h] sum perpessus, (una cum damno rei familiaris quod sustinui, a Medicina facienda toties adversa valetudine avocatus,) aliis quietem et *ἀναλγησίαν* possint comparare, erit unde me fructum aliquem miseriarum hujus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans percepisse existimabo.

[h] Cf. sup. § 1; *Epist. Respons. I.* § 1.

THOMAE SYDENHAM.

TRACTATUS DE HYDROPE[a].

Omnis hominum actas, sexus omnis, ab Hydrope nonnunquam infestatur. Foeminae tamen huic morbo magis sunt obnoxiae quam viri; verum hos aetate praesertim ingravescente adoritur, illas ubi jam parere desierint: steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveae a digitorum impressione in surarum parte inferiore, sub noctem imprimis conspicuae, mane vero evanescentes, primum hujusce mali indicium dant: quod non perinde certum est Hydropis ingruentis signum in foeminis atque est in maribus; cum et praegnantes, et aliae quibus catamenia quavis de causa sistuntur, haud raro idem patiantur. Neque tamen in viris ejusmodi tumor Hydropem certo indicat: etenim cum senex quispiam, habitu corporis paulo pleniori praeditus, asthmate jam a multis annis laborans, ab eodem derepente, idque hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor musculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores aemulans, qui hyeme etiam magis quam aestate, tempestate magis pluvia quam serena, pariter invalescet; et tamen sine quovis incommodo insigniori eundem ad Libitinam usque comitabitur. Quo non obstante, (si generaliter loquamur,) surae et tibiae intumescentes etiam in viris pro signo supervenientis Hydropis habendae sunt; maxime si ita affecti spiritum aegrius ducant: qui quidem tumor tam copia quam mole auctior indies redditur, donec, pedibus majorem aquarum vim jam respuentibus, crura tentantur, ac postea abdomen ipsum; quod quidem, sero e sanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis suae limen distenditur; adeo ut saepe multos aquae congios intus contineat, quae in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque exomphalon constituunt.

Omnis hominum aetas, sexus omnis, ab Hydrope nonnunquam infestatur[b]. Foeminae magis quam viri ei obnoxiae sunt; hi aetate ingravescente, illae ubi jam parere desierint. Foveae a digitorum impressione in surarum parte inferiore primum mali indicium: quare non perinde certum in foeminis, atque in maribus: in senibus vero a multis annis asthmate laborantibus Hydropem non certo indicant. Si generaliter loquamur, surae et tibiae intumescentes etiam in viris pro signo Hydropis supervenientis habendae sunt. Pedibus cruribusque ad extremum extensis, in abdomen ruentes aquae dein et umbilicum, exomphalon quandoque constituunt.

[a] Cf. *Process. Int.* c. 33.

[b] Deest *Elench. Rer.* in ed. '83.

De Hydrope.

Tria hunc morbum stipant symptomata, dyspnoea, urinae paucitas, et sitis intensa: unde originem trahunt.

[2.] Tria interim hunc morbum stipant symptomata, dyspnoea, urinae paucitas, et sitis intensa. Spirandi difficultas oritur ab aqua diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus sufflaminatur. Urina idcirco parce redditur, quia sanguinis serum, quod per ductus urinarios ex lege Naturae excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, et in caeteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis est a putredine colluviei serosae, quae a mora in corpore longiore et calorem et acredinem contrahit, unde aeger et febre quadantenus semper laborat, et memorata siti.

Pro rata qua partes quas obsidet morbus augentur, aliae magis magisque gracilescunt.

Impetu tandem in viscera nobiliora et vitalem arcem facto, aeger cataclysmo quasi submersus perit.

[3.] Pro rata qua aeger in partibus quas morbus obsidet, mole augetur, in reliquis magis magisque indies emaciatur et gracilescit; tandemque, cum tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coërceri ulterius nequeat, impetu in viscera nobiliora et vitalem arcem facto, cataclysmo quasi submersus perit.

Causa morbi in genere est sanguinis debilitas.

[4.] Causa hujusce morbi in genere sanguinis debilitas est, unde alimento, quod forinsecus importatur, in substantiam suam convertendo non jam par, idem in extremitates et pendulas corporis partes explodere necesse habet, mox in abdomen etiam; in quo, quamdiu in exigua quantitate hinc inde dispergitur, Natura eidem continendo vesiculas quasdem fabricat, donec tandem, modum jam superans, uno peritonaeo simul clauditur.

Illi debilitando quae operam commodant.

[5.] Sanguini autem debilitando operam ut plurimum commodabant vel nimia ejus per venae-sectionem aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores spirituosos ingurgitandi mos, unde et naturalia corporis fermenta destruuntur, et dissipantur spiritus. Hinc est quod bibacissimi quique helluones saepius cum hoc morbo, frigido licet, quam caeteri conflictentur. E contra etiam aquae potatio in iis qui generosis liquoribus diu assueverant, sanguini eandem noxam infert.

Hydrops testium in foeminis obiter notatur.

[6.] In foeminis vero (quod notandum est,) alia quaedam, et ab his longe diversa, Hydropis causa reperitur, inclusa nempe in testiculorum alterutro saburra, seu obstructio, quae sensim ejusdem crasin subvertit; unde in dicto testiculo reposita primum morbi minera, tunica ejusdem mirum in modum distenditur; qua jam tantum non crepante, Natura humori excipiendo vesiculas quasdam suggerit, quarum tan-

dem sive una aliqua sive etiam pluribus disruptis, et in abdominis cavitatem se exonerantibus, eadem occurrunt symptomata quae in Hydrope quem supra depinximus. Sed de hoc genere jam olim [*Dissert. Epist.* § 92.] egi.

[7.] Sunt et aliae duae species tumorum abdominis Hydropem mentientes, foeminis utraeque familiares: Prima est carnium in partibus intra abdomen excrescentia praeternaturalis, quae ventrem in molem haud minus conspicuam attollit quam solet inclusa aqua; altera species flatibus ortum debet, qui non tumorem tantum, sed et alia ingravidationis signa, pariunt. Haec viduas ut plurimum exercet, vel etiam mulieres quae non nisi provectiores aetate nupserant: atque hae, tam suo ipsarum quam obstetricum judicio (quarum oracula hac ipsa de re consuluere,) motum infantis jam a tempore consueto usque ad legitimum tempus pariendi persentiscentes, quin et, ad eundem modum quo gravidae solent, subinde aegrotantes, sororiantibus insuper mammillis, et lacte extillante, de fasciis haud raro caeterisque ad excipiendum infantem necessariis sibi prospexerunt; donec tandem venter pari quo increverat gradu sensim detumescens spem vanam eluserit. Neutra vero harum ad eum de quo agimus morbum est referenda.

[8.] Indicationes curativae verae ac genuinae, utpote a praedictis phaenomenis naturaliter quasi exortae, vel ad aquarum in abdomine caeterisque partibus contentarum evacuationem, vel ad instaurandum sanguinis robur quo novus earundem proventus praecaveri possit, omnino dirigendae sunt.

[9.] Seri evacuationem quod spectat, magni refert ut diligenter observemus, in omnibus Hydropicis ea cathartica quae vel segnius vel minus potenter operantur, officere magis quam prodesse: cum enim medicamenta purgantia ad unum omnia Naturae sint inimica, quo nomine catharseos munere funguntur, sanguinem aliquatenus debilitant laeduntque; unde, nisi corpus celeriter pervadant et citissime expellantur, Camarinam[c] eam moventia quam secum abducere nequeunt, et sanguinem tumultuose exagitantia, tumorem magis adaugent; quod plus satis liquet in eorum pedibus quibus alvus ita leniter ac blande sollicitatur. Quamobrem, ut cum bonis aegri rebus purgatio instituatur, scire oportet, utrum aegri

De Hydrope.

Aliae sunt duae species in foeminis hydropem mentientes; illa carnium intra abdomen excrescentiae praeternaturali, haec flatibus, ortum debet, qui ingravidationis signa pariunt: quas praecipue exercent.

Neutra harum ad morbum de quo agitur, referenda est.

Indicationes curativae duae, aquas contentas evacuare, et sanguinis robur instaurare.

Cathartica quae vel segnius vel mitius operantur, officiunt magis quam prosunt.

Utrum aegri corpus facile an aegre catharticis cedat, sollicite inquirendum.

[c] "*Camar. movere*, est sibi ipsi malum accersere." (Erasmi *Adag.* i. 1. 64.)

De Hydrope.

corpus facile, an vero difficulter atque aegre, catharticis cedat; cum in hoc cardine curationis omnis sive nullo, sive non nisi magno, labore peragendae negotium vertatur.

Quoties itaque hydragogis utendum est, sollicite ad facilitatem vel difficultatem qua aegri corpus catharsin ferre solebat, respicere omnino convenit; quod non alia via ulla certius dignosci potest quam ex diligenti inquisitione quomodo alia purgantia remedia alio tempore aliquo usurpata opus destinatum peregerint. Cum enim in corporibus idiosyncrasia quaedam inveniatur quoad facilem difficilemve catharticorum operationem, aegrum saepissime in vitae discrimen conjiciet is qui sensibile corporis temperamentum modum sibi ac normam statuerit: quando non ita raro usu veniat ut qui habitu sunt ferme athletico, mediocribus catharticis facile pareant; cum qui contrario plane habitu sunt praediti, vel fortissimis aegre cedant. Et profecto jam dicta cautio de aegri corporis ad purgantia ferenda ineptitudine, non in hydragogis tantum praescribendis, sed in aliis quibuslibet catharticis, locum habere debet; etenim saepenumero observavi hypercatharses a potionibus etiam lenientibus adductas, ex eo quod aegrum Medicus non interrogaverit (prout oportuit,) utrumne corpus facile, an vero difficulter, expurgaretur. Attamen cum Hydrops (quod superius dixi,) prae caeteris morbis quibuslibet catharsin et validissimam postulet et maxime celerem, cumque in hoc morbo purgatio per ἐπίκρασιν, quae in nonnullis aliis prodest, nullatenus admitti debeat; (cum hujus generis catharsis non tantum non imminuat tumorem, sed et adaugeat;) hanc (inquam,) ob causam expurgatio paulo fortior et nimia, justo debiliori est praeferenda; praecipue cum laudano non destituamur, certissimo ad hypercatharsin istiusmodi subito domandam fraeno.

Purgatio per ἐπίκρασιν non tantum non imminuit tumorem, sed adauget. Quare expurgatio fortis vel nimia, justo debiliori praeferenda est.

[10.] Ad haec in catharticis omnibus Hydropicorum sanationi dicatis id diligenter est observandum, ut aquae ea maxima celeritate exhauriantur quam aegri vires ferre queant; utpote qui singulis diebus expurgari debeat, nisi quod, sive ob nimiam debilitatem corporis, sive propter cathartici praecedentis operationem plus satis violentam, dies unus aut alter nonnunquam intercalari possit: etenim si non nisi post longa intervalla repetatur purgatio, quantumlibet copiosa catharsis praecesserit, aquis denuo affatim colligendis an-

Quas ob causas maxima celeritate quam aegri vires ferre queant, aquae exantlandae sunt.

sam praebebimus; atque ex hac induciarum occasione, quasi victoria jam parta uti nescientes, tandem loco pulsi, re infecta turpiter fugabimur. Adde, quod periculum est ne aquarum inter viscera mora diuturnior eadem putredine quadam sua inquinet ac inficiat. Atque insuper, (quod parvi ducendum non est,) istae aquae a praegressis catharticis ita in motum concitae ad noxam inferendam jam propensiores sunt quam ubi quiescerent. Tam ob hanc itaque causam quam ob alias supra memoratas, huic intentioni, quae colluviem serosam intus clausam respicit, quam velocissime satisfaciendum est; neque ab ea, nisi urgente necessitate, est absistendum aut cessandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

De Hydrope.

[11.] Hoc porro notandum venit, quod, cum e praxi constet, hydragoga fere omnia, genio quodam sibi peculiari, si sola exhibeantur, iis qui aegre purgantur parum admodum votis respondere, quin et largiorem eorundem dosin non tam catharsin quam sanguinis tumultum promovere; (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur;) haec itaque non alium obtinent usum in hujusmodi corporibus, quam ut lenioribus catharticis stimulum addant. Quo non obstante, in iis qui purgatu sunt faciles, hydragoga ista et celeriter et cum magno effectu operantur.

Hydragoga quem usum obtinent in iis qui difficiles, quem in iis qui faciles purgatu sunt.

[12.] Quocirca in istis qui catharsi prompte cedunt, syrupus de spina cervina, etiam solus, aquas sat copiose elicit; quod quidem remedium in his aquas fere solas, easque in magna quantitate, educit, nec sanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum purgantium more: id tantum habet incommodi syrupus ille, quod inter operandum ingentem sitim provocet. Quod si idem vel in summa dosi aliis propinetur qui aegre expurgantur, neque multae sequentur dejectiones, neque eae multa aqua, ut debuerant, refertae.

In istis qui catharsi prompte cedunt syr. de spina cervina aquam satis copiose elicit: id habet incommodi hic syrupus quod inter purgandum ingentem sitim provocet.

[13.] Equidem probe memini (cum tunc primum ad Hydropem curandum invitarer,) me annis abhinc[d] viginti septem, aut circiter, ad matronam quandam piam et honestam, nomine Saltmarsh, Westmonasterii commorantem, fuisse accersitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendae evexerat. Huic

[d] *abhinc*] sc. ab anno 1683.

De Hydrope.

ego syrupi praedicti unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui. Credi vix potest quam magnam aquarum vim per sedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, absque ulla virium aegrae jactura; quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, nisi quod diem unum alterumve intercalari paterer, siquando paulo infirmior videretur: atque ita aquis sensim eductis, venter indies detumuit, ipsaque prorsus convaluit. [14.] Ego fiducia plane juvenili atque hominis inexperti, credebam me ejusmodi medicamen possidere, quo Hydropes quoscunque possem debellare. Verum hujusmodi erroris intra paucas septimanas admonebar: cum enim non ita diu post ad aliam foeminam eodem morbo laborantem, qui febri quartanae diuturniori supervenerat, medicinam facturus accederem, eundem syrupum propinavi; quo saepius repetito, et dosi gradatim aucto, morbum lacessebam; at cum aquarum evacuationem frustra tentarem, catharsi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, missum me fecit aegra, atque alterius Medici ope, qui remedia efficaciora adhibuit, (si bene memini,) sanitatem recepit.

Catharticis lenioribus opus suum cum bona euphoria non peragentibus, fortiora sunt tentanda: quod historia probatur.

[15.] Ubi igitur constiterit, aegrum eo esse corporis habitu ut cathartica leniora nec celeriter, nec cum bona euphoria, opus suum peragant, fortiora tentanda: quo in casu (ut modo innui[e],) notandum est, quod, licet hydragogorum pauca, si sola exhibeantur, votis respondeant, lenioribus tamen calcaris vice permista, efficacissima omnino sunt. In hujusmodi corporibus (exempli gratia,) sequentem potionem cum successu saepenumero praescripsi:—

Quo casu hydragoga sola vix votis respondent, sed lenioribus calcaris vice permista, efficacissima evadunt.

Potionis forma pro robustioribus.

[*Form.* 97.][f] ℞ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam;
Coque in quantitate sufficiente aquae fontanae ad uncias tres; in colatura dissolve
Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam,
Syrupi de Spina Cervina semiunciam,
Electuarii e Succo Rosarum drachmas duas;
Misce; fiat potio.

Quae tamen potio non nisi robustioribus exhibenda est,

[e] *ut modo innui*] om. ed. '83.

[f] Cf. form. 212.

quibus alvum solvit ubi caetera id praestare nequiverint; quod multiplici experientia ipsus probavi. Vel,— De Hydrope. Alia.

[*Form.* 98.][g] ℞ Vini Albi uncias quatuor,
[Radicis] Jalapae subtilissime pulveratae drachmam unam,
[Radicis] Zinziberis pulveratae grana decem,
Syrupi de Spina Cervina unciam unam;
Misce; fiat potio, sumenda summo mane, repetendaque singulis vel alternis diebus, pro ratione virium.

[16.] Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens, quo illi satis commode utentur qui a repetito aliorum purgantium usu abhorrent, quando aegrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret; exempli gratia:—

[*Form.* 99.] ℞ Radicis Jalapae contusae, Tertia calfaciens inter purgandum, tum et corroborans.
[Radicis] Hermodactyli, ana semiunciam,
Scammonii crudi drachmas tres,
Foliorum Sennae uncias duas,
[Radicis] Glycyrrhizae rasae,
Seminum Anisi,
[Seminum] Carui, ana semiunciam,
Summitatum Absinthii,
Foliorum Salviae, ana manipulum unum;
Infunde frigide in libras tres Aquae Vitae vulgaris, et coletur tantummodo usus tempore: capiat cochleare unum hora somni, et duo mane sequenti, augendo vel minuendo dosin pro ratione operationis.

[17.] Restant vero medicamenta duo (me judice,) palmaria, et, in iis qui non nisi aegre purgantur, caeteris quae vel supra enumeravi vel adhuc comperta habeo δραστικώτερα; elaterium intelligo, et infusionem croci metallorum. Elaterium, sive faecula cucumeris agrestis, potenter in permodica quantitate vires suas exerit in conturbanda alvo, et faecibus cum serosis et aquosis humoribus copiose egerendis; adeo ut ejus grana duo plerisque (in genere loquendo,) corporibus dosis aptissima sint. Ego permiscere soleo pilularum ex duobus scrupulum unum[h], quas in pilulas tres[i] exiguas formandas ac mane sumendas impero[j]. In iis qui aegre purgantur aliis δραστικώτερα sunt elaterium et infusio croci metallorum.

[18.] Infusionem croci quod spectat, ejus sesquiuncia (vel

[g] Deest in ed. '83; cf. form. 211.
[h] *pil. ex duob. scrup. unum*] *Pil. Coch. Maj.* ℈*ss.* ed. '83.
[i] *tres*] *duas* ed. '83.
[j] Cf. form. 213.

De Hydrope.

purgatu difficillimis unciae duae,) mane exhibita, et quotidie pro aegri viribus reiterata, quamlibet prima facie haud aliud promittat quam colluviem in ventriculo stabulantem egerere, tandem tamen efficiet ut abdomen ab aquarum super-incumbentium onere liberetur: praeterquam enim quod, cessante vomitione, in catharsin τὴν κάτω solet desinere, necesse est omnino, ut, cum tanta fuerit agitatio concussioque tam ventriculi quam viscerum a tam insigni aquarum corrivatione quasi circumseptorum, earundem evacuatio per ductus communi Naturae lege haud satis patentes conatum ita vehementem insequatur. Veruntamen, si praedictum vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam electuarium de succo rosarum quam syrupum de spina cervina soleo post tertiam aut quartam dosin merae infusionis croci metallorum quandoque (licet rarius,) adjicere; exempli gratia:—

Emeticae operationis ratio investigatur.

[*Form.* 100.] ℞ Aquae Cardui Benedicti uncias tres,
Infusionis Croci Metallorum sesquiunciam,
Syrupi de Spina Cervina semiunciam,
Electuarii de succo Rosarum drachmas duas;
Misce; fiat potio.

Caecos dari meatus ex abdominis cavitate in intestina de facto liquet.

[19.] Quod vero dentur ejusmodi caeci meatus per quos aquae ex abdominis cavitate ad intestina transferantur, de facto liquet; cum quotidie observemus hydragoga tantam aquarum in abdomine inclusarum vim per secessum educere, perinde ac si primitus in ipsis intestinis continerentur. Cui tam duro nodo cum parem cuneum haud facile inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium saeculorum judicio sapientissimi optimique, Hippocratis scilicet, qui in libro *De Prisca Medicina* [tom. i. p. 49.] haec habet: *Λέγουσι δέ τινες καὶ Ἰητροὶ καὶ σοφισταὶ ὡς οὐκ ἔνι δυνατὸν Ἰητρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη· ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιστῇ ἢ Ἰητρῷ ἢ γέγραπται περὶ Φύσεως, ἧσσον νομίζω τῇ Ἰητρικῇ τεχνῇ προσήκειν ἢ τῇ γραφικῇ.* i. e. *Medici quidam et sophistae dicunt quod impossibile est eum Medicinam cognoscere, qui non novit quid sit homo, et quomodo primum factus et compactus sit; ego vero ea quae ab aliquo sophista aut Medico de Natura dicta aut*

Hippocrates in scenam ducitur.

scripta sunt, minus censeo ad artem Medicam spectare quam ad pictoriam. De Hydrope.

[20.] Attamen (ne vel Divinus hic Author erroris ullatenus insimuletur, vel ex hoc loco empirici ignorantiae suae patrocinium quaerant,) aperte dicam, me, quantum attentissima cogitatione eaque ad praxin (quae Medicinam profitentium lapis Lydius haberi debet,) relata assequi valeam, utcunque existimare, quod necesse omnino sit ut Medicus structuram humani corporis probe calleat, quo rectius veras ideas et Naturae et causarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat: neque enim fieri potest, ut qui renum fabricam ignorat ductuumque exinde ad vesicam tendentium, conjicere possit unde oriantur symptomata illa quae a calculo vel in pelvim vel in ureteres altius impacto pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, quo melius inter operandum ab iis vasis sive aliis partibus abstineat, quae, si violentur, aegro exitium afferant: sed nec ossa dislocata ad situm naturalem recte poterit reducere, nisi eam ossium compagem, *sceleton* dictam, curiose inspexerit, atque animo comprehenderit.

Quam curiosa corporis humani inspectio, et fabricae notitia, tum Medicis, tum Chirurgis necessaria est.

[21.] Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino necessaria est, quam qui non habet, eum quibusdam morbis *andabatarum*[k] (quod aiunt,) *more pugnabit*, aut sine nautica pyxide tentabit mare. Porro haec scientia et cito et facile acquiritur, cum id prae caeteris difficilioribus habeat compendii, quod *αὐτοψίᾳ* in cadaveribus vel humanis vel animalium quorumlibet perdiscatur, idque nullo fere negotio, etiam ab iis qui mente ac judicio minus valent. Veruntamen in acutis quibuslibet, (quod genus[1] plus quam duas tertias morborum partes comprehendit,) atque porro in chronicis plerisque, omnino fatendum est *τὶ Θεῖον* inesse, sive specificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio a speculatione corporis humani deducta queat indagare atque in lucem protrahere. Quamobrem, ne ita homines in cadaverum dissectione praecipuam locarent operam, tanquam exinde potius quam ex *φαινομένων* naturalium, ut et juvantium et laedentium, diligenti observatione promoveri possit Ars Medica; id (opinor,) ut maxime caveri in loco praedicto voluit

In acutis quibuslibet, et chronicis plerisque, specifica quaedam inest proprietas, a nulla corporis contemplatione in lucem eruenda.

Mens Divini Senis in loco supra citato explicatur.

[k] *andab. more pugn.*] i. e. *clausis oculis.* Cf. Erasmi *Adag.* ii. 4. 33.

[1] Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 10; *Epist. Respons. I.* § 52; *Dissert. Epist.* § 59.

De Hydrope.

Divinus ille Senex, non autem generalem fabricae humani corporis notitiam carpere ac sugillare.

Majora licet organa pateant, exiles tamen meatus oculos acutissimos vel microscopio exquisitissime elaborato adjutos effugiunt prorsus.

[22.] Et profecto virum tantum tamque sapientem nullo modo potuit latere, humanam omnem investigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertingere non posse: licet enim diligenti in secandis cadaveribus inquisitione ac scrutinio majora organa quibus Natura in peragendis operationibus suis utitur in conspectum veniant, vasaque itidem nonnulla per quae succi ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quae tamen hujus motus sit origo et causa primaria, oculi docere nequeunt, neque microscopium quodvis vel exquisitissimc elaboratum exiles istos meatus per quos chylus (exempli gratia,) ex intestinis in vasa chylifera transcoletur, vel per quos ductus sanguis per arterias derivatus in venarum oscula reducendus transmittatur, potest detegere. Quinimo sunt et alii ferre innumeri, iique magis adhuc affabre concinnati, meatus ac pori in hac miranda hominis compage, quos nemo hominum ne per somnium quidem vidit; cum rudis et indocta (sit verbo venia,) cognitio nostra in rerum cortice omnis ferme versetur, ac ad τὸ ὅτι (sivc quod res hoc modo se habeat,) fere tantum assurgens, τό διότι (sive rerum causas,) nullatcnus attingat. Utut se rcs habeat, haud difficili investigatione scire possumus quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura,) sufficit in corum curatione morborum qui hujusmodi peritiam (quod supra dixi,) sibi vendicant; maxime vero quantum nos impellat ad Divinum Artificem summa animi demissione adorandum, dum stupendum Ejus artificium contemplamur in iis quorum ratio nobis innotescit, tum illud longe excellentissimum in caeteris ad quae prorsus caecutimus.

Cognitio nostra ad τὸ ὅτι assurgat, sed τὸ διότι nullatenus attingat.

Et quae innotescunt, et ad quae caecutimus, impellunt ut Divinum Artificem suspiciamus et adoremur.

[23.] Et sicuti Hippocrates eos reprchendit, qui huic in humanis corporibus speculandis curiositati et περιεργίᾳ plus dant quam observationibus practicis, ac proinde quam ipsius Naturac judicio; ita pari jure prudens vir quispiam in hoc nostro saeculo eos culpare possit, qui cxistimant Artem Medicam nulla re alia magis promoveri posse quam novis Chymicorum inventis. Quanquam enim ingrati prorsus animi esset, non libenter agnosccre id emolumenti quod Chymiae acceptum debemus, eo quod utilia nonnulla medicamenta et indicationibus satisfaciendis perquam accommoda (inter

Chymiae laus et emolumenta intra quos limites coërcenda.

De Hydrope.

quae vel hoc ipsum emeticum, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet,) nobis suppeditaverit, atque eam ob causam (si intra pharmacopoeae limites contineatur,) ars est satis quidem laudabilis; attamen nec illi culpa (aut saltem *errore,*) vacant, qui cerebrum sibi eousque excalefaciunt ac torquent, ut tandem arbitrentur Artem Medicam in hoc praesertim deficere, quod remediis magnis atque efficacibus a sola Chymicorum praeparatione atque opera nobis subministrandis indigeat: cum ei qui rem recte perpenderit, satis liqueat, praecipuum Medicinae faciendae defectum non in eo verti quod nesciamus quo pacto huic aut illi intentioni satisfacere debeamus, sed quod non satis sciamus quaenam sit illa intentio cui satisfaciendum est: cum vel rudissimus quispiam Pharmacopolae servulus intra dimidium horae quadrantem certum me faciet quo medicamento vomitionem, purgationem, vel sudores, provocabo, vel refrigerabo aestuantem; at vero in palaestra medica probe exercitatus sit oportet, qui pari certitudine me docere queat ubi hoc vel illud remediorum genus in usum revocare debeam per omnem morborum ac curationum circuitum.

Medicinae faciendae defectus in eo non vertitur quod nesciamus quo pacto huic aut illi intentioni satisfacere debeamus, sed quod non satis sciamus quaenam sit illa intentio cui satisfaciendum est.

[24.] Et quidem certissimus sum nihil aeque ad judicium hac in re rite formandum conferre, atque observationem exactissimam φαινομένων naturalium et morborum, et pariter eorum quae in praxi cernuntur a juvantibus et laedentibus derivata, post ea sive remedia usurpata, sive etiam medendi methodum istam, quibus morbos depellere satagimus. Haec, si diligenter inter se collata fuerint, mihi ostendent et morbi naturam, et insuper undenam curativae indicationes desumendae sint, longe melius certiusque, quam si ad speculationem naturae hujus aut illius principii corporis conuereti, tanquam ad Cynosuram[m], cursum dirigam: etenim vel exquisitissimae hujus generis dissertationes nihil aliud sunt quam metaphora belle deducta exornataque, quae etiam (ad eorum instar omnium quae in scena imaginationis, non vero in ipsa rerum natura, fundamentum habent,) dies delebit ac proteret; cum Naturae judicia, rerum veritati superstructa, non nisi cum ipsa Natura inter ciderint.

Ad judicium in hac re rite formandum naturalia morborum phaenomena, atque juvantia et laedentia, diligenter observata, collata, et trutinata, conferunt maxime. Exquisitissimae speculationum dissertationes quam labili fundamento innituntur.

[25.] Quamvis autem hypotheses speculationibus philoso-

[m] *Cynosuram*] Sidus quod maxime servabant in navigando Tyrii et Sidonii. Cf. Facciol. *Lex.*

phicis innixae futiles sint prorsus, (cum nemo hominum scientia intuitiva praeditus sit, qua fretus principia queat substernere quibus mox superstruat,) attamen, si hypotheses ab ipsis rebus factis fluant, ex eis tantum observationibus natae quas phaenomena practica et naturalia suggerunt, stabiles manent et inconcussae: ita ut, licet praxis Medica, si scribendi ordinem respicias, ex hypothesibus orta videatur, nihilominus ipsae hypotheses, si modo solidae fuerint ac genuinae, praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratia, in affectione hysterica non ideo chalybeatis utor caeterisque sanguinem invigorantibus, nec ideo ab evacuantibus me tempero (nisi scilicet in statis quibusdam circumstantiis,) et remedia potius paregorica impero, quia primum pro concesso habui hunc morbum a debilitatis fractisque spiritibus animalibus pendere; verum, cum *φαινομένων* practicorum constans observatio me docuisset cathartica exhibita morbi symptomata semper auxisse, his vero contraria eadem symptomata consopire solere, ex hac aliisque *φαινομένων* naturalium observationibus hypothesin meam desumpsi, ita ut philosophus empirico hic famularetur. Quod si ab hypothesi coepissem, ea plane ratione insanirem atque ille qui tabulata tignaque domus superiora prius velit erigere quam fundamentum jecerit: quod quidem istis tantum convenit qui *in aëre castella* (quod aiunt,) solent *extruere;* his enim certo quodam privilegio ab alterutra extremitate licet ordiri.

Hypotheses solidas et genuinas praxi quadantenus originem debere exemplo comprobatur.

Vomitio ab emetico excitata hydropicorum aquas ἄνω καὶ κάτω potenter evacuat.

[26.] Sed ut ad rem redeam: quicunque demum sint meatus isti per quos aqua ex abdominis cavitate in intestina deducitur, certissimus sum vomitionem a dicto emetico excitatam easdem potenter evacuare, idque non solum deorsum per sedem, sed et sursum per ipsum ventriculum atque os in vomendi actu: etenim post duas vel tres evomendi vices, aquae non tam medicamenti vi secretoria elici videntur, quam ruptis quasi repagulis et claustris reseratis pleno alveo effundi; quod satis constat ex earundem eruptione atque impetu saepe facto inter ipsa vomendi spatia sive intervalla.

Hydropicae cujusdam curatio emeticis et catharticis absoluta.

[27.] Mense Augusto postremum elapso, paupercula quaedam, annos habens quinquaginta quinque aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat inclusa fere per triennium; a frigore multum passa erat; venter denique ad tantam molem increverat ut

ei parem nunquam hactenus viderim. Ego sesquiunciam infusionis croci metallorum singulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium aegrae ratione, usque dum doses omnino sex hauserat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus supprimebatur, quam postea quandoque per intervalla reddebat, sed raro admodum; quo frequentius emeticum repetebat, eo majorem aquae copiam solebat rejicere, idque sub finem tam per os quam per sedem. Verum post tertiam dosin tumor subsidere atque imminui coepit, et post quatuordecim dies (filo, quo crassitiem corporis inflati jussu meo fuerat dimensa, judice ac teste,) jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquae congios (supputatione ex iis quae mihi ipsa narravit facta,) *ἄνω καὶ κάτω* egesserat; ita ut quae prius in lecto non nisi erecta dormiebat, ne decumbens ab aquarum pondere suffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato secura jaceret, et de latere in latus pro arbitrio se movere potuerit. Cum vero dicta emetica operandi violentia *vapores* (quos dicunt,) ad eum gradum excitarent ut iisdem diutius morbum lacessere tutum non foret, et tamen (tam ex residua adhuc ventris mole, quam aquarum rotatione quam toties percipiebat quoties se in alterutrum latus convertebat, et vestigiis insuper rei cujuslibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus,) plus satis liqueret multum aquae adhuc in corpore restare; ob causam jam dictam, reliquam curationem purgantibus proprie dictis cogebar absolvere. Posthac igitur vel potionem purgantem supra [§ 15.] dictam, vel aliud quoddam hydragogum, praescripsi; idque vel rarius vel saepius, prout vires ejus ferrent, aut vapores minus infestarent: etenim et catharsis per inferiora affectus hystericos aliquatenus invitabat, licet non ita graves et violentos ac solebant emetica. Atque in hac methodo persistebam donec prorsus convaluisse videretur. [28.] Quae dum fierent, haec mihi praecipue observanda occurrebant: Primo, quod iis diebus quibus a purgatione feriebatur, nonnunquam magnam aquarum vim per sedem excernebat, atque etiam sub finem per meatus urinarios vel ad congii mensuram, quamlibet non ultra sesquilibram vel libras duas potus pro singulis diebus concederem; ita ut portae omnes atque canales undicunque patere viderentur. Secundo notatu dignum erat, quod, curatione fere absoluta, siquando vapores a catharticis commoti

De Hydrope.

Tria hic notatu dignissima.

De Hydrope.

tumultuarentur, venter maxime versus superiora intumescebat, tanquam novo aquarum proventu denuo repletus foret; quod tamen fieri non posse sciebam, cum ita parce bibisset, ac proinde tumorem illum a flatibus, quos peperit *ἀταξία* ista a catharticis provocata, tantum oriri. Quod meum judicium eventus comprobavit: licet enim vel congium aquae eo die quo purgabatur ejecisset, mox tamen coepit intumescere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque assurgens et dyspnoea affligens, donec corpus, a purgantium molestia liberatum, statum naturalem ac quietem reciperet; quo facto, et tumor et caetera symptomata derepente evanescebant, donec a succedente catharsi de novo irritarentur. Denique et hoc animadvertendum erat, quod, cum praefata foemina annum agens quinquagesimum quintum, fluxum menstruum jam ab annis aliquot non fuerat passa, attamen menses magno quasi flumine erumpebant denuo; qui sanguinis fluxus debilitati et evacuationibus praegressis additus ingens affectuum hystericorum agmen adducebat, dolorem scilicet in dorso et circa regionem splenis vehementem, cephalalgiam, et tussim ferinam. Adhaec, tametsi, post tam insignem aquae quantitatem per os, sedem, et urinas, eliminatam, omnino credibile esset non multum in corpore restare, attamen venter haud minus protuberabat quam nulla adhuc evacuatione tentata solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos (qui etiam ad septimanam a postrema purgatione negotium facessebant,) coactus sum ad quatuor noctes continuas diacodii sesquiunciam propinare; quae etiam dosis erat repetenda, nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, et tumor disparuit.

'Ἀταξία ab evacuationibus excitatae ut occurrendum.

In quo casu convenit ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

[29.] Hoc interim observari velim, quod, si leviculo aliquo ventris tumore tentetur aeger, non ita prompte educuntur aquae per infusionem croci metallorum, ac in Ascite grandiore ubi ingens aquarum copia aggesta fuerit: etenim vel ipsa aquarum moles, dum emetici operatione agitatur ac concutitur, ad earundem evacuationem mire confert; atque eam ob causam, nisi venter in tumorem insignem attollatur, omnino convenit ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

Decoctum ex interiore cortice

[30.] Est et aliud medicamentum satis vulgare ac simplex, quod Hydropem pari ratione qua illud de quo modo egimus

expugnat: nempe manipuli tres corticis interioris sambuci a ligno derasi in libris duabus aquae et lactis simul mistorum ad libram unam incoquantur[n]; decocti hujus altera medietas mane, altera sero, quotidie assumatur donec aeger convalescat. Hoc remedium et vomitionem ciet et catharsin, pariter ac crocus metallorum, ac proinde eodem modo morbum depellit, non vi aliqua specifica: quocirca si neutram harum operationum praestet, vel si mediocriter ac parce, ne hilum prodest quidem; ubi vero alterutram producit efficaciter, maxime vero si utramque, mire ad hunc morbum debellandum confert.

De Hydrope. — sambuci eodem modo quo crocus metallorum morbum hunc depellit, non autem vi aliqua specifica.

[31.] At sane (quod serio animadvertendum est,) haud raro accidit ut aqua non solum in crura ac tibias deturbetur, sed etiam in ipsam abdominis cavitatem depluat, quae tamen medicamentis catharticis sive *ἄνω* sive *κάτω* ducentibus omnino elicienda non est: verbi gratia, quoties hujusmodi tumor vel phthisin diuturnam excipit; vel a viscerum alicujus labe ac putredine nascitur; vel a sanguinis *tono* (si ita loqui fas est,) non tantum relaxato, sed et deperdito, ac spiritibus penitus exhaustis; vel a longa fistularum in partibus carnosis mora quae copiosam saniem egesserunt; vel a nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quam spirituum quas advocavit sive salivatio, sive sudatio, sive etiam purgatio justo intensior, et diaeta tenuis, quae in luis venereae curatione, etiam magis quam res postulabat, fuerant adhibitae. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis, aeger non tantum non juvabitur a catharsi, sed imminuto adhuc amplius sanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem, rebus ita stantibus, omnis curationis cardo in sanguine ac visceribus omni ope corroborandis firmandisque omnino vertetur. Inter caetera hujus ordinis, praeter remedia confortativa infra enumeranda, ego certissimo experimento edoctus sum, aëris mutationem, et in aëre libero exercitium, quale quale demum aeger ferre potuerit, huic indicationi apprime respondisse; spiritubus scilicet quasi nova vita hoc pacto afflatis, atque organis excretoriis ad pensum sibi debitum denuo revocatis.

In quibus casibus emetica et cathartica malum augent, totaque curatio in sanguine ac visceribus corroborandis firmandisque vertitur.

Huic intentioni aëris mutatio et exercitium, quale quale demum sit, apprime respondent.

[32.] Est etiam ubi absque omni istiusmodi *προφάσει*, intentioni isti quae aquas evacuandas respicit, nec catharticis nec emeticis satisfaciendum est; quoties enim vel aeger constitutione est infirmiore, vel foemina vaporibus atque ataxiis

In constitutione infirma, et hystericis, aquae diu-

[n] Cf. form. 215.

reticis educendae sunt: efficacissima e salibus lixivialibus fiunt. Medicamentorum forma. Cineres genistae in vino Rhenano,

spirituum animalium admodum obnoxia, fieri non potest ut catharticis, et multo minus ut emeticis, res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio diureticis committenda est; e quorum familia, licet quam plurima in Medicorum scriptis magni sint nominis, efficacissima tamen (ne dicam *sola*,) mihi videntur ea quae e salibus lixivialibus fiunt; neque quicquam refert e quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem vero vix aliud vegetabile genista sit parabilius, et in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimum cinerum ejus libram unam in vini Rhenani libris quatuor frigide infundi jubeo, addendo foliorum absinthii vulgaris pugillum unum alterumve: liquoris per filtrationem colati uncias quatuor mane, hora quinta pomeridiana, et sero, aegro jugiter hauriendas impero, usque dum tumor evanuerit[o]. Quo solo remedio Hydropes pro deploratis habitos, curatos vidi, in iis quorum crasis debilior purgantibus ferendis non fuit.

ac quantum hic valent.

Aquis evacuatis, debilitas sanguinis medicamentis calefacientibus et corroborantibus praecaveri debet, praesertim in aetate provectioribus.

[33.] Aquis autem, (ut ad secundam intentionem properemus,) quae sunt proxima causa morbi, jam penitus evacuatis, non nisi ad dimidiam curationis partem ut plurimum perventum est, nisi sanguinis etiam debilitati, quae prima morbi origo fuit, occurratur longo et assiduo medicamentorum calefacientium et corroborantium usu, unde novus aquarum proventus praecaveri possit: quamvis enim in junioribus saepe contingat, ut, aquis rite expurgatis, sine alio quovis praesidio convalescant, cum eorum calor naturalis jam ab aquarum onere ac pressura liberatus dictorum remediorum vices supplere valeat; tamen in aetate provectioribus, aut iis qui alias minus sano corporis habitu sunt praediti, omnino necesse est ut statim ab aquarum eductione jam absoluta ad eorum simplicium usum quae sanguinem excalefaciunt invigorantque, protinus confugiant. [34.] Inter quae ea quae ego jam superius in *Podagra* [§ 29 sq.] curanda laudavi, sive ipsa remedia spectent, sive sex res non-naturales, praeter illa quae jam dicentur, locum habere possint; (nisi quod vinum, a quo in podagra prorsus est abstinendum, non tantum non noceat Hydropicis, sed et prosit admodum, si pro potu ordinario usurpetur;) cum hi duo morbi id habeant commune, quod eadem remedia corroborantia utriusque causae originali adversentur. Fatendum est interim, quod, cum tam ex manifestis phaenomenis quam a juvantibus et laedentibus edocti simus tum

Quae in podagra laudantur hic locum habere possint. Vinum, a quo in podagra abstinendum, pro potu ordinario in Hydrope usurpetur.

Morbi plerique chronici indi-

[o] Cf. form. 216.

hos tum alios plures morbos chronicos sanguinis debilitati atque indigestioni ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice haeremus, nec in essentiales eorundem differentias, et specificas humorum depravationes ab istiusmodi indigestionibus prognatas, (quae quidem ἀπεψία communis omnium stirps est,) quimus penetrare: uti neque varias illas specificationes, quae in morbis acutis ab una eademque causa (sanguinis nempe inflammatione,) fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his quam in chronicis morbis, cum specificis careamus, curationem non ad essentialem morborum naturam, sed ad causam eorundem magis generalem, dirigere cogimur; curandi methodum subinde variantes, vel pro indicio Naturae spontaneo quo in morborum eliminatione illa utitur, vel experientiae, cui potissimum medicationis generi quilibet morbus facillime concedat dictantis, filum secuti.

[35.] Porro ad hanc de qua jam agimus intentionem implendam, (nempe ut sanguis corroboretur,) sive aquarum evacuatio per hoc diureticum, sive per catharsin, vel etiam vomitionem, procuretur, (ut [§ 9 sq.] supra,) omnino necesse est ut aeger, quantum res ferat, vinum potare teneatur dum in curando est, (modo ne prius incipiat οἰνοποσίαν quam meatus quadantenus reclusi fuerint, et porta aquis data,) vel saltem loco vini cerevisiam aliquam e generosioribus; cum liquores tenues ac refrigerantes quilibet, ut ut aegri palato arrideant qui fere semper in hoc morbo siticulosus est, eum magis phlegmaticum reddant, et aquis obstetricentur: raro itaque, aut nunquam, hi sunt concedendi. Atque e diverso, liquores generosi (modo non sint spiritus per distillationem eliciti,) usque adeo sanitatem promovent, ut vel soli aliquando amissam revocaverint; utique in morbi initio, nondum multa aqua distento abdomine; praesertim si herbis calefacientibus et confortantibus fuerint impraegnati. In pauperibus, (verbi gratia,) quorum "res angusta domi" [Juven. *Sat.* iii. 165.] meliora remedia non permittebat, cerevisia fortis, in qua quantitas sufficiens radicis raphani rusticani, foliorum absinthii vulgaris, cochleariae hortensis, salviae, centaurii minoris, summitatum genistae inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium[p]. Pro ditioribus vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter im-

De Hydrope. — gestioni ortum debent. In essentiales et specificas morborum tam chronicorum tam acutorum differentias penetrare non datum est. Curationem in utrisque non ad essentialem eorum naturam, sed ad causam magis generalem dirigere cogimur; curandique methodum Naturae, vel experientiae indiciis, accommodare. Aeger inter curandum, post portas aquis datas, vel vinum vel cerevisiam generosiorem potare teneatur. Liquores generosi, modo spiritus destillatione eliciti non sint, soli aliquando Hydropicos in principio curarunt. Cerevisia medicata pro pauperibus, pro ditioribus

[p] Cf. formm. 217, 220.

De Hydrope.

praegnari, cujus haustulus bis terve de die inter medicamenta supra memorata deglutiendus est; vel, si id palato minus allubescat, vinum absinthites vice ejus substituatur, de quo aeger sumere possit cochlearia novem post electuarii digestivi (in *Tractatu de Podagra* [§ 31.] descripti,) drachmas duas horis medicinalibus (id est mane, quarta pomeridiana, et nocte,) devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis, corroborantia quaelibet medicamenta longo post se intervallo linquit alia. [36.] Hic vero magni momenti est, quod aeger parce admodum bibat liquores istos qui minus generosi sunt, quandoquidem omnes, qualescunque demum sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeo ut vel omnimoda abstinentia a potu nonnullos sanavit: atque ob eam causam, si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, aeger tamen admodum parce eos bibat. Veruntamen, cum sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper a potu tenuiori abstinentia adaugeat, e re erit ut aeger saepiuscule aqua frigida spiritu vitrioli acidulata os colluat, aut tamarindos in ore subinde teneat, aut limonem manducet; neutrum vero deglutiens, prae eorum frigiditate, quae morbo minus convenit.

Vina et electuarium digestivum, laudantur.

Liquores minus generosi parce admodum bibendi.

Sitis ut restinguenda.

[37.] Verum inter corroborantia chalybs in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum sibi vendicat, sanguinem videlicet invigorando calefaciendoque. Quam ob causam et allium hic adeo conducit; cum, eo solo, missis evacuantibus, Hydropem ex aliorum praescripto, non meo, depulsum noverim.

Chalybs in Hydrope incipiente haud infimum sibi vendicat locum. Allium solum hunc morbum depulit aliquando.

[38.] Est enim observandum, eum Hydropem qui vel pedes tantum inflavit, vel etiam ventrem, sed modice, non statim curationem per emetica et cathartica sibi deposcere; sed hujusmodi liquoribus praefatis calefacientibus et corroborantibus haud raro cedere. At vero prae caeteris serio animadvertendum est, quod, quoties hunc morbum solis corroborantibus vel etiam lixivialibus aggredimur, aeger nullo modo expurgandus est sive mitiori sive fortiori quocunque pharmaco, tantisper dum sanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim catharticum quicquid corroborans substruxerit; quod vel invitus agnoscat oportet qui observaverit, tumorem, qui ab usu corroborantium jam imminui coeperat, mox a purgatione augeri. Etenim tametsi, cum intentioni isti aquas educendi satisfacere cupiamus, haud abs re fuerit

Cujusmodi Hydrops evacuantia non deposcit. Quum sanguinis corroborationi navatur opera, totaque res in eo solum cardine vertitur, aeger nullo modo expurgandus est: ita enim tumor qui

etiam corroborantia subinde exhibere; tamen, cum tota res in isto solum cardine vertitur ut sanguis corroboretur, omnino necesse est ut a catharticis abstineamus.

De Hydrope. — minui coeperat, augebitur.

[39.] Notandum est autem, aegrum non semper sanari, quamvis utrique indicationi satisfecerimus, id est, tum aquae in abdomine congestae omnino eductae fuerint, tum etiam calefacientia et corroborantia postea ad praecavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita: etenim non raro contingit ut Ascites, ad multos annos perdurans, diuturna aquarum in viscera incubatione eorum substantiam perverterit, et quasi semi-coxerit; et tam ipsa viscera quam partes vicinas corruperit penitus, glandulas praeternaturales et vesiculas sanie turgidas generans, et omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quasi quandam convertens; prout in eorum cadaveribus qui ab Ascite inveterato sunt interempti, sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam provectus, artis subsidia (quantum video,) contemnit. Nihilominus Medici est, cum certo scire nequeat quantum adhuc noxae visceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri remediis tam evacuantibus quam corroborantibus; et neque animo ipsus cadere, neque aegro ut cadat auctor esse, debet. Cui rei ob hanc potissimum causam danda est opera, quoniam in permultis affectibus, morbi fomite jam penitus exantlato, Natura (quae noctes atque dies nostris rebus invigilat consulitque,) sponte sua mirum in modum machinatur quo aegrum a perniciosis morbi reliquiis muniat ac tueatur. Quamobrem omnis Ascites, quantumlibet inveteratus, et quantumlibet funestam cladem visceribus intulerit, haud alio modo tractari potest quam si nunc primum occoeperit.

Morbus ad supremum gradum provectus, artis subsidia spernit. Quare tamen Medici est, non animo cadere, sed morbum, tanquam nuper coeptum, aggredi.

[40.] Topica, sive remedia externa, (quantum ego observare potui,) nihil egregium in hoc morbo praestiterunt unquam. Ea minus saltem nocuere, quae in forma sive cataplasmatis sive linimenti abdomini ad tumorem discutiendum fuerint applicata: neque tamen video, quo pacto aquae possint discuti. Verum et alia sunt a nonnullis remediorum loco praescripta, quae ita non prosunt, ut etiam obsint plurimum. Hujusmodi sunt unguenta e catharticis fortioribus confecta, atque abdomini adhibita; vesicatoria item cruribus et tibiis superimposita, ubi cutis in magnam molem fuerit protensa, ad aquas scilicet hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus medicationis est periculosum: cum a

Topica in forma cataplasmatis vel linimenti minus nocent. Unguenta e catharticis fortioribus confecta, atque abdomini applicata, quas turbas faciunt.

De Hydrope.

primo vis simplicium cathartica ita penitus nonnunquam musculis ac membranis impingatur, ut excitetur hypercatharsis, nulla remediorum ope unquam sistenda; vesicatoria autem locis praedictis ab empiricis applicari solita, calorem naturalem jam ferme aquis obrutum, deficientibus item spiritibus animalibus, omnino extinguunt, et gangraenam (plus satis in hoc casu familiarem,) saepenumero invitant; etenim vulnus vel levissimum in Hydropicorum carnibus (maxime in membro pendente,) sanatu difficillimum est, quoniam ipsa carnium substantia his in partibus usque adeo irrigua est et scatens latice, ut, data quacunque porta, continuo cursu prorumpat humor, a quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore discrimine, administrantur (me judice,) sive paracentesis, sive acu-puncturae a nonnullis celebratae, quam vesicatoria[n].

Vesicatoria gangraenam saepe invitant.

Quare vulnus levissimum in Hydropicorum carne curatu est difficillimum.

[41.] Ut tandem finiam: quamvis hic morbus, ubi jam in verum Asciten evaserit, pro deplorato semper habitus fuerit; attamen constabit, quod, si dicto modo tractetur, aeque certo potest subjugari (modo viscera a corruptione sint libera,) ac alii permulti qui non ita funesti vulgo aestimantur.

[42.] At si quis forte arguerit haec remedia, utpote simplicissima et plane inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam et improbos mores; si, dum ringatur alios hujusmodi simplicibus medicamentis juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando aegrotaverint, vel vilissimis ad sanitatem reduci exoptet. Adde, quod fucum sibi facit morio, "equitans in arundine longa" [Horat. *Sat.* ii. 3. 248.]; etenim Artis Medicae pompa et dignitas non tam in formularum concinnitate et elegantia, quam in morborum curatione, cernitur.

Conclusio.

[43.] Atque haec sunt quae de his duobus morbis dicenda habui; et (nisi fallor,) alios haud attingam unquam. Verum ista quod spectat quae hactenus in publicum dedi, si quis ea semel tantum perlegere dignetur, est quod doleam me huic eam perdendi temporis ansam praebuisse[o]; quod si eadem saepius relegere voluerit, et alta mente reponere, nullus dubito quin eum fructum ex iis capiet, qui voto et magnis laboribus quos ego in istis observationibus faciendis componendisque locavi, aliquatenus respondeat. Quae quidem

[n] Sequitur in ed. '83 *Tract. I.* § 68; deinde quae sequuntur:—*atque haec sunt quae hic de isto remedii genere visum est disserere, quae, nisi memoria mihi exciderant, loco magis suo fuerant dicenda.*

[o] Cf. *Sched. Monit.* p. 482.

quam bona fide fuerint traditae, haud aliter sciet, quam si in earum praxi fuerit versatus, ac perinde in observando diligens ac curiosus explorator atque ego prius fueram. At si in paucis iis quae scripsi, Naturam, me quasi manu ducentem, omnino secutus fuerim, nullius unquam hominis (quantuscunque is demum sit,) opinationibus me addicens, pro certo habeo sapientes, quotquot sunt, veniam mihi saltem daturos; quos et latere non potest, duo esse hominum genera, qui profectum omnem in Arte Medica ex aequo prohibent sufflaminantque. [44.] Primum ii sunt, qui, nullum prorsus symbolum ad eam quam profitentur Artem excolendam ipsi conferentes, illis succensent qui vel minimum conferre videantur; defectus interim suos atque socordiam reverentiae quam antiquioribus (a quibus ne latum unguem discedere audent,) deberi contendunt, specie praetexentes. Quorsum vero reliquas artes omnes, quae homines minus tangunt juvantque, magna incrementa sumpsisse fateamur, etiam sine ulla priscorum hominum injuria, solam autem Medicam undique perfectam existimemus? An non certioris istius quae nunc obtinet navigandi artis repertores, eum pyxidis nauticae usum, qui ita feliciter cessit, tentare potuerint, nisi primos ac rudiores illos, qui non nisi ad stellarum conspectum et littorum anfractus cursum suum dirigebant, prius contempserint? Aut accuratior illa ac magis perfecta sive construendarum navium, sive earundem in pugna regendarum, ars, qua hodie prae caeteris pollent Europae magis occidentales incolae, istos sugillat naupegos qui classes eas fabricabant quae olim Actii depraeliabantur? aut Augustum et Marcum Antonium, tanti belli duces et classium rectores, ignominia afficit? Adhaec, innumera fere sunt exempla rerum a nuperis hominibus inventarum, quae antiquioris saeculi inventis longe antecellunt; quarum omnium repertores haud potiori jure priscorum memoriae vim inferre censendi sunt, quam is filius patris famam laedere putandus est, qui rem familiarem a parente acceptam, industria ac solertia sua auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. [45.] Est et aliud hominum genus, qui, prae animi levitate, ingenii ac sapientiae haud vulgaris titulum affectantes, speculationes ad morborum curationem ne hilum facientes moleste ingerunt; Medicis non tam viam praemonstrantes, quam ignibus suis fatuis devios in errorem agentes. His Natura cum ingenii modum

De Hydrope.

largita est, quo de illa docte nugari queant; at prudentiam non dedit, qua intelligant, se eam haud aliter scire posse, nisi experientia indice atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanae naturae conditio, ad scientiam intuitivam nullatenus assurgens, intra angustos cognitionis quam a quinque sensibus haurire potest, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *prudens* (quantum fert sors humana,) quis potest evadere; *philosophus* vero (saltem pro augustiori hujus nominis majestate,) nemo mortalium evadet unquam. Medici autem philosophia omnis in expiscandis morborum historiis, iisque remediis adhibendis quae (experientia indice ac magistra,) eosdem valent depellere, tota stat; observata tamen (ut alibi [*Epist. Respons. I.* § 16.] dixi,) medendi methodo, quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito et naturali cogitandi modo, innixa,) ei dictaverit.

POSTSCRIPTUM[p].

Postscriptum de Febre Hyemali,

LECTOR mihi veniam concedat, si unum haud parvi tam in dignoscendis quam curandis Febribus momenti hic adjiciam, quod nisi memoriae mihi exciderat, loco magis suo dicendum fuerat. Observavi quod singulis annis ab hyeme ingruenti usque ad ver adultum Febris quaedam invadit, quae tam quoad symptomata quam curationem a Stationaria (sive Febre Epidemica Constitutionis generalis quae tum obtinet,) plane discrepat, proindeque in Febrium quas *Intercurrentes* appello classem recensenda est. [2.] Frigiditati aëris una cum crassitie ac humiditate ejusdem illa originem suam debere videtur: hinc enim pori cutis occluduntur, et sanguis ob impeditam transpirationem colluvie serosa oneratur, quae, tandem inimica facta, ac diuturniore mora putrescens, facile vel a suscepto frigore, vel a levi aliqua occasione, febrem accendit. Si materia morbum committens copiosa admodum fuerit, ea febris emergit quam sub titulo *Peripneumoniae Nothae* libro *De Morbis Acutis*, sectione sexta, capite quarto descripsi; sin autem humor iste minus scateat, ea solummodo symptomata producit quae jam [sum[q]] descripturus.

cujus historia,

[3.] Aeger per diem unum vel alterum post primum Febris insultum nunc incalescit, nunc friget; de dolore capitis atque

[p] Deest in ed. '83. Cf. *Sched. Monit. I.* § 4 sq.

[q] [*sum*] Sic edd. recent., om. Syd.

artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur; lingua alba apparet; pulsus sanorum pulsui non admodum absimilis; urina turbida est et intense rubet; sanguis ei detractus pleuriticorum sanguinem aemulatur; tussis ferme adest, sed respirationis difficultas, thoracis coarctatio, et dolor capitis inter tussiendum quasi idem dissiliret, dictae tussi (sicut in Peripneumonia Notha solent,) se non adjungunt; proindeque, cum notis insignioribus peripneumonicis haec Febris haud stipuletur, (licet a dicto morbo non nisi gradu dissideat,) *Febrem Hyemalem* indigitare lubet. Post-scriptum.

[4.] Hic morbus, etsi primo ejus insultu symptomata solummodo a frigore suscepto orta prae se ferat, si tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam post se trahit, qua tandem mortem ipsam accersunt: etenim, cum aeger lectulo incarceratus fuerit, et cardiacis nescio quibus ad sudorem eliciendum ac proinde ad Febrim solvendam (quod tamen raro perficitur,) mulctatus, delirium, lethargus, pulsus languidus et inordinatus, lingua arida, maculae rubentes et quandoque ad livorem aliquantulum accedentes, saepe saepius hanc Febrim comitantur. Haec atque hujusmodi symptomata, etsi nonnullis pro *malignitate*[r] (ut loqui amant,) imponat, revera tamen rei male gestae sunt ascribenda: cum enim haec Febris suapte natura plus satis inflammatione polleat, sanguis adhuc ulterius cardiacorum et jugi lectuli usu incenditur; unde spiritus in confusionem ac motus inordinatos inconditosque adiguntur, atque, materia morbifica in cerebrum impulsa, in pessum ruunt omnia.

[5.] In hac Febre pellenda hunc mihi scopum propono, ut exundantem scilicet illam pituitae colluviem, ob hyemis analogiam congestam, venae-sectione revellam, et repetita catharsi subducam. Haec ut fiant, ubi primum accersor, sanguinem e brachio dextro ad uncias novem vel decem mitti jubeo. Die sequente blandam illam potionem purgativam mihi in praxi familiarem exhibeo: ut,— et curatio traduutur.

[*Form.* 101.][s] ℞ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhabarbari sesquidrachmam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad uncias tres; colatura dissolve
Mannae,

[r] Cf. *Observ. Med.* i. 4. 38: ii. 2. 1.

[s] Cf. formm. 8, 24, &c.

POST-SCRIPTUM.

Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam;
Misce; fiat potio, sumenda summo mane.

Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter singulas purgationes interposito, modo symptomata omnia citius non disparuerint; et noctibus insequentibus paregoricum ex syrupi de meconio uncia una propino. Diebus a purgatione vacuis, modo tussis adsit, decoctum pectorale, et eclegma ex oleo amygdalarum dulcium, syrupis capilli Veneris et violarum, subinde assumenda praecipio; atque ad nimium sanguinis fervorem reprimendum, si Febris magnopere aestuet, emulsionem ex seminibus frigidis praescribo; ut et[t] julapium sequens :—

[*Form.* 102.][u] ℞ Aquae Nymphaeae,
[Aquae] Portulacae,
[Aquae] Lactucae, ana uncias quatuor,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat julapium de quo bibat ad libitum.

[6.] Interim ut aeger a lecto interdiu sibi temperet, injungo, ut et a carnis esu: post primam vero vel secundam purgationem haustulum jusculi tenuis ex pullo gallinaceo facti subinde assumendum concedo. Verum hoc notandum: si symptomata quaevis graviora (ut respirationis difficultas, dolor capitis inter tussiendum lancinans,) malum hoc ad Peripneumoniam Notham propius accedere indigitent[x], hoc in casu tam venae-sectio quam catharsis eousque debitis intervallis sunt iterandae, donec symptomata omnia penitus evanuerint, et aeger eo modo quem capite dicto descripsimus, sedulo tractandus. At non nisi perquam raro Febris de qua jam agimus ad eam saevitiem assurgit, ut post unicam phlebotomiam et tres purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc satis; quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minus errante diagnosi Febris haec Hyemalis pro Stationaria (sive Febre Epidemica generalis cujusvis Constitutionis,) habeatur, cum ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam, periisse certo sciam.

[t] *ut et*] Sic edd. recent., *ut ut* Syd.
[u] Cf. formm. 40, 169.
[x] *indigitent*] Sic. edd. recent., *indigitet* Syd.

FINIS.

SCHEDULA MONITORIA DE NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

Per *Tho. Sydenham*, M.D.

Editio Secunda ab Authore adhuc vivo Emendatior & Auctior reddita.

Non fingendum, aut excogitandum, ſed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat, *Bacon.*

LONDINI,

Typis *R. N.* Impenſis *Gualt. Kettilby* ad Inſigne *Capitis Epiſcopi* in *Cœmeterio Paulino.* MDCLXXXVIII.

VIRO

TAM VIRTUTE QUAM ERUDITIONE UNDIQUE CONSUMMATO

CAROLO GOODALL, M.D.

COLL. MED. LOND. SOCIO.

CUM ea quae de Febre praesentis hujusce Constitutionis nuper observaram, in publicum edere statuerem, Tibi prae caeteris, Vir Ornatissime, opellam hanc meam dicandam esse censui: idque ob duas potissimum rationes mihi faciendum videbatur. Primum, quod, cum amicissimus mihi sis, comes indivulsus lateri semper haesisti, meque Tuo juvasti patrocinio contra omnes quotquot se mihi uspiam objecerant[a]. *Quod non tam mei ipsius gratia praestabas, quam ex incocto generoso pectori honesto, hoc est, ex magno proboque animo, qui Tibi author fuit ut veritati a Te cognitae compertaeque assentiri haud dubitares, etiam cum omnes fere omnium qui rem Medicam tractabant linguae in me unum exacuerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sane,) quandoquidem, cum tot nequam medicastri, cerebrosa sua somnia et figmenta venditantes quo famam sui latius spargerent, toties mundo imposuerint; fas omnino erat ut viri ingenio et judicio praediti non statim et sine examine ea admitterent, quae ego jam recepto praxeos mori plurimum adversantia in medium protuleram. Quo non obstante, cum nihilo Tibi minus debeam, mearum partium esse duxi, gratum animi mei in Te affectum omnibus testatum facere; quando vix alia virtus naturam humanam, ad profectus ultimas metas evectam, hac deceat magis: nam sicuti reges eos quibus favent, titulis et honorum insignibus illustrare, atque aliis spectabiliores reddere, satagunt; ita Natura, quoties hunc vel illum humili turba ac grege hominum eximere voluerit, gratitudinem, ceu excelsioris genii notam ac characterem, solet imprimere*[b]. *Altera ratio, cur haec Tibi potissimum inscribam, haec est: quod scilicet, pro*

[a] Cf. *Dissert. Epist.* § 55.

[b] Cf. *Dissert. Epist.* § 140.

Epist. Dedicat.

familiari illa et quasi quotidiana consuetudine quam jam per multos annos invicem habuimus, Tibi imprimis, plus quam cuiquam mortalium, notum esse oporteat, quanto cum labore notitias illas quantulascunque tam historiae quam curationis morborum, de quibus palam disserui, indeptus fuerim. Quae omnia non simul et semel evulgavi, sed interposito annorum aliquot intervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Istas vero observationes meas ita mancas et imperfectas esse judico, ut me magis earum pudeat, quam ut ullam exinde laudem mihi quaeram. Utut se res habeat, illud saltem in mei excusationem potest adferri, quod, licet triginta annorum, et quod excurrit, spatium, quibus ego non indiligenter in morborum observatione versabar, sufficere posse videatur ad majorem, quam in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temere affirmo, quod, licet hoc temporis spatium plus quam sufficiat ad cerebrum theorematis et commentis fictitiis ex authorum libris collectis (quae omnia non magis ad morborum curationem faciunt, quam pingendi ars ad artem navigandi,) plane obruendum, attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicae Artis, quaqua patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem quam potui operam istuc contuli ut observationes quam accuratissimas colligerem, quas sine mora praelo mandandas curavi, ut, si quid utile haberent, id statim publico cederet: qua in re cum meo munere pro virili defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porro sollicitus quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantum addo, quod, sicuti, si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit, ita qui semel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet[c]. Sed ut haec missa faciam, obsecro Te, Humanissime Vir, ut Tractatulum hunc aequi bonique consulas, quo testatum esse volui quanto Te honore prosequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes quibus longe minus quam mihi perspecta est virtus Tua: neque jure merito existimare quis potest, me (qui Tui nullatenus indigeo,) Tibi assentari, cum palam profitear, quod, sicuti in ea quam exerces Arte nemini secundus sis, (ut modeste loquar,) ita morum integritate honestateque undique absolutissima omnes fere quorum ego consuetudine unquam usus fuerim superes. Diu vivas post mea fata, et in

[c] Cf. *Tract. II.* § 43.

Epist. Dedicat.

Iatrica palmam feras; non tam ad nummos posterorum usui corradendos, (quae quidem ratio, si cum sequente conferatur, animam fere brutorum redolet,) quam ut saeculo tandem aliquando detegas, quibus modis istae in morbis persanandis difficultates, sub quibus Ars Medica hactenus gemit et succumbit, vinci queant. Quod dum moliris, istis quae ego primus jeci fundamentis, si modo libet, possis superstruere: ita tamen, ut errata in quae ego forte inciderim pro more humano in meis observationibus sive historiam sive curationem hujus illiusve morbi attinentibus, ubi ab annosa et repetita experientia melius fueris edoctus, libere ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam laedes, qui, in vita cum esset, nihil prius habuit quam ut Ars Medica a quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de morborum natura commentationibus, (quibus ad nauseam et fastidium usque jamdiu explemur,) quam certa fidaque eorundem curandorum methodo. Vale, Vir Optime, et amare perge

Tibi semper addictissimum

THO. SYDENHAM.

[*Septemb.*[d] 29. 1686.]

[d] *Septemb. &c.*] Sic inf. in fine, hic desunt.

EXCELLENTI ET IN RE MEDICA ADMIRABILI VIRO

D[no] THOMAE SYDENHAM, M.D.[e]

O QUI capacem nobilis Artifex
Eludis Orcum, (quo tamen ibimus
Cuncti, quot humanae parentes
Et decimae tulit ordo Lunae,)
Praesens fugacem sistere spiritum,
Praesens maligno tollere de toro
Mortale corpus, et propinquum
Exequiis removere morbum:
Quem nos honorem, quas statuas Tibi
Ponemus, O cui non alium parem
In arte Phoebus, se remoto,
Aut oriens videt aut recumbens?
Quo Febris audax cunque movet pedem,
Te mater omnis, Te lachrymabilis
Accurrit uxor, ne caducum
Orba virum puerosque ploret;
Seu Confluentes forte timet notas
Decora virgo, Tu faciem eripis
Periclitantem, protegisque
Perniciem juvenum futuram.
Atqui odit artes et Tua pocula
Haeres profusus, quem simul extulit
Ad spem implicatus vel Febrili
Igne pater, vel Hydropis unda.
Mire paratam, Te Medico, senex
Protelat urnam, non sine gloria
Phoebi Tuaque, qui fugasti
Pollicitum sibi magna morbum.
Sic Te scientem non faciunt libri
Et dogma pulchrum; sed sapientia

[e] Deest in ed. '86 hoc carmen, quod dignum habebatur quod in *Musarum Anglicanarum Analectis* (vol. i. p. 90.) insereretur; ubi videre est (vol. i. p. 292.) ejusdem odas "Clariss. D. Paulo Herman M.D. Prof. Botanices Lugduni Batavorum, Hortique Praefecto; ex India reverso," et (vol. ii. p. 12.) "In Exoptatum Gulielmi Regis ex Hibernia Reditum, 1690;" itemque (vol. ii. p. 199.) celeberrimi Josephi Addison carmen "Ad D. D. Hannes Insignissimum Medicum et Poëtam."

Enata rebus, mensque facti
Experiens, animusque felix.
Non mille plantae et multa domi vitra,
Ignesque centum, aut hypothesis placens,
Prosunt medenti, vel coërcent
Saeva Luis mala, saeva Febris;
Ni pectus adsit consilii potens,
Ni plena rugis Experientia,
Ususque Naturam secutus,
Quid faceret moneant in aurem.
Haec praxis olim grande decus sacrae
Adduxit Arti; sic veterum stetit
Secura fama; sic praeivit
Hippocrates, meruitque coelum.
At non eandem sorte pari viam
Pressit Galenus; non Arabes virum
Aeque sequuti; non Falerna
Usque madens Paracelsus uva.
Primus relictae Tu genium asseris
Fidemque normae: en diva Tibi Salus
Applaudit, et ridens Juventus,
Vitaque non metuens sepulchri,
Ex quo vagantem scripta manu Tua
Correxit orbem pagina nobilis:
Longum illa morbosis, Tibique
Perpetuum, patefecit aevum.
Jam siqua restant, eja frequentibus
Concede votis; nos juvenilium
Vulgus Medentum, nos avara
Quaelibet excipiemus aure.
Forte et futuro tempore quispiam
Poëta, Musis charior, aetheri
Te sidus addet, Te salubre
Sidus, et in Crisibus benignum:
Me destinantem talia Chymicae
Curae reposcunt; me Medicus labor
Et spes locatae non vacare
Pieriis patiuntur undis.

Ed. Hannes,
Ex Aede Christi Oxon.

[1688.]

THOMAE SYDENHAM

SCHEDULA MONITORIA

DE NOVAE FEBRIS INGRESSU[a].

Tametsi ingravescens jam aetas, et a diuturnis morbis paene confecta, missionem a cogitandi penso meditationeque intensiori vel eo nomine sibi jure postulare videatur, attamen non mihi tempero quin vel propriae sanitatis dispendio alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu novae cujusdam Constitutionis, a qua pendet Febris nova species a nuper grassantibus multum abludens.

De subingressu novae cujusdam Constitutionis, a qua pendet Febris Nova[c].

[2.] Memoria recolendum est, quod in autumno anni 1677[b] Febres Intermittentes se primum exerebant, quae, quotannis increbrescentes et ἐπιδημικώτεραι factae donec ad suum statum sive ἀκμήν pervenerint, postmodum sensim decrescebant, et postremis hujus Constitutionis annis ita rarae apparebant, ut pro morbo epidemico vix, aut ne vix quidem, haberi potuerint. Qua de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos hyeme rigidissima fuisse infestatos; penultimum maxime, nempe annum 1683, in quo ita enormi bruma intemperies desaeviebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intensissimo eo frigoris gradu, vel praelongo temporis tractu, viderit unquam: quippe quo Thamesis, nobilis fluvius, ita praevalido gelu compaginabatur, ut curruum circumcursitantium rotas, officinas ad platearum modum mercibus refertas, ac numerosissimam hominum frequentiam, solidi instar pavimenti, facile sustentaret[d]. Subsequens annus 1684, licet nec intenso frigoris gradu, nec pervicaci duratione praecedentem exaequaret, non tamen multum ei utrobique cessit. At cum primum exolveretur gelu anno 1684-5 mense Februario, exorta est Febris ista de qua jam agere institui;

[a] Cf. *Process. Int.* c. 5.

[b] Cf. *Epist. Respons. I.* § 10 sq.

[c] *Elench. Rer.* qui deest in edd. '86, '88, ex ed. Lips. '95 exscripsi.

[d] Quod idem aliis quoque annis non semel accidisse constat. Vide ephemerides literarias cui nomen *The Gentleman's Magazine*, vol. 84. p. 142.

quam quidem ego novam Febris speciem esse arbitror, atque Febri quæ per octennium ultimo praegressum invaluit, esse prorsus dissimilem. De Novae Febris Ingressu.

[3.] An hujusce Constitutionis mutatio mutationi manifestarum aëris qualitatum, quae per binas has hyemes successit, tribuenda sit, ego non satis scio; quum pro comperto habeam, alterationes quoad sensibiles annorum qualitates, utcunque dispares, morborum epidemicorum species non protulisse; et certam annorum seriem, quantumlibet annus unus ab alio externa facie et temperamento discrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum specie producenda convenisse. Quod cum serio animadverterim, opinari mihi subiit, (prout a me alias [*Tract. I.*[e] § 35.] dictum fuit,) Constitutionis mutationem a secreta aliqua abditaque alteratione in terrae visceribus atmosphaeram omnem pervadente, vel a corporum coelestium influxu aliquo, maxime pendere. Tametsi hic est notandum, quod, valedicente nobis olim Febre Depuratoria, siccissimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664 omnia constrinxerat[f]; nec quicquam remisit, donec mensis Martius adolesceret; quo quidem tempore, quam primum fatiscente gelu terra solveretur, mox Febris Pestilentialis, postmodum ipsa Pestis, grassari coeperunt. Utut vero hoc se habeat, Febris quam nunc tractamus, jam dicto tempore primum se ostendit, nempe Februario mense 1684-5, et, tam praecedente anno quam eo qui jam agitur, per omnes Angliae regiones latius vagata est, longe magis et ἐπιδημικωτέρως aliis in locis quam hic Londini desaeviens. Unde haec Constitutionis mutatio pendeat. Febris Nova primum se ostendit Febr. mense '84-5.

[4.] Ubi primum ad hanc Febrem vocarer, omnino existimabam illam non ex eo genere Febrium fuisse quas ego *Stationarias* appello, sed potius ex Intercurrentium familia, quae singulis fere annis promiscue adoriuntur. Non aliud scilicet morbi genus esse rebar quam Peripneumoniam illam Notham, quam Libro *De Morbis Acutis* [vi. 4.] olim delineaveram: una hac intercedente discriminis nota, quod in hac Febre subinde non comparebant symptomata in Peripneumonia magis pathognomonica, qualia sunt tussis vehementior, cephalalgia inter tussiendum saevissima et quasi caput diffringens, vertigo a motu quolibet, et dyspnoea ingens, quae omnia Peripneumoniam Notham fere comitabantur.

[e] Cf. *Observ. Med.* i. 2. 5; v. 4. 16. [f] Cf. *Observ. Med.* ii. 1. 1.

De Novae Febris Ingressu. Cum itaque Librarius novam Tractatuum meorum editionem eo tempore sollicitaret, visum est conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuisse jam sentio, in forma Postscripti publico dare[g]; in quem quidem errorem me induxit ingens consensus quo Febris haec cum dicta illa Peripneumonica luculenter conveniebat, quae nulla non hyeme subinde occurrit. At cum aestate superveniente, quae Febres illas Peripneumonicas solebat fugare, haec nihilominus perseveraret, statim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Constitutionem redigendam omnino censui.

Ejus symptomata. [5.] Symptomata diligenti quantum potui indagine comprehensa, haec fere sunt, et olim fuere: aeger per vices calore et frigore tentatur; saepenumero et caput et artus dolere queritur; pulsus sanorum pulsui non absimilis est; sanguis e venis eductus pleuriticorum sanguinem haud raro aemulatur; aeger ut plurimum laborat tussi, quae quidem, quanto ab hyeme longius invadit morbus, tanto citius, una cum aliis symptomatis peripneumoniam mitem et boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum et fauces (hic vero levior quam in angina,) sub primum morbi insultum quandoque occupat. Febris, tametsi prorsus continua sit, saepe tamen exacerbationes molestissimas ingruente nocte apportat, non aliter ac si duplex foret tertiana, sive quotidiana. Aeger jugem in lecto decubitum, quantumlibet levissime stragulis coopertus sit, non sine magno suo periculo experitur; Febre enim exinde in cerebrum versa, vel in coma vel in phrenesin facile incidit: et (ut verum fatear,) ita proclivis est in hoc morbo ad phrenesin lapsus, ut persaepe sua sponte, nulla ejusmodi data ansa, illico subrepat. At non eo excandescentiae et furoris ascendit phrenitis in hac Febre, atque illa qua variolis atque aliis febribus correpti laborant; quinimo aeger potius tranquille delirat, incongrua subinde effutiens. Ab intempestivo cardiacorum usu et regimine paulo calidiore petechiae saepius efflorescunt, et in junioribus calido temperamento praeditis maculae etiam purpureae, certissimum summae inflammationis indicium tam in hoc quam in alio quovis morborum acutorum genere. Quandoque eruptiones *miliares* (quas vocant,) in superficiem corporis se dispergunt, morbillis haud multum absimiles, nisi quod rubent magis, et,

[g] Cf. sup. pp. 476—478.

De Novae Febris Ingressu.

quando recedunt, squammulas istas furfuraceas quae in morbillis cernuntur haud relinquunt: licet hae sponte sua nonnunquam ingruant, saepius tamen lecti calore et cardiacis extorquentur. Lingua aegri, pro ratione imperati regiminis, vel humida est vel sicca: ubi inaruerit, fusci est coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbescens; ubi vero humida est lingua, omni ex parte alba est, pellicula item scabra et alba vestita: nam si aeger ab adhibito regimine plus justo incalescat, lingua fere est fusca et arida; sin minus, humida est et alba. Idem de sudore dicendum est, qui pro ratione diversi regiminis praefati dimanat: nam si calidius tractetur aeger, ferme viscosus effluit, e capitis praesertim regione. Quantumvis autem sudor copiose et undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis sentit aeger; unde liquet ejusmodi sudores symptomaticos tantum esse, criticos non esse. Primis morbi diebus, sudoris ex arte provocatio materiam morbificam si non in caput, saltem in artus, solebat deponere; at ubi jam caput Febris occupavit, et phrenesis semel invaluit, nulla restant febris indicia, nisi quod pulsus nunc citatior est, nunc tardior; tandem vero, cum ex re male gesta spiritus in confusionem omnimodam adigantur, pulsus inordinatus cum subsultu membrorum subingreditur, quem non ita diu post mors excipit.

[6.] Curationem quod spectat, ista peripneumoniae signa quae hanc Febrem comitabantur Februario illo anni postremi quo primum emergebat, statim ab hyemis exitu fidem (uti dixi,) mihi fecere, eam prorsus in Peripneumonicarum familia censendam esse; ac proinde me statim contuli ad usum methodi istius quam olim laudaveram in curatione Peripneumoniae Nothae, et Auctario supra memorato. Quae quidem methodus satis feliciter cessit, tum mihi in paucis illis quibus medicandis per adversam valetudinem meam vix sufficiebam, tum etiam aliis qui (me authore,) eandem experiri haud aspernabantur. Quicquid vero id demum fuerit quod hanc mihi methodum suaderet, jam mihi satis compertum est, quando et morbi phaenomena, et ultimi anni qui binas rigidissimas hyemes excepit perpendo temperiem, (hyemis praesertim, si modo *hyems* dici possit quae nullum frigus notabile secum adduxit,) mihi (inquam,) constat, hanc Febrem nihil esse aliud quam simplicem sanguinis inflamma-

Est nonnisi simplex sanguinis inflammatio, ad quam indicationes curativae dirigendae.

De Novae Febris Ingressu. — Curatio.

tionem; ac proinde indicationes curativas ad dictam inflammationem debitis remediis et methodo reprimendam, omnino dirigendas esse.

[7.] Hunc itaque ductum sequens, primo loco sanguinem e brachio dextro ad uncias decem educi volo. Neque sane Febris haec (utut sanguis emissus saepissime pleuriticorum sanguinem aemulatur,) reiteratam phlebotomiam facile tolerat. Sin[h] autem respirationis difficultas, dolor capitis inter tussiendum lancinans, etc., malum hoc ad Peripneumoniam Notham propius accedere indigitent, hoc in casu tam venaesectio quam catharsis eousque sunt iterandae donec symptomata omnia penitus evanuerint; prout capite de *Peripneumonia* tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo[i].

[8.] Vesperi epispasticum seu vesicatorium nuchae appono; sequente aurora lenitivam hanc potionem exhibeo:—

[*Form.* 103.][k] ℞ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhabarbari sesquidrachmam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad uncias tres; in colatura dissolve
Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam;
Misce; fiat potio, sumenda summo mane.

Quod quidem catharticum etiam alternis diebus repetendum praescribo, donec tertiam vicem expleverit. Hora somni post catharsin, toties quoties, paregoricum hoc vel simile injungo:—

[*Form.* 104.][l] ℞ Aquae Paralyseos uncias duas,
Syrupi de Meconio unciam unam,
Succi Limonum recenter extracti cochlearia duo;
Misce; fiat haustus.

Id scilicet cavens, ne forte ab agitatione et tumultu, quem in febricitantium sanguine et humoribus purgantia saepe excitant, aeger ex spirituum animalium confusione comatosus fiat. Quod quidem symptoma medicamentum hypnoticum, quantumlibet contra facere videatur, procul amolitur. Qua

[h] *Sin autem*] *nisi* ed. '86.
[i] *Atque—volo*] om. ed. '86.
[k] Cf. formm. 8, 24, &c.
[l] Cf. form 156.

de causa ego in Febre Comatosa anni 1673[m], catharticum propinare non ausus, in clysterum usu subsistebam, certo sciens remedia purgantia eo tempore usurpata, illico comata adduxisse: quod fortean aliter evenire potuisset, si paregoricum usurpatum fuisse post talem catharsin mihi in mentem venisset. [9.] Ubi vero purgatio celebrata non fuerit, hypnoticum hora somni nullatenus est concedendum; ne scilicet cathartici postridie deglutiendi operationem ac vim (quod fieri solet, quantumvis sero assumatur illud,) sufflaminet, vel, si non in solidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac aut alia quavis Febre epidemica statutum mihi est, alvum non turbare in principio statuve morbi, nisi venae-sectione praemissa: quae quidem praxeos regula susque deque habita aut violata quam plurimos Orco addixit, infantes maxume, prout alias [*Epist. Respons. I.* § 49.] in cautelam monui.

De Novae Febris Ingressu. Curatio.

[10.] Observandum est autem, quod, licet ut plurimum evacuationes omnes praefatae in hujus Febris curatione usurpari debeant, saepe tamen aeger, (maxime si juvenis aut infans fuerit,) post eductum sanguinem una catharsi defunctus, statim convalescit, nec pluribus fatigandus est, Febre primo purgantis remedii impetu expugnata. E contra vero nonnunquam opus est ut alvus ad plures quam supra diximus vices sollicitetur: quandoque enim, (licet id raro evenit,) aegro a[n] Febre jam dicta methodo liberato, recrudescentia materiae Febrilis post dies aliquot morbum postliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quarta vice repetita mox eliminat; tametsi in hac methodo Nova haec Febris raro accidit, nisi ab aphthis, quae sub exitu Febris praecedentis supervenere, et jam ad statum auctae eam denuo revocant. Quae quidem Febris symptomatica tantum est, et singultum per intervalla redeuntem saepenumero post se trahit, qui etiam sublata Febre per dies aliquot perseverat; at pro ratione redintegratarum aegri virium sponte tandem evanescit. Quod est diligenter animadvertendum, quandoquidem ex singultu sub finem hujusce Febris accedente nihil aegro periculi est, nisi officiose nimis et inutiliter multa ingerantur remedia; quod si fiat, mors pro Medico est. Veruntamen tam apthae quam singultus, vel horum utervis, si non sponte facessat, sed in longum tempus decurrat, facile fugan-

[m] Cf. *Observ. Med.* v. 2. 9, 11.

[n] *a*] Sic edd. recent., *e* Syd.

De Novae Febris Ingressu. Curatio.

tur usu pulveris corticis Peruviani; nempe uncia una corticis cum syrupi papaveris rhoeados quantitate sufficiente in forma electuarii vel pilularum redacta, eaque methodo assumpta quam olim tradebam *Epistola ad D[num] Doctorem Brady* [§ 21.], superbibendo haustum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certius in hoc casu scopum attingere, quam aliud quodvis etiam e celebratissimis, modo non frustrentur ejus vires (quod fieri assolet,) ex jugi aegri in lecto decubitu.

[11.] Diebus a purgatione liberis sequentia vel his similia nonnunquam praescribo :—

[*Form.* 105.] [o] ℞ Conservae Lujulae,
[Conservae] Cynosbati, ana unciam unam,
Conservae Berberis semiunciam,
Cremoris Tartari drachmam unam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Limonibus;
Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae ter in die, superbibendo sequentis julapii cochlearia sex :—

[*Form.* 106.] [p] ℞ Aquae Portulacae,
[Aquae] Lactucae,
[Aquae] Paralyseos, ana uncias tres,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

Vel,

[*Form.* 107.] [q] ℞ Aquae fontanae libram unam,
Aquae Rosarum,
Succi Limonum,
Sacchari albissimi, ana uncias quatuor;
Coque lento igne dum despumaverint: capiat uncias tres ad libitum.

Verum in his omnibus spiritum vitrioli, etsi summe refrigerantem, semper devito, utpote qui, cum egregie stypticus sit, minus convenit morbis omnibus quorum curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritus naturam haud memorem.

[12.] Saepenumero hic accidit, (maxime Febre jam ad finem vergente,) ut aeger, dum hac methodo tractetur, nocte subinde sudore sponte prorumpente diffluat; a quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cum hujusmodi diaphoresi fidendum non sit, supradicta me-

[o] Cf. form. 157. [p] Cf. formm. 22, 158. [q] om. ed. '86. Cf. form. 159.

thodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem, si aeger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris, quam purgationes praecedentes quadantenus subjugaverant, denuo vires resumet: si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud quo particulae Febriles, coctione debita praeparatae, prorsus difflantur, qui post insequuntur sudores non ad aliud faciunt quam ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem, licet sudores isti qui sponte manabant critici fortasse fuerint, quoad materiae Febrilis cjus quae expulsioni jam parata est eliminationem; alii tamen, qui post illos eliciuntur, symptomatici tantum esse possunt, atque adeo officere magis quam prodesse. Verbo dicam: hujusmodi sudoribus noctu sponte sua prodeuntibus, opportune favet lecti per noctem lenis calor; quare stragula, nec plura nec densiora illis quibus sanus assueverat, aegro aggerantur, nec exhibeantur medicamenta quaevis excalefacientia; lectulo tantum indulgeat aeger aliquantulum solito diutius mane subsequente; et postea pergat in supra descripta medendi methodo. De Novae Febris Ingressu. Curatio.

[13.] Diaeta ex pulticula avenacea est, vel jusculo hordeaceo, cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem jusculo tenui ex pullo gallinaceo. Pro potu ordinario cerevisiam tenuem nullatenus tepefactam injungo, ut et *Decoctum Album*[r] (quod appellant,) ex uncia una cornu cervi usti in aquae communis libris tribus cocti, et postea saccharo albissimo edulcoratum.

[14.][s] Post catharsin bis celebratam nulla suadet necessitas (ut alio loco [p. 478. § 6.] adnotavi,) pullorum carnibus aut similibus eupeptis aegro interdicere, cum haec per purgationem medicatio ea indulgeat, quae non poterant concedi si alii viae insisteretur. Atque porro post ultimam purgationem (modo Febris aliquantulum deflagraverit, et intermittentis typum nondum prorsus induerit,) vini Canarini cochlearia tria vel quatuor mane et sero, ut et post prandium, per dies aliquot propinentur, quo et vires citius instaurentur, et Febriles avertantur accessus.

[15.] Cum autem haec Febris species prae caeteris quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta

[r] Cf. *Observ. Med.* iv. 3. 10: 6. 9; et form. 193.

[s] Deest § 14 in ed. '86.

De Novae Febris Ingressu. Curatio.

nata sit, nec sine ingenti tum molimine, tum aegri periculo, inde queat deturbari; aegros meos sollicite moneo ne se nudos lectulo, nisi noctu tantum, committant: quod si usque adeo debilitati a morbo fuerint ut erecto corpore sedere nequeant, permitto ut vel super lectum ipsum, vel super grabatum, vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino ut focus sit luculentior in cubiculo quam cui aeger tunc cum sanus erat, assueverat.

[16.] Atque ut hoc regimen omnino tenendum est ab initio in singulis hac Febre correptis, (si foeminas in primis puerperii diebus decumbentes excipias,) ita necessario est imperandum, ubi ad aegrum, quem ob regimen justo calidius phrenesis petechiae, aut purpureae maculae obsederunt, aut alia quaevis efferatae inflammationis indicia, accersitur Medicus: hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicunque demum liquores refrigerantes ingerantur, non prius sedabitur Febris, quam aeger se lectulo interdiu abstinuerit; cum calor circumambientis aëris inter stragula conclusi sanguinem plus satis exagitet, et procumbentis corporis situs vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hic ubi phrenesis ob methodum imperitiorem semel invaluit, nec subito deleri potest, nec tutum est repetita ultra limites praescriptos vel phlebotomia vel purgatione ejusdem curationem aggredi; tandem vero suo tempore suaque sponte ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert atque aegri caput radi; quod itaque semper praecipio, nullum emplastrum admovens, sed pilcolum tantum quod ablatum rasura capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem caput a frigore externo muniat. Hac methodo cerebrum refrigeratur admodum et recreatur, ita ut sensim calidas impressiones phrenesin excitantes queat vincere.

[17.] [t] Et quae de phrenitide hic dicuntur, de comate etiam huic Febri supervenienti dicta sunto, in quo ut in dicta phrenitide materia Febrilis in caput sursum fertur, ac proinde (si linguae albedinem excipias,) nulla adsunt Febris signa, at aeger apyrexia prorsus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, cathartica, sudorifera, vesicatoria, atque id genus alia, non tantum nullo cum fructu, sed ne quidem sine

[t] Deest § 17 in ed. '86.

maximo periculo, usurpantur; istiusmodi enim evacuationes mortem saepius quam symptomatis hujus curationem adsciscunt. Quamobrem, post evacuationes generales per venaesectionem et purgationem factas, quantumlibet hoc symptoma astantes perterrefaciat, tota res Naturae et tempori committenda est: licet enim stupore aeger diu laborarit, post aliquammultos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modo lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies, et supra grabatum, vel etiam lectum, vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput, et sub affectus finem vini Canarini cochlearia tria vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fusius egi in sectione quinta et capite secundo libri *De Morbis Acutis,* ubi de Comate quodam insigni Febrim Constitutionis illius comitante disserui.

De Novae Febris Ingressu.

[18.] Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus a faciendis praedictis evacuationibus, si forte membrorum subsultum, vel motum convulsivum, in aegri corpore persentiscat, dum pulsus tangitur; quandoquidem in quibusdam generis nervosi affectibus tam venae-sectio quam purgatio, etiam saepius repetitae, non tantum non nocent, sed et necessario sunt adhibendae. Cujus rei experimentum a me factum in medium profero, nempe in quadam convulsionis specie quae *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur; quo morbo haud pauciores quinque laborantes et vidi, et sanavi ipsemet, et venae-sectionibus et purgationibus per intervalla celebratis. De quo morbi genere, cum et mihi opportune occurrat, et eorum quae jam assero veritati ita luculenter astipuletur, pauca dicere non gravabor. [19.] *Chorea Sancti Viti* [u] convulsionis est species, quae ut plurimum pueros puellasve a decimo aetatis anno ad pubertatem usque invadit: primo se prodit claudicatione quadam, vel potius *instabilitate,* alterutrius cruris, quod aeger post se trahit fatuorum more; postea in manu ejusdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus, vel pectori vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto potest continere in eodem situ vel horae momento, sed in alium situm aliumque locum convulsione quadam distorquebitur, quicquid aeger contra nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os possit adducere, mille gesticulationes (circulatorum instar,) exhibe-

Tam venae-sectio quam purgatio in quibusdam generis nervosi affectibus adhibenda, e.g. in *Chorea Sancti Viti.*

Quid sit ista *Chorea.*

[u] Cf. *Process. Int.* c. 16.

De Novae Febris Ingressu.

bit; cum enim poculum recta linea ori admovere nequeat, deducta a spasmo manu, huc illuc aliquandiu versat, donec tandem forte fortuna illud labris propius apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avide haurit, tanquam misellus id tantum ageret ut dedita opera spectantibus risum moveret. Cum affectus iste ab humore aliquo in nervos irruente quorum irritatione istiusmodi motus praeternaturales producuntur, pendere mihi videretur; indicationes curativas primum ad humores illos tam venae-sectione quam purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus nervosum, omnino dirigendas censebam. Quem in finem hac utor methodo: Sanguinem ex aegri brachio ad uncias septem, plus vel minus pro ratione aetatis, educi jubeo; die sequente vel dimidiam partem vel quiddam amplius (pro ratione vel aetatis, vel etiam majoris minorisve corporis ad subeundam catharsin aptitudine,) potionis purgantis communis supra[x] descriptae (ex tamarindis, foliis sennae, etc.,) exhibeo; vesperi haustulum sequentem propino:—

Ejus curatio.

[*Form.* 108.][y] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum unciam unam,
Aquae Epilepticae Langii drachmas tres,
Theriacae Andromachi veteris scrupulum unum,
Laudani Liquidi guttas octo;
Fiat haustus.

[20.] Potionem istam catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam praescribo, et haustum paregoricum iisdem noctibus. Postea sanguinem rursus extrahi curo; dein ut ad catharsin, uti prius, aeger revertatur. Atque ita alternatim sanguinem mitto, et subduco alvum, donec aegro vena ter quaterve fuerit incisa, et post singulas venae-sectiones toties fuerit purgatus quoties vires ferre posse viderentur; eo tamen temporis spatio inter alternas evacuationes diligenter observato, ut nihil inde periculi aegro immineat. Diebus a purgatione vacuis sequentia praescribo:—

[*Form.* 109.][y] ℞ Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam,
Conservae Anthos semiunciam,
Theriacae Andromachi veteris,
Nucis Moschatae Conditae, ana drachmas tres,
Zinziberis Conditi drachmam unam,

[x] Cf. formm. 8, 24, &c.

[y] Cf. formm. 181, 182.

Syrupi de Succo Citriorum quantitatem sufficientem; Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae mane et hora quinta vespertina, superbibendo vini sequentis cochlearia quinque:— DE NOVAE FEBRIS INGRESSU.

[*Form.* 110.][z] ℞ Radicis Paeoniae,
[Radicis] Enulae Campanae,
[Radicis] Imperatoriae,
[Radicis] Angelicae, ana unciam unam,
Foliorum Rutae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Betonicae,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Marrubii Albi,
Summitatum Centaurii Minoris, ana manipulum unum,
Baccarum Juniperi drachmas sex,
Cortices duorum Aurantiorum;
Incidantur, et infundantur frigide in Vini Canarini libras sex; coletur tantummodo tempore usus.

[*Form.* 111.][z] ℞ Aquae Rutae uncias quatuor,
Aquae Epilepticae Langii,
[Aquae] Bryoniae Compositae, ana unciam unam,
Syrupi Paeoniae drachmas sex;
Misce; fiat julapium: capiat cochlearia quatuor singulis noctibus cubitum iturus, instillando Spiritus Cornu Cervi guttas octo.

Applicetur plantis pedum emplastrum e caranna.

[21.] Quanto magis convalescit aeger, tanto minus pedem ducit; tanto pariter et diutius et constantius manum in eodem situ continet, et scyphum ori magis directa via admovet: quae certissima sunt indicia quantum profecerit in sanitate redintegranda. Ad quam quidem consummatius perficiendam, licet author non sim ut plus ter quaterve ut plurimum sanguinem emittat aeger, attamen remedia cathartica et alterantia eousque in usum sunt revocanda donec rectissime tandem valeat. Et quoniam qui hoc morbo semel laboravit, facile recidivam pati possit, e re fore existimo, ut et pertundatur ei vena, et ad dies aliquot purgetur, vel ea ipsa tempestate anni sequentis, vel paulo antequam morbus primo invasit. Sane[a] haud multum abest quin huic methodo epilepsiam adultorum cedere posse autumem, modo remedia praescripta aetati eorum rite adaequentur; tametsi, cum non Cui methodo epilepsiam adultorum cedere posse Author autumat.

[z] Cf. formm. 183, 184.

[a] *Sane—expertus*] om. ed. '86.

De Novae Febris Ingressu.

nisi perquam raro hic morbus mihi occurrerit, non adhuc idem sum expertus. Sed de hoc obiter.

[22.][b] In foeminis affectionibus hystericis obnoxiis quandoque accidit, quod, ubi curatio evacuationibus dictis commissa fuit, Febris post venae-sectionem et purgationes istiusmodi iteratas etiamnum duret procurratque. In hoc casu Febris, quae jam urget, spirituum commotioni ab evacuationibus excitatae durationem ejus plane debet, ac proinde jam, aliis omnibus posthabitis, indicationes curativae (modo signa peripneumoniae et inflammationis circa partes vitales absint,) ad quietem spiritibus inducendam et eorum orgasmum sedandum omnino sunt dirigendae. Quem in finem singulis noctibus paregoricum, quod vigiliis debellandis par sit, exhibeatur; atque etiam medicamenta *hysterica* proprie dicta bis vel ter in die injungantur, qualia sunt pilulae ex galbano, assa foetida, castoreo, et similibus, et julapia ejusdem indolis in capite *De Affectione Hysterica* [*Dissert. Epist.* § 103 sq.] descripta. Insuper ad vires instaurandas, et *vapores* (quos dicunt,) supprimendos, concedatur aegrae talibus victitare, tam quoad cibum quam potum, qualia appetitui maxime conveniunt.

Corticis Peruviani usu in curatione hujus Febris Novae ne hilum quidem proficimus.

[23.] Jam diximus [§ 5.] Febrim hanc, tum anno ultimum elapso, tum maxime hoc ipso qui nunc currit, exacerbationem quandam sub noctem quotidie adducere, paroxysmo febris intermittentis non absimilem. Quamobrem Medici illi qui usu didicerant, omnes illas febres quae vel minimum intermittebant (saepe etiam quae ne intermittebant quidem,) per illam annorum seriem ab anno 1677 ad initium anni 1685 a cortice Peruviano certissime fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem, licet judicio Rationis suffragante tentarent, non tamen aeque feliciter illis cessit, atque prioribus istis annis plerumque cesserat: mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam corticis quantitatem exhibitam rarissime aegrum a morbo liberasse; idque ita perraro, ut, quoties restitueretur aeger pristinae sanitati, ego id magis fortunato alicui morbi eventui, quam corticis viribus, tribuendum arbitrarer; ita penitus cortex descivit ab illa sanandi vi et certitudine qua praedictis illis annis pollebat. Febrim istam intelligo quacum nobis impraesentiarum res est, quae quoti-

[b] Deest § 22 in ed. '86.

dianam aliquatenus imitatur: ubi vero tertianae genuinae, vel alternis diebus invadentis, typus reperitur, cortex Peruvianus perinde hodie atque olim aegris opitulatur. Unde liquido constat, hanc Febrem ab istis Constitutionis prioris toto coelo distare; cum ne hilum quidem corticis usu hic proficiamus, cumque haec a vino et cardiacis aliisque calidis exasperetur magis; quibus omnibus cum corticis usu olim satis conveniebat, quin et cum ipsa Febre. De Novae Febris Ingressu.

[24.] Porro notandum est, quod, grassante hac Febre, per aestatem omnem (maxime illam anni jam currentis,) morbus persaepe non tam pathognomonicis febris signis (calore scilicet, inquietudine, etc.,) quam ventris torminibus, nunc siccis, nunc dejectionibus, se ostendebat: cum nihilominus sub hac larva ipsa hujusce tempestatis Febris delitesceret, in qua exhalationes sanguinis inflammatoriae non pro more solito in externum corporis habitum protrudebantur, sed introrsum per arterias mesentericas in viscera inferioris ventris, sive intestina, et nonnunquam etiam per arteriarum coeliacarum ramos in ventriculum deponebantur; quae quidem exhalationes vomituritionem excitare solent, praecipue statim ab ingestione sive potus sive nutrimenti cujusvis solidioris. Quamvis autem haec Febris sub dictorum symptomatum specie ac forma delitescat, omnino tamen genuina illa methodo quam supra dedimus expugnanda est, perinde ac si usitata hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venae-sectionis quam repetitae catharseos: nisi quod hic animadvertendum sit, quod, quoties Febris eo usque ventriculum infestet, ut aeger potionem retinere nequeat, pilulae cochiae majores (quae ad scrupulos duos exhibitae nunquam non per viscera sibi exitum parant,) loco potionis leniter purgantis substitui possint. Devorentur vero pilulae hora quarta matutina, ita ut aeger superdormiat. Tum etiam hypnoticum dosi paulo largiore est concedendum; verbi gratia, laudani solidi Londinensis sesquigranum cum simili quantitate mastiches in duas pilulas redacta eadem nocte deglutiantur[c]; vel etiam laudani liquidi guttae octodecim vel viginti in uncia una aquae cinnamomi hordeatae, aut alio quovis vehiculo generosiore; quo ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejec-

Morbus hic ventris torminibus praecipue interdum se ostendit;

item vomituritione.

[c] *redacta . . . deglutiantur*] Sic Syd., sed videtur —*tum* . . . —*atur* legendum.

De Novae Febris Ingressu.

tionem minus insurgat. At si quovis modo potio purgans et diacodium in ventriculo queant retineri, dictis pilulis et laudano omnino praeferantur; cum officio suo fungantur, corpore minus quam a pilulis excalefacto.

Aquae minerales in ventris torminibus quibuslibet a febre oriundis maximo cum periculo praescribuntur.

[25.] Cum autem de torminibus ventris mentionem fecerim, monendi hic mihi sunt populares mei, quanto cum periculo (prout frequenti observatione didici,) aquae minerales in ventris torminibus quibuslibet, vel diarrhoea, vel vomitione, vel affectu alio quocunque quem a Febre oriri vel suspicari possimus, praescribi soleant. Quandoquidem in tam subtili et spirituoso morbi genere ac Febris extat, ejusmodi medicamenta mineralia ita omnia conturbant, ut, loco eorum symptomatum quae Febrem ex more usitato comitantur, accidentia prorsus anomala adducant, nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant; quod me diu saepeque observasse memini.

Si haec tormina ad dysenteriam usque confirmatam promoventur, fluxus laudano et certissime et celerrime sistitur.

[26.] Illud interim omnino observandum est, (utpote quod ad quam plurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat,) quod, non obstantibus iis quae supra jam tradidimus, quotiescunque praedicta ventris tormina ad dysenteriam usque confirmatam (in qua, praeter ista tormina, materia quaedam mucosa una cum sanguine per sedem excernitur,) promoventur, hic mihi periculosissimum esse constat, morbum aggredi protractiore illa methodo, quae evacuandos primum, dein contemperandos, acres istos humores esse docet; (ut de remediis astringentibus varii generis, et variante forma intro assumptis, tum et clysteribus nunc abstergentibus, nunc consolidantibus, subinde injectis, nihil dicam;) cum experientia didicerim dysenteriam et certissime et celerrime curari, si, missis ambagibus, fluxus laudano confestim sistatur. Ita enim atrox et vehemens est hicce morbus, ut, si dysenteria jam confirmata adhuc purgare satagas, perquam metuendum sit, ne dysenteria sumptis inde viribus in praeceps lata aegrum prae incredibili fermento, quocunque te postea verteris, diutius excruciet, vel etiam vita spoliet. [27.] Advocatus itaque, guttas circa viginti duas laudani liquidi in aqua epidemica, vel aqua mirabili, vel alia simili, protinus exhibeo, bis intra horas viginti quatuor repetendas; vel etiam hoc saepius statis intervallis, si nempe dosis jam praescripta, mane ac sero tantum usurpata, tam torminibus ventris quam dejectionibus

cruentis rite compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incrassatis, vel jam magis consistentibus, (quod primum sanitatis mox recuperandae indicium est,) et fugatis symptomatis, tutissimum arbitror ut aeger aliquantisper in usu praedicti remedii mane et sero capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem est diligenter, quod aegrum ab usu paregorici lectulo diutius affigendum curo, cum situs quilibet paulo erectior cerebrum facile conturbet nisi aeger[d] somnos post in lecto satis longos[e] captaverit. [28.] Diaetam quod attinet, si aeger vino prius assueverat, Canarense concedo, probe tamen aqua dilutum in qua panis crustulum fuerat decoctum, et quam frigidam in hunc usum in lagena asservandam jubeo, ut in promptu sit ubi vinum est contemperandum. Decoctum Album, e cornu cervi usto in aqua fontana, hic etiam affatim epotum prodest. Pro victu jusculum hordeaceum, vel e pullorum carnibus elixis, ovum sine testa coctum, vel aliud quodvis ex cupeptis, in primos dies sufficiet. Deinceps vero tum ad liquores magis generosos, tum ad alimentum uberius solidiusque, paulatim ascendendum, ne scilicet nimia vacuitas sive exinanitio vel morbum a quo convaluerat, vel alia symptomata quae exinanitio solet parere, denuo reducat. Veruntamen hoc est adnotandum, quod, licet in Constitutione jam regnante laudanum solitarium suo Marte dysenterias subjugabat, in istis tamen annis in quibus dysenteriae epidemicae grassantur, et caeteris praelucent morbis, non abs re fuerit, illas primum evacuationes quas in capite de *Dysenteria* olim [*Observ. Med.* iv. 3. 8 sq.] descripsi, in usum revocare.

De Novae Febris Ingressu.

[29.][f] Et sicuti in radicata illa dysenteria modo dicta, ita etiam in hoc qui sequitur casu, fieri non potest ut curatio methodo illa, quae Febri unde primitus ortum duxit debetur, illico possint expediri. Verbi gratia, nonnunquam usu venit ut quis rigore atque horrore corripiatur, calore et frigore per vices alternantibus, quae sunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepente viscerum torminibus a materiae febrilis irruptione ac insultu gravissime discruciatur. Aeger, cum venam ferire et alvum repurgare deberet, ad

Calefacientia in accessu Febris adhibita vomitionem et tandem iliacam passionem causantur.

[d] *aeger*] *aut superdormierit, aut saltem* add. ed. '86.

[e] *satis longos*] om. ed. '86.

[f] Cf. *Process. Int.* c. 26.

De Novae Febris Ingressu.

normam suprascriptam, ad medicamenta nescio quae calefacientia, tam intro assumenda quam extra applicanda, se confert; eo scilicet animo, ut flatus, quos hujus mali fontem esse auguratur, his mediis discutiat: donec tandem augescente dolore, et visceribus diuturniori mora quasi impacto, motus intestinorum peristalticus, quo ex Naturae ordine omnia deorsum propellere debent, inverti occipit, et inclusa omnia sursum tendunt; unde aeger saevissimo cruciatu torquetur, et provocatur ad vomitionem, malo[g] jam in iliaca passione desinente. Hic in medendi ratione quam Febris, quae hujusce symptomatis causa erat antecedens, sibi postulabat, ulterius procedere nequit Medicus, quam ut sanguinem ex aegri brachio semel extrahendum praecipiat: etenim quot et qualiacunque demum cathartica propinaveris, ea statim emetica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum magis promovere, solent; cum ut plurimum vix fortissima quidem medicamenta purgantia vel minima eorum pars intestina permeare valeant ac sedem petere. [30.] Rebus sic stantibus, consultissimum esse arbitror brachii venam primum pertundere; mox, interjecta hora una alterave, clysterem aliquem ex iis qui potentius operantur injicere; ego fumum nicotianae sive tabaci, ex tubulo inverso per vesicam majusculam in intestina validissime insufflatum, enema omnium quae mihi innotescunt hactenus efficacissimum esse duco: qui etiam post moram aliquam reiterari potest, nisi prior immissus, soluta alvo, meatus deorsum versus reseraverit. Huic[h] autem remedio symptomate haud cedente, omnino necesse est ut catharticum paulo fortius ac δραστικώτερον in usum veniat, utut difficile fuerit exinde viam facere: ut,—

Curatio in hoc casu.

[*Form.* 112.][i] ℞ Pilularum ex Duobus grana triginta quinque,
Mercurii Dulcis scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Balsami Peruviani;
Fiant pilulae quatuor, capiendae e cochleari uno Syrupi Violarum; nullum insuper liquorem assumendo, ne minus retineantur.

Sin autem aeger hoc remedium per os rejecerit, hac methodo procedendum. Laudani liquidi guttae viginti quinque aquae cinnamomi fortis semiuncia instillatae statim propinentur; et interjectis aliquot horis idem paregoricum repetatur. Cum

[g] *malo—desinente*] om. ed. '86.
[h] *Huic autem &c.*] Desunt in ed. '86 usque ad § 31.
[i] Cf. form. 196.

vero horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, tunc catharticum prius dictum iterum exhibeatur: hoc enim tempore idem sub laudani tutela assumptum retinebitur, ac suo tandem defungetur munere. Verum si, anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore restitante; in hoc casu, ex dejectionibus per inferiora spe omni impraesentiarum abjecta, ad usum paregorici supra descripti revertendum, idemque eousque repetendum quarta vel sexta quaque hora donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore catharticum, quod hactenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu plane contrarium effectum iri videatur. Quod et ipse, dum haec scriberem, in generoso quodam ileo saevissimo laborante expertus sum; cui tamen postea, ex nimis longa tam humorum morbum committentium quam acrium catharticorum retentione, aphthae supervenere, sed quae satis facile debellarentur usu corticis Peruviani supra descripto, ut et os saepe colluendo cum sequente gargarismate:—

De Novae Febris Ingressu.

Aphthae ileo supervenientes, quomodo curatae.

[*Form.* 113.][k] ℞ Succi Pomorum Agrestium libram dimidiam,
Syrupi de Rubo Idaeo unciam unam;
Fiat gargarisma.

[31.] At cum jam ductus isti pro Naturae lege denuo pateant, aegro liberum est ut ad dies aliquot ferietur a purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visceribus excitatus omnino resederit; quod temporis spatium humorum calori et acrimoniae diluendis contemperandisque satis commode impertiri potest: quo facto, catharsi alternis diebus (ut supra,) repetendae vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

[32.][l] Si infans hac Febre laboret, tum hirudines duae utrinque pone aures applicentur; dein emplastrum epispasticum posteriori cervici admoveatur; cum cerevisia, qua rhabarbarum fuerit infusum, purgetur. Si post catharsin Febris intermittere videatur, tum julapium[m] cum cortice Peruviano

Infantes hac Febre laborantes, qua methodo curandi.

[k] Cf. form. 160.
[l] Deest § 32 in ed. '86. Cf. *Process. Int.* c. 6.
[m] Cf. formm. 52, 155.

De Novae Febris Ingressu.

(in capite *De Febre Intermittenti* [*Epist. Respons. I.* § 29.] pro infantibus descriptum,) exhibeatur.

[33.] Hoc in loco insuper est animadvertendum, quod, licet infantes huic Febris generi aeque cum adultis obnoxii sint, ac proinde pari cum illis methodo curandi, nisi quod pro ratione aetatis minor sanguinis quantitas est detrahenda, ac catharsis tum eorum aetatulae accommodanda, tum etiam forte rarius celebranda; (saepe enim et infantium et juniorum morbus a primo vel secundo saltem cathartico praedominabitur;) nihilominus serio advertendum est, an, quae hoc modo tractatur Febris, pro certo hujusce Constitutionis fuerit, non vero alterius speciei: quod diligenter perquiri debet in Febribus iis quae infantes corripiunt, in omnibus quibuscunque annorum Constitutionibus; vulgo enim notissimum est, infantes a doloribus ex dentitione ortis saepius in Febres agi, quae haud ita facile ab alterius generis Febribus internoscuntur[n]. In harum ego curatione diu multumque angebar, nec nisi nuperis his annis certo mihi persuadere potui, quemlibet ex illis qui meae curae concrediti ad sanitatem restituti fuerunt, tam arte quam casu convaluisse; donec tandem, de felici successu remedii haud ita celebris, imo ob tritum ejus usum plane contempti, frequenter admonitus, illud ipse quoque praescriberem; quod etiamnum prae caeteris quae mihi innotescunt medicamentis optime votis hic respondet. Ejusmodi verum est: guttae duae, tres, vel quatuor spiritus cornu cervi, pro ratione aetatis, in cochleari uno vel altero aquae cerasorum nigrorum, vel julapii alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor vel sex.

Curatio Febrium ex dentitione.

[34.] Est et symptoma aliud infantibus permolestum, longe diversum et a Febribus variarum annorum constitutionum, et ab illa proxime memorata. Est vero Hecticae species[o], infantes diu affligens, qua infestati sine insigni aliquo calore languent, cum appetitus dejectione, et tam artus quam corporis truncus ubique emaciantur. Simplicissima qua hic utor methodo talis est: rhei electi taleolatim incisi drachmas duas in lagenam vitream duarum librarum cerevisiae tenuis capacem, subere mox probe obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore, quo pro potu ordinario uti solet infans,) quam cerevisiam ita medicatam infanti tam noctu quam

Curatio Febris Hecticae infantum.

[n] Cf. *Process. Int.* c. 42. [o] Cf. *Process. Int.* c. 43.

interdiu, et cum et sine cibo, propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras rhabarbaro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertia vice substituo; quo facto, et rheum vires suas amittit, et infans morbo ut plurimum liberatur. Ne tamen cerevisia primum affusa, rhei vi cathartica saturatius impraegnata, justo vehementius alvum cicat, cautius agimus, si libra una epota alteram statim adjiciamus; post vero, recentem cerevisiam non affundemus, nisi exhausta ea omni quae prius fuerat lagenae inclusa.

De Novae Febris Ingressu.

[35.] Sed ut ad Febrem de qua nunc agimus, Constitutionis scilicet jam currentis, revertamur: hoc sedulo observandum est, quod in hoc Febris genere, (perinde ac in rheumatismo, et aliis morbis quam plurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur,) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus usque dum symptomata omnia prorsus ablegaverimus, saepius aegro non nisi morte medebimur. Neque enim ita insolens est, ut symptomata quaedam leviora, et quasi effoetae Febris reliquiae, aliquantisper etiam expirante jam morbo perdurent; a quibus tamen nullum aegro recidivae periculum est, quaeque sua sponte, pari passu quo sanitas redit, abscedent. Quid quod jam recitata symptomata haud raro nihil aliud sunt quam reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies? si huic saltem addamus in causae partem, exinanitionem illam quam aegri a consuetis cibis potuque abstinentia superinduxit: quae omnia cum in corpora jam a morbis infirmata et paene confecta vim fecerint, *vapores* (quos dicunt,) haud aliter elevantur quam in foeminis, atque eandem plane ob rationem, ob debilitatum scilicet et quasi disjectum fractumque spirituum animalium systema. Quapropter post factas, quae tollendo morbo sufficere queant, evacuationes, prudentis Medici est ab importuna earundem ordinatione sibi temperare, et paulisper attendere quid Tempus (Medicorum saepe felicissimus optimusque,) ad leviculorum istorum symptomatum depulsionem conferre possit; quae quidem saepenumero (prout multoties repetita observatione comperi,) a paregorico duabus[p] vel tribus noctibus assumpto, sine alio quovis apparatu, sub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

In Novae Febris curatione non est pertinaciter insistendum evacuationibus usque dum symptomata omnia prorsus ablegaverimus.

[p] *duabus—noctibus*] om. ed. '86.

De Novae Febris Ingressu.

[36.] Methodus jam laudata caeteris quas expertus sum omnibus in hujusce Febris curatione facile antecellit. Si quando vero Febrim non prorsus tollat, id saltem agit ut intermittere cogatur; ac proinde Peruviano cortici, qui hic nunquam non triumphat, conficiendam tradit. Cum autem catharsis istic imperata curationi hujus Febris obesse nonnullis fore videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo atque ita potenter aegrum refrigerare atque catharsin post venae-sectionem (quae ubique praemittenda est,) celebratam: tametsi enim medicamentum purgans eo ipso quo sumitur die, atque adeo inter operandum, majorem impraesentiarum et in sanguine et in reliquis humoribus, quam qui ante fuit, tumultum excitet, et proinde Febrim intendat; id tamen noxae emolumento mox inde subsecuturo plus satis pensatur. Testatur enim experientia, catharsin (modo post eductum sanguinem tentetur,) quibuslibet aliis remediis felicius certiusque Febrem perdomare; tum quatenus foedam illam humorum illuviem e corpore exigat, a quibus ut a causa antecedente Febris accendebatur, vel si non antea peccabant ii, jam saltem concalefacti, et a Febris ardore quasi cocti et constipati, ad ejusdem moram diuturniorem multum faciunt; tum etiam quatenus anodyno viam sternit, quod tutius longe certiusque officio suo fungitur, quam si humores peccantes, qui paregorici vires aliter potuissent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

Laudatur catharsis post venae-sectionem hic celebrata.

[37.] At e contra, sicuti methodus illa quae materiam Febrilem per poros cutis eliminare satagit, minus habet certitudinis, ita plus habet et fastidii et morae, utpote qua morbus saepius ad septimanas aliquot producitur: cum aeger hoc modo primum in ipso sepulchri margine (si forte Libitinam evitet tandem,) constituatur; et per longum illum Febris decursum denso remediorum agmine infestetur, quibus ea expugnantur symptomata quae imperita morbi tractatio advexit; dum regimine et medicamentis calidissimis tentatur curatio ejusmodi affectus, qui pro genio suo utraque horum frigidissima omnino deposcit. Atque ita dum male sani homines Artis (falso dictae,) regulis se mancipant, etiam spreto sensuum illis reclamantium judicio, morbum ex sua natura brevem facilemque in diuturnum et difficilem erudite convertunt, omnia tumultu et metu conturbantes, et *fluctus*

E contra, rejicitur methodus quae materiam febrilem per poros cutis eliminare satagit.

(quod aiunt,) *excitantes in simpulo*[q]: quo facto non iis magis opus erat, quam est nauclero, ut, dum in mari libero navim possit agere, eandem inter cautes et brevia inserat; unde, licet majoris peritae gubernationis famae comparandae opportunitatem nanciscatur, servato in tanta desperatione navigio, viri prudentis saltem nomen amittet.

De Novae Febris Ingressu.

[38.] Has itaque ob causas, et prudenti (uti spero,) fiducia affirmare lubet, quod dicta methodus curationis per venae-sectionem et purgationem expediendae plus alia quavis praestabit in Febribus quam plurimarum specierum expugnandis. Licet enim diaphoresis, proprie loquendo, Naturae ipsius sit methodus, qua materiam Febrilem foras protrudit, et prae caeteris maxime genuina sit et accommodatissima, quoties Natura suo relicta arbitrio dictam materiam primum digerat, dein rite coctam per corporis habitum blande expellat; (quem felicem Naturae eventum Febres per sudores abigentis cum Medici practici saepe animadvertissent, hinc ansam arripiebant δογματικώτεροι fidenter statuendi, Febres universas hac tantum methodo, non vero alia quavis, profligari posse ac debere;) [39.] quo tamen dato et concesso, Ars nihilominus, quantumcunque Naturae imitationem prae se ferat, id saltem sibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per sudores certo exigendis par sit. Primo enim, nescit Ars quo pacto materia peccans ad expulsionem subeundam rite praeparanda sit; nec, si hoc sciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujusmodi debita praeparatione possit moneri; unde etiam et tempus ciendo sudori opportunissimum ignorari necesse est. Temerariam vero sudoris, nondum peracta coctione, provocationem longe periculosissimam esse, nemo (opinor,) nisi pertinax negaverit; cum, materiam crudam in cerebrum impingens, oleum camino addat: atque, prout alias [*Tract. I.* § 27.] etiam innui, saluberrimum illud Hippocratis monitum, [*Πέπονα φαρμακεύειν καὶ κινέειν, μὴ ὠμά,* i. e.] *Cocta, non cruda, sunt medicanda,* [*Aph.* i. 22. t. iii. p. 711.] non tam catharsin, quam diaphoresin, ex Arte sollicitandam spectare videtur. Etenim neminem in aegris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quam multi indies male multentur a vetulis et imperitis medicastris prae-

Illa curatio per venae-sectionem et purgationem expedienda plus alia quavis praestabit in Febribus quam plurimarum specierum expugnandis.

Diaphoresis vero periculosa.

[q] *fluctus excit. in simp.*] i. e. *in re levi turbas moventes.* Cf. Cic. *De Leg.* iii. 16; Erasmi *Adag.* ii. 2. 73.

De Novae Febris Ingressu.

postero hoc sudorificorum abusu: his enim more receptum est, ut, si quis de rigore et capitis atque ossium dolore (quae ut plurimum Febris mox invasurae praeludia sunt,) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicant, et sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abest ut praecaveatur Febris, (quae forte vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis unciis, potuerat evanescere,) ut e contra magis accensa vehementius exardescat, et in morbum jam radicatum confirmatumque abeat. [40.] Illud insuper (ut vetulas jam missas faciamus,) notissimum est, quod, sicut sudores isti qui Febre primum ingruente spontanei erumpunt, symptomatici omnino sunt, nullatenus vero critici; ita etiam, qui primis Febris diebus diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi curationem plerumque conferunt quam solent alteri illi symptomatici ita praemature sua sponte manantes, hoc est ut plurimum, ne hilum quidem. Deinde vero, sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis qua sudores eliciendi fuerint, ita pariter nescia est quam diu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si diaphoresis ultra debitum tempus, quo scilicet materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur; humidarum istarum particularum, quibus sanguis diluendus contemperandusque erat, absumptio, Febris tum morae diuturniori tum incremento ministrabit. Constat itaque quam in lubrico res hic vertatur; cum e contra penes Medicum sit, alteram illam methodum qua materia Febrilis per phlebotomiam et catharsin eliminatur, pro arbitrio suo moderari. Adde, quod hoc etiam nomine haec illi alteri anteponenda est, quod scilicet, si forte Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando aegro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in diaphoreticorum usu contingit, nisi convalescat: etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui praeter solitum morem aliquandiu se addixit, (ut cardiaca quae in hac medendi ratione locum semper obtinent omittamus,) Naturae oeconomiam confundit, et convulsivos artuum motus aliaque symptomata prorsus anomala adfert. Quae sane ideo delineari non possunt, quia sub morbi historiam non cadunt, (quod in symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usu venit,) sed a superaddito tumultu et confusione oriuntur, quibus saepe oppri-

mitur Natura, quoties curationem morbi hac methodo aggredimur:—quae quidem omnia vulgo malignitati nescio cui solent imputari. De Novae Febris Ingressu.

[41.] Cujus de *Malignitate* (sive notionem, sive verbum dixeris,) opinionis inventio humano generi longe ipsa pyrii pulveris inventione lethalior fuit: cum enim eae Febres praesertim *Malignae* dicantur in quibus intensioris prae caeteris inflammationis gradus conspicitur, hinc Medici se ad usum cardiacorum et alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quo scilicet per cutis poros expellant quod somniant venenum; (hoc enim est dicendum, nisi malint verbis ludere, quam illud quod potest intelligi, serio proponere;) ex quo factum est ut regimen calidissimum methodumque huic parem iis morbis adaptaverint, qui frigidissima tum remedia tum regimen prae caeteris sibi postulabant. Quod quidem satis arguitur tum in variolarum, qui ex calidissimis in rerum natura affectibus est, tum in Febrium aliarum, curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conspectu petechiarum, macularum purpurearum, et caeterorum id genus φαινομένων. Quae tamen omnia in plerisque subjectis, inflammationi, aegri sanguini jam diu plus satis a Febre accenso superinductae, omnino debentur; utpote quae raro sponte sua efflorescunt, praeterquam sub adventu pestis ipsius, atque in initio invasionis istarum variolarum confluentium quae summae inflammationis participes sunt. In hoc enim morbi genere maculae liventes in variis corporis partibus una cum pustulis primum erumpentibus comparent, atque aeger eodem tempore sanguinis excretione vel per meatus urinarios, vel cum tussi per pulmones, fatigabitur; cum ita valida exagitatione atque orgasmo ab inflammatione orto sanguis ferociat, ut, diffractis jam repagulis, in cavitates corporis praeceps ruat. Et licet maculae istae purpureae in hac Febre non a tam intenso sanguinis calore, qualis is est qui istiusmodi haemorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione, sed gradu remissiori, producuntur, et, quoties ista sanguinis excretio[r] non accedit, refrigeranti regimini facile cedunt. [42.] Quod si malignitatis praesentiam non tantum e maculis purpureis colligunt, sed etiam ex eo

Malignitatis Febrilis notio humano generi longe ipsa pyrii pulveris inventione lethalior fuit.

[r] *excretio*] (*unicum in variolis symptoma cui devincendo nondum par est Ars Medica*) add. ed. '86.

De Novae Febris Ingressu.

quod observaverint, Febris symptomata subinde fuisse mitiora quam quae ejus naturae competere viderentur, aegrum tamen magis viribus occisum fuisse quam pro ratione temporis a quo coepit aegrotare; respondeo, omnia haec exinde tantum procedere, quod Natura, a primo morbi impetu quasi oppressa devictaque, non satis valida est ut symptomata regularia et magnitudini morbi consona exerat, omnia vero phaenomena prorsus sunt anomala: etenim perturbata oeconomia animali et quasi disjecta, Febris exinde deprimitur, quae, obtinente genuino Naturae ductu, vigere solet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in juvene quodam ad quem accersebar: quamvis enim ferme animum agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum sentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adstantes amici, quoties asserebam eum Febre laborare, quae ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu negato, quasi strangularetur,) se explicare et ostendere palam nequibat; quod si venam inciderent, Febrem illico satis violentam statim animadverterent. Aperta vena, et sanguine paulo copiosius educto, emicuit Febris, qua vehementiorem mihi nondum videre contigit; quae non nisi tertiae quartaeve demum phlebotomiae cessit[s].

Experientia, praeter rationes allatas, testatur hanc Novam Febrim evacuationibus per diaphoresin factis haud libenter cedere.

[43.] Quod si rationes a me allatae tanti non sint ut certo ac necessario evincant rem ita se habere atque ego statui, attamen, si suffragante experientia deprehendero hancce Febrim evacuationibus per diaphoresin factis haud libenter cedere, habeo quod quaero: neque enim cujuslibet demum ratiocinatio, sed potius experientia, docere poterit, quaenam febrium species diaphoreticis, quaenam vero aliusmodi evacuationibus, sanari possint ac debeant. Et profecto nemo sapiens cui tam hominum quam rerum natura satis est perspecta, in iis quae merae speculationes sunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujusvis mortalis verba, quantuscunque is demum fuerit, facile juraverit[t]: cum idem animadvertisse debeat, momenta rationis ita prorsus varia itaque subtilia esse, ut, cum aliquis theoriam quamlibet proposuerit ita validis rationibus suffultam ut adstantium quotquot sunt omnium assensum extorqueat, hunc mox alius insignioribus

[s] *cessit*] *Sed de his satis* add. ed. '86.
[t] "Nullius addictus jurare in verba magistri." (Horat. *Epist.* i. 1. 14.)

forte Naturae dotibus praeditus excipit, qui sententiam istam quae ita pulchre stabilita videbatur convellit, et firmiori argumentorum vi nihil illud esse aliud quam cerebri commentum, cujus nulla prorsus in Natura vestigia reperiuntur, palam ostendit. Cujus jam loco is novam quandam substituit hypothesin, majori adhuc verisimilitudinis specie innixam, et magis affabre concinnatam; quod tamen posterius figmentum pari cum superiori illo fato fungetur, quoties tertius aliquis se objecerit, qui secundum istum tantum ingenio vincat, quantum ille sibi praecedentem devicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem ultima humani ingenii potentia consummaverit. Quam vero difficile sit hunc hominem investigare et a caeteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque adeo desipit, ut hanc sibi laudem delirus arroget. Quinimo, cum jure merito suspicari liceat, esse naturas in orbibus illustrioribus, per Universi expansum hinc illinc sparsis, pene infinitas, quae praecellentiori longe intellectus vi pollent quam nos homunciones; haud satis scimus annon vel totum hominum genus cerebrum (cogitationum officinam,) habeant a Natura ita efformatum, ut non tam quid sit absolute verum, quam quid maxime conveniens ac suis naturis accommodum, excogitare queant. Atque haec iis qui in Medicina facienda potius speculationibus vanis, quam experientiae solido sensuum testimonio innixae, fidem adhibent, dicta sunto.

De Novae Febris Ingressu.

[44.] Quod siquis hic regerat, "Annon igitur de facto experimur, hanc Febrem methodo huic quam tradis prorsus contraria persaepe fugari?" respondeo, *toto* (quod aiunt,) *coelo* distare curationem morbi ea methodo cui sola aegri nonnunquam ad sanitatem restitutio adstipulatur, et ejusdem curationem ista praxeos methodo cui et frequentior aegri restitutio, atque etiam phaenomena practica omnia quae in eodem curando incidunt, pariter astipulantur. Exempli gratia: in variolis multi ex iis qui diro calidorum et regiminis et remediorum usu cruciantur, tamen convalescent; ex adverso autem, et iis pariter feliciter cedet, quorum curatio methodo plane contraria tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus, "Quaenam methodus est praeferenda?" Hoc plane modo certissime dijudicabimus: nempe si in illo regimine priori exploratum habuero, me, quanto magis aegrum excalefacio,

Quomodo differat Authoris curatio a curatione quae contraria prorsus methodo aliquando fit.

De Novae Febris Ingressu.

tanto magis febrem, inquietudinem, delirium, caeteraque symptomata, intendere ac promovere; e contra vero deprehendero, eundem, ubi moderate refrigeretur, tanto sedatiori temperamento esse, tantoque minus tam a febre quam ab aliis symptomatis vexari. Addo, quod, servata debita illa carnis musculosae temperie quae pustularum tum augmento tum maturationi maxime competit, et grandiores sunt pustulae et liberalius implentur quam si aeger nimio suffocaretur calore. Posito hoc utroque casu, satis manifestum esse arbitror, quam potius praxeos methodum sequi debeamus. [45.] Pariter in illa de qua nunc agimus Febre, si comperiar, aegrum, quo magis calefit, eo magis non tantum phrenesi, maculis purpureis, petechiis, etc., obnoxium esse, sed et Febrim insuper symptomatis omnium generum irregularibus et anomalis exinde stipari; e contra vero, si alium aegrum ea quam jam proponimus methodo tractatum ab his symptomatis prorsus liberum observaverim: Ratio dictat posteriorem hunc praxeos modum longe alteri praestare, tametsi uterque aeger ita diversimode curati ad sanitatem revertantur. Quod si plures hac via quam alia ista mortem effugiant, eo facilius solvitur controversiae nodus; qua de re non est mearum partium judicium ferre, ne mihi et meis plus aequo faveam.

Quid portendat haec Febris.

[46.] Atque haec de hac Febris specie. Quousque illa durabit, non hariolor; neque satis scio annon sit initium aliquod spirituosius ac subtile, et quasi primordium Febris istius Depuratoriae jam antiquatae, quam insecuta est immanissima illa Pestis[u]. Sunt profecto phaenomena quaedam, quae me ut hoc credam quadantenus inducunt; quandoquidem non tantum Febres *Intermittentes* proprie dictae, praesertim Quartanae, hic illic sparsae adhuc restant, verum etiam nonnullae ex his Febribus Continuis subinde in Intermittentium castra, maxime autumno jam pendente, commigrant: ut jam taceam, exacerbationes in hac Febre supra [§ 5.] memoratas, eorum paroxysmorum qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo saltem modo referre; tum etiam, quod hoc morbo laborantes ad vomitionem satis sunt propensi. Qua de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie

[u] Cf. *Observ. Med.* i. 4 : ii. 2; *Process. Int.* c. 2, 3.

Febris Depuratoria se primum extulit; prout libro *De Morbis Acutis*, Sect. i. cap. 3. [§ 4.] his verbis subindico:—"Quanto autem jam tempore praedicta Febris Continua invaluerat dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium symptomata attendere, utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora, easdem distingui posse animadverteram." DE NOVAE FEBRIS INGRESSU.

DE

FEBRE PUTRIDA

VARIOLIS CONFLUENTIBUS SUPERVENIENTE[v].

CUM vel aetas jam provectior et in occasum ruens, vel adversa quacum jamdiu conflictor valetudo, opportunum forte spatium posthac non concesserit, quo nuperas aliquot observationes a me (tametsi nimis sero in vita mea,) factas, circa Febrem Secundariam Variolis Confluentibus supervenientem, in publicum edam; veniam dabit Lector (opinor,) si paucula quaedam de hoc affectu, quantumvis a morbo quem superius tractavimus satis abhorrente, pergam subnectere.

[2.] Jamdiu alias [*Observ. Med.* iii. 2. § 50.] demonstravi quantum intersit inter Variolas generis Distincti, et Confluentis; in hoc scilicet, quod qui Distincto genere laborat, vix opis medicae indigus, sponte sua et Naturae vi convalescet, nisi forte ab initio diaphoresi in lectulo continuo indulserit. Namque (uti pridem alibi [ibid. § 20.] adnotavi,) qui "Discretis Variolis laborat aeger, cum satis prompte sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi (ut sperat,) virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis cardiacis intro assumptis, tum regimine calidiore (ut par est,) adhibito: atque haec eo facit lubentius, quod tum ab hac methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad male fundatam adstantium opinionem propius accedat. Tandem vero eliminatis per *διαφόρησιν* particulis istis quae ad pustularum elevationem atque intumescentiam faciei debuerant facere, die octavo, Quantum intersit inter Variolas generis Distincti et Confluentis.

[v] Cf. *Process. Int.* c. 15.

De Febre Putrida &c.

quae turgescere et per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida e contra reperitur, et albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulae atque eleventur, etiam post aegri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito suaque sponte evanescit, neque remediis ullis cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Aeger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, aegritudine vehementibus; urinam parce reddit ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, et ad plures migrat:" quando idem ille sine ullo vitae periculo a morbo convaluisset, si Naturae rem committens nulli se prorsus regimini subjecisset.

[3.] At in Variolarum Confluentium genere longe aliter se res habet: licet enim hae (nisi sanguinis sive per pulmones, sive per meatus urinarios, excretio primis diebus accedat,) nec adstantes admodum perterrefaciant, nec aegrum in discrimen aliquod vitae adducant ad primos morbi dies; postea tamen istis diebus, sub morbi exitu, quibus aegrum maxime periclitari jam olim monui, ita derepente ad incitas redigitur aeger, ut an vita, an mors, insequatur, pariter incertum sit. [4.] In horum numero undecimum pono (si a primo morbi insultu[x] computes,) scilicet in minime crudo, at maxime vulgari Confluentium genere, decimum quartum in crudiore adhuc, decimum septimum vero in omnium quae passim obviae sunt genere crudissimo. Tametsi aeger nonnunquam (sed rarius,) non ante diem vicesimum primum fato defungatur, pustulis usque ad id tempus ita incrustatis exsiccatisque, et in carnes quasi impactis, maxime in ipsa facie, ut ad separationem nulla arte queant perduci. At vero undecimo die aeger ut plurimum primum periclitari videtur, febre atrociore, inquietudine, aliisque symptomatis, una invadentibus, quae mortem in propinquo esse denunciant; a qua aeger, nisi Ars Medica intercesserit, plerumque opprimitur. Quod si hoc die non succumbat morbo, utrique illi posteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi restant. Quinimo, per spatium illud omne quod inter undecimum et decimum septimum interjacet, appetente vespera, molestissimo inquietudinis quasi paroxysmo quotidie vexatur, et mors quasi vi et armis protelatur. [5.] Porro ostendi, hanc causam esse majoris minorisve in

[x] Cf. *Dissert. Epist.* § 5.

his Variolarum generibus periculi aegroto impendentis, quod scilicet in genere Discreto, cum phlegmonae, sive tumores cum inflammatione, (cujusmodi sunt pustulae omnes ubi primum elevantur,) pauciores extiterint, ac proinde non nisi exigua puris quantitas in sanguinem per circulationis leges foret regerenda, ubi illae jam coeperint maturescere, nullus ex hac parte metus est ne febris nimium insurgat; cum Natura impressionibus in sanguinem factis a tantillo puris, cohibendis facile par sit. Cum vero in genere Confluentium, ubi corpus fere universum his phlegmonis protegitur quae postmodum in abscessulos totidem facessunt, tanta puris vis diebus praefatis (in quibus pustulae, duce Natura, ἀκμήν suam, vel debitam maturitatem, ut plurimum obtinent,) per venas in sanguinem reducitur; tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis, jam quasi suppurati, undique superficie in sanguinem subrepit, ut febris ex hac occasione excitata Naturae vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem aeger, partim a febre, partim a veneno quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. [6.] Quapropter, quando aegri incolumitas usque adeo a Variolarum paucitate, periculum vero e contra ab earundem auctiori numero, pendeat, dictat Ratio, vel etiam sensus omnibus communis, periti Medici esse, ita non materiam Variolosam sub principio morbi regimine et cardiacis calidoribus vehementer propellere, (unde nimia fit assimilatio materiae morbificae in sanguine contentae, totaque corporis substantia quasi in fomitem morbi facessit,) ut omnem potius operam in reprimenda tam enormi et subtili inflammatione collocare debeat; nempe educto ante omnia e brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive a florente aegri aetate, sive ex eo quod sanguinem liquoribus generosis accenderit, sive quod vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpessus, sive denique ab immani vomitione,) Variolas jamjam exituras ad Confluentium speciem referendas; postea vero propinato emetico ad eundem scopum collimabit. Cum vero nihil aeque aegrum percalefaciat, nec proinde nimis copiosam matêriae Variolosae assimilationem aeque promoveat, atque aegri jugis in lecto decubitus; ego illum ab usu lectuli interdiu semper arceo usque ad sextam diem a prima morbi invasione, sive ab eruptione pustularum quartam, quo tempore omne pustularum

De Febre Putrida &c.

Rationalis methodus in Variolis.

De Febre Putrida &c.

agmen jam in conspectu est. Posthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem; at non pluribus densioribusve stragulis coopertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti sino, quam quibus, sanus cum esset, solebat uti. Interim cerevisiae tenuioris, aliorumque liquorum refrigerantium qui aegro sunt acceptissimi, usum liberalem concedo. [7.] Quandoquidem vero, non obstante vel temperatissimo regimine, aeger nihilominus in calores, deliria, et molestas inquietudines, frequenter incidet; hypnoticum praescribo singulis noctibus, sed paulo temporius quam pro recepto more, sumendum; quoniam in hoc morbo quasi paroxysmus quidam, sive exacerbatio caloris et inquietudinis, quotidie sub vesperam fere reperitur. Quae hic traditur methodus, et ad praecavendum justo uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum aegro periculum intentatur, ut supra docui,) et ad conciliandum tum incrementum pustulis, ubi jam omnes exierint, tum debitam postea maturationem, accommodatissima est.

[8.] Attamen, (quod sane dolendum est, cum florentissima hominum aetas hac fere strage deleatur,) tum his quae praecepimus, tum aliis omnibus quae hactenus invenit Ars Medica, praesidiis nihil proficientibus; saepenumero aeger, licet usque eo non admodum periclitetur, tamen vel undecimo (quod usu venit,) die, vel alio aliquo istorum quos variis speciebus Variolarum Confluentium ceu magis fatales assignavi, vehemente Febre corripitur, una cum suffocatione et jactatione inquietissima, et de tanta spe decidens subito moritur, attonitis et stupentibus amicis, qui ad hoc usque punctum aegro bene ominabantur. In frangendo improviso hoc morbi impetu, cum prius is omnia fecerit quibus praecaveri potuerat, maximopere desudabit Medicus. Quem in finem serio perpendendum est, Febrem illam adventitiam quae undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum esse tam ab ipsis Variolis, quam ab ista febre quae vel earum eruptionem praecedit, vel primis nonnunquam diebus a phlegmonarum inflammatione gignitur, prorsus diversum: nihil enim est aliud quam Febris Putrida, proprie dicta, particulis putrescentibus et a pustulis jam adeptis maturitatem suam inquinatis, in sanguinem (uti dixi,) resorptis ortum debens, quarum noxia et Naturae inimica qualitate aeger eodem tempore et pessima Febre et veneno lacessitur. [9.] Quam-

Febris Variolis Confluentibus 11mo die superveniens est Putrida.

obrem ea sola in remediis huic malo cedere posse prudens quispiam existimaverit, quae ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam *Putridam* appello, maxime faciunt. Id vero nihil efficacius praestat quam copiosa sanguinis eductio, quo pacto vitiatae illae particulae quae morbi sunt fomes, confestim e sanguine exulant. Neque huic praxi (si quid ego judico,) Variolae in quo jam sunt statu, vel minimum intercedunt: jam enim pustulae nullo modo introrsum agi possunt; adeo ut, si aeger hoc morbi tempore fatis cederet, et cadaver in terram frigidam exponeretur, attamen pustulae jam in duritiem incrustatae, nec intra cutim se recipere, nec minimam molis suae partem amittere, poterint. Nec sane cum Variolis jam nobis res est, sed cum alio prorsus morbo, nempe Febre Putrida. [10.] Has ob causas sequente methodo (a quo postremas de Variolis observationes in publicum edidi, mihi comperta,) feliciter usus sum; quam si omittas, nec aliam video, nec conjectura assequi possum, quo pacto aeger ita certo queat liberari. Cum itaque ad has incitas redactus fuerit aeger, et ex inusitata symptomatum immanitate statim animam acturus videatur, nisi quis *Θεὸς*[y] *ἀπὸ μηχανῆς* praesentissimam opem adferat; in hoc (inquam,) casu, sive undecimus jam dies illucescat, sive alius quis isto posterior, sanguinis unciae decem vel duodecim ex eo brachio in quo pustulae rariores situ majorem feriendae venae commoditatem fecerint, quam primum sunt mittendae: quamvis enim paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omissa venae-sectione, orgasmo vel paroxysmo, cum nocte ut plurimum ingruenti, debellando queant sufficere; attamen per hos dies Febris Secundariae nulli alteri adminiculo secure fiditur nisi copiosae sanguinis detractioni, qua sola orgasmus per id temporis desaeviens tuto sedatur. Vesperi anodynum, uti prius, larga dosi exhibendum est, (ad quod jam tanquam ad sacram anchoram confugimus,) atque ita deinceps tam mane quam sero, alicubi etiam et hoc saepius: est enim diligenter observandum, quod in quibusdam orgasmus ita supra modum efferatur, ut etiam praelarga paregorici dosis ejusdem impetum usque ad duodecim horarum spatium subjugare vel sistere nequeat; quo in casu om-

De Febri Putrida &c.

Ejusdem curatio.

[y] *Deus ex machina* dicitur ubi in rebus perplexis praeter spem exoritur aliquis qui negotii difficultatem expediat. Cf. Erasmi *Adag.* i. 1. 68.

De Febre Putrida &c.

nino necesse est ut dicta dosis octava vel etiam sexta[z] quaque hora repetatur.

De constrictione alvi tandem superveniente.

[11.] Cum vero sub ultimis morbi diebus haud raro accidat, aegri alvum (partim a morbi natura, partim a magna paregoricorum vi, quorum opem plane deposcebat medendi ratio,) ita constipatam esse, ut tum fere suffocetur ille, tum Febris ad eum gradum ascenderit ut jam de aegro paene conclamatum videatur; duro huic nodo durus cuneus aptandus est; et rebus sic stantibus, longe minus aegro periculi erit ab assumpto cathartico leniente, quam a Febre eo vehementiae ab alvinarum faecum retentione provecta. Hic ego satis feliciter electuarii lenitivi sesquiunciam[a] in aquae stillatitiae tenuioris (exempli gratia, aquae cichorii, vel aquae lactis alexiteriae,) unciis quatuor solutam propinavi. Qui quidem haustus, licet, tum ob alvi constrictionem huic affectui solennem, tum etiam ob diuturniorem hypnoticorum usum, haud ita subito ventrem exolvat, plerumque tamen, si mane deglutiatur, ante noctem dejectiones aliquas parit. Quod si minus praestare valeat, attamen paregoricum vesperi assumendum est, imo et citius, non obstante cathartico[b] nuper assumpto, si modo inquietudo ingens, aut aegritudo aliqua insignis, periculum minitetur, ne aeger hoc praesidio destitutus, dum dejectiones nos praestolamur, luce privetur. Nec aeger damni vel minimum ex hoc tam leni cathartico capiet, si nihil prorsus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non respondeat, iteretur proxime sequenti; quae secunda dosis priori in suppetias data, rarissime Medici opem frustrabitur: at si primo die id egerit, ut hujus saburrae quantum satis in praesens est, subduxisse Medico videatur, atque aeger exinde melius se habere coeperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. [12.] Atque hac ratione tam venae-sectio quam catharsis per intervalla repeti possint, prout Febris mos atque aegri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in catharseos negotio illud probe notari velim, (ne injecta ejus rei mentio longe plus damni quam emolumenti apportet,) aegrum non esse purgandum nisi facessente jam morbo, verbi gratia, die decimo tertio, aut eorum aliquo qui

[z] *vel etiam sexta*] om. ed. '86.

[a] *sesquiunciam*] ℥ij ed. '86.

[b] *cathart.*] *paregorico* ed. '86.

illum sequuntur; nec per istos etiam dies, nisi sanguis a quo Secundaria Febris invasit fuerat imminutus. De Febre Putrida &c.

[13.][c] Sed ut (quantum in me est,) praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula de sputo sanguinis, ut et de mictu sanguineo, Variolis supervenientibus, in medium proferre non gravabor. Utraque haec haemorrhagia (ut olim [*Observ. Med.* iii. 2. 25, 26.] adnotavi,) sub morbi initio contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel, si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densae latent, atque ejus sunt generis quae in maxime Confluentes adolescerent, nisi jam dictum symptoma aegri morte morbum finierit: maculae interim purpureae hic illic[d] superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verum tametsi debita sanguinis contemperatione maculae hujusmodi auferantur, attamen tam mictus sanguinis quam violenta ejusdem e pulmonibus eruptio indubie mortem praenuntiare solerent. Veruntamen tremenda haec difficultas superari etiam possit, et aegri vita in tuto collocari: etenim cum haec symptomata intensae sanguinis inflammationi, ac proinde summae ejusdem tenuitati, originem suam debeant, remedia ista quae sanguinem contemperant, ac pariter quae vi qua pollent astringendi incrassandique eum minus fluxilem reddunt, haemorrhagiis hisce apprime succurrunt. Quamobrem post unicam sanguinis liberali manu eductionem paregoricum exhibeatur: ut,—

De sputo sanguinis, ut et de mictu sanguineo Variolis supervenientibus.

Harum haemorrhagiarum curatio.

[*Form.* 114.] ℞ Aquae Papaveris Rhoeados uncias duas,
Laudani Liquidi guttas quatuordecim,
Aceti Destillati drachmas tres,
Syrupi de Meconio semiunciam;
Misce; fiat haustus.

Deinde sequentia, vel his similia, praescribantur, donec haemorrhagia prorsus evanuerit:—

[*Form.* 115.] ℞ Trochiscorum de Terra Lemnia,
Boli Armenae, ana drachmam unam,
Terrae Sigillatae,
Lapidis Haematitis,
Sanguinis Draconis,
Corallii Rubri praeparati, ana semidrachmam,
Masticlies,
Gummi Arabici, ana scrupulum unum;

[c] Deest § 13 in ed. '86.

[d] *illic*] Sic edd. recent., *illuc* Syd.

De Febre Putrida &c.

Misce; fiat pulvis subtilissimus, cujus capiat semidrachmam tertia quaque hora ex cochleari uno Syrupi de Symphyto, superbibendo cochlearia quatuor vel quinque julapii sequentis:—

[*Form.* 116.][e] ℞ Aquae Plantaginis,
[Aquae] Germinum Quercus, ana uncias tres,
Aquae Cinnamomi Hordeatae uncias duas,
Syrupi de Rosis Siccis unciam unam,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad levem aciditatem;
[Misce.]

Interim singulis noctibus paregoricum praescriptum propinetur. Emulsiones item ex quatuor seminibus frigidis majoribus[f], cum seminibus papaveris albi, magnopere conferunt. Cessante vero haemorrhagia, reliqua per decursum morbi agantur prout in *Variolarum* capite [*Observ. Med.* iii. 2.] traditur.

[14.] Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod, quoties guttulas aliquot *Laudani Liquidi* usurpandas praescribo, Laudanum meae descriptionis intelligo, cujus formula in libro nostro *De Morbis Acutis,* capite de *Dysenteria* [iv. 3. 14.] habetur; et quod *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex unciis quatuordecim capitum papaveris albi bene siccatorum, et (post macerationem in aquae fontanae libris octo ad horas viginti quatuor,) probe coctorum, dein expressorum quam fortissime; quorum colaturae adduntur sacchari unciae viginti quatuor, et in syrupum coquitur. Has enim duas praeparationes in suo genere efficacissimas esse judico; praesertim Syrupum de Meconio, cujus uncia una plus praestat quam unciae duae alterius istius, in quo papaverum capita humidiora usurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, et, loco nigri, quandoque capita papaveris rhoeados, quae paululum virtutis habent, partem ita magnam suppeditant. Quoties itaque non satis mihi constat de alterutrius horum paregoricorum viribus, utrorumvis loco Laudani Londinensis solidi sesquigranum, vel etiam grana duo, soleo praescribere in aqua appropriata soluta; quo pacto ab omni errore et mihi et aegro meo caveo.

[e] Cf. formm. 88, 199.
[f] Sc. *citrulli, cucumeris, cucurbitae,* et *melonum.* v. Blancardi *Lex. Med.*

DE

MICTU SANGUINEO

A CALCULO RENIBUS IMPACTO[a].

Quamvis hominis minus cauti et prudentis esse videatur, observationem in vulgus spargere, cujus in se ipso tantum experimentum ceperit; nemo tamen (opinor,) aequus rerum arbiter aegre feret, me, qui tamdiu tantaque a Mictu Sanguineo, a Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpessus, humanitate et miseratione erga sodales in hoc malo meos commotum, iis qui eodem morbo excruciari quandoque poterint, ista remedia indicare quae mihi aliquali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria et nihili facienda forte videantur.

[2.] Anno 1660 podagra me invasit, paroxysmo tum immaniore tum diuturniore, quam prius unquam, miserum affligens. Cum ex hac causa aestivo tempore vel intra vel supra lectum submollem jugiter ad duos menses decumberem, sub finem paroxysmi dolorem hebetem et obtusum maxime in sinistro Rene, nonnunquam (licet rarius,) et in dextro, coepi persentiscere. A podagra convalescenti haerebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quaedam, nullatenus acutus, sed satis tolerabilis, me submonebat; nondum enim Paroxysmo Nephritico (cujus sunt comites dolor ingens per ureterum ductus vesicam versus tendens, tum vomitio enormis,) vel semel laboraveram. Quamvis vero nondum aderant ista Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam me Calculum mole insigniorem in Renum pelvi gestare; qui cum major esset quam ut ex pelvi dicta in ureterum ductus elabi posset, praedicta symptomata non intulit. Qua in re, post annos multos elapsos, me hallucinatum non fuisse certo comperi: etenim cum bruma anni 1676, statim et soluto rigidissimo gelu, diu multumque obambulassem, urinam mox reddidi

[a] Cf. *Process. Int.* c. 21.

De Mictu Sanguineo &c.

sanguine permistam; idque toties mihi usu venit, quoties vel multum itineris pedibus conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum gressu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam regiam lapidibus non stratam, licet quam longissime, curru vectarer. [3.] Urina quam tunc excernebam, tametsi terribili sanguinis tantum non sinceri specie prodiret, non ita diu post sanguine in fundo seorsim grumescente, in summitate limpida et sui similis conspiciebatur. In hujusce mali remedium sanguinem satis copiosum e brachio mitti curabam, et post purgationes universales medicamenta refrigerantia et incrassantia varii generis in usum revocabam; diaetam interea his consentaneam adhibens, liquores acidos, acres, et attenuantes sollicite devitans. Cum autem neque ista, neque alia permulta quae numerare longum esset, quicquam prodessent; et metuens calculum, quem grandiorem esse suspicabar quam ut expelli posset, aquis chalybeatis ad exitum sollicitare, tandem spem rei bene gerendae prorsus amisi; idque eo potissimum nomine, quod observaram, senes aliquot mihi notos sibi mortem accersisse, dum hujusmodi remediis incassum morbi curationem molirentur. Stetit itaque sententia non amplius tentare, at, vitato tantum quam potui maxime corporis motu, ab hoc affectu mihi cavere. [4.] Tandem vero animo forte recolens, quam mire nonnulli depraedicent seminis fraxini vim lithontripticam, subiit cogitare, quod, si semen ejusmodi virtute polleret, omnino verisimile esset mannam fraxini adhuc plus posse; cum manna quam habemus (docente botanographo τῷ πάνυ[b], D^no^ Johanne Ray, post alios scriptores,) neque mel aëreum est, nec ros aliquis coelestis, sed liquor potius tam e foliis quam e trunco et ramis fraxinorum in Calabria nascentium exudans; de cujus rei veritate idem, dum in Italia peregrinaretur, certior factus est ab eruditissimo Medico, qui ex ramulis et foliis linteo a se curiose contectis mannam (qui est succus ita concretus, ut dixi,) saepius collegit. (Vide Johannis Ray *Catalogum Plantarum Angliae.*) Experimentum itaque facturus, mannae uncias duas cum semisse in seri lactis libris duabus solutae, hausi pauxillum succi limonum subinde, dum purgarer, deglutiens; quo et catharticum acuerem, quod segnius operari solet, et ventriculo minus

Mictus Sanguinei a Calculo Renibus impacto curatio.

[b] τῷ πάνυ] i. e. *celeberrimo.*

De Mictu Sanguineo &c.

ingratum redderem. Ab hujusce remedii usu vix dici queat, quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim; licet enim antea non semper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo et molesto sensu afficiebantur. Quod cum ita feliciter mihi cessit, idem catharticum singulis hebdomadis stato quodam die ad menses aliquot continuos in usum revocabam; et post singulas catharseos vices melius me habuisse plane sum expertus, donec tandem etiam rudiorem currus conquassationem ferre potuerim, ab hoc symptomate prorsus liberatus usque ad veris tempus jam proxime elapsum. Quo appetente, cum per praegressam hyemem fere omnem podagra laborassem, et prae nimia corporis ad motum inhabilitate quieti et ἀκινησίᾳ magis quam alias solebam indulsissem, rediit denuo Sanguinis Mictus. Hic ego an ad catharsin me iterum reciperem haerebam dubius; quoniam nuperis hisce annis, omni corporis substantia in podagrae sedem et fomitem quasi perversa, catharticum, quantumlibet lene, diutinum podagrae paroxysmum certo certius accersebat. Tandem animo succurrebat, quod, si paregoricum singulis noctibus post purgationem adhiberem, quo tumultus a cathartico excitatus sedaretur, posse me pristinam methodum mannae semel in hebdomade capiendae tuto resumere. Uncias itaque duas cum semisse in seri lactis libris duabus dissolutas mane hausi, et sero guttas sedecim laudani liquidi in cerevisia tenui dormiturus adjeci, et mannam et laudanum dicto modo repetens, bis in septimana ad sex vices. Postea vero manna semel in septimana tantum uterer, humorum illuvie jam ita copiose a cathartico subducta, ut a podagra minus metuendum erat. Cum tamen mea mihi ratio plane dictaverit, quod, si facultate aliqua, sive dissolvente, sive alio quovis modo lithontriptica, fuerit insignita manna, omnino est necesse ut medicamentum, quale est laudanum, valide astringens, remedii, in quo spem collocaveram, efficaciam ac vim quadantenus infringat; satius esse duxi hypnoticum missum facere, cum jam semel tantum in septimana alvum solverem. [5.] In qua methodo jam ad menses aliquot perstiterim[c], eundem septimanae diem ubique catharsi dicans; nec me ab hoc meo more, ex quacunque data ansa, dimoveri paterer[d]. Licet, a prima remedii hujus dosi, dolor qui in

[c] *aliquot perstit.*] *aliquammultos persisto* ed. '86. [d] *paterer*] *patior* ed. '86.

De Mictu Sanguineo &c.

dorso erat remittebat, uti prius, tamen non ita diu post repetita catharsis podagrae signum dedit, quod nunc artubus nunc visceribus bellum coepit indicere; at haec morbi tentamina laudanum fortiter repressit. Cum haec mihi medendi ratio hactenus bene verterit, in eadem perseverandum mihi esse judicabam[e], tam ad praecavendum Mictus Sanguinis recursum, quam ad imminuendum aliquantulum calculi fomitem[f]: quod tandem votis respondit, haemorrhagia ista, ex quo Tractatulum hunc primum edidi, prorsus evanescente, proindeque manna in totum abjecta. [6.] Purgationem itaque quod attinet (modo Sanguinis[g] Mictus urgeat, et solum cathartico hoc lenitivo, manna scilicet, et secundum methodum supra a me traditam, subducatur alvus,) jam retractanda mihi est sententia illa mea quam in scripto *De Podagra* [§ 23.] olim evulgaveram; nempe Podagra affectis minime conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per paroxysmorum intervalla, purgentur:—

—— "nec si miserum Fortuna Sinonem
"Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget." [Virg. *Aen.* ii. 79.]

Nondum enim in mentem mihi venerat, paroxysmum, quem a tumultuante cathartico excitandum metuebam, exhibito sub noctem hypnotico prohiberi potuisse. Nihilominus[h], si podagram solum respiciamus, evacuationes qualescunque plurimum nocent, ac proinde nequaquam sunt admittendae, nisi symptoma dictum earundem usum omnino postulaverit.

De regimine et victus ratione in hoc affectu.

[7.] De regimine et victus ratione quae utrovis horum affectuum laborantibus competere mihi videntur (quando nihil eorum praeterire velim quae istis usui esse poterint, qui iisdem, quibuscum ego, morbis conflictantur,) haec addo. Mane lecto exsurgens, decoctionis foliorum *Tea* cyathum unum alterumve exicco; dein curru ad meridiem usque gestatus, et domum reversus, quovis ciborum genere mihi grato et eupepto modice (id enim ante omnia semper et

[e] *judicabam*] *judico* ed. '86.
[f] *calculi fom.—abjecta*] *ipsius podagrae fomitem, (cujus radicalem curationem jam a me posse obtineri plane despero, rariores paroxysmos, eosque breves ac tolerabiles solum exoptans,) subductis per haec intervalla foedis illis humoribus, qui a depravata coctione, prima hujusce morbi origine, in corpore sensim accumulantur, donec tandem summum depravationis gradum adepti, in podagrae paroxysmum actu desinant, ex occasione vel solito majoris sive animi sive corporis agitationis et motus, vel causae alterius cujuslibet, unde dicti humores ad fluxum incitantur.* ed. '86.
[g] *Sanguinis—solum*] om. ed. '86.
[h] *Nihil.—postulaverit*] om. ed. '86.

diligenti cum cura tenendum est,) me reficio; statim a prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quarta parte librae (seu *pintae*,) vulgaris, ad promovendam ciborum in ventriculo concoctionem, et ad arthritidem a visceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum rheda vector, et, quoties per occupationes meas non distineor, rus peto, aëris salubrioris inspirandi gratia, ad milliaria duo vel tria. Cerevisiae tenuioris haustus mihi pro coena est; sed et hunc repeto etiam in lectulo, me jam ad somnum compositurus; idque eo fine, ut hoc julapio succos acres calidosque in Renibus stabulantes, e quibus fit calculus, refrigerem simul ac diluam. Ego vero et hic et inter prandendum cerevisiam tenuem lupulatam, cerevisiae non lupulatae, quantumlibet tenui ac miti, praeferendam censeo: licet enim non lupulata, mollitie ac lubricitate qua pollet, ad subducendum Calculum jam in Renibus concretum, magis faciat; attamen lupulata, ob levem illam stypticitatem quam impertiunt lupuli, minus facit ad sabuli vel materiae calculosae generationem, quam facit non lupulata, cujus et viscidior est substantia, et lutulentior[i]. Mihi curae est, praesertim hyeme, ut lectum temporius petam; quo nihil magis confert ad concoctiones recte perficiendas, et ad conservandum pariter tenorem illum atque ordinem, qui Naturae jure debetur: sicuti, ex adverso, nocturnae lucubrationes senum cum morbo chronico qualicunque conflictantium tum concoctiones omnes imminuunt ac depravant, tum eorundem principio vitali vulnus haud facile medicabile infligunt. Illud etiam sedulo observo ad praecavendum a Calculo Mictum Sanguineum, ut, quoties per plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim, (gestatio enim, vel ad maximam quamlibet distantiam, per vias lapidibus non stratas minime officit mihi,) non prius rhedam ingredior quam haustum cerevisiae tenuis paulo liberaliorem ingessero; quem pariter itero ante regressum domum versus, si forte alicubi diutius fuerim commoratus: quo pacto semper mihi a Mictu Sanguineo satis est praecautum. [8.][k] At quoad podagram hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis, ex errore aliquo circa sex res non-naturales com-

De Mictu Sanguineo &c.

Quid in retrocessi-

[i] *lutulentior*] *Quo die catharsi defungor, ex pulli carnibus prandium mihi est; vinum tamen Canarinum pro more meo superbibo* add. ed. '86.

[k] Deest § 8 in ed. '86. Cf. *Process. Int.* c. 61. § 16.

De Mictu Sanguineo &c.

one podagrae agendum sit.

misso, mihi retrocessio subinde materiae podagricae accidit; cujus signa sunt aegritudo ingens, cum vomituritione, et aliquali ventris dolore: artus interim ex improviso doloris sunt expertes, ac ad motum plus solito habiles. In hoc casu congium unum liquoris possetici, vel cerevisiae tenuis, devoro; et quamprimum totum per vomitionem rejecerim, vini Canarini haustulum, cui instillatae fuerint laudani liquidi guttae octodecim, ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hac methodo meipsum ab imminente morte aliquoties liberavi.

[9.] Etsi vero haud quenquam fortasse deceat (eum maxime quem sive salvum, sive mortuum esse, hominum vix intersit,) ita crebram sui mentionem injicere; haec tamen eo animo dicta volui, ut aliis, quorum vita salusque majoris fortasse ponderis et momenti sunt, queant prodesse.

Qua ratione aquae minerales et chalybeatae Calculo et podagra laborantibus noceant.

[10.] Hic postremo subindicandum est ingens discrimen, in quod nonnulli se conjiciunt, tam calculo quam podagra laborantes, quoties mannam in aquis mineralibus catharticis solutam inconsulto capiunt: quamvis enim hoc modo assumpta, et celerius vim catharticam edat, et minori nausea ventriculum irritet; tamen minora ista commoda injuriam alias ab aquis illatam pensare non valent. Etenim, si Calculus Renibus inclusus ita magnae molis sit, ut per ureterum ductus in vesicam propelli nequeat, istae aquae paroxysmum ut plurimum excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitae aegri periculo, donec tandem Calculus in pelvim redierit. Quinimo nec chalybeatis aquis aeger se tuto committet, nisi prius certo sciat, Calculum majorem non esse quam ut per ureteres viam possit sive invenire sive facere: quod hoc tantum modo (quantum ego conjicio,) certo dignoscere potest; si nempe jam antea Paroxysmum aliquem Nephriticum fuerit perpessus, (cum dolore scilicet saevissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, et vomitu enormi,) pro comperto habeat non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in ureterem illabitur, atque ita paroxysmum hunc invitat, qui fere non desinit nisi Calculo in vesicam detruso. Cum res ita se habeat, nullum est magis efficax remedium, sive ad praecavendum minorum calculorum incrementum, sive ad eosdem e Renibus deturbandos, quam aquarum

Ad minorum vero Calculorum incrementum praecavendum, ut et ad eosdem e Renibus deturbandos, aquarum chalybeatarum potatio liberalior laudatur.

chalybeatarum potatio liberalior per singulas aestates jugiter repetenda.

De Mictu Sanguineo &c.

Curatio paroxysmi Nephritici[1].

[11.] Cum vero saepe accidat, ut Paroxysmo Nephritico quis corripiatur quando hujusmodi minerales aquae haud praesto sint, vel etiam tempestas anni adsit quae earundem potationi minus faveat; hac itaque compendiosa methodo, sine ulteriore remediorum apparatu, insistendum. Si aeger temperamento sanguineo praeditus fuerit, et aetatem provectiorem haud adhuc attigerit, sanguis ex brachio Reni affecto respondenti ad uncias decem extrahatur; deinde liquoris possetici, cui radicis althaeae unciae duae incoctae fuerint, congius unus quam citissime devoretur, et sequens enema injiciatur:—

[*Form.* 117.][m] ℞ Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana unciam unam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Parietariae,
[Foliorum] Brancae Ursinae,
Florum Chamaemeli, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibram; colatura dissolve
Sacchari culinaris,
Syrupi Dialthaeae, ana uncias duas;
Misce; fiat enema.

Quamprimum per vomitionem aeger totum reddiderit quod per os ingestum fuerit, ut etiam enema rejecerit, laudani liquidi satis magna dosis propinetur, videlicet ad guttas viginti quinque, vel pilularum Matthaei grana quindecim vel sedecim.

In senibus vero morbo aliquo diuturno fractis, ut et in vetulis *vaporibus* (vulgo dictis,) obnoxiis, (praecipue si sub initium paroxysmi urinam eae reddant nigram ac sabulosam,) venae-sectio omittatur; at quoad reliqua, eadem quae jam dicta fuit via omnino procedendum.

[12.] Sed ut ad Calculum, qui hujus loci est, grandiorem revertamur. Quod si Calculosus nullo unquam Paroxysmo Nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit Calculus quam ut ex pelvi possit elabi; non solum nihil proderunt ferreae

[1] Cf. *Process. Int.* c. 20.

[m] Cf. formm. 96, 191.

De Mictu Sanguineo &c.

Aquarum mineralium usus quandoque podagricis nocuus.

aquae, sed etiam, ob jam dictas rationes, non sine praesenti periculo sumentur. Neque minus male quandoque podagricis cedit aquarum mineralium usus, modo senes fuerint, (ut sunt plerumque,) et pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque; in his enim nonnunquam Naturae vires eo usque sunt imminutae ac succisae, ut omnino metuendum sit ne tanta copia aquarum penitus obruantur ac succumbant. Sive vero hoc in causa sit noxae quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento praediti, sive non sit; illud mihi compertissimum est, haud paucos, quorum corpora hoc morbo fracta admodum et quasi confecta fuerant, hisce aquis interemptos diem suum obiisse.

[13.] Atque haec eorum fere summa est, quae mihi in morborum curatione hactenus innotescunt, ad diem quo haec scribo, Septembris scilicet vicesimum et nonum, Anno Domini 1686.

FINIS.

Proceſſus Integri
IN
MORBIS
Ferè Omnibus
CURANDIS,
A.D°. *Thoma Sydenham*, M.D.
Conſcripti.

Quibus acceſſit graphica Symptomatum delineatio, unà cum quamplurimis Obſervatu dignis.

NECNON
De *Phthiſi* Tractatulo
Nunquam antehac Edito.

LONDINI:
Impenſis *Sam. Smith* & *Benj. Walford*, ad Inſignia Principis, & *J. Knapton*, ad Inſigne Coronæ in Cœmeterio D. Pauli. 1695.

AMICE LECTOR,

SPECIMEN habes Praxeos eximiae in dilectissimi filii M.D. usum, caute et diligenter excogitatum, sua ipsius manu conscriptum, mihi autem, pro familiaritate ista qua omnes excepit, concessum a clarissimo Sydenham, viro sane, cui vix aetas superior parem dederat, vel postera datura est, non modo in Arte sua mira sagacitate et ingenii acumine singulari conspicuo; sed et probis moribus et in humanum genus studio et amore insignibus adeo ut apud omnes summum sui reliquerit desiderium. Cujus praecepta licet animo meo et imo pectore infixa sint, ne tamen forte fortuna in mei ipsius et aegrorum detrimentum excidant memoria parum fida, typis haud ita pridem[a] *mandabam, exemplaribus circiter viginti impressis, ut amicis quoque inservirem. Nescio autem quo pacto in lucem irrepsit publicam inter* Miscellanea Curiosa *superioris anni Norimbergae editum; sed inepta mole inutile. Prodiit tandem eo modo vestitum, ut Tibi sit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis et futilibus sciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypothesi placida solidis (ut videtur,) rationum momentis undequaque constipata superbiens; humile autem et modestum accurate morbos depingit, et accuratius adhuc medetur; in id solum sollicitum, ut innotescat, "quid Natura faciat aut ferat*[b]*." Et (si verum loqui liceat,) modo partium situs noveris, pateant Tibi per symptomata aegritudines, (quod assidua ediscas observatione,) scias deinde veram et genuinam medendi methodum per diaetam et pharmaciam adhibere, faelicissimus eris Practicus, et Tibi et infirmis optime consules. Parum interim Tua refert, utrum alcali peccet, an acidum; num in spiritibus animalibus, an in ipso sanguine, aut in recondito aliquo viscere, delitescat morbi minera; unde de periodico intermittentium reditu docte satis et prolixe possis disserere, dum interea ipsa febris sine ullis ambagibus, inquietudine, siti, calore, pulsu celeri, nausea, caete-*

[a] Sc. anno 1692 (?)

[b] Cf. pp. 405, 479.

Editoris Epist. ad Lectorem.

risque symptomatis, etiam astantibus palam est, et aperte dignoscitur. Hinc saepius mirari subit, quamobrem anxie ita et scrupulose immediatas et proximas morborum causas, dum Medicinam pertractandam suscipiunt, indagare satagunt, et e tenebris istis quibus Natura obduxit, irrito licet conatu, eruere, gravi et subacto judicio viri, et in Praxi versatissimi; satis interim gnari se latere vel quaevis obvia: unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? quid est quod humana anima ratiocinari nequeat dum adhuc infantes aut pueri sumus? unde forma tua specifica? Satius esset Medicum quam Philosophum agere, (quis enim unquam Cartesium sibi Medicum voluerit?) minutissima phaenomena plane et rite enumerare, et remedia, quibus unusquisque morbus facilius cedat, candido et sincero animo proponere; ita tandem limites suos praetergressa, quibus angustis nimis jam includitur, Ars nobilissima, omnibus, quaquaversum patet orbis, faeliciter satis et prospere salutem, filiis autem suis honores summos, conciliabit.

Meditabatur[c] *paulo ante obitum tractatum de Phthisi peritissimus Medicus; in perquirendo Naturae methodum qua morbos amoliri studet, ut adjutrices porrigeret manus, et miseriis hominum subveniret, diu noctuque pensitabundo et anxio animo exercitatissimus. Hinc fidissimarum observationum serie et irrefragabili edoctus experientia, Medicinae Praxin ornavit et ad saniores reduxit regulas; sed (vae tabidis!) dum hujusmodi nunquam intermissis studiis detenti et defatigati spiritus solitis non vacabant excubiis, truculentissimus hostis, Podagra, quae per multos annos obsederat et debilitaverat artus, impetu facto in interiora viscera irruit, per vomitum et secessum enormiores intentans mortem. Unico autem morbo nescit cedere Medicorum Princeps; sed, cum malorum cumulo accessit et Renum Calculus, (qui corrasis vasorum osculis, sanguinem liberalius, quam senectus tulit, urinae permixtum effudit,) se jam non amplius opponens, nec vitae, nec mortis cupidus, placidam et pacatam expiravit animam. Ne tamen auxilio prorsus destituantur Tabidi, fragmenta quaedam, quae Auctorem ubivis sapiunt, in primo saltem morbi stadio plerumque proficua, (neque enim fas est, quod aegrotanti proximo opituletur, celare,) in publicum prodeunt, ut exinde pateat quam accurata et omnibus numeris absoluta (si*

[c] *Meditabatur—phthisiologia*] om. ed. '93.

modo DEUS Optimus Maximus concessisset vitam,) expectari potuisset Phthisiologia. EDITORIS EPIST. AD LECTOREM.

Quid in Febribus, Variolis, Morbillis, acutis caeteris, ut et chronicis, sanandis valuit optime meritus Autor noster, sequentes indicant paginae. Regimen et diaeta instituuntur aptissima; praescribuntur remedia pauca, sed necessaria, nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani ostentationi composita: sitibundis aegris (eodem modo quo et ipse sitim suam restinguere solitus erat,) cerevisiam tenuem affatim et pro libitu hauriendam, unde mire reficiuntur et refrigerantur, concedit; nec immanitate plus quam barbara precibus eorum surdus, apozemata et julapia, prae ingrato sapore fastidita, substituit; maximam adhibet cautelam, ne exaestuans nimis, vel igne luculentiori, vel stragulorum onere, plus adhuc incalesceret, vel a propinatis forsan remediis eum in finem ut per poros eliminetur materia morbifica cruda adhuc et inconcocta; quae tamen, hac data ansa, concitato motu cerebrum petit, unde phrenesis, aut coma, aut extravasato sanguine deturpant cutim maculae purpureae, aut eruptiones (quas vocant,) miliares *collum et pectus ubivis obsident. Nunquid ad amussim magis depingi poterat quam Variolarum historia? Eruptionis diem in utravis specie designat: pustularum ingenium ad unguem describit; quo tempore incipiat, et quamdiu continuetur salivatio, quo iterum faciei manuumque tumor se prodat; quid tandem quolibet die expectandum, diserte explicat. Paregoricorum usum (quo emolumento judicent Practici,) primus persuasit: malum ingerendi cardiaca ante eruptionem morem, unde saepe accersitum fuerit Confluentium genus, merito primus improbavit. Melius autem haec ex ipso fonte. Valeas itaque, Amice Lector, et sicubi scateant mendae, ignoscas.*

[1693.] *S. M.*[d]

[d] *S. M.*] i. e. D^nus Doctor Monfort: vide miscellanea literaria, cui nomen *The Gentleman's Magazine*, vol. xiii. pp. 529, 530.

ORBE[e] *diviso, vacuaque vix dum*
Urbe decessit furibunda Pestis;
Strage non nostra satiata, verum
Strata ruina:
Foeta quin Lethi variante larva
Febris exarsit, face nunc citata
Torret exundans, itidemque lenta
Tecta favilla.
Virginum castos temerasse vultus
Hanc juvat, putri scelerata tabo
Polluit vivas; tenet una formas
Mille nocendi.
Horruit Diram Medicina Phoebo
Quaesta: qui tandem, cape mutuatas,
Torqueat velox mea Sydenhamus
Tela, sagittas.
Febris irato tremefacta laetas
Deserit terras, fugit ecce dextram
Osa vitalem! Stygiaque frendet
Mersa palude.
Fata, sed nulla fugienda sorte,
Invident etsi Tibi Sydenhamum;
Posthumus floret, rediviva laetis
En levat ora.
Mente, non Lethe violandus ipsa,
Vivit in grata, pia vel sub umbris
Cura vivum nunc Tua praebet, in Te
Ipse revixit.

Amico integerrimo, Medico expertissimo, S. M., *ob iteratam hujus eximiae Praxeos editionem, gratulabundus haec vovet*

[1693.] CHRISTOPHORUS CRELLE, M.D.

[e] Deest hoc carmen in ed. '95, ut et in edd. recent.

AMICO SUO INTEGERRIMO, M.D. EXPERTISSIMO,
DOMINO *S.M.*

SOLUM sequaces praetulimus diu
Coum Medentes; compar habebitur
Qui clariorem Te, minori
Reddidit hoc, Medicina, Libro.
Non hic tumenti mole superbiens
Blattis futurus praeda opulentior;
Sensu sed arcta ditiori
Conciliant sibi verba pondus.
Frustra molesto vasta volumine
Lustres Galeni scripta; minutulae
Acumen huic majus tabellae;
Se stupet hic Medicina totam.
Hic non remoto sordidus angulo
Sensim fatiscet; sedula strenue
Manus quotannis, spe perenni
Deteret, auctior ut resurgat.
Applaude votis, turba Medentium:
Non Febris illum, Morbus atrocior
Haud afflet ullus; commodis qui
Immoritur satagendo vestris.

Sic vovet

[1695.] CHRISTOPHORUS CRELLE, M.D.

MEDICAMENTORUM

QUAEDAM FORMULAE

IN PRAXI MAGIS FAMILIARES.

[*Form.* 118.][a] *Potio Communis Purgativa.*

℞ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam;

Coque sufficiente quantitate aquae ad uncias tres; in colatura dissolve

Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam;

Misce; fiat potio.

[*Form.* 119.] *Emeticum Commune.*

℞ Aquae Cardui Benedicti uncias duas,
Infusionis Croci Metallorum unciam unam,
Syrupi Caryophyllorum semiunciam;

Misce; fiat vomitorium: sumat hora quarta pomeridiana, superbibendo post singulas vomitiones haustum largum liquoris possetici.

[*Form.* 120.] *Julapium Perlatum.*

℞ Aquae Cerasorum Nigrorum,
[Aquae] Lactis Alexeteriae, ana uncias tres,
Aquae Cinnamomi Hordeatae unciam unam,
Margaritarum praeparatarum sesquidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;

adde Aquae Rosarum Damascenarum semidrachmam;
Fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in languoribus.

[a] Cf. formm. 8, 24, 59, 97, 101, 103, 212.

[*Form.* 121.][b] *Julapium Cardiacum.*

MEDICAMENTORUM FORMULAE.

℞ Aquae lactis Alexeteriae,
[Aquae] Cerasorum Nigrorum, ana uncias tres,
Aquae Epidemicae,
Syrupi Caryophyllorum,
[Syrupi] de Succo Citriorum, ana semiunciam;
Misce; fiat julapium, de quo capiat saepius.

[*Form.* 122.][c] *Decoctum Diaeteticum.*

℞ Radicis Sarsaparillae uncias sex,
Ligni Sassafras,
[Radicis] Chinae, ana uncias duas,
[Radicis] Glycyrrhizae unciam unam;
Coque in aquae fontanae congiis duobus per horae dimidium; deinde stent clause super cineres calidos per horas duodecim; postea ebulliant ad tertiae partis consumptionem: cum primum ab igne amoveatur, infunde
Seminum Anisi semiunciam;
post duas horas coletur, et postea depuretur per residentiam, et liquor reponatur lagenis vitreis probe clausis ad usum: sit pro potu ordinario per triginta dies.

[*Form.* 123.] *Apozema Aperiens et Antiscorbuticum.*

℞ Radicis Graminis,
[Radicis] Cichorii,
[Radicis] Foeniculi,
[Radicis] Asparagi, ana unciam unam,
Uvarum Corinthiacarum,
Passularum enucleatarum, ana uncias duas,
Foliorum Hepaticae,
[Foliorum] Linguae Cervinae,
[Foliorum] Capilli Veneris, ana manipulum unum,
Foliorum Beccabungae sub finem additis manipulis duobus;
Coque sufficiente quantitate aquae fontanae ad libras duas; sub finem adde
Vini Rhenani libram dimidiam;
colatura adhuc calente, infunde ad duas horas, vase clauso,
[Foliorum] Cochleariae Hortensis manipulum unum;
colaturae adde
Syrupi e Quinque Radicibus,
[Syrupi] e Succo Aurantiorum, ana uncias duas,
Aquae Cinnamomi Hordeatae unciam unam;
Misce; fiat apozema; sumat libram dimidiam mane et quinta pomeridiana per quatuordecim dies.

[b] Cf. form. 147.

[c] Cf. form. 95.

Medicamentorum Formulae.

[*Form.* 124.] *Eclegma Incrassans in Tussi.*

℞ Olei Amygdalarum Dulcium unciam unam,
Syrupi Papaveris Rhoeados,
[Syrupi de] Portulaca,
[Syrupi] Jujubini,
Lohoch Sani, ana semiunciam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Misce in mortario marmoreo ad integrae horae spatium, et fiat linctus perfecte mistus; recondatur in olla figulina ad usum: capiat saepius lambendo e baculo liquiritiae.

[*Form.* 125.] *Eclegma fortius Incrassans.*

℞ Conservae Rosarum Rubrarum,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] de Meconio, ana unciam unam,
Seminum Papaveris Albi drachmas tres;
Contundantur simul, et per setaceum trajiciantur; deinde adde
Olei Nucis Moschatae expressi guttas sex;
Fiat eclegma.

[*Form.* 126.] *In Defluxione Tenui.*

℞ Conservae Rosarum Rubrarum uncias duas,
Syrupi de Meconio,
[Syrupi] Jujubini, ana unciam unam,
Olibani,
Mastiches,
Succini, ana drachmam unam,
Olei Nucis Moschatae per expressionem guttas sex;
Misce; fiat lohoch, de quo lambat saepe; bis in die capiat eclegmatis descripti cochleare unum, instillando Balsami Sulphuris anisati a guttis octo ad guttas duodecim.

[*Form.* 127.] *Cerevisia Purgativa.*

℞ [Radicis] Polypodii Quercini libram unam,
Radicis Rhabarbari Monachorum,
Foliorum Sennae,
Passularum enucleatarum, ana libram dimidiam,
Rhabarbari incisi,
Radicis Raphani Rusticani, ana uncias tres,
Foliorum Cochlcariae Hortensis,
[Foliorum] Salviae, ana manipulos quatuor,
Aurantia incisa quatuor;

Infunde in congiis quinque vel sex cerevisiae non lupulatae, fermentationis tempore; et quando ad maturitatem pervenerit, sit pro potu ordinario per dies quatuordecim vel viginti unum; praecipue vero sumat haustum singulis auroris.

MEDICAMENTORUM FORMULAE.

[*Form.* 128.] [d] *Emplastrum Hystericum.*

℞ Galbani in Tinctura Castorei soluti et colati drachmas tres,
Tacamahacae drachmas duas;
Fiat emplastrum pro umbilico.

[*Form.* 129.] *Catharticum pro Infantibus Tenellis.*

℞ Syrupi Cichorii cum Rhabarbaro cochleare unum parvulum.

[*Form.* 130.] *Decoctum Amarum Purgativum.*

℞ Decocti Amari duplicata Senna uncias quatuor,
Syrupi de Spina Cervina unciam unam,
Electuarii de Succo Rosarum drachmas duas;
Misce; fiat potio.

[*Form.* 131.] [e] *Laudanum Liquidum Authoris.*

℞ Vini Hispanici libram unam,
Opii uncias duas,
Croci unciam unam,
Pulveris Cinnamomi,
[Pulveris] Caryophyllorum, ana drachmam unam;
Infundantur simul in balneo Mariae per duos vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat: colatura servetur pro usu.

[d] Cf. form. 73.

[e] Cf. form. 26; om. ed. '93.

THOMAE SYDENHAM

PROCESSUS INTEGRI.

CAP. I.[a]

De Affectione, in Foeminis Hysterica, *Maribus* Hypochondriaca, *dicta.*

Omnes fere affectus aemulatur[c].

Cum[b] a casu aliquo graviori molestum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales spiritus; urina subinde limpidissima copiose excernitur; sanitatis recuperandae spes omnis protinus abjicitur, et tristissima quaevis sibi ominantur aegrotae. Quamcunque corporis partem morbus inscderit, (plurimas autem insidet,) symptomata ei parti competentia confestim urgent; in capite apoplexia, hemiplegia soluta, statim a partu adoritur; spasmi epilepsiae persimiles (vulgo *Uteri Strangulatus,* in quo venter et praecordia guttur versus intumescunt,) infestant; *Clavus Hystericus,* in quo dolor in capite atrocissimus, quem transverso pollice possis contegere, aegra interim materiam viridem bili porraceae parem evomente, misere excruciat. [2.] Cordis palpitationem, tussim, passiones iliacam et colicam, nephritin, urinae suppressionem, aemulatur paroxysmus; vomitiones enormes, diarrhoeam, subinde excitat; externe in carne musculosa nunc dolorem, nunc tumorem, inducit, in tibiis hydropis instar; nec (quod mireris,) intactos dimittit dentes; dolor dorsi creberrime saevit; et saepe saepius adeo refrigerantur externae partes, ut cadaver planc referant. In risum et lachrymas effusissimas sine ulla προφάσει ridicule erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facile crederes. Dolores Hysterici quamcunque partcm obsident;

[a] Cf. *Dissert. Epist.* § 58 sq.
[b] *Cum, &c.*] Cf. *Dissert. Epist.* § 60 sq.
[c] *Elench. Rer.* in margine ipse addidi.

ubi discesserint, teneritudinem, quae tangi recusat, relinquunt, ac si verberatae fuissent carnes.

De Affect. Hysterica.

Curatio.

[3.] [d] Mittatur sanguis ad uncias octo.

Emplastrum de galbano umbilico admoveatur. Sequenti mane aggrediatur usum sequentium pilularum :—

[*Form.* 132.] [e] ℞ Pilularum Cochiarum Majorum drachmas duas,
Castorei pulverati grana duo,
Balsami Peruviani guttas tres;
Fiant pilulae duodecim; capiat quatuor singulis vel alternis matutinis, pro ratione virium, hora quarta vel quinta matutina, superdormiendo.

[*Form.* 133.] [f] ℞ Aquae Rutae uncias quatuor,
[Aquae] Bryoniae Compositae uncias duas,
Castorei in nodulo ligati et in vitro suspensi semidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in omni languore.

[4.] Post has pilulas sumptas utatur sequentibus :—

[*Form.* 134.] [f] ℞ Limaturae Chalybis grana octo,
cum sufficiente quantitate Extracti Absinthii;
Fiant pilulae tres; sumat summo mane, et repetantur hora quinta pomeridiana per triginta dies, superbibendo haustum Vini Absinthitis.

[5.] Sin forma boli magis arrideat :—

[*Form.* 135.] [g] ℞ Conservae Absinthii Romani,
Conservae Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam,
Angelicae conditae,
Nucis Moschatae conditae,
Theriacae Andromachi, ana semunciam,
Pulveris Ari Compositi drachmas tres,
Zinziberis conditi drachmas duas,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Succo Citriorum; (vel, ejus defectu, Syrupi Aurantiorum;)
Fiat electuarium.

[*Form.* 136.] [g] ℞ Electuarii praescripti drachmas duas,
Limaturae Chalybis grana octo,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum;
Fiat bolus, sumendus mane et sero, superbibendo haustum Vini Absinthitis, vel cochlearia sex sequentis infusionis:—

[d] Cf. *Dissert. Epist.* § 103 sq.
[e] Cf. formm. 74, 229.
[f] Cf. formm. 75, 76.
[g] Cf. formm. 78, 79.

De Affect. Hysterica.

[*Form.* 137.] ℞ Radicis Angelicae,
[Radicis] Enulae Campanae,
[Radicis] Imperatoriae, ana unciam unam,
Foliorum Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Chamaedryos, ana manipulum unum,
Cortices Aurantiorum duorum incisos;
Affunde Vini Hispanici quantitatem sufficientem ad supereminentiam duorum digitorum: coletur tempore usus.

[6.] Vel in delicatulis chalybs exhiberi poterit in forma pulveris sequentis:—

[*Form.* 138.] ℞ Limaturae Chalybis probe tritae unciam unam,
Pulveris Ari Compositi drachmas sex,
Seminum Coriandri praeparatorum,
[Seminum] Anisi,
[Seminum] Foeniculi Dulcis, ana semiunciam,
[Corticis] Cinnamomi acutissimi,
Corallii Rubri praeparati, ana drachmas tres,
Nucum Moschatarum drachmas duas;
Fiat omnium pulvis subtilissimus, cui adde sacchari albissimi ad pondus omnium; hujus capiant e cochleari semidrachmam bis in die per quatuor dies, tum drachmam unam bis in die per quadraginta dies, superbibendo cochlearia sex sequentis julapii, vel Vini Absinthitis:—

[*Form.* 139.] ℞ Aquae Lactis Alexeteriae uncias duodecim,
[Aquae] Gentianae Compositae uncias quatuor,
[Aquae] Absinthii magis Compositae uncias duas,
Sacchari albissimi quantitatem sufficientem;
Fiat julapium.

vel,—

[*Form.* 140.] ℞ Vini Rhenani absinthiati libram dimidiam,
Aquae Gentianae Compositae uncias duas,
Syrupi Caryophyllorum drachmam unum;
Fiat julapium.

[*Form.* 141.][h] ℞ Myrrhae electae,
Galbani,
Assae Foetidae, ana drachmam unam,
Castorei semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Balsami Peruviani;
Fiant pilulae e singulis drachmis duodecim: sumat tres singulis noctibus, superbibendo Aquae Bryoniae Compositae cochlearia tria vel quatuor per totum decursum hujus processus.

[h] Cf. form. 80.

[7.] Si pilulae praescriptae ventrem moverint, utatur sequentibus:— DE AFFECT. HYSTERICA.

[*Form.* 142.][i] ℞ Castorei drachmam unam,
Salis Succini Volatilis semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Extracti Rutae;
Fiant pilulae viginti quatuor; capiat tres singulis noctibus, superbibendo Julapii Hysterici[k] cochlearia tria vel quatuor.

Spiritus cornu cervi ad guttas sedecim vel octodecim in aqua aliqua appropriata saepius exhibitus, valde confert.

[8.] Si vero his non cedat remediis, tum capiat sequentes pilulas:—

[*Form.* 143.] ℞ Trochiscorum de Myrrha pulveratorum scrupulum unum,
Balsami Sulphuris terebinthinati guttas quatuor,
cum sufficiente quantitate Gummi Ammoniaci soluti;
Fiant pilulae quatuor; capiat mane et sero, superbibendo Julapii Hysterici[k] cochlearia quatuor vel quinque, instillando Spiritus Cornu Cervi guttas duodecim.

Electuarium Antiscorbuticum[l] cum aqua ibidem descripta prodest in his affectionibus, ut et Electuarium Corroborans[m] cum additione conservae cochleariae hortensis uncia una, pulveris ari compositi drachmis sex, superbibendo praescriptam aquam.

[9.][n] At si affectus his non cedat remediis, eundum est ad aquas ferreas; et si neque his, tum ad sulphureas, quales sunt Bathonienses.

[10.] Inter bibendum aquas ferreas haec observanda: si aliquod symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri potest, tunc ab iis aeger abstineat, donec symptoma istud penitus evanuerit. Aeger in earum usu per sex septimanas ad minimum, vel potius ad duos menses, perseveret. Zinziber conditum, vel semina carui saccharata, ad calefaciendum ventriculum subinde sumat. Pilulae etiam Hystericae[o] tres devorari possunt per primas decem noctes, superbibendo Julapii Hysterici cochlearia quatuor vel quinque. Observanda inter bibendum aquas ferreas,

[11.] Quoad usum aquarum Bathoniensium, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum balnei eas ingrediatur; atque ita alternatim per sex septimanas vel duos menses. et sulphureas.

[i] Cf. form. 81.
[k] *Jul. Hyst.*] Cf. formm. 75, 133.
[l] *Elect. Antisc.*] Cf. formm. 41, 42.
[m] *Elect. Corrob.*] Cf. form. 93.
[n] Cf. *Dissert. Epist.* § 108 sq.
[o] *Pil. Hyst.*] Cf. formm. 74, 132, 229.

De Affect. Hysterica.

[12.] Si chalybs justo plus corpus calefaciat, tum per ejus usum, quarta quaque aurora sumat aquarum mineralium purgantium libras quatuor; quae, tametsi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut solent cathartica ex officinis deprompta.

[13.][p] Si chalybs magnas perturbationes inducat, laudanum, aqua aliqua Hysterica mistum, singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

[14.][q] Cum a morbi diuturnitate fractae et attritae fuerint vires, venae-sectio et cathartica non sunt praemittenda, sed a chalybe statim incipiendum.

[15.][r] Ubi symptomata sunt mitiora satis est sanguinem mittere, et alvum solvere ad dies tres vel quatuor; dein Pilulas Hystericas ad dies decem mane et sero exhibere.

Laudanum quando exhibendum.

[16.][s] In dolore intolerabili, vomitione, et diarrhoea, enormioribus, exhibendum laudanum, et postea corroborandi spiritus. At, modo per vires liceat, ante usum laudani educatur e venis sanguis, et catharticum propinetur, in viraginibus praesertim et sanguineo temperamento praeditis; in debilioribus autem et haud ita pridem paroxysmum passis sufficit ventriculum congio uno lactis cerevisiati hausto et mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin theriacae Andromachi vel electuarii Orvietani imperare, et cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi cum pauculis laudani liquidi guttulis superbibenda dare. Quod si aegra jampridem vomuerit, et ulterius emeticis sollicitare periculo non vacabit, laudanum sine mora propinandum est ea dosi quae symptoma vincat, et post singulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potissimum solida, vel in liquida, in parco vehiculo, videlicet guttae aliquot in cochleari uno aquae cinnamomi fortioris, aegra interim conquiescente et caput immotum tenente.

Perdomito symptomate, mane et sero ad dies pauculos continuetur usus laudani.

Observanda inter exhibendum.

[17.] Haec duo diligenter notanda: quod, cum semel post evacuationes laudano uti coeperimus, ea dosi atque illa toties repetita sumendum est, donec symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut quid prior praestiterit ante noscamus quam

p Desunt § 13—22 in ed. '93.
q Cf. *Dissert. Epist.* § 96.
r Cf. *ibid.* § 106.
s Cf. *ibid.* § 122 sq.

alteram ingeramus; deinceps, cum laudano morbum aggredimur, nihil movendum est, nihil evacuandum, vel per mitissimum enema. De Affect. Hysterica.

[18.][t] Theriaca Andromachi, crebro diuque usurpata, magnum est in hoc, et aliis morbis quam plurimis a caloris et concoctionis defectu ortis, remedium. Theriacae Andromachi vis;

[19.] Vina Hispanica gentiana, angelica, absinthio, centaurio, corticum aurantiorum flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modo aegra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. vini Hispanici corroborantibus medicati;

[20.] Cortex Peruvianus ad scrupulum unum mane et sero per septimanas aliquot deglutitus, praesertim in spasmis Hystericis, miras habet vires. corticis Peruviani;

[21.] In tenui biliosoque corporis habitu possit usurpari diaeta lactea, praecipue in colica Hysterica, si modo ea incommoda possint superari, quae primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in statu conservandis sustentandisque minus sufficiat. diaetae lacteae;

[22.] Nihil tamen aeque sanguinem spiritusque fovet et confirmat, ac diu multumque singulis fere diebus equo vehi: nec itinera in curru facta suo carent successu. equitationis.

CAP. II.[u]

De Febre Depuratoria annorum 1661, 1662, 1663, 1664.

Si aeger juvenis sit, extrahatur sanguis e brachio, et eodem die post aliquot horas, vel sequenti die duabus horis post leve prandium, emeticum ex infusione croci metallorum (paratis[x] zythogalae libris sex vel octo, ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, e vestigio sumatur haustus,) exhibeatur; et post finitam operationem emetici, hoc vel simile paregoricum:— Curatio.

[*Form.* 144.][y] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum sesquiunciam,
Aquae Epidemicae semiunciam,
Laudani Liquidi guttas sedecim,
Syrupi Caryophyllorum drachmas duas;
Misce; fiat haustus.

[t] Cf. *Dissert. Epist.* § 112 sq.
[u] Cf. *Observ. Med.* i. 4. 7 sq.
[x] *paratis—haustus*] om. ed. '93.
[y] Cf. form. 10.

De Febre Depurat. Annorum '61-'64.

Vomitoria[z] ex infusione croci metallorum parata puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis, vel minima quantitate non est tutum exhibere.

[2.] Post hunc diem usque ad undecimum vel duodecimum, singulis auroris, injiciatur enema sequens :—

[*Form.* 145.][a] ℞ Decocti Communis pro Clystere libram unam,
(vel Lactis Vaccini eandem quantitatem,)
Sacchari culinaris,
Syrupi Violacei, ana uncias duas;
Fiat enema.

[3.][b] Post dictum diem alvus constipari permittatur, quo materia febrilis citius concoquatur; ad quem etiam finem cardiaca moderata his ultimis diebus exhibita apprime conducunt: ut,—

[*Form.* 146.] ℞ Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi grana quatuordecim,
Electuarii de Ovo grana decem,
cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum;
Fiat bolus, sumendus octava quaque hora, superbibendo sequentis julapii cochlearia quinque vel sex :—

[*Form.* 147.][c] ℞ Aquae Lactis Alexeteriae,
[Aquae] Cerasorum Nigrorum, ana uncias tres,
Aquae Epidemicae,
Syrupi Caryophyllorum, ana unciam unam;
Misce; fiat julapium.

Vel alia his similia.

[4.][d] Hac methodo sollicite observata, usitato circa decimum quintum diem (tum ex laudabili in urina separatione, tum ex manifesta symptomatum omnium remissione,) tempestivum esse Potionem Purgantem Communem exhibere percipies.

Si superveniat tussis cum screatu, quid agendum;

[5.][e] Accidit interdum, (maxime in senibus,) curata Febre et purgato corpore, aegrum nihilominus valde debilem esse, et quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi viscosique phlegmatis copiam expectorare. Hoc in casu vinum Malaganum annosum cum pane tosto ei immisso bibat aeger.

[z] *Vomit.—exhibere*] om. ed. '93: Cf. *Observ. Med.* i. 4. 19.
[a] Cf. formm. 3, 170.
[b] Cf. *Observ. Med.* i. 4. 23 sq.
[c] Cf. form. 121.
[d] Cf. *Observ. Med.* i. 4. 33 sq.
[e] Desunt § 5—7 in ed. '93: Cf. *Observ. Med.* i. 4. 37, 57, 59.

[6.] Si superveniat iliaca passio, praescribatur salis absinthii scrupulus unus ex cochlcari uno succi limonum mane et sero; intermediis temporibus capiantur aquae menthae stillatitiae sine saccharo cochlearia aliquot bis quaque hora. Dum haec fiunt, catulus vivens nudo ventri indesinenter accumbat. Postquam dolor cum vomitu per biduum triduumve cessaverit, exhibeatur pilularum cochiarum majorum drachma una in aqua menthae soluta: nec removendus catulus ante pilularum usum.

De Febre Depurat. Annorum '61-'64.

quid, si iliaca passio;

[7.] Ad recidivam praecavendam persistat in usu praedictae aquae per longum tempus, et duplicatis pannis laneis ventrem a frigore defendat.

quid ad recidivam praecavendam.

CAP. III.

De Febre Pestilentiali annorum 1665, 1666.

Post venae-sectionem[g] in lecto celebrandam, aeger stragulis obruatur, et lacinia lanea sincipiti alligetur; tum, si vomitus non adsit, hoc vel simile hydroticum exhibe:—

Curatio.

[*Form.* 148.][h] ℞ Theriacae Andromachi semidrachmam,
Electuarii de Ovo scrupulum unum,
Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi grana duodecim,
Coccinellarum grana octo,
Croci grana quatuor,
cum sufficiente quantitate Succi Kermes;
Fiat bolus, quem sumat sexta quaque hora, superbibendo cochlearia sex sequentis julapii:—

[*Form.* 149.][h] ℞ Aquae Cardui Benedicti,
[Aquae] Scordii Compositae, ana uncias quatuor,
Aquae Theriacalis Stillatitiae uncias duas,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

Si adsit vomitio, hydroticum differatur, donec solo tegumentorum pondere sudor promanare incipiat, linteaminis parte vultui superindueta.

Incepta diaphoresis haustulis zythogalae salvia alteratae, vel cerevisiae cui macis aliquantulum incoxeris, subinde repe-

[f] Cf. *Observ. Med.* ii. 2.
[g] *Post venae-sect. &c.*] Cf. *ibid.* ii. 2. 40 sq.
[h] Cf. formm. 19, 20.

De Febre Pestil. Annorum '65, '66.

titis, ad naturalis diei spatium (id est horas viginti quatuor,) est continuanda: in sudore licet jusculis confortativis aegrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non sustinui. Per horas adhuc a finito sudore viginti quatuor, aegro se in lecto continente, frigus caute devitetur, indusium sponte sua in corpore aresccre permittatur, potulenta omnia calidiuscule hauriantur, et zythogalae salvia altcratae usus etiamnum continuetur: in sequenti lucc Potio Purgativa Communis exhibeatur.

Anni 1667, 1668, Febrim Variolosam et Variolas produxerunt[i];

Anni 1669, 1670, 1671, 1672, Febrim Dysentericam[k];

Anni 1673, 1674, 1675, Febrim Comatosam[l].

Curationem Febrium horum annorum non attingo; quoniam methodo, in febre anni 1685 etc. descripta[m], curari eas potuisse autumo.

CAP. IV.[n]

De Febribus Intermittentibus.

Paroxysmorum descriptio.

Cum rigore et horrore adoritur paroxysmus, quibus mox succedit calor, et huic tandem sudor, et subsequens ἀπυρεξία; licet in primis morbi diebus, autumno maxime, aliquoties remissio potius quam intermissio persentiscitur; in calore aeque ac in rigore vomiturit ut plurimum, ac vehementer aegrotat miser, cum siti et lingua arida. In tenera[o] aetate abdominis inflatio, in adultis crurum tumor Febris solutionem; tonsillarum dolor, raucedo, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

Curatio.

[*Form.* 150.][p] ℞ Corticis Peruviani subtilissime pulverati unciam unam,
Cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum;
(vel [Syrupi] de Rosis Siccis;)
Fiat electuarium, dividendum in duodecim doses, quarum unam capiat quarta quaque hora, superbibendo vini cujuslibet haustum, incipiendo immediate post paroxysmum.

[2.] Si autem praescripti boli ventrem moverint, in haustu

[i] Cf. *Observ. Med.* iii. 2.
[k] Cf. *ibid.* iv. 3.
[l] Cf. *ibid.* v. 2.
[m] Cf. *Sched. Monit. I.*
[n] Cf. *Observ. Med.* i. 5. 6 sq.; *Epist. Respons. I.*
[o] Cf. *Observ. Med.* i. 5. 50 sq.
[p] Cf. form. 50.

vini dentur guttae decem laudani liquidi singulis vel alternis vicibus, post assumptionem boli, ut opus fuerit. De Febribus Intermitt.

Ad recidivam praecavendam (praecipue in Quartana,) repetatur processus praedictus singulis septimanis per tres alias vices.

Sin forma pilularum magis arrideat:—

[*Form.* 151.][q] ℞ Corticis Peruviani pulverati unciam unam,
cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum;
Fiant pilulae mediocris magnitudinis, quarum capiat sex quarta quaque hora.

[*Form.* 152.][r] ℞ Corticis Peruviani pulverati uncias duas,
Vini Rhenani libras duas;
Stent simul in infusione frigida, et coletur per manicam Hippocratis: usus tempore capiantur unciae tres tertia vel quarta quaque hora.

[4.][s] Sin ob vomituritionem fere continuam corticem deglutire nequeat aeger, tum sexies vel octies spatio duarum horarum succi limonum recens expressi cochleare unum cum salis absinthii scrupulo uno assumat, dein laudani liquidi guttas sedecim cum aquae cinnamomi fortioris cochleari uno; ac brevi post, cessante vomitu, corticis usum aggrediatur.

[5.][t] In Intermittentibus Vernalibus nonnunquam emeticum tempestive propinatum (ut nempe ante paroxysmum negotio suo defungi possit,) foelicissime successit. Nonnunquam enema in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum injectum curationem absolvit. Emetici vis, et enematis.

Quae sequenti quoque modo tentari potest:— Methodus in gratiam pauperum.

[*Form.* 153.][u] ℞ [Radicis] Serpentariae Virginianae subtilissime pulveratae grana quindecim,
Vini Albi uncias tres;
Sumat duabus horis ante paroxysmum, et stragulis coopertus aeger sudet per tres vel quatuor horas; idem faciendo per duas alias vices ante paroxysmum.

[6.] Si ab ingeminatis paroxysmis summe debilis fuerit aeger,—

[*Form.* 154.][x] ℞ Conservae florum Borraginis,
[Conservae florum] Buglossi, ana unciam unam,
Conservae Anthos semiunciam,

[q] Cf. form. 51.
[r] Cf. *Epist. Respons. I.* § 27 sq.
[s] Desunt §§ 4—7 in ed. '93, pro quibus *Altera methodus curandi Tertianas*, deinde form. 153.
[t] Cf. *Observ. Med.* i. 5. 17.
[u] Cf. form. 57.
[x] Cf. form. 14.

De Febribus Intermitt.

Corticis Citrii conditi,
Nucis Moschatae conditae,
Theriacae Andromachi, ana drachmas tres,
Confectionis Alchermes drachmas duas;

Misce; fiat opiata; capiat ad quantitatem avellanae mane et vesperi, superbibendo cochlearia paucula alicujus Aquae Epidemicae simplicioris, saccharo edulcoratae, interdicto interim enematum usu.

Hydrops superveniens quomodo expugnandus.

[7.] [y] Si sub morbi exitum occurrat hydrops, nondum tamen depulsa Febre, curatio non est instituenda remediis purgantibus, sed infusionibus radicis raphani rusticani, summitatum absinthii, centaurii minoris, baccarum juniperi, cinerum genistae, etc. in vino factis: exulante autem Febre, catharticis et aperientibus.

[8.] Pro infantibus Febre Intermittente laborantibus :—

[*Form.* 155.] [z] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum,
Vini Rhenani, ana uncias duas,
Corticis Peruviani subtilissime pulverati drachmas tres,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;

Misce; fiat julapium; capiat cochleare unum alterumve, pro ratione aetatis, quarta quaque hora, donec paroxysmi non amplius discrucient; instillando alternis vicibus, si diarrhoea adfuerit, Laudani Liquidi guttam unam vel duas.

CAP. V.[a]

De Febre Stationaria ab anno 1685 *ad* 1690.

Febris symptomata.

Calor[b] et frigus se invicem excipiunt; artus pariter et caput dolent; pulsus interim fere sanus; nonnunquam tussis; dolor circa collum et fauces; exacerbatio Febris prope noctem; inquietudo; sitis; lingua vel humida, et ex omni parte pellicula alba et scabra vestita, vel sicca, fusci coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbescens. A jugi in lecto decubitu coma et phrenesis; a calido regimine petechiae, maculae purpureae, eruptiones (quas vocant,) *miliares*, morbillis magis rubentes; pulsus inordinatus, tendinum subsultus, atque ita tandem mors. Sudores in initio symptomatici divexant, qui, si ab arte provocentur, viscosi a capite erumpunt, et materiam morbificam in caput aut in artus transferunt.

[y] Cf. *Observ. Med.* i. 5. 46 sq.
[z] Cf. form. 52.
[a] Cf. *Sched. Monit. I.*
[b] Cf. *ibid.* § 5.

[2.][c] Mittatur sanguis ad uncias decem e brachio. Reiteretur venae-sectio, si modo respirationis difficultas, dolor capitis inter tussiendum lancinans, et alia signa peripneumoniae nothae adsint: in hoc casu tam venae-sectio quam catharsis repetenda, donec aeger convaluerit. De Febre Station. Annorum '85-'90. Curatio.

[3.] Vesperi applicetur epispasticum; et sequenti aurora potio lenitiva[d] praescribatur, quae ad tertiam vicem alternis diebus repetatur; et hora somni post catharsin haustus pacificus propinetur:—

[*Form.* 156.][e] ℞ Aquae Paralyseos uncias tres,
Syrupi de Meconio unciam unam,
Succi Limonum recenter extracti cochlearia duo;
Misce; fiat haustus.

[4.][f] Aphthae et singultus, sponte sua post curationem Febris supervenientes, sponte evanescunt. Si in longum tempus decurrant, facile fugantur corticis Peruviani uncia una cum syrupi papaveris rhoeados quantitate sufficiente in forma electuarii vel pilularum redacta, superbibendo haustum lactis deflorati. Remedium hoc certissime scopum attinget, si non frustrentur ejus vires ex jugi aegri in lecto decubitu. Aphthae et singultus supervenientes quomodo curandi.

[5.] Diebus a purgatione liberis sequentia praescribantur:—

[*Form.* 157.][g] ℞ Conservae Lujulae,
[Conservae] Cynosbati, ana unciam unam,
Conservae Berberis semunciam,
Cremoris Tartari drachmam unam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Limonibus;
Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae ter in die, superbibendo sequentis julapii cochlearia sex:—

[*Form.* 158.][h] ℞ Aquae Portulacae,
[Aquae] Lactucae,
[Aquae] Paralyseos, ana uncias tres,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

vel,—

[*Form.* 159.][i] ℞ Aquae fontanae libram unam,
Aquae Rosarum,

[c] Cf. *ibid.* § 7 sq.
[d] Cf. formm. 8, 24, &c.
[e] Cf. form. 104.
[f] Cf. *Sched. Monit. I.* § 10 sq.
[g] Cf. form. 105.
[h] Cf. formm. 22, 106.
[i] om. ed. '93; cf. form. 107.

De Febre Station. Annorum '85-'90.

Succi Limonum,
Sacchari albissimi, ana uncias quatuor;
Coque lento igne, dum despumaverint; capiat uncias tres ad libitum.

Praescribatur quoque sequens gargarisma:—

[*Form.* 160.][k] ℞ Succi Pomorum Agrestium libram dimidiam,
Syrupi de Rubo Idaeo unciam unam;
Misce; fiat gargarisma.

In vomitione quid agendum;

[6.][l] Si Febris ita ventriculum infestet ut aeger potionem retinere nequeat, pilulae cochiae majores ad scrupulos duos exhibeantur. Tum etiam hypnoticum est concedendum; verbi gratia, laudani Londinensis sesquigranum cum simili quantitate mastiches, vel laudani liquidi guttae octodecim in aqua cinnamomi hordeatae uncia una.

[7.] Decoctum Album (paratum[m] ex uncia una cornu cervi usti in aquae communis libris tribus cocti, et postea saccharo albissimo edulcoratum,) sit pro potu, ut et cerevisia tenuis pro libitu.

[8.][n] Post catharsin bis celebratam concedatur aegro pullorum carnibus vesci, et post ultimam purgationem (modo Febris aliquantulum deflagraverit,) vini Canarini cochlearia tria vel quatuor mane et sero, ut et post prandium, per dies aliquot propinentur.

quid in phrenitide et comate.

[9.] In phrenitide, ut et comate, nihil perinde confert atque aegri caput radi, nullo admoto emplastro, sed pileolo tantum.

[10.][o] Si (quod foeminis hystericis quandoque accidit,) post venae-sectionem et purgationes hujusmodi iteratas, etiamnum duret procurratque Febris, (modo signa peripneumoniae et inflammationis circa partes vitales absint,) singulis noctibus paregoricum et medicamenta hysterica bis vel ter in die injungantur.

CAP. VI.[p]

De Infantibus Febre Stationaria laborantibus.

Curatio.

Hirudines duae utrinque pone aures applicentur; dein emplastrum epispasticum cervici admoveatur.

[k] om. ed. '93; cf. form. 113.
[l] Cf. *Sched. Monit. I.* § 24 sq.
[m] *paratum—edulcor.*] om. ed. '93; cf. *Sched. Monit. I.* § 13.
[n] Desunt § 8—10 in ed. '93; cf. *Sched. Monit. I.* § 14 sq.
[o] Cf. *ibid.* § 22.
[p] Cf. *ibid.* §§ 32, 34.

Cerevisia, qua rhabarbarum fuerit infusum, purgetur[q]. Si post catharsin Febris intermittere videatur, tum julapium[r] cum cortice Peruviano (in capite de *Febre Intermittenti* [sup. c. 4.] pro infantibus descriptum,) exhibeatur. De Infantibus &c.

CAP. VII.[s]

De Febre Scarlatina.

Aestate exeunte infantes praecipue infestat. Rigent et horrent sub initium, nec tamen admodum aegrotant; cutis universa maculis parvis rubris, crebrioribus, latioribus, et magis rubentibus quam in morbillis interstinguitur. Ad duos tresve dies persistunt, quo quidem tempore evanescunt, et decedente subjecta cuticula, squammulis furfuraceis, ad instar farinae, cutis conspergitur. Morbi descriptio.

Curatio.

[*Form.* 161.] ℞ Cornu Cervi Usti,
Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi, ana semidrachmam,
Coccinellarum grana duo,
Sacchari crystallini drachmam unam;
Misce; fiat pulvis subtilissimus, in duodecim chartulas dividendus, quarum unam capiat sexta quaque hora, superbibendo cochlearia duo vel tria sequentis julapii:—

[*Form.* 162.] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum,
Aquae Lactis Alexeteriae, ana uncias tres,
Syrupi de Succo Citriorum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

Applicetur etiam epispasticum cervici, et qualibet nocte paregoricum ex syrupo de meconio propinetur, et postquam symptomata cessaverint, purgetur aeger.

CAP. VIII.[t]

De Pleuritide.

Inter ver et aestatem dominatur. A rigore et horrore orditur, quos statim comitantur calor, sitis, inquietudo, et caetera febrium symptomata. Elapsis pauculis horis, aeger vehementi dolore punctorio in laterum alterutro circa costas Morbi descriptio.

[q] Cf. *Sched. Monit. I.* § 34.
[r] Cf. formm. 52, 155.
[s] Cf. *Observ. Med.* vi. 2.
[t] Cf. *ibid.* vi. 3.

De Pleuritide. corripitur, qui nunc versus omoplatas, nunc spinam, nunc anteriora pectoris, sese propagat. Tussi crebra excruciatur: materia sputo rejecta in initio morbi pauca est et tenuis, et saepe sanguinis particulis intermista; progressu vero copiosior et magis concocta, sanguine etiam permixto. Febris pari passu incedit cum tussi, sputo sanguinis, dolore, et pro ratione liberioris expectorationis sensim imminuitur: nunc alvus est astricta, nunc soluta nimis: eductus e vena sanguis sevi liquati speciem prae se fert, ubi refrixerit.

Curatio. [2.] [u] Mittatur sanguis e brachio lateris affecti ad uncias decem.

[*Form.* 163.] [x] ℞ Aquae Papaveris Rhoeados uncias quatuor,
Salis Prunellae drachmam unam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat haustus, sumendus statim a prima venae-sectione.

[*Form.* 164.] [y] ℞ Amygdalas Dulces excorticatas quinque,
Seminum Melonum,
[Seminum] Peponum, ana semiunciam,
Seminum Papaveris Albi drachmas tres,
Aquae Hordei sesquilibram,
Aquae Rosarum drachmas duas,
cum sufficiente quantitate Sacchari Candi;
Fiat secundum artem emulsio; capiat uncias quatuor quarta quaque hora.

[*Form.* 165.] [z] ℞ Decocti Pectoralis libras duas,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana sesquiunciam;
Misce; fiat apozema; capiat libram dimidiam ter in die.

[*Form.* 166.] [a] ℞ Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana unciam unam,
Sacchari Candi quantitatem sufficientem;
Misce; fiat eclegma, de quo saepe lambat.

Oleum Amygdalarum dulcium per se, vel oleum seminum lini recenter extractum, exhiberi potest.

[*Form.* 167.] [b] ℞ Olei Amygdalarum Dulcium,
[Olei] Liliorum,
Unguenti Dialthaeae, ana unciam unam;
Misce; fiat linimentum, quo inungatur latus affectum mane et sero, superimponendo folium brassicae.

[u] Cf. *ibid.* vi. 3. 6 sq.
[x] Cf. form. 33.
[y] Cf. formm. 34, 62, 233.
[z] Cf. formm. 27, 35, 177, 249.
[a] Cf. formm. 28, 36, 178.
[b] Cf. formm. 37, 250.

[3.] Repetatur venae-sectio ad tres alias vices ad eandem quantitatem quatuor diebus continuis, ubi dolor et respirandi difficultas suadent. DE PLEURITIDE.

CAP. IX.[c]

De Peripneumonia Notha.

INGRUENTE hyeme, et saepe sub ejus exitum, emergit. Insultu primo nunc incalescit, nunc friget aeger; ex motu quolibet vertiginosus est; rubent et inflammantur genae oculique; tussit, et inter tussiendum dolor capitis lancinans premit; potulenta vomitu rejicit; urina turbida est, et intense rubet; sanguis pleuriticorum aemulus; anhelus crebro et celeriter spiritum ducit, dolente thorace. Ab asthmate sicco plane distinguitur, quod in isto nusquam comparent febris indicia, in hac manifesto se produnt, licet minora longe et magis obscura quam in Peripneumonia vera. Morbi descriptio.

[2.] Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias decem. Die sequenti aeger hanc potionem sumat:— CURATIO.

[*Form.* 168.][d] ℞ Cassiae Extractae unciam unam,
[Radicis] Glycyrrhizae drachmas duas,
Ficus pingues quatuor,
Foliorum Sennae drachmas duas cum semisse,
Agarici Trochiscati drachmam unam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad uncias quatuor; in colatura dissolve
Mannae unciam unam,
Syrupi Rosarum Solutivi semiunciam;
[Misce; fiat potio.]

Si vero potionem assumere nequeat, capiat pilularum cochiarum majorum scrupulos duos hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum venae-sectio ad eandem quantitatem; ac postero die repetatur catharsis, quae porro repetenda est alternis diebus, vel post majora intervalla, pro ratione virium: atque insuper, si symptomata non cessaverint, extrahatur iterum sanguis semel adhuc, bis, vel saepius, diebus aliquot interjectis, prout res postulaverit; sed ut plurimum venae-sectio bis celebrata sufficiet. Interim, dum haec fiunt, praesertim in diebus a purgatione vacuis, utatur decocto

[c] Cf. *Observ. Med.* vi. 4.

[d] Cf. form. 39.

De Peripneumon. Notha.

pectorali, eclegmate, et oleo amygdalarum dulcium, in *Pleuritide* [sup. c. 8.] descriptis.

CAP. X.[e]

De Rheumatismo.

Morbi descriptio.

Rigorem et horrorem, ct caetera febrium symptomata, patiuntur; elapso die uno alterove (est et ubi citius,) dolor adest atrox, nunc in hoc, nunc in illo artu, in carpis, humeris, et genubus praesertim, vicissim hos relinquens et illos occupans, rubore et tumore in parte quam postremum affecit adhuc residuis; febris sensim evanescit, manente dolore, quin et nonnunquam immanius saeviente. In Lumbagine Rheumatica immanis dolor adest, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, nisi quod aeger non vomituriat; qui procumbere nequit, sed vel e lecto exilit, vel super eodem erectus sedet, corpore perpetua agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato: sanguis pleuriticorum similis.

Curatio.

[2.] Mittatur sanguis e brachio lateris affecti ad uncias decem.

[*Form.* 169.][f] ℞ Aquae Nymphaeae,
[Aquae] Portulacae,
[Aquae] Lactucae, ana uncias quatuor,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violacei unciam unam;
Misce; fiat julapium, de quo bibat ad libitum.

[3.] Praescribenda emulsio quatuor seminum frigidorum majorum. Cataplasma e mica panis albissimi et lacte croco tincto applicetur parti dolenti.

[4.] Die sequenti eadem sanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno vel altero interjecto, reiteretur; atque porro quater vel pluries, si opus fuerit; hoc observando, ut post secundam venae-sectionem majora sint intervalla inter singulas sanguinis missiones.

[5.] Diebus a phlebotomia vacuis enema e lacte saccharato subinde injiciatur, vel sequens :—

[*Form.* 170.][g] ℞ Decocti Communis pro Clystere libram unam,
Syrupi Violarum,
Sacchari culinaris, ana uncias duas;
Misce; fiat enema.

[e] Cf. *Observ. Med.* vi. 5; *Epist. Respons. I.* §§ 59, 60.

[f] Cf. formm. 40, 102.

[g] Cf. formm. 3, 145.

[6.] Si imbecillitas aegri repetitionem phlebotomiae non ferat, tum post secundam vel tertiam venae-sectionem curatio hac methodo tentanda:— De Rheumatismo.

[7.] Capiat alternis diebus Potionem Purgativam Communem donec convaluerit, et iisdem noctibus paregoricum ex syrupo de meconio.

[8.] Sin his remediis non cedat, et aeger ob imbecillitatem evacuationes qualescunque ferre nequeat, aggrediatur usum electuarii et aquae antiscorbuticae[h] in *Scorbuto* descriptae, quae etiam remedia locum habent in Rheumatismo Scorbutico.

[9.][i] In juvenibus, atque iis qui temperate vixerunt, vino non plus aequo dediti, Rheumatismus diaeta simplici, admodum refrigerante, et mediocriter nutriente, aeque feliciter ac repetitis venae-sectionibus (quas minus ferre queant,) profligari potest. Exempli gratia:—

[10.] Solo lactis sero ad dies quatuor vescatur aeger; postea praeter serum pane similagineo, semel in die, loco prandii, donec penitus convalescat; nisi quod postremis diebus iterum panem in coenam indulgere liceat. Symptomatis cessantibus, carnes pullorum elixorum caeteraque eupepta concedantur; tertio autem quoque die, solo lactis sero victitet, donec tandem pancratice valeat.

CAP. XI.[k]

De Febre Erysipelatosa.

Nulla non corporis pars, praesertim facies, tumet, dolet, et summe rubet; pustulae densae, parvae, in vesiculas subinde facessunt, quae per frontem caputque serpunt; oculi tumore obruti; rigor et horror, atque reliqua febris indicia, adsunt. In alia hujus morbi specie, liquorum attenuantium potationi superveniente, febricula adest, pustulae urticarum puncturas referentes, nonnunquam in vesiculas sublatae, mox recedentes, tuberculorum more sub cute se condentes, maxime pruriunt, et scalpendo rursum apparent. Est et alia[l] eruptionis species, pectus ut plurimum obsidens; macula nimirum lata, cuti vix supereminens, porriginosa, cum squammulis flavis; qua vigente, aeger bene se habet, eadem evanescente leviter Morbi descriptio.

[h] Cf. formm. 41, 42.
[i] Cf. *Epist. Respons. I.* §§ 59, 60.
[k] Cf. *Observ. Med.* vi. 6.
[l] Cf. *ibid.* vi. 6. 8.

De Febre Erysipel. aegrotat; urina turbida et flava. Iisdem remediis, quibus pruritus ferinus[m], cedit; vino utatur aeger et carnibus cupeptis.

Curatio. [2.] Mittatur sanguis e brachio ad uncias novem vel decem. Die sequenti sumat Potionem Communem Purgativam.

[*Form.* 171.][n] ℞ Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana unciam unam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Sambuci,
[Foliorum] Verbasci,
Florum Chamaemeli,
[Florum] Meliloti,
Summitatum Hyperici,
[Summitatum] Centaurii Minoris, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad libras tres: coletur liquor, et tempore usus adde singulis libris decocti
Spiritus Vini uncias duas.
Stuphae e panno laneo huic decocto immersae ac expressae, calide admoveantur bis in die, et pars affecta post fotum sequenti mixtura illinatur:—

[*Form.* 172.][n] ℞ Spiritus Vini libram dimidiam,
Theriacae Andromachi uncias duas,
Pulveris Piperis Longi,
[Pulveris] Caryophyllorum, ana drachmas duas;
Fiat mixtura, qua charta emporetica madefacta parti affectae circumvolvatur.

Si primae venae-sectioni non cedat morbus, tum repetatur, et nondum cessante, ad duas alias vices celebretur, interposito semper die uno.

Diebus a venae-sectione liberis enema e lacte cum syrupo violarum, emulsio refrigerans, et julapium refrigerans, sunt praescribenda.

CAP. XII.[o]

De Pruritu Ferino, et inveteratis Cutis Eruptionibus, quae Venae-sectioni et Catharsi non cedunt.

Curatio. [*Form.* 173.][p] ℞ Theriacae Andromachi semidrachmam,
Electuarii de Ovo scrupulum unum,

[m] Cf. inf. c. 12.
[n] Cf. formm. 43, 44.
[o] Cf. *Observ. Med.* vi. 6. 6.
[p] Cf. form. 45.

Radicis Serpentariae Virginianae subtilissime pulveratae grana quindecim, — De Pruritu Ferino, &c.
Lapidis Bezoardici Orientalis grana quinque,
cum sufficiente quantitate Syrupi e Conditura Citriorum;
Fiat bolus, hora somni sumendus per dies unum et viginti, superbibendo cochlearia sex sequentis julapii:—

[*Form.* 174.][q] ℞ Aquae Cardui Benedicti uncias sex,
Aquae Epidemicae,
[Aquae] Theriacalis Stillatitiae, ana uncias duas,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

Singulis matutinis capiat liquoris possetici libram dimidiam calide, et sudet horae unius spatio. His finitis, si pustulae adhuc non evanuerint, sequenti linimento partes affectae inungantur:—

[*Form.* 175.][r] ℞ Unguenti ex Oxylapatho uncias duas,
Unguenti Pomati unciam unam,
Florum Sulphuris drachmas tres,
Olei Rhodii guttas decem;
Fiat linimentum.

Veruntamen medicamenta praescripta haud usurpentur, nisi venae-sectione et catharsi rite praemissis.

CAP. XIII.[s]

De Angina.

Angina inter ver et aestatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur febris insultum dolor et faucium inflammatio; unde a tumore uvulae, tonsillarum, et laryngis, nec deglutire queat aeger, nec spiritum ducere. — Morbi descriptio.

Mittatur sanguis e brachio copiose. Tangantur partes inflammatae melle rosaceo, spiritu vitrioli, vel spiritu sulphuris ad summum acorem permixto, vel spiritu vitrioli solo. Mox gargarisma sequens usurpetur, non vulgari modo, sed ita ut sine ulla agitatione in ore contineatur donec incalescat, dein expuatur, et repetatur subinde:— — Curatio.

[q] Cf. form. 46. [r] Cf. form. 47. [s] Cf. *Observ. Med.* vi. 7.

De Angina.

[*Form.* 176.][t] ℞ Aquae Plantaginis,
[Aquae] Rosarum Rubrarum,
[Aquae] Spermatis Ranarum, ana uncias quatuor,
Albumen Ovorum in aquam agitando redactum trium,
Sacchari crystallini drachmas tres;
Misce; fiat gargarisma.

Emulsio refrigerans[u], in *Pleuritide* [sup. c. 8.] descripta, indies sumatur.

Sequenti mane, nisi febris et dolor inter deglutiendum remiserint, venae-sectio repetatur, catharsi in diem posterum rejecta; alias catharticum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu, (quod oppido rarum,) repetatur adhuc venae-sectio, et catharsis; epispasticum amplum ac forte applicetur cervici post primam venae-sectionem.

Omni mane, nisi diebus purgationi datis, enema refrigerans et emolliens injiciatur; diaeta tenui utatur aeger, et lecto per horas aliquot quotidie absistat.

Observanda in Febribus Intercurrentibus, ut et in Stationaria.

In his omnibus Febribus quas *Intercurrentes* appello, ut etiam in illa quae *Stationaria* est, caute observandum, quod aeger a lecto abstineat magnam diei partem, ut jusculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis, victitet, et cerevisiam tenuem lupulatam et hydrogalam pro potu ordinario bibat.

CAP. XIV.[x]

De Morbillis.

Morbi descriptio.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent horrentque, calent et frigent alternatim. Secundo, consummatam febrim accersunt; aegritudo vehemens, sitis, inappetentia, lingua alba, (non vero sicca,) tussicula, capitis et oculorum gravedo, et somnolentia perpetua, acriter premunt; humor e naribus et oculis jugiter stillat, quae lachrymae certissimum Morbillorum signum. Huc accedunt sternutatio, tumor palpebrarum paulo ante eruptionem, vomitus, diarrhoea cum dejectionibus colore viridi, in dentientibus praesertim. Symptomata ingravescunt ad quartum usque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto,) in fronte et facie maculae parvae rubrae, pulicum morsibus persimiles, prodeunt; quae numero

[t] Cf. form. 48. [u] Cf. formm. 34, 164. [x] Cf. *Observ. Med.* iv. 5.

De Morbillis.

et magnitudine auctae racematim coalescunt, et faciem maculis rubris majusculis interstinguunt. Hac maculae e parvulis papulis supra cutim paululum elevatis conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix oculorum acie, deprehendi possit.

[2.] A facie, quam primo solum occupant, ad pectus ventremque, crura deinde tibiasque, propagantur maculae; in his autem partibus latae et rubrae, superficiem cutis non superantes, conspiciuntur. Eruptione Morbillorum non perinde deliniuntur symptomata, ac in variolis: vomitus post eruptionem nullus; sed tussicula et febris cum spirandi difficultate intenduntur, in oculos defluxio, somnolentia et inappetentia perseverant. Die sexto aut circiter, frons et facies asperescunt, emorientibus pustulis ruptaque cuticula; in reliquo corpore maculae latissimae sunt, et maxime rubescunt. Octavo circiter die, in facie evanescunt, et vix in reliquo corpore permanent. Nono, nullae prorsus sunt; per faciem vero et artus, quandoque et totum corpus, in farinam quandam et squammulas facessunt; et tunc temporis febris, spirandi difficultas, et tussicula augentur. In adultis a calido regimine livescunt primo, mox nigrescunt exanthemata.

Curatio.

[*Form.* 177.][y] ℞ Decocti Pectoralis sesquilibram,
Syrupi Violacei,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana sesquiunciam;
Misce; fiat apozema; capiat uncias tres vel quatuor ter vel quater in die.

[*Form.* 178.][z] ℞ Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana unciam unam,
Sacchari Candi albissimi quantitatem sufficientem;
Misce; fiat eclegma, de quo saepius lambat, praecipue quando tussis urget.

[*Form.* 179.][a] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum uncias tres,
Syrupi de Meconio unciam unam;
Misce; fiat haustus, singulis noctibus sumendus, a primo morbi insultu, usque dum convaluerit aeger; dosin augendo vel imminuendo pro ratione aetatis.

[3.] Aeger se contineat in lecto per biduum, post primam eruptionem.

[y] Cf. formm. 27, 35, 165, 249. [z] Cf. formm. 28, 36, 166. [a] Cf. form. 29.

De Morbillis.

Si febris, dyspnoea, &c., supervenerint, quid agendum.

[4.] Si post Morbillorum discessum febris, respirandi difficultas, et alia symptomata peripneumoniam mentientia supervenerint, sanguis liberaliter extrahendus e brachio, semel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti spatio interposito inter singulas venae-sectiones; atque etiam continuentur decoctum pectorale supra descriptum, ut et lohoch, vel oleum amygdalarum dulcium per se. Circa diem duodecimum ab invasione cathartico lenienti purgetur.

[5.] Diarrhoea, quae Morbillos excipit, venae-sectione sanatur.

CAP. XV.[b]

De Variolis.

Variolarum Distinctarum symptomata et historia.

Distinctae[c] sunt, vel Confluentes: et in Distinctis invadunt rigor et horror, calor intensus, capitis et dorsi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in sudores propensio, (et hinc minime confluxuras esse licet conjicere,) dolor sub scrobiculo cordis, si manu prematur, stupor et somnolentia, nonnunquam et insultus epileptici, in infantibus praesertim; quibus si, dentitione peracta, corripiantur, in procinctu esse Variolas possis praedicere, ita ut, si forte insultum epilepticum sub vesperam patiantur, sequenti aurora in conspectum se daturae sint Variolae, mites ut plurimum et rarissime Confluentes. [2.] Quarto inclusive ab invasione die (nonnunquam serius, raro tamen ante illum,) erumpunt; quo tempore vel minuuntur symptomata, vel prorsus evanescunt. In eruptione autem subrubrae primo pustulae, tenuissimarum acicularum puncta aequantes, sparsim se produnt per faciem, collum, pectus, et corpus universum; tunc in faucibus dolor, qui cum pustulis surgentibus augetur. [3.] Circiter octavum a primo insultu diem intervalla pustularum, prius alba, rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, et dolore tensivo affici; extenduntur palpebrae, et, ut vesica inflata, oculos claudunt. Proximae a facie intumescunt manus, digitique distenduntur; pustulae faciei, antea laeves et rubrae, jam asperae (primum maturationis indicium,) et subalbidae apparent; succum insuper luteum, colore a favo non abludentem, evomunt. Faciei

[b] Cf. *Observ. Med.* iii. 2; *Dissert. Epist.* § 3 sq.; *Sched. Monit. II.*

[c] *Distinctae &c.*] Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 2 sq.

De Variolis.

et manuum inflammatio jam summa in pustularum interstitiis colorem exhibet floridum, et rosarum Damascenarum aemulum; quem quidem colorem, quo mitiores sunt Variolae, eo magis tum pustulae, tum cutis interjecta, ad amussim exprimunt. Quae faciem occupant pustulae, asperiores quotidie ac magis flavae pro maturationis ratione; quae manus et reliquum corpus, minus asperae albaeque magis conspiciuntur indies. [4.] Die undecimo faciei tumor et inflammatio recedunt, pustulae maturae et justam magnitudinem (videlicet pisi grandiusculi,) adeptae exarescunt deciduntque; decimo quarto vel quinto pereunt funditus. Manuum autem pustulae pertinaciores, albae adhuc et recentes, die uno aut altero moras trahunt, et tandem dirumpuntur: caeterae autem, faciei nimirum et corporis, desquammantur, et in facie squammulis hisce furfuraceis succedunt foveae. [5.] Per totum morbi decursum alvus vel prorsus constipatur vel rarissime dejicit. Maxima[d] eorum pars qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in Discretis, undecimo autem in Confluentibus, intereunt: quippe cum in Discreto hoc genere promoventur sudores tum cardiacis, tum regimine calidiore, praedicto die facies, quae turgida et per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat, e contra flaccida reperitur et albescens, pustulis nihilominus rubentibus et elevatis, etiam post aegri mortem: sudor, qui huc usque manaverat, derepente evanescit; aeger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, aegritudine vehementibus; urinam parce reddit ac frequenter; et tandem paucissimarum horarum spatio ad plures migrat.

Confluentium symptomata et historia.

[6.][e] In Confluentibus eadem symptomata, sed atrociora; febris scilicet, anxietas, aegritudo, vomituritio, etc., immanius saeviunt, licet non ita prompte ac in Discretis in sudores dissolvitur aeger. Diarrhoea nonnunquam eruptionem praecedit, et ad diem unum aut alterum post illam protrahitur; quod in Discretis vix contingit. Tertio die aut citius, raro tardius, erumpunt; et quo citius, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum vel quintum diem differtur eruptio ob atrox aliquod symptoma; verbi gratia, acutissimum dolorem in lumbis, nephritici aemulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti aegritudine et vomitu.

[d] *Maxima &c.*] Cf. *ibid.* iii. 2. 20.

[e] Cf. *ibid.* iii. 2. 6 sq.

De Variolis.

Non, perinde ac in Discretis, mox ab eruptione remittunt symptomata, sed et febris et alia ad multos etiam dies post eruptionem pustularum aegrum discruciant: nunc erysipelatis ritu, nunc morbillorum, erumpunt; eruptionis licet tempore plane distinguantur. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem attolluntur; sed in facie sibi invicem implicitae, tanquam vesicula rubra, vultum omnem contegunt, quem maturius elevant quam Discretae; postmodum, ad instar pelliculae albae vultui agglutinatae, cutis superficiem non admodum superant. [7.] Praeterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur, colore fusco; intensus magis est dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo non nisi post diem vicesimum latioribus laminis desquammatur. Hoc interim observatu dignum, quod, quanto pustulae maturescentes propius ad colorem subfuscum vergunt, eo deteriores lentius abscedunt; quo magis autem flavescunt, eo minus confluxerint, et ocyus se proripiunt. [8.] Ubi primum deciderit pellicula, nulla scabritie vultus afficitur; at vero mox illam excipiunt squammulae furfuraceae, indolis perquam corrosivae, quae foveas relinquunt patentiores, et saepe cicatrices. Quandoque humeri et dorsum cuticula denudantur. Morbi periculum a pustularum frequentia et numero in facie sola aestimandum. Pustulae manuum et pedum majores, et quo altius ab extremitate artuum ascenderis, eo sensim minores et contractiores extant. [9.] In adultis salivatio, in infantibus diarrhoea, (licet non ita certo,) Confluentium comes. Ptyalismus nunc cum eruptione se prodit, nunc biduo triduove praeterito materiam primo tenuem, die undecimo viscidiorem aegerrime excreat. Siticulosus est aeger, voce rauca, somnolentia et stupore ingentibus corripitur, inter bibendum subinde tussit, et potus per nares revertitur. Tunc cessat ut plurimum salivatio, cui nisi faciei intumescentia (quae, licet hoc ipso die pro morbi genio aliquantisper remitti debeat, non tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere,) et manuum jam insigniter incipiens et diutius perdurans suppetias tulerint, aegro protinus moriendum est. Diarrhoea non ita mature infantes occupat, ac ptyalismus adultos. [10.] In utraque Variolarum specie febris ab insultu ad eruptionem dominatur; inde dat inducias ad pustularum maturationem; qua peracta, desinit.

Morbi periculum unde aestimandum.

In adultis salivatio, in infantibus diarrhoea, Confluentium comes.

DE VARIOLIS.

Regiminis calidioris noxae.

Superveniunt[f] a malo regimine symptomata anomala; qualia sunt pustularum flacciditas et subsidentia, phrenitis, coma, maculae purpureae pustulis interspersae, et in earum summitate maculae nigrae exiguae in medio subsidentes, sanguinis mictus et sputum sub initio morbi, urinae suppressio.

Tempora separationis et expulsionis.

[11.][g] Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus transigitur; expulsio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abscessibus, in carne perficitur.

Qui sint dies maxime periculosi in Confluentibus.

[12.][h] Dies in quo maxime periclitatur aeger in Confluentibus, in minime crudo et maxime vulgari genere, a primo morbi insultu est undecimus, in crudiore adhuc decimus quartus, et in crudissimo decimus septimus; nonnunquam tamen (sed rarius,) non ante diem vicesimum primum moritur aeger. Quinimo, per spatium illud omne quod inter dies undecimum et decimum septimum interjacet, appetente vespera, molestissimo inquietudinis paroxysmo quotidie vexatur aeger.

CURATIO.

[13.][i] Mittatur sanguis quovis ex tribus primis diebus ab invasione ad uncias novem vel decem, et postea vomitorium exhibeatur ad unciam unam vel sesquiunciam infusionis croci metallorum.

[14.] His primis diebus diluatur sanguis frequenti potatione cerevisiae tenuis lupulatae, cui[k] vitrioli spiritus immisceatur usque ad plenam pustularum eruptionem.

De medicamentis paregoricis.

[15.] Cum Variolae omnes eruperint, (quod ut plurimum est sexto die post invasionem,) vesperi propinetur syrupi de meconio uncia una; quae repetatur dehinc singulis noctibus ad diem decimum post invasionem. Ea nocte, si Variolae e Confluentium genere fuerint, augeatur dosis ad sesquiunciam; quae dein repetatur ad unciam unam mane, et ad sesquiunciam sero, singulis noctibus, donec aeger convaluerit.

[16.] Si syrupus de meconio minus congruat, substitui possit laudanum liquidum; videlicet guttae octodecim[l] pro uncia una syrupi, et guttae viginti quinque pro sesquiuncia. Hoc interim observandum, quod, si paregoricum, bis in die exhi-

[f] *Superveniunt &c.*] Cf. *ibid.* iii. 2. 20.

[g] Cf. *ibid.* iii. 2. 31.

[h] Deest § 12 in ed. '93; cf. *Sched. Monit. II.* § 4.

[i] Cf. *Dissert. Epist.* § 30 &c.

[k] *cui—eruptionem*] om. ed. '93.

[l] *octod.*] Immo *sedecim;* cf. *Dissert. Epist.* § 39.

De Variolis.

bitum, orgasmum compescere non valeat, (quod in Variolis insigniter Confluentibus sub finem earum saepe accidit,) tum octava quaque hora exhibendum, vel saepius, si opus fuerit.

[17.] At si Variolae Interstinctae fuerint, satis erit ut solummodo singulis noctibus post plenam eruptionem exhibeatur paregoricum, atque etiam in minori dosi.

[18.] Qualiscunque autem generis Variolae fuerint, atque etiam qualicunque morbi tempore, si phrenitis acciderit, omnino oportet ut inordinato spirituum motui fraenum injiciatur; ac proinde, si prior paregorici dosis metam non attingat, alia atque alia assumatur, donec tumultus penitus compescatur; interposito inter singulas doses spatio aliquo, ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima id quod quaerimus praestiterit, antequam nova ingeratur.

[19.] [m] Si omnimoda urinae suppressio acciderit, aeger e lecto eximatur, et aliquantulum obambulet.

[20.] [n] Si saliva ob calorem sit adeo viscida ut expectorari non possit, tum gargarisma cum syringa saepe in fauces injiciatur. Componatur e cerevisia tenui, vel aqua hordei, cum melle rosarum. Vel sequens usurpari poterit:—

[*Form.* 180.] [o] ℞ Corticis Ulmi drachmas sex,
Radicis Glycyrrhizae semiunciam,
Passulas enucleatas viginti,
Rosarum Rubrarum pugillos duos;
Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibram; in colatura dissolve
Oxymellis Simplicis,
Mellis Rosarum, ana uncias duas;
Misce; fiat gargarisma.

[21.] [p] Si epispastico opus fuerit, amplum satis et acre nuchae applicetur nocte ista quae magnam morbi crisin praecedit: mox ab assumpto paregorico plantis quoque pedum applicari potest allium, a die octavo usque ad morbi finem, singulis diebus renovandum.

Infantes spasmo correpti ut tractandi.

[22.] [q] Si infans, de symptomatis dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur, hic cogitandum est, convulsionem istam fortassis a Naturae conatu, quae Variolas, scarlatinam febrem, aut morbillos, in corporis ha-

[m] Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 64.
[n] Cf. *ibid.* iii. 2. 61.
[o] Cf. form. 21.
[p] Desunt §§ 21, 22 in ed. '93; cf. *Dissert. Epist.* § 43 sq.
[q] Cf. *ibid.* § 28.

bitum protrudere satagit, pendere. Applicetur itaque emplastrum epispasticum nuchae, lecto quamprimum committatur aeger; exhibeatur insuper cardiacum, cui paregorici pauxillum est admiscendum, puero nempe trienni laudani liquidi guttae quinque in aquae epidemicae cochleari uno. De Variolis.

[23.] Si die undecimo, vel alio quovis post eum, febris secundaria cum inquietudine, jactatione, et caeteris id genus symptomatis, usque adeo efferatur, ut paregoricis utcunque repetitis sufflaminari nequeat, et mors quasi immineat; tum sanguis ad satis magnam quantitatem illico detrahatur, nempe ad uncias duodecim, vel circiter, atque porro repeti possit semel vel bis in sequentibus diebus, si symptomatum dictorum ratio idem postularit; at non alias. Catharsis etiam blanda die decimo tertio (non antea,) vel quovis alio die eum insequente (modo venae-sectio praecesserit,) institui possit, nempe ex electuarii lenitivi uncia una dissoluta in aquae cichorii vel lactis alexeteriae unciis quatuor. Veruntamen nec venae-sectio, nec catharsis, impediunt, quo minus paregorica in usum veniant; quae (haud obstantibus iis,) tam quoad largam dosin quam repetitam exhiberi debent, si opus adhuc fuerit: nam ad haec in hoc morbo semper confugiendum.

[24.] Quando pustulae perfecte exaruerint, inungatur facies linimento ex aequalibus partibus olei amygdalarum dulcium et pomati per biduum; at non ultra.

[25.] Die vicesimo primo post invasionem mittatur sanguis e brachio; et sequenti die catharsis celebranda, quae porro alternis diebus, ad tres alias vices, repetatur.

[26.] Quoad regimen, a lecto abstineat ad sextum diem post invasionem, in quo postea se contineat usque ad decimum septimum, non aliis stragulis tectus quam quibus sanus uti solebat. Regimen quale conveniat.

[27.][r] Jusculis avenaceis, hordeaceis, pomis coctis, et cerevisia tenui, victitet; et post undecimum diem vini Hispanici cochlearia quatuor vel quinque bis in die exhibeantur, si aeger voluerit.

[28.][s] Si crurum tumor non evacuationibus praescriptis cedat, tum fotu foliorum malvae, verbasci, sambuci, lauri, cum floribus chamaemeli et meliloti, in lacte coctorum facile fugatur. Crurum tumor quomodo fugandus.

[r] Cf. *ibid.* § 15.

[s] Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 67.

De Variolis.

[29.] Si primis morbi diebus aeger haemoptoë laboret, vel urinam reddat sanguineam, tum pulvis et tinctura, quae in capite *De Haemoptoë* [inf. c. 48.] praescribuntur, sexta quaque hora (donec symptomata ista prorsus cessaverint,) diligenter exhibeantur: quo etiam casu parègorica liberali manu propinanda.

CAP. XVI.[t]

De Chorea Sancti Viti.

Morbi descriptio.

Convulsionis species quaedam est; pueros puellasve a decimo aetatis anno ad pubertatem invadit: prodit se claudicatione, vel instabilitate, alterutrius cruris, quod aeger post se trahit fatuorum more; manum ejusdem lateris, vel pectori vel alii alicui parti applicitam, nequit continere in eodem situ horae momento, sed in alium situm et locum convulsione distorquebitur, quicquid aeger contra nitatur. Antequam poculum ad os possit adducere, mille gesticulationes (circulatorum instar,) exhibebit; non enim recta linea ori admovet, sed, deducta a spasmo manu, huc illuc aliquandiu versat, donec tandem, forte fortuna labris propius apponens, liquorem derepente in os injicit, et avide haurit, dedita tanquam opera ut spectantibus risum moveret.

Curatio.

[2.] Sanguis ad uncias octo, plus minus pro aetate, ex brachio educatur.

[3.] Die sequenti dimidia pars vel quiddam amplius (pro ratione aetatis,) Potionis Communis hauriatur; et vesperi haustulus sequens propinetur:—

[*Form.* 181.][u] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum unciam unam,
Aquae Epilepticae Langii drachmas tres,
Theriacae Andromachi scrupulum unum,
Laudani Liquidi guttas octo;
Fiat haustus.

Potio cathartica ad tres vices alternis diebus repetatur, et haustus paregoricus iisdem noctibus.

[4.] Postea sanguis iterum extrahatur; et ad catharsin, uti prius, aeger revertatur: et sic sanguis mittatur, et alvus subducatur, ad tertiam quartamve vicem; spatio tamen inter alternas evacuationes observato, ut nihil periculi aegro immineat.

[t] Cf. *Sched. Monit. I.* § 18 sq.

[u] Cf. form. 108.

[5.] Diebus a purgatione vacuis sequentia praescribantur:— De Chorea S. Viti.

[*Form.* 182.][x] ℞ Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam,
Conservae Anthos semiunciam,
Theriacae Andromachi veteris,
Nucis Moschatae conditae, ana drachmas tres,
Zinziberis condita drachmam unam,
Syrupi de Succo Citriorum quantitatem sufficientem;
Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae mane et hora quinta pomeridiana, superbibendo vini sequentis cochlearia quinque:—

[*Form.* 183.][x] ℞ Radicis Paeoniae,
[Radicis] Enulae Campanae,
[Radicis] Imperatoriae,
[Radicis] Angelicae, ana unciam unam,
Foliorum Rutae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Betonicae,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Marrubii Albi,
Summitatum Centaurii Minoris, ana manipulum unum,
Baccarum Juniperi drachmas sex,
Cortices duorum Aurantiorum;
Incidantur, et infundantur frigide in Vini Canarini libras sex: coletur tantummodo usus tempore.

[*Form.* 184.][x] ℞ Aquae Rutae uncias quatuor,
Aquae Epilepticae Langii,
[Aquae] Bryoniae Compositae, ana unciam unam,
Syrupi Paeoniae drachmas sex;
Misce; fiat julapium; capiat cochlearia quatuor singulis noctibus cubitum iturus, instillando Spiritus Cornu Cervi guttas octo.

[6.] Applicetur plantis pedum emplastrum e caranna.

[7.] Ob recidivae metum pertundatur ei vena, et ad dies aliquot purgetur, ea ipsa anni sequentis tempestate (vel paulo ante,) qua morbus invasit. Ad recidivam praecavendam quid agendum.

[8.] Verisimile mihi videtur, quod haec methodus curationi epilepsiae adultorum convenire possit; quod tamen non adhuc expertus sum. Cum vero Chorea S. Viti aetates teneras adoriri soleat, in epilepsia adultorum tam sanguinis detrahendi quantitas quam catharticorum dosis adaugeantur. Eidem methodo epilepsiam adultorum cedere posse Author autumat.

[x] Cf. formm. 109, 110, 111.

CAP. XVII.

De Apoplexia.

Somnus est profundissimus, et omnimoda sensus et motus privatio, excepta respiratione, quam aegri habent difficilem cum stertore.

Curatio. [2.] Mittatur sanguis e brachio ad uncias duodecim quamprimum; ac postea ex venis jugularibus ad uncias octo: deinde vomitorium ex sesquiuncia vel unciis duabus infusionis croci metallorum propinetur statim.

[3.] Emplastrum epispasticum satis amplum ac forte cervici applicetur.

Dum haec aguntur, erectus sedeat aeger in lecto, nec stragulis nimis obrutus.

Spiritus salis armoniaci optime rectificatus admoveatur naribus.

[4.] Finita vomitorii operatione, subinde exhibeantur cochlearia tria vel quatuor sequentis julapii:—

[*Form.* 185.] ℞ Aquae Rutae uncias quatuor,
Aquae Bryoniae Compositae,
[Aquae] Antiepilepticae Langii, ana unciam unam,
Spiritus Cornu Cervi guttas viginti,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Fiat julapium.

Vel cochleare unum spiritus lavendulae compositi per se propinari possit bis vel ter, durante paroxysmo, hora dimidia vel integra interposita.

[5.] Cavendum est ne cardiaca plus justo calida, ac nimis frequenter, (uti mos est,) exhibeantur; nam quacunque demum specifica virtute pollere videantur, plus damni quam emolumenti aegro apportant, utpote quae humores fundere (ac proinde malum augere,) apta nata sunt; quod etiam incommodum non minus infertur ex nimia stragulorum congestione.

Ad recidivam praecavendam quid agendum. [6.] Paroxysmo jam finito, ad praecavendam recidivam sequentia exhibeantur:—

[*Form.* 186.] ℞ Pilularum Cochiarum Majorum scrupulos duos;
Capiat tertia quaque die per sex vices, hora quarta matutina, superdormiendo.

[*Form.* 187.] ℞ Conservae Florum Salviae, *De Apoplexia.*
[Conservae] Rorismarini, ana unciam unam,
Conservae Flavedinis Aurantiorum drachmas sex,
Nucis Moschatae conditae,
Zinziberis conditi, ana semiunciam,
Theriacae Andromachi veteris drachmas duas,
Pulveris Electuarii Diambrae,
[Pulveris] Diamoschu Dulcis, ana drachmam unam,
cum sufficienti quantitate Syrupi e Conditura Citriorum;
Fiat opiata: capiat ad magnitudinem castaneae mane et sero, superbibendo Aquae Epilepticae Langii cochlearia duo.

[*Form.* 188.] ℞ Ambrae Griseae semidrachmam,
Olei destillati Seminum Anisi,
[Olei] Cinnamomi,
[Olei] Nucis Moschatae, ana guttas duas,
Olei Caryophyllorum guttam unam,
Sacchari in Aqua Florum Aurantiorum soluti uncias quatuor;
Fiant secundum artem tabellae, quarum capiat unam ad libitum.

[7.] Ab usu potus generosioris cujusvis sibi temperet; vescatur jusculis avenaceis, hordeaceis, ut et ex pullis gallinaceis confectis, et quandoque etiam (praecipue inter purgandum,) carne pullorum, agnorum, ac id genus ciborum eupeptων. *Diaeta qualis conveniat.*

CAP. XVIII.

De Ophthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur sanguis e brachio ad uncias decem. Sequenti die sumat Potionem Purgativam Communem, quae repetenda est per duas alias vices, duobus diebus interpositis; iisdem noctibus sumat haustum paregoricum ex syrupi de meconio uncia una. *Curatio.*

Diebus a purgatione vacuis sumat ter aut quater in die uncias quatuor emulsionis ex seminum frigidorum majorum et papaveris albi.

[*Form.* 189.] ℞ Aquae Plantaginis,
[Aquae] Rosarum Rubrarum,
[Aquae] Spermatis Ranarum, ana unciam unam,
Pulveris Tutiae praeparatae drachmam unam;
Fiat collyrium, cujus guttae aliquot instillentur oculis bis in die; at non incipiendum nisi post primam purgationem.

De Ophthalmia.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur venae-sectio semel vel bis, (praecipue si sanguis pleuriticus apparuerit,) ut etiam catharsis.

Abstineat ab usu vini et cujusvis liquoris generosi, ab usu etiam ciborum coctu difficilium et sale conditorum; et diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam.

Nota, quod saepe accidit, quod venae-sectioni et catharsi utcunque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in casu paregoricum ex syrupi de meconio uncia una singulis noctibus exhibitum curationem sine aliorum suppetiis absolvit.

CAP. XIX.[y]

De Uteri Procidentia.

Curatio. [*Form.* 190.][z] ℞ Corticis Quercus uncias duas;

Coque in aquae fontanae libris quatuor ad libras duas, sub finem addendo

Corticis Granatorum contusi unciam unam,
Rosarum Rubrarum,
Florum Granatorum, ana manipulos duos,
dein adde Vini Rubri libram dimidiam;

Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectae admoveatur mane horis duabus antequam e lecto assurgat, et nocte post decubitum, donec symptoma penitus evanuerit.

CAP. XX.[a]

De Paroxysmo Nephritico.

Morbi descriptio.

Adsunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum aut calculi excretio, stupor cruris e directo renis laborantis, testis retractio ejus lateris in quo est dolor, nausea et vomitus. Dolor colicus Nephritico haud absimilis, licet in quibusdam symptomatis plane discrepet, quae recensita in capite *De Colica Biliosa* videas. [inf. c. 23.]

Curatio.

Si aeger temperamento sanguineo fuerit, mittatur sanguis e brachio affecto Reni respondenti ad uncias decem; dein liquoris possetici, cui radicis althaeae unciae duae incoctae

[y] Cf. *Dissert. Epist.* § 139.
[z] Cf. form. 91.
[a] Cf. *Tract. I.* § 66; *Sched. Monit. III.* § 11.

fuerint, congius unus quam citissime deglutiatur, et enema sequens injiciatur:— De Paroxysmo Nephritico.

[*Form.* 191.][b] ℞ Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana unciam unam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Parietariae,
[Foliorum] Branceae Ursinae,
Florum Chamaemeli, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibram;
Misce; fiat enema.

Rejectis vomitorio et enemate, laudani liquidi satis magna dosis propinetur, videlicet ad guttas viginti quinque, vel pilularum Matthaei grana quindecim vel sedecim. In senibus vero, et morbo diuturno fractis, ut et vetulis vaporibus obnoxiis, (praecipue si sub initium paroxysmi urinam eae reddant nigram et sabulosam,) venae-sectio omittatur; at quoad reliqua, eadem quae dicta est via omnino procedendum.

CAP. XXI.[c]

In Mictu Sanguineo a Calculo Renibus impacto.

Capiat aeger stato quodam die singulis hebdomadis mannae uncias duas cum semisse in seri lactis libris duabus solutas. Curatio.

Conducit aliquando haustus cerevisiae tenuis liberalior.

In Calculo Renum grandiori dolor hebes et obtusus, nullatenus auctus, sed satis tolerabilis, persentitur; nec paroxysmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis aeger se non tuto committet, nisi prius certo sciat, Calculum majorem non esse quam ut per ureteres viam possit invenire: quod hoc tantum modo certo potest dignosci; si nempe jam antea paroxysmum aliquem nephriticum fuerit perpessus, (cum dolore scilicet saevissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, et vomitu enormi,) pro comperto habeat non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in ureterem illabitur, atque ita paroxys-

[b] Cf. formm. 96, 117. [c] Deest hoc cap. in ed. '93; cf. *Sched. Monit. III.*

De Mictu Sanguineo, &c. mum invitat, qui fere non desinit nisi Calculo in vesicam detruso. Cum sic se res habeat, nullum est magis efficax remedium quam aquarum chalybeatarum potatio. Quod si Calculosus nullo unquam paroxysmo nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit Calculus quam qui ex pelvi possit elabi, devitandae sunt aquae ferreae.

CAP. XXII.[d]

De Dysenteria, Diarrhoea, et Tenesmo.

Dysenteriae descriptio. Rigent[e] horrentque; sequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, et haec dejectiones crebrae et mucosae omnes, (nisi quod stercorosae nonnunquam interponantur,) cum ingenti cruciatu et molestissimo viscerum omnium quasi descensu quoties exoneratur alvus, sanguinis interim lineamentis intertextae, licet aliquando ne minimum sanguinis per totum morbi decursum admisceatur. Progressu morbi sanguis sincerus quandoque excernitur, et gangraena insanabili afficiuntur intestina. Si aeger aetate floreat, vel cardiacis incalescat, febricitat admodum; lingua est subalbida, quadam mucilagine dense obsita, interdum nigra et sicca. Prosternuntur vires, dissipantur spiritus; aphthae insuper oris interna faucesque obsident, praesertim ubi materiae peccantis evacuatio adstringentibus praepostere impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando, exulante febre, agmen ducunt tormina, et caetera morbi symptomata sequuntur.

[2.] In Diarrhoea humores cxcrementitii sine sanguine aut intestinorum exulceratione exccrnuntur.

[3.] In Tenesmo assidua est desidendi cupiditas, nihil tamen praeter mucosum quoddam et subcruentum aut purulentum rejicitur.

Curatio. [4.][f] Mittatur sanguis e brachio quamprimum, eademque nocte paregoricum propinetur; et mane sequenti Potio Purgans Communis, repetenda altcrnis diebus ad duas alias vices; et paregoricum post purgationes, quamprimum suo defunctae sunt munere; ac dicbus a purgatione vacuis idem mane et sero est exhibendum.

[d] Cf. *Observ. Med.* iv. 3.
[e] *Rigent &c.*] Cf. *ibid.* iv. 3. 3.
[f] Cf. *ibid.* iv. 3. 9 sq.

DE DYSENTERIA, &c.

[5.] Post venae-sectionem et catharsin semel celebratam, per totum morbi decursum sequens cardiacum exhibeatur :—

[*Form.* 192.][g] ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum,
[Aquae] Fragorum, ana uncias tres,
Aquae Epidemicae,
[Aquae] Scordii Compositae,
[Aquae] Cinnamomi Hordeatae, ana unciam unam,
Margaritarum praeparatarum sesquidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem,
adde Aquae Rosarum Damascenarum semiunciam ad gratum saporem ;
Misce ; fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in languoribus, vel ad libitum.

[6.] Potus sit lac coctum cum aquae triplo, vel Decoctum Album : ut,—

[*Form.* 193.][h] ℞ Cornu Cervi Calcinati,
Micae Panis albissimi, ana uncias duas ;
Coque in aquae fontanae libris tribus ad libras duas ; postea sufficiente quantitate sacchari albissimi edulcoretur.

[7.] Vel, si dejectio virium postulaverit, aquae fontanae librae duae cum vini Canarini libra dimidia simul coctae, pro potu frigide assumantur.

[8.] Cum per tres vices purgatus fuerit aeger, tota curatio usui laudani bis vel ter in die repetiti postea incumbit ; nisi quod enema ex lactis vaccini libra dimidia et theriacae Andromachi sesquiuncia subinde injiciatur, quod in alvi egestionibus mire confert.

Curatio alvi fluxus ad Diarrhoeam tantum assurgentis.

[9.] Cum alvi fluxus in Diarrhoeam tantum assurgat, phlebotomia et catharsi praescriptis omissis, sequens bolus singulis matutinis exhibeatur :—

[*Form.* 194.] ℞ Rhabarbari pulverati semidrachmam,
(plus minus pro ratione virium,)
cum sufficiente quantitate Diascordii ;
Fiat bolus, addendo Olei chymici Cinnamomi guttas duas.

[10.] Noctibus insequentibus paregoricum ex aquae cinnamomi hordeatae uncia una et laudani liquidi guttis quatuordecim exhibeatur.

[g] Cf. form. 25. [h] Cf. *Observ. Med.* iv. 3. 10 : 6. 9; *Sched. Monit. I.* § 13.

De Dysenteria, &c.

[11.][i] Ubi tormina sicca sine dejectionibus excruciant, curantur diluendo sero lactis frigide propinato, et tepide injecto; ut in cholera morbo pullorum jusculo, aut lacte cerevisiato. [inf. c. 24. § 2.]

Tenesmus sub finem hujus morbi diaetae analepticae cedit.

[12.] Si hic morbus diutius excurrat, adeo ut omnis ejus vis in rectum intestinum decumbat, cum assidua desidendi cupiditate, diaeta analeptica instituatur, et liquor aliquis cardiacus pro libitu ingeratur, ut restaurari possint vires; quibus redeuntibus Tenesmus sponte se proripit.

[13.] In Dysenteria male curata dolores aliquando aegrum ad annos aliquot discruciant; in hoc casu phlebotomia repetita pristinam sanitatem restituet.

Dysenteria, cum non sit epidemica, laudani solius usu est curanda.

[14.] Notandum est quod in constitutionibus huic morbo minus faventibus, omissis evacuationibus, Dysenteria laudano solo sanatur; quod mane et sero repetendum, donec symptomata penitus evanuerint, vel etiam ter nycthemeri spatio, si opus fuerit.

CAP. XXIII.[k]

De Colica Biliosa.

Morbi descriptio,

Intestinorum dolor atrocissimus est; per horas aliquot affligit febris in hunc morbum desinens, qui aut quasi injecta fascia constringit, aut in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur, mox recrudescit. Sub initio non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur, neque tam crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatius in puncto figitur, vomituritio frequentior, et major alvi adstrictio, Colica tandem in iliacam transeunte. A nephritide sic distinguitur: 1. dolor nephriticus fixus in rene est, et ab eo ad testem exporrigitur secundum longitudinem ureteris; colicus vero vagus est, et, cinguli instar, medium ventrem affligit; 2. a pastu Colicus dolor augetur; nephriticus potius imminuitur; 3. in Colico dolore ab excretione per alvum et per vomitum majus levamen emergit quam in nephritico; 4. in dolore nephritico urina primum clara et tenuis, postea aliquid subsidet, et tandem arenulae aut lapilli excernuntur; in Colica urinae ab initio crassiores existunt.

Quomodo a nephritide distinguenda.

[i] Cf. *Observ. Med.* iv. 3. 16 &c.

[k] Cf. *ibid.* iv. 7.

Sanguis e brachio paulo liberalius educatur, et post horas tres vel quatuor anodynum exhibeatur; postero die catharticum lenitivum, et, interposito die uno, ad tertiam vicem propinetur. De Colica Biliosa. Curatio.

At si malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avide ingestis, originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cerevisiato affatim hausto eluendus est; quo exantlato, anodynum propinandum est: sequenti autem die vena secanda est, et in ordine praescripto procedendum.

Ubi[1] hic morbus minus perite tractatus diutissime fatigaverit, et aegrum pene confecerit, liberalior sive aquae epidemicae, sive mirabilis, sive alius cujuscunque qua sanus maxime delectabatur, usus aegrum hoc tempore ultra spem omnem juvit.

CAP. XXIV.[m]

De Cholera Morbo.

Intra[n] Augusti limites se continens, vix in priores Septembris hebdomadas evagatur. A crapula et ingluvie excitatus similis affectus, nullo temporis discrimine insurgit, qui, licet eodem curetur modo, alterius tamen est subsellii. Adsunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate et angustia per alvum dejectio; ventris ac intestinorum dolor vehemens, inflatio et distentio; cardialgia; sitis; pulsus celer ac frequens, parvus et inaequalis; aestus et anxietas; nausea molestissima; sudor; crurum et brachiorum contractura; animi deliquium; partium extremarum frigiditas, et similia, quae aegrum in viginti quatuor horarum spatio interimunt. Morbi descriptio.

[2.] Pullus tenerior in tribus circiter aquae fontanae congiis elixetur, ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti, (vel, defectu ejus, liquoris possetici,) capaciores aliquot cyathos aeger tepide exhauriat; et eodem tempore ex eodem liquore enemata successive repetenda. Haustibus et clysteribus syruporum lactucae, violarum, portulacae, nymphaeae, eorumve alicujus, uncia subinde admisceri poterit. Curatio.

[3.] Exantlato hoc eluvionis penso, (quod tres vel quatuor

[1] *Ubi &c.*] Cf. *ibid.* iv. 7. 14.
[m] Cf. *ibid.* iv. 2.
[n] *Intra &c.*] Cf. *ibid.* iv. 1. 1.

De Cholera Morbo.

horas sibi vendicat,) paregoricum curationi coronidem imponit.

Aegro in extremis fere versante, ad laudanum recta confugiendum est.

[4.] Si non accesserit Medicus nisi postquam aeger vomitu et dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhaustus, et jam frigescant membrorum extrema, tum ad laudanum liquidum confugiendum est in paulo majori dosi, (videlicet laudani liquidi guttas viginti quinque in aquae cinnamomi fortis uncia una;) et, cum cessaverint symptomata, nihilominus mane et sero quotidie est repetendum (at in minori dosi,) donec pristinas vires receperit.

Species quaedam infantibus familiaris.

[5.] Est species quaedam Cholerae Morbi infantibus valde familiaris, ac saepenumero funesta, ex dentitione vel crapula originem ducens.

[6.] Horum aetas tenella minime fert ut diluatur ventriculus larga liquorum potatione, multo minus ut catharticis tumultus major in humoribus excitetur; sed curationem laudano solo aggredi oportet: quamobrem guttas duas, tres, vel quatuor, vel plures, pro ratione aetatis, cochleari uno cerevisiae tenuis, vel aquae cujusvis appropriatae, instillatae exhibeantur, repetanturque ut opus fuerit.

CAP. XXV.

De Colica Pictonum.

Quid sit iste morbus.

Est species quaedam Colicae, quae degenerare solet in paralysin et motus omnimodam manuum ac pedum depravationem, (quam hoc nomine Riverius in [*Prax. Med.* lib. i.] cap. [5.] *De Paralysi* indigitat,) et apud insulas Caribum notissima est, utpote quae magnam vim hominum infestat.

Curatio.

Hunc dolorem atrocissimum sanat balsamum Peruvianum frequenter ac in magna dosi exhibitum; nempe si ejus guttae viginti, triginta, vel quadraginta, sacchari albissimi cochleari uno instillentur, et bis vel ter in die dentur. At paralysis huic remedio haud cedit.

CAP. XXVI.[o]

De Iliaca Passione.

Quid sit iste morbus.

Peristalticus intestinorum motus invertitur; propinata cathartica et injecta enemata in emetica statim transeunt; alvi faeces per vomitum rejiciuntur.

[o] Cf. *Observ. Med.* i. 4. 53 sq.; *Sched. Monit. I.* § 29 sq.

[2.][p] Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias novem vel decem; post aliquot horas exhibeatur sequens pulvis:— De Iliaca Passione. Curatio.

[*Form.* 195.] ℞ Resinae Scammonii, grana duodecim,
(vel, defectu ejus, Resinae Jalapae,)
Calomelanos Torqueti scrupulum unum;
Misce; fiat pulvis; capiat e cochleari uno Lactis Vaccini, superbibendo ejusdem lactis cochleare unum vel alterum.

[3.] Vel, si forma pilularum magis arrideat:—

[*Form.* 196.][q] ℞ Pilularum ex Duobus semidrachmam,
Calomelanos Torqueti scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Balsami Peruviani;
Fiant pilulae quatuor, sumendae e cochleari uno Syrupi Violarum.

[4.] Sin[r] autem aeger hoc remedium per os rejecerit, laudani liquidi guttae viginti quinque aquae cinnamomi fortis semuncia instillatae statim propinentur: cum vero horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, catharticum dictum iterum exhibeatur. Verum si, anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore restitante, ad usum paregorici supra descripti revertendum, idemque eo usque repetendum quarta vel sexta quaque hora donec intestinis quies omnino inducatur; quo quidem tempore catharticum operationem suam per sedes exeret.

[5.] Nec sane abs re fuerit, elapsa hora una aut altera post venae-sectionem, clysterem aliquem ex iis qui potentius operantur injicere; fumum scilicet nicotianae ex tubulo inverso per vesicam majusculam in intestina validissime insufflatum: quae quidem operatio post aliquot horas reiterari debet, nisi citius meatus deorsum pateat.

[6.] Finita operatione cathartici, sumat sequentem haustum:—

[*Form.* 197.] ℞ Aquae Cinnamomi fortis unciam unam,
Laudani Liquidi guttas viginti quinque;
Misce; fiat haustus:

qui porro repetendus est bis, ter, vel saepius in die, donec vomituritio et dolor penitus cessaverint; atque etiam istis

[p] Cf. *Sched. Monit. I.* § 30 sq. [q] Cf. form. 112. [r] *Sin—pateat*] om. ed. '93.

De Iliaca Passione. symptomatis cessantibus, nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem peregoricum in minori dosi cubitum iturus.

CAP. XXVII.[s]

De Fluxu Mensium immodico.

Menstruorum Fluxus naturaliter constitutus capacitatem testae ovi anserini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapsu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroso, et pedum intumescentia.

Curatio. Mittatur sanguis e brachio ad uncias octo: sequenti mane sumatur Potio Purgativa Communis, repetaturque alternis diebus ad duas alias vices; et noctibus post purgationem paregoricum e syrupo de meconio exhibeatur.

Diebus a purgatione vacuis sumat sequentia:—

[*Form.* 198.][t] ℞ Conservae Rosarum Siccarum uncias duas,
Trochiscorum de Terra Lemnia sesquidrachmam,
Corticis Granatorum,
Corallii Rubri praeparati,
Boli Armenae, ana scrupulos duos,
Lapidis Haematitis,
Sanguinis Draconis, ana scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Syrupi Cydoniorum;
Fiat electuarium, de quo sumat ad magnitudinem nucis moschatae majoris mane et hora quinta pomeridiana, superbibendo sequentis julapii cochlearia sex:—

[*Form.* 199.][u] ℞ Aquae Germinum Quercus,
[Aquae] Plantaginis, ana uncias tres,
Aquae Cinnamomi Hordeatae,
Syrupi de Rosis Siccis, ana unciam unam,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad gratam aciditatem;
[Misce.]

[*Form.* 200.][x] ℞ Foliorum Plantaginis,
[Foliorum] Urticae, ana quantitatem sufficientem;
Contundantur simul, et succus exprimatur, et postea clarificetur; de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque saepiuscule ad libitum.

[s] Cf. *Dissert. Epist.* § 135 sq.
[t] Cf. form. 87.
[u] Cf. formm. 88, 116.
[x] Cf. form. 89.

Post primam purgationem applicetur emplastrum sequens regioni lumborum :— De Fluxu Mensium immodico.

[*Form.* 201.][y] ℞ Emplastri de Minio,
[Emplastri] ad Herniam, ana partes aequales ;
Extendantur super alutam: fiat emplastrum regioni lumborum admovendum.

CAP. XXVIII.[z]

De Colica Hysterica.

Est species quaedam, seu potius insigne ac valde usitatum Affectionis Hystericae symptoma, cui comitem se adjungit dolor circa scrobiculum cordis atrocissimus, uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

[2.] Primo, quo saburra vitiosorum humorum in ventriculo contentorum minus impediat paregorici efficaciam, satis magna quantitas liquoris possetici affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe ejusdem liquoris sesquicongius; quo peracto, laudani liquidi guttae viginti quinque in aquae cinnamomi fortis, aquae epidemicae, vel alius vehiculi, uncia una propinentur. Curatio.

[3.] In usu paregorici hoc notandum, quod eo usque repetendum est, donec symptomata omnia penitus cessaverint; debitum interea tempus interjiciendo, ut dijudicare valeamus quid prior dosis effecit, antequam novam ingeramus.

[4.] Si sanguineo temperamento praeditus sit aeger, vel si antea hoc symptomate haud multum infestatus fuerit ac viribus fractus, hoc in casu sanguis primum e brachio detrahendus, antequam vomitorium praescriptum propinetur.

[5.] Hac ipsa methodo clavus hystericus curatur. Sin vero Colica Hysterica diuturnior fuerit, per paroxysmos affligens, tum in eorum intervallis, sive extra paroxysmum, sequentia usurpentur :—

[*Form.* 202.] ℞ [Radicis] Zedoariae subtilissime pulveratae drachmam unam,
cum sufficiente quantitate Syrupi e Conditura Citriorum ;
Fiat bolus, sumendus mane et sero per triginta dies, superbibendo sequentem infusionem :—

[y] Cf. form. 90. [z] Cf. *Observ. Med.* iv. 7. 16 sq.; *Dissert. Epist.* § 126 sq.

De Colica Hysterica.

[*Form.* 203.] ℞ [Radicis] Zedoariae incisae minutim semiunciam,
Vini Canarini uncias quatuor;
Infundantur frigide per duodecim horas; deinde colentur pro usu.

Vel balsamum Peruvianum, ut in colica Pictonum, usurpetur[a].

[6.] Quae de Colica Hysterica hic dicuntur, de Colica etiam Hypochondriaca dicta sunto: ut et hoc diligenter advertendum.

Utriusque affectus natura sibi vendicare videtur ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quasi genuine morbus cedit; tametsi, ut plurimum, chalybs imprimis confert.

[7.] Colica Hysterica tam in hypochondriacis quam hystericis saepissime in icterum desinit, qui sensim sponte sua facessit; sin autem longas moras nectat, exhibeatur apozema sequens:—

[*Form.* 204.][b] ℞ Radicis Rubiae Tinctorum,
[Radicis] Curcumae, ana unciam unam,
Chelidonii Majoris cum toto,
Summitatum Centaurii Minoris, ana manipulum unum;
Coque in aequalibus partibus Vini Rhenani et aquae fontanae ad libras duas; colatura dissolve
Syrupi de Quinque Radicibus uncias duas;
Misce; fiat apozema, de quo capiat libram dimidiam calide mane et sero usque dum convaluerit.

CAP. XXIX.[c]

De Ictero, Colica neutiquam praegressa.

Morbi descriptio.

Color flavus in toto corpore, praesertim in oculorum albis est conspicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent affectis tincta, corporis pruritus, segnities, et lassitudo; linguae amaror, vomitus biliosus interdum, singultus, egestio alba, urina crocea et pannum immersum eodem colore inficiens, morbum indigitant.

Curatio.

Exhibeatur Potio Purgativa Communis, dein aggrediatur usum sequentium; et, durante eorundem usu, catharticum praescriptum quarto quoque die exhibeatur:—

[a] *col. Pict.*] Cf. sup. c. 25. [b] Cf. form. 30. [c] Cf. *Observ. Med.* iv. 7. 23

[*Form.* 205.] ℞ Conservae Absinthii Romani, De Ictero, &c.
Conservae Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam;
Angelicae conditae,
Nucis Moschatae conditae,
Pulveris Ari Compositi,
Chalybis cum Aceto praeparati, ana semiunciam,
Extracti Centaurii Minoris,
Extracti Gentianae,
Cremoris Tartari, ana drachmas duas,
Croci Anglicani pulverati semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Quinque Radicibus;
Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae mane et hora quinta pomeridiana, (vel vice electuarii sumat Pilulas Chalybeatas[c],) superbibendo post matutinam dosin aquarum mineralium purgantium libras quatuor, et post pomeridianam dosin apozematis in *Colica Hysterica* [sup. c. 28.] descripti libram dimidiam.

At si signa hydropis affuerint, tam mane quam sero apozema superbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad aquas ferreas eundum est, quae ex ipso fonte sunt bibendae.

CAP. XXX.[d]

Ad praecavendum Abortum.

Eadem praescribenda ac in fluxu mensium immodico[e], omissis solummodo catharsi et succis.

CAP. XXXI.[f]

De immodico Lochiorum Fluxu.

Fluxum Lochiorum naturalem tria constituunt: sanguis scilicet purus, copiosus, per triduum primum fluens; dehinc sanguis aquosus, loturae carnium crassiori similis, per quatriduum praeter propter durans; hinc postmodum materia viscosa et mucilaginosa, pauco aut nullo sanguine permista, per quinque aut septem dies prodiens, et sic porro ad mensis finem. Lochiorum fluxus naturalis;

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus est ex virium dejectione, animi deliquio, sanguine grumoso effluente, cibi immodicus.

[c] Cf. formm. 76, 134.
[d] Cf. *Dissert. Epist.* § 138.
[e] *fluxu mens. immod.*] Cf. sup. c. 27.
[f] Cf. *Dissert. Epist.* § 135.

De immodico Lochiorum Fluxu.

fastidio, dolore in hypochondriis, ventris tensione, pulsu debili et frequenti, visus obtenebratione, aurium tinnitu, et convulsionibus.

Victus incrassans instituatur, et potus sequens addatur:—

Curatio. [*Form.* 206.][g] ℞ Aquae Plantaginis,
Vini Rubri, ana libram unam;
Coque simul ad tertias, et deinde edulcoretur sufficiente quantitate sacchari albissimi; cujus, cum frigescat, capiat libram dimidiam bis vel ter in die.

Interim julapium aliquod hystericum (at satis mite,) subinde propinetur, et nodulus sequens naribus applicetur:—

[*Form.* 207.][g] ℞ Galbani,
Assae Foetidae, ana drachmas duas,
Castorei sesquidrachmam,
Salis Succini Volatilis semidrachmam;
Misce; fiat nodulus:

vel,—

[*Form.* 208.][g] ℞ Spiritus Salis Ammoniaci drachmas duas;
quem saepe olfaciat.

CAP. XXXII.[h]

De Suppressione Lochiorum.

Morbi symptomata. Intumescit venter; dolor gravativus imum ventrem, lumbos et inguina occupat; facies rubescit; difficilis est respiratio; perturbantur oculi; rigores, febres acutae adsunt, animi deliquia, sudores frigidi, pulsationis et ardoris sensus in utero, paralysis in partibus inferioribus, ut et interdum epilepsia.

Curatio. E vestigio lecto addicatur, et emplastrum hystericum umbilico admoveatur quamprimum; electuarium sequens adhibeatur:—

[*Form.* 209.][i] ℞ Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Rutae, ana unciam unam,
Trochiscorum e Myrrha drachmas duas,
Castorei,
Croci Anglicani,
Salis Volatilis,
Salis Armoniaci,
Assae Foetidae, ana semidrachmam,

[g] Cf. formm. 84, 85, 86. [h] Cf. *Dissert. Epist.* § 130 sq. [i] Cf. form. 82.

cum sufficiente quantitate Syrupi e Quinque Radicibus; Fiat electuarium: capiat ad magnitudinem nucis moschatae quarta quaque hora, superbibendo sequentis julapii cochlearia quatuor vel quinque:— De Suppressione Lochior.

[*Form.* 210.][k] ℞ Aquae Rutae uncias quatuor,
[Aquae] Bryoniae Compositae uncias duas,
Sacchari Candi quantitatem sufficientem;
Fiat julapium.

Vel sumat trochiscorum de myrrha scrupulum unum quarta quaque hora.

Si tota praedictorum quantitas consumatur, et Lochia adhuc supprimantur, laudanum unica saltem vice exhibendum; ut, laudani liquidi guttae quatuordecim in aqua bryoniae composita, vel laudani solidi sesquigranum cum asae foetidae granis decem in pilulas duas redactum.

Si haec nihil proficiant, tum enema ex lacte saccharato unica saltem vice injiciatur.

CAP. XXXIII.[l]

De Hydrope.

Foveae[m] a digitorum impressione in surarum parte inferiori, sub noctem conspicuae, mane evanescentes, hoc malum primum indicant, maxime si spiritus interim aegrius ducatur; (haud raro tamen foeminae praegnantes, et quibus catamenia sistuntur, ut et viri ab asthmate inveterato derepente liberati, eodem tumore tentantur;) pedibus cruribusque ad extremum extensis, in abdomen ruunt aquae, et ad ultimum capacitatis suae limen paulatim distendunt; donec tandem in viscera nobiliora impetu ab iis facto aeger submergitur. Pro rata qua partes a morbo obsessae mole augentur, aliae magis magisque gracilescunt, urgentibus dyspnoea, urinae paucitate, et siti intensa. Viros ingravescente aetate, foeminas ubi jam parere desierint, ut plurimum adoritur. Morbi descriptio.

[2.][n] Indicationes curativae dirigendae sunt primo ad aquarum evacuationem, deinde ad instaurandum sanguinis robur quo novus aquarum proventus praecaveri possit. Curatio.

[k] Cf. formm. 83, 230.
[l] Cf. *Tract. II.*
[m] *Foveae &c.*] Cf. *ibid.* § 1 sq.
[n] Cf. *ibid.* § 8.

De Hydrope.

[*Form.* 211.] [o] ℞ Vini Albi uncias quatuor,
[Radicis] Jalapae subtilissime pulveratae drachmam unam,
[Radicis] Zinziberis pulveratae grana decem,
Syrupi de Spina Cervina unciam unam;
Misce; fiat potio, sumenda summo mane, repetendaque singulis vel alternis diebus, pro ratione virium, donec partes affectae detumuerint.

Vel,—

[*Form.* 212.] [o] ℞ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam;
Coque in sufficiente quantitate aquae ad uncias tres; in colatura dissolve
Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam,
Syrupi de Spina Cervina semiunciam,
Electuarii e Succo Rosarum drachmas tres;
Misce; fiat potio, sumenda ut supra.

Vel,—

[*Form.* 213.] [p] ℞ Pilularum ex Duobus scrupulum unum,
Elaterii grana tria,
Olei chymici Caryophyllorum guttas duas;
Fiant pilulae tres; capiantur summo mane, repetanturque ut opus fuerit.

Vel,—

[*Form.* 214.] ℞ Gambugii grana quindecim,
Vini Albi,
Aquae Cichorii, ana sesquiunciam,
Syrupi de Spina Cervina semiunciam;
Misce; fiat potio, sumenda ut supra.

Vel,—

[*Form.* 215.] [q] ℞ Corticis interioris Sambuci e ligno derasi manipulos tres;
Coque in aquae et lactis partibus aequalibus mistorum libris duabus ad libram unam; colaturae capiat dimidiam partem mane, et alteram sero quotidie donec convalescat.

At hoc remedium, nisi in corporibus quae facillime purgativis cedunt, nihil confert.

Observanda circa usum catharticorum.

[3.] Circa usum catharticorum in hoc morbo haec tria advertenda sunt:—

[4.] [r] Primo, utrum aegri corpus facile, an vero difficulter,

[o] Cf. formm. 97, 98.
[p] Cf. *Tract. II.* § 17.
[q] Cf. *ibid.* § 30.
[r] Cf. *ibid.* § 9 sq.

De Hydrope.

catharticis cedere soleat; cum in iis qui facile purgantur, syrupus de spina cervina solus, ad unciam unam exhibitus, aquas sat copiose eliciat, in illis vero qui difficulter purgantur, cathartica supra descripta, utut valida, vix scopum attingant;

[5.] Secundo, cathartica omnia quae segnius operantur, magis officiunt quam prosunt; quamobrem purgatio paulo fortior et nimia, justo debiliori est praeferenda;

[6.] Tertio, aquae ea maxima celeritate exhauriri debent quam aegri vires ferre queant, ne, nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aquae denuo affatim colligantur.

Quo in casu aquae diureticis educendae sint.

[7.] [s] Est autem ubi medicamenta omnia, qualiscunque demum generis, quae alvum movent, prorsus omitti possint ac debeant; quoties enim aeger constitutione est infirmiori, vel foemina vaporibus obnoxia, aquarum evacuatio diureticis solum committenda, inter quae ea sunt efficacissima quae ex salibus lixivialibus fiunt: ut,—

[*Form.* 216.] ℞ Cinerum Genistae libram unam;
Infundantur frigide in Vini Rhenani libris quatuor; liquoris per filtrationem colati unciae tres mane, quinta pomeridiana, et sero, singulis diebus exhibeantur, usque dum humor evanuerit.

[8.] Aquis jam penitus evacuatis, calefacientia et corroborantia medicamenta usurpanda: ut,—

[*Form.* 217.] [t] ℞ Radices Raphani Rusticani,
Folia Cochleariae Hortensis,
[Folia] Absinthii vulgaris,
[Folia] Salviae,
Summitates Centaurii Minoris,
[Summitates] Genistae;
Infundantur in cerevisia forti pro potu ordinario:

qui potus incipienti Hydropi aliquando sine catharticis subvenit. Vel sequenti utatur:—

[*Form.* 218.] ℞ Conservae Cochleariae Hortensis,
[Conservae] Absinthii Romani, ana unciam unam,
Extracti Gentianae,
[Extracti] Absinthii vulgaris,
[Extracti] Centaurii Minoris, ana drachmas tres,
cum sufficiente quantitate Syrupi e Cortice Citriorum;
Fiat electuarium, de quo sumat ad quantitatem nucis moschatae majoris mane, quinta pomeridiana, et vesperi, superbibendo uncias quatuor sequentis infusionis:—

[s] Cf. *ibid.* § 32 sq.

[t] Cf. *ibid.* § 35, et form. 220.

DE HYDROPE.

[*Form.* 219.] ℞ Radicis Gentianae unciam unam,
Summitatum Genistae,
[Summitatum] Centaurii Minoris,
[Summitatum] Absinthii vulgaris, ana manipulum unum,
Seminum Foeniculi,
[Seminum] Petroselini, ana drachmas duas;
Incisis minutim affunde Vini Rhenani libras quatuor;
Stent simul in infusione frigida, et coletur solummodo tempore usus.

[9.][u] Notandum, cum ad corroborantium usum deventum fuerit, aegrum nullo modo esse purgandum, tantisper dum sanguinis corroborationi navetur opera.

Quod et per salium lixivialium usum omnino observandum, quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

[*Form.* 220.][x] ℞ Radicis Raphani Rusticani uncias tres,
Foliorum Cochleariae Hortensis,
[Foliorum] Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Salviae,
Summitatum Centaurii [Minoris,]
[Summitatum] Genistae, ana manipulos tres,
Aurantios incisos tres;
Infundantur in congiis sex cerevisiae fortis non lupulatae inter fermentandum: sit pro potu ordinario.

CAP. XXXIV.[y]

De Gonorrhoea Virulenta.

Morbi descriptio.

CORRIPIUNT dolor genitalium insolitus, et rotatio testiculorum; in non recutitis macula, morbilli aemula, glandem occupat; statim a cujus exortu liquor seminis instar exstillat, qui, quotidie a seminis colore et consistentia recedens, flavescit tandem dilutius ovi vitello; in luc virulentiore virescit, et aqueo humori permiscetur sanguine tincto. Pustula dicta ulcus fit, aphthis infantum simile, indies latius et profundius depascens, superveniente orificii callo. Verpi non glandis ulcere, sola Gonorrhoea, tentantur. Mox magnus dolor in pene quoties erigitur, quasi manu transversus fortiter constringeretur, noctu praecipue urget, dum aeger lecto incalescit. Curvatur penis a fraeno contracto. Accedit ardor urinae, inter mingendum vix perceptibilis, sed mictu finito

[u] Cf. *Tract. II.* § 38.
[x] Cf. *ibid.* § 35, et form. 217.
[y] Cf. *Epist. Respons. II.* § 9 sq.

per urethrae ductum acriter urens, maxime qua in glandem desinit. Carunculae lotii exitum quandoque impediunt; et scroti dolor ac inflammatio nonnunquam superveniunt. De Gonorrh. Virul.

[*Form.* 221.][z] ℞ Massae Pilularum Cochiarum Majorum drachmas tres, Curatio.
Extracti Rudii drachmam unam,
Resinae Jalapae,
Diagrydii, ana semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Opobalsami;
Fiant pilulae e singulis drachmis sex: capiat quatuor singulis auroris, donec urinae ardor et color flavus materiae seminiformis admodum imminuantur; postea alternis diebus ad septimanas adhuc duas; ac sub finem bis in septimana, donec humor stillare prorsus cessaverit.

[3.] In iis qui difficulter purgantur, subinde intercalari possit Potio Communis Purgativa, cui addantur syrupi e spina cervina et electuarii e succo rosarum, ana drachmae duae; vel, curatione minus faeliciter succedente, turbith minerale ad grana octo exhiberi potest bis vel ter, diebus quatuor interpositis; vel, vice turbith mineralis,—

[*Form.* 222.][a] ℞ Pilularum ex Duobus semidrachmam,
Mercurii Dulcis scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Opobalsami;
Fiant pilulae quatuor, summo mane sumendae.

[4.] Si aeger a dicta catharsi abhorreat, post pilulas primo descriptas tribus auroris continuis sumptas, tum mane et hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur clyster sequens, nisi quod semel aut bis in hebdomade, omisso clystere, catharticum imperandum:—

[*Form.* 223.][b] ℞ Electuarii e Succo Rosarum drachmas sex,
Terebinthinae Venetae vitello ovi solutae semiunciam;
Dissolvantur in Aquae Hordei libra una; colaturae adde
Syrupi Violarum uncias duas;
Misce; fiat clyster.

[5.] Singulis noctibus capiat opobalsami, vel balsami e Mecha, guttas viginti quinque sacchari frustulo exceptas. Hujus defectu, terebinthina Cypria ad quantitatem avellanae substitui possit.

Sit pro potu hydrogala; at cerevisia tenuis in pastubus.

[z] Cf. form. 58. [a] Cf. form. 60. [b] Cf. form. 61.

De Gonorrh. Virul.

[6.] Vel sequentem methodum aggrediatur:—

[*Form.* 224.] ℞ Pilularum ex Duobus semidrachmam,
Opobalsami guttas tres;
Fiant pilulae tres, capiendae hora quarta matutina, superdormiendo; repetanturque alternis diebus, vel tertia quaque die.

[7.] Diebus a purgatione vacuis injiciatur mane et hora quinta pomeridiana clyster supra descriptus.

Diaeta inter curandum.

[8.] Procedente curatione, (quacunque ea demum methodo tentetur,) sanguis sub medium curationis semel vel bis mittatur; et diaeta refrigerans et incrassans praescribatur, et medicamenta iisdem virtutibus pollentia, qualia sunt hydrogala, emulsiones ex seminibus frigidis, etc.

[9.] Si penis tumore afficiatur,—

[*Form.* 225.][c] ℞ Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana sesquiunciam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Verbasci,
[Foliorum] Sambuci,
[Foliorum] Hyoscyami,
Florum Chamaemeli,
[Florum] Meliloti, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;
Coque sufficiente quantitate aquae fontanae; et fiat fotus, parti affectae admovendus per horae unius spatium bis vel ter in die.

Peracta fomentatione, perungatur pars affecta oleo seminum lini recenter extracto; dein emplastrum e mucilaginibus, alutae agninae inductum, labiis praeputii tumidis circumponatur.

[10.] Si ulcus in praeputii labiis vel in subjecta glande haercat, tum sequens linimentum praescribatur:—

[*Form.* 226.][d] ℞ Unguenti Basilici drachmas sex,
Unguenti e Nicotiana drachmas duas,
Praecipitati [Rubri] Aqua Rosarum loti, et optime laevigati, semidrachmam;
Misce; fiat linimentum, quo lintei rasura imbuatur, et ulcusculo admoveatur semper post fotus praescripti usum.

[11.] Si scrotum tumore afficiatur, statim sanguis e brachio extrahatur, atque bis in die fotus praescriptus parti affectae admoveatur, singulis fotubus addendo spiritus vini Gallici

[c] Cf. form. 63.

[d] Cf. form. 64.

coehleare unum vel alterum; vel eataplasma ex oxycrato et farina fabarum ejus loeo applieandum. De Gonorrh. Virul.

[12.] Cathartieis interim et refrigerantibus modo descriptis introsumptis utendum est.

CAP. XXXV.[e]

De Lue Venerea.

Ubi, aut a gonorrhoeae mora, aut indebito astringentium usu, labes sanguini imprimitur, exoritur Lues. Comparent in inguine bubones; in eapite dolores et artubus, artieulorum interstitiis, noctu praecipue invadentes in lecto ealidos; erustulae et porrigines in variis eorporis partibus, quae ad instar favi flavescunt. Quo magis seabies diffunditur, tanto minus aeger diserueiatur. In eranio, tibiis braehiisque exostoses; ossium inflammatio et earies; uleera phagedaeniea in variis partibus, sed fauees ut plurimum primo aggredientia, quae sensim per palatum in nasi eartilaginem propagata mox eam absumunt, ita ut fulero destitutus nasus plane eoneidat. Uleeribus, earie et dolore indies exaeerbatis, pereunt per viees membra; laeerum douec eadaver, et jam superis grave, humo eondatur. Morbi descriptio.

[*Form.* 227.][f] ℞ Axungiae Porcinae uncias duas, Curatio[g].
Mercurii crudi unciam unam;
Misce; fiat linimentum, in tres aequales partes dividendum, quarum una brachia, crura, et tibias ad tres noctes continuas manibus suis aeger perungat.

[2.] Si intra tres dies post ultimam inunetionem salivatio haud proeedat, tum grana oeto turbith mineralis in eonserva rosarum rubrarum exhibeantur; aut eorporibus minus robustis mereurii dulcis serupulus unus. Aut si salivatio jam ineoepta prius elanguescat quam symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est eadem dosi mereurii dulcis.

[3.] Ptyalismus ita moderari debet ut libras quatuor nyethemeri spatio expuat, aut eireiter.

[4.] Si justo altius exurgat ptyalismus, eum inflammatione nimia, atque id genus symptomatis ingruentibus, aliquantu-

[e] Cf. *Epist. Respons. II.* § 11. [f] Cf. *ibid.* § 26. [g] Cf. *ibid.* § 24 sq.

De Lue Venerea.

lum reprimendus est medicamentis catharticis donec debitum gradum attingat.

[5.] Quamprimum symptomata cessaverint, statim immutentur indusium et tori lintea; at sint ea quae prius usurpata fuerint.

[6.] Si diarrhoea supervenerit, (quod plerumque accidit antequam salivatio bene assurgat,) tunc sistenda est usu laudani liquidi, ita dosin augendo atque repetendo ut debitum opus absolvat.

[7.][h] Si os exulceretur, aqua rosarum Damascenarum, vel lacte aquae permisto, vel sequenti decocto, idem colluatur:—

[*Form.* 228.] ℞ Radicis Althaeae,
Hordei mundati, ana unciam unam,
Seminum Cydoniorum semiunciam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad libras duas: misce; fiat gargarisma, quo saepius utatur.

Diaeta et reliquum aegri regimen.

[8.] Diaeta et reliquum aegri regimen eadem ac in catharsi imperanda, nisi quod primis aliquot diebus liquore possetico, jusculis avenaceis, hordeaceis, ac cerevisia tenui tepefacta, nutriatur.

[9.] His omnibus rite peractis, (etiamsi symptomata omnia evanuerint, ac subinde morbus penitus profligari videatur,) quo minus recidivam postliminio patiatur, aegro semel in septimana per quatuor vel sex vices mercurii dulcis scrupulus unus exhibendus, utcunque bene se habeat, et etiamsi jam domo egrediatur.

CAP. XXXVI.[i]

De Fluore Albo.

Morbi descriptio.

Quod effluit, modo album, modo pallidum, flavum, viride, aut subnigrum; modo acre et erodens; tetrum quandoque et graveolens. Decoloratur facies; dolet spina dorsi; prosternitur appetentia; oculi pedesque intumescunt[k].

Curatio.

[2.] Mittatur sanguis e brachio ad uncias octo.

[*Form.* 229.][l] ℞ Pilularum Cochiarum Majorum scrupulos duos,
Castorei grana duo,
Balsami Peruviani guttas tres;

[h] Cf. *ibid.* § 36 sq.
[i] Cf. *Epist. Respons. I.* § 35 sq.
[k] *intum.*] Add. ed. '93, *Color colluviei linteolo exceptae et rursum exiccatae humorem ostendit.*
[l] Cf. formm. 74, 132.

Fiant pilulae quatuor, capiendae hora quarta matutina, superdormiendo; repetanturque per duas alias vices, interponendo diem unum vel alterum, pro ratione virium.

De Fluore Albo.

[*Form.* 230.][m] ℞ Aquae Rutae uncias quatuor,
Aquae Bryoniae Compositae uncias duas,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Fiat julapium; capiat cochlearia tria vel quatuor in omni languore.

Deinde aggrediatur usum sequentium:—

[*Form.* 231.][n] ℞ Theriacae Andromachi sesquiunciam,
Conservae Flavedinis Aurantiorum unciam unam,
Diascordii semiunciam,
Zinziberis conditi,
Nucis Moschatae conditae, ana drachmas tres,
Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi sesquidrachmam,
Corticis exterioris Granatorum,
Radicis Angelicae Hispanae,
Corallii Rubri praeparati,
Trochiscorum de Terra Lemnia, ana drachmam unam,
Boli Armenae scrupulos duos,
Gummi Arabici semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Rosis Siccis;
Fiat electuarium, de quo sumat ad magnitudinem nucis moschatae majoris mane, hora quinta pomeridiana, et nocte, per mensem integrum, superbibendo sequentis infusionis cochlearia sex:—

[*Form.* 232.][n] ℞ Radicis Enulae Campanae,
[Radicis] Imperatoriae,
[Radicis] Angelicae,
[Radicis] Calami Aromatici, ana semiunciam,
Foliorum Absinthii Romani,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Calaminthae vulgaris,
[Foliorum] Salviae siccorum, ana manipulum unum,
Baccarum Juniperi unciam unam;
Incidantur minutim, et infundantur in Vini Canarini libris quatuor; stent simul in infusione frigida: coletur tantummodo tempore usus.

[3.] Vescatur cibis eupeptis, et abstineat ab usu olerum et fructuum qualiumcunque, et singulis pastibus bibat vinum Hispanicum.

[m] Cf. formm. 83, 210.

[n] Cf. formm. 53, 54.

CAP. XXXVII.[o]

De Diabete.

Morbi descriptio.

Succi sanguini illati per vias urinarias crudi et inconcocti exitum sibi quaerunt; unde sensim labefactantur vires, colliquescit corpus, et quasi substantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum siti, ardore viscerum, lumborum coxarumque intumescentia, et salivae spumosae expuitione crebra.

Curatio.

Eadem praescribenda sunt quae in fluore albo[p], omissis solummodo venae-sectione et catharsi.

CAP. XXXVIII.

De Dolore Haemorrhoïdum.

Morbi descriptio.

Intensissimus inter excernendum dolor excruciat, et excrementi superficies cruore conspergitur: nonnunquam tumores verrucis similes in sphinctere delitescunt, vel in margine ani apparent.

Curatio.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias decem.

[*Form.* 233.][q] ℞ Seminum Melonum,
[Seminum] Peponum, ana semiunciam,
Seminum Papaveris Albi drachmas duas,
Amygdalas Dulces excorticatas quinque;
Contundantur in mortario marmoreo, sensim affundendo
Aquae Hordei sesquilibram,
Aquae Rosarum drachmas duas,
Sacchari albissimi quantitatem sufficientem;
Fiat secundum artem emulsio: capiat uncias tres saepiuscule.

[*Form.* 234.] ℞ Florum Sulphuris,
Pulveris Glycyrrhizae,
[Pulveris] Salviae, ana drachmam unam,
cum sufficiente quantitate Balsami Lucatelli;
Fiant pilulae e singulis drachmis sex: capiat tres ter in die, superbibendo emulsionis praescriptae cochlearia sex.

[*Form.* 235.] ℞ Aquae Spermatis Ranarum uncias quatuor,
in qua dissolve Lithargyri drachmas duas,
Opii scrupulum unum;
Fiat mixtura, cujus tantillo linteum madefactum parti affectae applicetur; vel, si tumor intus lateat, cochlearia tria ejusdem mixturae modo clysteris injiciantur.

[o] *Epist. Respons. I.* § 35. [p] Cf. sup. c. 36. [q] Cf. formm. 34, 62, 161.

Pro potu ordinario bibat aquam cum lacte coctam, vel aquam hordei; et a carnis usu abstineat. Singulis noctibus sumat diacodium. De Dolore Haemor.

CAP. XXXIX.

De Fluxu Haemorrhoïdum immodico.

Innotescit ex viribus prostratis, copia et diuturnitate sanguinis exerceti, foedo corporis colore ad citrinum, (ut in ictero,) vergente. Succedit cachexia, et deinde hydrops. Morbi symptomata.

Eadem conferunt quae in fluxu mensium immodico[r], omissa solummodo catharsi. Curatio.

CAP. XL.

De Epilepsia Puerorum.

Vel primo mense aggreditur a frequentibus nimis alvi dejectionibus; (quo in casu diascordium, ad quantitatem grani piperis in aqua saxifragae aut lacte materno solutum et exhibitum, praestantissimum est remedium;) vel circa dentitionis tempus, a septimo ad decimum mensem, tussi comitata est, aut (quod multo deterius,) vomitu et diarrhoea, viridia (ut solent hystericae,) egerente infante. [2.] Quandoque improviso occupat paroxysmus, os oculosque distorquens, nigredine vultum perfundens, et artus varios convellens; quandoque praesentitur ex digitorum in pugnum contractione, et ex stabili et insolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc serius, nunc ocyus se proripiunt paroxysmi, certa subinde periodo, vago alias insultu revertentes; sed, appetente morte, a tergo se invicem premunt. Si quando inducias dent, in soporem proclives sunt infantes, donec a novo resuscitentur insultu. Morbi descriptio.

Applicetur emplastrum epispasticum cervici quam primum. Curatio.

[*Form.* 236.] ℞ Aquae Epilepticae Langii drachmas tres,
Laudani Liquidi guttam unam,
(vel duas, vel plures, pro ratione aetatis,)
Syrupi Paeoniae drachmam unam;
Misce; fiat haustus, sumendus quam primum.

[*Form.* 237.] ℞ Aquae Rutae uncias tres,
Aquae Epilepticae Langii,
Aquae Bryoniae Compositae, ana unciam unam,

[r] Cf. sup. c. 27.

De Epilepsia Pueror.

Syrupi Caryophyllorum semiunciam;
Misce; fiat julapium; capiat cochleare unum singulis horis, si haustus praescriptus paroxysmum non fugaverit.

CAP. XLI.[s]

De Rachitide.

Morbi descriptio.

In Rachitide adsunt partium laxitas et mollities, debilitas et languor, ignavia et torpor, et inaequalis earundem nutritio; videlicet, caput justo majus, facies plenior et floridior, partes carnosae infra caput emaciantur: nodis protuberant articuli, maxime carpi, paulo minus tali; tument et extremitates costarum; ossa incurvantur, praecipue tibiae et fibulae; hinc ulnae et radii, aliquando femoris et humeri, decurvantur etiam ossa; dentes tarde et moleste erumpunt, vacillant, nigrescunt, et frustulatim excidunt; pectus a lateribus angustum, anterius acuminatum, abdominis repletio, et hypochondriorum tensio; tussis et pulmonum vitia lacessunt; lateralis decubitus modo dextri, modo sinistri, aversatio.

Curatio. [*Form.* 238.][t] ℞ Foliorum Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Scordii,
[Foliorum] Calaminthae vulgaris,
[Foliorum] Parthenii,
[Foliorum] Saxifragae Pratensis,
[Foliorum] Hyperici,
[Foliorum] Virgae Aureae,
[Foliorum] Serpylli,
[Foliorum] Menthae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Rutae,
[Foliorum] Cardui Benedicti,
[Foliorum] Pulegii,
[Foliorum] Abrotoni,
[Foliorum] Chamaemeli,
[Foliorum] Tanaceti,
[Foliorum] Liliorum Convallium, (omnium recenter collectorum et incisorum,) ana manipulum unum,
Axungiae Porcinae libras quatuor,
Sevi Ovini,

[s] Cf. *Observ. Med.* i. 5. 49 sq.; *Dissert. Epist.* § 99 sq. [t] Cf. form. 72.

Vini Clareti, ana libras duas ;
Macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas duodecim ; deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, et postea colentur, ut fiat linimentum ; quo venter et hypochondria illinantur mane et sero, ut etiam et artus hoc malo affecti, per triginta vel quadraginta dies, vel donec convaluerit. DE RACHITIDE.

[*Form.* 239.] ℞ Singulorum ingredientium praescriptorum ana manipulos duos ;
Infundantur frigide in cerevisiae non lupulatae congiis quatuor pro potu.

In tumoribus infantum ventres occupantibus ab evacuationibus nimiis procedentibus, sanguis et viscera herbis corroborantibus confortentur, ut in Rachitide Vera; nisi quod axillae etiam utraeque inungantur, at non artus.

CAP. XLII.[u]

De Febribus a Dentitione ortis.

SPIRITUS cornu cervi guttae duae, vel tres, vel quatuor, pro ratione aetatis, in cochleari uno vel altero aquae cerasorum nigrorum, vel julapii alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor vel sex. CURATIO.

CAP. XLIII.[v]

De Febre Hectica Infantium.

SINE insigni calore languent, cum appetitus dejectione; artus et truncus corporis emaciantur.

Rhabarbari incisi drachmae duae in lagenam vitream cerevisiae tenuis librarum duarum capacem immittantur pro potu ordinario. CURATIO.

Epoto hoc liquore, aliae librae duae eidem rhabarbaro superaffundantur, ad tertiam vicem.

Si vero potus vi cathartica saturatius impraegnetur, tum, libra una epota, alteri cerevisia mox adjiciatur.

[u] Cf. *Sched. Monit. I.* § 33.

[v] Cf. *Sched. Monit. I.* § 34.

CAP. XLIV.[x]

De Tussi Puerorum Convulsiva.

CURATIO. PHLEBOTOMIA et repetita catharsi, eaque sola, expugnatur haec Tussis, malum alias pertinacissimum et fere insuperabile; sed leniora tantum cathartica hic conveniunt, eaque cochleatim ingerenda sunt, pro ratione actatis.

CAP. XLV.[y]

De Haemorrhagia Narium.

DOLOR et calor sinciput lancinant.

CURATIO. Sanguis e brachio frequenter extrahatur; victus ratio refrigerans et incrassans injungatur; julapia refrigerantia et incrassantia cum emulsionibus refrigerantibus praescribantur.

Singulis diebus injiciatur enema refrigerans, atque omni nocte paregoricum ex syrupo de meconio exhibeatur, et semel vel bis potio purgativa communis praescribatur.

Lintea quadruplicata, immersa aquae frigidae in qua sal prunellae dissolvatur, et postea leviter expressa, admoveantur nuchae et utrinque cervici saepius in die.

Post evacuationes liquor sequens applicetur:—

[*Form.* 240.][z] ℞ Vitrioli Hungarici,
Aluminis, ana unciam unam,
Phlegmatis Vitrioli libram dimidiam;
Coque tamdiu donec omnia fuerint dissoluta; liquorem frigefactum filtra, et a crystallis subinde natis separa; liquori residuo adde Olei Vitrioli duodecimam partem.

Vel potius,—

[*Form.* 241.] ℞ Aquae Plantaginis uncias tres,
Boli Armenae subtilissime pulveratae semiunciam;
Probe misceantur: turunda ex linteo raso, liquore hoc humectata, nari ex qua sanguis stillat indatur, per dies duos istic relinquenda.

Hoc minus succedente, vitriolum Romanum aqua communi dissolvatur, qua turunda imbuta nari indatur; liquore etiam hoc linteamina imbuta et applicata sanguinem sistunt, si ex parte externa diffluat.

[x] Deest hoc cap. in ed. '93. Cf. *Epist. Respons. I.* § 47.

[y] Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 6 sq.

[z] Cf. form. 49.

CAP. XLVI.

De Chlorosi.

Adsunt vultus et totius corporis decoloratio, intumescentia in facie, palpebris et malleolis, gravitas totius corporis, crurum ac pedum tensiva lassitudo, respiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulsus febrilis, somnolentia, pica, et mensium suppressio. Morbi descriptio.

Sumat pilulas chalybeatas, vel pulverem chalybeatum in *Affectione Hysterica* praescriptum, plus minus pro ratione aetatis, superbibendo haustum vini cujuslibet ad libitum, vel infusionem corroborantem cum radice angelicae ibidem descriptam. [sup. c. 1.] Si aegra non valde debilis fuerit, purgetur semel vel bis ante praescriptorum usum. Curatio.

CAP. XLVII.

De Suppressione Mensium.

Cibum fastidiunt muliereulae; foedus faciei color est; gravitas totius corporis; dolores sincipitis, lumborum, crurum et imi ventris; pedum tumores infestant. Morbi descriptio.

Eadem praescribenda ac in hysterica affectione[a]; at si iisdem remediis affectus non cesserit, tum sequentia sunt praescribenda:— Curatio.

Singulis auroris, et quarta pomeridiana, sumat Julapii Hysterici[b] sine castoreo cochlearia quinque, instillando spiritus cornu cervi guttas duodecim. Singulis noctibus sumat cubitum itura trochiscorum de myrrha scrupulum unum cum syrupo de artemisia in formam boli vel pilularum redactum.

CAP. XLVIII.[c]

De Vomitu Sanguinis, vel etiam de Haemoptoë.

In Haemoptoë dolor et calor pectus obsident, cum debilitate quadam. Curatio.

[2.] Mittatur sanguis ex brachio dextro ad uncias decem. Sequenti mane sumat Potionem Purgativam Communem, et

[a] Cf. sup. c. 1. [b] Cf. form. 133. [c] Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 9.

De Vomitu Sanguinis, &c.

eadem nocte paregoricum ex unciis tribus aquae cerasorum nigrorum et syrupi de meconio uncia una.

[3.] Postea aggrediatur usum sequentium :—

[*Form.* 242.] ℞ Boli Armenae unciam unam,
Pulveris Radicis Symphyti drachmas duas,
Terrae Sigillatae,
Lapidis Haematitis,
Sanguinis Draconis, ana drachmam unam,
Sacchari albissimi ad pondus omnium ;
Misce ; fiat pulvis subtilissimus, cujus capiat drachmam unam mane, quinta pomeridiana, et nocte, superbibendo sequentis apozematis uncias quatuor :—

[*Form.* 243.] ℞ Foliorum Plantaginis,
[Foliorum] Rubi Sylvestris,
[Foliorum] Millefolii, ana manipulum unum;
Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibram ; in colatura dissolve Syrupi de Symphyto uncias duas;
Misce ; fiat apozema.

Vel capiat cochlearia sex sequentis tincturae :—

[*Form.* 244.][d] ℞ Florum Rosarum Rubrarum drachmas sex,
Corticis interni Quercus semiunciam,
Seminum Plantaginis parum contusorum drachmas tres,
Aquae fontanae libras duas,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad levem aciditatem ;
Infundantur in vase clauso, calore leni, per quatuor horas : colaturae adde
Aquac Cinnamomi Hordeatae uncias tres,
Sacchari albissimi quantitatem sufficientem
ut fiat tinctura gustui grata.

[4.] Si ab usu pulveris abhorreat, utatur electuario in *Fluxu Mensium immodico* praescripto. [sup. c. 27.]

[5.] Enema quotidie injiciatur, et diacodium hora somni propinetur.

[6.] Phlebotomia insuper semel, bis, vel ter (ut opus fuerit,) reiteretur, diebus aliquot interpositis; et semel iterum, si res postulet, repetatur potio purgativa.

[7.] Diaeta incrassans et refrigerans observanda.

[d] Cf. form. 65.

CAP. XLIX.[e]

De Punctura Tendinis.

HUMOR aqueus vel ichor quidam ex orificio venae incisae jugiter destillat.

[*Form.* 245.][f] ℞ Radicis Liliorum Alborum in Lacte Vaccino ad teneritudinem coctae et contusae uncias quatuor, CURATIO.
Farinae Seminis Lini,
[Farinae] Avenaceae, ana uncias tres;
Coque ad cataplasmatis consistentiam in eodem lacte quo radices coctae fuere: applicetur parti affectae mane et sero.

CAP. L.[g]

De Ambustis.

FOVEATUR pars affecta linteis spiritu vini imbutis, usque dum evanescat dolor; ac deinceps de novo imbuatur linteum, quod ter vel quater in die parti affectae applicetur. CURATIO.

CAP. LI.[h]

De Mania Communi.

A NIMIS exaltata et vivida sanguinis erasi oritur. Est et alia Maniae species febres intermittentes diuturniores excipiens, in stultitiam tandem degenerans, producta quidem a debilitate et vapiditate sanguinis, a diutina fermentatione. Praescribantur itaque cardiaca generosiora, videlicet, theriaca Andromachi, electuarium de ovo, pulvis Comitissae, pulvis Gualteri Rawleigh, in aqua epidemica, theriacali, vel alia; et diaeta instituatur analeptica. CURATIO.

In junioribus mittatur sanguis e brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter singulas venae-sectiones interpositis. Tum semel extrahatur sanguis e venis jugularibus. Postea tota curatio innitatur sequenti cathartico, quod sumat tertia vel quarta quaque die, donec convaluerit; hoc interim observando, quod, cum octies vel decies purgatus fuerit aeger, exhibitio cathartici ad septimanam unam vel alteram omittatur:—

e Cf. *Observ. Med.* vi. 3. 14, 15.
f Cf. form. 38.
g Cf. *Observ. Med.* vi. 4. 8.
h Cf. *Observ. Med.* i. 5. 53 sq.

De Mania Communi.

[*Form.* 246.] ℞ Pharmaci Domestici (i. e. Radicis Bryoniae Albae,) pulverati drachmam unam,
Lactis vaccini, uncias quatuor.

vel,—

[*Form.* 247.] ℞ Ejusdem semiunciam, (vel drachmas sex,)
Vini Albi uncias quatuor;
Infundantur per noctem; in colatura dissolve
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat potio.

vel,—

[*Form.* 248.] ℞ Gambugii grana quatuordecim,
Aquae Cerasorum Nigrorum uncias tres,
Syrupi Caryophyllorum semiunciam;
Fiat potio.

CAP. LII.[i]

De Contusionibus.

Curatio. Mittatur sanguis e brachio lateris magis affecti ad uncias decem, sequenti mane exhibeatur Potio Communis Purgativa; ac deinceps eodem modo venae-sectio et purgatio alternatim repetantur, donec aeger convaluerit. Interim toto decursu, si internae partes laedantur, sequentia praescribantur:—

[*Form.* 249.][k] ℞ Decocti Pectoralis sesquilibram,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana uncias duas;
Fiat apozema: capiat libram dimidiam ter in die.

Item olei amygdalarum dulcium recentis cochleare unum saepius propinetur.

[*Form.* 250.][l] ℞ Olei Amygdalarum Dulcium,
Unguenti Dialthaeae,
[Unguenti] Pomati, ana unciam unam;
Misce; fiat linimentum, quo inungatur pars laesa mane et sero, superimponendo folium brassicae.

CAP. LIII.

De Furfure, sive Porrigine Capitis.

Curatio. Potio Purgans Communis bis propinetur; dein,—

[*Form.* 251.] ℞ Olei Amygdalarum Amararum,
[Olei] Laurini,

[i] Cf. *Tract. I.* § 69; *Observ. Med.* vi. 3. 6, 7.

[k] Cf. formm. 27, 35, 165, 177.

[l] Cf. formm. 37, 167.

Cinerum Foliorum Abrotoni, ana unciam unam ; *De Furfure, &c.*
Misceantur probe, et fiat linimentum, quo inungatur totum caput singulis matutinis, diligenter infricando, et postea superimponendo vesicam suillam.

At primum abradatur totum capillitium, et postea defricentur squammulae sensim singulis auroris, prout decidere pronae fuerint.

CAP. LIV.

De Morsu Canis Rabidi.

Post quadraginta dies aut plures melancholica adsunt symptomata, febris, sitis, hydrophobia, et tandem partium extremarum convulsio. *Morbi symptomata.*

[*Form.* 252.] ℞ Spiritus Vini optime rectificati uncias quatuor, *Curatio.*
Theriacae Andromachi unciam unam ;
Fiat mixtura, qua illinatur pars laesa ter in die, superimponendo linteum eadem mixtura imbutum.

CAP. LV.

De Ulcere Vesicae.

Pus graveolens, aut sanguis, nonnunquam squammulae, seu pelliculae membranaceae, ac veluti furfuraceae crustulae, (sin in renibus haereat ulcus, carunculae minutulae, aliquando crassiores,) una cum urina excernuntur; perpetua dysuria et continuus earum partium dolor infestant: renibus autem affectis ulcere, dilucida dysuriae et doloris dantur intervalla, pus etiam excretum copiosius est, album, leve et minime foetidum; lacti similis profunditur urina; et longe post mictionem pus ab eo separatum in fundo residet. *Morbi symptomata.*

[*Form.* 253.] ℞ Emplastri *Flos Unguentorum* dicti sesquidrachmam ; *Curatio.*
Fiant pilulae novem: capiat tres horis medicinalibus, superbibendo sequentis aquae cochlearia sex :—

[*Form.* 254.] ℞ Radicis Foeniculi,
[Radicis] Consolidae [Majoris],
[Radicis] Aristolochiae,
[Radicis] Caryophyllatae, ana uncias tres,
Foliorum Agrimoniae,
[Foliorum] Hyperici,
[Foliorum] Bugulae,

De Ulcere Vesicae.

[Foliorum] Saniculae,
[Foliorum] Plantaginis, ana manipulos sex;
Incidantur minutim, et destillentur in Vini Albi, et Lactis, ana libris quatuor, et eliciantur solummodo librae quatuor pro usu.

[*Form.* 255.] ℞ Pulveris Radicis Consolidae Majoris,
Gummi Arabici, ana unciam unam,
Sacchari Penidii uncias duas;
Fiat pulvis: capiat cochleare unum bis in die.

CAP. LVI.

De Asthmate inveterato in iis qui Sanguineo Temperamento praediti sunt.

Morbi species, et descriptio.

Dividitur in tres species: Dyspnoeam, quae difficilis est respiratio, in qua crebrior densiorque est spiritus tractio, ex infarctu pulmonum sine stertore oriunda; Asthma, ubi frequens et magna respiratio, in qua diaphragma, musculi intercostales, tum etiam abdominis, violenter moventur, cum stertore et sibilo; (in priore specie substantia pulmonum, in posteriore bronchia oppilantur;) et Orthopnoeam, quae est maxima spirandi difficultas, sub qua aegrotantes non nisi sedentes et erecta cervice respirare possunt; musculi etiam pectoris et scapularum vehementer exagitantur.

Curatio.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias decem. Die sequenti sumat Potionem Purgativam Communem, quae repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus a purgatione vacuis sumat sequentia:—

[*Form.* 256.] ℞ Seminum Anisi subtilissime pulveratorum drachmas duas, cum sufficiente quantitate Balsami Locatelli;
Fiant pilulae ex singulis drachmis sex: capiat tres mane et quinta pomeridiana, superbibendo Decocti Amari sine purgantibus uncias quatuor calide.

Si symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer processus.

CAP. LVII.

De Paralysi.

Sensus et motus in partibus quae afficiuntur, vel simul, vel alterutra tantum facultas, aut prorsus extinguitur, aut vitiatur.

Sumat pilularum cochiarum minorum scrupulos duos alternis matutinis per sex vices; deinde capiat ter in die per triginta dies Electuarii Antiscorbutici drachmas duas, superbibendo Aquae Antiscorbuticae[m] cochlearia sex. (Vide in *Scorbuto* [c. 59.].)

De Paralysi. — Curatio.

[*Form.* 257.] ℞ Unguenti Nervini uncias tres,
Spiritus Lavendulae Compositi,
Spiritus Cochleariae Hortensis, ana sesquiunciam;
Misce; et inungantur partes affectae, ut spina dorsi, etc., mane et sero.

Pleraque praescriptorum, utut curationi scorbuti solum destinari videantur, attamen, cum humores crudos ac fixos volatilisare prae aliis apta nata sunt, in Paralysi etiam conveniunt.

CAP. LVIII.[n]

De Tussi et Phthisi.

Tussis per se patet. Phthisis autem invadit ab aetatis anno decimo octavo ad trigesimum quintum. Extenuatur totum corpus; febris molestat hectica, a cibo invalescens, quae ex celeritate pulsus, rubedineque genarum, dignoscitur; materia per Tussim excreta cruenta est aut purulenta, in ignem conjecta tetrum spirat odorem, et immissa in vas aqua repletum, fundum petit; sudores nocturni superveniunt, livescunt tandem genae, facies pallet, exacuantur nares; temporum quoque collapsus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, et alvi profluvium colliquativum, mortem statim subsecuturam denunciant. Phthisis descriptio.

[2.] Si Tussis recens fuerit, et nondum febrim aut alia signa peripneumoniam notham comitantia accersiverit; vel si a pleuritide, aut peripneumonia, ob neglectam sufficientem phlebotomiam male curatis, eadem nequaquam orta fuerit; satis erit ut aeger per dies aliquot ab usu vini et carnis abstineat, et his similibus remediis ad libitum utatur:— Curatio.

[3.] Balsamum sulphuris anisatum ad guttas decem cochleari uno sacchari crystallini instillatum bis vel ter in die devoretur; ut etiam tabellarum sequentium, quas secum aeger continuo portet, unam frequenter assumat:—

[m] Cf. formm. 261, 262. [n] Cf. inf. c. 60; *Observ. Med.* v. 5. 3 sq.

De Tussi et Phthisi.

[*Form.* 258.][o] ℞ Sacchari Candi sesquilibram;
Coque sufficiente quantitate aquae fontanae usque dum adhaerescat extremis digitorum; tum adde
Pulveris Glycyrrhizae,
[Pulveris] Enulae Campanae,
Seminum Anisi,
[Seminum] Angelicae, ana semiunciam,
Pulveris Iridis Florentinae,
[Florum] Sulphuris, ana drachmas duas,
Olei chymici Anisi scrupulos duos;
Fiat secundum artem tabellae, *domesticae* vocandae.

[4.] Atque hoc interim eclegmate utatur:—

[*Form.* 259.] ℞ Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
Syrupi Capillorum Veneris,
[Syrupi] Violacei, ana unciam unam,
Sacchari Candi quantitatem sufficientem;
Fiat lohoch, de quo saepius lambat bacillo glycyrrhizae, quando tussis urget.

[5.] In defluxione tenui eclegmata incrassantia exhiberi poterint.

[6.] Sin vero Tussis his remediis haud cessaret, (praecipue autem si febrim comitem habeat, vel si a peripneumonia aut pleuritide originem ducat,) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere; sed venae-sectione et catharsi debellanda est, ut in methodo quae in curatione *Peripneumoniae Nothae* describitur. [*Observ. Med.* vi. 4.]

[7.] Verum enimvero cum, his omnibus non obstantibus, Tussis non modo non curationi cesserit, sed et diuturna pulmonum concussione eos adeo debilitaverit ut Phthisis tandem subingressa fuerit, tum hac methodo procedendum:—

[*Form.* 260.] ℞ Balsami Peruviani guttas decem;
Instillentur cochleari uno Syrupi Hederae Terrestris, vel (si id minus gratum fuerit aegro,) cochleari uno Sacchari crystallini: capiat ter in die, superbibendo Decocti Amari sine purgantibus uncias quatuor, vel (si idem ventrem moverit,) uncias tres.

Equitationis emolumenta.

[9.] Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa sunt,) equitatio[p] ad satis longa et diutina itinera facile palmam praeripit; hoc observando, ut, si aeger juvenilem aetatem praetergressus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quam si puer aut juvenis esset: et sane haud multo certius cortex Peruvianus febri intermittenti, quam in hac aetate equitatio Phthisi, medetur.

[o] Cf. form. 32.
[p] Cf. inf. c. 60. § 6; *Observ. Med.* iv. 7. 10 sq.; *Dissert. Epist.* § 116; *Tract. I.* §§ 38, 56.

CAP. LIX.[q]

De Scorbuto.

ADSUNT spontaneae lassitudines, corporis gravitas; dyspnoea, praecipue ex motu corporis; gingivarum putrefactio, oris graveolentia, sanguinis e naribus crebra eruptio; ambulandi difficultas; crurum nunc intumescentia, nunc extenuatio; in iisdem perpetuo maculae lividae, plumbeae, flavae, aut violaceae; faciei color plerumque ex pallido fuscus. Morbi descriptio.

[2.] Extrahatur sanguis e brachio ad uncias octo, nisi signa hydropis adfuerint. Sequenti mane exhibeatur Potio Purgativa Communis, quae repetatur tertia quaque die per duas alias vices. CURATIO.

[3.] Diebus a purgatione vacuis, ut etiam postea per mensem unum vel alterum, sumat sequentia:—

[*Form.* 261.] [r] ℞ Conservae Cochleariae Hortensis uncias duas,
Conservae Lujulae unciam unam,
Pulveris Ari Compositi drachmas sex,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum;
Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae majoris mane, quinta pomeridiana, et nocte, superbibendo Aquae Raphani Compositae cochlearia sex, vel sequentis:—

[*Form.* 262.] ℞ Radicis Raphani Rusticani raspatae libras duas,
Radicis Ari libram unam,
Foliorum Cochleariae Hortensis manipulos duodecim,
Foliorum Menthae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Nasturtii Aquatici,
[Foliorum] Beccabungae, ana manipulos sex,
Seminum Cochleariae Hortensis parum contusorum libram dimidiam,
Nucis Moschatae semiunciam,
Vini Albi libras duodecim;
Destillentur organis communibus, et eliciantur solummodo librae sex pro usu.

[4.] Vel folia recentia cochleariae hortensis per se destillentur pro usu dicto. Porro sequens cerevisia sit pro potu ordinario:—

[*Form.* 263.] ℞ Radicis Raphani Rusticani recentis incisae drachmas duas,
Folia Cochleariae Hortensis duodecim,

[q] Cf. *Observ. Med.* vi. 5. 9 sq.

[r] Cf. form. 41.

De Scorbuto.

Passulas enucleatas sex,
Aurantii cum toto incisi dimidium;
In lagenam vitream librarum duarum cerevisiae tenuis capacem subere mox probe obturandam immittantur.

[5.] In hunc modum parentur eodem tempore sex lagenae pro usu, et post aliquot dies sex aliae, antequam priores exhauriantur; et sic deinceps.

[6.] Vel, vice hujus cerevisiae, sequentis mixturae cochlearia tria vel quatuor immisceri poterint singulis haustibus potus communis:—

[*Form.* 264.] ℞ Radicis Raphani Rusticani,
Seminum Cochleariae Hortensis, ana semiunciam,
Foliorum Cochleariae Hortensis manipulos duos,
Pulpam unius Aurantii;
Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo Vini Albi libram dimidiam; coletur cum levi expressione, et reponatur pro usu.

[7.] Eadem remedia, phlebotomia et catharsi omissis, in rheumatismo scorbutico, sive hysterico, valde prosunt.

CAP. LX.[s]

Tabis Descriptio et Cura.

Plures sunt Tabis species. 1mae speciei (quae fere oritur e frigore hyeme contracto,) descriptio.

Plures sunt Tabis species. Prima fere oritur e frigore hyeme contracto: paulo enim ante solstitium brumale quam plurimi ab ingruente tempestate frigida tussi tentantur; quae cum illos invaserit quibus pulmones ab ortu sunt infirmiores, omnino necesse est ut a repetitis tussiendi conatibus magis adhuc debilitentur, atque ita tandem alimento sibi proprio assimilando prae mala *διαθέσει* prorsus impares reddantur. Hinc jam ingens pituitae crudae copia aggeritur, quae continua pulmonum agitatione et vehementi nisu affatim per os rejicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta *μιάσματα* quaquaversum in carnes dispergunt. Hinc enascitur febris putrida, cujus paroxysmus sub vesperam fatigat, sub auroram vero sudore copioso ac vires imminuente solvitur. Denique ad malorum cumulum diarrhoea succedit, partim ab humoribus putridis ex arteriis mesentericis in intestina depositis excretisque, partim a labefactato pessundatoque viscerum tono. Atque ita demum aeger proxima aestate fato suo fungitur, a

[s] Desunt reliqua in ed. '93. Cf. sup. c. 58.

morbo, cui praegressa hyems viam straverat, extinctus. Atque haec est praecipua Tabis species. Tabis Descriptio et Cura.

[2.] Porro cum sanguis hac tempestate particulis humidis admodum scateat, perspiratioque a subita pororum contractione plus satis inhibeatur, particulae hac in pulmones depluunt per interspersos venae arteriosae[t] ramos; vel per ductus salivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per asperam arteriam[u] delapsus in pulmones, catarrhi ritu, eos ita jugiter irritat, ut creber et vehemens tussiendi conatus tum illam debilitatem, tum alia quae diximus symptomata, brevi accersat. Cumque non jam amplius naturalem sibi pulmones oeconomiam statumque tueri valeant, glandulae et tubercula adnasci solent; quae in aegris ex hoc morbo decedentibus, si aspiciantur pulmones, purulenta sanie ut plurimum distenta reperiuntur.

[3.] Ubi semel invaluerit hic morbus, et radices egerit, Curatio. remedia plerumque aspernatur. Tentari utcunque potest medicatio, minuendo causam defluxionis in pulmones, pertusa in cubito vena, catharticis mitioribus; tum medicamentis *pectoralibus* dictis, ad varios morbi status accommodatis, incrassantibus scilicet ubi humor subtilior et tenuior vim expultricis facultatis videtur eludere, attenuantibus vero ubi pituita crassior aegre et cum molestia per os rejicitur. Dein et hectica febris remediis refrigerantibus contemperantibusque coërcenda. Talia sunt lac asininum, aqua lactis stillatitia, emulsiones ex amygdalis dulcibus, seminibus melonum, peponum, papaveris albi, aqua florum paralyseos, etc. Denique et curando ulceri opera danda est; cui rei terebinthina illa liquida, *opobalsamum* vulgo dicta, apprime conferre censetur.

[4.] Hujusce morbi curatio (me judice,) hac methodo optime ac felicissime instituetur. Primum educatur e brachio sanguis, dein subducatur alvus ad tres dies continuos, vel pilulis cochiis majoribus, vel decocto leniente a nobis praescripto: tertia nocte exhibeatur syrupi de meconio semiuncia. Intermisso biduo triduove, pro re nata repetatur purgatio, idque toties fiat quoties opus videatur, donec symptomata vel prorsus evanuerint, vel saltem mitescant. Post singulas catharses jam finitas capiat opobalsami guttas viginti

[t] *ven. arter.*] sc. *Arter. Pulmon.* [u] *asp. arter.*] sc. *Tracheam.*

TABIS DESCRIPTIO ET CURA.

sacchari particulae majori instillatas permixtasque, nihil superbibendo; vel pilulam e terebinthina ex insula Chio cum saccharo cando confectam. Opobalsamum non assumendum est nisi praegressis evacuationibus debitis. Hujus loco electuarium e balsamo Locatelli, glycyrrhizae pulvere, semine anisi, et terebinthina concinnatum poterit substitui. Post evacuationes, sedulo conandum est ut tussis sedetur, ne pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit prae caeteris syrupus jam laudatus, qui hac formula possit usurpari:—

[*Form.* 265.] ℞ Decocti Pectoralis libram unam,
Syrupi de Meconio,
Syrupi Capillorum Veneris, ana uncias duas;
Capiat cochlearia quinque ter in die.

[5.] Medicamentum hoc ita frequenter haustum catarrhum in pulmones depluentem paulatim sistet, eosque in pristinam *εὐεξίαν* reducet, nisi jampridem a naturali statu nimium recesserint. Promovebit insuper purulentae materiae in iisdem aggestae concoctionem.

Equitationis emolumenta.

[6.] [x] At vero palmarium hujusce morbi praesidium est, ut aeger quotidie equo vehatur; et qui se huic corporis exercitio sanandum tradit, nullis jam diaetae legibus adstrictus, nullo cibi potusve genere privandus est; cum in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibusdam eorum qui ex hac methodo convaluere, tumor in collo exortus est, non multum a scrophulis abludens.

2da Tabis species a tussi initio aestatis prognata.

[7.] Est et alia Tabis species, a tussi prognata longe diverso anni tempore, initio scilicet aestatis. Haec juvenes persaepe illos invadit qui debiliori sunt corporis habitu, et quorum sanguis particulis calidis acribusque refertus est. Sanguinem isti e pulmonibus per tussim exantlant, nimio meri potu prius excalefacti. Aegri dolorem sive aegritudinem quandam in pulmonibus persentiscunt. Quae symptomata nisi mature remediis appropriatis eliminentur, primo scabrities, mox et ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

CURATIO.

[8.] Dicta jam Tabis species venae-sectione et catharsi bis alternatim repetitis, saltem in principio, facile vincetur; si diaeta insuper refrigerante et incrassante utatur aeger, et a carnibus in solidum abstineat.

[x] Cf. sup. c. 58. § 9; *Tract. I.* § 38.

[9.] Tertia hujus morbi species ortum debet materiae febrili in pulmones, febre jam fatiscente, amandatae; qui, sensim infirmiores redditi, a symptomatis jam memoratis vexantur. TABIS DESCRIPTIO ET CURA. 3tia Tabis species unde oriatur;

[10.] Quandoque oritur a sanie ista purulenta quae a pleuriticis non satis copiose per expectorationem egeritur. Quo in casu eandem quam empyema curationem postulat.

[11.] Sunt etiam qui a nimis copiosis et debito frequentioribus evacuationibus debilitati in quartam Tabis speciem praecipitantur. Hos calor hecticus a cibo potuque sumpto sub noctem lacessit; atque hos prae caeteris aphthae infestant. unde species 4ta.

CAP. LXI.[y]

De Podagra.

EXEUNTE[z] Januario, aut incipiente Februario, ingruit hora fere secunda matutina, dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero calcaneum, suram, aut talum; mox sequitur rigor cum horrore et febricitatione aliquali; dolor gradatim intenditur, (et pari passu rigor atque horror recedunt,) idque in singulas horas, donec tandem sub noctem ad apicem pervenerit, nunc tensionem violentam, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram et coarctationem, exprimens; hinc prae exquisito dolore nec linteorum superincumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concussionem, ferre Podagricus valeat. Dolor non sedatur nisi ante horam secundam tertiamve matutinam, (decurso scilicet nycthemeri spatio a primo appulsu,) et jam leni madore perfusus aeger somno concedit; a quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, forte etiam ad biduum triduumve, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius advesperascente die, levatur autem sub galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur. Postquam utrumque pedem exercuerit dolor, qui sequuntur paroxysmi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum durationem; atque ex serie horum paroxysmulorum constat Paroxysmus qui dici- Morbi descriptio.

y Cf. *Tract. I.*

z *Exeunte &c.*] Cf. *ibid.* § 5 sq.

In diversis diverso tempore solvitur paroxysmus.

tur Podagrae, diuturnior breviorve pro aegri aetate; in iis qui vegetiores sunt, et quos Podagra rarius invasit, diebus saepe quatuordecim; in senioribus, atque iis quos saepius afflixit, duobus mensibus fere desinit; iis vero qui vel annis vel diuturniore morbi mora fracti sunt, non prius valedicit quam aetas jam adultior eam fugaverit.

[2.] Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, cum sedimento rubro et quasi arenulis referto; alvus fere constipata est; appetitus prostratio, rigor totius corporis sub vesperam, integrum paroxysmum comitantur; recedentem paroxysmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus vix ferendus, unde decidunt furfures, et pedes desquamantur.

In Podagra inveterata, vel indebita medicatione turbata, variae corporis partes occupantur.

[3.] Hactenus dolor pedibus tantum fuerat infestus; cum vero vel ab indebita medicatione turbatur Podagra, vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, jam manus, carpos, cubitos, genua, aliasque regiones occupat. Quandoque unum pluresve digitos distorquens, fasciculo radicum pastinacae similes eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa articulorum ligamenta tophaceas generans, cretam vel oculos cancrorum aemulantes. Nonnunquam in cubitis tumorem subalbum ciet, fere ad ovi magnitudinem, qui sensim inflammatur cum rubore. Nonnunquam femur occupans sensum exhibet quasi ingentis ponderis appensi, sine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget: artus jam habet aeger fere undequaque contractos et impeditos, ita ut claudicet, et permoleste prorepit. Urina illam colore imitatur quae in diabete excernitur; dorsum aliaeque partes moleste pruriunt, maxime sub horam somni.

Doloribus recedentibus aegritudines, lassitudo spontanea, et in diarrhoeam propensio, succedunt.

[4.] Post multos dirosque cruciatus, paroxysmi subsequentes (Natura partim onere materiae peccantis, partim senio, oppressa,) aegrum quoad dolorem clementius tractant; at, loco doloris consueti, aegritudo quaedam cum dolore ventris, lassitudo spontanea, quandoque etiam propensio ad diarrhoeam, superveniunt; quae symptomata evanescunt quoties articulos dolor fatigat: atque ita, nunc dolore, nunc aegritudine, quasi alternatim lacessentibus, paroxysmus longas moras nectit.

[5.] Calculum renum in quam plurimis parit hic affectus.

Foeminas perraro infestat, easque non nisi jam vetulas, et viragines; pueros quoque, et juvenibus minores, vix adoritur.

[6.][a] Indicatio curativa in eo vertitur, ut coctioni consulatur, indigestionibus sublatis, seu fit per pharmaca, seu victus rationem, seu exercitationem, seu alia ex istis quaelibet, quae sex res non-naturales indigitantur.

De Podagra. — Curatio.

[7.] Venae-sectio, catharsis, ac diaphoresis, scopum non attingent; licet iis qui renum simul calculo, et exinde orto mictu sanguineo, laborant, non abs re erit semel in septimana alvum manna subducere, et singulis noctibus post purgationem paregoricum exhibere[b].

Venae-sectio, catharsis, et diaphoresis, non indicantur.

[8.] Medicamenta quae praedictae indicationi satisfaciunt, ea sunt quae moderate calent, et vel amaricant, vel linguam leniter feriunt: talia sunt, radices angelicae, enulae, folia absinthii, centaurii minoris, chamaedryos, chamaepityos, etc.; quibus addi possunt *Antiscorbutica* dicta, ut radices raphani rusticani, folia cochleariae hortensis, nasturtii aquatici, etc.; quae tamen parcius usurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos subdunt et calorem augent, prae istis aliis quae miti calore atque amaritudine ventriculum corroborant. Haud inutile est electuarium sequens:—

Medicamenta digestiva.

Cautio in iis sumendis.

[*Form.* 266.][c] ℞ Conservae Cochleariae Hortensis sesquiunciam,
[Conservae] Absinthii Romani,
[Conservae] Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam,
Angelicae Conditae,
Nucis Moschatae Conditae, ana semiunciam,
Theriacae Andromachi drachmas tres,
Pulveris Ari Compositi drachmas duas,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum;
Fiat electuarium, de quo sumat drachmas duas bis in die, superbibendo sequentis aquae destillatae cochlearia quinque vel sex:—

[*Form.* 267.][d] ℞ Radicis Raphani Rusticani incisae uncias tres,
[Foliorum] Cochleariae Hortensis manipulos duodecim,
[Foliorum] Nasturtii Aquatici,
[Foliorum] Beccabungae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Menthae, ana manipulos quatuor,
Cortices Aurantiorum sex,
Nuces Moschatas contusas duas,
Cerevisiae Brunsvicensis libras duodecim;
Distillentur organis communibus, donec solummodo librae sex aquae eliciantur pro usu.

[a] Cf. *ibid*, § 28 sq.
[b] Cf. *Sched. Monit. III.* § 4 sq.
[c] Cf. form. 93.
[d] Cf. formm. 42, 94.

De Podagra.

[9.][e] Haec autem remedia digestiva constanter atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda, et in paroxysmorum intervallis praecipue in usum revocanda sunt.

In cibo potuque quae mediocritas servanda.

[10.] Mediocritas ea in cibo observanda est, ut neque plus alimenti ingeratur quam ventriculus concoquere valeat, neque e contra, nimia abstinentia partes ea proportione alimenti defraudentur quae earundem robur et vigorem sustinere potis est. Quoad qualitatem autem ciborum, aegri palato consulendum est, et unica ciborum specie singulis pastibus vescatur: de caeteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis. Prandere tantum expedit; loco autem coenae, indulgeat sibi haustum cerevisiae alicujus tenuioris, quo calculi concretio impediatur.

De qualitate ciborum; et liquorum.

[11.][f] Liquores optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquae debilitatem (ne frigore suo laedant ventriculum,) deprimuntur: hujusmodi est cerevisia tenuis Londinensis, aut multa aqua cum pauco vino permixta; aqua autem pura et cruda periculosa est. Cum autem universa fere corporis substantia in Podagram degeneraverit, a liquore quocunque fermentato, quantumvis leni et tenui, abstineat, et utatur Decocto Diaetetico ex sarsa[g], in remediorum formulis descripto, ubi primum a paroxysmo convaluerit, per reliquum vitae cursum.

In Podagra inveterata potus diaeteticus praescribendus.

[12.] Sin autem aeger a longo et nimio liquorum inebriantium usu, vel ab aetate provectiore, vel denique prae nimia debilitate, cibos absque vino nequeat concoquere, in pastibus haustum vini Hispanici sibi indulgeat, apozema diaeteticum abdicans.

In quo casu vinum Hispanicum aegro indulgendum.

[13.][h] Aeger, maxime hyemis tempore, mature lectum petat, diluculo exurgat; animus sit tranquillus, nec nimis intentus studiis et rebus seriis. [14.] Caeteris vero omnibus exercitatio corporis quotidiana facile palmam praeripit, quae moderata sit, et perseverans, nullo autem modo justo vehementior; quoad exercitii genus, quoties nec grandior aetas nec calculus intercedant, reliquis praeferenda est equitatio constans ac assidua in aëre salubri, aut vectio in curru.

Exercitationis commoda.

Veneris lenociniis ne indulgeat: remedia externa nulla adhibenda.

[e] Cf. *Tract. I.* § 41 sq.
[f] Cf. *ibid.* § 46 sq.
[g] Cf. formm. 95, 122.
[h] Cf. *Tract. I.* § 52 sq.

[15.][i] Quamvis nihil magni in paroxysmo tentandum sit, conducet tamen fortasse per aliquot dies, ubi primum a morbo corripitur, a carnibus abstinere, jusculo uti avenaceo, aut alio pari alimento; sin autem spiritus animales ataxiam concipere apti sint, non expedit a carnibus abstinere diutius quam ventriculus earum usum aversetur: ne quid autem vel in quantitate vel in qualitate ciborum aut potus peccet.

DE PODAGRA.

De errore in victu ab aegro summopere cavendum.

[16.][k] Symptomatis iis occurrendum est a quibus aeger in paroxysmo de vita periclitatur. Horum maxime familiare est ventriculi languor, cum ventris torminibus tanquam a flatu: hoc in casu nihil aeque votis respondet ac vini Canarensis haustulus subinde deglutitus; exercitio utatur aeger. Sin autem symptoma, inducias haud ferens, mortem minitetur, (modo caput malum non impetat,) ad laudanum statim confugiendum, videlicet guttas viginti in haustulo aquae epidemicae, et in lecto ad quietem se componat. Hac ipsa[l] methodo se ab imminenti morte liberavit Autor Clarissimus, ubi ex errore aliquo circa res sex non-naturales in ingentem ventriculi aegritudinem incidit, cum vomituritione, et aliquali ventris dolore: artus interim ex retrocessione materiae Podagricae doloris erant expertes, ac ad motum plus solito habiles. Congium nempe unum liquoris possetici, vel cerevisiae tenuis, devorabat; et quamprimum totum per vomitum rejecerit, vini Canarini haustulum, cui instillatae fuerant laudani liquidi guttae octodecim, sumebat. Quod si huic remedio symptoma non cedat, sudor provocetur methodo et medicamentis huic usui dicatis, ad biduum triduumve, mane et vesperi, per duas tresve horas continuas.

Symptomata quomodo mitiganda.

Quid in retrocessione Podagrae agendum.

[17.][m] Si autem metastasis fuerit materiae peccantis in pulmonum lobos, liberatis artubus a dolore et tumore, tractandum est hoc symptoma pari modo ac peripneumonia absoluta, venae-sectione repetita, diaeta et remediis refrigerantibus et incrassantibus; purgandus est insuper aeger inter venae-sectiones potionibus lenientibus; sudoris autem provocatio obest.

Materiae peccantis in pulmonum lobos metastasis qua methodo curanda.

[i] Cf. *ibid.* § 60.
[k] Cf. *ibid.* § 62 sq.
[l] *Hac ipsa &c.*] Cf. *Sched. Monit. III.* § 8.
[m] Cf. *Tract. I.* § 65.

FINIS.

INDEX RERUM.

Numerus paginam designat.

INDEX FORMULARUM ET MEDICAMENTORUM[a].

Numerus formulam designat.

[a] Singulorum e quibus medicamenta quaedam composita (e. g. *Diascordium, Theriaca*, &c.) confecta sint enumeratio e Pharmacopoeia aliqua veteri quaerenda est.

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

Numerus paginam designat.

FINIS.

OXONII,
EXCUDEBAT I. SHRIMPTON.

